ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C. C. P. Paris 1678-63
Vendredi 1 Décembre 1950 Ուրբաթ 1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6320–Նոր շրջան թիւ 1731

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀՈԳԵՐԸ

Այն պահուն, երբ ծանրակչիռ կացութիւն մը ստեղծուած է միջազգային դետնի վրայ՝ երբեւ հետեւանք չինական զերակչիռ ուժերու մասնակցութեան Կորէայի կռիւներուն, ներքին նոր տագնապ մը կ'անցընէ Ֆրանսա :

Օգտուելով զաղտնի քուէարկութեան մասին սահմանադրական տրամադրութենէ մը, համայնավար երեսփոխանները յաջողեցան 203ի դէմ 235 քուէ չահիլ ի նպաստ իրենց մէկ բանաձեւին, ո – րով կը պահանջէին խորհրդարանական զեր – զոյն առեանին յանձնել ազգ· պաշտպանութեան նախարար Պ· Թիւլ Մոքը, որ ներքին նախարար էր, զօրավարներու ծանօթ խնդրին առեն : Ար – դիւնքը յայտնի է :

Ազգային ժողովը այսօր պիտի յայտնէ իր կամքը զահլիճին մասին, վարչապետ Պ· Փլէվէն վստահութեան խնդիր դրած ըլլալով :

Ներկայ կառավարութիւնը իշխանութեան գը – լուխ եկած էր անցեալ Յուլիսին, Կորէայի խնդ – րէն երկու չաբաթ վերջ :

Ներքին եւ արտաքին բազմաթիւ կնճռոտ հարցեր դրուած էին իր առջեւ :

Ամէնէն կարեւորն էր Հնդկաչինի խնդիրը, որ տարիներէ ի վեր կը զբաղեցնէ եկող ու զացող բոլոր դահլիճները եւ որ տակաւին լուծումի մը չէ յանգած : Ընդհակառակն, վերջին ամիսներու ընթացքին Վիէթմինը կարեւոր աջակցութիւն ստանալով համայնավար Չինաստանէն, յարձա – կողականի անցաւ եւ որոշ յաջողութիւններ ձեռք բերաւ :

Ներքին ուրիշ հոգ մըն է նաեւ Ֆրանսական Մարօքը, որուն Սուլթանը անցեալ ամիս պաշտօ – նական այցելութիւն տուաւ Հանրապետութեան նախագահին : Այս առթիւ ծրագրուած էր նաեւ կնքել նոր դաշնագիր մը երկու երկիրներուն մէջ – ջեւ, աւելի լայն ինքնավարութիւն տալով Թեւար – կութեան ենթակայ այդ երկրին :

Դաշնագրին կնքումը յետաձգուեցաւ՝ կարդ մը տարակարծութեանց պատճառաւ : Բանակցու – թիւնները կը չարունակուին եւ յոյս կայ չուտով համաձայնութեան մը յանգելու :

Հիւսիսային Ափրիկէի միւս արաբախօս չերը – ջաններուն՝ Ալճերիոյ եւ Թունուզի մասին վեր – ջերս Արաբական Լիկայի ընդհանուր քարտուղար Ազզամ փաշան ՄԱԿի առջեւ կարդ մը յայտարա – րութիւններ ըրաւ, պահանջելով այդ երկիրներու Ֆրանսայէն անջատումը :

Ներքին այս հոգերէն զատ, Ֆրանսա մեծապէս մտահոգուած է նաեւ միջազգային քաղաքական կացութեամբ, որ երթալով սպառնական կը դառ – նայ :

Կորէական միութեան անհաչտ քաղաքա – կանութիւնը ՄԱԿի մէջ, գերմանական եւ քորէա – կան խնդիրները, Ֆրանսայի — եւ Եւրոպայի — սահմաններու պաշտպանութեան հարցերը մեծա – պէս կը չահագրգռեն Ֆրանսան, որ մաս կը կազմէ Պենելիւքսի եւ Աթլանտեանի Ուխտերուն :

Եւրոպական բանակին Գերմանիոյ բերելիք մասնակցութիւնը ուրիշ կարեւոր հարց մըն է, որ ցարդ կը զբաղեցնէ Ֆրանսայի Ազգային ժողովն ու պետական չրջանակները : Անգլեւսաքսոն Դաչնա – կիցներուն հետ այս հարցին չուրջ ունեցած իր տարակարծութեան պատճառաւ, Ֆրանսա կարե – ւոր տագնապ մը անցուց վերջերս : Խնդիրը չէ լուծուած դեռ ու մինչեւ ճամբայ մը կը փնտռուի :

Տարին չվերջացած պէտք է քուէարկուի 1951ի բիւտճեյին : Զինուորական ծախքերը՝ որ արդէն կարեւոր դումար մը կը ներկայացնէին 1950ի բիւ – տճեյին մէջ, մեծ յաւելում մը պիտի կրեն զարձեալ՝ իրբեւ հետեւանք Միացեալ Ազգերու Կոմիներուն եւ միջազգային քաղաքական լար – ուած կացութեան : Բիւտճեյին բացը զոցելու համար, Ֆրանսայի ժողովուրդէն կը պահանջուի բացառիկ զոհողութիւն մը, մասնաւորաբար տուր – քերու յաւելման ձեւին տակ : Մանաւանդ որ Մար – շըլի ծրագրով տրուած օգնութիւնն ալ մեծ չափով պիտի կրճատուի զալ տարի :

Ներքին եւ արտաքին այս տագնապալի կացու – թեան դիմագրաւելու համար, Ֆրանսա պէտք ու – նի զօրաւոր կառավարութեան մը, որ վայելէ բո – լոր հոսանքներու անվերապահ աջակցութիւնը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ

Մակիա ատջև

«ՉԻՆԱՑԻ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ԱՍՊԱՐԷԶ ԿԱՐԴԱՑԻՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԵՐԿՈՒ ԵՐՐՈՐԴԻՆ »

Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ ամե – րիկեան պատուիրակը Պ· Օսթին յայտարարեց, թէ չինացի կարմիրները ՄԱԿին ներկայանալով, խեղաթիւրումներու եւ սուտերու պայքար մը բա – ցին եւ աղերու կազմակերպութիւնը արհամար – հելով, ասպարէզ կարդացին աշխարհի երկու եր – րորդին : «ՄԱԿը գլուխ պիտի չծռէ սպառնալիք – ներու առջեւ : Կորէայէն հասնող ծանրակչիռ լու – րերը պարտք կը դնեն փեքինի պատուիրակին վը – րայ բսելու, թէ ինչ կ'ընեն իր ուժերը Կորէայի մէջ : Աչխարհ անձկութեամբ կ'ուզէ դիտնալ, թէ պատերազմ թէ խաղաղութիւն պիտի ըլլայ Ծայր· Արեւելքի մէջ : Փեքինի պատուիրակը, իր երկ – ուան յայտարարութիւններով, ըմբոստացաւ բո – լոր մարդոց դէմ : Զգոյշ թող ըլլայ, որ երբ իր երկիրը վերազտանայ, բոլոր մարդիկը չըմբոս – տանան իրեն դէմ : Չին համայնավար կառավա – րութիւնը թող լաւ մտածէ Կորէայի պատերազ – մին մէջ նետուելէ առաջ » :

Այնուհետեւ Պ· Օսթին պահանջեց մէկդի դը – նել Ֆորմոզայի վերաբերեալ անհեթեթ մեղադ – րանքները եւ որոշում մը տալ Կորէայի մասին :

Փեքինի պատուիրակը Վու յարձակեցաւ ազ – գայնական Չինաստանի ներկայացուցիչին վրայ, պահանջելով անոր հեռացումը ՄԱԿէն : Տոքթ· Թ· Չիանկին երեսը նայելով ըսաւ.— « Լուրջ կաս – կածներ ունիմ, թէ դէմացս նստող այս մարդը Չինացի մըն է » :

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԿՂԵՐԱԿԱՆ ՄԸՆ ԱԼ ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՊԻՏԻ ԿՐՆԱՑ ԸԼԼԱԼ

Վաղը, ըստ պետական հրահանգի, անցեալ չաբթու ընտրուած ներկայացուցչական ժողովը Պոլսոյ մէջ պիտի ընտրէ պատրիարքական երկու թեկնածուներ Թուրքիոյ Հայոց պատրիարքարանին համար եւ այդ թեկնածուներէն մէկը, Թուրք կա – ռավարութեան կողմէ պիտի նչանակուի Հայոց պատրիարք :

Տեղապահին կուսակիցները արդէն իսկ նչա – նակած են իրենց երկու թեկնածուները պատրիար – քական աթոռին համար : Այդ թեկնածուներն են այժմու տեղապահը Գէորգ արք· Արսլանեան եւ Գրիգոր եպիսկ· Կարապետեան : Հակառակորդ – ներուն թեկնածուները դեռ չեն ճչդուած : «Մար – մարա» սակայն կը տեղեկացնէ, թէ Թուրք կառա – վարութիւնը Թոյլատրած է թեկնածութիւնը նաեւ արտասահման գտնուղ Հայ կղերականներուն : Պատուիրակութիւն մը, որ Անգարա մեկնած էր անցեալ չաբթու, յաջողած է ստանալ ներքին նա – խարարին հաւանութիւնը այս մասին : « Կառա – վարութիւնը, կը դրէ «Մարմարա», անպատեհու – թիւն մը չի տեսներ արտասահման գտնուղ եկե – ղեցականի մը պատրիարք ընտրութեան մէջ» : Պատուիրակութիւնը, ներքին նախարարութեան յանձնած է արդէն արտասահման գտնուղ բարձ – րաստիճան եկեղեցականներու մէկ ցանկը, որուն վրայէն պիտի ընտրուին թեկնածուները :

Անցեալ չաբաթ օր կատարուած ներկայա – ցուցչական ընտրութիւններէն վերջ կասկած չի մնար այլեւս, թէ տեղապահ Արսլանեան արք· պիտի կորսնցնէ խաղը, վաղը կատարուելիք պատ – րիարքական ընտրութեան մէջ :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ « յանուն ամերիկեան չահերու » Քոնկրէսէն պահանջեց 38 միլիոն տո – լարի օգնութիւն մը քուէարկել անմիջապէս Եու – կոսլաւիոյ համար : — Նախագահը մէկ միլիառ տոլարի յաւելուածական վարկ մը պիտի պահան – ջէ, փութացնելու համար ջրածնային ռումբին պատրաստութիւնը :

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ 27 օրագրողներ Արեւմտեան Գերմանիայէն քաղաքս պիտի գան վաղը եւ ութ օր պիտի մնան հոս, իբրեւ Ֆրանսական կառա – վարութեան հիւր :

ՔՈՐՆԷԼԻՈՒ ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ հետեւանքով ոսկեին դինը բարձրացաւ Փարիզի սակարանին մէջ : Խրնդ – րանքը մեծ ըլլալով, ճոյլ ոսկեին քիլօն 10.000 Ֆրանք վրայ դրաւ : Նափոլէոնոր 3710էն բարձրա – ցաւ 3850 Ֆրանքի :

«Անանախընթաց վտանգ» վրն է չիւսական աշխատանքը

Պ· ԷՉԻՍԸՆԻ ՑՑՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մ· Նահանգներու արտաքին նախարար Պ· Էչիսըն կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ առջի իրիկուն ձայնասփիւռին առջեւ, կարմիր Չինաստանի կողմէ ՄԱԿի ուժերուն դէմ ձեռնարկուած պատերազ – մին առթիւ : — «Նախայարձակները ՄԱԿին ստ – պարէզ կարդալով, զայն չեն կրնար վախցնել, ըս – սաւ ան ի միջի այլոց :Այս յարձակումը սակայն ստեղծած է նոր տագնապ մը, աննախընթաց վը – տանգի կացութիւն մը : Որովհետեւ,եթէ Չինացի – ները չարունակեն իրենց ժողովուրդին պարտադ – րել ՄԱԿի դէմ ուղղուած այս պատերազմը, մե – ծապէս աւելցուցած պիտի ըլլան վտանգը աչխար – հի խաղաղութեան համար » :

Պ· Էչիսըն յայտարարեց, թէ չին համայնա – վար իչխանութիւնները նուազագոյն կասկածն իսկ չեն կրնար ունեցած ըլլալ ՄԱԿի ուժերուն դիտա – ւորութեանց մասին, քանի որ հաւաստիքներ տըր – ուեցան, թէ մանչուրիական սահմանը պիտի չբռնաբարուի : — « ՄԱԿը յանձնառութիւն ըս – տանձնած է պաչտպանելու միջազգային կարգ – կանոնը եւ խաղաղօրէն կարգադրելու վէճերը : Եւ պատմութեան մէջ առաջին անգամն ըլլալով ա – նիկա հաւաքաբար զինք վերցուց զսպելու համար միջազգային աչխարհի դէմ ուղղուած ոճիր մը : Այս միակամ գործողութեան մէջ բացառութիւն կազմեցին Խ· Միութիւնն ու իր արբանեակները : ՄԱԿի հեղինակութիւնը վեր բռնող 53 ազգերը արհամարհելով, Խ· Միութիւնը ուզեց ձախողե – ցնել Կորէայի ձեռնարկը խափանարարութեան դիմելով եւ ուժ ու աչակցութիւն տուաւ նախա – յարձակներուն : Հակառակ սակայն այս արհա – մարհանքին, միջազգային օրէնքի եւ բարոյակա – նի անունով սկսած այս կռիւը չարունակուեցաւ » :

Եւ, Կորէայի պատերազմին պատմականը ը – նելով, արտաքին նախարարը չարունակեց· — « Այժմ կը գտնուինք նախայարձակման երկրորդ ցնցումին առջեւ : Այս մէկը, քորէական պատե – րազմի ուրիչ մէկ փուլը չէ պարզապէս : Առաջի – նէն աւելի անբարոյական թարմ յարձակում մըն է, որուն առիթ չէ տրուած : Եթէ չին համայնա – վար իչխանութիւնները որեւէ իրական չահագըր – գռութիւն մը ունին իրենց ժողովուրդի կամ միւս ժողովուրդներու բարօրութեան համար,պատեհու – թիւնը ունին հիմա ցոյց տալու այդ : Որոշում տա – լու իրենց պահն է այս : Չին ղեկավարները կեցած են մարդկութեան դատաստանին առջեւ : Աչխարհ պիտի դիտէ իրենց գործերը Կորէայի եւ Նիւ Եորքի մէջ : Իրենց չահե՞րը պիտի ներկայացնեն, թէ ուրիչներու ձեռքը գործիք պիտի ըլլան : Մի – ջազգային համայնավարութեան յարձակումներն ու պատերազմելու պատրաստակամութիւնը ար – տակարգօրէն ստիպողական կը դարձնեն, որ ա – մերիկեան քաղաքացիները վճռաբար դիմագրաւեն վտանգը եւ միացեալ ճիգերով աչակցին այդ առ – թիւ ձեռք առնուելիք միջոցներու գործադրու – թեան : Որովհետեւ ոչ ոք կրնայ այլեւս երաչխա – տրել, թէ պատերազմը պիտի չպայթի : Մեր ժո – ղովուրդի զգեցկապոյն աւանդութիւնները , մեր խիղճն ու նկարագիրը պէտք է առաջնորդեն մեզ դլուխ հանելու այն պատասխանատուութիւնը , զոր պատմութիւնը դրած է մեր երկրին վրայ » :

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ Պ· ՊԵՒԻՆ .— Կորէայի դէպ – քերը լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառեն Անգ – լիոյ մէջ : Վախ կը տիրէ, թէ Չինաստանի հետ ընդհանուր պատերազմ մը, կրնայ ի վերջոյ հա – մաչխարհային պատերազմի մը յանգիլ : Հանրա – յին կարծիքը լուսաբանելու մտքով, արտաքին նախարար Պ· Պեւին երեսփ· ժողովին առջեւ յայ – տարարեց, թէ ամերիկեան կառավարութիւնն ալ Կորէայի մէջ կը հետապնդէ այն նպատակները , զորս Մ· Բրիտանիա ունի, այն է՝ դիմադրել նա – խայարձակման, կղզիացնել թչնամութիւնները եւ ՄԱԿի համար զոհացուցիչ եղանակով մը կարգա – դրել քորէական հարցը : Գէթ առ այժմ, Մ· Նա – հանգները պիտի խուսափին ամբակոծելէ չինական հողերը :

Պ· Պեւին կոչ ուղղեց նաեւ չին կարմիրներուն խուսափելու ընդհանուր բախումէ մը եւ զործակ – ցելու՝ խաղաղօրէն լուծելու համար տարակար – ծութիւնները : «Չեմ գիտեր, ըսաւ ան, թէ ինչ են այս արչաւանքին չարժառիթները : Երեւակա – յական վա՞խ ունէին, որ յարձակում պիտի գոր – ծուի չինական հողի վրայ, թէ այդ յարձակումը մէկ մասն է ռազմապիտական մեծ նպատակներու, — ուսեւչին դաւադրութիւն՝ համաչխարհային չափանիչով : Պէտք է, իմ կարծիքով, նախ ամրա – պնդել զինուորական կացութիւնը եւ ապա փնտռել քաղաքական հասկացողութիւն մը » :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԵՏԸ· — Ֆրանսայի արտա – քին նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը յոյս յայտնեց, թէ կարելի է տակաւին փարատել վը – տանգը : Լաւագոյն ձեւ մը պիտի ըլլար, եթէ ՄԱԿի ուժերը ամրապնդէին իրենց դիրքերը, որ –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԻՆՉԵ՞Ր ԿԸ ՄՏԱԾԵՆ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՈՂՆԵՐԸ

Մոլոթով արեւմտեան երկիրներու տնտեսական վիճակին մասին կը յայտարարէ.—

« Գոյութիւն ունին դրամատիրական երկիր – ներ, որոնք բաւականաչափ հարստութիւն դիզած եւ փորձառութիւն ձեռք ձգած են: Այս վերջին – ները ամէն մէկուց ունին եւ հանգստաւէտ պայ – մաններ կը վայելեն. սակայն դրամատիրութիւնը սահմանուած է տնտեսական անկայունութեան եւ տեղի կուտայ աղիտալի տագնապներու եւ պար – բերական յեղափոխութեանց :

Պոլիտբիւրոյի տնտեսական խորհրդականնե – րը կը հաստատեն, թէ ամերիկեան դրամատիրու – թիւնը 1943ին իր զագաթնակէտին հասած էր. սակայն անոր յաջորդեց տեղատուութիւնը 1946 – ին, : Այդ շրջանին սկսաւ պաղ պատերազմը, ո – րուն ընթացքին ամերիկեան տնտեսական կացու – թիւնը կրկին բարելաւուեցաւ, ապա կրկին իր գագաթնակէտին հասաւ 1949ին :

Սակայն, հակառակ ամերիկացի վարիչներուն կողմէ ի գործ դրուած բոլոր ջանքերուն, կացու – թիւնը իր բարձրութեան վրայ պահելու համար , նոր սպառնալիք մը կը մթագնէ հորիզոնը, որ մինչեւ 1954 կրնայ վատթարացնել տնտեսական կացութիւնը :

1956ին, Մ. Նահանգները զոհ պիտի երթան տնտեսական աղէտի մը եւ տագնապի աղիտալի հետեւանքէն պիտի ազատին նաեւ այն բոլոր եր – կիրները, որոնք զինուորական եւ տնտեսական կապերով կապուած են Մ. Նահանգներու հետ :

Հակառակ անոնց կարծիքին, Սթալին Ատլան – տեան Միութիւնը կը համարէ զինուորական ազ – դու դաշնակցութիւն մը: Սթալինի համաձայն, Մ. Նահանգները 1954ին մեծ տագնապի մը պիտի ենթարկուին, ո – րուն պիտի յաջորդէ, 1956ին, համաշխարհային տագնապ մը :

Խորհրդային մասնագէտներ կանխարգելիչ պատերազմ մը կը նախատեսեն, Ատլանտեանի Մի – ութեան արգելք հանդիսանալու եւ տնտեսական տագնապը չհադարձելու համար :

Սթալինի կարծիքով, կանխարգելիչ պատե – րազմ մը տնտեսական տագնապի զարգացման ա – ռաջքը պիտի առնէ, Մ. Նահանգներու մէջ ազդա – նական միութիւն առաջ պիտի բերէ եւ ի միջի այ – լոց Ամերիկացիներու հակառուս զգացումները պիտի հրահրէ նոր թափով :

Սթալին մէկ կողմ կը դնէ նոյնիսկ արդիա – կան զէնքերով մղուած պատերազմի մը վարկածը, սակայն այդ վարկածը կայ ու կը մնայ :

Սթալին, Լենինի տեսակէտներէն եւ յեղափո – խութեան չրջանէն քաղած փորձառութենէն օգ – տուելով, յարմար առիթէն օգուտ պիտի քաղէ իրական նոր յարձակումի մը ձեռնարկելու՝ Ատ – լանտեանի Միութիւնը եւ ամերիկեան ուժը ներք – նապէս եւ արտաքնապէս կործանելու համար :

Սթալին, քաոսային վիճակ մը ստեղծելով, ոչ միայն կը ձգտի Մ. Նահանգները մեկուսացնել , այլ նաեւ զանոնք վերջնապէս ամլութեան դատա – պարտել, յաղթականօրէն աւարտելու համար « համաշխարհային յեղափոխութեան դարաշըր – ջանը »:

Սթալին դրամատիրութիւնը դվխաւոր պա – տասխանատուն կը նկատէ պատերազմներու. սա – կայն չի յուսար, որ դրամատիրութիւնը կարելի պիտի ըլլայ քայքայել ներկայ սերունդին օրով :

Սթալին համոզուած է, թէ մէկ – երկու պա – տերազմ եւս պէտք է՝ փութացնելու համար դրա – մատիրութեան անկումը :

Արդ, Սթալին պատերազմի թէ դէմ է եւ թէ թեր :

Պատերազմի թեր է, վասնզի պատերազմն է որ պիտի փութացնէ յեռադիմական վարչաձեւե – րու վախճանը :

Պատերազմի դէմ է, վասնզի պատերազմը կը վտանգէ ընկերվարութեան ամրապնդումը :

Զափազանցութիւն պիտի չըլլայ այս առիթով ըսել , թէ Ռուսիոյ պետին միտքը կլանուած է պատերազմի եւ հաշտութեան հարցով: Սթալինի համաձայն, Լենին զինուորական մասնագէտ մը չէր համարուեր, բայց Սթալին ինքզինքը առաջ – նակարգ ռազմագէտ մը կը նկատէ :

Պատերազմը, իրեն համար, հրապոյր մը կը ներկայացնէ այն պարագային, երբ առիթ կ'ըն – ծայէ իրեն արժեցնելու իր զինուորական տեսա – կէտները :

Սթալին, Մաքսիմ Կորքիի ուղղուած նամա – կի մը մէջ կը գրէր. —

« Կարելի չէ անջատել պատերազմական հար – ցերը քաղաքական հարցերէն, վասնզի պատերազ – մը քաղաքականութեան արտայարտութիւնն է :

« Մենք դէմ չենք բոլոր պատերազմներուն , մենք դէմ ենք մասնաւորաբար աշխարհակալ պա – տերազմի, վասնզի այս վերջինը հակայեղափո – խական պատերազմ մըն է. կողմնակից ենք ազա – տագրական պատերազմի, հակաշխարհակալ եւ յեղափոխական պատերազմներու »:

Պատերազմի մասին բոլշեւիկներու տեսակէ – տը Լենինի կողմէ ալ ներկայացուեցաւ 1915ին, այն պահուն, երբ ռուս համաշխնաւորները հրա – ժարեցան իրենց տարտամ խաղաղասիրութենէն:

« Հասկցանք թէ անհնարին է խուսափիլ պա – տերազմներէ, եթէ նախ չջնջենք դասակարգային տարբերութիւնները եւ չստեղծենք ընկերվարու – թիւնը: Անհրաժեշտ է պատերազմին ընդդիմանալ . պատերազմը ջնջելու համար անհրաժեշտ է դործա – դուլ հռչակել պատերազմի դէմ, պէտք է յեղա – փոխական կոչեր ստեղծել պատերազմող բա – նակներու կողքին եւ դանոնք մարզել յեղափոխու – թիւն առաջ բերելու նպատակով »:

Այս տեսակէտները ներկայ կացութեան պատ – շաճեցնելով ի՞նչ արդիւնք կարելի է քաղել: Ասկա կը նշանակէ, թէ Արեւմուտքի կողմէ Խ. Մի – ութեան դէմ մղուած որեւէ պատերազմ «անար – դար պատերազմ» մըն է, որուն առաջքը պէտք է առնել խափանարարութեան բոլոր միջոցներով : Իսկ Խ. Միութեան կողմէ Արեւմուտքի դէմ մղը – ուած որեւէ պատերազմ « արդար պատերազմ » մըն է :

Այս տեսակէտներուն համաձայն, Ռուսերը ա – մէն միջոց ձեռք կ'առնեն ձախողութեան մատնե – լու համար Արեւմուտքի կողմէ հետապնդուած պատերազմական որեւէ ձեռնարկ :

Խ. Միութիւնը համոզուած է թէ յեղափոխու – թիւն մը կարելի չէ առանց պատերազմի, իսկ ա – ռանց համաշխարհային յեղափոխութեան, Ռու – սիա պիտի չկրնայ վերապրիլ :

ԷԼԼԻՍ ԶԱԽԱՐԻԱՍ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Երկրագունդին քաժանումը

Մեր երկրին կազմութեան եւ կեանքի սկզբ – բնաւորութեան համար դարեր չարունակ լուրջ ուսումնասիրութիւններ կատարուած են հռչակա – ւոր գիտնականներու կողմէ եւ բանաձեւուած են կարգ մը դասական օրէնքներ ու տեսութիւններ: Սակայն տակաւին այնքան մութ հարցեր կան, որոնք լուծման կը կարօտին :

Օրինակ՝ ի՞նչպէս բացատրել այն պարագան թէ մրեւնոյն տեսակի կենդանիները ու բոյսեր կը գտնուին թէ՛ Ափրիկէի եւ թէ՛ Հարաւային Ամե – րիկայի մէջ: Երկու ցամաքներ՝ որոնք իրարմէ բաժնուած են հազարաւոր մղոն տարածութեամբ Ատլանտեանի ջուրերով :

Նախ առնենք բոյսերը: Փորթուկալի կենդեղ – նին (genêt) որ գոյութիւն ունեցած է երբորդ դա – րաշրջանին եւ այժմ անհետացած է Փորթուկա – լէն, ընդհակառակն կ'աճի Քանատեան եւ Ասոր – եան կղզիներու մէջ: Ի՞նչպէս այս բոյսին հուն – աերը կրցած են տեղափոխուիլ ու ամիլ այդ կըղ – զիներուն մէջ: Անհերքելի պիտի ըլլար անշուշտ հովերուն վերագրել այդ տեղափոխութիւնը : Պանանենին որ կը բազմանայ իր արմատներէն անջատուած չատ փափուկ չաքիլներու միջոցաւ, դժուարաւ կարելի է տեղափոխել այլուր, նոյն իսկ փոխադրութեան արդիական միջոցներով: Եւ սակայն պանանենին կ'աճի Ատլանտեանի երկու ափերը եւ չատ մը կղզիներու մէջ: Հասարակ ցախը, որ կ'աճի առատօրէն Եւրոպայի մէջ, կը բուսնի նաեւ Հիւս. Ամերիկայի Նիւֆաունտլէնտ կղզիին մէջ: Կրէօնլանտայի հարաւ – արեւելեան մասի բուսականութիւնը նմոյշներ կը պարունա – կէ եւրոպական բոյսերէն :

Գանք կենդանիներուն: Ջրակովը (Lamantin) կ'ապրին տաք կլիմաներու դետերուն եւ ծովերու – ցած մասերուն մէջ: Ուրեմն թէ արեւմտեան Ափ – րիկէի եւ թէ Ամերիկայի հասարակածային չըր – ջանը: Այս կենդանիին համար անկարելի է ով – կիանոսի խորութիւնները ճեղքել անցնիլը: Նոյնն է պարագան նաեւ փիղերու, կապիկներու եւ ուրիշ հասարակածային կենդանիներու համար: Ծովա – յին կենդանիներու մէջ կարելի է յիշել Անթիլեան կղզիներու եւ Սենեկալի ծովափին 15 տեսակ թու – լամորթներու համանմանութիւնը :

Կարելի էր տակաւին երկարել երկու ցամաք – ներուն եւ Ատլանտեանի կարգ մը կղզիներուն մէջ գտնուող կենդանիներու եւ բոյսերու համանման տեսակներու չարքը: Սակայն այսքան ամփոփու – մըն ալ բաւական է մեզ մղելու համար խորհրդա – ծութեանց :

Այս մասին դիտուններու կարծիքները կը տարբերին իրարմէ: Ոմանք կը կարծեն թէ դարեր առաջ Ատլանտեանը ակօսուած էր երկար հողա – չերտով մը կամ ներքին յարակցութեամբ մօտիկ կղզիներով, որոնք իբրեւ կամուրջ կը ծառայէին երկու կխազուններու ցամաքները իրար միացնե – լու : Բայց հետզհետէ անհետացած են աւոնք, ուժգին երկրաշարժերու թէ ուրիշ փլուզումներու հետեւանքով: Ահա այդ ուղիով է որ, կ'ըսեն նոյն դիտուններ տեղի ունեցած է կենդանիներու թէ բոյսերու բնական դաղթը: Այս կարծիքը մասամբ կը հաստատուի ծովուն յատակը կատարուած հե – տազօտութեամբ: Իրօք հաստատուած է որ ծո – վային ներքին երկու ակօսներ կան որոնք կը ձե – ւացնեն լատիներէն S դիրը, ինչպէս Ամերիկայի արեւելեան ափերու չրջագիծը կամ Ափրիկէի եւ Եւրոպայի արեւմտեան ափերը: Ակօսներու արե – ւելեան մասը հրաբխային է: Սուրբ Հեղինէ , Ա – սանսիօն, Կանարչ Հրուանդան, Քանատեան, Ա – սորեան կղզիները, Իսլանտան եւ ուրիշ կղզիներ նոյն չարքին վրայ հրաբխային հանդամանք ունին եւ ընդհանրապէս լաւաներով կազմուած են :

1898ին Ազորեան կղզիներու հիւսիսային կող – մը 3100 մեթր խորը կատարուած սուդում – ներու ընթացքին գտնուած բազալթային ժայռեր, կը հաստատեն այդ վայրերուն դարեր առաջ ջու – րէն դուրս գտնուած ըլլալու պարագան : Որով – հետեւ այդ ժայռերու կազմութիւնը միայն բայ օդին կրնար տեղի ունենալ :

Աւանդութիւն մը կ'ըսէ թէ Ատլանտիտը խո – շոր կղզի մըն էր Ատլանտեանի եւրոպական ե – զերքներուն մօտ, ուր կը տիրէր հարուստ, դրախ – տային բուսականութիւն մը ու բարեխառն կլի – մայ: Կղզիին մէջ կ'ապրէր ժողովուրդ մը որ ու – նէր իր թագաւորն ու հզօր բանակները, որոնք կ'իշխէին Լիբիոյ , Եգիպտոսի, եւ Եւրոպայի վը – րայ, մինչեւ Իտալիոյ ափերը: Պղատոն, յոյն փի – լիսոփան, Քրիստոսէ 370 տարի առաջ իր հռչա – կաւոր տրամախոսութեանց մէջ կը յիշատակէ այս պարագան: Եւ յանկարծ մռայլ օր մը կղզին կ'ան – հետանայ ջուրին տակ, իր հետ տանելով ամբողջ բնակչութիւնը: Այս առեղծուածն ալ տակաւին չէ լուծուած :

Վերոյիշեալ կարծիքներէն զատ կայ նաեւ Վէժընէրի վարկածը, որու հիման վրայ ցամա – քամասերը հետզհետէ իրարմէ կ'անջատուին ու կը հեռանան : Իրօք եթէ անտեսենք ջրային հսկայ տարածութիւնը, աշխարհագրական տեսակէտով պիտի տեսնենք որ զարմանալի ճշդութեամբ ու իր բոլոր մանրամասնութեանց մէջ կարելի է Ամե – րիկեան ափերը ազուցանել մէկ կողմէ եւրոպա – կան եզերքներուն, իսկ հարաւային մասը ափրիկ – եան հողամասերուն: Աչք մը նետեցէք քարտէսին վրայ ու չուտով պիտի համոզուիք այս տեսու – թեան :

Լեռնագիտութեամբ ալ երկու ափերը տարօ – րինակ նմանութիւններ ունին: Նոր աշխարհի լեռ – ներուն բնական չարունակութիւնը կը կազմեն հիւսիսային եւ հարաւային կիսագունտերու եւ – րոպական թէ ափրիկեան լեռները: Երկրաբանա – կան, հանքաբանական բազմաթիւ ապացոյցներ նոյն համոզման կը մղեն ձեզ: Վէժընէրի տեսակէ – տով երկրագունտի ցամաքը ածխաբեր դարաշրջա – նին, այսինքն մօտաւորապէս 280 միլիոն տարիներ առաջ միակ ամբողջութիւն մը կը կազմէր, սա – կայն երկրիս թաւալումին հետեւանքով եւ ցա – մաքի բաղկացուցիչ տարրերուն տեսակարար ծանրութեան տարբերութեամբ հետզհետէ մաս առ մաս իրարմէ անջատուած ու հեռացած են հողա – մասեր: Այս երեւոյթը մինչեւ այժմ ալ կը չա – րունակուի: Հաշիւ եղած է որ Կրէօնլանտան հա – րիւր տարուան ընթացքին մօտաւորապէս 400 մեթր դէպի արեւմուտք հեռացած է. . . :

Տակաւին չատ ժամանակ պէտք պիտի ըլլայ լուսաբանելու եւ ճշդելու համար նման չատ հար – ցեր :

Գ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Մ. ԹՈՐԻՋԼԻՆ ՎԵՐՋ, Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան ղեկավար փալմիրօ Թոլիաթիին ալ Խ. Միութիւն պիտի երթայ դարմանուելու եւ հանգստանալու համար: Համայնավար ծերակու – տական Նիկարվիլլէ այս տեղեկութիւնը հաղոր – դելով ըսաւ, որ Թոլիաթիի ճամբորդութիւնը ան – կասկած նոր պայքարներու եւ քաղաքական խա – ղերու դուռ պիտի բանայ: «Բայց աւելցնեմ նաեւ, որ Թոլիաթիին ինքն ալ կը ծիծաղի այդ ըսուած – ներուն վրայ »:

ՀԱՄԱՐԺԷՈՒԹԻՒՆ

Ա. ԿԻՆ.— Լսեցի որ կերակուրէ թունաւոր – ուեր էք, ճի՞շդ է :

Բ. ԿԻՆ.— Ճիշդ է, առաջին անդամ ըլլալով՝ ոսորէ պիտի եփէի: Ծանօթներէս մէկը ըսաւ որ չեռացուցած՝ արծաթեայ 50նոց մը դնեմ սանին մէջ: Եւ որովհետեւ արծաթեայ 50նոց չունէի՝ 10 հատ պղինձէ հինդնոց դրի . . . :

ԿԱՐԴԱՑ�էՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ « Ճ Ա Ռ Ա Զ » Ը

Ստեփանաւան

Ստեփանաւան կը գտնուի Լոռիի բարձրաւանդակի կեդրոնական մասին մէջ: Նախապէս կը կոչուէր Ջալալօղլի եւ փոքրիկ գիւղաքաղաք մըն էր: 1938էն վերջ, Ստեփանաւան անցաւ քաղաքներու շարքը, երբ չինարարութիւնը նոր թափ ստացաւ: Կառուցուեցան արդիւնաբերական, մշակութային, առողջապահական հիմնարկներու քարակերտ եւ լուսաւոր բազմաթիւ շէնքեր: Այժմ ունի թատրոն, շարժանկար, միջնակարգ դպրոցներ, անասնաբուժական հիմնարկութիւն, երաժշտական դպրոց, մշակոյթի տուն, քանի մը գրադարան – ակումբներ եւայլն:

Վերջին տարիներուն չինուեցաւ չորհուրդի մեծ շէնքը: Նորակառոյց դպրոցի շէնքին մէջ կ'ուսանին 1300 աշակերտներ: Դպրոցը ունի իր բոլոր յարմարութիւնները եւ ընդարձակ մարմնամարզական հրապարակ:

Հանդստի դարաստանը շատ գեղեցիկ է: Հոնկէ կը բաժնուին ծառազարդ լայն փողոցներ, ուր կան հիւրանոցի մը, երկու հիւանդանոցներու եւ բուժարանի մը երկյարկանի շէնքերը: Կան տակաւին Օսլայի եւ գուլպայի գործարաններ:

Աւարտած են քաղաքի ելեկտրականացումը, կեդրոնական փողոցներու սալարկումը եւ ծառազարդումը: Կը սալարկուին միւս փողոցներն ալ, ուր իրարու հետէ կը բարձրանան քարակերտ նոր շէնքեր:

Ստեփանաւանի մէջ յառաջ կը տարուի նաեւ անհատական բնակարաններու շինարարութիւնը: 1949էն ի վեր շինուած են 150 բնակարաններ, իսկ 1950ին, անհատական բնակարաններ շինելու համար պետութիւնը տրամադրեց մէկուկէս միլիոն րուպլի վարկ: Անհատական բնակարաններ կը շինեն նաեւ հայրենադարձները:

Տասնըմէկ տարի առաջ, երբ քաղաքին ճարտարապետները վերջացուցին իրենց աշխատանքը, որոշուեցաւ քաղաքը կարճ ժամանակի մը մէջ դարձնել կանանչ քաղաք մը: Եւ այժմ չորսպատուած են ստուերատու եւ մրգատու ծառերով, պարտէզներով ու պուրակներով: Տնկուած են 21 հազար ծառեր: Քաղաքի կանանչազարդման կարիքները ապահովելու համար կան տնկարան, եւ ջերմոց, որոնք տունկեր կը հայթայթեն նաեւ շրջանի գիւղերուն:

Տեղական արտադրական ձեռնարկներու կարգին են հիւսուածեղէնի, տախտակի եւ կօշկակարական արտէլները, կաթի արդիւնաբերութեան գործարանները, մեքենաշարժ արօրներու կայանը, եւայլն:

Ստեփանաւան կը նկատուի Հայաստանի լաւագոյն բուժավայրերէն մէկը: Ամէն տարի Հայաստանի դանագան քաղաքներէն եւ միւս հանրապետութիւններէն հոն կ'երթան մարդիկ հանգըստանալու կամ բուժուելու համար: Կ'երթան նաեւ հազարաւոր դպրոցականներ, որոնք կը զեղուրուին մանկական ապաքինարանին, ինչպէս եւ սկաուտական ճամբարներուն մէջ:

ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Օննիկ, նախամարդուն քով ի՞նչ բան ամէնէն աւելի աչքի կը զարնէր:

ՕՆՆԻԿ.— Անոր զաւակները դպրոց չէին երթար ...:

ԶԻԿԶԱԿ ՆՕԹԵՐ

Աստուած կա՞յ թէ չկայ...

ԵՐԷԿ՝ ԱՑՆՏԵՂ.— Աստուծոյ գոյութիւնը ուրացող բոլշեւիկները, ժամանակին, Հայաստանի մէջ իրենց հակակրօնական փրոփականային խաղալիք դարձուցած էին նաեւ փոքրիկները: Ուսուցիչը կ'ըսէր իր աշակերտներուն.— « Հապա ու – զեցէք Աստուծմէ որ չաքարեղէն տայ ձեզի»: Մանուկները կ'աղաչէին.— « Աստուած պապա, մեղի չաքարեղէն տուր»: Իրենց աղաչանքը անչուշտ չէր լսուեր: Ուսուցիչը այն ատեն կը դառնար եւ կ'ըսէր.— « Հապա հիմա Լենին հայրիկէն ուզեցէք, որ չաքարեղէն տայ ձեզի»: Աշակերտները կը հրնազանդէին.— « Լենին հայրիկ, կ'ըսէին, չաքարեղէն տուր մեղի»: Եւ ուսուցիչը, անմիջապէս դարակէն կը հանէր ափ մը չաքարեղէն եւ կը բաժնէր փոքրիկներուն:— «Տեսա՞ք, կ'ըսէր ա – նոնց, Աստուած ձեր աղաչանքը չլսեց, բայց Լենին հայրիկը լսեց եւ ձեզի չաքարեղէն ղրկեց»:

ԱՑՍՕՐ՝ ԱՑՍՏԵՂ.— Նոյեմբեր 29ի տօնա – կատարութեան ընթացքին, այստեղ, բանախօս – ներէն մէկը ըրած է՝ քարոզչական վերոյիշեալ ձեւին նմանող «յայտնութիւն» մը, զոր բնաւ չէինք լսած: Պարոնը բսած է.— Երբ Թուրքերը, 1920ին կը սպառնային գրաւել ամբողջ Հայաստանը, Հոյց կաթողիկոսը, եկեղեցական դասով չրջապատած, Էջմիածնի տաճարին մէջ, Նոյեմբեր 20ի իրիկունը ծունկի եկած կ'աղօթէր Աստուծոյ, որպէսզի օգնութեան հասնի Հայաստանին եւ կասեցնէ թրքական յառաջխաղացումը: Աստուած լսեց կաթողիկոսին աղօթքը եւ ղրկեց կարմիր բանակը, որու շնորհիւ ալ Հայաստան փրկուեցաւ...

★

Այս երկու պատմութիւններն ալ խորհրդային են, եթէ նոյնիսկ անոնցմէ մէկը շինուած ըլլայ Փարիզի մէջ: Եւ իրարու այնքան նման, իրենց կազմութեամբ: Սա տարբերութեամբ միայն, որ այնտեղ Աստուծոյ գոյութիւնը կ'ուրացուի եւ զօրութիւնը ծիծաղելի կ ըղարձուի, մինչ այստեղ նոյն այդ Աստուածը կը հռչակուի զոյ եւ ամենազօր: Այլեւ խնդրակատար: Այնքան պատրաստակամ, որ մէկ անգամէն ընկեր Լենինը կը հասցնէ Հայաստան, Հայը ընկեր Ֆէմալի ձեռքէն ազատելու համար:

Կը տեսնէ՞ք եղածը:

Աստուած չկայ՝ երբ տղաքը չաքարեղէն կը խնդրեն: Տղոց խնդրանքը կը լսէ Լենին եւ չաքարեղէնը կը ղրկէ:

Աստուած կայ՝ երբ կաթողիկոսը օգնութիւն կ'աղերսէ: Կաթողիկոսին ձայնը կը լսէ Աստուած եւ Լենինը կը ղրկէ ...

Եթէ ղրկուածը Լենինը եղած չըլլար, անչուշտ Աստուած նորէն գոյութիւն ունեցած պիտի չըլլար:

Մարդիկ վարպետ պարագայապաշտներ են, չըսելու համար պատեհապաշտներ: Եւ որովհետեւ լեզուն ոսկոր չունի, տեղին համեմատ կը դառնան եւ աստուածապաշտ, եւ աստուածուրաց: Նայած՝ թէ հովը ուրկէ՛ կը փչէ, կամ օրօրին ո՛ր տեսակը պէտք է երգել, բարեմիտներն ու միամիտները քնացնելու համար:

Եւ սակայն, ինչ որ ուզեն թող ըսեն, միայն չըսեն թէ Լենինը ի վերուստ ղրկուած պարգեւ մըն էր մեղի համար:

Մենք Լենինին ո՛վ ըլլալը իրենցմէ լաւ գիտենք: Եւ գիտենք թէ որքան սուղի նստաւ մեզի «Աստուծոյ այդ պարգեւը»: Կամ փորձանքը:

Իսկ եթէ իրենք չեն գիտեր, կամ չեն ուզեր դիտնալ, թող իմանան դէթ պատմութիւնը տղու մը, որ օր մը, Մոսկուայի կարմիր հրապարակին վրայ հօրը ձեռքէն բռնած ման եկած առեն կը նշմարէ Լենինի հսկայ դամբարանը եւ հարց կու տայ հայրիկին.

— Հայրիկ ջան, ի՞նչ բան է սա:

— Լենինի դերեզմանն է, բալիկ ջան:

— Հապա ի՞նչ բան է Լենինը:

— Ան էլ մեր դերեզմանն է, զաւակս ...

ՏԷՊԻՔԻՎ

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿ Ժ. ՀԱՑՐԱՊԵՏԵԱՆԻ ՄՐՑՈՒՄԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

ՊԵՐԼԻՆ, (Ցառաջ).— Գերմանացի կուիա – մարտիկ Հուքսի հետ մրցելու նպատակով քաղաքս ժամանեց փարիզահայ կուիամարտիկ Ժաք Հայրապետեան: Դեռ ժամանումէն առաջ, գեր – ման մարզական թերթերը գովքը հիւսեցին հայ կուիամարտիկին, յայտնելով որ Հուքսի հետ մրցելիք « Ֆրանցոդ»ը, ծագումով Հայ մըն է: Համայնքիս փոքրաթիւ Հայերը, շատ հետաքրքրուած, օրեր առաջ պատրաստութիւններ տեսած էին՝ իրենց երիտասարդ ազգակցին պատշաճ ընդունելութիւն մը սարքելու համար:

Հուքս մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ Պերլինի մէջ եւ անուն հանած է իր չեչտակի հարուածներով ու «Նոք – աութ»ներով: Այս պատճառով ալ գերման մարզասէր հասարակութիւնը վստահօրէն կը սպասէր անոր յաղթութեան:

Նոյեմբեր 18ի ուրբաթ գիշերը տեղի ունեցաւ մրցումը, ի ներկայութեան հազարաւոր հանդիսականներու, որոնց կարգին եւ Պերլինի Համալիրի ռեկտորը: Մրցման երրորդ չրջանին տեղի ունեցաւ անսպասելին, երբ Հայրապետեան, զօրաւոր հարուածով մը գետին տապալեց Հուքսը: Հարուածը այնքան ուժեղ էր, որ մրցման բեմը չրջապատող հատա պարաններէն մէկը փրթաւ Հուքսի անկումին առիթ: Հազիւ ութերորդ համբանքին Հուքս կրցաւ ինքզինքը ժողվել եւ ոտքի ելլել: Այնուհետեւ, յաջորդական չրջաններուն, Հայրապետեան ունեցաւ միշտ կէտերու առաւելութիւններ, բայց կողմնակալութենէ տարուած գերմանացի դատաւորները, մրցման արդիւնքը հաւասար հռչակեցին: Ներկաները աղմկեցին այս անարդարութեան դէմ, իսկ գերմանական թերթերն ալ, խստօրէն քննադատեցին հայ կուիամարտիկին հանդէպ գործուած անիրաւութիւնը: Հ.փ.

ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿ Շահան Մինասեան, որ Թուրքիոյ ծանր ծանրութեան ախոյեանն է, վերադառնալով Անգարայէն մեկնած է Նափոլի, մասնակցելու համար կուիամարտի թուրք եւ իտալական մրցումներուն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՕՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑՋԻՇ)

Դ.— ԵՐԿՈՒ ԹԱՓԱՌԱԿԱՆՆԵՐ

Սեւ Ծովու օդային կռիւը որ այնքան կը յուզէր երիտասարդ աղջիկները, գոյութիւն չէր ունեցած երբեք, այլ պարզապէս, օրին մէկը, երկու ճամբորդներով սաւառնակ մը փորձի համար թռուիչք առեր էր Խրիմի օդակայանէն եւ անհետացեր էր առանց հետք ձգելու:

Սա պահուս կը կանխեմ դէպքերու ժամանակագրական կարգը, ըսելով ինչ որ պատահած է կիկերոնի բեմ գալէն վերջ: Այդ պիտի պատահի Հոկտեմբեր 26ին, բայց պէտք է նախապէս ճշդեմ դիրքը երկրորդական անձերուն, որովհետեւ ան – գամ մը որ կիկերոն հրապարակ իջնէ, այլեւս ո – չինչ կընայ կասեցնել դէպքերու սանձակոտոր արշաւը: Կիկերոն կը լեցնէ ամբողջ բեմը եւ Գոռ – նէլին միայն կրնայ տեղ գտնել իր մօտ:

Ե.— ԿԻԿԵՐՈՆ ՈՒՐԴԱՑ ԲԵՄ

Աչունը բացառիկ դեղեցկութիւն մը ունէր այդ տարին Անգարայի մէջ: Ամէն օր, նոյն մութ կապոյտ երկինքը կը տարածուէր Անատոլուի վերեւ: Անծայրածիր տարածութիւններու վեհաչուք համայքը ներդաշնակօրէն կը միանար այնտեղ, առանձնութեան հետ:

Հոկտեմբերի 26ն ալ նման էր բոլոր միւս օրերուն: Սկսեր էր խաղաղօրէն եւ ոչինչ կրնար դուշակել տալ թէ տարօրինակ ձեւով մը պիտի վերջանար: Ամբողջ օրը ըստ սովորութեան աչխատելէ վերջ, որոշեցի կանուխ պառկիլ:

Քիչ մը կարդացի, բայց չուտով մարեցի լոյսը եւ արդէն իսկ երազին ու իրականութեան միջեւ կը տատանէի, երբ հեռաձայնը հնչեց:

Արդ, քանի մը օրէ ի վեր, հեռաձայնը խանդարուած ըլլալով չէր աչխատեր, խիստ անհաճոյ բան մըն էր այդ, որովհետեւ, առանց հեռաձայնի մարդ չի կրնար հանդիստ ապրիլ աչխարհի մը մէջ, ուր ամէն վայրկեան անակնկալներ կը սպասեն մեղի. հակառակ դիւերային այդ ժամուն, չբարկացայ հետեւաբար հեռաձայնին, մանաւանդ որ պահ մը առաջ ի զուր փորձեր էի հազորդակցութեան մտնել:

Ի՞նչ ընթացք պիտի ստանար «կիկերոն հարցը» եթէ կարելի եղած չըլլար հեռաձայնով գտնել զիս այդ դիշեր: Պարզ դիպուածո՞վ էր արդեօք որ հեռաձայնս բանիլ սկսաւ այդ դիշեր, օրերով խանգարուած մնալէ վերջ:

Հնազանդեցայ այդ կանչին, որ խաւարէն կու գար, եւ ձեռք առի ընկալուչը:

« Ես, Տիկին Եէնքէ» ըսաւ ձայնը Ֆօն Ռիպպէնթրօփի քրոջ, որ դեսպանի ներկայացուցչին փառամոլ կինն էր: Քիչ մը ջղայնացած կ'երեւէր, ամէն պարագայի, չեչտը տիրական էր:

— « Անմիջապէս մեր տունը եկէք կը խնդրեմ, ամուսինս կ'ուզէ խօսիլ ձեղի հետ»:

Ուզեցի հարցնել թէ ինչ պատահած էր եւ ըսել թէ անկողնին էի արդէն, բայց Տիկին Եէնքէ խօսքը ընդհատեց ըսելով:

— Ներսը կարեւոր է, անմիջապէս եկէք:

Վերադարձայ ննջասենեակ, կինս արթնցած էր. հագուեցայ դլուխս չարժելով եւ հանդարտեցուցի կինս, ըսելով թէ հեռագիր մը եկած ըլլալու էր Պերլինէն կամ որեւէ սխալմունք մը կար:

Տունէն դուրս ելած պահուս, նայեցայ ժամացոյցիս: Ժամը տասն էր: Ինքնաչարժով, քանի մը վայրկեան վերջ դեսպանատունն էի, «գերմանական դիւղը»՝ որ փարքին մէջ ցանցնուած բազմաթիւ գերմանական ոճով չէնքերէ կը բաղկանար: Դռնապանը բացաւ երկաթեայ մեծ դուռը եւ մէկ վայրկեանի մէջ եէնքէներու դրան առջեւն էի: Տիկինը անձամբ բացաւ դայն: Բարեւեցի զայն, նախագաւիթին մէջ, քանի մը բառով ներողութիւն խնդրեց, զիս անհանգիստ ըրած ըլլալուն համար:

— Ամուսինս պառկած է արդէն, ըսաւ ան, վաղ առաւ կանուխ ձեղի հետ խօսելու մտադիր է:

Եւ զոյ դուռ մը զոյց տալով ինծի, Տիկինը չարունակեց.

— Հիւրանոցը տարօրինակ մարդ մը կայ: Չեմ գիտեր թէ ինչ կ'ուզէ: Խօսեցէք իրեն հետ: Եւ խօսելու ատեն մի մոռնաք լաւ զոցելու մուտքի դուռը: Բոլոր սպասաւորները պառկած են արդէն:

Ցետոյ, ձեռքը երկարեց ինծի, հրաժեչտ առնելով անհետացաւ: Մնացի առանձին նախագաւիթին մէջ եւ հարց կուտայի ես ինծի թէ դեսպանատան կցորդի մը պարտականութի՞ւնն էր արդեօք իսկապէս, կէս դիչերին խօսակցիլ «տարօրինակ մարդու» մը հետ:

(Շար.)

պէսղի զսպուի չինական յարձակումը: Այն ատեն կարելի պիտի ըլլայ քննել անգլեւֆրանսական առաջարկը չէզոք գօտի մը հաստատելու մասին, մանաւանդ որ Մ. Նահանգներն ալ հակառակ չեն այս տեսակէտին: Պաղարիւն եւ միացած մնալ, այս է ամէնէն կարեւորը:

ԿՈՒԻՆԵՐԸ ՌԱԶՄԱՃԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՑ

Տաղնապը կր չարունակուի քորէական ռազմաճակատին վրայ: Զինական ուժերը հեղեղի նման կ'արշաւեն Քորէացէն ներս եւ կը հետապնդեն նահանջող ՄԱԿի ուժերը: Զինացիները, այժմ, փիոնկեանկէն 50 քիլմ. հեռուն կը գտնուին: Պաշարման օղակի մէջ մնացած հարաւ Քորէացիները փրկելու քիչ յոյսեր կան: Թրքական կիսաբաժինն ալ դժուար կացութեան մը մատնուած էրունեւրի քաղաքին հիւսիս – արեւելեան կողմը, նեղ հովիտի մը մէջ: Գումարտակի մը հրամանատարը յամառօրէն կը մերժէ լքել իր դիրքերը, հակառակ նահանջի հրամանին: Եղանակը շատ ցրտած է: Բնակիչներն ալ խելայեղօրէն փախուստի կը դիմեն: Ողբերգական է կիներու եւ մանուկներու վիճակը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ խիստ ծանուցագիր մը յանձնեց եուկոսլաւ կառավարութեան բողոքելով սահմանային բռնաբարումներու դէմ: — Ցունական աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ Պուլկարիոյ մէջ զինուորական մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին խորհրդային մասնագէտներու ղեկավարութեամբ:

ԱԶԳԱՑԻՆ ԺՈՂՈՎի այսօրուան նիստին, կառավարութիւնը վստահութեան քուէ պիտի պահանջէ, պաշտպանութեան նախարար Պ. Ժիւլ Մոքի խնդրին առթիւ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ երէք պետութեանց ներկայացուցիչները, յառաջիկայ չաբթու, Փարիզի մէջ պիտի խմբագրեն Ա. Մլութեան առաջարկին պատասխանը, «Զորսերու ժողովի» մը գումարման մասին:

ՀՆԴԿԱՉԻՆի մէջ ֆրանսական ուժերը յարձակման անցած են վերագրաւելու համար Զուիհայդանի ամրութիւնը, զոր կորսնցուցած էին երկու օր առաջ եւ որ կարեւոր կէտ մըն է Մոնքայի պաշտպանութեան համար:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ընկերվարական կուսակցութեան պետը Տոքթ. Շումախըր յայտարարեց, թէ Գերմանիա կրնայ հաւանիլ միջազգային բանակի մը մասնակցութեան, պայմանով որ այդ բանակը յարձակող ուժ մը ըլլայ եւ ազատագրէ Արեւելեան Գերմանիան: Մ. Նահանգներն ու Մ. Բրիտանիա բաւական մեծ ուժեր պէտք է բերեն, որպէսզի հակայարձակողականի միջոցով արշաւեն արեւելք եւ վճռական պատերազմը մղեն գերմանական սահմաններուն արեւելեան կողմը: — Ընկերվարական կուսակցութիւնը, զեկոյցով մը բողոքեց «արեւմտեան դաշնակիցներու տեւական եւ անհանդուրժելի միջամտութեան դէմ, Գերմանիոյ ներքին գործերուն մէջ»:

Coll Cerda

եւ իր վայելչագեղ «կօշօ»ները, սպանիացի նշանաւոր երգիչ **MARIO ROMERO**ի եւ **Rumba - Samba** խումբին հետ նաեւ պրազիլիացի անուանի փողահար MARTIN PASTERIS

George V-էն

վերջ — կրկին

Դեկտ. 2ին

Continentalի մէջ

(Tango)

COLL CERDA

որ իր հրաշալի «կօշօ»ներով (Հարաւային Ամերիկայի ինքնատիպ նուագախումբ) կը չարունակէ իր յաջողութիւնները, ամէնէն մեծ կալաններու մէջ:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԾԱՆՈՒ Է

Ճամբորդութեան պատճառով, Փարիզի մօտակայ մէկ արուարձանին մէջ ստիպողաբար ծախու է հանգստաւէտ եռայարկ վավիլյոն մը, պարտէզով, կազ, ելեկտրականութիւն եւ ջուր: Զափաւոր գին: Տեղեկանալ «Ցառաջ»ի խմբագրատունէն:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՑՕԱՍԵԱԿԸ

Փարիզի մէջ

Կը տօնուի մեծ չուքով Դեկտեմբեր 10ին, կրկին իրիկուն Mutualitéի մեծ սրահը:

Նախագահութեամբ՝

Ընկեր ՌՈՒԲԻՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆի

Կը խօսին՝ ընկերներ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ եւ Հ. ՍԱՄՈՒԻԼ:

Մանրամասնութիւնները յայտնուած:

Վալանսի մէջ

Դաշնակցութեան 60ամեակը կը տօնուի Դեկտ. 15ին, պատուոյ նախագահութեամբ ծերակուտական եւ նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒՐԹԻԷ:

Մանրամասնութիւնները յայտնուած:

Մարսէյլի մէջ

Դեկտեմբեր 17ին:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

«ՑԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Մարսէյլէն ընկեր Գրիգոր Պաղտասարեանէ 2000 ֆրանք, Պ. Զալլաքեանէ հազար ֆրանք, ընկեր Ց. Ս.է հազար ֆրանք, ի նպաստ «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին:

Մեծ պարահանդէս

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, 2 Դեկտ., չաբաթ գիշեր, ժամը 9էն մինչեւ լոյս՝ Moulin Brûléի պարասրահին մէջ:

Mimi Pinsonի Typique Tango նուագախումբով, (7 երաժիշտ, մէկ երգիչ): Դեղարուեստական ճոխ բաժին, Զաւեշտ եւ ապակնկալներ:

Հաղորդակցութեան միջոց՝ Charenton - Ecolesէն առնել 107 թիւ օթօպուսը եւ իջնել Moulin Brûlé:

Նոր Սերունդի խնջոյքը

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ա.Հարոնեան» խումբի կողմէ, կիրակի, 3 Դեկտ. ժամը 4էն 10, Studio Colibriի մէջ, 19a, rue Caumartin: Ընկերական հաճելի միջոցառում: Հայկական պար ու նուագ, առատ կեր ու խում մատչելի գիներով:

Կը հրաւիրուին բոլոր Նոր Սերունդի համակիրները:

ԱԶԴ.— Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը յառաջիկայ չորեքշաբթի համար ծրագրած է եկմալեան եւ կոմիտասեան քառաձայն պատարագի պարբերական երգեցողութիւններ, որոնց փորձերը տեղի կ'ունենան երկուշաբթի եւ չորեքշաբթի երեկոները ժամը 8ին, եկեղեցւոյս խորհրդարանին մէջ:

Փափաքողները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ եւ մասնակցիլ այս փորձերուն:

Դիւան Հոգաբարձութեան

Այրի Տիկին Արփենիա Տինտիկեան եւ Նիկողայոս Արզումանեան, իր զաւակներուն հետ միասին, սրտի դառն կսկիծով կը յայտնեն իրենց անմոռանալի ամուսնոյն եւ անձնուէր եւ անփոխարինելի բարեկամին եւ աշխատակցին

ՎԱՀԱՆ ՏԻՆՏԻԿԵԱՆի

անսպասելի եւ դառնագին մահը, որ տեղի ունեցաւ Նոյ. 29ին:

Ցուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ վաղը, չաբաթ, 2 Դեկտ., կէսօրէ առաջ ժամը 10.30ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, իսկ մարմինը պիտի ամփոփուի Thiaisի գերեզմանատունը:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԳՈՑՄՄՐՏ

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՑՑԸ

Պատմական, գրական եւ պատկերազարդ

Հրատարակութիւն Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

Մարսիլիոյ Շրջ. Վարչութեան

Դիմել՝ Ազատ Պետիկեանէ, 7 rue Berlioz, Marseille

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— «Քրիստափոր»ի հերթական ժողովը՝ այս չաբաթ, երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Օհանջանեան Ակումբը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը այս չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 5.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Ճշդապահ ըլլալ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ընկ. Կարօ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, ընկ. Ս. Թորոսեանի բնակարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Ափի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, ժամը ճիւղ 3ին, Տիկին Զիթունեի բնակարանը, 13 rue Caumartin, métro Opéra կամ Madeleine: Կը խնդրուի միասին բերել անդամատետրերը:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Գղիի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Սէնթ Ընի դպրոցը: Օրակարգ.— Ամերիկայէն եկած չրջաբերականներու ընթերցում եւ վարչութեան ընտրութիւն:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Համախոբերդցիական Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ Պատ տը Կլոպի սրահին մէջ: Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ՝ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, այս երեքշաբթի, Place d'Europeի սրահը: Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթ՝ Հ. Ց. Դ. 60ամեակը: Կը հրաւիրուին մեր ընկերներն ու համակիրները:

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑՔ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութիւնը կը հրաւիրէ Փարիզի չրջանի բոլոր անդամները ընդհ. հանդիպումի մը, այս չաբաթ գիշեր, Studio Colibri, 19a rue Caumartin, ժամը 8.30ին: Նիւթ վիճաբանութեան՝ «Ի՞նչ ձեւով կարելի է առաւելապէս օգտակար ըլլալ հանրութեան: Անհատս ալ՞ս թէ հաւաքականը»:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Clubի չքեղ սրահներուն մէջ, 51 rue Grignan: Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն ջութակահար Պ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (1er Prix, Conservatoire de Marseille) եւ երգչուհի Օր. ՏԷՐ ԱՐՍԷՆԵԱՆ: Նաեւ ուրիշ անակնկալներ:

Երկու նուագախումբեր FRANCIS SCOTTի եւ ARMAND GUYի:

Քաջալերեցէք Հ. Մ. Ը. Մ.ը եւ իր մարզիկները:

Գանձարան Հայկական Արուեստ

Անդուրեան գործէն հաղուագիւտ օրինակներ մնացած ըլլալով՝ Հայ երգի նախանձախնդիրը աղջայիններուն կը յանձնարարուի օգտուիլ:

Մօտ 800 մեծադիր էջեր (երկսիւնակ) 720 ձայնագրեալ երգեր: Հեղինակներու կենսագրականով եւ նկարներով, գեղարուեստական տպագրութիւն:

Ամբողջ գործը վեց հատոր, ՆՈՐ ՏԱՐՕՒԱՆ եւ ամէն առթիւ նուէրցու միակ գիրքը, հայ տունին անջնջելի զարդը՝ Փնտռելփարիզ՝ Հրանտ Սամուէլ, Պարսամեան, Բալուեան եւ Մարսէյլ՝ Շերիկեանցի մօտ:

ՆՐԲԱՋԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Մի մտածէք ո՛ւր ճաշելու մասին,
գացէք ուղղակի ...

ԼԻԼԱՑԻՆ

24 rue St. Lazare, métro Trinité կամ N. D. de Lorette
Tél. Tri. 31.62

Վերսկսած է արեւելեան նուագը Տէր եւ Տիկին Գարագաշի մասնակցութեամբ, չաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի օրերը:

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678-63
Samedi 2 Décembre 1950 Շաբաթ 2 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6321–Նոր շրջան թիւ 1732

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Այսօր Պոլսոյ մէջ պիտի ընտրուի Թուրքիոյ Հայոց պատրիարքը՝ ներկայացուցչական ժողովի մը կողմէ, որ այս առթիւ կը փոխարինէ նախկին Ազգային Ժողովը :

Մեսրոպ Նարոյեան պատրիարքի մահէն ի վեր Թուրքիոյ Հայոց պատրիարքական աթոռը թա՜փուր է եւ անոր վրայ բազմած է տեղապահ Արսլանեան արք·, որ կատարեալ խառնիճաղանճի մը վերածած է Պոլսահայ խաղաղ գաղութը :

Թուրքիոյ մէջ հայ կուսակցութիւններ չկան , հետեւաբար գաղափարական պայքարի համար հող չկայ այնտեղ : Պոլսահայերը երկար տարի համբաւը մթնոլորտի մէջ ապրեցան : Սակայն աթո – ռամոլ եկեղեցական մը յաջողեցաւ պատակտել զանոնք :

Եւ ի՛նչ պատակտում : Ժողովուրդը երկու մասի բաժնուած , թերթերը երկու ճակատ կազ – մած , նիզակ կը ճօճեն իրարու դէմ օրն ի բուն : Ասով չեն բաւականանար :

Փոխանակ իրենց աղտոտ լաթերը իրենց մէջ լուալու, վէճը փոխադրած են Թուրք մամուլին մէջ եւ մինչեւ պետական չէջանակները, որոնք անշուշտ ներքին գոհունակութիւն կը զգան՝ տես – նելով որ ափ մը Հայեր, անդլուխ մնացած , իրա – րու միս կ'ուտեն :

Արսլանեան արք· օգտուելով իր վայելած նուիրապետական իրաւունքէն, կարզալոյծ հռչա – կեց կարգ մը եկեղեցականներ , որոնք իր մեծա – տութեան դէմ ծառանալով, կը փափաքէին օ – րինաւորապէս պատրիարքի ընտրութիւն կատա – րել , ըստ Ազգային Սահմանադրութեան :

Մեր զոյգ կաթողիկոսները փոխանակ բառ – նալու պատակտումի իսկական պատճառները, կրակին վրայ իւղ լեցուցին , աւելի եւս խորացնե – լով բացուած խրամատը :

Պոլսոյ եկեղեցիները մենամարտի թատր դարձան չնորհիւ Գէորգ Զ·ի «վախճանական վճի – ռ»ին , որ պարզապէս կը վաւերացնէր տեղապահին քմահաճ կարգադրութիւնները :

Էջմիածնի պարտականութիւնն էր կողմերը հաշտեցնել եւ օրինաւոր պատրիարք ընտրել տալ : Սակայն Էջմիածնին հրաման տուողները չեն ու – զեր երբեք որ հայ գաղութներուն մէջ խաղաղու – թիւն տիրէ :

Պոլսոյ մէջ հատուածական պայքար չկար՝ գաղութը պատակտելու համար : Արսլանեանի խնդիրը չարմար առիթ մը եղաւ պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսացողներուն, որոնք կատարելապէս հա – սան իրենց նպատակին :

Ցուսա՛նք որ այսօրուան ընտրութիւնը Թուր – քիոյ Հայոց պատրիարքական պատմական աթո – ռին վրայ բազմեցնէ արժանաւոր պատրիարք մը, որ վերջ տայ տարիներէ ի վեր տեւող խառնիճա – ղանճին :

Անցա՜ծ են այն օրերը, երբ Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքները իրենց հոգեւոր եւ վարչական հե – ղինակութիւնը կը տարածէին Պոլսէն մինչեւ յե – տին գաւառները, երկու միլիոն հայութեան վրայ :

Այսօրուան Պատրիարքը Պոլսոյ եւ արուար – ձաններու «պաշ փափագ»ի աստիճանին իջնած է :

Թրքահայաստանի 1500 եկեղեցիներէն ու վանքերէն միայն 5 խեղճուկրակ եկեղեցիներ մնա – ցած են գաւառի մէջ, ինչպէս յայտնի եղաւ վեր – ջերս՝ ներկայացուցչական ժողովի ընտրութեան առթիւ :

Նորընտիր պատրիարքին վրայ կը ծանրանայ դժնդակ պարտականութիւն մը,—տէրկանգնիլ գա – ւառի ցիրուցան հայութեան եւ բռնագրաւողնե – րու ձեռքէն եան առնել եկեղեցիներն ու ազգային կալուածները : Եթէ կարելի չըլլայ ցիրուցան հայ բեկորները համախմբել Պոլսոյ պէս կեդրոնի մը մէջ, գալոց եւ եկեղեցի բանալ ա՛յն քաղաքներուն մէջ ուր Հայեր կ'ապրին, ուսուցիչ եւ քահանայ հայթայթել անոնց :

Շատ պիտի ուզէինք որ այսօրուան ընտրուե – լիք պատրիարքը ըլլար իսկապէս «ազգընտիր» եւ արժեցնէր իր դիրքն ու իրաւունքները :

ՀՐԱՆՏ–ՄԱՄՈՒԼ

Պ. էթլի Ամերիկա կ'երթայ

Պ· ԶԸՐՉԻԼ ԼԱԻԱՏԵՍ Է ԵՒ Կ'ԸՍԷ ԹԷ
Ե· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՊԻՏԻ ՉՀՌԶԱԿԷ

Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը, Պ· էթլի, երեսփ· ժողովին առջեւ յայտարարեց, թէ կարելի եղածին չափ շուտով Ուոշինկթըն պիտի մեկնի, այժմու միջազգային տագնապին շուրջ նախագահ Թրումընի հետ խորհրդակցելու համար : Վարչա – պետը ըրաւ այս յայտարարութիւնը, երբ չատ մը երեսփոխաններ քննադատեցին նախագահ Թրու – մընը, հիւլէական ռումբի գործածութեան մասին ըրած յայտարարութեան համար : Լուրը լսնտոն հասնելուն պէս , Պ· էթլի անմիջական խորհրդակ – ցութիւն մը ունեցաւ Պ· Զըրչիլի հետ եւ ատկէ վերջ, վարչապետը հաղորդեց Ուոշինկթըն մեկնե – լու իր որոշումը :

Պ· էթլի ճամբայ պիտի ելլէ անմիջապէս որ ստանայ Պ· Թրումընի հաւանութիւնը : Հաւանա – բար այսօր իսկ պիտի որոշուի մեկնումի թուա – կանը :

Ստոյգ կը թուի թէ Պ· էթլի պիտի չկանայ համոզել Պ· Թրումընը, որպէսզի ետ կեցնայ գոր – ծածելէ հիւլէական ռումբը : Պ· Զըրչիլ եւս կը պաշտպանէ այս տեսակէտը :

× Իր ծննդեան 76ամեակին առթիւ երեսփ· ժողովին առջեւ ճառ մը խօսելով, Պ· Զըրչիլ ազ – դարարեց, թէ պէտք չէ միջամուխ ըլլալ պատե – րազմի մը Չինաստանի մէջ, որովհետեւ նման քայլ մը պիտի խոտորեցնէր արեւմտեան ուժը , աշխարհի ամէնէն կարեւոր թատերաբեմէն՝ Եւրո – պայէն : «Պէտք է նկատի ունենալ միւս կողմէ, որ Ռուսերը տակաւին վախ ունին Մ· Նահանգներու հիւլէական ռումբի գերակշռութենէն, այդ պատ – ճառով ալ պիտի չկանան խուսափիլ մեծ ընդհարու – մէ մը եւ պաղ պատերազմը աստիճացնելով, ու – րիշները առաջ պիտի քշեն իրենց նպատակներու իրագործման համար : « Հիւլէական ռումբի մը – թերքի ամերիկեան գերակշռութիւնը, տակաւին չնչելու հնարաւորութիւն կուտայ արեւմտեան աշխարհին : Պէտք է օգտուիլ այս հնարաւորու – թենէն, քաղաքական հասկացողութեան մը գալու համար Ե· Միութեան հետ, անմիջապէս որ յար – մար պատեհութիւնը ներկայանայ » : Պ· Զըրչիլ չի կարծեր , սակայն, որ այդ պատեհութեան ճիշդ պահն է այսօր : Առիթը պիտի ներկայանայ այն ատեն միայն, երբ կայուն վիճակ մը ստեղ – ծուի Ծայր· Արեւելքի մէջ : Այդ նկատումով ալ , ՄԱԿի ուժերուն յառաջխաղացումը պէտք էր կանգ առած ըլլար քորէական թերակղզիի ծոծրա – կին վրայ, որպէսզի տեսակ մը չէզոք գօտի ստեղ – ծուէր չինական սահմանադլուխի հիւսիսային կողմը : Այժմ , ռազմական գործողութեանց ըն – թացքէն կախում ունի ռազմազերու վերջնական ամրացումը : Եւ, եթէ կարելի ըլլայ այդ, այն ա – տեն Ե· Միութեան հետ բանակցելու պատեհու – թիւնը եկած պիտի ըլլայ :

ՀԱՐԻՒՐԱՒՈՐ ԹՈՒՐՔ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ
ՉԻՆՈՒՈՐՆԵՐ ՋԱՐԴՈՒԵՑԱՆ

Քորէական ռազմաճակատէն կը հաղորդեն , թէ Քունուրիի հարաւ – արեւելեան կողմը ծու – ղակի մը մէջ իյնալով, ամերիկեան 2րդ զօրաբա – ժինն ու թրքական կիսաբաժինը չարդուեցան չի – նացի կարմիրներու կողմէ : Ամերիկացիներէն ու Թուրքերէն սպաննուեցան հարիւրաւոր զինուոր – ներ : Մնալով կարմիրներու կրակին տակ , 1500 ամերիկացի եւ Թուրք զինուորներ , յուսահատօրէն Չանացին ապաստանիլ բլրատնական գունդի մը մօտ եւ անոնց կարեւոր մէկ մասը չարդուելէ վերջ, մնացածները յաջողեցան ծուղակէն դուրս դալ : Կարելի չեղաւ փոխադրել վիրաւորները , որոնք կը պահէին սառած հողին վրայ : Շատ քիչ է ազատած Թուրքերու թիւը :

Զինական ուժերը այժմ կը դտնուին հիւս· Քորէայի մայրաքաղաք Փհոնկեանկէն 37 քլմ· հեռաւորութեան մը վրայ :

ՄԱԿի զինուորական հրամանատարներու հա – շիւներուն համաձայն, 300.000 կարմիր Չինացիներ կը կռուին այժմ Քորէայի մէջ : Ուժումը անընդ – հատ կը չարունակուի :

ՔՈՐԷԱՑԻ պատերազմին հետեւանքով, ամե – րիկեան ուժերը ցարդ ունեցան 31.028 կորուստ – ներ , որոնց 5037 մեռեալներ եւ 3945ը կորսուած – ներ են :

Պ. Թրումընն կ'ազդարարէ թէ Մաք-ը պիտի չլքէ Քորէան

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ
ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԻՆ ՄԻՇՏ

Նախագահ Թրումընը , լրագրական ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց , թէ ՄԱԿի ուժերը բնաւ պիտի չլքեն Քորէան , եւ Մ· Նահանգները, այդ նպատակով եւ եթէ հարկ ըլլայ, պիտի գոր – ծածեն իրենց ունեցած բոլոր տեսակի զէնքերը :

Օրագրողի մը հարցման պատասխանելով , Նախագահը ըսաւ , որ հիւլէական ռումբի գործա – ծութիւնը միշտ գործնական նկատառումի տակ է : Ռազմադաշտի ամերիկացի զեկավարներուն կը մնայ ռումբին գործածութիւնը, թէեւ ինք անձնա – պէս կը յուսայ որ պիտի չգործածուի :

Նախագահին այս յայտարարութիւնը թիւրի – մացութեան տեղի տուած է եւ կարծուած է որ զօր· Մէք Արթըր իրաւասութիւն պիտի ունենայ ուղած ժամանակ գործածելու հիւլէական ռումբը : Այս թիւրիմացութիւնը փարատելու համար ալ , ասուլիսէն վերջ կատարուեցաւ պաշտօնական ճըշ – դում մը, ուր կ'ըսուի թէ ռումբի գործածութեան հրամանը նախագահը միայն կրնայ արձակել , այն ալ քաղաքական դեկավարներու հետ խորհր – դակցելէ վերջ եւ ատկէ վերջն է որ զինուորական հրամանատարութեան պիտի մնայ ընտրել այն նշանակէտերը, զորս պէտք պիտի ըլլայ ռմբակո – ծել :

Նախագահը ստիպուեցաւ այս յայտարարու – թիւնները ընել , երբ օրագրողները կացութեան մասին հարցումներ ըրին իրեն : Պ· Թրումըն ըսաւ որ չինական կարմիր ուժերու կողմէ ՄԱԿի ուժե – րուն դէմ չղթայազերծուած յարձակումները Քո – րէայի մէջ, նկատած են խորհրդային աչխար – հակալութեան կողմէ , այդ պատճառով ալ Մ· Մ· Նահանգները պիտի փութացնեն իրենց զինեալ ուժերու զօրաչարժը : «Պէտք եղած բոլոր միջոց – ները ձեռք պիտի առնենք դիմագրաւելու համար պինուորական ամէն կացութիւն, ինչպէս ըրած ենք միշտ : Ամէն պարագայի տակ , համայնավար Չի – նաստանի դէմ ամէն գործողութիւն կախում ունի ՄԱԿէն» :

Այնուհետեւ Պ· Թրումըն բոլորովին արդա – րացուց եւ գնահատեց զօր· Մէք Արթըրի գործու – նէութիւնը Քորէայի մէջ եւ ասիկա՝ հակառակ Ամերիկայի եւ արտասահմանի մէջ եղած քննա – դատութեանց : «Միշտ կան մարդիկ , որոնք կը ծափահարեն մէկը, որ կը չահի եւ պատրաստ են վրան յարձակելու, երբ կը կորսնցնէ : Զօր· Մէք Արթըր լաւ գործ տեսաւ Քորէայի մէջ եւ երբեք ըր իրաւասութիւններէն վեր բան մը չըրաւ » :

Տիրող տագնապին անդրադառնալով, նախա – գահը յայտարարեց , թէ ամէն ճիգ կը թափուի երրորդ աչխարհամարտ մը կանխելու համար :

× Մէք Արթըրի բանակատեղիէն կը հաղոր – դեն , թէ կազմ ու պատրաստ են ռմբակոծող այն օդանաւերը, որոնք, հիւլէական ռումբի գործա – ծութեան հրամանը տրուելէն քանի մը ժամ վերջը պիտի կրնային ռմբակոծել չինական հողերը : Բազմաթիւ զինուորական հրամանատարներ, սա – կայն, չեն կարծեր որ հիւլէական ռումբը պիտի կրնայ անմիջապէս կասեցնել չինական արչա – ւանքը :

× Մ· Նահանգներու պաշտպանութեան նա – խարար Պ· Մարչըլ, Իսրայէլի նախագահ Տօքթ· Վայզմանի ծննդեան 76ամեակին առթիւ Նիւ Եոր – քի մէջ տրուած հացկերոյթի մը ընթացքին չեչ – տեց , թէ Քորէայի պատերազմական կացութիւնը չատ տագնապալի է : Միացեալ Նահանգները ստիպուած են մասնակի զօրաչարժ հռչակել , նկա – տի ունենալով որ այս լարուած վիճակը կրնայ չատ երկար տեւել :

× Փարիզի քաղաքական չրջանակներու մէջ դիւանագիտական սիրալ մը կը նկատուի հիւլէա – կան ռումբի գործածութեան մասին նախագահ Թրումընի յայտարարութիւնը : Իրաւասու անձե – րու կարծիքով , այդ զէնքի գործածութեան հարկ պիտի չմնայ : Նման յայտարարութիւն մը պիտի ծառայէր որպէս քարոզութեան միջոց Ե· Միու – թեան համար այնպիսի ժամանակ մը, երբ եւրո – պական պետութիւնները կը չանան աչխատաւո – րական զանգուածները համոզել վերազինման ան – հրաժեչտութեան մասին : Փրանսա կը կարծէ որ տակաւին կարելի է բանակցիլ Փեքինի հետ, երբ ամբողջ ուշադրութիւնը ռազմագերը Քորէայի մէջ : Ու կը կարծէ նաեւ, որ Քորէայի սահմաններէն անդին պատերազմի ծաւալումը կրնայ վտանգել նաեւ Եւրոպան ուրիչ պատերազմով մը :

× «Եթէ վաղն իսկ պատերազմ ծագի, Մ· Նա – հանգներն ու իր բարեկամները պիտի չսհին զայն, որքան ալ ողբերգական ըլլայ այդ», յայտարա – րեց ամերիկեան ականաւոր քաղաքագէտներէն հանրապետական Պ· Հէրբըրտ Սթէասըն : «Անհան – դուրժելի է որ չին համայնավար ներկայացուցիչ – ներ մասնակցին ՄԱԿի ժողովներուն իբրեւ ամ – բաստանողները ,երբ անոնց զէնքերով ,ՄԱԿին ծա – ռայող ամերիկացի զինուորներ է որ կը սպան – նուին» :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՃԱՄԲԱՆԵՐԸ

ԳԵՂԵՑԻԿ ԾՐՋԱԶԳԵՍՏՆԵՐՈՒ ԱՐՔԱՆ

Սէնը կապարէ զօտի է : Սէնի ափին ուղիներ ու ծառուղիներ : Ծառուղիները ասֆալթապատ ճամբաներով : Կլոր, պօա օձի նման : Ու ծառերուն տակ, ճամբուն երկու կողմերը, կրպակներ, լեցուն ապրանք : Փոքրիկ կրպակներ : Եւ բազմութիւն : Շարժում ու աղմուկ : Հով ու փոշի :

Արամայիսի խանութին գլուխը, վերը, ցու – ցատախտակը թիթեղ է : « Աժան եւ գեղեցիկ չըր – ջազգեստներու արքան» : Հովը կը թափէ զայն : Հովը կը զարնէ ու կը փախչի : Կը դառնայ կրկին ետ : Կը մտնէ ծակուծուկ : Կը հանէ փոշի : Շաքիլ – ները կը համբէ, կը հաւաքէ զանոնք ու կէ քշէ : Կը հպի ու խոյս կուտայ :

Օտարներ : Ազգ ու ազինք : Հայեր, ցանուած հոս ու հոն : Այստեղ՝ Անթառամ ու Արամայիս : Հոն Վահէ ու Յաչիկ աղբար : Ծօ, աս հովն ալ խելօ չունի : Ախէլք չունի, — կը բարկանայ Յաչիկ աղբար : Զէ՞ որ խանութին երեք կողմերը բաց են : Մինակ վրան, եռեւը ու տակը գոց : Կը վերցնէ ձեռքը որ զարնէ : Բայց հովը կը փախչի : Կը քրքը – ջայ ու կ'անհետանայ : Կ'անհետանայ ու հոն է միշտ : Կը թռչի շալակը : Կը զգէ մազերը : Եւ Յա – չիկ աղբար կը մսխ : Կը սաստէ : Ու կը հայհոյէ : Անիծեալ հովին : Անխելք հովին : Անխիղճ հովին :

« Աժան չրջազգեստներ » կը կարդացուի հե – ռուէն : Ու Արամայիս ու Անթառամ, կեցած հոն, հովին բերանը, իրենց բերանները հովին, կը քըր – քըրեն ծրարները, կը զատեն, կը ցուցնեն : Երբեմն ալ կը ծախեն : Կը ծամեն փոշին : Կը ծամեն փոշին : Կը կլլեն փոշին : Մինչ հովը կը պոռայ, կը կան – չէ, կատակ կ'ընէ, կ'երգէ : Կը բարձրանայ աղմու – կը ամէն գլուխէ : Եւ Արամայիս ու Անթառամ կը կրկնեն միշտ, անցնող դարձողին, աժանին ու լա – ւին յանկերգը : Դիմակ դրած : Սիրտերը խուփ, աչքերուն մէջ՝ ժպիտին ծաղրականը : Եթէ վիշտ ունիս, որո՞ւ հոգը : Ապրանքը պէտք է լաւ եւ ա – ժան ըլլայ, գոնէ ցուցատախտակին վրայ : Ու դի – մանայ, զէթ, հովի հարուածներուն : Թուչ մը հա – ցը խոժոռ դէմքով տուն չի բերուիր : Պէտք է ծի – ծաղիլ, հալիլ, նոյնանալ : Մի իջավայրը կլլել, կամ անկէ կլլուիլ, եղբայրներ :

Կիրակի : Արդէն օր հարսակ : Ամպեր ու թա – խիծ : Երբ անդիէն արեւ կը ժպտի : Կը ժպտի, կը ձայնէ, կ'երգէ, կը ցատկէ : Կը ցատկէ կրպակի սեղանին վրայ, աժան եւ աղուոր չրջազգեստնե – րուն վրայ, ու կը նետուի հայրիկին ու մայրիկին վիզը : Ալիսը : Ախը կը թռչի երկուքին ալ ներսէն : Եւ արցունքը բռունցք մը ուտելով գլխուն՝ վախէն կը նստի, որովհետեւ հոս, օտարներու մէջ, հրա – պարակին վրայ, տեղը չէ անոր :

Ալիս արեւ կը բերէ, Ալիս կեանք կը բերէ, Ալիս կը ճոխացնէ : Կը մտնէ սեղանին տակ : Կը ցատկէ վիզերնիս : Հովին պէս չարաճճի, կը ձայ – նէ, խելօք չի կենար, կը վազէ ասդին անդին : Եւ ուր ալ երթայ, ինչ ալ ընէ, ծնողքին ակնարկն ու թեւերը չուրջն ու վրան են : Ալ կը բաւէ : Շատեր իրենց ապրանքները օթօ դրած առին տարին, կըր – պակը, դատարկապորտի նման զրպանները պա – րապ, թողլով հովին ու ամպերուն : Արամայիսն ու Անթառամն ալ կը հաւաքեն : Կը ծրարեն : Կր դնեն ձեռնակառք : Աժան չրջազգեստները : Գեղեցիկ չրջազգեստները : Արքայական չրջազգեստները : Կը քալենք բոլորս միասին : Աւելի վար, նոյն գոր – ծը կ'ընէ Յաչիկ աղբար, որ նոյն տեղը կեցած, բռունցքը վեր, կը հայհոյէ հովին : Անպիտան հո – վին : Անխելք հովին : Պարապ տեղը աղմուկ ու փոշի յարուցանող հովին : Այնպէս որ դէմքին եւ – րակները կ'ոռոգուին : Դէմքը կը կարմրի : Աչքե – րուն տակէն կ'երթայ պահ մը հեռուն, այլուր, ես գիտեմ թէ ուր : Ու գիտեմ նաեւ թէ ինչո՞ւ այդ բարկութիւնը եւ որի՞ դէմ : Ու սիրտն է, կը միայ ու կ'աւազէ :

— Ա՛խ Հայրենիք...

Եւ այս պարագային՝ ա՛խ Մալաթիա :

Տունը բարձր է : Տուներ օդասուն : Խոշոր եւ լուսառատ սենեակի մը մէջ սեղանը կը բանան : Յաչիկ աղբօր տիկինը, հնդիկ քրմուհիներու նման միւռոնաբոյր, վրան կ'անցնէ դեղեցիկ ծածկոց : Եւ պնակ եւ դաւաթ : Եւ ծաղիկ եւ դինի : Եւ ա – ղանդեր եւ ամէն ինչ : Ամէնէն սիրուն ծաղիկը Ա – լիս եւ իր վճիտ, կարկաչուն ժպիտը : Որ դեռ բան չի հասկնար : Ունի նոյն տիպարը որ պիտի ունե – նար հոն, թէ որ հոն ծնած ըլլար : Կը խնդայ, ինչպէս պիտի խնդար, թէ որ հոն ըլլայինք : Ինք այսպէս : Իսկ միւսները տարբեր : Այստեղ, քովէ քով, տարուբեր : Իսկ պատուհանէն դուրս արդէն ամէն բան տարբեր : Մենք դեռ հայերէն, իսկ Ալիս ու եղբայրը, վաղը, ուրիշ լեզուով : Սիրտերը կը մխան : Ծուխ կ'ելլէ գանկերէն : Հոգիները կը հա – ռաչեն :

— Ա՛խ, Հայրենիք...

Իսկ այս պարագային՝ ա՛խ Մելիտինէ :

— Ինչպէ՞ս էր կեանքը այնտեղ :

«Ծառաչ»ի 25ամեակը

Տարադրութեան մեր ներկայ պայմաններուն մէջ հայապահպանման, գրչութեան զարգացման, լեզուի հարազատութեան պահպանման եւ ազ – նուացման մէջ, արտասահմանի հայ մամուլին չատ բան վերապահուած է :

Հայ ազատական մամուլն է, որ պայքար կը մղէ ներքին եւ արտաքին այն բոլոր վտանգներուն դէմ, որոնք կը չանան խեղաթիւրել մեր ազգային դիմագիծը եւ կը սպառնան մեր գոյութեան :

Փարիզի մեր պաշտօնակից «Ծառաչ»ը քսան – եւհինգ տարի աննահանջ արիութեամբ եւ ազ – նուական նախանձախնդրութեամբ հնչեցուց ա – զատագրական պայքարի չեփորը թէ՛ Ֆրանսայի եւ թէ սփիւռքի ամէն մէկ անկիւնը, ուր ափ մը հայութիւն ծուարած գոյութեան պայքար կը մղէ՝ ապագայ վառ յոյսերով առլցուն :

Քսանեւհինգ տարի չարունակ ան եղաւ Ֆը – րանսահայ կեանքի իրական հայելին՝ միչտ երի – տասարդական կորովով եւ միչտ երիտասարդու – թեան հետ :

Քսանեւհինգ տարի չարունակ ան զօրավիգ ե – ղաւ գրչի մչակներուն եւ հիւրընկալեց իր էջերուն մէջ արժէքաւոր գրիչներ, որոնք միչտ արթուն եւ արդիական, խօսք մը ունենան ըսելու եւ միտք մը ունենան յայտնելու :

Հայ լեզուի, իր խօսքով մայրենիքի, մաքրու – թեան, զտման, ճոխացման եւ գեղեցկութեան ի խնդիր անողոք եղաւ ան, չմոռնալով իր գնահա – տանքը տալ լեզուական այն ստեղծագործութիւն – ներուն, որոնք պատկերաւոր էին, դունագեղ եւ խմաստուն :

Ան դէմ կեցաւ ու կը կենայ այն պարտուղա – կան ոգիին, որ վարակած է մեր չատ մը տիպող – սաւոր ու վեղարաւոր « խմաստուն»ները, որոնք անընդունակ եղան ճիզ մը ընելու ազգաչինութեան աչխատանքին մէջ :

Այսօր ալ, երբ արտաքին մահացու խորչակ – ները խամրեցնելու կը միտին մեր հիմնական ցե – ղային արժէքները, կ'ուզեն թաղել հայ ժողո – վուրդի ազատագրական տենչն ու հեւքը, «Ծառաչ» կանգնած է դէմ յանդիման եւ պատուար քաչած կործանիչ այդ հոսանքներուն եւ քաղաքականու – թեան դէմ :

«Ծառաչ» պարտութիւն չճանչցաւ եւ ահա իր քառորդ դարու պատմութեամբ ապացուցուց, թէ իր հաւատքը անխորտակելի է հայ ժողովուրդի յաղթական ապագայի վերաբերմամբ եւ Դաչնակ – ցական քոյր օրկաններու հետ միասին արթուն կերպով կը հսկէ մեր ցեղային ու հոգեկան ար – ժէքներուն վրայ :

Անճայն ու անչչուկ «Ծառաչ » ոտնեց իր քսա – նըհինգամեակը : Քանի մը խմբագրական տողեր՝ բայց անոնք որքա՜ն խօսուն էին եւ զրաւիչ : Ա – նոնք արճադանգ դուան հորիզոնէ հորիզոն եւ նոր հեռանկարներով զօտեպնդեցին բազմութիւնները ամենուրեք :

Թող չա՛տ ապրի «Ծառաչ»ը :

Որպէս հեռաւոր Քալիֆորնիոյ իր մէկ պաչ – տօնակիցը, ջերմօրէն կը չնորհաւորենք զինք եւ իր անխոնջ խմբագիրը, ընկեր Շաւարչ Միսաք – եանն եւ իր նոյնքան անխոնջ ու նախանձախնդիր աչխատակիցները, նորանոր նուաճումներ մաղ – թելով իրենց տաժանքոտ բայց զրաւիչ ասպարէզ – ին մէջ :

(Խմբագրական ԱՍՊԱՐԷԶԻ, 20 հոկտ.)

ՀԱՅԱՇԱՏ ԵՐԶԱՆ ՄԸ ՍՈՒՐԻՈՑ ՄԷՋ

Գամըշլը

Գամըշլը, ձէզիրէի ամենամեծ եւ նչանաւոր առեւտրական կեդրոնն է, որ կը գտնուի Սուրիոյ արեւելեան կողմը, լայնարձակ տափաստանի մը վրայ : Պատմական հին Մծբինի քաղաքը կը գտնուի Գամըշլըի հիւսիսային կողմը : Անոր աւերակներուն վրայ — բլուրի մը բարձունքը — հիմնուած է ա – բարաքնակ գիւղ մը, իսկ Թուրքիոյ սահմանէն ներս մնացած մասը վերածուած է գիւղաքաղաքի մը : Հոս է որ ապրած է Ս . Յակոբ Մծբնայ հայ – րապետը :

Ճաղճազ դետի անմաքուր ջուրը, որ հիւան – դութեան բոյն էր, այժմ փոխարինուած է տունե – րու մէջ հաստատուած ջրհորներով : Քաղաքին մէջ մէկ տարուան մէջ չինուած են 500է աւելի տուներ, որոնց մէկ երրորդը արդիական : Գլխա – ւոր բոլոր ճամբաները կարապատ են : Բացի հե – ռաւոր թաղամասերէ, քաղաքը օժտուած է ելեկ – տրական հոսանքով :

Ամբողջ ձէզիրէի ընդարձակ տափաստաննե – րուն մէջ, ամենամեծ երկրագործական կեդրոնն է Գամըշլը : Ամուսայէն Գամըշլը 28 քիլմ . է, Գամըշլըէն Թէլ Քէօչէք՝ 150 քիլմ ., մինչեւ Սին – ճարի կողերը եւ Հասիչէի հիւսիսային սահման – ները՝ 125 քիլմ . : Բազմաթիւ մեքենաչարժ արօր – ներ կ'աչխատին օրն ի բուն : Քաղաքին լաւագոյն չուկաները գրաւուած են մեքենագէտներու աչ – խատանոցներով : Բոլորին համար ալ գործ կայ :

Զարդացած է նաեւ պարտիզպանութիւնը : Մօտակայ քրտաբնակ գիւղերը անասնաբուծու – թեամբ կը զբաղին : Իւղը, պանիրը, մածունը եւ մեղրը առատ են :

Գամըշլըի բնակչութեան թիւը 25—30 հազար է : Հոս, բացի առեւտրականներէ, կը գտնուին նաեւ հարուստ հողատէրեր, որոնցմէ իւրաքան – չիւրը տարին առնուազն հազար պարկ կամ աւելի կը ցանէ, յաջորդ տարին ստանալով տասնապա – տիկը :

Բնակչութիւնը օրէ օր կը բազմանայ եկուոր գործաւորներով : Վերջին տարիները հարիւրաւոր հայ երիտասարդներ գացած են Գամըշլը եւ գործի լծուած : Անցեալ տարուան անգործութիւնը վերջ գտած է :

Ներկայիս Գամըշլըի մէջ բնակութիւն հաս – տատած են 800է աւելի հայ (լուսաւորչական) ըն – տանիքներ (ներդպրոցի առեն անոնց թիւն էր հա – զար), առանց հաչուելու դուրսէն եկողները, ո – րոնք արձանագրութիւն չունին Փոխանորդարանի մայր տոմարին մէջ :

Հալէպէն վերջ ամէնէն հայաչատ կեդրոնն է Գամըշլըն, որ ազգային տեսակէտով չատ լաւ կազմակերպուած է : Ընտանիքները նախանձախնդ – դիր են հին աւանդութեանց, իսկ երիտասարդնե – րը գործունեայ եւ խանդավառ են, լծուած՝ չի – նարար աչխատանքի : Հայկական գրեթէ բոլոր թերթերը կարելի է գտնել : Շատ մը երիտասարդ – ներ երեք չորս թերթի բաժանորդ են : Մասնա – ւորապէս նոր սերունդը զարդանալու ձգտումը ունի :

Բացի հայկական թերթերէ, նոր հրատարակ – ուած բոլոր գիրքերու առաջին չաճախորդները կը գտնուին այնտեղ, դիտական եւ գրական նորու – թեանց հետեւելով, մտաւոր ու հոգեկան զարգա – ցում ունենալու համար :

... Մենք հոն կը չորցնէինք ծիրանը հողի փո – սիկներու մէջ : Կը չորնար երեք օրէն : Մալաթիա, ջուր ու զաչտ համակ : Ծառ ու ծաղիկ : Պտուղ ու բերք : Մալաթիա, փոքր Հայոց հին մայրաքա – ղաք : Մալաթիա ալ կար հոծ հայութիւն, հայրե – նակից, իր զաւառաբարբառով, սեփական եւ ինք – նատիպ սովորոյթներով ու տարազով : Բնակչու – թեան արդէն միայն մէկ երրորդը Հայ : Մնացածը այլազգի : Մոնկոլ : Մոնկոլացած Հայեր : Նաեւ : Ինչպէս ամէն տեղ, ինչո՞ւ չէ :

— Իսկ դուք հոն ի՞նչ գործ կ'ընէիք, Յաչիկ աղբար :

— Հայրս կարաւան մը չոր ծիրանի բեռ տա – րած էր Մերսին ու փոխարէնը բերաւ բամպակ դեղու մեքենաներ, 50—60 հատ, որոնք չուրով կը դառնային, չաղացքի նման : Մենք բամպակ կը զտէինք : Ունէինք մեր անձնական տունը եւ պար – տէզներն ու այգիները եւ տան բակին մէջ աղբիւր մը կը կարկաչէր, ջուրը յստակ, համեղ, ճաչնը երկնահամ :

Հոս ալ ճաչը ճոխ է, գործը կարգին : Թէեւ օրն ի բուն հովերուն ու անձրեւին բերանը : Բայց երբ այլեւս հայրենիք, հող, տուն – տեղ, արմատ չունիս, ի՞նչ կ'ուզես ընել, բարեկամս :

— Ձեր կենացը, Հայրենիքին կենացը ...

— Ձեր կենացը...

Ի՞նչ է, կուլա՞ս դուն, եղբայր : — Ա՛խ չէ, սանկ տխրութեան պէս բան մը եկաւ վրաս : Իսկ ներսէ՞ս : Հառաչ չէր, ուժեղ չունչի նման բան մը :

Ահա մենք այսպէս կ'երթանք կրակէ կարօտով : Իսկ անկէ վե՞րջ : Եթէ գոնէ Հայաստանի դռները բացուէին, որ սա պզտիկները հոն Հայ մեծնան : Այլապէս :

Ափսէ մը խմորեղէն է բերուեր սեղան, զոր երկու ձեռքով չես կրնար դրկել : Ան հոն կը պատ – կի : Ու ցաւը, կարօտը եւ սուգը կը յա – ծին մեր չուրջն ու վրան, ամէն դի, ինչպէս հովը քիչ առաջ, Սէնի ափին : Ու մեզմէ ամէն մէկը գլուխը դրած վիչտի թեւին տակ, թռչունի նման կը մրափէ :

Հրամեցէք, հրամեցէք, անուչ ըրէք : Հոն ալ կերած խմածնիս ասկէ աւելի չէր : Բայց ինչո՞ւ, հակառակ բարօրութեան, կերուխումի, հագուստ կապուտի, հակառակ ամէն, ամէն բանի, ջարդի ու աքսորի, նորէն զայն կը յիչենք միչտ, կը ցան – կանք անոր, կը տառապինք անոր կարօտով, եր – ջանկութիւն, օր ու արեւ չունինք առանց անոր : Հաւանաբար ան արիւն է : կեանքն իսկ : Մեր նախ – նիներուն փոչին ու նչխարը : Եւ անոնց ձեռակերտ չէնքերը եւ պատմութիւնը հոն : Եւ այդ ամէնը ներկայ է մեր մէջ, ամէն տեղ ու կը խանդարէ ճոխ սեղաններն անդամ : Կը փորձես խնդալ, բայց խեղկատակութիւն է ան : Խնդալու փորձ մը մի – այն : Կը փորձես : Արցունք է ժպիտն անգամ : Ու միտքդ ի վար ու հոգիիդ մէջ, կը հառաչես, ար – ցունքդ կլլելով .

— Ա՛խ Հայրենիք ....

Եւ այս պարագային՝ ա՛խ Մելիտինէ (Մա – լաթիա) :

ԵՐՈՒԱՆԴ

Ազգային փոխանորդարանը ամբողջ ձեզիրեի չրջանին համար Առաջնորդարանի դերը կը կատարէ։ Փոխանորդն է Տաճատ վրդ. Ուրֆալեան, որ թէ կազմակերպած է դաղութը եւ թէ կրթական մարզի մէջ յառաջդիմելու կորով ներշնչած։ Ցարաբերութիւններ մշակած է օտար կրօնական պետերու եւ կառավարական բարձր պաշտօնատարներու հետ։

Թաղական Խորհուրդը, որ կը բաղկանայ եօթը ժրաջան անդամներէ, նպատակ ունի ձեռք առնել կրթական դործը։

Ազգ. վարժարանը, անցեալ տարի, մանկապարտէզին հետ միասին ունէր 482 սան – սանուհիներ, մէկ տնօրէնով, չորս ուսուցչուհիներով եւ եօթը ուսուցիչներով։ Կրթական նախարարութիւնը ամէն տարի կը տրամադրէ արաբ ուսուցիչ մը։ Թաղականութիւնը արաբագէտ հայ ուսուցիչ մը եւս վարձած է։

Սուրբհայ Օգն. Խաչի Շրջ. Վարչութեան ծրագրած Ուսանողական Տան շինութիւնը չէ իրագործուած։ Ամերիկայէն այս նպատակով ղրկուած հազար տոլարի հիմնադրամը կը մնայ Շրջանային վարչութեան մօս։

Դամըշլըի ազգ. վարժարանէն զատ կան նաեւ ուրիշ 9 դպրոցներ, որոնց երեքը միայն մահմետականներուն կը պատկանին, մնացեալը քրիստոնեայ համայնքներու դպրոցներն են։

Այս ինը դպրոցները ունին 2435 աշակերտներ, 88 կրթական մշակներով։

Պատանեկան Միութիւնը ունի 30 անդամ, որոնք, վարիչ Յովսէփ Գալուստեանի չունչին տակ կը ստանան ազգ. դաստիարակութիւն։ Երկու չաբաթը անդամ մը տեղի կ'ունենան դասախօսութիւններ ազգ. պատմութեան եւ մեր նորագոյն ազատագրական պատմութեան մասին եւ կը կատարեն արշաւներ։ Այս միութիւնն է որ ամէն տարի կը կազմակերպէ հրապարակային տօնական հանդիսութիւնները։

Զաւարեան գրադարանը ունի մօտաւորապէս 200 ընտիր հատորներ, ինչպէս եւ «Հայրենիք Ամսագրի», «Հայ – Բոյժ»ի եւ «Նայիրի»ի հաւաքածոները։

Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունի 180է աւելի անդամներ, 100 սկաուտներ եւ 40 դայլիկներ։ Ֆութպոլի Բ. կարգի խումբը այս տարի ստացաւ երկրորդական կարգի բաժակ, Հալէպի միջմասնաճիւղային մրցումներուն մէջ։ Ունի նաեւ ֆութպոլի երեք ուրիշ խումբեր։ Սեփական ակումբի կողքին, մօտ օրէն պիտի ունենայ նաեւ սեփական մարզադաշտ։ Կայ 18 հոգիէ բաղկացած ֆանֆառի խումբ եւ փինկ – փոնկի սեղան։ Ցղկած է պասքէթպոլի խաղավայր մը։

Օգնութեան Խաչը ունի 200է աւելի անդամներ։ Կանացի կուռ կազմակերպութիւն մըն է։ 40 արծուիկներու համար կայ մասնաւոր խորհուրդ մը։ Արծուիկները, ամէն տարի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտներուն եւ դայլիկներուն հետ կը մասնակցին տողանցքներուն եւ կը կազմակերպեն պտոյտներ։ Օգն. Խաչի վարչութիւնը կը պահէ 40 չքաւոր սան – սանուհիներ, ոչ միայն կրթական վճարումները, այլեւ դրենական պիտոյքները հոգալով։ Որով, տարեկան եւմտացոյցին 50 առ հարիւրը կը յատկացնէ կրթ. գործին եւ 20 առ հարիւրը առողջապահականին, միանդամայն օգնելով չքաւոր ընտանիքներու։ 1950ին, ունեցած է 3389 սուրիական ոսկի մուտք եւ 3188 ելք։ Կազմակերպութեան եկամուտներն են անդամներէ դանձուած անդամավճարները, կազանդի եւ այլ երեկոյթներու հասոյթները եւ զանազան նուէրներ։

Իմացէք որ կրօնական պատուիրակներու ընտրութեանց մէջ ալ, հոգեվարքը տեղապահը մնացած է յատակը։ Երկու տասնեակ քահանաներ իրմէ աւելի քուէ առած են։

Եթէ ես եղած ըլլայի անոր տեղը, այս չառաչուն ապուակներէն վերջ պետինը կը մտնէի։ Ազգին ալ, պատրիարքարանին ալ քէն կ'ընէի։ Արիւն ձեր՝ ի գլուխ ձեր կ'ըսէի ու մէկ կողմ կը քաշուէի։ Թեկնածուներուն անդամ կը վերցնէի պատրիարքական ընտրելիներու ցանկէն։ Գոնէ խաղքութիւնը իր լրումին չէր հասներ, կէս ճամբան կը մնար։ Ի՞նչ կայ որ։ Բան մըն էր եղաւ։ Բախտախաղ մըն էր խաղաց ու վրայ տուաւ։ Փակիլ ուզեց՝ չփակաւ։ Ջուրին վրայ մնալ փորձեց՝ չկրցաւ։ Ալիք մըն էր զարկաւ քթին բերնին ու քշեց, տակը առաւ։

Եւ հիմա՞։ Ասկէ վերջը դէթ պիտի խելօքնա՞յ կ'ըսէք։ Թէ՞ այս անդամ ալ պիտի պարզէ ... Փափա էֆֆիմի դրօշը եւ պիտի դառնայ — Պետուչի որակումով — Տէր Գէորգ մոլլա։

Է՛, չեղած բաներ չեն։ Արդէն մէկ առիկա մնաց։ Այդ ալ որ ընէ, այն առեն, ամենայն ինչ կատարեալ կ'ըլլայ։

Շիտակը, մեղքնալս կուգայ, որովհետեւ ի – րապէս մեղքնալիք վիճակ ունի Թէքիրտաղի եւ Ատանայի երբեմնի «մուրախխաս»ը։ Այդ նկատումով ալ եւ իր հպարտութեան վերջին չոչորթը դէթ փրկելու մտահոգութեամբ, պիտի թելադրէի իրեն՝ իր պաշտօնական անկման օրը դէթ օրինակել այն Ատափազարցին, որ Իզմիթի մէջ էշէն վար իննկածին պէս, իր չուրջը հաւաքուած ու խնդացող «բազմաց»ին կը նայի եւ կը բացադանչէ.

— Ի՛նչ կը խնդաք, է՛, ես զաթը տ'իջնայի...

Այդպէս ըրէ, Սրբազան, որպէսզի «բազմաց»ը քիչ մը աւելի խնդայ ...

ՏԷԹԷՔԹԻՎ

ԶԻԿԶԱԿ ՆՕԹԵՐ

«Զաթը տ'իջնայի»

Վա՛ղ եմ ըսեր Արսլանեան արքեպիսկոպոսին։ Ըսել է անոր ոտքին տակը ձմերուկի կեղեւ դնել ուղղները աւելի ճարպիկ փրթան, քան անոնք, որ կ'ուղէին զայն միչտ իրենց դլխուն վրայ նստեցնել։ Ըսել է ա՛լ համրուած են իր տեղապահական օրերը, եւ ասկէ վերջը Գում Գափուի պատրիարքարանը հեռադիտակով պիտի տեսնէ իր տան կորուրէն։

Անցեալ չաբաթ օր առաւ առաջին դասը։ Այսօր պիտի ստանայ վերջինը, երբ պիտի կատարուի նոր պատրիարքի ընտրութիւնը։ Եւ վաղը, վերարկուն հագած, դուրս պիտի դայ պատրիարքարանէն, ա՛լ անդամ մըն ալ հոն չմտնելու համար։

Եթէ Աստուծոյ մարդն է, «ճշմարտօրէն եւ ոչ կարծեօք», ինքն ալ մեղի պէս պէտք է ըսէ — «ձայն բազմաց, ձայն Աստուծոյ»։ Ըսէ ու այլեւս տեղը տիտիկ ընէ։ Ըսէ ու «բազմաց» ձայնը, Աստուծո՛յ ձայնը մտիկ ընէ,— ձայն չհանէ, խելօքնայ, լրջանայ, համակերպի։ Եթէ հասկցող մարդ է, պէտք է ըսէ.— «Զիս չէ՞ք ուզեր, ես ալ ձեզ չեմ ուզեր, դացէք, ինչ ուզէք ըրէք»։

Մինչեւ հիմա բարձր խօսելու եւ ինքզինքը պարտադրելու իրաւունքը ունէր, ըսենք, որով – հետեւ մարդ չէր գիտեր թէ ինչ է «բազմաց»ին կարծիքը։ Բայց հիմա որ գիտցուեցաւ, պոռալու, հրամայելու եւ սաստելու ամէն իրաւունք կորսնցուցած է այլեւս։ Խօսելու եւ հրամայելու կարդը եկած է այժմ «բազմաց»ին։ Այն «բազմաց»ին, որ գինքը լուսանցքի վրայ ձգեց աչխարհական քուէներու առաւելութեամբ։ Եւ որ կրօնական քուէներով ալ պէտք եղած դասը տուաւ իրեն։

Կ. Մոմճեանի ակարահանդէսը

Ժրաջան երիտասարդ մը, որ մեզի կ'երեւի դարձեալ իրեն այնքան ընտանի «կալըրի տը լա Սիթէ»ին մէջ։ Համեստօրէն, փոքրիկ ցուցահանդես մը կը նկատէ այս մէկը, կազմակերպուած երկրորդ անդամ տարուան մը ընթացքին, բարեկամներու թելադրութեան վրայ։ Իր կտաւներու համրանքը կը բաղկանայ այս անդամ 35 կտոր – ներէ։

Զուարթ են եւ անրջային Փարիզի «սիրելի անկիւն»ներու այս նկարչին դոյները, որոնք մեր սիրտը կը բանան իրենց խաղաղաւէտ պայծառութեամբ։ Երկար յամեցած է ան Սէնի երկայնքին, յետոյ կարծես ձանձրացած տղմուտ ջուրերէն, քայլերն ուղղած է դէպի Լոյա Քաղաքին քառուղիները, մտած է խոնարհ փողոցները ու վերջա-

Իմացէք որ կրօնական պատուիրակներու ընտրութեանց մէջ ալ, հոգեվարքը տեղապահը մնացած է յատակը։ Երկու տասնեակ քահանաներ իրմէ աւելի քուէ առած են։

Եթէ ես եղած ըլլայի անոր տեղը, այս չառաչուն ապուակներէն վերջ պետինը կը մտնէի։ Ազգին ալ, պատրիարքարանին ալ քէն կ'ընէի։ Արիւն ձեր՝ ի գլուխ ձեր կ'ըսէի ու մէկ կողմ կը քաշուէի։ Թեկնածուներուն անդամ կը վերցնէի պատրիարքական ընտրելիներու ցանկէն։ Գոնէ խաղքութիւնը իր լրումին չէր հասներ, կէս ճամբան կը մնար։ Ի՞նչ կայ որ։ Բան մըն էր եղաւ։ Բախտախաղ մըն էր խաղաց ու վրայ տուաւ։ Փակիլ ուզեց՝ չփակաւ։ Ջուրին վրայ մնալ փորձեց՝ չկրցաւ։ Ալիք մըն էր զարկաւ քթին բերնին ու քշեց, տակը առաւ։

Եւ հիմա՞։ Ասկէ վերջը դէթ պիտի խելօքնա՞յ կ'ըսէք։ Թէ՞ այս անդամ ալ պիտի պարզէ ... Փափա էֆֆիմի դրօշը եւ պիտի դառնայ — Պետուչի որակումով — Տէր Գէորգ մոլլա։

Է՛, չեղած բաներ չեն։ Արդէն մէկ առիկա մնաց։ Այդ ալ որ ընէ, այն առեն, ամենայն ինչ կատարեալ կ'ըլլայ։

Շիտակը, մեղքնալս կուգայ, որովհետեւ ի – րապէս մեղքնալիք վիճակ ունի Թէքիրտաղի եւ Ատանայի երբեմնի «մուրախխաս»ը։ Այդ նկատումով ալ եւ իր հպարտութեան վերջին չոչորթը դէթ փրկելու մտահոգութեամբ, պիտի թելադրէի իրեն՝ իր պաշտօնական անկման օրը դէթ օրինակել այն Ատափազարցին, որ Իզմիթի մէջ էշէն վար իննկածին պէս, իր չուրջը հաւաքուած ու խնդացող «բազմաց»ին կը նայի եւ կը բացադանչէ.

— Ի՛նչ կը խնդաք, է՛, ես զաթը տ'իջնայի...

Այդպէս ըրէ, Սրբազան, որպէսզի «բազմաց»ը քիչ մը աւելի խնդայ ...

ՏԷԹԷՔԹԻՎ

պէս կանգ առած է ծաղկազարդ պարտէզներու առջեւ։

Առանձնայատուկ համակ մը ունի իր Vert Galantը, ամրան դեղեցիկ օրերուն, անոր թաւչեայ կանանչը իր զուարթութիւնը կը տարածէ անապական չուրերուն վրայ։ «Թիւըլըրիի պարտէզը» Փարիզի տանտիկիններու պարապոյտներուն մէկ էջն է, անփոյթ, կամչոտ եւ երազուն։ Խորհրդանչական կոթողին վերեւ, կապոյտ է երկինքը իր «Շաթըլէ»ին, կտաւախնձոր դարձած երկու դեղարուեստի սիրահարներու մէջեւ իր վճիտ դեղեցկութեամբ։

Մոմճեանի այս վրձինի խաղերը դուցէ քիչ մը հպանցիկ եւ մէօրինակ թուին մաքրակրօն քննադատներուն։ Երիտասարդ նկարիչը սակայն ուզած է կարծէք ժխտել այս տեսակէտը։ Այս անդամ, ուրեմն, ան մեզի կը ներկայանայ աւելի խիտ, ինքնատիպ եւ տպաւորիչ ուժականութեամբ մը դինուած։ Կը դիտեմ իր Saint Julien le Pauvre թաղուստ տուները, ծառերու կանանչութեան մէջ սքողուած Նոթր Տամի եեւէն, ուրկէ կարծես կը վերյառնեն երանելի անցեալի մը վարդերանգ եւ բազմերը։ Մթնոլորտը պատած է Ռէնիւլլիքի հրապարակը, պարտէզներու կամ Սէն Մարթէնի պոհեմական թաղը։

Մանիչակագոյն մթնոլորտին մէջ, կարմիր ծալիկները խորհրդաւոր հմայք մը կը ստանան եւ Շան գ'Ելիզէի պարտէզներու թափառիկները կը խուսափին ստուերի պէս։ Տերեւաթափ, ամայութիւն, մոայլ չուրերուն մէջ լքուած նաւեր։

Ձմեռը իջած է Vert - Galantի վրայ։ Կայարդոյն ամպերուն ներքեւ, անանուն տրտմութիւն մը պարուրած է կամարակապ կամուրջը, մերկ ծառերն ու մամբերանգ ջուրերը։ Զբօսանաւերու անակնկալ պերճանքը, այս հմայաթափ բնութեան առընթեր, զարմանալի հակասութիւն մը կը կազմէ։ Մանաւորաբար այստեղ երեւան կուգայ կազմուած արուեստագէտի մը նկարագիրը։

Այս անդամ, ցանցառ այցելուներ ունեցաւ օտար ջննադատներէն, որովհետեւ միջանկեալ ցուցահանդէսի մը համար քաշուած էր ան հրաւէր ղրկելու Ֆրանսական մամուլին։ Բայց եւ այնպէս, այն ինչ որ ունեցաւ իրը քննադատութիւն, քաջալերական է իր արուեստին համար։

«Լը Մոնտ»ի 14 Նոյեմբեր թիւին մէջ, օրինակի համար, Ֆրանսուա Տիւփրէ կը դրէ.— «Կարապետ Մոմճեան կարող է հմայուած ըլլալ Արեւելքէն, բայց Փարիզն է որ դինքը կը կապէ իրեն։ Ճաճանչուած Փարիզ մը, քիչ մը չփոթեցնող մութ երկնքի մը տակ, այլ վճիտ, ճշդորոշ Փարիզ մը, որ ձեզի տարբեր լոյսի տակ երեւան կը հանէ փլաս Քլիչին կամ Թիւըլըրիի աւազանը»։

Կը ցանկանք իրեն նոր յաջողութիւններ։

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

«ՑԱՐԱԶԱՆՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Նուտով կը վերջանայ **1950**ը։ Անախորժ անակնկալի մը առջեւ չգտնուելու համար, կը խնդրենք օր առաջ փակել առկախ հաշիւները։

Անշուշտ գիտէք որ եւրոպական թերթերը սովորութիւն չունին ապառիկ բաժանորդ ընդունելու։

«ՑԱՐԱԶԱՆՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (11)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑՋԻՇ)

Դ.— ԵՐԿՈՒ ԹԱՓԱՌԱԿԱՆՆԵՐ

Ամէն պարագայի, որոշած էի կարելի արագութեամբ վերջացնել այդ խօսակցութիւնը եւ հեռացնել այդ մարդը որ դիչերային հանդիստս կը խանգարէր։

Մտայ հիւրասրահ զոր կնոջական ձեռք մը յարդարած էր փափկօրէն։ Ծանր վարագոյրները քաշուած էին։ Վառուած էին միայն երկու փոքր լամբարները, որոնք մտերմիկ մթնոլորտ մը կը ստեղծէին։

Լոյսերէն մէկուն մօտ, խորունկ թիկնաթոռի մը մէջ նստած էր մարդ մը, բայց լոյսը կ'իյնար միայն իր վարի անդամներուն վրայ եւ դէմքը պահուած կը մնար մթութեան մէջ։

Մարդ մը նստած էր ուրեմն այնտեղ, այնքան անշարժ, որ կարծես կը քնանար։

Բայց արթուն էր, մարդուն անշարժ ստուերը, որ նստելէ աւելի՝ ինկեր էր հանդստաւէտ թիկնաթոռին մէջ։ կենդանացաւ եւ ոտքի ելաւ։

— Ո՞վ էք դուք, ըսաւ ինծի ֆրանսերէն, դէմքս զննելով։

Նոյն ձեւով պատասխանեցի։

— Պարոն ԵԷնքէյն կողմէ կուգամ։

Գլխու հաւանութեան նշան մը ըրաւ։ Դէմքը, զոր կրնայի այժմ լոյսին մէջ տեսնել, թեթեւօրէն խաղաղեցաւ կարծես։

Դէմքն էր այդ, մօտ յիսուն տարեկան մարդու մը, որ ունէր լայն, ցցուն ճակատ մը, սեւ յոնքներ եւ ակնակապիճներուն խորը թաղուած երկու մութ աչքեր, որոնց մտատանջ նայուածքը մեծ ջղայնութիւն մը կը մատնէր։ Երկու խոր ակօսներ կը մեկնէին քիթին արմատէն, իջնելով մինչեւ բերանին անկիւնները։ Կզակը չէշտուած էր։ կամազուրկ եւ գրեթէ կոպիտ։ Հաղուագլուխ կորով մը կ'արտայայտէր ան։ Պզտիկ քիթը, թեթեւօրէն տափակցած, ուռած պինչեր ունէր։ Արդ ակնարկ մը նետելէ վերջ այդ դէմքին, ըսի իւրովի։

«Ընդհանուր առմամբ համակրելի չէ, ինչ տարօրինակ դէմք է, լերկ եւ եռանդուն միանգամայն»։ Աւելի վերջ, խորհեցայ թէ այդ մարդը պիտի կարենար նաեւ խեղկատակ մը ըլլալ, որովհետեւ ունէր դէմք մը որ կարող է կեղծել ու ծածկել, որ գիտէ խնդալ՝ տառապելու տեղն։ Դիմակի նման էր այդ դէմքը։ բայց դիմակ մը, որ քիչ մը սահած է մէկ կողմ ու թոյլ կուտայ որ տեսնէք կիրքն ու անձկութիւնը։

Աննչան դէմք մը ըլլալէ հեռու էր ան անկասկած, թէեւ այդ պահուն, չկրցայ ճշդել թէ ինչ բանի մէջ կը կայանար իր արտասովոր նկարագիրը։ Լուսթիւն կը տիրէր քանի մը երկվայրկեաններ ի վեր։ Ժամանակը կ'երկարի միշտ, երբ երկու հոգի առաջին անդամ կը հանդիպին իրարու։ Եւ այդ առաջին երկվայրկեանները յաւիտենականութիւն մը թուեցան։

(Շար.)

ՍՈՎԵՏՆԵՐԸ ՎԷՐՈՑԻ ԵՆԹԱՐԿԵՑԻՆ ԿՈՐՆԱՑԻ ՄԱՍԻՆ ՏՐՈՒԱԾ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Ազահովութեան Խորհուրդի նիստին մէջ, Սովետները վէրոյի ենթարկեցին վեց պետութեանց ներկայացուցած այն առաջարկը, որուն համաձայն կարմիր Չինացիները պէտք է Կորէայէն ետ քաշեն իրենց ուժերը: Ա. Միութիւնը 47րդ անդամն էր որ կը գործածէր վէթոյի իր իրաւունքը: Հուէյարկութեան մասնակցեցան Խորհուրդի 10 անդամները միայն: Ինը պետութիւններ քուէարկեցին թեր, Ա. Միութիւնը՝ դէմ, իսկ Հնդկաստան չմասնակցեցաւ: Պ. Մալիք յայտարարեց թէ իր քուէն վէթոյի ուժը ունի:

Նախ քան այս քուէարկութիւնը, Խորհուրդը մերժեց ռուսական երկու առաջարկները,— Մ. Նահանգները պէտք է պարպեն Թայվանը (Ֆորմոզան) ու դարձեալ, Մ. Նահանգները պէտք է հեռանան Կորէայէն եւ պատժական միջոցներ ձեռք պէտք է առնել անոնց դէմ, Ֆորմոզան գրաւած ըլլալնուն համար:

Բրիտանական ներկայացուցիչը, Սըր ճէպպ, այս առթիւ խիստ ազդարարութիւն մը ուղղեց Փեքինի կառավարութեան, ըսելով որ Փեքինի չհերը պիտի տուժեն եւ չարաչար պիտի տուժեն, եթէ չարունակուի չինական ուժերու Կորէա առաքումը: «Անդառնալի որոշում մը տալէ առաջ, պիտի ուզէի որ Փեքինի կառավարութիւնը երկար խորհէր: Կիրքը դէշ խորհրդատու մըն է: Իսկ չհաղթզուած չրջանակներու տուած խորհուրդները, աւելի դէշ խորհրդատուներ կրնան ըլլալ: Չինաստանի կարմիր կառավարութիւնը դժբախտաբար կլանուած է բոլորովին Մոսկուայի քարոզութեամբ, բան մը որ Սովետներու չհերուն միայն կրնայ ծառայել եւ ոչ թէ անոնց ազդեցութեան տակ գտնուղ համայնավար պետութեանց»:

Խորհրդային վէթոյէն վերջ, չինական ուժերու Կորէայէն հեռացման հարցը անմիջապէս պիտի փոխանցուի ՄԱԿի ընդհ. ժողովին, ուր վէթոյի գործածութեան կարելիութիւնը չկայ: Ընդհ. ժողովը, հաւանաբար այսօր պիտի սկսի քննել այս կարեւոր խնդիրը:

ՑՈՒՆԱԿԱՆ երեսփ. ժողովին մէջ, նախկին վարչապետ զօր. Փլաստիրաս առաջարկեց պալքանեան զինակցութիւն մը կնքել Ցունաստանի, Թուրքիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ, պատահական ամէն յարձակում միասնաբար կարեկնել դիմաց գրաւելու համար: Բոլոր կուսակցութիւնները խանդավառութեամբ ողջունեցին հելլէն եւ եուկոսլաւ դիւանագիտական յարաբերութեանց վերահաստատումը:

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑԹ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութիւնը կը հրաւիրէ Փարիզի չրջանի բոլոր անդամները ընդհ. հանդիպումի մը, այս չաբաթ գիշեր, Studio Colibri, 19a rue Caumartin, ժամը 8.30ին: Նիւթ վիճաբանութեան՝ «Ի՞նչ ձեւով կարելի է առաւելապէս օգտակար ըլլալ հանրութեան: Անհատապէ՞ս թէ հաւաքաբա՞ր»:

SOCIÉTÉ FRANCE - CAMEROUN

24 rue d'Enghien, Paris (10) Tél. Pro. 82-38

Կը փնտռէ երկու հայ երիտասարդներ, մէկը Փարիզ կեդրոնին, միւսը Cameroun իրենց վաճառատունը ղրկելու համար: Երկուքն ալ պէտք է լաւ ֆրանսերէն, հաշուակալութիւն եւ թղթակցութիւն գիտնան:

Դիմել նամակով կամ անձամբ ժամը 14—17:

Coll Cerda

եւ իր վայելչագեղ «կօշօ»ները, սպանիացի ճշտաւոր երգիչ **MARIO ROMERO**ի եւ **Rumba - Samba** խումբին հետ նաեւ պրազիլիացի անուանի փողահար MARTIN PASTERIS

George V-էն

վերջ — կրկին

Դեկտ. 2ին

Continentalի մէջ

(Tango)

COLL CERDA

որ իր հրաշալի «կօշօ»ներով (Հարաւային Ամերիկայի ինքնատիպ նուագախումբ) կը չարունակէ իր յաջողութիւնները, ամէնէն մեծ կաբաներու մէջ:

ԴԱՁՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՕԱՄԵԱԿԸ

Փարիզի մէջ

Կը տօնուի մեծ չուքով Դեկտեմբեր 10ին, կիրակի իրիկուն Mutualitéի մեծ սրահը:

Նախագահութեամբ՝

Ընկեր ՌՈՒԲԻՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆի

Կը խօսին՝ ընկերներ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ, Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

Վալանսի մէջ

Դաշնակցութեան 60ամեակը կը տօնուի Դեկտ. 15ին, պատուոյ նախագահութեամբ ծերակուտական եւ նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷի:

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար:

×

Մարսէյլի մէջ

Դեկտեմբեր 17ին:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

ԱՑՆՁԱՐի «ՑԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Փարիզէն Տէր եւ Տիկին Արշակ Պաղըճեան, իրենց ողբացեալ մօր Տիկին Պաղըճեանի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ 1000 ֆրանք կը նուիրեն Այնճարի «Ցառաջ» դպրոցին:

Մեծ պատուանդան

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, Հ. Դեկտ., չաբաթ գիշեր, ժամը 9ին մինչեւ լոյս՝ Moulin Brûléի պարասրահին մէջ:

Mimi Pinsonի Typique Tango նուագախումբով, (7 երաժիշտ, մէկ երգիչ): Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Ջազ եւ ամերիկացիներ:

Ներկայ կ'ըլլայ հեծելանուրդ Աչոտ Ազեսեան:

Հաղորդակցութեան միջոց.— Charenton - Ecolesէն առնել 107 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Moulin Brûlé:

Նոր Սերունդի խաչդէր

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ, կիրակի, 3 Դեկտ. ժամը 4ին 10, Studio Colibriի մէջ, 19a, rue Caumartin: Ընկերական հաճելի միջոցառում: Հայկական պար ու նուագ, առատ կեր ու խում մատչելի գինով:

Կը հրաւիրուին բոլոր Նոր Սերունդի համակիրները:

Այրի Տիկին Արփենիա Տինտիկեան եւ Նիկողայոս Արզումանեան, իր զաւակներուն հետ միասին, սրտի դառն կսկիծով կը յայտնեն իրենց անմոռանալի ամուսնոյն եւ անձնուէր եւ անփոխարինելի բարեկամին եւ աշխատակցին

ՎԱՀԱՆ ՏԻՆՏԻԿԵԱՆի

անսպասելի եւ դառնագին մահը, որ տեղի ունեցաւ Նոյ. 29ին:

Ցուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ վաղը, չաբաթ, 2 Դեկտ., կէսօրէ առաջ ժամը 10.30ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, իսկ մարմինը պիտի ամփոփուի Thiaisի գերեզմանատունը:

COTE D'AZURի ՆՐԲԱՃԱՇԱԿ ՀԱՑՈՒՀԻՆ

ՑԱՃԱԽՈՐԴՆ Է SAVOԻՆ

Ներկայիս սեաւչելի տաբուկ գիշերաւոցներ, աւմրցելի գիներով:

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ

13 Ave. Californie, NICE

ՄՈՒՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ն. ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

21 rue Henri Monnier

Ներբաճաշակ Տիկիններու համար, միակ մուչտակավաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ, ՋԱՓՈՒ ՎՐԱՑ եւ ՆՈՐՈ-ԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: Արագ եւ խնամուած աշխատանք:

Մէկ անգամուան յաճախորդը կը դառնայ ընդմիշտ յաճախորդ:

Դիմեցէք անգամ մը եւ դո՛հ պիտի մնաք:

Հեռաձայն TRU. 40-11

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lorette, Pigalle եւ St. Georges:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— «Քրեատափոր»ի հերթական ժողովը՝ այս չաբաթ, երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Օհանջանեան Ակումբը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը այս չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 5.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Ճշդապահ ըլլալ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ընկ. Կարօ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, ընկ. Ս. Թորոսեանի բնակարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, ժամը ճիշդ 3ին, Տիկին Զիթունլի բնակարանը, 13 rue Caumartin, métro Opéra կամ Madeleine: Կը խնդրուի մխաին բերել անդամատեարները:

ԱՐԵՒՄՈՒՏԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւաքոյթը այս երկուշաբթի իրիկուն Քաֆէ Ըէժանի վերնայարկը: Կարծիքներու փոխանակութիւն՝ Պ. ԿԱՐՕ ԳԻՈՐԳԵԱՆի զեկուցումին չուրջ —«Այսօրուան Գերմանիան»:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ՝ այսօր, երեկոյեան ժամը 8ին, «Հայաստան» ենթակոմիտէն, կիրակի առտու, ժամը 10ին՝ «Արամ» խումբը, իսկ կէսօրէ վերջ ժամը 5ին «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէն: Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. վաթսունամեակի տօնակատարութեան յանձնախումբի դիւանին ժողովը այս երկուշաբթի «Ահարոնեան» սրահին մէջ:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ՝ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, այս երեքշաբթի, Place d'Europeի սրահը: Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթ՝ Հ. Ց. Դ. 60ամեակը: Կը հրաւիրուին մեր ընկերներն ու համակիրները:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին մինչեւ առաւօտ, Clubի չքեղ սրահներուն մէջ, 51 rue Grignan: Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Լութակահար Պ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (1er Prix, Conservatoire de Marseille) եւ երգչուհի Օր. ՏԷՐ ԱՐՄԷՆԵԱՆ: Նաեւ ուրիշ անակնկալներ:

Երկու նուագախումբեր FRANCIS SCOTTի եւ ARMAND GUYի:

Քաջալերեցէք Հ. Մ. Ը. Մ.ը եւ իր մարգիկները:

ԴԵՐԱՍԱՆ ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆ

Իր բեմական 40ամեայ գործունէութեան առթիւ կը ներկայացնէ ԶԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ:

Դեկտ. 3ին, ժամը 20.45ին, Mutualitéի մէջ:

28 rue St. Victor, métro Maubert Mutualité

Մուտքի տոմսերուն գները 75, 100 եւ 200 ֆր:

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ ափիէսէօրի մը քով sur mesureի վրայ աշխատելու համար չատ վարժ գործաւորուհի մը: Դիմել Tailleur Jean, **109** RUE DUHÈSME, Paris (18): Métro Jules Joffrin:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԾԱԽՈՒ Է

Ձամբորդութեան պատճառով, Փարիզի մօտակայ մէկ արուարձանին մէջ սիլպողաբար ծախու է հանգստաւէտ եռայարկ փավիլյօն մը, պարտէզով, կազ, ելեկտրականութիւն եւ ջուր: Չափաւոր գին: Տեղեկանալ «Ցառաջ»ի խմբագրատունէն:

ՊԱՌ ԱՐՍԷՆ

57, Rue Bernard de Bois, Marseille

Եթէ կ'ուզէք, պահ մը ձեր հոգերը մոռնալ, այցելեցէք, հանրածանօթ ԱՐՍԷՆԻՆ ՊԱՌԸ, ուր պիտի գտնէք, անմահական օդին, իր բազմաւանասակ աղանդերներով: Ինչպէս նաեւ չաբաթ եւ կիրակի օրերը, պիտի վայելէք ՀՈՋԱԿԱԽՈՐ ԹՈՐԳՈՄԻՆ ՆՈՒԱԳԸ:

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վճգամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678-63
Dimanche 3 Décembre 1950 Կիրակի 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No 6322 — Նոր շրջան թիւ 1733

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Խանջի հոտ կու գաց

Ազգերու կեանքին մէջ պահեր, պարագաներ կան ուր յօրանջելն անգամ քրէական յանցանք է։ Այդպիսի պարագայի մը առջեւ կը գտնուինք մենք ալ, ինչպէս բովանդակ մարդկութիւնը։

Ահա թէ ինչո՛ւ անհրաժեշտ կը համարինք պարբերաբար կրկնել կարգ մը տարրական դիտելիքներ։ Եւ, առաջին առթիւ, արթնութեան, պարտաճանաչութեան հրաւիրել «ուսումնական» կոչուած դասը։

Դժբախտաբար բազմութիւն մը կը կազմեն անոնք որ օրը իրիկուն կ'ընեն յօրանջելով։

Անճնաւորը՝ երանաւէտ ծուլութեան մը, անոնք իրենց կրաւորական դիրքովն իսկ տեղի կուտան վրդովիչ թիւրիմացութեանց։

Անոնց մէջ տիպարներ կան որոնց նայուածքն անգամ դոց դիրք մըն է։

Թերեւս իրենք ալ չեն գիտեր թէ ի՛նչ կ'ուզեն։ Եւ երբ ժպտին կամ սրտմտին, կը զգաս թէ երկդիմի մարգանք մըն է որ կը կատարեն։

Մէկ խօսքով, են՛ւ կան են՛ւ չկան։ Են՛ւ ներկայ են են՛ւ բացակայ։

Զաւխազանցութի՛ւն պիտի ըլլար ըսել թէ՝ պրոց – բրոցներու այս դասը յաճախ չատ աւելի վտանգաւոր կը դառնայ, բախտորոշ պարագաներու մէջ։

Իրենց խարխափումները, մէկ աչ, մէկ ձախ պտռնալու վարժութիւնները նոյնքան պղտոր աղբիւրներ կը դարձնեն հանրային գործունէութեան վրայ։

Որ եւէ բարեացակամութիւն չի կրնար չգթել այս կարգի տիպարները։

Մանաւանդ որ, ահա նորէն խանձի հոտեր կը թունաւորեն մեր հանրային կեանքը։

Եթէ իրական կրակ ըլլար, բոլորն ալ անձի՛ն չապահ ասպարէզ կը նետուէին, զայն մարելու համար։ Ինքնապաշտպանութեան բնազդը չարժման մէջ կը դնէր բոլոր ուժերը։

Մինչդեռ խանձը — ինչպէս մաղձը —· աւերներ կը գործէ անզգալաբար։ Ցաճախ անտեսանելի, իրարանցում չի պատճառեր մէկ անգամէն։ Եւ թունաւորումն ալ կը դառնայ տեսակ մը բնական վիճակ։

Ո՛րքան ախտանշանները կը տեսնենք ամէն օր։ Եւ ամէն տեղ։ Հայկական Աբտասահմանի ամբողջ տարածութեան վրայ։ Մի՛շտ իբրեւ հետեւանք մտաւորական դասին ապիկարութեան կամ անիշխանութեան։

Երբ զրոց – բրոցներ տէր չեն ըլլար իրենց կոչումին, երբ կը խուսափին պատասխանատուութենէ եւ գործօն աշխատանքէ, ինչո՞ւ կը զարմանաք որ չուաբումի մատնուած են տարագիր բազմութիւնները։

Ահա նորէն խառնաճաղն մարգանքներ կը կատարուին անոնց գլխուն վերեւ, խանձի հոտեր արձակելով։

Ո՞ր օրուան կը սպասէ այսպէս կոչուած «մտաւորական ընտրանին», դիրք բռնելու եւ չարը խափանելու համար։

Այդ «ընտրանին» ունի՞ արդեօք տեսակէտներ, ի խնդիր տարագիր բազմութեանց ինքնավարութեան եւ ապահովութեան։

Պիտի սպասենք որ փոթորի՞կ մը պայթի մէկ օրէն միւսը, որպէսզի յանկարծ սթափին յօրանջողն ու բանդէտը, իրենց պարտականութիւնը կատարելու համար։

Այս հարցումները կը յիշեցնենք իբրեւ ահա – կոչ, վասնզի ոչ քնացողները համրանք ունին, ոչ ալ հրձիգները։

Տարրական հայրենասիրութիւնը կը թելադրէ ուշադրութեամբ հետեւիլ դէպքերու ընթացքին, փոխանակ թիաձող բանաձեւեր արտասանելու։

Տարագիր բազմութիւնները օրօրներ եւ մահասաւներ չէ որ կը սպասեն զրոց – բրոցներէն, այլ պայծառատեսութիւն եւ յանձնառութիւն՝ որեւէ փոթորիկի պարագային։

Այս մռայլ օրերուն, ո՛վ որ կը փորձէ արիւն պղտորել եւ ճեղքեր բանալ ինքնապաշտպանութեան ճակատին վրայ, իրաւունք չունի հայրենիքի կամ հայութեան անունով խօսելու։

Եւ ո՛վ որ խանձի հոտերը կ'անտեսէ, կծկուելով կամ յօրանջելով, պարզապէս բարոյական անճնաւորանութեան ճամբան բռնած կ'ըլլայ։

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԵՍՆԵ՛Լ ԱՑՍ ԲՈԼՈՐԸ ···

Հանելուկ մըն ա՝ Քորէայի պատերազմը։

Կարծես տեսակ կը պակսէր սա վերջին Ա՛չ – խարհամարտին յաղորդող «եօթը խաղաղութեան» տարիներուն համար։ Այսքան հանելուկ լուծել՝ հասարակ մահկանացուներուս գործը չէ։ Բայց եւ կէք տեսէք որ Մեծերն ալ մեր օրին են։ Անոնք ոչ մէկ բան կրցան լուծել։ Ընդհակառակն, այն – քան խճճեցին որ, կատարեալ զորղեան հանդոյցի մը վերածուած են այսօր ամէնէն պարզ կարծուած խնդիրներն անգամ։ Եւ Ազգերու սուրբ կ'երազեն օրուան իշխանաւորները։

Ազգաժողովի բանակները օր մը կը հասնին 38րդ զուգահեռականին, յաղորդ օրը Մանչուրիոյ սահմանազլուխէն կուտան իրենց լուրերը։

Քանի՜ եւ՜ չանցնիր նորէն զուգահե – ռականին վրայ են։ Ուղղահայեաց դիծով մը բանակը իյած է հորիզոնական դիրքերու վրայ հանգչելու։

Զբօսական պտոյտի մը տպաւորութիւնը պի – տի ունենայինք մեր կարդացածներէն, եթէ չարժանկարի պատառներ չցոլացնէին մեր աչքերուն ներու եւ մանուկներու խուճապով, գերիներու բազմութիւններով եւ վիրաւորներու կարաւաններով։

Երանի թէ այդ հեռաւոր եւ անծանօթ ափերուն վրայ կատարուած սպանդը սահմանափակուէր օր առաջ, փարատելով նոր աղէտի մը մըղձաւանջը։

Տեսնել այդ բոլորը իր փոքր չափովն իսկ եւ մտածել ու գործել նոր աշխարհամարտի մը պատրաստութեան համար, — այս ալ անլուծելի հանելուկ մըն է։ Օձի նման ծուարած՝ մարդկային ուղեղի գաղտնի ծալքերուն մէջ։

ՍՕՍԻ

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

1951ի ՆԱԽԱՀԱՇԻՒԸ Ազգ· ժողովին յանձ – նուեցաւ, երկար վիճաբանութիւններէ վերջ։ Նախահաշիւը կը բաղկանայ երեք մասերէ, որոնց առաջինը կը վերաբերի զինուորական ծախքերուն (740 միլիառ ֆրանք)։ Տուրքերու բաժնին մէջ, յատկատուական տուրքերէ կրճատելի դումարը պիտի ըլլայ 150.000 ֆրանք, փոխանակ 120.000ի, թէեւ առաջարկուած էր 180·000։ Քսաներկու առհարիւր համեմատական տուրքը պիտի պահանջուի 360.000 ֆրանքէն սկսեալ (այժմ 240·000) եւն·։

Ֆ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԵԼԱՐԱՆՆԵՐՈՒ մասին բացուած դատը ուրբաթ օր ալ չարունակուեցաւ։ «Լէթր Ֆրանսէզ»ի (համայնավար) փաստաբան – ները նորէն աղմկալի տեսարաններ պարզեցին, դատը խափանելու համար, ձեռնհասութեան խնդիրը յարուցանելով եւ ամբաստանելով դատախազը՝ Դ· Ռուսէն, որ արիաբար կը պաշտպանէ մի – լիոնաւոր աքսորականներու դատը, միջազգային քննութիւն պահանջելով։ Շաբաթաթերթին փաստաբաններէն Նոռման դիտել տուաւ թէ «ֆրան – սական դատարանները իրաւասու չեն դատելու Ֆ· Միութիւնը, անոր պատժական եւ դատական կարգադրութիւնը»։ Դատավարութիւնը չարունակուեցաւ երէկ, չաբաթ ։

60.000 ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐ զէնքի տակ պիտի առնուին յառաջիկայ Փետրուարին։ Ասոնց տասը հազարը օդաչուներ են ։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի երեսփ· ժողովը միաձայնու – թեամբ վաւերացուց օրէնք մը որով կը վերա – հաստատուին դիւանագիտական յարաբերութիւնները Եուկոսլաւիոյ մէջ։ Այս առթիւ նախորդ վարչապետը, Փլատիրաս, պահանջած էր որ Ցուսլաստան, Եուկոսլաւիա եւ Թուրքիա զինուորական ճակատ մը կազմեն։ Կարգ մը թերթերու համաձայն, Մ· Նահանգները կը չնան գլուխ հանել այս ծրագիրը ։

ՔՈՐԷԱՑի ռազմաճակատին վրայ ՄԱԿի ուժերուն տպնապալի կացութիւնը կը չարունակուի։ Զին համայնավար ուժերու հոսանքը դէպի հարաւ կանգ չէ առած։ Ամէն օր նոր զօրամասեր կը նետուին ռազմադաշտ։ Վտանգուած կը մնայ ամերիկեան 8րդ բանակը։ Քորէայի հիւսիս – արեւելեան ծովեզերքին վրայ է միայն, որ հարաւ քորէական զօրաբաժին մը կը չարունակէ յառաջանալ եւ այժմ կը գտնուի սեպտեմբերեան սահմանագլուխէն 60 քիլմ· հեռու ։

Անգլիա եւ Ֆրանսա կ'ուզեն արգիլել հիւլէական ռումբին գործածումը

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԼՈՆՏՈՆ ԳԱՅԻՆ

Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը, Պ· Էթլի Ուոշինկթըն պիտի մեկնի վաղը դիւերը օդանաւով։ Պ· Էթլի ստիպողաբար պէտք տեսաւ կատարելու այս ճամբորդութիւնը՝ հիւլէական ռումբի գործածութեան մասին նախագահ Թրումընի յայտարարութիւններէն վերջ։ Աւելի վերջը տրուած բացատրութիւնները թէեւ մեղմեցին այս վախը, բայց չինական կարմիր ուժերու յարձակողականը տակաւին կը չարունակէ մտահոգել Եւրոպան, Մայրագոյն Արեւելքի մէջ ընդհանուր բախումի մը սպառնալիքով։

Վարչապետը Ուոշինկթըն պիտի հասնի երկուշաբթի օր եւ բրիտանական դեսպանին հետ խորհրդակցելէ վերջ, երեքշաբթի օր հանդիպում պիտի ունենայ նախագահ Թրումընի հետ։

Պ· Էթլիի հիմնական տեսակէտը այն է, թէ ի դէն ամէն բանի պէտք է խուսափիլ ընդհանուր պատերազմէ մը Ասիոյ մէջ, որպէսզի անդէն Եւրոպան, վտանգաւոր կերպով դէմ առ դէմ չգտնուի խորհրդային յարձակման մը պատահական – նութեան առջեւ։ Ֆրանսա եւ եւրոպական միւս երկիրներն ալ անկասկած կը չատագովեն բրիտանական այս տեսակէտը։

Թէեւ Ուոշինկթընի խօսակցութեանց պաչտօնական օրակարգը ճշդուած չէ տակաւին, բայց կը հաղորդուի թէ խորհրդակցութիւնները պիտի կատարուին չորս գլխաւոր կէտերու չուրջ· —

1) Զինուորական նպատակները Քորէայի մէջ։ 2) Զինաւտանի դիրքը ՄԱԿի եւ առհասարակ ա – րեւմտեան պետութեանց հանդէպ։ 3) Բանակցութիւններ Ռ· Միութեան հետ քառեակ հիմերու վրայ։ 4) Հիւլէական ռումբի գործածութեան պայմանները ։

Մեծն Բրիտանիա կ'ուզէ ամէն գնով ապահմապատնափակել Քորէայի պատերազմը եւ գինադադար մը յաղողցնել Զինաստանի հետ, ՄԱԿի մէջ զայն ընդունելու պայմանով, եթէ համաձայնի ընդհանրապէս երթալ Քորէայի հարցի կարգադրութեան։ Կ'ուզէ նմանապէս լուրջ ճիգ մը եւս ի գործ դնել, հասկնալու համար թէ Ռ· Միութիւնը պատրա՞ստ է պարկեշտօրէն բանակցելու միւս երեք մեծ պետութեանց հետ, տարակարծութիւնները հարթելու համար։ Եւ վերջապէս ձեռք չզարնել հիւլէական ռումբին, մինչեւ որ անոր գործածութեան մասին արեւմտեան գլխաւոր պետութեանց հետ համաձայնութիւն մը չդրօյանայ ։

Պ· Էթլիին պիտի ընկերանան բրիտանական բանակի ընդհ· սպայակոյտի պետը, մարաջախտ Սըը Ուիլեըմ Սլիմ, եւ կարգ մը ուրիշ պաչտօնատարներ։ Հիւանդութենէն դեռ նոր ապաքինած ըլլալով եւ արտաքին գործերու ստիպողականութեան պատճառով, արտաքին նախարար Պ· Պեւին պիտի չկրնայ ընկերանալ ։

× Այս կարեւոր հարցերու չուրջ Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի մէջեւ վերջնական համակարծութիւն մը դոյացնելու նպատակով, վարչապետ Պ· Փլեվէն եւ արտաքին նախարար Պ· Շուման որոշեցին իսկոյն Լոնտոն մեկնիլ եւ նախքան Պ· Էթլիի Ուոշինկթըն ճամբորդութիւնը, խորհրդակցիլ անոր հետ։ Հանդիպումը տեղի պիտի ունենայ կիրակի օր։

Պ· Փլեվէն, ազգ· ժողովին հաղորդեց իր որոշումը, ըսելով թէ միջազգային տպնապալի կացութիւնը անհրաժեշտ կը դարձնէ այս ճամբորդութիւնը։ Այնտեղ, Պ· Պ· Էթլիի եւ Պեւինի հետ քննութեան պիտի առնեն մանաւանդ Ծայր· Արեւելքի չարուած կացութիւնը, որ ծանրացած է Քորէայի մէջ չինական միջամտութեան հետեւանքով, եւ վախ կայ որ ունենայ իր անդրադարձը նաեւ այդ չրջանէն դուրս։ Պ· Փլեվէն վստահեցուց նմանապէս ազգ· ժողովը, թէ Ֆրանսա պիտի պնդէ չարդել Զինաստանի սահմանները եւ անոր չահերը Հիւսիսային Քորէայի մէջ։ Ֆրանսական կառավարութիւնը անհրաժեշտ կը գտնէ Քորէայի պատերազմի սահմանափակումը նոյն իսկ այն պարագային, երբ Զինաստանցիները չարունակեն իրենց յարձակումները, որովհետեւ խնդիրը կապ ունի հիւլէական ռումբի գործածութեան հետ ։ «Անհրաժեշտ է պաշարիւն մնալ, որպէսզի կարելի ըլլայ ուշադրութեամբ քննել օրինական պաչտպանութեան միջոցներու գործադրութիւնը»։

Շարունակելով իր ճառը ազգ· ժողովին առջեւ, վարչապետը ըսաւ նաեւ, թէ տրուած լրացուցիչ բացատրութիւններն ալ կը հաստատեն, թէ նախագահ Թրումըն միայն կրնայ որոշել հիւլէական ռումբի գործածութիւնը։ «Ֆրանսական քաղաքականութիւնը սերտօրէն կապուած է ՄԱԿի տուած որոշումներուն հետ՝ Հիւս· Քորէայի յարձակումը դիմադրաւելու եւ քորէական պատերազ–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԻՔԱՅԵԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑԻ ԲԱՆՏԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

(ՄԱՀՈՒԱՆ 120ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Ա·

Փոքը ի չատէ Հայոց մշակոյթով չհաղը – պուղղ, անոր անցեալին, դէթ մերձաւոր անց – եալին մանրամասնութեանց քիչ մը աւելի ծանօ – թանալու, ծալքերուն քիչ մը աւելի թափանցելու եւ աւելի եւս խորանալու ցանկութեամբ տուղը – ուած դրասէրը յաճախ կ'անհրկի ապրիւրներու բացակայութեան առջեւ եւ չի դիտեր ո՛ր դուռը ափ առնել իր փափաքին յագուրդ տալու համար :

Զննօսելով հնադարեան հայ մշակոյթին կապ – ուած անցքերը քրքրելու դժուարագոյն եթէ ոչ անհնարին աշխատանքին չուրջ, երբ ուզենք ժԹ· դարու սկիզբէն մեկնիլ մեր պրպտումներուն մէջ, դործը նոյնքան դժուարին կը դառնայ՝ դանոնք լուսաբանող վաւերաթուղթերու, փաստաթուղթե – րու, ձեռագիրներու, նամակներու եւ նման տար – բերու չգոյութեան հետեւանքով :

Զգոյութենէ աւելի անհետացում մըն է այդ, որովհետեւ կարելի չէ ենթադրել որ մեր մշակոյ – թին այնքան արդիւնաւոր մասնակցութիւն մը բե – րող ընտրանիին ձեռքէն ելած չըլլան ձեռագրի մասնիկներ, վաւերագրերու պատառներ կամ անձ – նական նամակներ, որոնք մեծարժէք աղբիւրներ կրնային ըլլալ անոնց դործը, անոնց կեանքի պա – րագաներն ու արտադրութեան պայմանները պար – զարանելու կարեւոր աշխատանքին համար :

Այդ տարրերը գոյութիւն ունեցած են անկաս – կած, բայց մեծ մասով անդիտակ եւ անարժան ձեռքերու մէջ ի սպառ փճացած են : Իսկ մաս մը թերեւս կը հանդչի անձանօթ ու մութ անկիւննե – րու մէջ, փշրեթաթախ ու կորստեան մշտատեւ սպառնալիքին ենթակայ :

Մոքերու կապակցութեամբ՝ այս պարագան իրական տատապանք մը կը դառնայ ամէն անոնց, որոնք չարթէ չարթ, ամսէ ամիս եւրոպական մամուլին մէջ կը տեսնեն նոր փաստաթուղթեր, նոր յայտնութիւններ իրենց արդէն իսկ բազմիցս լուսաբանուած մշակոյթին ի նպաստ : Մինչ մե – րինը դժբախտ է ու լքուած իր ճակատագրին :

Արդարեւ միայն զրականութեան մասին խօ – սելով, փորձեցէք պրպտումներ կատարել դեռ ե – րկկի յայտնի դէմքերուն՝ Մեւրնեցի մը, Մուրա – եանի մը կամ Պարթեւեանի մը կեանքին ու դոր – ծին չուրջ եւ պիտի տեսնէք, թէ յաճախ անհա – րելի որքան դժուարութիւններու պիտի բախիք : Այս օտար քաղաքներուն մէջ երբեմն նոյնիսկ ա – նոնց տպպզրուած դործերը կամ հին պարբերա – թերթեր ձեռք անցընելը լուրջ հարց է, ո՛ւր մնաց անոնց անտիպ թուղթեր կամ նամակներ երեւան հանելը :

Վերոգրեալ խորհրդածութիւններուն տուն տուող կացութիւնը եթէ մասամբ արդիւնք է հայ մտաւորականութեան մեղադրելի անփութու – թեան, մեծ մասով սակայն անկասկած յատուկ կու դայ մեր քաղաքական վիճակէն ու մեր անբնա – կանոն պայմաններէն : Հայ դրասէրը զրկուած է պրպտարաններու, հաւաքածոներու ընձեռած դիւ – րութենէն : Իսկ հոս ու հոն գոյութիւն ունեցող սակաւաթիւ հաստատութիւնները դիւրաւ մատ – չելի չեն դժբախտաբար ,հետաքրքրութեան եւ ուրիշ դժուարութեանց պատճառաւ :

Հետեւաբար եթէ բարեբախտ առթիւ մը պա – տահի որ տեղ մը դտնուի մասունք մը, թուղթի պատառ մը մեր մշակոյթին, մեր վարպետներէն մէկուն մասին, այդ մասունքին տիրոջ ու գայն երեւան հանողին հարկեցուցիչ պարտքն է ի լոյս ընծայել գայն եւ տալ հանրութեան, փրկել կո – րուստէ, փրկել ամէն դնով, նպաստելու համար մեր մշակոյթի փրկութեան, որուն բովանդակ արժէքին չատ ալ չենք դիտակցիր դժբախտաբար :

Անդուլա մեծապէս դովելի դործ մը կատա – րած են անոնք՝ որ առենօք ուրախալի ներչնչումն ունեցեր են այդպիսի ձեռագիրներէն մի քանին հրատարակելու պարբերաթերթերու մէջ, փրկելով դանոնք սոսկ եւ անդառնալի կորուստէ մը : Այդ կարդէն են անկասկած «Ազատն Ատուած»ի հե – դինակին բանաի նամակները, դրուած երբեմնի Ս· փեթերսպուրկի կամ այժմեան Լենինկրատի իրա – ւամբ տիրահռչակ Պօղոս – Պետրոս բերդի արդե – լարանէն :

Այդ նամակներէն չորսը տպուած են 1894ին Լոնտոն հրատարակուած « Գաղափար » հանդէ – սին մէջ : («Գաղափար» եռամսեայ հանդէս դիտա – կան սոցիալիզմի եւ սոցիալական յեղափոխու – թեան, հրատ· Հնչակեան կուսակցութեան, Մեկ – տեմբեր 1894 , էջ 147 — 156) :

Միքայէլ Նալբանդեանցի ծննդեան 120ամեա – կին առթիւ, թերեւս աւելորդ չըլլայ վերհրա – տարակել այդ նամակները, դուրս բերելով այդ մոռցուած անկիւնէն, աւելի լայն եւ այժմեան ըն – թերցող հասարակութեան ներկայացնելու համար դանոնք, ինչպէս եւ թարմացնելու համար յիչա – տակը Նալբանդեանցի, որուն ծննդեան հարիւ – րամեակին առթիւ, յարդանքի եւ յիչատակու – թեան արտայայտութեանց մէջ ժլատ դտնուեցան

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ականատեսի մը

ԿՐ ՊԱՀԱՆՋԻ ԴՈՐԾԱԾԵԼ ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԸ

Անցեալները «Ցառաջ»ի մէջ ամփոփեր էինք անգլիացի քաղաքագէտ Սըր Տաֆ Քուփըրի մեկ յօդուածը, որ կը չատագովէր հիւլէական զէնքին դործածութիւնը իբրեւ խաղաղութիւնը ապահո – վելու կարեւոր միջոց : Զայն տալով այս յօդուածի մէջ արտայայտուած մտքերուն, անգլիացի ակա – նաւոր դրագէտ մը Պ· Ա· Միլն եւս կը չատագովէ այս տեսակէտը յօդուածի մը մէջ : Ահաւասիկ ամ – փոփումը :

— Այս յօդուածը կը դրեմ իբրեւ ջերմ խա – ղաղասէր մը 1910էն ի վեր : Այդ թուականին , խաղաղասիրութիւնը կը ծաղրէին , որովհետեւ մինչ այդ բոլոր պատերազմները մղուած էին իրի – տանիայէն դուրս եւ մարդիկ, թէեւ սուր, բայց տարամերժ չհաղորդութեամբ մը կը հեռուէին անոնց : Ճիշդ է որ բրիտանացի դինուորներ ալ կը սպաննուէին, բայց տիկա անխուսափելի էր դպթային դրաման համար : Փոքրաթիւ մարդիկ միայն խորապէս կը մտածէին պատերազմի մասին, որովհետեւ քիչերը ունէին անոր փորձառութիւ – նը : Հետեւաբար, մեծ մասը խաղաղասէրները կը նկատէր «դաղափարապաշտներ» եւ հատնարար բուսակերներ :

1919ի վերջերը դրեթէ ամէն մարդ խաղաղա – սէր էր տեսականօրէն եւ անոնց կէսը խաղաղա – սէրներ էին դործնականի մէջ : Անոնք կը յուսային թէ Ազդերու Դաշնակցութեան միջոցով պիտի կը – նան վերջ տալ պատերազմներու :

Դաղափարի այս փոփոխութիւնը արդիւնքն էր աննախընթաց պատերազմի մը փորձառութեան : Պատերազմը այլեւս պարզ արկածախնդրութիւն մը չէր կանոնաւոր դինուորներու եւ կամաւորներու համար, այլ անոր ենթակայ էին բոլորը :

1945ին, խաղաղասիրութիւնը ամբողջ երկրին քաղաքական տեսաբանութիւնն էր : Բամմաթիւ կեանքերու ոչնչացումն ու այնքան դեղեցկու – թեանց փճացումը նոյն ինքն բրիտանական ամբո – խին մէջ, խաղաղասէր դարձուցած էին ժողո – վուրդը : Ու ոչ ոք կը հաւատար այլեւս, թէ պա – տերազմը «քաղաքականութեան օրինաւոր չարու – նակութիւնն » է, կամ «կենսաբանական անհրա – ժեշտութիւն » մը եւ կամ «մարդկային բնութիւն» :

Մեկ դաղափարէն միւսը յատուկ նեռուած ա – մէն քայլի մէջ միշտ կը դտնուին յետամնացներ : Ժողովրդավարութեան մը մէջ, ասիկա կարեւոր չէ : Բայց համաշխարհական պատերազմի մը մէջ , քիչ մարդիկ կը կատարեալն մեծամասնութիւնը եւ քանի մը յիմարներ, քանի մը սճրագործներ կրնան խարդախել մարդկութեան քաղաք եղրակացու – թիւնները :

Բարեբախտաբար, մարդկութիւնը ունի այսօր հիւլէական ռումբը, որուն կ'իյնայ ըսել վերջին խօսքը :

Համաձայն եմ Պ· Տաֆ Քուփըրի՝ պատերազ – մի օրէնքները մշակելու բարբարոսութեան եւ այ – լանդակութեան մասին : Նոյն բանը ես ալ կ'ըսեմ տարիներէ ի վեր : Աւելի բարբարոսական եւ աւելի տիմար բան մը պիտի չըլլար օրէնքներ մշակել սպանութեան համար եւ մեթոտները կամ դործերը նկատել «օրինաւոր» եւ «ապօրինի» :

Հիւլէական ռումբը օրէնքէ դուրս հռչակել կը նշանակէ ընդունիլ մնացեալ բոլոր դէնքերու օրի – նականութիւնը : Բայց պէտք օրէնքէ դուրս չհռչա – կելու համար կայ աւելի հիմնական պատճառ մը :

Սըր Նորման Էնճըլի կողմէ «Մեծ Պատրանք» կոչուածին վերջնական ապացոյցն է հիւլէական ռումբը : Անիկա, 1910ին կրցած էր մեզմէ ոմանք համոզել, թէ պատերազմը ոչ մեկ անտեսական օ – դուտ կը բերէ եւ անոր չահերը դնորական են : Այս տեսակէտը չհաստատեց սակայն, թէ յար – ձակողական պատերազմ մը չահելիք բան մը չու – նի, որովհետեւ, դիկտատորներու մտքին մէջ մա – նաւանդ, տիկա անտեսականէն աւելի ուրիչ չա – հեր կ'ապահովէ :

Մուրճ – մանդալի առաջնորդութեամբ եւրո – պայի մէջէն յաղթական յառաջխաղացման մը ամբողջ դեղագիտական հաճոյքը պիտի կորսուի այն պիտակցութեան մէջ, թէ այլեւս պատերազմ չկայ եւ ոչ թէ 8:

Եւ ահա աւելորդ ապացոյց մը եւս, որ կը հաստատէ ներկայ պրութեան սկիզբը յիչուած պրպտումներու դժուարութիւնները : Եթէ մեր պայմանները բնականոն եղած ըլլային, ինչո՞ւ կարելի պիտի չըլլար Նալբանդեանցի ծննդեան ատոյդ թուականը ճշդել, քանի որ այդ ծնունդը եթէ ոչ քաղաքագիտութեան, դէթ եկեղեցական իշխանութեանց տոմարին մէջ արձանագրուած էր անչուչտ, ինչպէս, էր երբեմն, սերունդէ սերունդ մեզ կ'արձանագրէին «Ժամուն fիւթիւկը» : Եւ սակայն, այսօր, մեր ցանկութիւնը անգօր է այլ – եւս նման ճշդումի մը համար :

Այդէն պարագայի մէջ 27 Հոկտ· 1830 թուա – կանը աւելի հաւանական է, տրուած ըլլալով ժա – մանակակից յիչատակութիւնները եւ հետեւաբար, հարիւրքսանամեակը, ըստ իս, այս տարի է :

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԱՁ

ԼՏՏԱՆ ԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՊԱՀԱՆՋԱԾ ՊԼԱՆ

(Գիրք գերտուն տեսուցուտ կցուտ ՊՈՅՋԱՐ)

Գ.— ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՒԱՔՈՒՄԸ

— Մ՚ի կրկնեմ այս տողերը, որպէսզի ես ինձի՝ սուտ չհամարուիք ու ինձմէ ալ ոչինչ ակնկալէք։

Մեր հաւաքումը տեղի ունեցաւ Ֆրանսական Գրականութեան Ընկերութեան սրահին մէջ։

Ներկայ էին ընկերներէն շատեր, որոնք ուրախութեամբ ողջունեցին զիրար։ Ամէնքն ալ կը ցանկային իմանալ, թէ ինչպէս պիտի անցնէր մեր հաւաքումը։

Ես ալ ինքզինքս ներկայացուցի ընկերներուն։

Ապա ընկերներէն մէկը առաջարկեց, որ նախ քննութեան առնենք մեր ընկերութեան կանոնադրութիւնը, որ ամէն մէկ անդամ գիտնայ, թէ ինչ կանոններու կը հետեւի մեր ընկերութիւնը։

Ընդհանուր համաձայնութեամբ ընդունուեցաւ այս առաջարկը։

Ապա ընկերներէն մէկը առաջարկեց, որ ընտրենք նախագահ մը, որ կարգադրէ մեր հաւաքումը։

Ընդհանուր համաձայնութեամբ ընտրուեցաւ ընկ. Ա. Ս.։

Նախագահը շնորհակալութիւն յայտնեց ներկայ գտնուողներուն, որ իրեն վստահութիւն ցուցուցած էին։

Ան ըսաւ, որ ինքը կը ջանայ արդար ըլլալ, եւ որ ամէնքը պէտք է ջանան նոյնը ընել։

Ապա ան հրաւիրեց ընկերները, որ իրենց կարծիքները յայտնեն։

Ընկերներէն մէկը ըսաւ, որ ինքը կը կարծէ, թէ մեր ընկերութեան անդամները պէտք է ունենան ամսական որոշ գումար մը, որ կոչուի «անդամավճար»։

Ուրիշ մը առարկեց, որ ինքը կը կարծէ, թէ անդամավճարը պէտք չէ ըլլայ որոշ գումար մը, որովհետեւ կան անդամներ, որոնք չեն կրնար ամէն ամիս որոշ գումար մը վճարել։

Ան կարծիք յայտնեց, որ անդամավճարը պէտք է ըլլայ կամաւոր, այսինքն՝ ամէն անդամ իր կարողութեան չափ վճարէ։

Ուրիշ մը առարկեց, որ կամաւոր վճարի պարագային՝ անդամները չեն վճարեր, եւ ընկերութիւնը կրնայ ի վիճակի չըլլալ իր ծախքերը հոգալու։

Ան ըսաւ, որ ինքը կը կարծէ, թէ անդամավճարը պէտք է ըլլայ կամաւոր, որովհետեւ ամէն անդամ իր կարողութեան չափ կրնայ վճարել։

Ուրիշ մը առարկեց

մը սահմանափակելու մասին: Գոհ ենք որ Պ. Էթ–լի եւ նախագահ Թրումըն հանդիպում մը պիտի ունենան: Մենք մօտէն պիտի հետեւինք կատար–ուելիք խորհրդակցութեանց»:

Դանիմարկ վստահութիւն շահեցաւ

Վարչապետ այս յայտարարութիւնները ը–րաւ, երբ վստահութեան քուէ կը պահանջէր:

Ինչպէս ծանօթ է, վստահութեան հարցը ար–ծարծուեցաւ ազգ. պաշտպանութեան նախարար Պ. Ճ. Մոքին դէմ կատարուած քուէարկութեան առթիւ, որ կը թելադրէր զերադոյն ատեանի յանձնել զայն: Կառավարութիւնը ներկայացուց բանաձեւ մը, որ կը գնահատէ Պ. Մոքի քաջու–թիւնն ու պարկեշտութիւնը եւ վստահութիւն կը յայտնէ կառավարութեան, ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան համար:

Համաձայնաւար երեսփոխանները այս անգամ ալ քննադատեցին կառավարութիւնը, պահանջելով հրապարակաւ դիրք բռնել հիւլէական ռումբի գործածութեան դէմ եւ չմասնակցիլ պատերազմի մը Չինաստանի հետ: Մեղադրեցին նմանապէս թէ կառավարութիւնը զործիք դարձած է ամերիկեան աշխարհակալներու ձեռքին:

Թեր ու դէմ ճառերէ վերջ, քուէարկութեան դրուեցաւ վստահութեան բանաձեւը, որ անցաւ՝ 347 ձայնով ընդդէմ 184ի (համաձայնաւար):

Թրումըն նոր վարկեր կը պահանջէ ապառս զինուրեանց համար

Նախագահ Թրումըն խորհրդարանէն պահան–ջեց «առաւելագոյն արագութեամբ» քուէարկել 17.978.247.000 տոլարի նոր վարկ մը երկրի սպա–ռազինութեան եւ հիւլ. ուժի աշխատանքներուն ընդարձակման համար: Այս գումարին 9.2 մի–լիառը պիտի յատկացուի ցամաքային բանակին, 4.6 միլիառը՝ օդանաւային ուժերուն, 2.9 միլիա–ռը՝ նաւատորմին, մէկ միլիառը՝ հիւլէական ու–ժին, եւն.:

Նախագահը իր այս պահանջը ներկայացուց խորհրդարանի վարիչներուն հետ խորհրդակցելէ վերջ: Այս առթիւ նկատի առնուեցան զինուորա–կան մարմիններու կազմած ծրագրին բոլոր ման–րամասնութիւնները:

Ծերակուտական եւ երեսփոխանական ընդա–նակներու մէջ տիրող տպաւորութիւնը այն է թէ խորհրդարանը, առանց հիմնական առարկութեանց ընդ առաջ պիտի երթայ նախագահի պահանջին: Երեսփոխանի մը համաձայն, Մ. Նահանգները պէտք է պրկեն սանձերը, որովհետեւ ասիական հսկայ ուժ մը կը սպառնայ երկրին՝ զայն խեղ–դելու մեծագոյն վտանգով:

Պահանջուած նոր վարկերու չնորհիւ, Մ. Նա–հանգներու զինուորներուն թիւը մէկ տարիէն պի–տի բարձրանայ երեք միլիոնի: Նախագահէ յայ–տարարութեանց համաձայն, ամերիկեան բանակի ուժը մէկուկէս միլիոն էր Կորէայի պատերազմի սկիզբի օրերուն, իսկ այսօր կը հասնի 2.250.000ի (այր եւ կին):

Եթէ նախագահին պահանջած այս մեծ վար–կը յատկացուի, Մ. Նահանգներու ելմտացոյցը, 1950 – 51 տարեշրջանին բարձրացած պիտի ըլլայ 50 միլիառ տոլարի:

Պարզաբանելով իր պահանջին չարժառիթնե–րը, խորհրդարանին ուղղած իր պատգամագրով Նախագահը կը մատնանշէ «համաշխարհային կա–ցութեան ծանրակշիռ հանգամանքը» եւ կ'ըսէ, թէ թէ «այս նոր վարկը անհրաժեշտ է մանկի հան–դէպ մեր յանձնառութիւնները իրագործելու եւ մեր զինեալ ուժերու զօրութիւնը աւելցնելու հա–մար, որպէսզի, եթէ հարկ ըլլայ, գործածուին անոնք նաեւ աշխարհի այլ մասերուն մէջ»:

Նախագահը պարզեց նաեւ Կորէայի զինուո–րական կացութիւնը, ըսելով թէ Չինաստանի կար–միր վարիչները սերտ կապեր ունին Մոսկուայի հետ եւ իրենց մեծ յարձակումը Կորէայի մէջ, ծանրակշիռ վտանգ մըն է համաշխարհային պա–տերազմի մը համար: Ամէն պարագայի տակ, Մ. Նահանգներն ու ուրիշ ազգեր պիտի չսասանին եւ տեղի պիտի չտան:

ՍՕՆ ԳԵՏԻՆ յորդումը կը չարունակուի օրե–ըէ ի վեր: Շատ մը թաղեր ողողուած են Մաքոնի եւ Շալոնի մէջ (Միջին Ֆրանսա): Հեռաձայնի ստորերկրեայ գիծերն ալ ջուրերուն տակ մնա–ցած են:

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՕԱՍԵԱԿԸ

Փարիզի մէջ

Կը տօնուի մեծ չուքով Դեկտեմբեր 10ին, կո–բակի իրիկուն Mutualité-ի մեծ սրահը:

Նախագահութեամբ՝

ԸՆԿԵՐ ՌՈՒԲԻՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

Կը խօսին՝ ընկերները Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Գ. ԲԱ–ԼԱՑԵԱՆ, Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐ–ԵԱՆ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

Վալանսի մէջ

Դեկտ. 15ին, պատ. նախագահութեամբ ծերակու–տական և նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար:

×

Մարսէյի մէջ

Դեկտեմբեր 17ին:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք ընկեր Սիսակ Սիսլեանէ (Կրընոպլը) **3500** ֆրանք, կիպրոսէն Պ. Ռուբէն Պապիկեանէ հազար ֆրանք, Ճառաջի 25–ամեակին առթիւ:

ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ԵՒ ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼԸ

Պատրաստուեցէք եւրոպական Ծնունդի ան–նախընթաց Réveillon մը ծօնել, հայկական մթնո–լորտի մէջ:

Հայրենակիցներ, օժանդակեցէք մեր այս ձեռնարկին, որուն հասոյթը պիտի ծառայէ ու–րախացնելու մեր որբերը եւ չքաւոր հիւանդները:

Ուրեմն մի մոռնաք Դեկտեմբեր 24ի գիշերը զուարթօրէն անցընել Cercle Militaire-ի չքեղ սրահ–ներուն մէջ:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

ԲԱՑՍՈՒԻԿ ՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ

Փարիզի մէջ Ա. անգամ ըլլալով կը տեսնուի այսպիսի բացառիկ առիթ մը:

Կանանց ճերմակեղէնի առեւտրականներուն մեծաքանակ կը հայթայթուին նիլօնէ պատրաս–տուած ամէն տեսակ ներքնազգեստներ, այր մար–դու նիլօնէ շապիկներ եւ փողկապներ, էնուէմա–յապլը նիլօնի եւ գրիսքալ նիլօնի գուլպաներ:

Կը ծախուի նաեւ փոքրաքանակ, անմրցելի գիներով: Société MURNYL, 40 rue Frémicourt, Paris (15): Tél. Suffren 69-18:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Նազարէթ Նազարէթեան, դեր–ձակ, որ Ֆրանսուհիի մը հետ ամուսնացած է եւ երկու աղջիկ զաւակներ ունի: Մինչեւ 1950ի սկիզ–բը կը բնակէր Անկուլեմ եւ իր վերջին հասցէն ե–ղած է N. Nazarétian Tailleur Moderne, 203 rue de Paris, Angoulême (Charente), France: Կը խնդրուի տեղեկացնել իր քրոջ՝ Օր. Էլիզ Նազարէթեանի, Ազեքսանդրիոյ առաջնորդարանին հասցէով — 12 Sharia Baidawi, Aléxandrie (Egypte):

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐ–ՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ–ՅԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԴՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ–ՍԻ ԵՒԱՅԼՆ, ԻԲՐԵԻ ՆՈՒԻՐ:

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղրր–կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱՆՐ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ կիրակի:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ճարտարագործական կամ ընտանեկան
ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈ–ԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
Ամենայն վստահութեամբ կրնաք դիմել Հա–յերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը
E. DONAT
Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)
Tél. Bot. 59-57

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ընկ. Կարօ» ենթա–կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, ընկ. Ս. Թորոսեանի բնակա–րանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրա–ժեշտ է:

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Ափէի Փարիզի մասնա–ճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, ժամը ճիւղ 3ին, Տիկին Զիթունիի բնակարանը, 13 rue Caumartin, métro Opéra կամ Madeleine: Կը խնդրուի մխասին բերել անդամատետրերը:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հա–ւաքոյթը այս երկուշաբթի իրիկուն Քաֆէ Րէժա–նի վերնայարկը: Կարծիքներու փոխանակութիւն՝ Պ. ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆի զեկուցումին չուրջ —«Այ–սօրուան Գերմանիան»:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. վաթսու–նամեակի ծնունդատարութեան յանձնախումբի դի–ւանին ժողովը այս երկուշաբթի «Ազգարոնեան» ակումբին մէջ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա–րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգ–շաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթը՝ 1920 Դեկտ. 2: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հայ Աբլինեբու Մխու–թեան տարեկան ցերեկոյթը, տեղի կ'ունենայ կի–րակի 11 Մարտ, 1951, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ՝ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերուն–դի, այս երեքշաբթի, Place d'Europe-ի սրահը: Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթ՝ Հ. Ց. Դ. 60ամեակը: Կը հրաւիրուին մեր ընկերներն ու համակիրները:

COTE D'AZURի ՆՐԲԱՃԱՇԱԿ ՀԱՑՈՒՀԻՆ
ՑԱՃԱԽՈՐԴՆ Է SAVOԻՆ
Ներկայիս սեաւնչելի տաճուկ գիշերաւոցներ, ամրցելի գիներով:
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ
13 Ave. Californie, NICE

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ ափիէսէօրի մը զոյ sur mesure-ի վրայ աշ–խատելու համար չատ վարժ գործաւորուհի մը: Դիմել Tailleur Jean, **109** RUE DUHÈSME, Paris (18): Métro Jules Joffrin:

Անարատ, համով,
զուտ խաղողէ, մասնաւոր
ալամպիքով եւ խնամով պատրաստուած
- ՌԱՔԸ - ՏԻԻԶԻ
RAKI DUZE - DALAKUPEIAN
Սիրահարներուն կուզանք յայտարարել որ ստանձնած ենք Փարիզի ներկայացուցչութիւնը եւ պատրաստ ենք բոլոր ապսպրանքներուն գոհա–ցում տալ:
ՄԵԾԱՌԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ
N. PAPAZIAN
2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

ՀԱՑԵՐՈՒ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐՆ Է
ՁԱԾԱՐԱՆ
« TAVERNE MAUBEUGE »
6 rue de Maubeuge, Paris (9)
ՓԼԷՄԱՆ–ՓՕՓԱՐԱՆԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
Համբաւաւոր է արեւելեան եւ եւրոպական իր ընտիր կերակուրներով, մաքուր սպասարկու–թեամբ, ինչպէս եւ անմահական fousfousովը:
ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՄԱՏՉԵԼԻ:
Կ'երգէ Պոլսէն նոր հասած երգչուհի մը:
ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ
Արեւելեան նուագ՝ Շաբաթ, կիրակի եւ երկու–շաբթի օրերը:
Ընդարձակ եւ օդասուն սրահը կը դրուի փա–փաքողներու տրամադրութեան տակ, հարսանի–քի, նշանուքի, թէյասեղանի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար:
Հեռ. **Tru. 85-47**: Հաղորդութիւն.— **Métro**–ներ, Cadet, Peletier, Notre Dame de Lorette:
Ճաշարանը ունի նաեւ առանձին **Prix Fixe 250 ֆր.**

Դեղձակնարուն

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՌԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
ՓՈՔՐԱՌԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՆ
Թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
ETS. ALLIANCE
63 Rue de Maubeuge
Métro Poissonnière Հեռ. Tru. 12.05

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C. C. P. Paris 1678-63
Mardi 5 Décembre 1950 Երեքշաբթի 5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6323–Նոր շրջան թիւ 1734

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՇԱՆԱԿԻՏԸ ԵՒՐՈՊԱՆ Է

Մէկ օրէն միւսը ծանրակչիռ հանդամանք ստացան դէպքերը՝ Ծայր· Արեւելքի մէջ, խոր մտահոգութեան մատնելով արեւմտեան աշխարհը։

Մինչ Ազգաժողովին ուժերը կը պատրաստուէին պատուար մը կազմել Մանչուրիոյ սահմանադրութիւնին վրայ, յաղթական յառաջխաղացութեամբ, իրենց դիմացը գտան կարմիր Զինաստանը, որ պատեհ ժամուն կը սպասէր, իր ներկայութիւնը զգացնելու համար։

Արդէն իսկ վեր ի վայր չրջուած է կացութիւնը, եւ բանգէտներ կը խօսին նոր Տէօնքէրքի մը մասին· մինչեւ յոն ատեն «նոր Թոպրուք մը» նախատեսելով։ (Ակնարկութիւն՝ արեւմտեան Եւրոպայի բրիտանական բանակին փլուզման՝ 1940ի գարնան, ուրիչ բրիտանական բանակի մը անակնկալ յաղթանակին՝ Թոպրուքի մէջ, Ապրիլկէ)։

Այս հեռանկարը եւ ուրիչ վրդովիչ պարագաներ բաւական եղան իրարանցումի մատնելու փարիզն ու Լոնտոնը, որոնք սկիզբէն ի վեր զգուշաւոր դիրք մը բռնած են։

Երկուքն ալ, համաձայն ըլլալով հանդերձ Ազգաժողովին հիմնական որոշումներուն, միշտ կը ձգտին կանգ առնել որոշ կէտի մը վրայ։ Ուրիչ խօսքով, թոյլ չտալ որ Քորէայի միջնարարը դուռ բանայ իրական ողբերգութեան մը։

Այս մտահոգութիւնը յաճախ տեղի կուտայ դանդաղ թիւրիմացութեանց, Մ· Նահանգներուն հետ, որոնք վճռական դիրք բռնած են այս հարցին մէջ։

Մինչեւ այսօր կարելի եղաւ անուշի կապել դանդաղ մտավախութիւնները։ Իսկ այժմ կը դրնեւինք խորապէս վրդովիչ հարցականի մը առջեւ։

Փարիզ եւ Լոնտոն կրկնապէս յուզուեցան, երբ նախագահ Թրումըն հրապարակաւ կ'ազդարարէր թէ ի հարկին հիւլէական զէնքն ալ պիտի դործածեն, Զինաստանի դէմ։

Լուրին հրատարակութիւնն իսկ բաւական եղաւ, որպէսզի Անգլիոյ վարչապետը որոշէ Ուշինկթընի երթալ։ Նոյն պահուն Ֆրանսայի վարչապետն ալ չունէր Լոնտոն կ'առնէր, արտաքին նախարարին հետ, անձամբ յայտնելու համար իրենց մտահոգութիւնները եւ տեսակէտները։

Աւելորդ է ըսել թէ ամբողջ Եւրոպան ակնդէտ կը սպասէ Ուշինկթընի խորհրդակցութեանց արդիւնքին։

Արդարեւ, ինչ որ տեղի կ'ունենայ Ծայր· Արեւելքի մէջ, ուղղակի կապ ունի արեւմտեան Եւրոպայի ճակատագրին հետ։

Զինաստանի կարմիր բոցերով արծարծուած կրակը մարի թէ բորբոքի, բուն կռուախնճորը, նշանակէտը Եւրոպան է։

Դարձեալ նոյն դաւադիր, զաղտնի ուժն է որ դիւային խաղեր կը սարքէ, կազմալուծելու համար արեւմտեան Եւրոպան, քաղաքական թէ ռազմական դետնի վրայ։ Կը փորձէ զայն դրկախվայր խրել Ծայր· Արեւելքի լաբիւրինթոսին մէջ, որպէսզի ժամանակ չունենայ ոտքի կանգնելու, կազմակերպուելու, վերազինուելու։

Մոսկուան եւ իր արբանեակները չատ լաւ դիտեն որ՝ Մ· Նահանգները, ինչքան ալ զօրաւոր ըլլան, ի վերջոյ չեն կրնար նոյն ուժգնութեամբ օդնութեան հասնիլ աշխարհի բոլոր խոցելի կէտերուն վրայ։

Մնաց որ, եթէ Ծայր· Արեւելքի հրդեհը ծաւալի, անոր բոցերը իրական վտանգ մը պիտի կազմեն բուն իսկ Մ· Նահանգներու ապահովութեան համար։ Այն ատեն, պիտի հարկադրուին կարճ կապել արեւմտեան Եւրոպայի վերազինուելու, որ դեռ նոր սկսած է։

Հետեւաբար, ազատ աշխարհը պիտի մնայ ինքն իր դլխուն։ Բաղդատաբար անզօր՝ դիմադրելու ներքին թէ արտաքին փոթորիկներու։

Այս մղձաւանջը փարատելու փորձ մըն է որ կը կատարեն Լոնտոն եւ Փարիզ, դլուխ դլխի տալով Ուշինկթընի հետ։

Ժամանակակից պատմութեան մէջ, երբեք այսքան ահաւոր տագնապի մը մատնուած չէր ծերունի Եւրոպան։

Զափազանցութիւն պիտի չըլլար ըսել թէ իրական գոյամարտ մըն է որ կը մղէ, բոլոր ճակատներուն վրայ։

Ոչ միայն խախտած են իր գաղթային քաղաքականութեան հիմերը, այլեւ լայն ճեղքեր բացուած են իր խոկ սրտին վրայ։ Եւ միշտ ալ նոր փոսեր կը փորուին։

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԻՒԶԱՆԴԱՊԱՏՈՒՄ

Այս տողերը գրած ատեն, տեղեկութիւն չունինք թէ ո՛վ է Պոլսոյ պատրիարքը, որ պիտի ընտրուէր չաբաթ օր։

Սպասելով հեռագրին, կ'ուզէի արձանագրել քանի մը պատկերազարդ պատմութիւններ։

Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ կատարեալ աքլորամարտի մը բռնուած էին Պոլսոյ երկու ծրաթերթերը, Մարմարա եւ ժամանակ։

Երկուքն ալ իրենց տպարաններուն ամէնէն խորշոր խորագիրները թափած էին առաջին էջին վեց սիւնակներուն վրայ, մինչեւ կէս մէջքը, ծանուցանելու համար ընդհ· ժողովի ընտրութեանց արդիւնքը։

Այսպէս, Մարմարան կ'աւետէր (26 Նոյ·)· —

— Կը շնորհաւորենք արիարանց ժողովուրդը, երէկի փառաւոր եւ անմոռանալի յաղթանակին համար։

Ընդհ· ժողովի ընտրութիւնները վերջացան Ասլանեաններու ամբողջական պարտութեամբ եւ ամենուրեք շահեցան ժողովրդական ճակատի թեկնածուները, չախչախիչ մեծամասնութեամբ· — Գէորգ արք· Արսլանեան, հայ եկեղեցականու թեան Ապտիւլ Համիտը, թաւալգլոր ինկաւ երէկ» եւայլն։

Նոյն աղբիւրին համաձայն, ժողովրդական ճակատը 8ի դէմ 64 աթոռ ապահոված է ընդհ· ժողովին մէջ։

Տեղապահին բերանը, ժամանակ, ընտրութեանց լուրը կը հաղորդէր դիւանագիտական յայտարարութեամբ մը։

— « Հայ եկեղեցւոյ աւանդութեանց պաշտպան թեկնածուները մեծամասնութիւն շահեցան։ — Աւելի քան տասը հազար հոգի մասնակցեցան քուէարկութեանց »։

Մարմարան քուէներն ալ կը ճշդէ վերջին թիւով (27 Նոյ·)· — Ընտրութեանց մասնակցած են 13.890 հոգի, որոնց 11.219ը քուէարկած են ի նպաստ ժողովրդական ճակատի, իսկ 2446 հոգի ի նպաստ Արսլանեանական թեկնածուներու։ (Այս ցանկէն դուրս կը մնան հինգ թաղեր)։

Հետզհետէ կ'իմանանք այլապէս « զգայացունց» մանրամասնութիւններ, այս անցուդարձին առթիւ։

Վ.Ա.Հ.

ՏՒՐՈՒՆԻ.— Վերջին պահուն ցաւով կ'իմանանք թէ մեր ողբացեալ աշխատակցին՝ Հրաչեայ Տէրոսկիի այրին, Տիկին Վերդին (ծննեալ Աչեան), մեռած է Դեկտեմբեր 2ին։ Թուղարկութիւնը պիտի կատարուի այսօր, երեքշաբթի, ժամը 2.15ին, Պրիւսէլի անկլիքան եկեղեցին։ Մեր խորին ցաւակցութիւնները սգաւոր զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաններուն։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը, կրթվոլ, նամակ մը ուղղելով Արեւմտեան Եւրոպայի վարչապետին, Տոքթ· Ատընաուըրի, առաջարկեց սահմանադիր ժողով մը դումարել եւ առժամեայ կառավարութիւն մը կազմել ամբողջ Գերմանիոյ համար։— Կիր· օր տեղի ունեցան արեւմտեան Պերլինի քաղաքապետական ընտրութիւնները, հակառակ արեւելեան չրջանի բռնած բացասական դիրքին։ Ընկերվարականները մեծամասնութիւն չահեցան։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ անդլիական եւ ամերիկեան դեսպանները իրենց երկիրները վերադարձան, նոր հրահանգներ առնելու համար։

ՕՓԵՐԱՅԻ թենորներէն Ժան Քոժոլ, որ ճամբուած էր անցեալ Սեպտեմբերին, փորձեց սպանել հասատատութեան անօրէնը, Պ· Ժոռժ Հիրշ, դիրք բռնելով անոր բնակարանին առջեւ։ Ոստիկանութիւնը լուր առած ըլլալով ձերբակալեց վրժխնդիր երդիչը, որ բժշկական քննութեան ենթարկուած է։ Տնօրէնը կ'ըսէ թէ Քոժոլ չատոնց կորսնցուցած էր ձայնը։

500 ՖՐ· ՏՈՒԴԱՆԻՔԻ դատապարտուեցաւ համայնավար չաբաթաթերթին՝ «Լէթռ Ֆրանսէզ»ի տնօրէնը, որ նախատած էր դատարանին նախագահը։ Շաբաթ օր հինգ անդամ ընդհատուեցաւ դատավարութիւնը, խժալուր աղմուկի մը մէջ։ Տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ ամբաստանեալները ամէն միջոց կը փորձեն, խափանելու

Անգլիա եւ Ծրանսա հատածային են Քորէայի պատերազմը սահմանափակելու

ՆԱԵԻ ՉՈՐՍ ՄԵՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻ Մ՚

Վարչապետ Պ· Փլեվէն եւ արտաքին նախարար Պ· Շուման, համաձայնութեան եկան Լոնտոնի մէջ՝ Քորէայի պատերազմը սահմանափակելու եւ Զինաստանի ու Մ· Միութեան հետ քաղաքական հաշակացողութեան մը գալու մասին։ Այս նպատակով էր որ անոնք Լոնտոն գացած էին կիրակի օր։ Խորհրդակցութիւնները տեւեցին հինգ ժամ եւ մէկ քառորդ եւ հանդամանօրէն քննուեցան միջազգային ներկայ տագնապին հետ կապուած բոլոր խնդիրները։

Թէեւ մանրամասնութիւններ կը պակսին տրուած որոշումներուն մասին, բայց իրազեկներ կը հաղորդեն, թէ Պ· Պ· Փլեվէն եւ Շուման առաջարկած են հանդիպում մը կարդադրել արեւմտեան պետութեանց երեք պետերուն եւ ապարապետ Սթալինի միջեւ։ Բրիտանացիները չէն վախնար որ այդպիսի հանդիպում մը մեծ զիջումներու դուռ բանայ ու յանդի «միւնխէնեան» նոր համաձայնութեան մը։ Ֆրանսացիները սակայն կողմնակից կը թուին զիջումներու։ Իրբեւ ժամադրավայր նկատի առնուած է «էչզոք» մայրաքաղաք մը, Սթոքհոլմ, Վիէննա կամ Պերլին։

Նմանապէս, իրազեկ չրջանակներու համաձայն, Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի վարիչները կրցած են համաձայնիլ հետեւեալ որոշումներու մասին.—

1) Կարելի եղածին չափ չուտով սահմանափակել եւ կարդադրել Քորէայի խնդիրը, չնայելով խուսափիլ ընդհանուր պատերազմէ մը Զինաստանի հետ։ 2) Առաջարկել Մ· Միութեան «Զորեբու» հանդիպում մը, լուծելու համար Արեւմուտքի եւ Արեւելքի տարակարծութիւնները։ 3) ՄԱԿի անդամներէն բաղկացած զինուորական փոքր մարմին մը ստեղծել Քորէայի մէջ։ 4) Ոչ թէ Մ· Նահանգներուն, այլ ՄԱԿին վերապահել հիւլէական ռումբի գործածութիւնը որոշելու իրաւունքը։

Պ· Պ· Փլեվէն եւ Շուման կիրակի իրիկունն իսկ Փարիզ վերադարձան, իսկ Անգլիոյ վարչապետը նոյն դիշերը օդանաւով մեկնեցաւ Ուօշինկթընը, նախագահ Թրումընին ներկայացնելու համար անդլեւֆրանսական մտացեալ տեսակէտները։

Պ· Էթլիի կ'ընկերանան 17 հոգի, որոնց մէջն է նաեւ բրիտանական բանակի ընդհ· սպայակոյտի պետը, մարշալ Սըր Ուիլեըմ Սլիմ։ Ուօշինկթընի հասնելէ եւ բրիտանական դեսպանին հետ խորհրդակցելէ վերջ, Պ· Էթլի այսօր պիտի ունենայ իր առաջին հանդիպումը Պ· Թրումընին հետ։

Նախ քան Լոնտոնէն մեկնումը, Պ· Էթլի խորհրդակցեցաւ նաեւ իր նախարարներուն հետ։ Այս խորհրդակցութիւններէն վերջ, նախարարներէն Պ· Տէլթըն, հրապարակային ճառ մը խօսելով յայտարարեց.— «Վտանգ կայ որ մեր ամերիկացի բարեկամները պէտք եղած կարեւորութիւնը պիտի չընծայեն բրիտանական կառավարութեան տեսակէտներուն։ Խիզախելու ժամանակ չէ այժմ, Տեւական ու արդար խաղաղութեան մը պահպանումը մեր առաջին մտահոգութիւնը պիտի ըլլայ »։

× Ուշինկթընի քաղաքական չրջանակներու կարծիքով, ներկայ չաբաթը վճռական պիտի ըլլայ «խաղաղութիւնը կամ պատերազմը» որոշելու տեսակէտով։ Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ մինչեւ որ Քորէայի մէջ զինուորական կացութիւնը չամրապնդուի, անկարելի է դիւանագիտական բանակցութեանց ձեռնարկել համայնավար Զինաստանի հետ։ Զինուորական գործողութեանց ընթացքը հետզհետէ կ'աւելցնէ յոռետեսութիւնն ու մտահոգութիւնը։ Ամերիկեան մամուլը մինչեւ անգամ նոր եւ աւելի լայնածաւալ Տէօնքէրք մը կը նախատեսէ Վոնդանի նաւահանգստին մէջ, որուն համար կ'ըսեն թէ ինկած է արդէն։

Դիւանագիտական մեծ եռուզեռ կը տիրէ Ուշինկթընի մէջ։ Օտար դիւանագէտները եւ ամերիկեան բարձր անձնաւորութիւններ անընդհատ կ'այցելեն նախագահական պալատը կամ արտաքին գործերու պաշտօնատունը։ Նախագահը կարեւոր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ ազգ· պաշտպանութեան նախարար Պ· Մարշըլի եւ մացեալ ընդհ· սպայակոյտի պետ զօր· Պրէտլիի հետ։ Կը չարունակուին նաեւ Հնդկաստանի եւ համայնավար Զինաստանի պատուիրակներուն խորհրդակցութիւնները, որոնց արտակարգ կարեւորութիւն մը կ'ընծայուի։ Հնդկաստանի պատուիրակը լաւատես է եւ անկարելի չի դտներ համաձայնութիւն մը։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

համար դատը որ կապ ունի Մ· Միութեան 10—12 միլիոն աքսորականներու ճակատագրին հետ եւ որուն գլուխն անցած է Պ· Դ· Ռուսէ։

ՄԻՔԱՅԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑԻ ԲԱՆՏԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

(ՄԱՀՈՒԱՆ 120ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Բ.

Համեստ այլ բարեկեցիկ առեւտրականի մը զաւակն է Միքայէլ Ղազարեւիչ Նալբանդեանցը, ծնած ուրեմն 27 Հոկտեմբեր 1830ին, Նոր – Նախիջեւանի մէջ: Այդ թուականներուն, ինչպէս չատ վայրերու, Նոր – Նախիջեւանին եւս անծանօթ էր դպրոցը եւ մանուկներու կրթական հոգն ստանձնած էին տիրացուները՝ որոնց պաշարն ու գի – տութիւնը ընդհանրապէս հասարակ ընթերցումէն անդին չէր անցներ :

Այդ տիրացուներէն մէկուն առաջնորդու – թեամբ կը սկսի մանուկ Միքայէլն իր ուսման ա – ռաջին քայլերն առնել: Բայց, ինչպէս կը պատա – հէր յաճախ, անոր կանխահաս եւ ուշիմ մտքին պատճառաւ տիրացու վարժապետը երկար ժամա – նակի պէտք չունենար իր բովանդակ գիտութիւնը փոխանցելու համար աշակերտին: Տիրացուին պաշարը սպառելէ վերջ Միքայէլի հայրը զայն կը յանձնէ Տէր Գաբրիէլ քահանայ Պատկանեանի խը – նամքին: Պատկանեան քահանան Քամառ – Քա – թիպայի հայրն էր, հայկաբան եւ բանաստեղծ՝ որուն ոտանաւորներէն մի քանին կարելի է գտնել ընթերցանութեան հին դասագրքերու մէջ :

Պատկանեան քահանային ազդեցութիւնը մեծ է եղած պատանի Նալբանդեանցի վրայ եւ իր դրոշմը խոր՝ անոր մտքին ու երկին վրայ: Կարելի է ըսել որ ուսուցիչ Պատկանեանը կարեւոր ար – ժանիք մը ունեցած է Նալբանդեանցի թաքուն ձիրքերուն ու ձգտումներուն այնքան զեղեցկօրէն փթթումին մէջ :

Նալբանդեանց քահանայ – ուսուցչին կ'աշա – կերտի մինչեւ 1846 թուականը, երբ տասնեւվեց տարեկան պատանի, արդէն բաւական վարժ է հա – յերէն եւ ռուսերէն լեզուներուն եւ ծանօթ՝ նախ – նեաց մատենագրութեան :

Այս պաշարն ու գիտութիւնը բաւական էին աչքի զարնելու Նոր – Նախիջեւանի անգրագէտ եւ սահմանափակ մտքի տէր հանրութեան մէջ: Նալ – բանդեանց իր տարիքին անհամապատասխան լըր – ջունութեամբ մը, իր աշակերտութիւնը չէր գլանար ազգային – հանրային գործերու, մասնաւորապէս պաշտօնական եւ դիւանային խմբագրութիւններու մէջ:

Այդ տարին փորձառութեան չրջան մը եղած է Նալբանդեանցի կեանքին մէջ, որուն հանրային բուն գործունէութիւնը կը սկսի 1847ին՝ երբ Մատթէոս եպիսկոպոս առաջնորդ կը կարգուի Նախիջեւանի եւ Պեսարապիոյ Թեմին: Տասնեւ – եօթնամեայ պատանի Միքայէլը արդէն Մատթէոս եպիսկ·ի առաջնորդական քարտուղարն է, պաշ – տօն՝ զոր կը վարէ վեց տարի չարունակ, արտա – սուոր հմտութեամբ եւ ճարտարութեամբ, մեծա – գոյն բաժինն առնելով առաջնորդին վիճակած աշ – խատանքներուն մէջ :

Բայց պաշտօնավարութեան այդ տարիներուն է որ կը սկսին նաեւ Նալբանդեանցի դժբախտու – թիւնները :

Նոր – Նախիջեւանի հանրային – եկեղեցական գործերը վարող քանի մը յոչեր արեւելեան ճար – պիկութեամբ յաջողեր էին իւրացնել եկեղեցա – պատկան հսկայ գումար մը, այն առենուան դրա – մով մօտ երկու միլիոն ռուպլի: Նալբանդեանց չէր կրնար հանդուրժել անշուշտ այդ գեղծումին եւ ահա մոլեգին պայքար մը կը բռնայ գեղծարարնե – րուն դէմ եւ իր բուռն բնաւորութեամբ ծայրայեղ չափերու կը հասցնէ յաճախ, թէեւ առանց դրա – կան արդիւնքի, որովհետեւ գեղծումը երեւան հա – նելով հանդերձ երբեք ալ չի յաջողիր կորզուած գումարը եկեղեցիին վերադարձնել տալ :

Նալբանդեանցի հարուածներուն նշանակ չո – չերը անշուշտ դիւրաւ պիտի չհամակերպէին և – զածին եւ կը վճռեն « դաս մը տալ այդ տիրացուի կտորին»: Եւ ահա ամբաստանագրեր, զրպար – տութիւններ, թելադրանքներ կը տեղան Էջմիա – ծին Ներսէս կաթողիկոսին, հրաւիրելով պատժել «ապստամբը» :

Նալբանդեանց երբեք հոգեւորական չէ եղած, բայց իրրեւ Մատթէոս եպիսկ·ի քարտուղարը եւ համաձայն օրուան օրէնսդրութեան կը պատկանէր «հոգեւորական դասուն», այսինքն աչխարհիկ հո – գեւորական մըն էր: Նալբանդեանց կը զգայ վե – րահաս վտանգը եւ խնդրագրով մը կը դիմէ Էջ – միածին Գերագոյն Մորհուրդին «հոգեւորակա – նութենէ արձակուելու խնդրանօք »:

Պէտք է ենթադրել թէ Նալբանդեանցի հակա – ռակորդները ազդեցիկ էին, որովհետեւ Ներսէս կաթողիկոս ոչ միայն կ'ընդդիմանայ արձակման, այլ ընդհակառակն կը հրամայէ իրեն անմիջապէս ներկայանալ Էջմիածին, իրեն դէմ եղած ամբաս – տանութեանց համար հաչիւ տալու :

Նալբանդեանց չի հնազանդիր կաթողիկոսի հրահանգին: Այս վերջինը բորբոքած՝ հրաման

Մշակոյթ եւ ճօռավաճառ

ՆԻՍ.— Հ. Ց. Դ. «Գէորգ Զաւուչ» խումբը՝ Նոյեմբեր 26ին, կազմակերպած էր ճաչ մը ի պա – տիւ Շ. Նարդունիին եւ Բժ. Սիվրիհխաբեանին :

Կիրակի՝ ժամը 4ին՝ ինքնաչարժով Նիս հա – սաւ Շ. Նարդունի, ընկերակցութեամբ Տոքթ. Սիվրիհխաբեանի, Ա. Պետիկեանի եւ Ց. Տէօք – մէճեանի: Նոյն պահուն հասան Փռւան լէ Փէնի եւ Անթիպի մեր ընկերներն ու բարեկամները :

Երկտասնեակ մը հրաւէրգիր միայն ղրկուած ըլլալով հանդերձ, ժամը 8ին Պ. Սուրէն Գարա – խանեանի «Արարատ» ճաչարանը պզտիկ կուզար ներկաներուն: Գեղեցիկ սրահը զարդարուած էր ծաղիկներով եւ «Արարատի» նկարով : Ընկեր Շահան Զօռեան բացումը կատարելով, յայտա – րարեց.—«Այս ճաչկերոյթը թէեւ կազմակերպուած էր ի պատիւ ընկերներ Նարդունիի եւ Սիվրիհի – սարեանի, բայց նկատի ունենալով որ այս տարի Դաշնակցութեան 60ամեակն է, մենք եւս օգտուե – լով առիթէն, այս երեկոյթը կը նկատենք 60ամեա – կի բացման հանդէս միանգամայն»:

Ցետոյ ընկերը ներկայացնելով հիւրերը, չեչ – տեց թէ Շ. Ն. իր յամառ եւ յարատեւ աչխա – տանքով ամէն բան զոհեց հայկական մչա – կոյթին համար, նոյնիսկ իր աչքին լոյսը ... «Նարդունին հայ մչակոյթին տուաւ ինչ որ կա – րելի էր տալ մարդկօրէն: Իսկ փոխարէնը՝ ոչինչ սպասեց: Ահա թէ ինչո՞ւ մենք կը սիրենք եւ կը յարգենք զինքը: Միւս հիւրը, Բժ. Սիվրիհխաբ – եանը՝ նոյնպէս նուիրեալ մըն է: Տարիներէ ի վեր կը վարէ հարաւային Ֆրանսայի ազգ. վարչու – թիւնը : Եթէ ուրիշ ոչինչ ըրած ըլլար, իր 14 եր – կար տարիներու կատարած բժչկական անձնուէր ծառայութիւնը Աւետիս Ահարոնեանին, պիտի բաւէր որ սիրէինք եւ յարգէինք զինքը»:

Ցետոյ ընկեր նախագահը անդրադառնալով Դաշնակցութեան 60ամեակին, ոգեկոչեց մեր կու – սակցութեան տուած զոհերը եւ նահատակները Թրքական բանտերու եւ աքսորի, ցարական եւ սովետական տանջարաններուն եւ Սիպերի սառ – նամանիքներուն: Եւ գաւաթ առաջարկեց անոնց խոչալի իրականացման համար: Սեղանապետ ընտրուեցաւ Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէի ներկայա – ցուցիչը, ընկեր Արամ Պետիկեան, որ ճարտա – րութեամբ վարեց իր դերը, խանդավառութիւնը պահելով մինչեւ ճաչկերոյթի վերջը :

Եղան երգեր, արտասանութիւններ, նուագ կուարճախօսութիւններ եւայլն, որոնց մէջ անկա – րելի է չյիչել՝ ընկեր Գարեգին Գէորգեանի փոք – րիկ աղջնակը՝ հազիւ վեց տարեկան, Սալբին որ իր 3 արտասանութիւններով նախանձը չարժեց ոչ մէկայն իր տարեկիցներուն, այլեւ մեր բոլորիս : Նոյնպէս չնորհաւորելի էր Օր· Գարբիէլեանի նը – ւագը (դաչնակ) զոր այնքան յաջողութեամբ եւ ճկունութեամբ կատարեց :

Ցանուն Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէի՝ խօսեցաւ ընկեր Ցովհ· Տէօքմէճեան, որ Դաշնակցութիւնը նմանցուց փեթակի մը: «Մեղուներ կան որ նեկ – տար կը կրեն, մեղուներ կան որ վարդի հիւթ եւ բոյր, մեղուներ ալ կան որ մեղրամոմ կը պատ – րաստեն, իսկ մայր թագուհին կը հսկէ բոլորին վրայ: Մեր՝ Դաշնակցականներուս պարտականու – թիւնն է պատրաստել այդ մեղրամոմը ուրիչ խօս – քով սեւ աչխատանք կամ ազգապահպանում: Հր – րաւիրեց Նիսի գիտակից ընտրանին որ զօրավիգ հանդիսանայ եւ օժանդակէ «Գէորգ Զաւուչ» խումբին :

Բժ. Սիվրիհխաբեան ներբողելով Նարդունիի արժանիքները, անդրադարձաւ զաղութներու մէջ տիրող քաոսին եւ յորդորեց գործակցիլ, սատա – րել մչակոյթին, իրար յարդել եւ կազմակերպուիլ ազգային խնդիրներու համար :

Ամէնէն վերջը՝ խօսեցաւ ընկեր Նարդունին, որ մօտ մէկ ժամ, զեղեցիկ եւ բոլորին հասկնալի ճառով մը բացատրեց զաղութներուն պարտակա – նութիւնը եւ Հայաստանի ներկայ վիճակը :

Մանկունիի այս վկայութիւնը անշուշտ ափ – սոսալ կուտայ անցած օրերը Աբդլհամիտեան արք·ին՝ որ ո՞վ գիտէ ի՛նչ հաչիւներ պիտի մաքրէր, եթէ տակաւին այսօր պատրիարքական փոխանորդը ի զօրու ըլլար «առնուլ ի գլանակ զոտս յանցապար – տից արանց »:

Այս դրութիւնը չարունակուեցաւ մինչեւ Ա – ղիմեան Հայրիկ, որուն կը պարտինք անոր բար – ձումը եւ յայտնի է թէ որքան ընդդիմութեան հանդիպեցաւ Արիմեան այս առիթիւ հոգեւորական դասուն կողմէ :

Նալբանդեանց Մոսկուայէն անմիջապէս կ'անցնի Փեթերսպուրկ՝ ուր համալսարանին մէջ յաջող քննութիւններ տալով ուսուցչական վկա – յագիր մը կը ստանայ եւ կը դառնայ Մոսկուա պաշտօնավարելու համար Լազարեան ճեմարանին մէջ որպէս ուսուցիչ հայերէն լեզուի :

Սակայն հոս ալ հանգիստ չեն ձգեր զինքը : Ներսէս կաթողիկոս իմանալով որ Նալբանդեանց Մոսկուա կը դառնայ եւ ճեմարանին ուսուցիչը կարգուած է, կը դիմէ քաղաքին ոստիկանութեան պահանջելով որ ձերբակալեն «փախստական տի – բացուն» եւ անյապաղ ղրկեն Էջմիածին: Ոստի – կանութիւնը կարծելով որ իրապէս հոգեւորական է ան եւ հետեւաբար Սինոդին ենթակայ, կը ներ – կայանայ ճեմարան եւ առանց այլեւայլի կը ձեր – բակալէ Նալբանդեանցը:

Նալբանդեանց կը յաջողի սակայն ապացու – ցանել թէ ինք հոգեւորական չէ եւ «չէ ուզում մին – չեւ իսկ ճանաչել այդ անիրաւ արեզային, Ներսէ – սին» (ոստիկանութեան մօտ իր ըսած խօսքերն են) եւ նաեւ Ստեփաննոս Նազարեանցի երչխա – ւորութեան վրայ յաջորդ օրը ազատ կ'արձակուի: Սակայն կը հարկադրուի հրաժարիլ իր պաշտօնէն, Լազարեան ճեմարանի տեսչութիւնը չուզելով այդպիսի փորձանք մը ունենալ իր ուսուցչական կազմին մէջ :

Նալբանդեանց իր Մոսկուա դառնալէն օգտա – գործելով կ'ուզէ ընդլայնել իր զարգացումը եւ կ'ուսումնասիրէ եւրոպական լեզուները: Արդարեւ ինքնուսումով ծանօթ էր բացի Ֆրանսերէնէն եւ անգլիերէնէն, նաեւ իտալերէն եւ գերմաներէն լեզուներուն, որոնց վրայ պիտի աւելցնէր աւելի վերջ նաեւ արաբերէնը, պարսկերէնն ու եբրայե – րէնը, այնքան սուր ու բեղուն մտքի տէր էր ան :

Մոսկուայի մէջ չիումներ կ'ունենայ նաեւ ռուս մտաւորական չրջանակներու հետ եւ այդ առեններն են որ ի յայտ կուգան իր յեղափոխա – կան հակումները: Մասնաւորապէս կ'ուսումնա – սիրէ Պելինսկիի, Տոպրոլիուպովի եւ Զեռնիչեւսկիի աչխատութիւնները եւ այսպէս կոչուած «ցնորա – տես ընկերվարականներու» (socialistes utopistes) գաղափարները: կ'արձանագրուի նաեւ քաղաքին բժչկական համալսարանը, բայց յայտնապէս վա – ղանցուկ քմայքի մը արդիւնք եղած է այդ, որով – հետեւ ոչ դասընթացքներուն հետեւած է եւ· ոչ ալ ուէ քննութիւն տուած է այդ ճիւղին մէջ :

ԲԱՐԳԻՆ ԳԱՎԷՋ

ՏՈՄՍԵՐ

Ա՛հ, սա «փաստաբան»ը

— Հայրի՛կ, մեր պարտէզը ուղտ մը կը մանէ :

— Վռնտէ՛, տղաս, մի թողուր :

— Հայրիկ, հայրիկ հիմա ալ փաստաբան մը մտաւ պարտէզէն ներս :

— Ուղտը ձգէ, տղաս, փաստաբանը դուրս հանէ, վա՛յ մեզի ...:

Մեր ժողովրդական այս զոհար իմաստութիւնը չի սխալիր, սակայն «վա՛յ մեզի», որովհետեւ աննչմար կ'անցնի «փաստաբանին մուտքը» մեր հանրային գործերէն ներս :

Եւ այսպէս, շատ մը ազգային կոչուած կազմակերպութիւններ՝ սկսելով «...Ընկերակցութիւն»ներէն մինչեւ «... en langue Armenienne»ները փաստաբանական hումտաբանութեամբ չպեղուած ու լոզոզուած կանխամտածութիւններ են՝ մեր «Փոքր Ածուն» պղտոր ջուրով ողողելու համար , ի խնդիր ձկնորսութեան, մառախլապատ օդը սիրող գայլերուն պէս :

Աւոնց ամէնէն ճարպիկը եւ անչուչտ մրցանակը չահողը՝ քերուբտուքի բռնուած վարիզեան Թերթուկ մըն է, որ ինմնայ աղջիկ – պառաւի պէս գունափոխ լաչակով մը ծածկած է իր արդահատելի դէմքը· «... en langue Armenienne» ժանպալէնով մը պճնուած :

Ան, իրականին մէջ արդէն հայ, թերթ մը չէ : Իր պատասխանատուները ի յառաջագունէ փախուստի թաքստոցները պատրաստած ծեր գայլեր են, որոնք կը ջանան կոյրերու բարեմտութիւնը չահագործել (ականջը խօսի «լա Կառսօն»ի հեղինակ Վիկթոր Մարկրիտի) :

Մեր մարդուկները ընդունակ են ամէն վայրահաչութեան եւ նոյնիսկ անհարկի մեր «անտէր Հօտին» վրայ չուներ հրաւիրելու :

Եւ մեր անունով խօսող, մեր «փրկութեամբ»

Պահանջեց Հայաստանի վարիչներէն՝ որ հաստատեն մշակութային անկեղծ կապ մը եւ մեղի ղրկեն երկրի գրական վաստակէն, եւ հայրենիքէ ալ առանց արտասահմանի վաստակը: Պահանջեց նաեւ որ Հայաստանի վարիչները հասկնան մեր վիճակը եւ մեզ ազատ ձգեն մեր գործերուն մէջ: Ցետոյ պահանջեց ստեղծել ընդհանուր եւ համերաշխ մթնոլորտ մը արժեցնելու համար տարբեր հայութեան քաղաքական, ազգային եւ մշակութային ցանկութիւնները: Նոյնիսկ ներկայացուց ծրագիր մը, տոկալու համար հարիւր տարի: Եւ վերջացուց պանծացնելով հայկ. մշակոյթին ինքնատպութիւնը եւ հայ հանճարը :

Տէր եւ Տիկին Սուրէն Գարախանեան, խանդավառուած այս մթնոլորտէն, ինչպէս ուրիշ անդամներ, այս անգամ ալ չէր մը պէնէֆիթին նուիրեցին աճուրդի դնելու խնդրանքով, բայց յարմար դատեցաւ վիճակահանութեան դնել: Շահեցաւ մեր առատաձեռն եւ անկեղծ բարեկամը Պ. Աղբիկեան, ներկաներուն նուիրելով ըմպելին, իսկ 500 ֆրանք ալ բացէն՝ խումբին :

Հանդէսը վերջացաւ խանդավառ մթնոլորտի մէջ՝ «Մշակ բանուոր»ով :

Ճաշը իրական յաղթանակ մըն էր բարոյական եւ նիւթական տեսակէտով :

ՇԱՀԱՆ ՍԵՒԱՆ

մտահոգ !!! այս յայտնի եւ ի հարկին ծակամուտ առնետները՝ գիտեն թէ ինչ անդարմանելի վնասներ կը հասցնեն մեզի, իր կեղեւին մէջ ամփոփուած, եւ իր գոյութեան հարցով մտահոգ գաղութին, մեր կառքը լծելով նոյնիսկ Քորէայի եւ Թիպէտի լեռնաշղթաները բարձրացող ձիերուն , եւ միշտ դիրքէ դիրք «տիրոջ հրամանով»: Բաւական է որ իրենք կարենան իրենց ապականած կաշին փրկել, միշտ դէմելով «փաստաբաններու» որպէսզի օր մը կարող ըլլան ճողոպրիլ, ըսելով թէ իրենք Հայ չեն, այլ «...en langue Armenienne» են :

Աստուած պահէ այն օրէն երբ Թիպէտցիներն ալ «Ասլք»ի կամ խոստուքի թերթ մը հրամցնեն մեզի «... en langue Armenienne» ճակատագրով :

— «Փաստաբանը» դուրս հանէ տղա՛ս: Վա՛յ մեզի »:

Յետսութիւն ՄԱՐՏԻՐՈՒՍ

ՕՐ. ՎԵՐՈՆԻԿ ՁԻՆՁԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Օր. Վերոնիկ Ձինձեանի նուագահանդէսը, որ տեղի ունեցաւ կիրակի, 19 Նոյեմբերին, մեծ յաջողութիւն ունեցաւ եւ պատիւ կը բերէ երիտասարդ հայ դաշնակահարուհուն, որ լուրջ, աքանչելի յայտագիրը էր կազմած, նուիրուած՝ աշխարհիս էն մեծ երաժշտին՝ Bachին եւ նրա ժամանակակից Le Moon երաժշտին: Իրեն կ'ընկերանային Ջութահահար Պ. Սպաժէր եւ սրնդահար Օր. Պուալուլ, ղեկավարութեամբ լարային նուագախումբի տեսուչ Պ. Շէնոյի :

Առաջին կտորը եղաւ Le Moonի սեմֆոնիան, որ հնչեցրեց նուագախումբը: Այնուհետեւ Օր. Ձինձեան, խումբին մասնակցութեամբ նուագեց Պախի հոյակապ Concerto en Ré mineurը, որ Օրիորդը իր ճարպիկ մատներով կենդանացրեց այնքան վարժ, վստահ, թէ ուժով լեցուն, թէ փափուկ եւ թէ ղգայուն: Օրիորդը ունի մեծ թէքնիք եւ դիտէ զանազանել արտայայտութիւնը եւ նոյն իսկ մատների զգայնութիւնը կարող է փոփոխել՝ նայելով կտորի էութեան :

Այնուհետեւ Պ. Սպաժէրը, կատարեց նուագախումբի, մասնակցութեամբ Ջութակի Concertoն նոյն հեղինակէն եւ ի վերջոյ օրիորդ Ձինձեան , Պ. Սպաժէրի, սրնդահար Օր. Պուալուլի եւ նուագախումբի , մասնակցութեամբ նուագեց նոյն անհման հեղինակի հոյակապ 5e Concerto Branden - Bourgeoisն: Դաշնակահարուհու դնահատելի թէքնիքը եւ կշռոյթի զգացմունքը խորացուց տպաւորեցին հասարակութիւնը, և սրահը որ ծայրէ ծայր լեցուն էր անդադար կը թնդար ծափերով, ի նշան Օր. Վ. Ձինձեանի ընդունակութեան ու ձիրքի դնահատութեան :

Պիտի մաղթենք, որ աւելի ու աւելի զարգանայ երաժշտական ասպարէզի մէջ եւ այդ՝ ի պատիւ իր եւ իր ազգին :

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՔԱՐԱՑԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Շուտով կը վերջանայ **1950**ը: Անախորժ անակընկալի մը առջեւ չգտնուելու համար, կը խնդրենք օր առաջ փակել առկախ հաշիւները:

Անշուշտ գիտէք որ եւրոպական թերթերը սովորութիւն չունին ապառիկ բաժանորդ ընդունելու :

Նաւակ Այնճարէն

ՄՄԲ.— Ստորեւ կը հրատարակենք Այնճարի Թաղական խորհուրդին նամակը, «Յառաջ» վարժարանին համար եղած նուիրատուութեանց առթիւ :

Հաւաքուած գումարները հետզհետէ կը փոխադրուին Պէյրութի ճամբով :

★

ԱՅՆՃԱՐ, 20 Նոյ.— Սիրելի «Յառաջ»· — Ձիշդ ատենին ստացած ենք Ա. Աբեղեանի Հայոստանի քարտէսը: Շնորհակալութիւն հեղինակին :

Օրը օրին կը հետեւինք, «Յառաջ»ի մէջ Ազգ· «Յառաջ» վարժարանի համար եղած չարժումին: Մեր անհուն երախտագիտութիւնը կը յայտնենք Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն, ուսումնասէր անհատ հայրենակիցներուն, նուիրատու ընկերներուն, մասնաւորապէս ընկեր Սարգիս Պօղոսեանի, որուն մեր յատկագութիւնը կը յայտնենք եւ որ, հակառակ իր մեծ վիշտին, վեհանձն մտածումը ունեցած է օգտակար ըլլալու, Լիբանանի այս հեռաւոր անկիւնը դտնուող հայապահպանման մեր բոյնին :

Ամէն զոհողութիւն յանձն առնելով, վճռած ենք կանգուն պահել ՅԱՌԱՋի բացած հանգանակութեամբ կառուցուած կրթական այս յարկը, ուր աշխատող մեր ուսուցիչները, լռիկ մնջիկ փաթան իրենց պարտականութեան, ոչ մէկ ճիգ կը խնայեն նոր սերունդին հայեցի դաստիարակութիւն տալու համար, հակառակ այն դժբախտ իրողութեան, որ քանի մը ամիսէ ի վեր ոչ մէկ վճարում եղած է իրենց :

Վստահ ենք որ այս հաստատութեան բարեկամները պիտի չդլանան այն կաթիլ մը իւղը, որ կոչուած է միշտ վառ պահել Լամը՝ լուսաւորելու համար այս հիւրընկալ ափերուն վրայ հասակ նետող մեր նորահաս սերունդի միտքն ու հոգին: Անգամ մը եւս չնորհակալութիւն բոլորիդ :

Թաղակ· Խորհուրդ Հայոց Այնճարի: Գանձապահ՝ Յ· Գույումճեան, առեղնագրիր՝ Գ· Գրիգեան, առեղնապետ՝ Մ· Պօյաճեան:

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՄԱՐՍԼԻԼ.— Նոյեմբեր 27ին սեւ հոգին յանձնեցինք հայրենակից Պ· Մուրատ Ալաչեանը, ծնած Մշոյ Պուլանըքի Թեղուտ գիւղը: Նախնական կրթութիւնը ստացած էր տեղւոյն դպրոցին մէջ: 1915ին անցած է Կովկաս, մասնակցութիւնը բերած է հայ կամաւորական գունդերուն: 1920ին գաղթած է Պոլիս, Յունաստան եւ ապա 1925էն ի վեր Ֆրանսա:

Տարօն – Սալնոյ Զորի Հայր· Մխիթիւնը այս առթիւ տարաւ իր յարգանքի բաժինը ծաղկեպսակով մը: Հանդուցեալին եւ գործունէութեան մասին դամբանական մը խօսեցաւ Մխիթեանս վարչութեան անդամներէն՝ Քերոբէ Կարապետեանը:

Այս առթիւ մեր յատկագութիւնները կը յայտնենք Այրի Տիկին Շուշան Ալաչեանին եւ բոլոր պարագաններուն: — Վարչութիւն

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ճ Ա Ռ Ա Չ »Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑԶԻՇ)

Դ.— ԵՐԿՈՒ ԹԱՓԱՌԱԿԱՆՆԵՐ

Եւ երկարօրէն կչռած եմ ամէն բան: Վերջապէս հասայ նպատակիս: Պայմաններս դնեմ հիմա ձեզի: Եթէ ընդունիք չատ լաւ: Իսկ եթէ մերժէք ...:

Շակուեցաւ թիկնաթոռին մէջ, ամբողջովին լոյսին տակն էր հիմա, ձախ բթամատով ցոյց տուաւ քաչուած վարագոյրներով դոց պատուհան մը, եւ ըսաւ .

— Այդ պարագային, պիտի փորձեմ փաստաթուղթերս ծախել ձեր գրացիներուն :

Մեքենաբար հետեւեր էի իր ձեռքի չարժուձեւերուն: Մեր դիմացը կը գտնուէր Սովետական դեսպանատունը :

Պահ մը լռութենէ վերջ, աւելցուց իբրեւ բացատրութիւն :

— Կ'ատեմ Անգլիացիները ...:

Այլեւս չեմ յիշեր թէ ինչ պատասխանեցի : Խօսեցայ պարզապէս խզելու համար լռութիւնը, որ կարծես լեցուցեր էր ամբողջ սենեակը: Ապահովաբար արտասանեցի անկարեւոր խօսքեր , «ինչպէս»ներ եւ «ինչու»ներ: Ցնցեր էին դիս վերջին խօսքերը այդ տարօրինակ մարդուն, որ նրբաւոր էր դիմացս եւ արտասաներ էր այդ բառերը, չհետեւելով իւրաքանչիւր վանկը :

Մեր տեսակցութեան սկիզբէն ի վեր, առաջին անգամ ըլլալով խորհեցայ թէ թերեւս խաչապղպ մը չէր: Մոլեռանդ մըն էր դուցէ· բայց ուրեմն ինչո՞ւ դրամ մը պահանջէր :

Գլանիկ մը հրամցուցի իրեն· հաճոյքով ընդունեց· կը ծխէր դանդաղօրէն, չատ ուժով քաշելով, եւ մեր ծուխերը կը խառնուէին իրարու:

Գալով մտածումներուս, չուրջպար մը բռնած էին: Նայուածքս ինկաւ չարժարժ մարդուն ձեռքերուն վրայ :

Այդ ձեռքերուն հանդիպած էի արդէն անդամ մը կեանքիս մէջ եւ անոնց տէրը բաւական մտահոգութիւն պատճառած էր ինծի առնչօք: Քնքոյշ ձեռքեր էին անոնք, գրեթէ կնոջական ձեռքեր , բայց անխնամ էին, կարճ եւ սովորական մատներով: Ցիշողութիւնս չանկարծ նախազգուշացուց դիս: «Անդութ մէկն է, բոլորովին անխիղճ»:

Գլանիկին կէսը մխայն ծխեց· յետոյ ոտքի ելաւ, դնաց դէպի դուռը, բացաւ զայն· վերադարձաւ ու ցցուեցաւ դիմացս: Ես ալ ոտքի ելայ :

— Անո՞ւնս կ'ուզէք դիտնալ, ըսաւ: Այս խնդրին հետ ոչ մէկ աղերս ունի ան: Թերեւս պիտի ըսեմ զայն ձեզի ի վերջոյ, բայց լաւ մտիկ ըրէք, երեք օր պայմանաժամ կուտամ ձեզի խորհելու համար: Ձեր դեսպանին հետ խորհրդակցեցէք կամ հաղորդեցէք Պերլին: Հոկտեմբերի 30ին, պիտի հետաձգենմ ձեզի, հարցնելու համար որ նամակս ստացա՞ծ էք: Փիէռ անուան տակ պիտի հետաձգենմ: Եթէ «ոչ» ըսէք, այլեւս երբեք պիտի չեմենենք ղիրար· եթէ «այո» ըսէք, կը նշանակէ թէ ընդունած էք առաջարկս: Այդ պարագային, վերստին պիտի տեսնեմ ձեզ հոկտ· 30ին, երեկոյեան ժամը 10ին: Բայց ոչ այստեղ: Ուրիշ տեղ մը, զոր պիտի ընտրենք :

Այն ատեն , ձեզի պիտի յանձնեմ երկու ֆիլմեր որոնք անգլիական գաղտնի փաստաթուղթերուն լուսանկարը կը պարունակեն: Դուք ալ պիտի տաք 20 հազար սթերլինը, դրամատոմսով : Դուք կը վաճառէք քան հազար սթերլին, իսկ ես կը վաճառեմ դլուխս :

« Եթէ համաձայն էք, առաջին յանձնումէն վերջ ուրիշներ ալ կրնամ տալ: 15 հազար սթերլին պիտի առնեմ անոնց համար : Համաձա՞յն ենք »:

Զղացի թէ պէտք էր առնել կամ նետել: Խոնարհեցայ, առանց նոր առարկութիւններ ընելու, որովհետեւ կը տարուէի խորհելու այժմ , թէ իր առաջարկը լուրջ կրնար ըլլալ, բայց խնդիրը պիտի ձախողէր իր չափազանց մեծ պահանջին պատճառաւ: Ամէն զատ, մարդը կը պահանջէր , որ զոց աչքերով դնուի իր ապրանքը, կասկած չունէր որ պիտի մերժուէր առաջարկը :

Հակառակ այս բոլորին, համաձայնեցանք որ Հոկտ· 30ին պիտի հետաձգնէր ինծի գրասենեակը, ժամը 15ին: Նոյն իրիկուան համար որոշեցինք նաեւ ժամադրավայրը : Դեսպանատան պարտիզպանին տաղաւարը պիտի երթայինք :

Երբ իր բոլոր մանրամասնութեամբ ճչդեցինք մեր յաջորդ տեսակցութիւնը, խնդրեց որ մարեմ նախազուշութեան եւ սանդուղներուն լոյսը :

(Շար·)

Դաշնակից ուժերը կը խաչուին 500,000 Չինացիներու առջեւ

ԿԱՐՄԻՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐԸ

Վերջին լուրերու համաձայն, ՄԱԿի ուժերը պարպած են Հիւս. Քորէայի մայրաքաղաքը՝ Փիոնկեանկը, ռազմական արժէքունեցող ամէն ինչ քարուքանդ ընելէ վերջ: Նահանջող ուժերը նոր դիրքեր կը գրաւեն քաղաքէն 15 քլմ. դէպի հարաւ: ՄԱԿի ընդհանուր ուժերը այժմ կիսուած են երկու անչափ եւ իրարմէ բոլորովին մեկուսացած մասերու,— 10րդ բանակը ծայրագոյն հիւսիս – արեւելքի մէջ եւ Ծրդը արեւմտեան կողմը: Առաջինը փրկելու միակ յոյսը կը կայանայ զայն Հունկնամի ծովեզերքը հասցնելուն եւ հոնկէ նաւերով փոխադրելուն մէջ: Այս կէտին չուրջն ալ, սակայն, հետզհետէ կը համախմբուին չինական աւելի մեծ ուժեր: Առ հասարակ դէպի Քորէա չինական ընդհանուր խուժումը կը չարունակուի, կառախումբերով եւ նաւով փոխադրակառքերով: Զօր. Մէք Արթըրի կարծիքով, Չինացիները, առնուազն կէս միլիոնի հասնող բանակ մը ունին իրենց տրամադրութեան տակ:

⚔ *Ազգաժողովի շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ Չինաստան պիտի հաւանի ղինադադար մը կնքել 38րդ զուգահեռականին վրայ, հետեւեալ պայմաններով.—*

1) Վերահաստատել Հիւս. Քորէայի պետութիւնը իր նախկին սահմաններուն մէջ, պայմանով որ համաքորէական ընտրութիւնները կատարուին թշնամութեանց դադարումէն անմիջապէս վերջ: 2) Հեռացնել ամերիկեան 7րդ նաւատորմը Ծովմոզայի ջուրերէն եւ զադրեցնել ամէն ակտիւութիւն չին ազգայնական կառավարութեան: 3) Անմիջապէս ՄԱԿի անդամ ընդունիլ համապատասխան Չինաստանը:

Կ'ըսուի թէ Չինաստանի ներկայացուցիչը զօր. Վու այս պայմանները հաղորդած է Հնդկաստանի պատուիրակ Սըր Պէնէկալ Ռաուին, որ միջնորդի դերը ստանձնած է: Չինական կառավարութիւնը հրահանգած է իր ներկայացուցիչին հաւանիլ զինադադարի մը 38րդ զուգահեռականին վրայ: Թէեւ դժուար է նախատեսել չինական այս ծանր պայմաններու հակազդեցութիւնը Մ. Նահանգներու վրայ, բայց եւ այնպէս կը կարծուի թէ հնդկական միջնորդութենէն եւ անգլեֆրանսական ճնշումէն վերջ, կարմիր Չինացիներու հետ բանակցելը այնքան ալ վարկաբեկիչ պիտի չըլլայ ամերիկեան կառավարութեան համար:

⚔ *Մէջն Բրիտանիոյ պաշտպանութեան նախարարը Պ. Շինուէլ յայտարարեց, թէ զօր. Մէք Արթըր սխալ ըրաւ ճեղքելով 38րդ զուգահեռականը, հակառակ բրիտանական կառավարութեան տեսակէտին, թէ այդպիսի ընթացք մը կրնար Չինաստանը ոտքի հանել ՄԱԿի ուժերուն դէմ: Նախարարը չատ ծանր կը գտնէ կացութիւնը:*

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը յայտարարեց թէ համաչխարհային ներկայ կացութեան մէջ, Ռ. Միութեան դիմաւորը նպատակն է դրաւել Եւրոպան — մէջն ըլլալով նաեւ ապագին – ուած Գերմանիան: «Այս նպատակին հասնելու համար, Ռ. Միութիւնը կ'ուզէ տեւապէս տակաբացնել Մ. Նահանգները, անվերջանալի պատերազմի մը մղելով զայն Ասիոյ մէջ: Կը յուսամ թէ Ամերիկացիները պիտի կրնան դիմադրաւել այս դժուարին կացութիւնը, առանց խոտորելու հիմնական առաջադրութենէն — ամբարտաւանութիւնը: Այն ատեն է որ Ռուսերու հետ բանակցելու պահը պիտի գայ»:

«Ալեվեիա» պարահանդէսը

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆԸ ԵՒ ՀԱՃԵԼԻՆ

Կիրակի 9, չաթաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Clubի մէջ, 51 rue Grignan, Մարսէյլ:

Առաջնակարգ նուագախումբ եւ մաքուր պիւֆէ, սիրուն անակնկալներ եւ ընտանեկան մթնոլորտ: Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները:

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՑԵՐ

Պատրաստուեցէք Ֆր. Կապ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի տարեկան մեծ պարահանդէսին որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Ցունուար 6ին: Մանրամասնութիւնները առանձին: Կր խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւններէն նկատի առնել սոյն թերականը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հայ Աբլներու Միութեան տարեկան ցեղեկոյթը, տեղի կ'ունենայ կիրակի 11 Մարտ, 1951, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՃՕՄԵԱԿԸ Քարիգի մէջ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

Այս կիրակի իրիկուն ժամը **20.30**ին, **Mutualité**ի մեծ սրահին մէջ, 24 rue St. Victor: Métro Maubert - Mutualité:

Կը ներախագահէ՝ ընկ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՃԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Նոր Սերունդ):

Խօսք կ'առնեն ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ, ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ եւն. ներկայացուցիչները:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին օպերոջներ ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ (արտասանութիւն), Օր. Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ), նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ Օր. JANINE CAVARDի (1er prix du Conservatoire):

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԱՃՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ռոմֆնվիլէն Ե. Յակոբեան եւ Թ. Թորոսեան 500ական Ֆր. կը նուիրեն Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին:

Հրատարակութիւններ Հ. Ց. Դ. 60ամեակին առիթով

Հ. Ց. Դաշնակցութեան 60ամեակի առիթով կա՛մ հրապարակ ելած են արդէն եւ կամ մամուլի տակ են ու շուտով լոյս պիտի տեսնեն հետեւեալ հրատարակութիւնները.

1.— «ՅՈՒՇԱՊԱՏՈՒՄ», հրատ. Հ. Ց. Դ. Բիւրոյի, չուրջ 700 էջ, աւելի քան հարիւր ընտիր նկարներով, խմբագրութեամբ Ս. Վրացեանի:

2.— Կոմպ «Ցուշերը», 599 էջ, դին 1000 Ֆր:

3.— Դ. Փափազեանի՝ «Հ. Ց. Դ. 60ամեայ մամուլը», ընտիր փորագրութիւն մը, փոստ–քարտի ձեւով:

4.— Մ. Վարանդեանի «Հ. Ց. Դ. ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ» Բ. հատորը, դին 1.50 տոլար:

5.— «Հ. Ց. Դ. Դաշնակցութեան վաթսունամեակը», հրատ. Հ. Ց. Դ. Հիւս. Ամերիկայի Կ. Կոմիտէի, խմբ. Ս. Վրացեանի, էջ 264, դին 750 Ֆրանք:

6.— Դ. Լազեանի՝ «Դէմքեր հայ ազատագրական շարժումէն», էջ 400, դին՝ 80 եգ. դհ.:

7.— Վ. Նաւասարդեանի՝ ԴԱՂԱՓԱՐԻ ՈԳԻՆ:

8.— «Ցուսաբեր»ի բացառիկը, պարբերականի ձեւով, էջ 90: Բացառիկները կը պատրաստեն Դաշնակցութեան նաեւ միւս թերթերը:

Վաթսունամեակի առիթով բացառիկ թիւ մը պիտի հրատարակէ նաեւ «Հայրենիք» ամսագիրը:

Ստանալու համար դիմել Կ. Կ.ի, ՅԱՌԱՋի միջոցաւ:

« ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ »Ը ԼԻՄՆԻ ՄԷՋ

Վարդանանց պատերազմին 1500ամեակին առթիւ՝ Լիոնի Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն մօտ աւելի մեծ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ «ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ»:

Մանրամասնութիւնները մօտ աւելի:

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE

Au SAC PARFUMÉ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական առարկաներ, fantaisie գոհարեղէններ, կիներու պայուսակներ փարիզեան նաշակով եւ ընտիր serviette'ներ այրերու համար:

ՄԵՆՔ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ

ARTICLES DE PARIS

106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

ՊԱՌ ԱՐՍԷՆ

57, Rue Bernard de Bois, Marseille

ԵԹԷ կ'ուզէք, պահ մը ձեր հոգերը մոռնալ, այցելեցէք, հանրածանօթ ԱՐՍԷՆԻՆ ՊԱՌԸ, ուր պիտի գտնէք, անմահական օդին, իր բաժանեւ – սակ աղանդերներով: Ինչպէս նաեւ չաթաթ եւ կիրակի օրերը, պիտի վայելէք ՀՈՋԱԿԱՀՈՐ ԹՈՐԳՈՄԻՆ ՆՈՒԱԳԸ:

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏԻ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթը՝ 1920 Դեկտ. 2: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ՝ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, այս երեքշաբթի, Place d'Europeի սրահը: Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթ՝ Հ. Ց. Դ. 60ամեակը: Կը հրաւիրուին մեր ընկերներն ու համակիրները:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ

Կը ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Երաժշտ. Անանեանի): Մասնակցութեամբ Թառիստ Գարեգինի, պարող եւ պարուհիներու:

Պէլվիլ, սինեմա Ֆլորիտայի մէջ, 373 rue des Pyrénées métro Pyrénées: 12 Դեկտ. երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին: (Կը վերջանայ 11.30ին):

Նոյն ներկայացումը Պանեէոյի մէջ, այս կիրակի, ժամը 3ին:

Շաւիլ.— 17 Դեկտ. կիրակի ժամը 3.30ին:

Սէվրան.— Դեկտ. կէսին:

Լիլան եւ իր Reveillon'ները

ԱՅՆՔԱՆ ՀԱՅՃԵԼԻ՛, ԱՅՆՔԱՆ ԶՈՒԱՐԹ

Այս տարի եւս ապահովուած եմ իր յաճախորդներուն համար,

24 ԴԵԿՏ.ի եւ 31 ԴԵԿՏ.ի գիշերները

Ուրեմն պատրաստուեցէք:

ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱԶՆԻՒ ԳԻՆԻՆԵՐ, ՓՐՓՐԱԴԷԶ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆՆԵՐ:

Լաւագոյն սպասարկութեամբ մը ձեր տրամադրութեան տակ է:

Հեռաձայնեցէք եւ ապահովեցէք ձեր սեղանները

24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

Տիկին Մառի հաճոյքն ունի իր հայրենակից – ներուն տեղեկացնելու թէ Մարսէյլի ամէնէն մեծ կերպասեղէնի տուներէն մէկուն մէջ իրենց գնումները կը զիւրացնէ առաջնորդելով զիրենք:

Կ'ԱՊԱՀՈՎԷ ՆԱԵՒ 5 % ԶԵՂՔ

Բրդեղէնի, մետաքսեղէնի, բամպակեղէնի, կարասիներու յատուկ կերպասներու, այր մարդոց չափիկներու վրայ ըրած իրենց բոլոր գնումներուն համար:

MAISON CHAILLOT

11 rue Henri Barbusse Marseille

Սակարանին հետ, Colbertի նամակատան քով:

ՅԱՌԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C. C. P. Paris 1678-63
Mercredi 6 Décembre 1950 Չորեքշաբթի 6 ԴԵԿՏԵՄ·

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6324–Նոր շրջան թիւ 1735 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Զինել, զինուիլ...

Ա՛յս է օրուան ազդանշանը, պետական դի – ւաններէն, խորհրդարաններէն մինչեւ լրատուական բեմերը: Նոյնիսկ ձախակողմեան եւ խաղաղասիրական հոսանքներու մէջ :

Զինուիլ իբրեւ առանձին երկիր, յանուն ինքնապաշտպանութեան: Զինել դրացին, զինակիցը կամ ուղեկիցը, յանուն հաւաքական ապահովութեան :

Զինել եւ զինուիլ ոչ միայն սովորական իմաստով, այլեւ արդիական, ամենավերջին միջոցներով: Ամէնէն հրէշային գիւտերով: Ի հարկին կանգ չառնելով հիւլէականին, քիմիականին կամ մանրէականին առջեւ :

Այն աստիճան որ, տարրալուծարաններու դաղտնիքներն անդամ հանրութեան սեփականութիւն են դարձեր արդէն :

Եւրոպա կ'ապրիք եւ ամէն օր կ'իմանաք չոնդալից յայտնութիւններ, այս կամ այն դիտնականին, զօրականին, ամբոխավարին կամ մանագէտին ստորագրութեամբ :

Ցաճախ պետական դէմքեր, հին կամ նոր նախարարներ, գործօն հրամանատարներ կամ երեսփոխաններ անդամ ասպարէզ կ'իջնեն, «լուսաբանութիւններ» հաղորդելու համար :

Տակաւին չենք խօսիր իւրաքանչիւր երկրի մէջ կազմուած զաղտնի յանձնախումբերու պարբերական զեկուցումներու մասին, որոնք նոյնպէս կը ծառայեն մթնոլորտը թանձրացնելու :

Շաբաթ չանցնիր որ տեղեկութիւն մը չհաղորդուի, օրինակ, հիւլէական ռումբերու քանակի, որակի կամ գործածութեան եղանակի մասին :

Երկու օր առաջ ամերիկեան չաբաթաթերթ մը կը հաղորդէր թէ Մ· Նահանգները այժմ պատրաստ ունին 700 հիւլէական ռումբ, մինչդեռ նախապէս կը հաշուէին 200—400 :

Ցօդուածագիրը, Սթիվըն Հուայթ, որ նոր – կայ եղած է հիւլէական փորձերու , այս առթիւ կը խոստովանի թէ «կասկածելի է որ ջրածին ռումբը յաջողի»: Իր կարծիքով, « փորձելն ալ չարժէր »:

Ադին, բրիտանական տարածուն թերթ մը կ'աղդարարէ խմբագրական սիւնակէն.

— « Ինչ որ ալ ըսէ կամ ընէ Պ· Էթլի Ուտշինկթընի մէջ, բրիտանական ժողովուրդը կը գտնուի ծանր, անյողդողդելի պարտականութեան մը առջեւ,— վերազինուիլ ծայրագոյն արագութեամբ եւ բոլոր տրամադրելի միջոցներով : Ինչ որ ալ ընեն կամ չընեն Մեծն Բրիտանիոյ դրացիները, բրիտանական ազգը պէտք չէ թերանայ զօրացնելու իր հայրենիքը: Պէտք է վերազինուի տոկարով կամ առանց տոկարի: Պէտք է վերազինուի նոյնիսկ եթէ հարկ ըլլայ մէկդի դնել շաբաթը հինգ օր աշխատելու կանոնը եւ ուրիշ առաւելութիւններ »:

Պատահաբար կը յիշենք այս պարագաները, հաստատելու համար թէ ո՛րքան խոր մտահոգութեան մատնուած է արեւմտեան աշխարհը, ի նախատեսութիւն ապագայ վտանգներու :

Հիմա որ նոր պատերազմի մը կայծերը կ'ելնեն Միացեալ Ծայր· Արեւելքի մէջ, չատ աւելի բարձր կը խօսին վերազինման կուսակիցները: Կը պահանջեն ոչ միայն բազմապատկել, այլեւ փութացնել սպառազինութիւնները :

Անշուշտ այս բոլորը կը պահանջեն անհնարին զոհողութիւններ,— տուրքերու յաւելում, դինեբու բարձրացում, ապրուստի սղութիւն: Նաեւ երկարաձգում զինուորական ծառայութեան եւ ուրիշ պարտադրութիւններ :

Շատ մը տեսակէտներով, պատերազմական վիճակ մըն է որ կը տիրէ բազմաթիւ երկիրներու մէջ, առանց պատերազմի :

Եւ վաղուան մտահոգութիւնը կը սաստկանայ մանաւանդ անոր համար որ, խորհրդաւոր, չարաչուք յոռետիւն մը կը տիրէ կարմիր դիծէն անդին :

Միայն խաղաղութեան մասին կը խօսին այդ ճակատին վրայ, յարատեւօրէն խախտելով եւ խաղաղութեան եւ ազատութեան հիմքերը: Շատ րոպէներով պրկելով օդակները: Իւղ լեցնելով կրակին վրայ: Ստորերկրեայ դաւեր լարելով ամէն ուղղութեամբ: Զգձգելով, խափանելով հիմնական հարցերու լուծումը: Մինչդեռ այն բազմապատկելով զինեալ ուժերն ու սպառազինութիւնները , կատարեալ դաղտնապահութեամբ :

Ե՞րբ այսքան ամպ եւ թոյն դիզուած էր մարդկութեան դլխուն ... Շ·

Պոլսոյ Հայոց պատրիարք ընտրուած է Գարեգին արք. Խաչատրեան

67 ՔՈՒԷ ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՐՔ.— 63 ՔՈՒԷ ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿ· ԲԱՐՈՑԵԱՆ.— ԳՈՒՍԱՆ ԵՊԻՍԿ· 30 ՔՈՒԷ, ԳԷՈՐԳ ԱՐՔ· ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ 2 ՔՈՒԷ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն կը բաղեցիք հետեւեալ տեղեկութիւնները (3 Դեկտ) .—

Ընդհ· ժողովը դումարուեցաւ երէկ, չաբաթ, 2 Դեկտեմբեր Պատրիարքարանի մէջ: Առտուն կանուխ հոծ բազմութիւն մը խռնուած էր պատրիարքարանին առջեւ :

Ընդհ· ժողովը հաւաքուած էր պատրիարքարանի դահլիճին մէջ: Գէորք արք· բացակայ ըլլալով , կը նախագահէր Գուսան եպիսկ· որ նախ կարդաց պատր· տեղապահին նամակը, յետոյ մեծարանքներ յայտնեց հանրապետութեան նախագահ ճէլալ Պայարի եւ կառավարութեան անդամներուն, փառաւորեց Աթաթիւրքի յիշատակը :

Առժամեայ դիւանին առեղնապետն ալ հրաւիրեց երեք վայրկեան լռութիւն պահել ի յիշատակ Աթաթիւրքի, մէկ վայրկեան՝ Նարոյեան պատրիարքի յիշատակին :

Կրօն· եւ վարչական ժողովներու ընտրութենէն վերջ, ժողովականները թափօր կազմելով առաջնորդուեցան մայր եկեղեցի, որ լեցուած էր հրաւիրեալներով եւ հետաքրքիրներով: Գուսան եպիսկ· նիստը բացաւ «Հայր Մեր»ով եւ յայտարարեց·

— « Վեցամեայ սուգի քօղ մըն է որ կը պատէ մեր դարաւոր պատրիարքարանը: Պատկառելի ժողովիդ անկ է վերցնել այդ քօղը եւ ընտրել արժանաւոր պատրիարքը »:

Թեր ու դէմ վիճաբանութիւններէ վերջ, պատրաստուեցաւ երկու թեկնածուներու ցանկը : Քուէարկութեան պահուն ներկայ քահանաները Սաղմոս կը քաղէին, իսկ ժողովուրդը կ'աղօթէր :

Քետոյ ձեռնարկուեցաւ քուէհամարին: Գարեգին արք· Խաչատրեան, Հարաւ· Ամերիկայի կաթող· պատուիրակը պատրիարք ընտրուած էր 96 ընտրողներու 67 քուէներով: Խորէն եպիսկ· Բարոյեան (Անթիլիասի կաթողիկոսարանէն) 63 քուէ, Գուսան եպիսկ· 30, իսկ տեղապահը՝ Գէորգ արք· Արսլանեան միայն երկու քուէ :

Նախագահը յայտարարեց աւանդական հանդիսաւորութեամբ .

— Կ'ողջունենք Թրքահայոց ազգընտիր կրօնապետը, Ամէն· Գարեգին արք· Խաչատրեան :

Նոյն պահուն զանգակները սկսան զօղանջել : Ժողովուրդը յուզումէն կը պոռթկար, երբ «Ուրախ լեր» չարականը կ'երգուէր : Ընտրութիւնները վերջացան կէս գիշերին :

⚔ Ընդհ· ժողովի մայր դիւանի առեղնապետ ընտրուած է ծանօթ ուսուցիչ Պ· Գեղամ Գավաֆեան: Վարչական ժողովը կը բաղկանայ 20 անդամներէ (առեղնապետ Պ· Արամ Խորեան)· կրօն· ժողովը՝ 14 անդամներէ :

Ուրիշ մանրամասնութիւններ յաջորդով :

ՔՈՐԷԱՑԻ ԹՐՔԱԿԱՆ ՁՕՐԱՄԱՍԸ ջարդուփշուր եղած է, ինչպէս հաղորդած էինք անցեալ չաբթու: Թուրք թերթերը այս առթիւ կը գրեն թէ զօրամասը գիրկընդխառն կռիւներ մղած է չորս օր , չորս գիշեր, տասն անդամ աւելի զօրաւոր ուժերու դէմ: «Անոնք պաշարման օղակը խզելով, 80 մղոն ճամբայ կտրած են յոդնած եւ անօթի: Կրցած են չալկելով իրենց հետ բերել վիրաւորները եւ զէնքերը: Հրամանատարը, զօր· Թահսին Եազըճի, կրցած է Սէուլ հասնիլ ողջ ա – ոողջ :

ԹԻՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը երկուշաբթի օր ընդեց բոլոր զինուորական արձակուրդները, նկատի առնելով Ծայր· Արեւելքի կացութեան ծանրացումը: Թէեւ խորհրդային զօրքի չարժումներ չեն տեսնուիր սահմանագլուխին վրայ, բայց զգուշական միջոցներ ձեռք առնուած են: Եթէ Քորէայի պատերազմը նոր աշխարհամարտի մը յանգի, կը վախցուի որ խորհրդային զօրքը անցնի պարսկական սահմանադիծը, գրաւելու համար նաւթահորերը եւ Հնդկաց ովկիանոսին ճամբան :

Թրուման եւ Էթլի գլուխ գլխի

ԱՒԱԶԻՆ ԳԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑԸ

Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը Պ· Էթլի Ուտշինկթըն հասաւ երկուշաբթի կէսօրէ առաջ ժամը 10ին, իր հետեւորդներով միասին եւ օդանաւային կայանին մէջ դիմաւորուեցաւ նախագահ Թրուման կայանին մէջ իսկ տեսնուելով օրագրողներուն հետ, Պ· Էթլի ըսաւ, որ ուրախ է՝ տաղնապալի այս օրերուն Ուտշինկթընի գալով, նախագահ Թրումընի հետ ունենալիք տեսակցութեան համար: «Անցեալին մէջ մեր երկու երկիրները միշտ համաձայնած են իրենց միջազգային քաղաքականութեան հիմնական նպատակներուն չուրջ,— այն է՝ խաղաղութեան պահպանումը , յարձակման դէմ դիմադրութիւն, ժողովրդավար կարդուսարքի ամրապնդում եւ ապրուստի պայմաններու բարելաւում: Այս նպատակները նորէն վտանգուած են եւ մենք պէտք է իրարու հետ խորհրդակցինք անոնց պաշտպանութիւնը ապահովելու համար: Վտանգը միշտ մեզ աւելի մօտեցնէ իրարու: Կոմինֆորմի վերջին փորձն է պատակտում յառաջ բերել մեր երկու ժողովուրդներուն միջեւ: Ի դուր է սակայն, որ կը վատնեն իրենց ճիդերը, մանաւանդ հիմա, որ ՄԱԿի հովանիին տակ կռիւ կը մղենք Քորէայի մէջ, կռիւ մը՝ որուն մէջ այնքան ծանր բեռ մը ստանձնած են Մ· Նահանգները եւ որուն, մենք ու Բրիտանական Համաբարակապետութեան միւս անդամները կը բերենք մեր մասնակցութիւնը: Ներկայ տեսակցութեանց առթիւ մեր նպատակը պիտի ըլլայ ճշդել մեր քաղաքականութիւնը այս նոր ու խռովայոյզ կացութեան մէջ եւ գտնել միջոցները պաշտպանելու այն ինչ որ արդար կը գտնենք»:

Նախագահէն բաժնուելով, Պ· Էթլի դնաց բրիտանական դեսպանատունը եւ խորհրդակցութիւններ ունեցաւ իր խորհրդականներուն հետ: Այս տեսակցութենէն վերջն էր որ որոշուեցաւ Նախագահին հետ առաջին հանդիպումը ունենալ անմիջապէս եւ ոչ թէ յաջորդ օրը, ինչպէս որ նախապէս որոշուած էր:

Արդարեւ կէսօրէ վերջ ժամը 4ին առաջին հանդիպումը կայացաւ նախագահական պալատին մէջ: Մ· Նահանգներու կողմէ ներկայ գտնուեցան ազգային պաշտպանութեան, արտաքին, տնտեսական նախարարները, ընդհ·սպայակոյտի պետը եւ ուրիշ բարձրաստիճան մասնագէտներ: Մեծն Բրիտանիոյ կողմէ՝ բրիտանական դեսպանը, ընդհ· սպայակոյտի պետը, եւն· :

Առաջին հանդիպումէն վերջ հրատարակութեան տրուեցաւ պաշտօնական կարճ զեկոյց մը, ուր կ'ըսուի թէ «խորհրդակցութեանց ընթացքին ի յայտ եկաւ կողմերու վճռականութիւնը՝ փոխադարձ հասկացողութեան գալու համար երկու երկիրները եւ ՄԱԿի միւս անդամները չահադրդռող լուրջ հարցերու չուրջ: Երեւան եկաւ նմանապէս այն հասարակաց դետինը, որուն վրայ կը հիմնուի երկու կառավարութեանց արտաքին քաղաքականութիւնը: Վարչապետն ու նախագահը պիտի տեսնուին նաեւ վաղը (երէկ) կէսօրուան ճաշին եւ վերջն ալ պիտի չարունակեն իրենց խորհրդակցութիւնները »:

Տիրող տպաւորութիւնը այն է թէ Պ· Թրուման, վճռապէս ընդ առաջ պիտի երթայ ամերիկեան հանրային կարծիքի պահանջին, արագօրէն դիմադրաւելու համար Քորէայի այսօրուան զինուորական կացութիւնը: Մինչդեռ բրիտանական կառավարութեան տեսակէտով պէտք է խուսափիլ աւելի մեծ բարդութիւններէ Ծայր· Արեւելքի մէջ:

Խորհրդակցութիւնները պիտի չարունակուին մինչեւ հինդշաբթի օր, եթէ ոչ աւելի երկար :

Միջին ճատրակ կը փնտռեն

ԱԶԳԱՅՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Վեց պետութիւններ — Մ· Նահանգներ, Մեծն Բրիտանիա, Ֆրանսա, Նորվեկիա, Քուպա եւ Էքուատոր — ՄԱԿի ընդհ· քարտուղարութենէն պահանջեցին ընդհ· ժողովի օրակարգը անցընել՝ համաձայնաւար Զինաստանի միջամտութեան հարցը, որ իբրեւ պատերազմանման ձեռնարկ, ստիպողական է եւ կարեւոր :

Այս որոշումը տրուեցաւ՝ նախագահ Թրումընի եւ վարչապետ Էթլիի միջեւ կայացած առաջին խորհրդակցութենէն երկու ժամ վերջը: Տակաւին չէ դիտցուեր, թէ խնդիրը քաղաքական մանաւոր յանձնախումբի՞ն պիտի ղրկուի, թէ ուղղակի պիտի սկսի քննութիւն ՄԱԿի ընդհ· ժողովին առջեւ: Չի կարծուիր նմանապէս, որ հարցին վերջնական բանաձեւման մէջ համաձայնաւար Չինաստանը հռչակուի նախայարձակ, բայց պիտի պահանջուի չինի· զօրամասերու անմիջական հեռացումը Քորէայէն: Պիտի չեչտուի նաեւ Չինաստանի միջամտած ըլլալու պարագան: Ամէն պարագայի տակ, առնուելիք վերջնական քայլերը կախում պիտի ունենան այն խորհրդակցութիւններէն, որոնք այժմ կը կատարուին Պ·Պ· Թրուման եւ Էթլիի, հնդիկ պատուիրակ Սըր Պէնէկալ

(Աւարներու շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

ՄԻՔԱՅԵԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑԻ ԲԱՆՏԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

(ՄԱՀՈՒԱՆ 120ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

(Գ. եւ վերջին մաս)

1858ին է որ կը սկսի Նալբանդեանցի գրական գործունէութիւնը: Այդ թուականին է որ Սանֆրանսիսքոյի Նազարեանց Մոսկուայի մէջ կը հիմնէ իր «Հիւսիսափայլ» ամսագիրը՝ որ այնքան բեղուն արդիւնք մը պիտի ունենար եւ լայն ազդեցութիւն վաթսունական թուականներու մտաւորականու-թեան վրայ:

Նալբանդեանց կանոնաւոր կերպով կ'աշխատակցի «Հիւսիսափայլ»ի իր բանավէճերով, իր ժամանակագրութիւններով, իր ուսումնասիրա-կան յօդուածներով եւ թարգմանութիւններով: Փնտռուած ստորագրութիւնները էին Կոմս Էմանուէլ, Սիմոն Սանիկեանց, Ուստաեանց՝ որոնք Նալբանդեանցի կեղծանուններն էին, մանաւանդ որ առ հասարակ կը չօշափէր ժողովուրդը չահա-գրգռող հարցեր եւ իր լեզուն աւելի մատչելի էր լայն զանգուածներուն: Ինքն է որ կ'ըսէ — «Գործ ունենալ կենդանի ժողովրդի հետ, կենդանի բար-բառի միջոցով կենդանի գաղափարներ տարածե-լու համար»: Ցիշատակենք որ Նալբանդեանցները նախապէս Ուստաեանց կը կոչուէին Միքայէլի մեծ հօր «ուստա» մակդիրը տրուելուն պատճա-ռաւ:

«Հիւսիսափայլ»ի իր աշխատակցութիւնը սակայն իր համբաւն ու ազդեցութիւնը տարածե-լով հանդերձ, պատճառ եղաւ որ իր հակառա-կորդներուն թիւը աճի, որովհետեւ բնաւորու-թեամբ բուռն ու անզուսպ, իր բանավէճերուն մէջ չէր վարաներ նաեւ անձնական յարձակումներ գործել, տեղի անտեղի հրապարակելով նաեւ հա-կառաւորներուն անձնական կամ ընտանեկան խըն-դիրները: Նչանաւոր «կռուազան» մը եղած է, ինչ որ սակայն ի վերջոյ այնքան» սուղի պիտի նստէր իրեն:

1859ին Նալբանդեանց մասամբ իր խանգար-ուած առողջութիւնը դարմանելու եւ նաեւ գար-գացումն առաջ տանելու համար ճամբորդութիւն մը կը կատարէ արտասահման: Նախ կ'անցնի Պո-լիս, ապա Վիէննա ու Փարիզ: Այս առթիւ կը ծա-նօթանայ եւրոպացի յայտնի գործիչներու հետ եւ նաեւ կ'ուսումնասիրէ իր այցելած վայրերուն Հա-յոց կացութիւնը եւ այդ ուղղութեամբ տեղեկա-գրութիւններ կը ղրկէ «Հիւսիսափայլ»ի:

1860ին կը վերադառնայ Ռուսաստան եւ քանի մը ամսուան պատրաստութեամբ Փեթերսպուրկի համալսարանին մէջ յաջող քննութիւններ տալով կը ստանայ արեւելեան լեզուներու պրակաւորի վկայագիր:

Այնուհետեւ Նալբանդեանց այլեւս համար-ձակ կը վերադառնայ Նոր-Նախիջեան, որով-հետեւ Ներսէս կաթողիկոս վախճանած էր առանց կարենալ զինքը ձեռք ձգելու եւ նոր կաթողիկոս ընտրուած էր Մատթէոս եպիսկ.:

Այս վերադարձը մասնաւոր նպատակ մը ու-նէր: Հնդկաստան գաղթած Հայերէն ոմանք, զա-նազան կտակներ թողած էին, մասնաւորապէս Ժ.Ը. դարու վերջերը, ի նպաստ իրենց ծննդավայ-րերուն եւ ասոնց կարգին նաեւ Նոր Նախիջեւանի: Սակայն այդ կտակները անտեսուած կը մնային ժողովուրդին անտարբերութեան եւ ազգային իշ-խանութեանց ապիկարութեան հետեւանքով:

Նալբանդեանցի նպատակն էր վերարծարծել Նախիջեւանի ի նպաստ եղած կտակներուն խըն-դիրը եւ գլուխ հանել անոնց գործադրութիւնը: Նախ «Հիւսիսափայլ»ի մէջ յօդուածով մը լայն-օրէն կը պարզէ այս հարցը եւ ապա իր հայրենա-կիցները կը մղէ այդ ուղղութեամբ գործնական միջոցներ ձեռք առնելու:

Նախիջեւանցիները ընդառաջ երթալով Նալ-բանդեանցի մտադրութեան, զինքն իսկ լիազօր կը կարգեն որպէսզի երթայ Հնդկաստան, տեղւոյն վրայ հետապնդելու համար կտակները: Այս ընտ-րութեան դէմ կը պայքարին իր բազմաթիւ հակա-ռակորդները, առարկելով անոր ազօրինի հան-գամանքը:

Բայց Նալբանդեանց, որ առենօք այնքան հեռու կը փախչէր, կ'երթայ Էջմիածին եւ Մատթէոս կաթողիկոսէն վաւերացնելով իր լիազօրութիւնը, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Հնդկաստան:

Նախ Պոլիս, ապա Փարիզ ու Լոնտոն եւ ա-միսներ վերջ կը հասնի ուրեմն Կալկաթա: Հոն բաւական լուրջ դժուարութիւններու եւ արգել-ներու կը հանդիպի, բայց կորովի ու յամառ մարդ՝ ի վերջոյ կը յաջողի երեւան հանել կտակ-ները եւ փոխանցել տալ իրական տէրերուն:

Ապա նոյն ճամբով կը վերադառնայ եւ 1862ի Յունիսին կը հասնի Ռուսաստան, նախ Փեթերս-պուրկ՝ ուր առեն մը կը հանդստանայ իր նեղու-թեանց եւ երկարաւոր ճամբորդութեան յոգնու-թենէն, բայց այդ հանգիստն իսկ կ'օգտագործէ Հայաստանի տ.խարհագրական քարտէսի մը հրա-տարակութեան համար նախապատրաստական աշ-խատանքներ կատարելու: Փեթերսպուրկէն կ'անց-նի Մոսկուա եւ ապա կուգայ Նոր Նախիջեւան իր առաքելութեան զեկուցումը տալու զինք լիազօ-րողներուն: Բայց հազիւ Նախիջեւան հասած, կը ձերբակալուի ոստիկանութեան կողմէ:

Արդարեւ, իր ոխակալ հակառակորդները հը-բաժարած չէին զինքն հալածելէ եւ իր բացակա-յութեան իսկ առաջ տարած էին իրենց դաւադիր աշխատանքը, որուն հետեւանքով Նալբանդեանց կը վայելէր «խռովարար ու վտանգաւոր քաղաքա-ցիի մը» համբաւը, մանաւանդ որ կառավարու-թիւնը գիտէր թէ դէպի Եւրոպա կատարած իր երկու ճամբորդութիւններու ընթացքին Նալ-բանդեանց ջերմ շփումներ ունեցած է յայտնի ու ծանօթ յեղափոխականներու եւ ռուս տարագիրնե-րու հետ:

Փարիզ գտնուած միջոցին Նալբանդեանց հրատա-րակած էր իր «Երկրագործութիւնը որպէս ուղիղ ճանապարհ» յեղափոխական գործը եւ նաեւ «Եր-կու Տող» վերտառութեամբ տետրակ մը, ուղ-ղուած հայ հոգեւորականութեան դէմ, ուր կը պարզէր անոր բացասական դերը ազգին հիմնա-կան չահերուն հանդէպ: Այս գիրքերը զաղտնօրէն պիտի մտնէին Ռուսաստան, բայց մատնութեան մը վրայ ոստիկանութիւնը ճամբան ձեռք անցու-ցած էր ծրարները եւ այդ էր Նալբանդեանցի ձեր-բակալութիւնը հիմնաւորող պատճառը: Բարե-բախտաբար այս երկու գործերէն ալ տասնական օ-րինակ տարբեր ճամբով մտած են երկիր, փը-կուելով ատոյդ եւ անդառնալի կորուստ մը:

Նալբանդեանց կառավարական որոշումով կ'արգելափակուի Ս. Փեթերսպուրկի Պօղոս-Պետրոս բերդը՝ ուր կը մնայ երեք տարիէն աւելի: Իր վաղմի հակառակորդները յաղթանակած էին:

Բանտային վատառողջ պայմանները, ոստի-կանական բռնութիւնները, բարոյական եւ ֆիզի-քական տառապանքները բոլորովին կը քայքայեն իր արդէն իսկ խախուտ առողջութիւնը եւ թո-քախտը բոյն կը դնէ իր մէջ, օրէ օր հալեցնելով զինքը: Կառավարութիւնը տեսնելով որ բանտին բժիշկը Նալբանդեանցի օրերը համրուած կը նը-կատէ, կ'արձակէ զայն բերդէն 1865ի վերջերը եւ կ'արտօնէ Ռուսաստանի հիւսիսային անկիւն մը վերջացնել այդ համրուած օրերը: Նալբանդեանց կ'ապաստանի Սարաթով նահանգի Կամիշին քա-ղաքը: Այդ քաղաքէն է որ կը գրէ.

— «Ամսոյս 7ին մտայ Կամիշին աւելի մեռած քան թէ կենդանի, ճանապարհին քաչածներս ան-տանելի էին իմ վիճակում, բայց դարձեալ վեր-ջին ուժերս եւ ոդիներս գործ դնելով դիմացայ: Ինձանից չատ նամակ մի պահանջէք, ոչ ուժ կայ, ոչ զօրութիւն: Այս տողերը գրում եմ, բայց կուրծքս եւ թիկունքս ցաւից խեղդում են: Այս-տեղ ամէնալաւ բժիշկը ինձ պարզապէս ասաց որ օրէ օր մօտենում եմ գերեզմանին, ջերմը ամէ-նայն օր հոգիս է հանում, քրտինքը, հազը եւ թու-քը թիւ չունին, աւելցուր սրա վրայ իմ անօգնա-կան միայնութիւնը. բժիշկը ինձ պատւիրում է ամառուայ խաղողութիւն, բայց թողո՞ւմ են խա-ղաղ, ամենայն քայլափոխիդ բարոյական անա-խորժութիւնք այստեղի ոսոխների կողմից: Ինչ օգուտ, գրել չեմ կարող, խոհեմութիւն հասկա-ցիր»:

Նալբանդեանց իր մի քանի կարեւոր աշխա-տութիւնները պահ դրած էր բարեկամներու մօտ: Այս վերջինները, Նալբանդեանցի ձերբակալուած ատեն, որպէս մեղսակից չենթարկուելու համար ոստիկանական հետապնդումներու, այրելով կ'ո-չընչացնեն այդ ձեռագիրները: Բերդէն արձակ-ուելէ վերջ Նալբանդեանց կ'ուզէ տիրանալ անոնց, բայց տեղեկանալով անոնց վճռացումին՝ դառնու-թեամբ կը գրէ.

— «Ախո՜ս, մինչեւ այժմ իմ բոլոր գրած-ները ոչինչ էին համեմատաբար այդ տետրակնե-րի, որոնց մէջ գրած էի եւրոպական ներկայ դա-ղափարների երկար քննութիւնը, համեմատած Հայոց ներկայ վիճակին»:

Կամիշլինի մէջ ալ քանի մը ամիս նոյնքան դառն եւ յուսահատ օրեր ապրելէ վերջ, Միքայէլ Նալբանդեանց 13 Մարտ 1866ին կը կնքէ այնքան խռովայոյզ եւ փոթորկալից կեանք մը: Եւ սա-կայն իր անունը պիտի մնայ երկար, որովհետեւ հայութեան լրագիս քանքարաւոր ու նուիրուած զաւակներէն մին եղած է:

Լիովին գիտակցելով իր մօտալուտ վախճա-նին, ուզած է թաղուիլ իր հայրենի եւ սիրելի քա-ղաքը: Մարմինը կը փոխադրուի Նոր Նախիջե-ւան՝ ուր սգակիր հսկայ բազմութեան մը ներկա-յութեամբ կ'ամփոփուի քաղաքին մօտ Ս. Խաչ վանքը: Քսանեւվեց տարի վերջ իր քով պիտի թաղուէր նաեւ միւս տաղանդաւոր Նախիջեւան-ցին, Քամառ Քաթիպա:

Նալբանդեանցի բանտի նամակներու արտա-դրութեան մէջ, հարազատութեան մտահոգու-թեամբ անփոփոխ պահեցինք հնամէնի ձեւերը, ո-րոնց մէջ աչքի կը զարնէ մասնաւորապէս կրաւ-րական բայերը «վ»ով գրելու սովորութիւնը: Նալբանդեանցի կետադրութիւնն ալ տարակուսելի է: Լայնօրէն կը գործածէ միջակէտը, զրեթէ ան-տեսելով վերջակէտը:

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷՋ

Երեւանեան պատմութիւն

Մօտ երեսուն տարի առաջ, քաղաքական ա-նողորմ կացութեան մը հարկադրանքով, հայ ժո-ղովուրդի ստուարաթիւ բաղմութիւններ, ճակա-տագրականօրէն կը թողէին իրենց պապենական ծննդավայրերը, նոր արհաւիրքի մը մատավախու-թեամբ:

1940ի Փետրուարի սեւ օրերուն, մենք ականա-տես եղանք տեղացի ժողովուրդին հոգեկան տագ-նապին, երբ թշնամիին արշաւանքին առջեւխուճա-պին, կը լքէր տուն, աշխատանք, ապաստա-պահար, կը լքէր հեռուն, տարբեր գիւղերու կամ քա-նելով աւելի հեռուն, տարբեր գիւղերու կամ քա-ղաքներու մէջ: Բայց Փետրուարի գաղթականը, որքան ալ դառնութեամբ բաժնուէր իր հնաւանդ բնակավայրէն, նոր բոյնին մէջ, դարձեալ կը շըն-չէր իր հարազատ հայրենիքի երկնքին տակ:

Նոյնը չէր պարագան Հայուն համար: Գաղ-թականի ցուլը ձեռքին պիտի ցրուէր աշխարհի 4 մասերուն վրայ, դէպի բոլորովին անծանօթ, անհարազատ ափեր, ծով, ովկիանոս, լեռ ու ցա-մաք ճեղքելէ վերջ: Արեւմտեան ափերու վրայ մանաւանդ, բոլորովին տարբեր հոգեբանութեամբ եւ բարքերով մէկ միջավայրի մը պիտի խառնուէր ան: Կեանքի ընթացքը, ապրելու եղանակները վեր ի վայր պիտի չըշէին: Սէկ անձի աշխատանքով ամ-բողջ ընտանիքի մը նեցուկ դառնալու Արեւելքի հնարաւորութիւնը գոյութիւն չունէր այս վայրե-րուն մէջ: Մնողք ու որդիք, բոլորն ալ պարտա-ւոր էին նետուիլ հացի պայքարին մէջ, որ կը մղե-ուէր գործարանային աշխատանքով: Ի քնչ չար-քաշ եւ աշխատասէր եկուոր Հայը, դիւրութեամբ պիտի վարժուէր այդ նոր կենցաղին: Իր ճարտա-րութեամբ եւ աշխուժութեամբ, ան չուտով պի-տի արժանանար գործարանատիրոջ գնահատան-քին: Քրտնաթոր վաստակի տարիներու խնայո-ղութեամբ, հայ աշխատաւորները, չատ անգամ իրենց իսկ ձեռքով, կը չինէին սեփական տնակները իրենց համախմբուած ոստաններուն մէջ, Մի-չերկրականի եղերքներէն մինչեւ Ռօնի ու Սէնի ափերուն փռուած տասնեակ գիւղեր կամ գիւղա-քաղաքներ, չէն ու կենդանի հայկականներու վե-րածելով: Տարիները կը սահէին արագընթաց: Մեծ թիւով երիտասարդ աշխատաւորները, աւելի նպաստաւոր ապագայի մը լծուելու ակնկալու-թեամբ, աշխատելով հանդերձ գործարաններու մէջ, իրենց գիշերային հանգիստի ժամերը կը զո-հէին, յարատեւ ճիգով ու եռանդով սորվելու հա-մար ընթացիկ արհեստներ, եւ անոնք այժմ, տե-ղական աշխատանոցներու, կամ անհատներու կող-մէ փնտռուած վարպետներն են դար-ձած: Ուրիչ չատեր, գործնական ընդունակու-թեամբ, եղան վաճառորդներ կամ առեւտրական-ներ:

Տնտեսական գետնի վրայ, բաղուկի ուժով կամ ճարպիկութեամբ ձեռք բերուած նուաճու-մին զուգընթաց, հասարակական գործակցութեամբ ընդհանուր եռուզեռի մէջ, հայկական կեանքի կենդանութիւն մը կը ստեղծուէր: Ճաշորդաբար կը ծլէին հայրենակցական, ընկերային եւ մշա-կութային կազմակերպութիւններ կամ միութիւն-ներ, չաճախակի հանդիսութիւններով խանդա-վառութեամբ կ'ոգեկոչուէին ցեղին պատմական հերոսապատում դրուագները, կռուի, մաքի ու դրչի ռահվիրաներու յիշատակին նուիրուած տա-րեդարձները: Այս բոլորը հոգեկան հայրենիքի մը հեչտութիւնը կ'ընձայէին տարագիր բաղմութեանց հայրենաճարաւ սրտերուն մէջ: Հեռու ծննդավայ-րի ներչնչման աղբիւրներէն, հեռու Մասիսէն ու Արարատէն, վտարանդի հայ գրական ծաղկաստանն ալ իր կարգին կ'ուռճանար արդասաբեր վարու-ցանով: Մեսրոպեան տառերը չարժման մէջ էին չդեպինդ. հայ տպագրական մեքենան անդուլ կը բանի. թերթեր, հանդէսներ ու գիրքեր հատորնե-րով եկան լցնս աշխարհ ամէն օր եւ պարբերաբար հայեցի մտաւոր սնունդն ու ընթերցանութեան սփոփանքը տալով ուսումնատենչ պանդուխտ թե-կորներուն:

Այս խրախուսիչ իրականութեան կողքին, դէթ այսօր, պիտի չուզէինք արձանագրել միւս մոայլ պատկերը, նոր սերունդի այլասերման սպառնա-լիքը, որ բոլորովին ուրիչ էջ մըն է: Հարկ է, արդար երախտագիտութեան խօսքը յայտնել գաղ-թական հասարակականութեան, որ խորթ ափերու վրայ, չատ անգամ նիւթական կամ բարոյական հազարումէկ փորձութեանց ու դառնութեանց մէջ, անխախտ պահեց իր ազգային գիտակցու-թիւնը, սէրն ու զգացումները, եւ այսօր, քառորդ դարէ աւելի իր ոտքերը կորուած հայրենի հո-ղերէն, աւելի քան երբեք կառչած կը մնայ անոր, իր գործունէութեամբ, հաւատքով, յոյզերով եւ յոյսերով:

ԳԵՂԱՄ ՏԻՐ ԱՆԴՐԻԱՍԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ԾԱՌԱՉ»Ը

ԱԶԱՏ ԲԵՄ

Ի պէտս ապրթաֆկղոց

ԼԻՈՆ.— Որոշ ժամանակ մը համբերութիւնս զսպեցի հասկնալու համար ժընեւի նամակագրին տեսակէտները անդրադարձումը:

« Ցառաջ »ի յարձակողականէն վերջ, երկու յօդուածագիրները, Թ. Գառնիկ եւ Պ. Գեղամ փորձեր էին արդարացնել ժընեւցիին տեսակէտը: Մեր խեչոյին հաշիւը — «բակը ծուռ է, կովը կաթ չի տար»:

Նախ, եթէ երբեք ժընեւցին կը կարծէ թէ ազգային տարրական պարտականութեան մը կատարումը հերոսութիւն է՝ բիւրեցս կը սխալի: Մեզ Հայերս չի հետաքրքրեր թէ Զուիցերիացին կամ Հրեան ի՛նչ կ'ընեն կամ ինչպէս եւ ինչու կ'ընեն երբ Հնեայ մը Ուրուկուէ կամ Փարակուէ կ'երթայ: Մանաւանդ մենք Հայերս երբեք նախանձելու պէտք չունինք Հրեաներէն որոնք մադրդ հակառակ կողմէն կը կարդան (դրամ): Իսկ եթէ ան պայման Հրեաներու մասին կ'ուզեն խօսիլ՝ ին՞չ կը մոռնան օրուան Իսրայէլի պետութիւնը՝ որ « իմ սիրելի զաւակութիւնս...» երգելով երկու դուռ բացած է կռնակի վրամ ,այսինքն, գրակատնութիւն թէ մարդ ուզած աստեն կը մտնեն մէկ դռնէն եւ հակառակ պարագային կ'ելլեն միւսէն: Իսկ Թէլ Ավիվի մէջ ոչ միայն Երեւանի պէս ծառ կը տնկեն՝ այլեւ ներզգլխող Հրեայ: Իսկ մեր Խորհրդային Հայաստանի անխորհուրդ, նշանակովի իշխանաւորները ծափ կը զարնեն, երբ Քիւրեղեան Այբուբէն կը ստեղծեն՝ կամ սեւ կը կապեն, երբ դեղին Չինաստանը կամ Ամերիկայի սեւերը կը տառապին «իմպերիալիստներուն» մակարնին տակ: Իսկ արտասահմանի գրական թէ փիլիսոփական մտահոգութիւ՞նը: Ժամանակ չունին այդպիսի չնչին բաներով զբաղելու: Եթէ զբաղին, ինչպէ՞ս գժտութիւն պիտի սերմանեն:

« Ցառաջ »ը 25 տարուան ընթացքին անապատի սերունդէն գրական չրջանաւարտներու բոյլ մը պատրաստեց: Անոնց ոչ մէկը հերոս ըլլալու յաւակնութիւնը ունի: Գալով հին սերունդին ազգային արժանապատուութեան, Պ. Դուրեանն ու Ե. Տէմիրճիպաշեանը, Մ. Պէչիքթաշլեանն եւ Ց. Պարոնեանը երբեք չղիջանեցան հարցնել.— « Եթէ Հայ մնամ ի՞նչ կը չահիմ»: Անոնք ոչ թէ կ'ապրէին լեմանի գեղածիծաղ ափերուն վրայ, այլ Սէբայ Պուրնուլի մարդակուլ կոհակներուն մօտ: Ո՞ր մէկը յիշել՝ Սայիաթ Նովան որ կ'ըսէր.— «չըխմա – նըմ քիլիսատան, տէօնմէյինիմ խատան»: Դեռ ե. ըէկ, 1914— 18ին մենք բիւրաւոր Սայեաթ Նովաներ ունեցանք: Ոչ ոք հերոսի տիտղոսը մուրաց: Իսկ եթէ երբեք այսօր կան գրական մշակներ, ոմանք իրենց զոհաբերութիւնը տանիքներէն կը պոռան այդ տիտղոսը ակնկալելով՝ լուսնի խաւարման դէմ հրացան պարպողներուն կը նմանին:

Կարճ, անոնք որ հպարտ են հայ ծնելուն՝ բնականաբար պիտի ուզեն ազգային ոգին փոխանցել սերունդէ սերունդեւ վարակել իրենցազգակիցները, իսկ անոնք որ հայութիւնը կամ Հայը կը չիոթեն ելեկտրական լաթեռնային հետ, որ ամանաձ դրամ ձգելու չերդեր, այդպիսիներուն ազդին դուռը կռնակի վրայ բաց է, թող հեռանան դրամ շահելու համար, թող Հրեայ ըլլան եւ երթան ուր որ կ'ուզեն առանց «քար գայթակղութիւն» ըլլալու շատ մը Եսաւներուն որոնք արդէն կանգնած լպրծուն դետնի վրայ, օտարամոլութեան պզտիկ հովի մը կը սպասեն, թաւալգլոր իյնալու համար:

Գալով պարոն Ե. Պ.ին «Ազգապահպանում» խորագրով գրութեան՝ կարծիք չօչափելու փորձ մըն է: Ի միջի այլոց յիշելով օտարներու հետ ամուսնութեան պարագայ մը՝ կը փորձուինք հարցնել թէ «հա՞լը հաւկիթէն ելաւ թէ հաւկիթը հալէն»: Իր մատնանչածը «Արդիւնք» մըն է, ուրեմն «պատճառ»ը պէտք է փնտռել:

Եթէ իւրաքանչիւր ծնողք իր զաւակները մինչեւ 10—12 տարեկանը հայ մնծցնելու պզտիկ ճիգ մը փորձէ, անշուշտ անոնք պիտի յաճախեն հայկ. հանդէս–ներկայացումներու եւ բանախօսութեանց որոնք ընդհանրապէս կը վերջանան պարանոցիկ եւ ըեկոյթներով — անշուշտ երկսեռ: Հետեւաբար մեր երիտասարդ – ուհիները կրնան ծանօթանալ երկուստեք: Ուրեմն պարզապէս աւելորդ եւ անիմաստ կը դառնայ տեսակ մը bureau de mariageի ձեւով միութիւններ կազմել:

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՍԱՀԱԿ

Գաղութէ գաղութ

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Պոլսոյ մէջ մեռած է Տօքթ. Շահէն (հայր) (Պարտիզակցի): Իր ասպարէզը երկար տարի ի գործ դրած է գաւառներու եւ Պոլսոյ մէջ: Կը թողու երեք զաւակներ, նմանապէս բժիշկ:

ԽԱՐԹՈՒՄԻ (Սուտան) մէջ ցարդ իբրեւ ղեկավարող կը գործածուէր «Հայ Ակումբի» սրահը: Ներկայիս աշակերտները փոխադրուած են ուրիշ հէնքի մը մէջ որ ազգին կը պատկանի:

Հայ Երիտ. Միութիւնը ունի «Հրանդ» մար – գարանը: Երիտասարդութիւնը որ տարեն մը եռանդուն գործունէութիւն ցոյց կուտար, ներկայիս համեմատաբար թոյլ է: Ազգային նախակրթարան չկայ, որով տղոց հայերէնը շատ խեղճուկ է, թէեւ օտար դպրոցներու մէջ հայերէն լեզուի համար եւս օրական 1—2 ժամ յատկացուած է: Օտար վարժարանները շատ ալ նախանձախնդիր չըլլալով հայերէնին, մեր տղաքը լաւ հայերէն չեն սորվիր:

Խարթումի մէջ մեռած է Գարեգին Գոճակէօզեան, Ագչէհիրցի, որ հոն հաստատուած էր 25 տարիէ ի վեր:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի խորհրդարանի անդամներէն Պ. Պետրոս Աբգար վերջերս ունկնդրութեան ընդունուած է Շահն Շահին կողմէ, որ հարցումներ ուղղած է իրանահայութեան կացութեան մասին:

ՊՈԼՍՈՑ հայ լիսէները չորս դասարանի պիտի վերածուին, կրթական նախարարութեան արտօնութեամբ:

ՊՈԼՍՈՑ Էսաեան վարժարանին մէջ արձակուրդի ընթացքին Թաղ. Խորհուրդին կողմէ եղած են հիմնական նորոգութիւններ եւ չինութիւններ: Վերամուտին ալ Թաղ. Խորհուրդը որոշած է յատկացումներ կատարել մնայուն ուսուցչուհիներու թոշակներուն վրայ:

ԻՐԻՍ ՊԻԼԳԻԼԵԱՆ փարիզահայ ծանօթ երգչուհին որ քանի մը ամիսէ ի վեր Պոլիս կը գտնուէր տուած է երգահանդէս մը՝ արժանանալով ջերմ դնահատութիւն: Ստ. Բաբէլեան ծանօթ դաշնակահարը, ներքողական մը հրատարակած է այս առթիւ: Օր. Պիւլպիւլեան երգահանդէս մը տուած է նաեւ ի նպաստ Կեդր. Սանուց Միութեան, խումբն բաղմութեամբ: Յայտագիրը կազմուած էր օտար եւ հայերէն երգերէ: Ուրիշ երգահանդէս մըն ալ տուած է Խասեանի աշակերտներուն, եւ երգած է Սզգ. Հիւանդանոցին մէջ:

ՄԷԼԲՐՆԷՆ (Աւստրալիա) Թղթակից մը կը գրէ, թէ քաղաքին մէջ տեղի ունեցան հայկական հարսնիքներ: «Հէրըլտ » օրաթերթի գրաչարներէն եղիպտահայ Պ. Կարապետ Տամլամաեան ամուսնացած է հալէպահայ Օր. Եւնիկ Օհանեանի հետ եւ շուտով ուրիշ հայկական հարսնիք մըն ալ տեղի պիտի ունենայ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի, 26 Նոյեմբեր, Փարիզի Հ. Մ. Մ.ը իր ութերորդ ախոյեանական մրցումը կատարեց Clamartի դմ հակառակորդին դաշտին վրայ:

Մեր պահեստին շատ տկարացած է, մէկ քանի մը մարզիկներու զինուորութեան եւ միւսներու տկարութեան պատճառաւ: Այս պատճառով պարտուեցաւ:

Ա.ը դաշտ եկաւ նախ աչխոյժ եւ ինքնավստահ, սակայն հետզհետէ սկսան թուլնալ: Մէկէ աւելի անգամ յիշած ենք եւ կրկնած,— երբ ամբողջ դիչերը պարապտահի մէջ կը յոգնի մարզիկ մը, 90 վայրկեան չի կրնար վազել եւ պայքարիլ որքան ալ ամուր եւ երկաթէ կազմ ունենայ: Ցեղտյ դնդակախաղի յանձնախումբը պէտք է ամէն մարզիկի հասկնայ իր փիլիքական եւ խաղի թէքնիքի կարողութիւնը եւ անոր համեմատ դասաւորէ: Մեր տղաքը այս կէրակի իրենց դերին մէջ չէին, հակառակորդին խաղին բոլորովին հակառակ խաղ մը խաղացին, յուսախաբութիւն պատճառելով: Եղանակին երկրորդ պարտութիւնն է որ կը կրեն, երկու անտեղի պարտութիւն, նկատի ունենալով նախորդ խումբերու դմ իրենց նուրբ խաղարկութիւններն ու յաղթանակները: Ցուսանք թէ այս անգամ պիտի հասկնան իրենց սը – խալը:

Ց. Դիտող

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԿԵԱՆՔի ԷՋԵՐ գրեց՝ Անդրանիկ Ուրֆալեան, (ձօնուած՝ իր ուսուցչին՝ Ց. Օշականի): Գին մէկ ոսկի: Հասցէ. —A. Ourfalian, B. P. 553, Tripoli (Liban):

Հ. Ց. Դ.ՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, գրեց Միքայէլ Վարանդեան, Բ. հատոր, տպ. «Ցուսաբեր»: Գահիրէ, 1950: Գին 1.50 տոլար: Դիմել «Ցուսաբեր»ի, B. P. 868, Le Caire (Egypte):

ՀԱՑԲԵՆԻՔ ԱՄՍԱԳԻՐ 1950 Նոյեմբեր (28րդ տարի Թիւ 298): Ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ: Տարեկան բաժնեգին 8 տոլար: Հասցէ.— 212 Stuart St. Boston, Mass. (U. S. A.):

ARMENIAN REVIEW, Autumn 1950, ճոխ բովանդակութեամբ, ազգային, քաղաքական, գրական եւ պատմական: Բաֆֆիի «Սամուէլ»ը անկըլերէն: Տարեկան բաժնեգին 6 տոլար: Հասցէ.— 212 Stuart St. Boston, Mass. (U. S. A.):

«ՑԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (14)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑԶԻՇ)

Ե.— ԿԻԿԵՐՈՆ ԿՈՒԳԱՑ ԲԵՄ

Կ'ուզէր մուքին մէջ հեռանալ տունէն: Հնազանդեցայ: Երբ հիւրանոց վերադարձայ, գլխարկըն ալ քաշած էր մինչեւ աչքերուն: Կէս գիչերը անց էր:

Կեցած էի դրան մօտ, ճամբայ տալու համար իրեն. մարդը յառաջացաւ, բռնեց բաճկոնիս թեւ – զանիքը եւ ըսաւ ականջս ի վար .

— Ֆիլ առաջ կ'ուղէիք գիտնալ թէ ով եմ ես: Մեծն Բրիտանիոյ դեսպանին սենեկապանն եմ :

Առանց սպասելու իր խօսքերուն առթած տպաւորութեան, մտաւ նըբանցքին մէջ. որ մութ էր այժմ եւ յետոյ անյայտացաւ գիչերուան խաւարին մէջ :

Այսպէս վերջացաւ առաջին տեսակցութիւնս մարդու մը հետ, որուն կիկերոն անունը պիտի տրուէր քանի մը օր վերջ :

Մարեցի հիւրանոցի լոյսերը եւ հեռացայ եէնքէներու տունէն, որ թաղուած էր խոր լռութեան մէջ: Անցայ դեսպանատան պարտէզէն: Զարմացայ թէ ինչպէս կրցեր էր դեսպանատան պարտէզէն դուրս ելլել այդ մարդը զոր Տիկին եէնքէ կոչած էր «տարօրինակ մարդ» մը, քանի մը ժամ առաջ: Տխմար մէկը չէր ան բնաւ: Այժմ վստահ էի աւտոր :

Թողուցի ինքնաշարժս ուր որ դրած էի, եւ հետիոտն տուն դարձայ աստղազարդ ցուրտ գիչերին մէջ: Ամէն բան խոր քունի մէջ էր այժմ եւ ոչ ոք գիտցաւ թէ անկարելի եղաւ աչքս գոցել ամբողջ գիչերուան ընթացքին :

Զ.— ՇԱՏ ՍՈՒՂ Է ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ

Առաւօտեան մօտ քնատ էի ու միտքս կը տանջուէր կասկածներու մէջ բայց ցերեկուան լոյսին մէջ աւելի պաղարիւնութեամբ դիտեցի հարցը :

Վերսկսայ ենթադրել թէ նախորդ գիչերուան անծանօթը հասարակ խաբեբայ մըն էր, որ կ'ուզէր «խաբել» խեղճ միամիտ Գերմանները: Ոչ, պիտի չյաջողի ձեռք ձգել գիս, երբեք, խորհեցայ:

Այդ առաջարկը իսկապէս ցնորական բան մըն էր: Զարմանալի չէր որ այդ կարգի մտածումներու առաջնորդած ըլլար գիս՝ բայց... հա՞պա եթէ դիպուածին մէկ քմայքով ձեռքս դրած ըլլայի մէկուն վրայ այն «յաղթանակին համար անհրաժեչտ փաստաթուղթ»երէն, զոր Պերլինի պարոնները կը պահանջէին ինձմէ :

Շատ տաք լոգանք մը ու չատ զօրաւոր սուրճ մը չուտով վանել տուին բոլոր կասկածներս: Ի վերջոյ ինձի չէր իյնար որոշում մը տալ: Դեսպանին կամ նոյնիսկ թերեւս Պերլինի գործն էր այդ: Իմ դերս կը կայանար միայն տեղեկագիրը դրելուն մէջ :

Սովորականէն աւելի կանուխ զրասենեակ դացի: Քարտուղարուհիս չէր եկած տակաւին, ինչ որ նախընտրելի էր: Կրնայի ուզածիս պէս խորհիլ դիչերուան անցուդարձերուն: Մտածումներս յանձնեցի թուղթին, դեսպանին ուղղեալ տեղեկագրի մը ձեւով: Երբ աւտոպագրեցի, մտածում մը ունեցայ : Այդ մարդը որ իբրեւ Մեծն Բրիտանիոյ դեսպանին սենեկապանը կը ներկայանար, ինչո՞ւ դիմած էր Պարոն եէնքէի, իրապէս տարօրինակ էր :

Բայց եէնքէ հանրածանօթ դէմք մըն էր Անգարայի մէջ: Միւս բոլոր դիւանագէտներէն աւելի յայտնի մէկն էր, Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարարին հետ ունեցած իր ազգականական կապին համար :

Ահա այդ պատճառաւ էր որ, խորհեցայ, — այս մարդը դիմած էր ուղղակի Հեռ եէնքէի, իր արտակարգ առաջարկին համար: Բայց չուտով տրուեցաւ ինձի զաղտնիքին բանալին, որ կրնար անհետացնել բոլոր այն կասկածները, զոր յետագային ներչնչեց կիկերոնի անձը:

Դեսպանին կը սպասէի երբ Հեռ եէնքէ հեռաձայնով կանչեց գիս :

եէնքէները նախաճաչի վրայ էին տակաւին, բայց լաւ քնացեր էին ամբողջ գիչերը :

— Կ'ուզէ՞ք մեզի հետ նախաճաչել :

Ընդունեցի: Եւ մինչ սպասաւորները կը սպասարկէին, աննչան խօսքեր կը փոխանակէինք: Հեռ եէնքէի ինձի զաղտագրի ուղղած նայուածքները սակայն, ցոյց կուտային թէ կը մեռնէր հետաքրքրութենէն: Գլխու պզտիկ նչաններով միայն կը պատասխանէի ըսելով ինքս ինձի.— «Ֆիլ մըն ալ դուն կրնաս սպասել, բարեկամ, գիչերը շատ աղէկ քնացար »:

(Շար.)

Ռաուլ եւ Փեքինի պատուիրակ զօր. Վուի, ու-է – պէս նաեւ ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար Պ. Թրիկվի Լիի եւ զօր. Վուի միջեւ։ Պ. Լի հաղկերույթ մը տուաւ ի պատիւ այս վերջինին։ Ներկայ եղան միայն վեց պատուիրակներ, որոնց պետութիւն – ները կը ճանչնան Չինաստանի նոր կառավարու – թիւնը։

818.000 ՉԻՆԱՑԻՆԵՐ ԴԱՇՆԱԿԻՑ ԲԱՆԱԿՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Զօր. Մէք Արթըրի բանակատեղին հրատարա – կեց նոր զեկոյց մը, ուր կ'ըսուի թէ 818.000 չի – նացի կարմիրներ կը զանուին այսօր ՄԱԿի ուժե – րուն դէմը։ Այս ուժերուն 268.000ը արդէն մտած են կռուի մէջ, 194.000 հոգի նոյնպէս կը զանուին Քորէայի արեւմտեան կողմը եւ 74.000 ալ արե –ւելեան կողմը։ Այս բանակը — 536.000 հոգի — կը կազմեն Չինացիներու ռազմական ուժին յար – ձակող մասը։ Մնացած 282.000 հոգին կը ներկա – յացնեն թիկունքը, իբրեւ պահեստի ուժ։ Չին համայնավարները զէնքի տակ ունին ներկայիս չորս միլիոն զինուորներ։ Պարզ է որ — կ'աւելցնէ զեկոյցը — այս ուժի հարիւր հազարնոց ուժը կազ – մուած չէր մէկ օրէն միւսը, այլ կազմակերպուած ու մարզուած էր երկար ժամանակէ ի վեր եւ հը – նարաւորութիւն ունեցած էր փոխադրուելու Մանչուրիա եւ Քորէա։ Մինչեւ իսկ կեդրոնական Չինաստանէն բերուած զինուորներ կան այս ու – ժերուն մէջ։

× ՄԱԿի ուժերը պարպեցին Հիւս. Քորէայի մայրաքաղաքը՝ Փիոնկեանկ, որ գրաւուեցաւ կար – միր Չինացիներու կողմէ։ Քաղաքի պարպումը անհրաժեշտ նկատուեցաւ, որպէսզի ՄԱԿի ուժե – րը, առանց պաշարուելու յարձակողներէն, կա – րենան իջնել 38րդ զուգահեռականէն վար։ Քաղա – քի բնակչութիւնն ալ խելայեղ փախուստի դիմեց նահանջող ուժերուն հետ, որոնք չփորձեցին փա – կել փախստականներու ճամբան, փոխադրական միջոցներու չգոյութեան կամ ճամբաներու խճող – ման նկատումով։ Երեք հարիւր հազար Քորէա – ցիներ, այր, կին, ծեր ու մանուկ, խստաշունչ ձմրան մը մէջ, տուն – տեղ լքելով հեռացան մին – չեւ 15 քիլ. մայրաքաղաքէն դուրս, ամենադժ – ուար պայմաններումէջ անցնելով թափտոնկ գե – տը, որ քաղաքը երկու մասի կը բաժնէ։ Ականա – տեսներ կը հեռագրեն թէ աննկարագրելի է ող – բերգութիւնը։ Լացուկոծը բռնած է ամբողջ տա – րածութիւններ։

ՉԳՈՒՇԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԹՈՆՔԻՆԻ ՄԷՋ

Հնդկաչինի Ֆրանսական մարզպանութիւնը հրամայեց Թոնքին բնակող պաշտօնեաներու եւ զինուորականներու ընտանիքներուն, պատրաստ ըլլալ, մօտ օրէն հեռանալու համար հիւսիսային Վիէթ Նամէն։ Թէեւ չինական ուժերու ոչ մէկ կա – րեւոր յարձակում նշմարուած է սահմանագլուխին վրայ, բայց Ֆրանսական իշխանութիւնները ար – ձակեցին հեռանալու այս հրամանը, նախզգուշա – կան նկատումներով։

Ֆրանսական իշխանութիւններն ալ որոշած են հեռանալ Թոնքինէն եւ ապաստանիլ հաւանաբար Տալաթ, հարաւային Վիէթ Նամի մէջ։ Պիտի փո – խադրուին ընդամէնը 4000 հոգի օդանաւերով կամ չոգենաւերով։

Կռիւները կր չարունակուին զանազան դիր – քերու վրայ։ Ֆրանսական օդանաւերը անընդհատ կը ռմբակոծեն կարմիրներու պարէնաւորման եւ զինուորական կեդրոնները։

Կառավարական շրջանակներէ կ'իմացուի, թէ Հնդկաչինի Ֆրանսական մարզպանը, Պ. Փինեօն պիտի փոխուի եւ անոր տեղ պիտի նշանակուի ու – րիշ մը, զինուորական եւ քաղաքային իրաւասու – թիւններով։ Հաւանական կր թուի որ այս պաշտօ – նին կոչուի արեւմտեան ցամաքային ուժերու ընդհ. հրամանատարը, զօր. տը Լաթըր տը Թա – սաինեի։

Իրազեկ պաշտօնատարի մը յայտարարութեան համաձայն 80—150 հազար չինացի զինուորներ համախմբուած են չին եւ հնդկաչինեան սահմա – նագլուխին վրայ։ Եթէ միջամտեն Հնդկաչինի կը – ռիւներուն, անոնց նպատակր պիտի ըլլայ ձեռք անցընել ամէն բանէ առաջ Հանոյի եռեւտր դրա – նուող բրնճառատ չրջանը եւ ծովեզերեայ գլխա – ւոր քաղաքները։

ՁՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ իր տեսակէտները պարզելով լրագրական ասուլիսի մր մէջ, բացատրեց թէ ներկայ տեղական կռիւները կրնան նոր աչխար – համարտի մը յանգիլ։ Ցեռոյ ըսաւ թէ հիւլէական ռումբը պէտք է վերապահել «էական նպատակնե – րու համար»։ Եւ նորէն յիչեցուց թէ Ֆրանսա պարտաւոր է զինուիլ եւ միացեալ ճակատ կազ – մել, թէ ինք պատրաստ է առանձնելու իշխանու – թիւնը եւն.։

Հայ ափիէէօրի մր քով sur mesureի վրայ աչ – խատելու համար չատ մարժ դործաւորուհի մր։ Դիմել Tailleur Jean, **109** RUE DUHÈSME, Paris (18)։ Métro Jules Joffrin։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԳՕԱՄԵԱԿԸ Քարիզի մէջ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

Այս կիրակի իրիկուն ժամը **20.30**ին, **Mutualité**ի մեծ սրահին մէջ, 24 rue St. Victor: Métro Mau - bert - Mutualité։

Կը ևախագահէ՝ ընկ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ **ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՑԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ** *եւ* **ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ** *(Նոր Սերունդ)։*

Խօսք կ'առնեն **ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ, ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆի եւն.** *ներկայացուցիչները։*

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին օրիորդներ **ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱ – ՐԵՆՑ** *(երգ),* **ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ**, *ընկեր* **Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ** *(արտասան.)* **Օր. ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ** *(դաշնակ), նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ* **Օր. JANINE CAVARD**ի *(1er prix du Conservatoire)։*

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Վաղամի մէջ

Դեկտ. 15ին, պատ. նախագահութեամբ ներկայ – տական և նախկին նախարար **ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷի**։

Մանրամասնութիւնները յայտնուելիք։

Կը խօսի ընկ. **ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ**

×

Մարսէյլի մէջ

Դեկտեմբեր 17ին։

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

ԳՈՑԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑԸ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վար – չութիւնը կը խնդրէ Ֆրանսայի բոլոր շրջաններուն Նոր Սերունդի վարչութիւններէն օրացոյցը ստա – նալու համար դիմել Ա. Պետիկեանի, 7 rue Berlioz, Մարսէյլ։

Մարսէյլի շրջանին բոլոր մարմինները պէտք է դիմեն ամէն երկուշաբթի իրիկուն ժամը 7էն մինչեւ 9։ Օրացոյցին գինն է 150 ֆրանք։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլէն Այրի Տիկին Մարինոս Արթինեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մխիթար Մեճիկեան եւ զաւակները, չնորհակալու – թիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով եւ կամ հեռագրով իրենց ցաւակ – ցութիւնը յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր, աներհօր ՍԱՀԱԿ ԱՐԹԻՆԵԱՆի (Քղիի Մելի – քան դիւղէն) մահուան առթիւ։ (Մահը տեղի ու – նեցած է Նոյեմբեր 27ին, 65 տարեկան հասակին մէջ)։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի, 10 Դեկտ. յետ պատարագի Փա – րիզի Հայոց եկեղեցին (15 Jean Goujon) հոգեհան – գստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ՝ ՏԻԿԻՆ ԵՒՓԻՄԻ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆի (Անցայիս) յիչատակին։

Կը հրաւիրուին իր յիչատակը յարգողները։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի կեդր. վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտ – նէ ընկեր. Քրիստինէ Դաւիթխանեանին իր քրոջ Տիկին Սիրանոյշ ՂԱՄԲԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ։

«Արմենիա» պարահանդէսը

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆԸ ԵՒ ՀԱՃԵԼԻՆ

Դեկտ. 9, չաբաթ դիչեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Clubի մէջ, 51 rue Grignan, Մարսէյլ։

Առաջնակարգ նուագախումբ եւ մաքուր պիւ – ֆէ, սիրուն անակնկալներ եւ ընտանեկան մթնո – լորտ։ Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղան – ները։

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE - MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա – ռարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պա – յուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **ser – viette**ներ այրերու համար։
ՄԵԾ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՆԵՐՈՎ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
106 Bld. Magenta - Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ԲՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգ – չաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։

Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ։ Նիւթը՝ 1920 Դեկտ. 2։ Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը։— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չա – բաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ա. Ահարոնեան ա – կումբը։

ՊԱՆԵԼՕ ՓԱՇԱՆ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժո – ղովը այս չաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկերուհի Մալխասեանի բնակարանը, 21 Sentier de la Roue։ Ձեղ ապահ ըլլալ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— 1951 Փետրուար 25, կի – րակի օր, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ տե – ղի պիտի ունենայ յարդանքի մեծ ցերեկոյթ մը մեծանուն երաժիչտ Ալեքսանդր Սպենդիարեանի մահուան 20րդ եւ գեղջուկ երաժչտութեան վաս – տակաւոր երգահան Գրիգոր Սիւնիի մահուան 10րդ տարելիցին առիթով, կազմակերպութեամբ Փա – րիզի հայկական երգչախումբին։

Պ. ՉՈՊԱՆԵԱՆի հերթական դասախօսութիւ – նը՝ այս հինգչաբթի, ժամը ճիչդ 5ին, Սիթէ Ի – նիվէրսիթէհի Հայ Ուս. Տան մէջ, 57 Պուլվար Ժուռտան։ Նիւթը՝ «Հայ ղրականութեան հնա – գոյն չրջանը, անդիր բանաստեղծութիւն»։ Մուտ – քր ազատ է։

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ կեդր. վարչութիւնը, չնոր – հակալութեամբ ստացած է ի նպաստ իր օդափո – խութեան կայանին, Տիկին Խաչիկեանէ (Մար – սէյլ) հազար Ֆր. եւ Տէր եւ Տիկին Ունանեանէ (Մարսէյլ) 600 Ֆրանք։

ՄՈՒՇՏԱԿՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Ն. ՊՈՒՏԱՋԵԱՆ
21 rue Henri Monnier

Նրբաճաշակ Տիկիններու համար, մխակ մուչտակա – վաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ, ԶԱՓՈՒ ՎՐԱՑ եւ ՆՈՐՈ – ՁՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ Արագ եւ խնամուած աչխատանք։

Մէկ անդամուան յաճա – խորդը կը զառնայ ընդմիչտ յաճախորդ։

Դիմեցէք անպատ մը եւ պահ պիտի մնաք։

Հեռաձայն TRU. 40-11

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lo – rette, Pigalle եւ St. Georges։

Դիրձակներուն

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
ՓՈՓՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՆ
Թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
ETS. ALLIANCE
63 Rue de Maubeuge
Métro Poissonnière Հեռ. Tru. 12.05

ՊԱՌ ԱՐՍԷՆ

57, Rue Bernard de Bois, Marseille

Եթէ կ'ուզէք, պահ մը ձեր հոգերը մոռնալ, այցելեցէք, հանրածանօթ ԱՐՍԷՆԻՆ ՊԱՌԸ, ուր պիտի գտնէք, անմահական օղին, իր բազմատե – սակ աղանդերներով։ Ինչպէս նաեւ չաբաթ եւ կի – րակի օրերը, պիտի վայելէք ՀՈՋԱԿԱՀՈՐ ԹՈՐ – ԳՈՄԻՆ ՆՈՒԱԳԸ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վ.եցամս. 800 փր., Տար. 1600, արտ. 2500 փր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Jeudi 7 Décembre 1950 Հինգշաբթի 7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6325–Նոր շրջան թիւ 1736

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ՏՈՒՆԷՆ ԿԸ ՍԿՍԻ

Միայն մեր գրոց – բրոցնե՞րն են որ օրերը լրիվկուն կ'ընեն յօրանջելով, երբ այնքան հոգեր ունինք աչքի առջեւ :

Աչք մը նետեցէք տուներէ ներս, եւ պիտի տեսնէք նոյն ողբալի պատկերը, մեծ մասին մէջ :

Ոչ մէկ մտահոգութիւն՝ սերունդի փրկութեան մասին : Ամէն բան բախտին ձգուած : Նոյն իսկ չափահասները օրուան հոսանքին յանձնուած :

Շատերը կամքէ անկախ պատճառներ անդամ չեն կրնար ցուցնել, չքմեղանալու համար :

Ընդհակառակն, բազմութիւն մը կը կազմեն այն հայրերն ու մայրերը, որոնք այլասերման , օտարացման ճամբան կը ցուցնեն գիտակցաբար : Ուղղակի կամ անուղղակի : Ցաճախ մինչեւ մոլութեան առաջնորդելով :

Եւ այս՝ ոչ միայն Փարիզի լայծուն պողոտաներուն վրայ, այլեւ գաւառական քաղաքներու մէջ : Ամէն ուր որ հայկական բոյներ կազմուած են 25 տարիէ ի վեր :

Երբեմն վէրքը չատ աւելի խոր է յետամնաց վայրերու մէջ, ուր բաներ մը լսած են, բայց լաւ չեն ըմբռնած :

Տգիտութեան հետ, չտեսութիւնն ալ աւեր – ներ կը գործէ, վարակելով չրջապատը :

Անչուշտ ղղումը չուշնար :

Բայց, ո՞վ կրցած է վէրք մը, չարիք մը դարմանել, մոխիր ցանելով դլխուն, մեռասաններորդ ժամուն :

Տղան կամ աղջիկը երբ կը մոլորին, եւ «բանուկ» ճամբայ մը կը բռնեն, այլեւս ո՞ր հրաշագործ թեւը պիտի կրնայ կեցնել այն :

Ո՞վ պիտի համարձակի ղղաստութեան հրաւէր ուղղել, եթէ տղան կամ աղջիկը առաջ մը իրենց հաբազատներու երեսին արձակեն ընթացիկ բառը, — Օտարակա՛ն . . .

Թող չառարկեն թէ իրենց ուժերէն վեր է քանի մը բառ հայերէն սորվեցնել անոնց, վառ պահելու համար ճրագը :

Ամէնէն անճարակն ալ կրնայ չաբաթը քանի մը ժամ տրամադրել այս տարրական պարտականութեան, կը բաւէ որ կորսնցուցած չըլլայ իր գիտակցութիւնը եւ կամքը :

Եթէ վիճակագրութիւն մը կազմուէր, պիտի տեսնէինք թէ այս ճամբուն վրայ եւս համեստ, բանուոր ընտանիքներն են որ հրաչքներ կը գործեն, յանուն սերունդին փրկութեան : Սկսելով իրենց տունէն :

Մինչդեռ, աւելի բարեկեցիկ ընտանիքներու մէջ, այնպիսի դիրք մը բռնած են որ, պարզապէս կը լրացնէ տեղական դպրոցին եւ փողոցին պահաս ձգածը :

Հարցուցէք թէ հարիւրին քանի՞ն մտքէ անցուցած են հայերէնի ուսուցիչ մը, վարժուհի մը վարձել, կամ դասընթացքի մը ղրկել իրենց զաւակները :

Հարցուցէք, տակաւին, թէ յոդնութիւն կը կրե՞ն գոնէ անոնց համար որ քիչ – չատ հայերէն գիտեն եւ կրնան աւելի զարգանալ, հայերէն դիրք մը կարդալով :

Քանիներ՞ կան որ հայերէնի դաս առնել տուած են աղեն մը եւ յետոյ կէս ձգած, աններելի պատրուակներով :

Եթէ միայն զանազան կազմակերպութեանց անդամները բան – գործ ընէին հայեցի կրթութիւն տալ իրենց զաւակներուն, հազարաւորներ փերը – կուած կ'ըլլային համայնակուլ ճուլարանէն :

Որ եւ է աղեն խորհած էք այս մասին, ըն – կեր կամ քաղաքացի :

Կատարա՞ծ էք որ եւ է փորձ, նախ ձեր զաւակները փրկելու համար :

Հեղնութիւն չէ՞ աչ ու ձախ յորդորներ կարդալ աղգապահպանման մասին, առանց անձամբ տալու առաջին օրինակը :

Երբ ոեւէ Մխիթարեան դասընթացք մը կը հաստատէ կամ դասախօսութիւններ կը սարքէ, տրամաբանական չէ՞ որ ամէնէն առաջ իր անդամները օգտուին :

Իրաւունք ունի՞ս ղրացիդ մեղադրելու, երբ դուն ինքդ կը թերանաս քու պարտականութեանդ մէջ : Երբ պարզ կարդալ – գրել մը անգամ սորվեցուցած չես քու զաւակներուդ :

Եթէ ամէն ծնողք այս հարցումներն ուղղէր ինքն իրեն, ճամբուն կէսը կտրած կ'ըլլայինք :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ԲԱՑԱՒԻԿՆԵՐԸ — « ԳՈՑԱՄԱՐՏ »

Հ. Բ. Դ. 60ամեակի առթիւ հրատարակուած երրորդ բացառիկը, որ կը գտնուի սեղանիս վրայ, Պաղտատի «Գոյամարտ»ն է :

Անչուշտ անուններն անդամ զարմանք պիտի պատճառեն.— Պաղտատ եւ ... Գոյամարտ :

Մեր ներկայ իրականութեան ամենօրեայ երեւոյթներէն հարիւրին քանի՞ն զարմանք չեն պատճառեր :

Այսպէս ուրեմն, Հարուն էլ Րաշիտի պատմական մայրաքաղաքին մէջ ալ չաբաթաթերթ մը կը հրատարակուի երկու տարիէ ի վեր, Գոյամարտ : Անչուշտ լրացնելու համար անհրաժեշտ պահանջ մը, համաձայն տեղական պայմաններուն :

Թերթը կը ձգտի նաեւ լրացնել դպրոցին պակասը, իրաքի համեստ գաղութին մէջ ,ուր տեղւորուած են 15—20.000 տարագիրները :

Ուրեմն, «Գոյամարտ»ն ալ, որուն գոյութիւնը կը պարտինք ափ մը նուիրեալներու, բացառիկ թիւ մը հրատարակեց Նոյեմ. 16ին : Ութ լայնկեակ էջ : Աւելի մեծ քան «Ցառաջ»ը : Զարդարուած՝ բազմաթիւ պատկերներով :

Ցօդուածները ունին, փարիզէն՝ Ռուբէն, Շ. Միսաքեան, Շ. Նարդունի, տեղացիներէն՝ Բժ. Գ. Աստարճեան, Ա. Տիւզեան, Գ. Կարապետեան, Լեւոն Գամալէն (բանաստեղծութիւն), Արմինէ, Հ. Օհանեան, Հ. Մեհեան , Հ. Միքայէլեան, Բ. Փ. (խմբագրական) եւն. :

Ինչպէս միւս չրջաններու բացառիկ թիւերը, այստեղ ալ բոլոր նիւթերը կը չօչափեն Դաշնակցութեան խորհուրդը եւ գործունէութիւնը : Անոր սահմանուած դերը՝ հայկական կեանքին մէջ : Մանաւանդ ներկայիս :

Ձեմ դիտեր թէ կարելի՞ էր աւելին պահանջել Պաղտատի մեր ընկերներէն, ներկայ պարագաներուն մէջ :

Վ.Ա.Հ.

ԱՆԳԱՐԱՑԷՆ կը հեռագրեն թէ ուրբաթ օրէն ի վեր հոն կը գտնուի Ցունաստանի սպարապետին փոխանորդը, Քիթրիլաքիս, խորհրդակցելու համար երկու երկիրներուն պաշտպանութեան մասին, համաձայն Ատլանտեանի դաչինքին : Արդիւնքը գաղտնի կը պահուի : Պ. Քիթրիլաքիս Ցունաստանի ամէնէն կարող ռազմագէտը կը համարուի :

ԸՆԴՀ. ՆԵՐՈՒԺԻՆ պիտի օգտուին 40.000 հոգի : Օրինագիծը, որ Ազգ. ժողովին կողմէ քուէարկուեցաւ առջի օր, 263ի դէմ 336 ձայնով, այժմ կը քննուի Հանրապետութեան խորհուրդին կողմէ : Ընկերվարականները եւ համայնավարները դէմ քուէարկեցին : Երբ օրէնքը վերջնապէս վաւերացուի, ընդհ. ներուժէն պիտի օգտուին 40000 դատապարտեալներ : Անոնք որ ազգային իրաւազրկութեան դատապարտուած են տասը տարիէն պակաս ժամանակի մը համար, ներում պիտի ստանան եւ պիտի կրնան գործել իբրեւ սովորական քաղաքացիներ : Միւսները, այսինքն անոնք որոնց իրաւազրկութեան պատիժը տասը տարիէն աւելի է եւ որոնց թիւը 9000 կր հաշուեն, պիտի կրնան անդամակցիլ արհեստակցական միութեանց, մասնակցիլ առեւտրական հաստատութեանց, իբրեւ վկայ ներկայանալ, բայց իրաւունք չունին պետական պաշտօններ, թերթեր, տիպ – մաներ, անթելի կայաններ վարելու, դատաւոր դառնալու եւայլն : Օրէնքին չնորհիւ պիտի արձակուին քանի մը հարիւր բանտարկեալներ՝ 4791ի վրայ, որոնց 978ը կիներ են : Ներումէն պիտի չօգտուին մահուչալ փեթէն եւ 80 բարձրաստիճան պաշտօնատարներ եւ նախարարներ որոնք ծառայած են իր կառավարութեան եւ դատապարտուեցան ազատազրութենէն վերջ : Վիճաբանութեանց ընթացքին, դատական նախարարը յայտարարեց թէ 48.973 Ֆրանսացիներ դատապարտուած են ազգային իրաւազրկութեան : 1944էն ի վեր 39.984 հոգի դատապարտուած են բանտարկութեան , 2071 հոգի մահուան : Մահապատիժներուն մէկ երրորդը միայն գործադրուած է :

ՑՈՐԴԱՆԱՆի վարչապետը յայտարարեց թէ հաչտութեան դաչնագիր պիտի չկնքեն Իսրայէլի հետ, մինչեւ որ արաբական պետութիւնները չվաւերացնեն զայն : Այս առթիւ աւելցուց թէ կառավարութիւնը կը գործակցի արաբական պետութեանց հետ, ապահովելու համար արաբական բոլոր իրաւունքները Պաղեստինի մէջ :

Անգլիա եւ Ամերիկա վճռած են աւուր կեանք

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Նախագահ Թրումըն եւ վարչապետ Պ. Էթլի, իրենց երկրորդ խորհրդակցութիւնը ունեցան նախագահին զբօսանաւին մէջ, եւ նկատի առին այն տեղեկութիւնները, որոնց համաձայն Մակի ուժերը, Ցորէայի մէջ, կը գտնուին ճակատագրական երկընտրանքի մը առջեւ,— պարպել թերակղզին կամ քշուիլ այնտեղէն : Յօսակցութիւնը տեւեց երեքուկէս ժամ :

Ազատ յոյս մը կայ միայն, որ արագօրէն նահանջող դաչնակից ուժերը պիտի յաջողին ամուր դիծ մը հաստատել չինական յարձակման ուժերուն դէմ, որոնց համրանքը արդէն իսկ մօտեցած է մէկ միլիոնի : Ցորէան լքելու վախը կը ցոլանայ ճառի մը մէջ, զոր նախագահ Թրումըն խօսեցաւ այս երկրորդ տեսակցութենէն վերջ եւ հեռագրի մը մէջ, որ վարչապետ Պ. Էթլի ղրկած է բրիտանական կառավարութեան, յայտնելով թէ ծովի ու օդի ճամբով Ցորէայի պարպումը յստակ անհրաժեշտութիւն մը կը նկատուի այլեւս : Կը հաղորդուի թէ վարչապետը «ցնցուած» է՝ լսելով ամերիկեան միացեալ սպայակոյտի պետ զօր. Պրէտլիի մէկը ղեկուցումը այս մասին, երէկուան տեսակցութեանց ընթացքին :

Նախագահը, յայտնօրէն ուզելով նախապատրաստել հանրային կարծիքը գալիք մեծ պարտութեան չուրջ, յայտարարեց երիտասարդութեան ուղղուած ճառի մը մէջ.

— « Կարեւորութիւն չունի, թէ ինչ ընթացք կ'առնէ մօտաւոր կացութիւնը : Մենք պէտք է յիշենք, թէ Ցորէայի կռիւը մէկ մասն է միայն մեր ժամանակներու վիթխարի պայքարին, որ կը մղուի աղատութեան եւ համայնավար աչխարհակալութեան մէջնէ : Դաչնակից ուժերը Ցորէայի մէջ կը կռուին չատ մեծ ուժերու դէմ : Այս պայքարին մէջ Զինաստանի միլիտարութիւնը, ընդհանուր բախումի մը տեսակէտով ծանրակչիռ վտանգ մը կը ներկայացնէ » :

Թրումըն – Էթլի խորհրդակցութեանց երկրորդ օրուան ընթացքին չարունակուեցաւ Ծայր. Արեւելքի մէջ ստեղծուած նոր կացութեան քննութիւնը, ինչպէս նաեւ նկատի առնուեցաւ Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան հարցը : Պաշտօնական զեկոյց չհրատարակուեցաւ, միայն, նախագահն ու վարչապետը յայտարարեցին, թէ քննած են կացութիւնը եւ յաջորդ օրն ալ պիտի չարունակուին խորհրդակցութիւնները :

Ժողովի վերջնաբաժէն եաք Տերթուսեսոն Պ. Ռոնըլի եւս յայտարարեց, թէ երկու պետական մարդիկը յաջողած են ընդհանուր համաձայնութեան մը յանդիլ քաղաքական դլխաւոր հարցերու մասին :

× Զօր. Պրէտլի, զինուորական կացութեան մասին յայտարարութիւններ ըրաւ նաեւ ծերակոյտի արտաքին յանձնախումբի դռնփակ մէկ նիստին մէջ : Լաւատեղեակ աղբիւրներու համաձայն, զօրավարը ըսած է թէ Ցորէան պարպելու որոչումը այլ եւս կախում չունի Մակի ուժերու դիմադրութեան աստիճանէն, այլ կարմիր Զինաչիներու որոչումէն, երբ հասնին 38րդ զուգահեռականը, ինչ որ քանի մը օրուան հարց է այլեւս : Եթէ կարմիրները կասեցնեն դէպի հարաւ իրենց յառաչխաղացումը, դաչնակից ուժերը, վերահամախմբուելու ժամանակ պիտի ունենան : Հակառակ պարագային Ցորէայի պարպումը անխուսափելի պիտի դառնայ :

Այս անդամ, սակայն, զօր. Պրէտլի խօսած է աւելի լաւատեսութեամբ, քան օր մը առաջ , Պ. Էթլիի առջեւ ըրած ղեկուցման ընթացքին : Յայտարարած է որ նահանջը կը կատարուի եւ պիտի կատարուի կարգ – կանոնով եւ առանց խուճապի :

Դաչնակից ուժերու նահանջը կը չարունակուի չատ թեթեւ կորուստներով : Ամէն ինչ կը փոխադրուի նահանջող զօրամասերուն հետ, իսկ փոխադրութիւնը անկարելի բաներն ալ օդը կը հանուին կամ կ'այրուին :

ՁԱՆԱՁԱՆ ՓՈՐՁԵՐ

Մակի չրջանակին մէջ ալ կը չարունակուին անհրաժեշտ ճիդերը, կացութեան անուղղակի լուծում մը գտնելու համար : Միջնորդի կարեւոր դերը վերցուցած է Հնդկաստան, որուն ներկայացուցչին նախաձեռնութեամբ, ասիական եւ արաբական 15 երկիրներ դիմում պիտի կատարեն չինական կառավարութեան, որպէսզի կանգ առնեն 38րդ զուգահեռականին վրայ : Այս ուղղութեամբ բանակցութիւնները կը չարունակուին չինական պատուիրակութեան հետ :

× Հակառակ զօր. Պրէտլիի նախատեսութեանց Ցորէայի հաւանական պարպումի մը մասին, իրազեկ չրջանակներ կը հաւաստեն, թէ նախագահ Թրումըն եւ Պ. Էթլի եկած են վերջնական համաձայնութեան մը Ցորէային չհեռանալու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՄԻՔԱՅԵԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑԻ ԲԱՆՏԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

Դ.

21 Ապրիլի 1863, Ս. Պետերբուրգ,
Պետ – Պօղ. Բերդ

Անգին եղբայր,

... Քո ուղարկած դրքի բովանդակութիւնը մի անպիտան բան է, յիսար եւ անճոռնի ոտանաւորներ, աշխատասիրութիւն մի ոմն Մատաթովի, որ իր աղճատութեանց տակ «Սէյաթ» է ստորագրում: Երեւի այդ իսկ անունը քեզ սխալանքի մէջ է ձգել, ըստ որում ես Սայաթ – Նովայր երգագրանն էլ խնդրել, այս վերջինը բոլորովին ուրիշ դիրք է: Ուղարկած ոտանաւորները որեւէ գաւառական բարբառով չեն գրած, այլ աղաւաղած եւ աղճատած լեզուով, որ ոչ հոգի ունի եւ ոչ բնաւորութիւն, իսկ Սայաթ – Նովայի երգարանը գրած է ճիշդ եւ յստակագէս այն բարբառով, որով խօսում են Վրաստանի Հայերը: Ինձ տարկաւոր են բուն բարբառները եւ ոչ թէ լեզուների խառնուրդը: Ցաւով եմ որ այժմ տասկացար թէ ինչ էի խնդրում: Սեծագոյն կ'ուրախացնէիր ինձ, եթէ ճարէիր իմ համար «Սօս եւ Վարդիթեր ու Վէրք Հայաստանի» աղաչում եմ ուղարկիր, ինձ նաեւ նքագոյն հարկաւոր են մի քանի ուրիշ դրքեր եւ բառարանները, բայց այդ մասին այժմ չեմ գրում, որովհետեւ կարելի է կը յաջողի քեզ մի ինի երաշխաւորութեամբ ազատել ինձ այստեղից... այն ժամանակ կարելի է առաւել լաւ պարագրվել քան թէ այժմ այստեղ, ուր մի խօսք հայերէն չեմ լսում, բայց լեզուի վրայ քննութիւն եմ գրում, յիշողութեանս եւ 20 տարվայ գործունէութեանս շնորհով, բայց դարձեալ բաւական չէ:

Առ հասարակ այս իմ ձեռնարկութեանս համար շատ քիչ նիւթեր կան, իմ միակ յոյսը պօլէմիկայի վրայ է, որ անպատճառ կը ծագէ իմ այս աշխատութեան պատճառով. այնուհետեւ գուցէ յետադիմական (réactionnaire) յօդուածների մէջ կ'երեւին զանազան տեղերից զանազան ձեւեր, առ ոչինչ գրելով յիշողները եւ չը պատասխանելով նոցա, օգուտ կը քաղեմ տված խրատներից: Բայց առաւել ուրախ կը լինէի եթէ մի ուրիշը յանձն առնէր կատարել մի բեւեռն բանը, ձեռքին տակ պատրաստ ունենալով այս իմ լաւ թէ վատ աշխատութիւնը: Բայց քանի որ չունինք մեր քաղաքական լեզուի մօտաւոր քերականութիւնը (ձրշդ քերականութեան մասին դեռ մտածել հարկաւոր չէ), քանի որ դա վարժապետների եւ աշակերտների ձեռին չէ գործածական, նոր լեզուի քերականութիւնը յառաջդիմութիւն կարող չէ ունենալ: Աւենք թէ կարելի է գրել կոկ եւ հարթ ոճով, սակայն գարձեալ դա ժողովրդի համար կը լինի օտար ու խորթ, ժողովուրդը այդպիսի գրուած երբէք եւ աւենեւին չէ մարսել, ուրեմն դա չի միանայ նրա բարոյական կազմութեան հետ, վասն զի այդ կոկ ու հարթ գրուածքի տարերքը առնված են ոչ թէ կենդանի այլ հին ու մեռած լեզուից եւ կազմված են հնացած սիստէմայի ազդեցութեան տակ, ուր երբեմն կան թէեւ լիովին կենդանի լեզուից առած նախադասութիւնք, բայց դրքա առհասարակ անհետ կորչում են խիստ սիստէմամոլութեան հեղեղների մէջ: Այս խօսքերից պարզ երեւում է, որ ես մեզադրում եմ ուրիշների հետ եւ իմ անձը եւ այս խոստովանութիւնը ամեն սխալից ես բարձր եմ դասում: Մենք առաջինը մտցրինք եւ ընդհանրապէս գործածեցինք գրականութեան մէջ քաղաքական լեզուն: Ահա արդէն 10 տարի ժամանակ է անցել այն օրից, երբ առաջին անգամ լոյս տեսաւ այդ լեզուով գրված դիրքը եւ մենք միշտ հրապարակով յայտնած ենք մեր պատրաստականութիւնը ուղղել մեր սխալները, եթէ բարեխղճաբար ցոյց տան մեզ, սակայն ոչ ոք վստահացաւ այդպիսի աշխատութիւններ վրան առնուլ եւ բարեխղճաբար պատասխանել մեզ. ընդհակառակը մեր հրաւէրին պատասխանում էին յիշոցներով եւ միաբերան արհամարհում եւ մերժում էին գրականութիւնից քաղաքական լեզուն, այն ինչ հարկ էր նոցա մանաւորապէս ցոյց տալ մեր իսկ մոլութիւնը:

Սեւագրութիւններից էլ ոմանք մի քանի տող յիշոցներ մեզ ուղղեցին, բայց արեղայից ի՛նչ հարցընես լոգիկա կամ մարդավարութիւն: Վերջապէս մեր այդ ասպարէզի վրայ ունեցած տասնամեայ փորձը, մեր յարաբերութիւնը ժողովրդի հետ բերին մեզ վերոյիշած փրկարար խոստովանութեան, եւ այդ եղելութիւնը — պէտք է սըրտով յայտնենք — կատարվեցաւ առանց գրամոլների եւ հնութեան պաշտպանների օգնականութեան:

Մեղնից ոչ ոք հաչիւ էր տվել իրան, թէ քանի՞ խոնարհմունք եւ քանի ժամանակ կայ նոր լեզուի բային մէջ, թէեւ այս բանը այժմ ծ/ծաղելի է թվում, բայց այսու ամենայնիւ ճշմարիտ իրողութիւն է: Իրաւ է, այդ խոնարհմունքների ժամանակներից մի քանիսը գործ էինք ածում անհամեմատ աւելի ծանր եւ դժուարին հանգամանքների մէջ, քան այժմ, երբ մենք ունինք մեր առջեւ ամբողջ գրականութիւն, որ ինքն իրան ստուգում է, ինքն իրան ուղղում է, ինքն իրան ստիպում է, ինքն իրան ամրացնում է, ինքն իրան ընդարձակում է, ինքն իրան ճոխացնում է, ինքն իրան ազատագրում է, ինքն իրան ազատում է, ինքն իրան ազատում է, ինքն իրան ազատ

Տարիա կամաարական (*)

Sculpture is not the mere cutting of the form of any thing in stone, it is the cutting of the effect of it,— (**John Ruskin**).

Իր վերջին ցուցահանդէսով, տիկին Կամսա – րական Փարիզի արուեստասէր հասարակութեան կը ներկայացնէ նոր եւ հին ստեղծագործութիւն – ներ, որոնց անծանօթ չեն անունք որ առիթը ու – նեցած են ներկայ ըլլալու իր նախկին ցուցահան– դէսներուն :

Տարիներ առաջ, Տիկին Կամսարական ցու– ցադրած է Tuileries-ի Salon-ին, յետոյ Աշնան Salon-ին մէջ : Իսկ 1935-ին առանձին ցուցահանդէս մը ու– ուած է Galerie Van Leer-ի մէջ :

Տիկինը բացառիկ բախտը ունեցած է աշխա – տելու Bourdelle-ին հետ աւելի քան երեք տարի : Մեծ վարպետէն ստացած ճաշակը, արձանագոր – ծութեան նախնական օրէնքներու արժէքը, մինչեւ այսօր աչքի կը զարնեն իր պատրաստած գլուխ – ներով եւ մարմիններով : Իր գործերուն մէջ կը զգաք ճիգը՝ լաւագոյն ձեւով արտայայտելու ներ– քին, հոգեկան ուժ մը, պահելով սակայն ճար – տարապետական եւ երկրաչափական ներդաշնա – կութիւն մը :

Դժուար արուեստ մըն է արձանագործութիւ– նը : Դժուար է գաճով, պղինձով կամ նոյնիսկ փայտով ներկայացնել հոգեկան ապրումներ : Դժուար է կարենալ ներշնչել եւ արտայայտել լ– տէալ մը, մէտք մը, ձգտում մը : Սակայն Տիկին Կամսարական իր վստահ արհեստագիտութեամբ արտայայտած է չատ աւելին : Իր վերջին գործե– րուն մէջ, Salut à la Paix-ն եւ Homme Nu-ն հոգեղի – նացած, չատ յաջող կտորներ են : Ինչպէս Տիկինը ինքն ալ կը բացատրէ, գինք նախ ձեւր կը հետա– քրքրէ, յետոյ ենթական կամ նիւթը : Եւ ինչ լաւ իրագործած է իր միտքը՝ արտայայտելով անար– տայայտելին :

Նոյն յաջողութեամբ Տիկին Կամսարական կը բանի փայտի վրայ : Իր Lotus-ը եւ Eve-ը, ճաշակա– ւոր ստեղծագործութիւններ են որոնք, ինչպէս միւս գործերը, ձգտում մը կ'արտայայտեն դէպի բարձունք մը : Կը թուի թէ իր ամէն մէկ գործով Տիկինը ուզած է հասնիլ չատ բարձր խէալի մը :

Այս գլխաւոր գործերէն զատ, Տիկին Կամսա– րական որ Եգիպտահայ է, ունի եգիպտական սի– րուն նիւթեր, պարողներու խումբ, չինական դէմք եւայլն :

Ընդհանուր առումով, չատ յաջող ցուցահան– դէս մը, ինչպէս կը հաստատեն ծանօթ քննա – դատներ,— (R. Barotte, M. Gautier, Opéra թերթը եւն.) :

Եթէ կ'ընդունինք որ արուեստի մէջ կայ բա– ցարձակ կատարելութիւն մը, վստահ ենք որ Տի– կին Կամսարական չատ մօտ է հասնելու անոր, եթէ չէ հասած արդէն :

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

(*) **Galerie la Boëtie, 83 rue la Boëtie**, մինչեւ Դեկտեմբեր 10 :

ՍՏԱՅԱՆՔ

ՀԱՑՈՒՆ ՏԱՐԵՑՈՑՑԸ, Բ. տարի, 1951, կրո– նական, ազգային, մարզական եւն. բաժիններով : *Կազմեց՝ Վարդան քահանայ Ժամկոչեան : Գին* 250 *ֆրանք : Հասցէ.*— 99 Bouleverd de la Made - leine, Nice (A. M.) :

ՆՈՐ ՑԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՏՈՒՐՔԻ ՄԱՍԻՆ

Պոլսոյ վերջին թղթակիրէն կը ստանանք հե – տեւեալ տեղեկութիւնները .

Ազգ. ժողովի Նոյեմբեր 27ի նիստին մէջ, դարձեալ քրքրուեցան Ունեւորութեան Տուրքի (Վարլըգ) ներքին ծալքերը եւ նոր գաղտնիքներ հրապարակուեցան : Ինչպէս յայտնի է, երեսփո – խան Սինան Թէքէլիօղլու հարցապնդում կատա – րած էր Ազգ. ժողովին մէջ, եւ ուզած էր գիտնալ թէ ինչու կարգ մը հարկատուներու Ունեւորու – թեան Տուրքը ընկնած էր կամ կրճատուած, ոմանց տուրքին վճարումը յետաձգուած էր, իսկ Իսթան– պուլի նախկին տէֆթէրտարը քմահաճ կարգա – դրութիւններ ըրած էր զանազան հարկատուներու մասին :

Վիճաբանութեանց ընթացքին վարչապետ Ա– նան Մէնտէրէս պէտք զգաց մերկացումներ ընելու եւ հրապարակելու «Հիլմի Ուրանի ցանկը» : Ել – մտական նախարար Հալիլ Այան լրացուցիչ բա – ցատրութիւններ տուաւ այս ցանկին չուրջ, եւ ըսաւ թէ Հաթայի, Իչէլի, Սէյհանի մէջ մէկուկէս մի– լիոն ոսկիի ունեւորութեան տուրք գեղչուած է :

Եւ այս որոշումը տրուած է Հիլմի Ուրանի պահանջումով :

Վարչապետ դիտել տուաւ թէ կարգ մը մար– դիկ ազգը իրենց ազարակը նկատած էին, եւ Հիլ– մի Ուրան այդ օրերուն իր գործունէութիւնը կեդ– րոնացուցած էր Սէյհանի, Հաթայի եւ Մերսինի մէջ : Հետեւաբար իրեն ենթակայ անձերուն ու – նեւորութեան տուրքը ջնջած էր, մէկուկէս մի – լիոնի վնաս մը պատճառելով պետական գանձին :

Սինան Թէքէլիօղլու խօսք առաւ եւ ծանրա – ցաւ գործուած ապօրինութիւններուն վրայ, եւ պահանջեց որ պատասխանատուները անպատճառ երեւան հանուին :

— Հիլմի Ուրան որմէ՞ ստացաւ տուրքերու ցուցակները յապաւելու իրաւունքը, հարցուց և – րեսփոխանը : Պարտաւոր էք այս ապօրինութեան մասին լիակատար տեղեկութիւններ տալ ժողո – վին :

Վարչապետը բեմ բարձրանալով բաւ.— Ի – րողութիւն է որ ունեւորութեան տուրքերու դնա – հատման մէջ չատ մը սխալներ գործուած են, եւ այս սխալները անդրադարձած են ամբողջ երկրին վրայ : Կ'ընդունիմ թէ Հիլմի Ուրանի ցանկը կը վերաբերի Սէյհանի, Մերսինի եւ Հաթայի նա – հանգներուն : Ուրան իր գործունէութիւնը կեդրո– նացուցած է այդ երեք նահանգներուն մէջ, եւ իր պատրաստած ցանկը ոչ մէկ կերպով անցած է գործավարներու խորհուրդին քովէն : Թուղթի մը վրայ գրած է խնդրոյ առարկայ հարկատուներուն անունները, եւ յիշեցուցած է թէ սաչափ տուրք պէտք է գեղչել : Ցանկը յանձնուած է ելմտական իշխանութեան, որ նախ վարանած եւ դժուար կա– ցութեան մատնուած է, յետոյ ստիպուեր է գոր– ծադրել Հիլմի Ուրան ցանկին մէջ յիշուած պայ– մանները : Ճիշդ է, ունեւորութեան տուրքի խըն – դիրը ծանրակշիռ հարց մըն է, եւ անգամ մըն ալ կը հաստատէ կարգ մը մարդոց մենաշնորհական հակումը : Անհրաժեշտ է այս մասին օրինական քննութիւն կատարել :

ՍՑՍ Ա.Լ. ՈՒՐԻԾ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Գօճահէլիի երեսփոխան Միւմթազ Գավալճը – օղլու յուզեց տարբեր խնդիր մը, եւ ուզեց գիտ – նալ թէ ինչ եղաւ այն տեղեկագիրը, որ «Թուրքիոյ տնտեսական կացութեան քննութիւնը» անունը կը կրէ : Տեղեկագիրը պատրաստուած էր ամերիկացի փորձագէտներու կողմէ, արժելով 290 հազար ոսկի, եւ ութ ամսուան աշխատանք մը թափուած էր անոր վրայ :

Առեւտրական նախարար Զիւհտի Վէլիպէճէ պատասխանեց թէ գործի գլուխ գալէ վերջ տեսած է այդ թանկագին տեղեկագիրը որ տասնեակ մը ամերիկացի մասնագէտներու ստորագրութիւնը կը կրէր եւ կը պարունակէր մանրամասն տեղե – կութիւններ, քարտէսներ եւ վիճակագրութիւններ Թուրքիոյ տնտեսական վերականգնումին չուրջ :

Նախարարը բսաւ.— « Քննեցի երեք ստուար հատորէ բաղկացած տեղեկագիրը, հետաքրքրուե– ցայ թէ ինչ աշխատանք թափուած էր անոր կի – բարկումին համար, բայց տեսայ որ այդ ուղ – ղութեամբ ոչինչ կատարուած էր : Ցաւով կը հա– տատեմ նաեւ թէ անգլիերէն եօթը հատոր բնա – գրին փոխարէն Թուրքերէն երեք հատորի մէջ ամ– փոփեր էին տեղեկագիրը, ոչնչացնելով մնաց – եալը » :

Գիպուած գաղուր

Հ. Ց. Դ. 60ԱՄԵԱԿԸ տօնուած է Սան Ֆրան – ցիսքոյի մէջ մեծ խանդավառութեամբ : Նախա – գահած է ընկեր Ց. Թաշինեան : Ծօսած է Օքլէնտի կոմիտէէն ընկեր Արտաշէս Իսրայէլեան, պարզե– լով Դաշնակցութեան ծնունդը, յիշած է դրուագ– ներ անոր հերոսական գործունէութենէն, Հայաս– տանի հանրապետութեան ստեղծումը եւն. : Այս առթիւ չեչտած է թէ տակաւին մեծ դեր վերա – պահուած է մեր ազգօգուտ եւ հայրենասէր կազ– մակերպութեան : Օրուան գլխաւոր բանախօսը ե– ղած է ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդ, որ խօսած է Հ. Ց. Դաշնակցութեան ոգեկան դիմագիծի մասին, ներկայացնելով հայ ժողովուրդի ազատատենչ ո– գին, մեր դարաւոր պատմութեան ընթացքին : «Ա– զատութեան սէրը որ անթեղուած էր հայ հոգինե– րու մէջ հրահրուեցաւ չնորհիւ Հ. Ց. Դաշնակ – ցութեան : Դաշնակցութիւնը գրաւ յոյսի, հաւատ– քի ինքնավստահութեան զէնքերը ժողովուրդին ձեռքը : «Մեր օրերու Սասունցի Դաւիթն է Դաշ – նակցութիւնը » :

ՀԱՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԱԲԵՐԷՆԻ թարգ– մանելու ձեռնարկած է Պ. Բ. Զաքոյեան, Հալէպի «Լոյս Թաքաւոր» օրաթերթին մէջ : Ցարդ «Հրատա– րակուած են կարօտի ճամակ, Առկայծ ճրագ (Դ. Վարուժան), «Վերադարձը» (Ա. Իսահակեան), « Աղօթքը » (Կ. Զարեան), «Արաքսը» եւ «Արիւ – նոտ թաթմորը» (Ա.Հարոնեան) եւն. : «Էլ Թաքա– տամ», ներածականին մէջ մեծ գնահատութեամբ կը խօսի հայ գրականութեան մասին, նչելով թէ ցայտուն պատկերացումն է յանուն ազատութեան մարտնչող եւ տառապող ժողովուրդի մը տենչե – րուն եւ անոր բարձր մչակոյթին :

« ԿՈՆՔՈՒՌ»ի այս տարուան գրական մրցա– նակը տրուեցաւ վիպագիր Փոլ Քոյէնի (30 տա – րեկան), իր «Վայրենի խաղերը» վէպին համար : « Ռընոտոյ»ի գրական մրցանակն ալ վիճակեցաւ վիպագիր Փիէր Մոյէնին (44 տարեկան), որուն «Դժոխքի երգեհոնները» վէպը ապահովեց քուէ – ներու մեծամասնութիւնը :

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (15)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերմաներէնատառ կցորդ ՄՈՑԶԻՇ)

Զ.— ՇԱՏ ՍՈՒՂ Է ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ

Վերջապէս սպասաւորը հեռացաւ սենեակէն :

— Ուրե՞մն, ըսաւ եէնքէ եւ այր ու կին նա – յեցան լինդի հարցական :

— Բայց, պարոն լիազօր նախարար, որո՞ւ հետ խօսեցայ ես երէկ դիշեր ձեր հիւրասրահին մէջ :

Ցետոյ դառնալով տիկնոջ աւելցուցի :

— «Այդ մարդը տարօրինակ ու յիմար արա – րած մը չէր բնաւ, կ'արժէ որ իր առաջարկը նը– կատի առնուի :

Այստեղ եէնքէ ընդմիջեց զիս :

— Գիտեմ, գիտեմ, ձեր գալէն առաջ քիչ մը խօսեցայ իրեն հետ. նախընտրեցի որ դուք խըն – դիրը քննէք : Մէկը որ իմ դիրքս ունի, պէտք չէ խառնուի այս կարգի գործերու :

Այդ առաջարկը վտանգաւոր կողմեր ունի : Սիրելիս, ծանօթ են ձեզի այն միակ երկու դերե– րը, որոնք ապերախտ չեն դիւանագիտութեան մէջ, այդ դերերը կը պատկանին դեսպանատան կցորդին եւ լիազօր նախարարին կնոջ : Այս երկու– քը կրնան թոյլ տալ իրենք իրենց. ինչ որ արգիլ– ուած է ուրիշներուն, անշուշտ պայմանաւ որ ճարպիկ ըլլան :

Առի սուրճի գաւաթս եւ նշանակալից ժպիտով մը բարձրացուցի զայն Տիկին եէնքէի կենացը խը– մելու համար :

— Ձեր կենացը Տիկին :

Ցետոյ, վերադառնալով բուն նիւթին, ըսի :

— Ծանո՞թ է արդէն այդ մարդը ձեզի : Ինչ– պէ՞ս եղաւ որ ուղղակի ձեզի եկաւ :

— Բնականաբար կը ճանչնանք իրար, պահ մը աշխատած է մօտս : Վեց եօթը տարի առաջ, երբ տակաւին դիւանագիտական ասպարէզը չէի ընտ – րած : Երբեք չէի տեսած զայն անկէ ի վեր : Նոյն իսկ մոռցած եմ իր անունը, այնքան չատ ատեն է անցած : Բայց թարմ են տակաւին յիշատակներս իր մասին : Թէ ինչ բան կը մղէ զինքը այս տեսակ քայլ մը առնելու : Դրամի ծարաւն է անկասկած :

— Այդ չատ որոշ է, պատասխանեցի, քսան հազար սթերլինի ոչինչ գումար մը կը պահանջէ :

— Ինչ... բացագանչեցին Տէր եւ Տիկին եէնքէները միաբերան. քսան հազար սթերլի՞ն...

Գլխով հաստատական նշան ըրի :

Դեռ չէի աւարտած պատմութիւնս երբ հեռա– ձայնը հնչեց : Ատտուն կանուխ իմացուցեր էի դեսպանին թէ տեղեկագիր մը պիտի տամ իրեն. այժմ կը կանչէր զիս :

Հեռ եէնքէ ընկերացաւ ինծի : Միասին մտանք Անգարայի դերման դեսպանին աշխատասենեակը :

Երկար խոչոր սրահ մըն էր ան, չէնքին առա– ջին յարկին վրայ : Համեստ բայց ճաշակաւոր յարդարում մը ունէր, եւ քանի մը լաւ նկարներ ալ կային պատէն կախուած : Մեծ գրասեղանին եաին նստած էր դեսպանը : Հակառակ իր ալեխա– ռըն մազերուն, վայելուչ ու կորովի երեւոյթ մը ունէր ան : Սեւեռած էր մեր վրայ իր լուսաւոր կապոյտ աչքերը, որոնց համար ըսուած է օր մը, թէ կախարդական զօրութիւն ունին, այսինքն, պարզ խօսքով՝ «աչք կ'ընեն » :

— Լաւ ուրեմն, պարոններ, ի՞նչ է պատա – հած :

Սկսայ խօսիլ :

— Նախորդ դիշեր, հեռ եէնքէի տան մէջ տե– սակցութիւն մը ունեցայ Մեծն Բրիտանիոյ դես – պանին սենեկապանին հետ :

Հեռ Ֆօն Փափէն ընդմիջեց զիս :

— Որո՞ւ հետ :

Կրկնեցի :

— Եւ ի՞նչ եղա՞ւ :

Փոխանակ պատասխանելու տեղեկագիրս եր– կարեցի դեսպանին : Ակնոցները դրաւ եւ կարդայ մէկ, երկու անգամ, յետոյ գլուխը հակած պա – հելով հանդերձ նայեցաւ ինծի ակնոցներուն վրա– յէն, բան մը՝ որ ծիծաղելի արտայայտութիւն մը կուտար իր լուրջ դէմքին :

Ընթերցումը աւարտելէ վերջ, հրեց տեղեկա– գիրը իմ կողմս, կարծես թէ ալ չէր ուզեր իմա– նալ անոր խօսքը : Ոտքի ելաւ, ուղղուեցաւ դէպի պատուհանը եւ բացաւ զայն, միչտ առանց բառ մը արտասանելու : Ձով օդին դիմաց, նայուածքը թափառեցաւ անսահման դաչտագետնին վրայ, որ կը տարածուէր հորիզոնին՝ մինչեւ հեռաւոր լեռ– նաշղթաները : Ցետոյ Փափէն դարձաւ մեզի :

(Շար.)

համար, մինչեւ որ անկարելի դառնայ դիմադրել: Այս նկատումով ալ անհրաժեշտ բոլոր միջոցները ձեռք պիտի առնուին ընդհանուր պարպում մը կանխելու համար :

× Այս բոլոր խմորումներու ընթացքին, խոսակցութիւնները կը դառնան նաեւ հիւլէական ռումբի գործածութեան հաւանականութեան մասին: Կը հաւաստեն թէ նոր համաձայնութիւն մը գոյացած է Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու միջեւ եւ թէ այս վերջինները ամէն միջոց ձեռք առած են, ի հարկին խօսքէն գործի անցնելու համար: Մեծ – այն թէ Պ. Էթլի կ'ուզէ ի վիճակի ըլլալ յայտարարելու բրիտանական երեսփ. ժողովին առջեւ, թէ Մեծն Բրիտանիա եւ Գանատա հաւասար իրաւունքներ կը վայելեն հիւլէական ռումբի գործածութիւնը որոշելու հարցին մէջ: Չի գիտցուիր թէ Պ. Թրումըն պիտի կրնա՞յ այս ուղղութեամբ ամէն հաւաստիք տալ Պ. Էթլիին, քանի որ կան սահմանադրական դժուարութիւններ եւ մանաւանդ այսօրուան կացութիւնը Քորէայի մէջ :

Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն, մօտերս աղղարարութիւն մը պիտի ուղղուի «առ որ անկ է», ըսելու համար որ եթէ որեւէ յարձակում գործուի Ամերմտեան Եւրոպայի վրայ, առոր անմիջական պատասխանը պիտի ըլլայ հիւլէական պատերազմի մը պայթումը նախայարձակներու դէմ :

× Նախագահ Թրումընի անձնական քարտուղարը Զարլզ Քրօս յանկարծամահ եղաւ Սպիտակ Պալատի իր գրասենեակին մէջ, երբ լուսարձակութիւններ կը հաղորդէր Էթլի – Թրումըն տեսակցութեան մասին :

× Վերջին լուրերու համաձայն, այլեւս վրճռուած է զօր. Այզընհաուըրի անուանումը իբրեւ սպարապետ Ատլանտեանի ճակատին :

× Չինական կարմիր ուժերը մտան Փհոնկեանկ, որուն մէկ մասը կ'այրէր: ՄԱԿի 8րդ բանակը —100.000 հոգի — նահանջելով հասած է 30 քիլ. դէպի հարաւ: Հիւսիս – արեւելեան ճակատամաս – սին վրայ, չինական վեց զօրաբաժինները կը յարձակին ամերիկեան Ա. ծովային զօրաբաժնի եւ հետեւակազօրքի 7րդ զօրաբաժնի 15 — 20.000 դինուորներուն վրայ, որոնք դժուար կացութեան մը մատնուած են :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԻ ընկերակցութիւնը առջի օր հացկերոյթ մը սարքած էր, ի պատիւ վարչապետ Պ. Փլեւէնի, որ քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ այս առթիւ: Մասնաւորապէս չեշտեց թէ «քանի կը մեծնան վտանգները, այնքան աւելի պարտականութիւն կը ծանրանայ Ատլանտեանի դինակից պետութեանց եւ ժողովուրդներուն վրայ, միացեալ ճակատ կազմելու մտածումով եւ գործքով»: Ցետոյ զոհունակութիւն յայտնեց Լոնտոնի մէջ կատարուած խորհրդակցութեանց մասին, բայց հերքեց այն կարծիքը թէ բրիտանական կառավարութեան իրաւունք տուած են խօսիլ յանուն Ֆրանսայի, Ուոշինկթընի մէջ: «Մենք միայն մեր տեսակէտները յայտնեցինք, երբ իմացանք որ Անգլիոյ վարչապետը Ամերիկա կ'երթայ, նախագահին հետ խորհրդակցելու համար»: Հացկերոյթին կը մասնակցէին նաեւ «Ճառայ»ի ներկայացուցիչները :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ մասին հրատարակուած նոր տեղեկութեանց համաձայն, Ֆը բանան տրամադիր է որոշ դիմումներ կատարելու, իբրեւ հետեւանք Լոնտոնի մէջ կատարուած խորհրդակցութեանց: Նախարարական խորհուրդը երէկ զբաղեցաւ այս հարցով: Կ'ըսուի թէ համաձայնութիւն գոյացած է 5—6000 հոգինոց զերման զօրամասեր կազմելու :

ԱՆԳԼԻԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութիւնները կը կատան Լոնտոնի մէջ, երկու պետութեանց արտաքին նախարարներուն միջեւ : Այս առթիւ Պ. Պեւիւին դիտել տուաւ թէ Մեծն Բրիտանիա չի կրնար ընդունիլ 1936ի դաշնագրին միակողմանի դադրեցումը: (Այս դաշնագրով Անգլիա իրաւունք ունի զօրք պահելու Եգիպտոսի մէջ եւ ի հարկին զին – ուորական գործակցութիւն հաստատելու երկու երկիրներուն միջեւ): Եգիպտոս կ'առարկէ թէ Անգլիա խախտած է դաշնագրին կարգ մը տրամադրութիւնները եւ թէ իրենց բանակը ի վիճակի է պաշտպանելու Սուէզի ջրանցքը, եթէ անհրաժեշտ սպառազինութիւնն ստանայ: (Անգլիա վերջերս դադրեցուց զինամթերքի առաքումը): Եգիպտոս կը պահանջէ նաեւ Սուտանի կցումը: Բրիտանական տեսակէտով, Եգիպտոս պարտաւոր է գործադրել իր պարտականութիւնները իբրեւ անդամ Ատլանտեանի դաշինքին, ինչպէս Ցունաստան եւ Թուրքիան, եւ այն ատեն օտար զօրքի ներկայութիւնը իր հողին վրայ՝ պիտի համարուի աջակցութիւն հաւաքական ապահովութեան համար :

ԻՏԱԼ. ՀՐԱԲՈՒԽԻՆ ԲՈՐԲՈՔՈՒՄԸ հետզհետ կը սաստկանայ, հրակէզ նիւթեր արձակելով դէպի երկինք: Նոր յաւան կր հոսի ժամական 50 քիլոմեթր արագութեամբ: Մեծ մտահոգութեան մատնուած են չրջակայ գիւղերու բնակիչները :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԳՕԱՄԵԱԿԸ Փարիզի մէջ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ճ. Դ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

Այս կիրակի իրիկուն ժամը **20.30**ին, **Mutualité**ի մեծ սրահին մէջ, 24 rue St. Victor: Métro Maubert - Mutualité :

Կը ներկայանայ՝ ընկ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՃԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՃՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Նոր Սերունդ) :

Խօսք կ'առնեն ԿԱՊՈՃՑ ԽԱՉԻ, ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆի եւն. ներկայացուցիչները :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին օրիորդներ ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՄԱՐԻ ԿԱՒՎԱՐԵՆՑ (երգ), ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ (արտասան) Օր. ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ), նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ Օր. JANINE CAVARDի (1er prix du Conservatoire) :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Վաղաւնի մէջ

Դեկտ. 15ին, պատ. նախագահութեամբ ծերակուտական և նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷի :

Կը խօսի ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար :

×

Մարսէյլի մէջ

Դեկտեմբեր 17ին :

★

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հ. Ճ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԳՕԱՄԵԱԿԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Ճ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին նախաձեռնութեամբ, 60 տարիներու ընթացքին Հայ Ազատագրական պայքարի ճամբուն վրայ զոհաբերուած Հայդուկներու եւ մտաւորական գործիչներու յիշատակին տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր արարողութիւն Փրատոյի Մայր եկեղեցիին մէջ, այս կիրակի, առաւօտ, Ս. Պատարագէն վերջ:

Կը հրաւիրուի ամբողջ հասարակութիւնը, յարգելու համար ազատագրութեան զոհերուն յիշատակը :

ԳՕՑԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑԸ

Հ. Ճ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կը խնդրէ Ֆրանսայի բոլոր շրջաններուն Նոր Սերունդի վարչութիւններէն օրացոյցը ստանալու համար դիմել Ա. Պետիկեանի, 7 rue Berlioz, Մարսէյլ:

Մարսէյլի շրջանին բոլոր մարմինները պէտք է դիմեն ամէն երկուշաբթի իրիկուն ժամը 7էն մինչեւ 9: Օրացոյցին գինն է 150 ֆրանք :

«Ճառագ» պարահանդէսը

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆԸ ԵՒ ՀԱՃԵԼԻՆ

Դեկտ. 9, շաբաթ դիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Clubի մէջ, 51 rue Grignan, Մարսէյլ :

Առաջնակարգ նուագախումբ եւ մաքուր պիւֆէ, սիրուն անակնկալներ եւ ընտանեկան մթնոլորտ: Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները :

Գանձարանի Հայկական արգելուն

Անզուգական գործէն հազուագիւտ օրինակներ մնացած ըլլալով՝ Հայ երգի նախանձախնդիրը աղգայիններուն կը յանձնարարուի օգտուիլ :

Մօտ 800 մեծադիր էջեր (երկսիւնակ) 720 ձայնագրեալ երգեր: Հեղինակներու կենսագրականով եւ նկարներով, գեղարուեստական տպագրութիւն :

Ամբողջ գործը վեց հատոր, ՆՈՐ ՏԱՐՕՒԱՆ եւ ամէն առթիւ նուէրցու միակ գիրքը, հայ տունին անչնջելի զարդը: ՓՆտռելֆարիզ՝ Հրանտ Սամուէլ, Պարսամեան, Բալուեան եւ Մարսէյլ՝ Շեբրիկեանցի մօտ:

ԲԱՑՕՒԿ ՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Փարիզի մէջ Ա. անգամ ըլլալով կը տեսնուի այսպիսի բացառիկ առիթ մը :

Կանանց ճերմակեղէնի առեւտրականներուն մեծագոյն կը հայթայթուին նիլօնէ պատրաստուած ամէն տեսակ ներքնազգեստներ, այր մարդու նիլօնէ շապիկներ եւ փողկապներ, էնտէմայապլը նիլօն եւ գրիպոթալ նիլօն գուլպաներ :

Կը ծախուի նաեւ փոքրաքանակ, անմրցելի գիներով: Société MURNYL, 40 rue Frémicourt, Paris (15) : Tél. Suffren 69-18:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ճ. Դ. «Ակնունի» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ճ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթը՝ 1920 Դեկտ. 2: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ճ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովը կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ա. Ահարոնեան ա – կումբը :

ՊԱՆՆԷՕ ՔԱՇԱՆ.— կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկերուհի Մալխասեանի բնակարանը, 21 Sentier de la Roue: Ճաշդապահ ըլլալ :

ՀԱՑ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ եւ կամաւորներու Միութեան Իսիի եւ շրջանի նորակազմ մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 2 rue de la Défense, Իսի լէ Մուլինօ, «Երիմեան» դպրոցին մէջ: Ներկայ կ'ըլլան կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչները : Կարեւոր օրա – կարգ :

ՊԱՌ ՍԱՐՍԷՆ

57, Rue Bernard de Bois, Marseille

Եթէ կ'ուզէք, պահ մը ձեր հոգերը մոռնալ, այցելեցէք, հանրածանօթ ԱՐՍԷՆԻՆ ՊԱՌԸ, ուր պիտի գտնէք, անմահական օդին, իր բազմատեսակ աղանդերներով: Ինչպէս նաեւ շաբաթ եւ կիրակի օրերը, պիտի վայելէք ՀՈՒԶԱԿԱՒՈՐ ԹՈՐ – ԳՈՄԻՆ ՆՈՒԱԳԸ :

ԱԶԳԵՐՆԻԴ ԼՍՑԻ ...

Եթէ կ'ուզէք ընտանեկան հաճելի Reveillon մը անցընել երեկոյեան 8.30էն մինչեւ առաւօտ, փութացէք հայկական

Ճաշարան ԷԼՄԱՍ

11 RUE BUFFAULT (Métro CADET)

Ուր պիտի նուագէ թառախտ ԳԱՐԵԳԻՆ, ԳԷՈՐԳ ՋԱՆի հետ:

Հայկական պարեր եւ կինոյի պար լեզգինկա Գէորգեանի կողմէ, իսկ հայկական պարերը եւ երգերը երկու Հայուհիներու կողմէ :

ԿԱՆԽԱՒ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՏԵՂԵՐԸ

Ձեւագիտութեան դասընթացք Մարսէյլի մէջ

Անոնք որ հետեւած են կարի եւ կը փափաքին ձեւել ալ սորվիլ:

Բացուած է ձեւագիտութեան դասընթացք մը, ՄԻՆՉԵՒ 40 ՏԱՐԵԿԱՆ ԿԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ :

Կարճ ժամանակամիջոցի մէջ եւ դիւրամատչելի պայմաններով, շաբաթը երկու անգամ, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ եւ ՈՒՐԲԱԹ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին : Դիւրըմբռնելի մեթոտով, հայերէն եւ փրանսերէն:

Դիմել, երեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 6, Ահարոնեան Ակումբը, 26 rue des Convalescents: Մարսէյլ:

COTE D'AZURի ՆՐԲԱՃԱՇԱԿ ՀԱՑՈՒՀԻՆ
ՑԱՃԱԽՕՐԴՆ Է SAVOIի
Ներկայիս սեռնչելի տարուկ գիշերաւոցներ, աւմրցելի գիներով :
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ
13 Ave. Californie, NICE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վ.եցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678-63
Vendredi 8 Décembre 1950 Ուրբաթ 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6326–Նոր շրջան թիւ 1737

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԱԽ ՆԵՐՔԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի կեդր· վարչութիւնը կոչ մը հրատարակած է այսօր, իր խօսքը ուղղելով մասնաւորապէս ծնողներուն :

Սերունդի փրկութեան ազդակ մըն ալ այս Մխութիւնը, որ կը գործէ հինգ տարիէ ի վեր :

Մեծ մասով այստեղ կրթուած տղաքներ եւ աղջիկներ են Նոր Սերունդին անդամները, արժանի՝ ամէն զուրգուրանքի :

Մխութիւնը ունի արդիական ծրագիր – կանոնագիր մը, որ ամէն պատեհութիւն կ'ընծայէ ինքնազարգացման :

Ծրագրին մէջ նախատեսուած են ոչ միայն տարիքէ, այլեւ միջավայրին պահանջները :

Զորուցամաք տասնաբանեայ մը չէ այդ ծրագիրը, այլ կենդանի ուղեցոյց մը, զարկ տալու համար բոլոր ընդունակութեանց ներդաշնակ զարգացման :

Ո եւ է պատանի եւ պարմանուհի, եթէ որոշ ժամանակ մը հետեւած է Նոր Սերունդի ասուլիսներուն եւ դասախօսութեանց, պիտի խոստովանի միջավայրի տարբերութիւնը, եթէ ոչ ուրիշ առաւելութիւններ :

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդը վառարան մըն է ուր միտքն ու սիրտ հաւասարապէս կը զարգանան, կը բաւէ որ աշխատանքը չպակսի :

Արդարեւ, միայն խանդավառութիւնը եւ անցեալ աւանդութիւնները բաւական չեն, առաջադրուած նպատակները իրականացնելու համար :

Ինչպէս ուրիշ ճակատներու վրայ, այստեղ ալ նուաճումներ կարելի է կատարել միայն սրտագին, գիտակից եւ յարատեւ աշխատանքով : Միշտ ճիգ մը աւելի փորձելով :

Ծնողները կրնան թերանալ իրենց պարտականութեանց մէջ : Երկկ այդ զանցառութիւնն էր որ կը մատնանչէինք եւ դեռ ուրիշ բաներ ունինք :

Անհրաժեշտ չէ սպասել որ պատասխանեն հրապարակային կոչերու, դէպի Նոր Սերունդ առաջնորդելով իրենց զաւակները :

Միշոցնե՞ր կը պակսին ուղղակի այդ զաւակներուն հետ խօսելու եւ իրենց իսկ փրկութեան, ինքնապաշտպանութեան ճամբան ցուցնելու :

Մանաւանդ այսօր, երիտասարդն ու երիտասարդուհին շատ աւելի լաւ կը հասկնան իրենց տարեկիցներու լեզուն : Աւելի դիւրաւ կը մօտենան իրարու, փոխանակ պաղղաւակ դիրք մը բռնելու :

Կը նշանակէ թէ Նոր Սերունդի ոեւէ անդամի տարրական պարտականութիւնն է փրկել ուրիշ մը : Ուրիշներ :

Երբ ինք համոզուած է որ կը գտնուի չիտակ ճամբու վրայ, յանուն սերունդի փրկութեան, ինչո՞ւ պիտի վարանի կարելին փորձել, չարքերը խտացնելու համար : Մոլորածները, քնացողները, թերացողները դարձի բերելու համար :

Եթէ հազար էք, պիտի աշխատիք դառնալ երկու հազար : Պիտի ցանաք բազմապատկուիլ, յարաճուն գործունէութեամբ :

Ներքին աշխատանքի մէկ մասն է այս, ամէն տեղի համար :

Միւսը, շատ աւելի հիմնական, առաջինն ան – դամ չէ որ կը յիշեցնենք ։—

Եղածով, թերի գիտելիքներով գոհանալ՝ կը նշանակէ ետ երթալ : Կը նշանակէ լճանալ, սեփական ձեռքերով փակել յառաջդիմութեան ճամբան :

Մենք պիտի չուզէինք որ այդ սեւ օրը տես – նէին Նոր Սերունդին տղաքն ու աղջիկները :

Այդպիսի դժբախտութիւն պիտի չուզէինք ոեւէ երիտասարդական միութեան կամ անհատի համար :

Կարելի՞ է սերունդ փրկել, ժառանգութիւն ապահովել կիսկատար գիտելիքներով : Թերխաշ, թափթփած հայերէնով մը :

Կարելի՞ է դիրքեր գրաւել եւ յաւակնութիւններ արժեցնել ծուլութեամբ, սովորամոլութեամբ եւ թարթափումներով :

Երիտասարդին թեւ տրուած է թռչելու, ոս – տումներ կատարելու համար : Մանաւանդ այս ափերուն վրայ :

Մշտնջենական չարժումի մը ալիքներն են որ կը չառաչեն մեր շուրջը : Մեր դլխուն վերեւ :

Օրուան պահանջը,— յառաջապահ սերունդ մը՝ ամէն բանէ առաջ :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՁՍ ԱԼ ԽՆԴՈՑՔ ՄԸ ՁՄԲՐԱԾԵՐ

Նոյեմբեր 29ի 30րդ տարեդարձը եւս լայն բացած է ծանօթ խմբակին դարշահոտութեան ծորակները :

Ամէն տեղ նոյն թրքաբարոյ խուժանավարութիւնը : Նոյն բառերով, նոյն տառերով : Նոյն թխածոյ, ստայօդ եւ թունահոս «քլիչէ»ներով :

Խեղճերը տակաւին չսորվեցան որ Հայաստանի բոլշեւիկեան իշխանութեան հաստատումը տեղի ունեցաւ ոչ թէ 1920 Նոյեմբեր 29ին, այլ Դեկտեմբեր 2ին, պաշտօնական համաձայնութեամբ :

Նոյ· 29ը տեղական ըմբոստութիւն մըն էր Ղազախ – Քարվանսարայի մէջ, որ չախչախուեցաւ, եւ հերոսներն ալ իրենց չունչը բագու առին, միասին տանելով եւ գնդակահարելով գերիները :

Բայց այդ օրէն ի վեր պատմութիւնը անջնջելի տառերով արձանագրած է իրենց փառաւո՛ր ելոյթը,— պատերազմ Սեվրի դաշնագրին դէմ, ձեռք ձեռքի՝ Թուրքիոյ հետ :

Թող կարդան եւ խնջոյք մը եւս սարքեն :

— « Հայաստանի Ցեղափոխական Կոմիտէն լի է հաւատով, որ նա վայելում է նաեւ Տաճկաստանի աշխատաւորութեան համակրանքը, այն ժողովըրդի, որն արդէն հասկացել է Անտանտայի դաւրաւոր լծից ազատուելու անհրաժեշտութիւնը եւ որը կոչուած է Արեւելքի յեղափոխականացման մէջ խոշոր դեր կատարելու : Հաւատում ենք, որ իմպերիալիստական լծից ազատագրուող ժողովրդական Տաճկաստանը մեզ եւս իր հետ Սեվրի Դաշնագրի հակառակորդ համարելով, մեզ եղբայրական ձեռ է մեկնելու այժմ, երբ մենք տապալեցինք մեր թշնամուն եւ նրա հետ միասին կուիւ ենք մղում Անտանտայի գիշատիչների դէմ : Մենք համոզուած ենք նաեւ, որ ոչ թէ յաղթողի սուրն է թելադրելու Խորհրդային Հայաստանի ու աշխատաւորական Տաճկաստանի միջեւ կայանալիք հաշտութեան պայմանները, այլ Խորհրդային Հայաստանի ու աշխատաւորական Տաճկաստանի ազատ ժողովրդների եղբայրական համերաշխութիւնն ու համաձայնութիւնը» : (1920 Նոյ· 29) :

Զարժե՞ր «հայրենասիրական» ճառեր խօսիլ եւ արեւշատութեան աղօթքներ արտասանել նաեւ այս մասին,— հայերէն, ֆրանսերէն կամ անգլերէն :

Վ.Ա.Հ.

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ընդդիմադիր թերթերը մասնաւոր յօդուածներ հրատարակելով, կը բացատրեն թէ ժամանակը չէ կուսակցական պայքարներ մղելու ճիշդ այն պահուն երբ «Թրքական արիւնը կը հոսի Քորէայի մէջ» : Այսպէս, Հիւսէյին Ճահիտ Եալչընը կը գրէ Դեկտ· 5 թուականով, Անգարայի «Ուլուս» թերթին մէջ·— « Մեզի սպառնացող վտանգին հանդէպ, ամէնքս ալ պարտաւոր ենք մխանալ, ձեռք ձեռքի տալով : Ես այսօրուընէ կը դադրեցնեմ կուսակցական պայքարը : Այսուհետեւ իմ գրութիւններս պիտի ներչնչուին միայն ազգային միութենէն » :

ԷՏՆԱ. ՀՐԱԲՈՒԽԻՆ լաւանները կը սպառնան թաղել երկու գիւղեր, որոնց բնակիչները պարպուած են արդէն : Երկու հազար գիւղացիներ կը հեռանան քայլ առ քայլ, մոխիրներու հրակէզ ծուխն առջեւ եւ ծունկի գալով կ'աղօթեն եւ հրաչքի մը կը սպասեն : Ձիւնապատ հրաբուխը, որ բար – բոքած է 12 օրէ ի վեր, անդադար կ'որոտայ եւ հրեղէն ժայռեր կը գլորէ աւերելով տուները, այդիներ եւ ծառաստաններ : Փախստական գիւղացիները ուժասպառ դարձած են անքնութենէն, չատերը կուլան յուսահատօրէն, հաւաքելով իրենց վերջին զոյքերը : Մէլօ գիւղի եօթանասուն տարեկան քահանան գիշերն ի բուն աղօթեց ժ· դ· առջեւ մնացած մատուռի մը մէջ որ վտանգուած է : Ցետոյ տունէ տուն չրջեցաւ, հեռացողները մխիթարելու համար : Ոստիկանները կ'օգնեն զոյքեր բեռցնելու էշերու եւ յորիներու վրայ, իսկ Սի – կիլիայէն հասած հրշէջներ կը մաքառին բոցերուն դէմ :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ զինուորական հրամանատար եւ մարզպան նշանակուեցաւ զօր· տը Լաթըը տը Թասինեի, որ չաբթուս վերջը կը մեկնի իր պաշտօնատեղին : — Ըմբոստներու հրամանատարութիւնը որոշած է ընդհ· յարձակումի անցնիլ Հնդկաչինի մէջ Դեկտեմբեր 16ին, երբ լիալուսին է :

ԳԵՐՄԱՆԻԱ կը պահանջէ իրեն վերադարձնել Հռենոսի ափին եւ Սթրազպուրկի դիմացը գըտնուող Քէլ քաղաքը, որ այժմ կը գտնուի Ֆրանսական գրաւման տակ :

Անգլիա-ամերիկեան հաւաձայնութիւն

ԲՈԼՈՐ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Թրումըն – էթլի խորհրդակցութիւնները կը չարունակուին Ուաչինկթընի մէջ : Ցաչորդաբար դատարուեցան երկու ժողովներ եւս, որոնց ըն – թացքին քննուեցան ի միջի այլոց տնտեսական եւ Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան խնդիրները :

Ծայր· Արեւելքի կապակցութեամբ ցարդ որոշուած են հետեւեալ որոշումները·—

1) Եթէ — ինչ որ հաւանական չի թուիր— չին համայնավարները դադրեցնեն կրակը, Քորէայի մէջ կանդ առնելով 38րդ զուգահեռականին վրայ եւ սկսին հաշտութեան բանակցութիւնները, Մ· Նահանգներն ու Մեծն Բրիտանիա պիտի բանակցին, առանց սակայն զիջելու հիմնական սկզբունքներու մէջ : Ուրիչ խօսքով, Քորէան, Ֆորմոզան եւ Հոնկքոնկը յանձնելու մասին որեւէ առաջարկ նկատի պիտի չառնեն : Ոչ ալ Ֆրանսային պիտի յանձնարարեն լքել Հնդկաչինը :

2) Եթէ երեւան գայ որ կարելի է բանակցիլ Քորէայի մասին, երկու պետութիւնները պիտի հաւանին վերջացնել պատերազմը այնտեղ, պայմանով որ Հարաւային Քորէան մնայ ՄԱԿի գրաւման տակ եւ Հիւսիսայինը ենթարկուի կարմիր Զինաստանի գրաւումին : Դաշնակիցները համաձայն պիտի ըլլան այս կարգադրութեան, նկատի ունենալով որ Հիւսիսային Քորէան գրաւողները պիտի ըլլան Զինացիները եւ ոչ թէ Ռուսերը :

3) Մեծն Բրիտանիա պիտի չպաշտպանէ կարմիր Զինաստանի ընդունելութիւնը ՄԱԿի մէջ : Այս պարագային Մեծն Բրիտանիա պիտի իւրացնէ Ա – մերիկայի կեցուածքը :

ՊԻՏԻ ՓՈԻԹԱՑՆԵՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄԸ

Վերջին երկու հանդիպումներու ընթացքին որուած ամենակարեւոր որոշումն է այն վճռական եւ արագ աշակցութիւնը, զոր Մ· Նահանգները պիտի չարունակեն տալ Արեւմտեան Եւրոպայի պինակիցներուն, զինուորական եւ տնտեսական պետիններու վրայ : Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ, թէ «Պ· Պ· էթլի եւ Թրումըն բոլորովին համաձայն են Հիւսիսային Ատլանտեանի պաշտպանութեան ծրագիրները սոսկողաբար իրագործելու անհրաժեշտութեան մասին : Բոլոր դաշնադիր կողմերու գործակցութեամբ այդ աշխատանքները յառաջ պիտի տարուին արագ եւ վճռական կերպով » :

Որոշուած է նմանապէս վճռաբար դիմագրաւել ամէն կարգի յարձակում, երբ եւ ուրկէ որ ալ գայ առիկա, ի պաշտպանութիւն ՄԱԿի հիմնական սկզբունքներուն : Կողմերը հակառակ են զիջումներու քաղաքականութեան եւ վստահ են որ ՄԱԿի մեծամասնութիւնը համաձայն է այս տեսակէտին : Եւ վերջապէս ՄԱԿի ուժերը ինքնաբերաբար պիտի չհեռանան Քորէայէն, այլ պիտի չարունակեն կռիւը : Պիտի հեռանան այն պարագային միայն, երբ չինական բանակները զիրենք ծովը կը թափեն :

Համաձայնութիւն գոյացած է նմանապէս տնտեսական կարգ մը հարցերու եւ յատկապէս հումի նկերթերու հայթայթման եւ գործածութեան հարցին չուրջ, նկատելով որ այդ բոլորը նոյնքան կենսական են Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան տեսակէտով : Այս աշխատանքները զեկավարելու համար պիտի կազմուի մասնագիտական խառն յանձնախումբ մը :

Բանակցութիւնները կը չարունակուին եւ հաւանաբար վերջ պիտի գտնեն այսօր (ուրբաթ) :

«ՈՉ ՄԷԿ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԶԻՋՈՒՄ »

Վարչապետ Պ· էթլի, հակերոյթի մը ընթացքին յայտարարեց հետեւեալը ի միջի այլոց ·— « Ոչ մէկ մեղմացուցիչ քաղաքականութիւն պիտի ընդունինք հիմնական զիջումներու գնով, որովհետեւ բոլորս ալ դառն փորձառութեամբ պիտինք, որ այդ տեսակ քաղաքականութիւն մը արդիւնք չի տար : Մեծն Բրիտանիա վճռած է կենալ Մ·Նահանգներու կողքին Քորէայի մէջ : Ցորչափ Աստղազարդ Դրօշը պիտի ծածանի այնտեղ, պիտի ծածանի նաեւ բրիտանականը : Մեծն Բրիտանիա ճանչցաւ կարմիր Զինաստանի կառավարութիւնը, նկատի ունենալով որ կարմիրները կ'իշխեն այժմ չինական գլխաւոր հողամասին վրայ : Պէտք է զգուշանալ՝ յուզումի ազդեցութեան տակ քաղաքականութիւն վարելէ Քորէայի մէջ, որովհետեւ մեր աչքերը պէտք է սեւեռին համաշխարհային խաղաղութիւնը պաշտպանելու եւ միջազգային օրէնքը յարգելու կարեւորագոյն հարցերուն վրայ : Մենք պիտենք մեր պարտականութիւնները եւ պիտենք կենալ մեր բարեկամներու կողքին » :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԿՈՉ ՄԸ ԿԱՐՄԻՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻՆ

ՄԱԿի անդամ ասիական եւ միջին արեւելեան 13 պետութիւններ միացեալ կոչ մը յանձնեցին կարմիր Զինաստանի պատուիրակութեան նախագահ զօր· Վուին, խնդրելով զայն անմիջապէս փո–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԻՔԱՑԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑԻ ԲԱՆՏԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

Ե.

1863, Ս. Պետերբուրգ, Պ. Պ. Բերդ

Սիրելի եղբայր,

Ես մեծ ուրախութեամբ կը կարդամ մի օր քո ակնարկած յօդուածները «Կռունկ»ի մէջ, այդ բաները իսկ շատ հարկաւոր են, բայց այժմ լսո – սինք հանդուցեալ Ախվերտովի կարծիքի մասին թէ Տարօնայ գաւառներում առաւել քան թէ ուր եւ իցէ, մնացել են լեզուի գեղեցկագոյն ոճերը:

Ես շատ յարգում եմ մեր հայրենակցի զի – տութիւնն եւ տաղանդը, բայց այսու ամենայնիւ ես զնում եմ բոլորովին ուրիշ ճանապարհով :

Նա խորհուրդ է տալիս ընդունել Տարօնայ բարբառը դրականապէս, իսկ մենք ընդունում ենք դրան համեմատութեամբ, պատճառաւ որ ընդ – հանուր ստուգութիւնը դրան կը բերէ անվախճան հակասութեանց: Ազգը թողաւ հին լեզուն, մտքե – րի բացատրութեանց հին ձեւը, եւ սկսաւ գործա – ծել նոր, վայրենի ու անմշակ ձեւը ոչ այն պատ – ճառով որ առաջինը վատթար կամ ցածագոյն էր նորից, կամ ընդհակառակն, որ նորը լաւագոյն կամ զեղեցկագոյն է հինից, այլ այն պատճառով որ հինցած ձեւերը էլ չէին համապատասխանում նորա մտքերի կազմութեան: Մի եւնոյն պատմա – բանական պատճառը, որ ստիպեց նորան թողուլ հին ձեւը կը ստիպէ նորան չը հնաոճանդել ընդհան – րապէս մի որ եւ իցէ բարբառի ձեւերին, եւս ա – ռաւել կը ստիպէ փախչիլ այն բարբառից, որի մէջ հարազատութեամբ պահված են հին լեզուի ձեւերը: Ազգը թողաւ հին, մշակված եւ բաւակա – նին կոկ լեզուն նորից ստիպված, ըստ որում այդ լեզուն էլ իր առաջնայ ձեւով անհասկանալի էր նորան. ուրեմն ո՞ր լօգիկային հետեւելով մենք պէտք է դիմենք այն բարբառին, որի մէջ առա – ւաւութեամբ գտնվում են հին ձեւեր: Նոր լեզուն ի սպառ կորցնում է իր խորհուրդը, երբ որ ու – րանում են նորա անկախութիւնը, ես ինքս առաջ քիչ թէ շատ հետեւում էի նոյն ուղղութեան որ այժմ գովաբանվում է «Կռունկ»ի մէջ, բայց իմ մէջ առաջացաւ յեղափոխութիւն եւ աչքերս բաց – վեցան: Ինձ համար այժմ փոյթ չէ թէ այս կամ այն բարբառով աւելի զեղեցիկ են խօսում, այսինքն աւելի մօտ հին ձեւերին. ես ուրիշ բան եմ փնտռում, ո՞ր բարբառի մէջ շատ են մշակ – ված կենդանի ձեւերը նոր լեզուի: Հին ձեւերի համար, որ (ինչպէս հաւատացնում են մեզ) գործ են ածվում Տարօնի բարբառի մէջ, ես հարկաւո – րութիւն չունիմ դիմելու Տարօնի բարբառին, ես կարող եմ գտնել այդ բաները եւ յետագայ մտաե – նագիրների չարագրութեանց մէջ. բայց եթէ կան դորա մէջ նոր ձեւեր, ժամանակի ձեռքով մշակ – ված, մեր ներկայ հարկաւորութեանց համաձայն, ապա ուրեմն չնորհեցէք մեզ :

Լեզուն մի որ եւ իցէ վարդապետութիւն չէ. ամենավատթար վարդապետութիւնն կարելի է տարածել եւ նա նայելով իր յատկութեան, կը ճարէ այս ու այն տեղ իրեն հետեւողներ չատ կամ քիչ: Բայց լեզուն վարդապետութիւն չէ, կարելի չէ լեզուն քարոզել, ուզես ա՛ռ բոլոր ազգը եւ նըս – տեցուր աշակերտական նստարանների վրայ, որ անկարելի բան է, զարձեալ աշխատանքը անօգուտ կը լինի: Այս մի չատ քնքոյշ խնդիր է : Լեզուն խորհրդածութիւններ չէ, որ չարադրվի, լեզուն օրէնք չէ որ հրամայվի: Մի որ եւ իցէ մտքի յայ – տարար ամենագեղեցիկ ձեւն անգամ որ եւ է գա – ւառի, պէտք է մտցնենք լեզուի մէջ, ոչ թէ ստի – պողական կամ պաշտօնական կերպով այլ գաղ – տագողի որպէս մաքսանենգութիւն, որպէսզի պատճառ չը լինի յեղաշրջութեան: Ամենայն չըր – ջան ունի իր բնաւորութիւնը եւ նոյն կերպարան – քը նոյն բնաւորութիւնը կ'ունենայ եւ նորա լե – զուն, մեր հին լեզուի մէջ ասում ենք «գան ըմ – պել», իսկ նորի մէջ գանը չէ խմվում, այլ ուտ – վում է. ասում ենք ծեծ ուտել եւ ոչ թէ խմել, հին լեզուի մէջ ոչ մի տեղ կարելի չէ գտնել այդ – պիսի ոճ:

Գաւառական բարբառները կարող են օգնել ընդհանուր լեզուին առանձին ինքնուրոյնաբար մշակված բառերով եւ ասացվածքներով, բայց միայն այնպիսիներով, որ չկան միւս բարբառնե – րի մէջ, կամ եթէ մինը միւսից գերազանց է: Ընդ – հանուր պահասութեան կարեւորութիւնը փոխա – րարձաբար լցուցանելով հնարաւոր է նոր լեզուի մշակութիւնը, իսկ եթէ ամբողջապէս առնունք մի որ եւ իցէ գաւառական լեզու, որքան էլ որ գա լաւ լինի, այսու ամենայնիւ կարող չէ արմատ ձգել օտար հողի վրայ, որովհետեւ գա մի ուրիշ գա – ւառի ծնունդ եւ սեփականութիւն է: Ամենայն փորձ որ եւ է բարբառի կողմից միւս բոլոր բար – բառների համար դրօչակ բարձրացնել «այսպէս խօսիր» վերնագրով, միշտ կը լինի ձայն բարբա – ռոյ յանապատի, զանազան գաւառների մարդիկը, եթէ կամենում են նոյն լեզուն բարօյական գործիք

Հրատարակ՝ի...

Այս տարի լրացաւ Հ. Բ. Դաշնակցութեան վաթսունամեակը :

Շատ մը հայաշատ վայրերու մէջ, արդէն տո – նեցին հոծ բազմութեամբ, ինչպէս՝ Լիոն, Տէսին, Վիէն, Սէնթ Էթիէն, Սէն Շամոն, Կրընոպլ, Պոռ – տօ , եւայլն:

Այս չաբթու կը տօնուի Փարիզի, յաջորդ չաբթու՝ Մարսէյլի մէջ, ինչպէս արտասահմանի մէջ, ուր խումներամ բազմութիւններ կ'ունենդ – րուն բանախօսութիւնները՝ այս հսկայ կուսակցու – թեան վաթսուն տարուան արդիւնաւոր գործու – նէութիւն եւ անհուն զոհողութեանց մասին: Այս առթիւ, անգամ մը եւս կ'ոգեկոչուին անունները այն հերոսափառ նահատակներուն, որոնք ինկան անտրտունջ, փշապսակը իրենց ճակտին, խաչը ի – րենց ուսերուն, պայքարելով, բռնակալութեան , բարբարոսութեան եւ ամէն տեսակ զազիր քսու – թիւններու դէմ, միշտ նշանաբան ունենալով , «կամ մահ կամ ազատութիւն»...:

Ես Դաշնակցական չեմ, սակայն իմ Հայ ըլլա – լը կը պարտադրէ չնորհաւորել, անոր վաթսուն – ամեակը, եւ խոնարհիլ, անոր հիմնադիրներու անմահ յիշատակին առջեւ: Համոզուած եմ թէ Հ. Բ. Դաշնակցութիւնն է որ իսկապէս կը տեսնէ, կը զգայ բարբարոսային անարդարութեան գոհին՝ հայ ժողովուրդին ցաւերն ու վէրքերը: Միայն ան է այդ վէրքերուն եւ ցաւերուն սպեղանին ու բա – լասանը: Փա՛ռք իրեն :

Բայց դիտեմ նաեւ թէ ան ունի իր հակառա – կորդները, թշնամիները: Թշնամիներ որոնք բաժ – նուած են երեք մասերու կամ հատուածներու :

Առաջին՝ կաշառուածներ, երկրորդ՝ փառա – մոլները եւ երրորդ՝ նախանձոտները:

Այս երեք ամպարտները յաճախ կը միանան, մէկ բերան կ'ըլլան, ու կը սկսին վախկոտ, հա – յհոյհոյել: Գռեհկօրէն՝ դրաւոր կամ բերանացի կը յարձակին Դաշնակցութեան դէմ, միշտ իբրեւ զէնք ու զրահ ունենալով, սու – տը, զրպարտութիւնը, նենգութիւնը եւ ամէն կարգի ստորնութիւններ , որոնցմէ Սատանէն ան – դամ պիտի զարշէր :

« Շունը կը հաչէ, կարաւանը կ'անցնի» :

Ամէն անգամ որ առիթ մը կը ներկայանայ , պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսացողներ անմիջապէս հրապարակ կ'իջնեն, ի հարկին՝ կը պղտորեն, զու – լայ, խաղաղ ջուրը... Եւ անմօթաբար կը ճգնին համոզել հայ զանգուածը թէ՝ «Հ. Բ. Դ.ը հայ ժողովուրդի թշնամին է»: Մինչեւ անգամ զրեցին թէ Դաշնակցութիւնը միացած է Թուրքին, հա – յատանը կործանելու համար :

Անոնք հայրենադաւ կ'անուանեն Դաշնակցու – թիւնը, մոռնալով որ ամէն տեսակ դաւաճաններ, մատնիչներ եւ եղբայրասպաններ կը վխտան իրենց շարքերուն մէջ :

Դեռ երէկուան պատմութիւն է,— Գերմանա – կան դրաւման չորս տարիներու ընթացքին, մէկ Հայու քիթ չարիւնեցաւ, չնորհիւ Դաշնակցու – թեան հայրենասիրական լրջութեան եւ արթնու – թեան: Իսկ իրենք ի՛նչ քսութիւններ եւ դաւեր սարքեցին, աս ու ան վարկաբեկելու, կոդոպտե – լու, նոյն իսկ սպաննելու համար: Մանաւորապէս հոս Մարսիլիոյ մէջ քանիներ ինկան եղբայրադաւ գնդակներով... Ոչ միայն Դաշնակցականներ, այլ եւ չէզոքներ, օրինակ տարաբախտ Սարդիս Ար – մաղանեանը (հնչակեան) :

Դարձեալ Մարսէյլի մէջ էր որ 1947ին, այդ վարձկանները, սեւ ցանկ մը չինեցին եւ ղրկեցին առ որ անկ է, յուսալով թէ հայկերը Բերիան կրնայ զալ մինչեւ Ալանտեանի ափերը :

Անոնք դեռ չեն յագեցած ուտելով, խմելով Դաշնակցութեան մխան ու արիւնը: Փարիզի կար – մրախտ քուրջի կտորը չէր որ «Ա. Ն.» տորա – զրութեամբ, (25 եւ 26 հոկտ.) տանիքը եւած, կատղած չան մը պէս կ'ոռնար Դաշնակցութեան 60ամեակի առթիւ :

Մէկ երկու հատուածներ այդ կնդուղը կա – կուղցնող, փախուկին զրչէն :

« ... Հայ ժողովուրդը ատելով կ'ատէ այդ կուսակցութիւնը եւ անէծքով կը յիշէ անոր ա – նունը »:

« ... Ո՛չ Դաշնակցութեան հասկցած ձեւով Հայկ. Դատ գոյութիւն ունի, ոչ ալ այդ կուսակ – ցութիւնը այլեւս որեւէ կապ ունի այդ հարցին հետ»:

« ... Դաշնակ ղեկավարութիւնը կը զգուշա – նայ Թրքահայաստանի խօսքը ընել, չվշտացնե – լու համար իր Անգարայի բարեկամները: Ան կը պատրաստուի ամերիկեան զէնքերով եւ Անգարայի գիւնակցութեամբ յարձակիլ, Սովետ. Հայաս – տանի վրայ ...»:

Այս զազրելին Հա՞յ է թէ Թուրք: Մարդկային արարած մըն է թէ հրէշ մը: Այս անորակելին ա – ռանց ուղեղի :

Ոչ պարոն, նախկին Ցխուսեան վարդապետ , ներկայիս Մարքսեան վարպետ – վարդապետ! Հայ ժողովուրդը կ'ատէ ձեզ նման՝ խենչ չները, եւ կը փառաբանէ Դաշնակցութիւնը: Որպէսզի համոզ – ուիս, դնա անոր 60ամեակի տօնակատարութեան, եւ պիտի տեսնես կոյր աչքերովդ :

Հապա որո՞ւ հասկցած ձեւով Հայկական Դատ կո՞յ... Անգարայի ամէնէն հարազատ բարեկամ – ները եւ զործակիցները դուք չէ՞ք, Անգարայի զի – նակցութեամբ յարձակեցաք մանուկ Հայաստանի վրայ, զայն յանձնելով խորթ տնտուի մը...:

Տեսա՞ք Դաշնակցական թերթ մը որ անընդ – հատ չդիւրեցնէ Թրքահայաստանի Դատը: Իսկ ձեր մամուլը կարս – Արտահանն անգամ մոռցեր է, անչուշտ անսալով մասնաւոր հրահանգներու :

Տարիներ առաջ, կը զտնուէի Ֆրանսական Ափրիկէ, զինուորութեան չրջանը կատարելու:

Օր մը տեսայ ընտելացած հսկայ փիղ մը զանդաղօրէն, փողոցէ մը կ'անցնէր: Այդ պահուն, յարդաչէն թափթփուք տունէ մը պզտիկ չուն մը, դուրս թռաւ, վազեց փղի եռեւէն եւ սկսաւ հա – ջել... Փիղը, անախորժ ձայն մը առնելով, կե – ցաւ, եւ զարձաւ նայեցաւ, իր եռեւէն քիչ հեռու կեցող այդ հաչող չանը: Երկար դիտելէ վերջ չա – րունակեց իր ճամբան... Ինձ այնպէս թուեցաւ թէ փիղը կ'ըսէր·

— Այ զաճաճ, դուն իմ ուժս չե՞ս դիտեր, ի՞նչ պարապ – պարապ եռեւէս կը հաչես, եթէ կնձի – քիս ծայրովը քեզ բռնեմ, հազար քիլոմեթր, ան – դին կը նետեմ, հոգիդ կ'ելլէ ...:»

Արդ, ամէն անգամ որ կը լսեմ, դրաւոր կամ բերանացի յարձակումներ Դաշնակցութեան դէմ, այդ պզտիկ լակոտն ու հսկայ փիղը կը յիշեմ...:

չինել ազգի համար, պէտք է զոհ բերեն իրենց դաւառական անձնասիրութիւնը: Այլապէս կարող չէ մի օրինաւոր բան յառաջանալ :

Տարակոյս չկայ որ ազգը կարող չը լինել խո – սել ընդհանուր լեզուով, կենդանի խօսքը իւրա – քանչիւր գաւառի ժողովրդի բերնում ունի իր կապրիչները եւ հաճոյքը: Բայց լեզուի մշակու – թեան առաջին խնդիրը այն պէտք է լինի, որ խնամ տարվի այդ լեզուն բարօյական դիւրըմբռնելի դործիք անել եւ փոքր ի շատէ ուշիմ գաւառա – բնակի համար մատչելի եւ այդպէս գիտութեանց համար դիւրաւ անցանելու ճանապարհ բանալ ա – ռանց որին լուսաւորութիւնը եւ ազատութիւնը անհեռակայելի են: Դորան ընդհանուր խօսակ – ցական լեզուներու համար ոչ թէ մեր մէջ, այլ հազար անգամ մեզանից զօրաւոր ազգերի մէջ ան – գամ ամենեւին հնար չկայ, չը նայելով որ համա – լսարաններ, ճեմարաններ, զանազան ուսումնա – րաններ եւ բազմաթիւ օրագիրներ ունին: Իսկ հարկաւոր չէ, որ հետս խօսողը այնպէս խօսի ինչպէս ես եմ խօսում, բաւական է նա ինձ հաս – կանայ, հասկացողութիւնը առաջին քայլն է, ինչ որ ներկայ սերունդը հասկանայ, այն զալոց սե – րունդից ունելիքներով կարելի չէ լինել խլել :

Այս իմ բոլոր ասածներից պարզ երեւում է թէ ես որպիսի ուղղութեան հետեւում եմ: Ես ամե – նեւին երաշխաւոր լինել կարող չեմ, թէ կը պա – տասխանեմ հարցուածին այնպէս կամ կը կատա – րեմ այդ գործը այնպէս, որ կարելի լինէր ասել Safis est կամ ecce homo, ինձ օտար է այդպիսի մանր անձնասիրութիւնը: Իմ անձնասիրութիւնը բաւականացած կը լինի, եթէ ես կարողանամ ի – րագործել այն, ինչ որ զօրութիւնս կը ներէ եւ ինչ որ կարող եմ, ես, իբրեւ առանձին անհատ, կարող եմ մասնաւոր բաներում մեծ սխալներ ա – նել, թող նկատողները ուղղեն. ներկայ հանդա – մանքների մէջ եւ մեր ունեցած միջոցներով կա – րելի չէ պահանջել, որ պատկերի բոլոր մասերն առանձին առած գեղեցիկ լինեն. ես ձիգն եմ թա – փում այն վախճանին, որ դոքա ամէնքը իրենց տեղերում լինեն եւ բնական կարգով դասաւոր – ված: Գեղեցկութեան, երեսի գծագրութեան մա – սին պէտք է հսկայ ժամանակը, որովհետեւ «լե – զուն խորհրդածութիւն չէ, որ չարադրվի, որով – հետեւ լեզուն օրէնք չէ, որ նա մոռացվի», ինչպէս որ ասացի վերեւում :

Թէեւ ես տակաւին մինչեւ բայերն եմ հասել, բայց առջուց կարող եմ ասել, որ լծորդութիւնը կը սակաւանայ, իսկ խոնարհմունքը եւ ժամա – նակները կ'աւելնան, դրաբարի նկատմամբ: Փոր – ձի համար խոնարհեցի մի բայ եւ ուրախութեամբ տեսայ որ ժամանակները եւ խոնարհումը առաւել ճիշդ են եւ ուղիղ քան թէ հին լեզուի մէջ: Սա – կայն առայժմ այսքանս այդ մասին բաւական է:

Ես պատրաստում եմ նաեւ նիւթեր վասն նե – րածութեան մի մեծ գործի – Փիլիկա – Փիլիսօ – փիկական – պատմաբանական - աշխարհագրական, որի նման բան եւս չէ եղած. ես այս գործի մէջ Բեօքլին եմ պարտական, նորանից ուսայ. բայց այդ նիւթերը դեռ եւս գրված են. պատճառ, ես առանձին դրութեանց (thèse) վրայ առանց կարգի եմ գրում: Այդ կտորները ես չեմ կարող այստեղ եւ անկարելի է միաւորել յառաջ քան գործիս վերջանալը եւ իմ բերդից ազատվելը ...

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԻՔԱՑԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ

Սեպտեմբերի վերամուտէն վերջ՝ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մեր ընկերները եւ ընկերուհիները, աւելի քան երբեք խանդավառ, յառաջ կը տանին իրենց կազմակերպական աշխատանքները, եւ իրենց հայեցի դաստիարակութեան կատարելագործումը :

Հինգ տարիէ ի վեր անոնք յարատեւօրէն փարած են իրենց ծրագրին իրագործման,— լաւ սորվիլ հայրենի բարբառը, ծանօթանալ հայկ. մշակոյթին, գեղարուեստին, պանծալի անցեալին, մեր մերձաւոր պատմութեան փառաւոր էջերուն, զարգացնել հասարակական, բարոյական ըմբռնումները եւ պատրաստուիլ դրօշակիրները դառնալու հայկական արդար Դատին :

Հայ ծնողներ, մեր զաւակներուն կը դիմէ մեր ուղին : Այն քաջալերական արդիւնքները որ ձեռք բերուած են մինչեւ այժմ, ձեր ուսերուն վրայ եւս կը դնեն որոշ պարտականութիւններ, — քաջալերել այս փրկարար չարժումը եւ ձեր զաւակները առաջնորդել դէպի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ : Ծանօթացնել զայն ձեր բարեկամներուն, ձեր իսկ բարիքին համար :

Ուժ տալով այս Միութեան, նպաստած կ'ըլլաք ազգապահպանման նուիրական գործին : Ոչ միայն կը գոհացնէք ձեր հայ մարդու, ծնողքի խղճի ձայնը, այլեւ կը նպաստէք ընտանեկան, հասարակական եւ բարոյական արժէքներուն պահպանման :

Նոր Սերունդին չնորհիւ երիտասարդը կը պահէ իր որդիական հարազատ զգացումները իր ծնողքին հանդէպ : Ցեղով կը դաստիարակուի, կը թրծուի կամակերպութեան մը մէջ որուն հիմնական նպատակն է վառ պահել ազգային ոգին եւ հայրենասիրութիւնը, թուիլք տալ երիտասարդութեան զաղափարական ընդունակութեանց, որպէսզի կարենան ծառայել հայրենիքին եւ ժողովուրդին :

Անդամագրուիլ այս Միութեան՝ կը նշանակէ ապահովել նոր սերունդին փրկութիւնը, դիւրացնել անոր զարգացումը, առաջնորդելով դէպի հանրօգուտ գործունէութիւն :

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը զօրաւոր թումբ, ինքնապաշտպանութեան ամրոց մըն է այլասերման, սպիտակ ջարդին դէմ :

Ո՞ր դիտակից եւ նախանձախնդիր ծնողքը պիտի չուզէր օգտուիլ անոր ծառայութիւններէն :

ԿԵԴՐ. ՎԱՐԶՈՒԹԻԻՆ
Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(Քաղուած երեւանի թերթերէն)

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ Ակադեմիան պատրաստած է հայ ժողովրդական առածներու հաւաքածոյ մը որ կը պարունակէ 40.000 առած եւ ասացուածք : Ժողովածոյին նիւթերը հաւաքուած են հրատարակուած աղբաղրական հաւաքածոներէ, անհայտ բանահաւաքներու ձեռագիրներէն եւ պարբերական մամուլէն : Ժողովածոն պատրաստուած է բոլորովին նոր սկզբունքով : Առածները դասաւորուած են իմաստներու եւ նիւթերու համաձայն, այբուբենական կարգով :

ԵՐԱԺԻՇՏ ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ներկայիս կ'աշխատի «Սպարտակ» նոր պարախաղի երաժշտութեան վրայ : Խաղի նիւթն է հին Հռոմի ըմբռուկներու ապստամբութիւնը : Պարախաղը պիտի բեմադրուի Լենինկրատի «Ս. Մ. Կիրով» օփերայի եւ պարախաղի թատրոնին մէջ : Արամ Խաչատուրեան կը գրէ նաեւ հայկական երգերու շարք մը Ա.չոտ Գրաչիի գործերուն բնագրին վրայ : Իրեն յանձնարարուած է գրել «Գաղտնի Մխիթարեան» չարժանկարի երաժշտութիւնը, ինչպէս եւ ռուս մեծ ճանապարհորդ Պրժեվալսկիին նուիրուած չարժանկարի երաժշտութիւնը :

ԵՐԵՒԱՆԻ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ այս տարի աւելի լաւ նախապատրաստուած ու կազմակերպուած են : Դպրոցական չէնքերէն 38ի նորոգութիւնը արդէն աւարտած է : Կարգի բերուած են դպրոցական չէնքերու ջեռուցման դրութիւնները, աւարտած է կահաւորութեան նորոգութիւնը : Դպրոցները լրիւ ապահովուած են վառելիքով : Երեւանի ժողկրթութեան բաժնին կողմէ կազմակերպուած դասընթացքներուն մէջ վերապատրաստած են 300 ուսուցիչներ :

ԵՐԵՒԱՆԻ ԿԱՇՈՒԻ – ՊԱՑՈՒՍԱԿ գործարանը այս տարուան սկիզբէն արտադրած է աւելի քան 31 հազար աշակերտական պայուսակ : Անցեալ տարուան բաղդատմամբ իջած է պայուսակներու արտադրութեան ինքնարժէքը եւ բարելաւուած որակը :

ՁԿԱՆ ՊԱՀԱԾՈՑԻ նորակառոյց գործարանը որ կը գտնուի Մարտունի շրջանին մէջ, չահագործուիլ սկսաւ : Գործարանը գլխաւորապէս պիտի արտադրէ «իշխան», «բախտակ», «գեղարքունի» եւ «կօզաք» ձուկերու պահածոներ :

ԼԵՋՈՒԻ ԿԱՃԱՌԻ աշխատանքներուն մասին ակադեմական Գրիգոր Ղափանցեան դեկուցում տալով ըսաւ.— «Պէտք է յայտնել թէ լեզուի կառուցումը չատ մեծ պարտականութիւն ունի մանաւանդ ընկ. Սթալինի լեզուաբանական աշխատութիւնը ժողովրդականացնելու (մասսայականացնելու) համար : Իրրեւ լեզուաբան կ'ըսեմ.— Ընկ. Սթալին ամենամեծ լեզուաբան է եւ ան դրաւ լեզուաբանութիւնը իր բարձր դիրքին վրայ : Այժմ մեր կառուցի աշխատակիցները կ'աշխատին իրրեւ հիմ ունենալով ընկ. Սթալինի լեզուագիտութեան մասին ըրած աշխատանքը, եւ կուտան բազմաթիւ բարդ հարցերու լուծումը : Մինչեւ այժմ պատրաստուած են «Հայ լեզուի առձեռն բառարան», «Հայ բարբառներու դիտական քերականութիւնը», որով կարելիութիւն կը տրուի ուսումնասիրելու Հայոց լեզուի մօտ 40 բարբառները : Նոյնպէս մեծ աշխատանք կը տարուի կառուցի երիտասարդ վարիչներու (կադրերու) բարձրացման համար, որոնցմէ մաս մը մեկնած են Լենինկրատ եւ Մոսկուա ուսանելու յատնի լեզուագէտներու մօտ» :

Գաղութէ գաղութ

ՊԱՐՍԻՑ ՇԱՀՀ այցելած է Թէհրանի հայկական Նուրբաչխ վարժարանը, դպրոցական վկայականներու բաշխման հանդէսին զոր կազմակերպած էր կրթական նախարարութիւնը : Հանդէսին իր մասնակցութիւնը բերած է երաժշտանոցին երգեհկ խումբը, ղեկավարութեամբ Նուրբաչխ դպրոցին փոխ՝ տնօրէն Ռ. Գրիգորեանի :

ՊՈՂՍՈՑ Դատըճիւղի Թաղին Արամեան Սանեռու Միութիւնը հաստատած է հետեւեալ դասընթացքները 1.— Հայերէն (գրել եւ կարդալու վարժութիւնը կորսնցնողներու համար), 2.— Ֆրանսերէն, 3.— Անգլերէն, 4.— գերմաներէն : Ձեռնարկուած է նաեւ գրադարանի մը կազմութեան :

ՀԱՑԿ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ մը պիտի չինուի Նիկոսիոյ մէջ 9000 ոսկի նուիրատուութեամբ մը զոր 3000ականով տրամադրած են Պօհճալեան, Թէլլալեան եւ Ատուբեան, երեքն ալ Նիկոսիացի Հայեր :

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱՍՏԵՑԻՔ
« Ց Ա Ռ Ա Ջ » Ը

Պարոն հակառակորդները, զգաստացէք, մէկդի չպրտեցէք այդ ձեր ազդադաս – եղբայրացաւ քօղը, ապա թէ ոչ ուշ կամ կանուխ պիտի խեղդուիք այդ քօղովն իսկ :

Ձեր կարողութենէն վեր է խափանել Դաշնակցութեան խրոխտ դնացքը : Ձեր բարբաջներն ու հաչոց – հայհոյները չեն կրնար կասեցնել Հըսկան : Ան ուխտած է, միշտ դլուխը բարձր, ճակատը բաց, չարունակել իր ճամբան, որքան ալ փշալից ըլլայ : Ան պիտի քալէ մինչեւ որ հասնի վերջնական հանդրուանին,— Ազատութիւն իր սեփական հայրենիքին մէջ :

Ոչ մէկ ուժ կրնայ ընկճել, քայքայել, Հ. Ց. Դ.ը : Դարերէ ի վեր, սարկացած, հալածուած, կողոպտուած, կոտորուած, արիւնաքամ հայ ժողովուրդի ծոցէն ծնաւ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը : Հայ ժողովուրդին ազի արցունքը իրրեւ միւռոն քսուեցաւ Անոր ճակատին, ու երբ ան լոյս աշխարհը տեսաւ, իր չորս կողմը միմիայն Հայ տեսաւ ու Հայ – Հայաստան մտածեց ...

Դուք չէք կրնար քանդել, տապալել զայն, որովհետեւ ան կռթնած է երեք հաստատուն զօրաւոր սիւներու վրայ.—

Առաջին.— Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, ննած է հայկական չունչով, եւ կը սնուցանէ զուտ հայկական չունչն ու ոգին :

Երկրորդ՝ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը կ'ըսէ. — Անոնք որ կ'ուզեն իմ սեմէն ներս մտնել, անկեղծ ազդասիրական վկայականի մը հետ, պարտաւոր են ներկայացնել քարոյական վկայական մըն ալ. . :

Երրորդ՝ ան կ'ըսէ.— Ես կը նախընտրեմ բըռնակիլ պարզ, անշուք տունի մը մէջ, որ իմ սեփականութիւնս է, քան թէ չքեղազարդ պալատի մը մէջ որ իմս չէ ... :

Ահա թէ ինչու՞ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը անպարեռլի է... ի զուր կը պահուըտիք խարխուլ պարիսպի մը ետեւը, ու ձեր «ազդադաս կայքէյուդայ» պարտատիկներ նետել, Հ. Ց. Դաշնակցութեան ու անոր համակիրներուն : Այդ քարերը ձեր գլխուն կը թափին օր մը :

Կեցցէ՛ Հայ Ցեղափոխական Դաշնակցութիւնը : Կեցցէ՛ հայ ժողովուրդը, որ ծնունդ տուած է այս անվհատ, հսկայ տիտանին :

Մարսէյլ — ՀԱՑԿ ԲԻՒՐԱԿՆ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (16)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑԱՔԻՇ)

Զ.— ՇԱՏ ՍՈՒՂ Է ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ

— Կը խորհի՞ք որ մեր դեսպանատան մէջ ալ սենեկապան մը գտնուի :

Նայեցայ դեսպանին, յետոյ Հեռ Եէնքէի, լուռ էինք երկուքս ալ, խորասուզուած մեր մտածումներուն մէջ, վերջապէս խօսք առի ըսի.

— Ի՞նչ պէտք է ընել, այժմ, պարոն դեսպան :

— Ես ալ չեմ գիտեր տակաւին : Ամէն պարագայի մէջ նկատի առնելով պահանջուած հսկայ գումարը, չենք կրնար որոշում մը տալ առանձինն : Հեռագիր մը գրեցէք Պերլինի համար եւ բերէք զայն ինծի անձամբ : Կը խօսինք տակաւին :

Ինծի կը մնար մեկնիլ, Հեռ Եէնքէ մնաց դեսպանին հետ : Երբ կէս ժամ վերջ վերադարձայ Հեռ Ֆօն Փափէնի մօտ, առանձին էր : Հեռագրին նախագիծը կար ձեռքիս մէջ :

— Ենթադրելով որ խարեբայի մը հետ չէ մեր գործը, դիտէ՞ք թէ ինչ պահուած է այս առաջարկին ետին. հարցուց դեսպանը եւ չարունակեց :

— Կրնայ ըլլալ, որ լաւ կազմակերպուած ծուղակ մըն է այս : Թերեւս կ'ուզեն յանձնել մեզի վաւերական փաստաթուղթեր որոնց մէջ կը գըտնուի հատ մը, որ կեղծ է եւ պատրաստուած՝ մեզ յանցանքի վրայ բռնելու նպատակաւ : Այդ պարագային, աննախընթաց թափարդի մը մէջ ինկած պիտի ըլլանք : Բայց ընդհակառակն, եթէ իրաւ առաջարկ մըն է, եւ ոչ մէկ ծուղակ կը պարունակէ, ահաւոր գայթակղութիւն մը կրնայ ծագիլ, երբ խնդիրը իմացուի : Պէտք է նկատի ունենալ այս երկու հաւանականութիւնները : Ի՞նչ է ձեր տպաւորութիւնը կիկերոնէն :

— Համակրելի չեմ գտներ զայն, պարոն դեսպան : Եւ սակայն տեսակցութեան վերջաւորուեթեան, զգացի թէ կը տարուիմ հաւատք ընծայել իր խօսքերուն : Այն տպաւորութիւնը ունիմ որ խղճահարութենէ զուրկ մէկն է եւ ոչ մէկ բան կրնայ կեցնել զինքը : Արդէն իր ֆիզիքական երեւոյթն ալ կը համապատասխանէ իր առաջարկին : Իր առելութիւնը եթէ անկեղծ է, ընդունելի պատճառ մըն է իր արարքին, եւ իր տարապայման պահանջներն ալ արժանի հատուցումն են կ'երեւի արտակարգօրէն վտանգաւոր գործի մը : Ամէն պարագայի մէջ չձգեց վրաս տպաւորութիւնը խաբեբայի մը, որ դրամ կորզելու միայն կը ձգտի : Բայց կասկած չկայ որ ենթադրութիւնները են այս բոլորը միայն :

— Ի՞նչ պիտի ըլլար ձեր կարծիքով, Անգլիացիներու հակազդեցութիւնը, եթէ Գերման մը այս տեսակ առաջարկ մը բերէր իրենց :

— Պիտի ընդունէին, Պ. դեսպան : Ոչ մէկ ազդ կրնայ ներել ինքնիրեն, մերժել այս տեսակ առաջարկ մը, պատերազմի այս տագնապալի շրջանին : Եթէ խաղադրութեան մէջ ըլլայինք, առանց վայրկեան մը տատամսելու Մեծն Բրիտանիոյ դեսպանին պիտի տեղեկացնէի իր սենեկապանին դաւադաւնութիւնը : Քաղաքական լաւագոյն արդիւնքի մը պիտի հասնէինք ապահովաբար պարկեշտ եւ ուղիղ միջոցներով, քան թէ գողցուած փաստաթուղթերով : Բայց խնդիրը կը տարբերի, քանի որ պատերազմի մէջ ենք :

Դեսպանը առաւ հեռագրի նախագիծը, կարդաց. առաւ կանանչ մատիտը, կանանչը դեսպանին գոյնն էր եւ վերապահուած էր անոր, սրբագրելու կամ արտագրելու համար դիւանագիտական դրութիւններ, քանի որ թէթեւ փոփոխութիւն ներ կատարեց. ուշադրութեամբ կարդաց կրկին եւ սառարձրեց : Ցետոյ վերադարձուց ինծի թուղթի կտորը, որ վաւերաթուղթի մը արժէքը ստացած էր :

— Կարդացէք, խնդրեմ. լաւ է այդպէս չէ՞ :

— Աչք մը նետեցի գրութեան վրայ :

Անճնական, Ռայխի արտաքին գործոց նախարարին.

« Ներփակ՝ առաջարկը մէկու մը, իրրեւ թէ սենեկապանը Անգարայի Մեծն Բրիտանիոյ դեսպանին, պիտի հայթայթէ լուսանկարները իր դեսպանատան գաղտնի թղթածրարներուն : Կը պահանջէ 20 հազար սթերլին Հոկտեմբեր 30ի առաջին յանձնումին եւ 1 հազար իւրաքանչիւր յաջորդին համար :

Հրահանգ կ'ուզենք թէ պէ՞տք է ընդունիլ. եթէ այո, մասնաւոր սուրհանդակով Անգարա դրկեցէք պահանջուած գումարը Հոկտ. 30ին համար. կարծեցեալ սենեկապանը նոյն դիրքը ունեցած է տարիներ առաջ, դեսպան Եէնիֆէի մօտ, այլապէս բացարձակապէս անճանօթ մըն է» :

ՖՕՆ ՓԱՓԷՆ

(Շար.)

խանգել իր կառավարութեան :

Այդ կոչով կը հրաւիրեն չին եւ հիւս. քորէական կառավարութիւնները յայտարարել, թէ կանգ պիտի առնէ իրենց բանակներուն յառաջխաղացումը 38րդ զուգահեռականին վրայ : Այսպիսի յայտարարութիւն մը ժամանակ պիտի տայ նկատի առնելու այն հետագայ քայլերը, որոնք անհրաժեշտ են Ծ. Արեւելքի տագնապը վերջացնելու եւ համաշխարհային նոր պատերազմի մը առաջքը առնելու համար :

Երբ այս կոչը բերուեցաւ ՄԱԿի ընդհ. ժողովին առջեւ, խորհրդային պատուիրակ Պ. Վիշինսկի առաջարկեց յետաձգել կոչի յանձնումը, մինչեւ որ հարցը չքննուի ընդհ. ժողովին կողմէ : Նաեւ թէ կոչը ստորագրած են այն երկիրները, որոնք պաշտպանած են ՄԱԿի ուժերուն 38րդ զուգահեռականէն անդին անցնելու տեսակէտը :

ՎԻՇԻՆՍԿԻ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ

ՄԱԿի ընդհ. ժողովը արտակարգ նիստ մը գումարելով քննեց՝ չինական միջամտութեան մասին վեց պետութեանց ներկայացուցած բողոքը օրակարգի գլուխը անցնելու հարցը : Պ. Վիշինսկի կրկնեց դարձեալ հին մեղադրանքը, թէ Քորէայի մէջ նախայարձակը եղած են Մ. Նահանգները եւ թէ զօր. Մէք Արթըր «մեր օրերու չար ոգին է, — պատերազմի մոլեռանդ մը» : Մերժեց չինական միջամտութեան մեղադրանքը :— «Համաշխարհային կարծիքը մոլորեցնելու ծառայող ցնորական մղձաւանջ մըն է այն ըմբռնումը, թէ չին ժողովրդական հանրապետութիւնը կը կռուի հիւս. Քորէացիներու կողքին» :

Ժողովը ուրիշ ճառախօսներ ալ լսելէ վերջ, 5ի դէմ 51 ձայնով եւ 3 ձեռնպահութեամբ ընդունեց՝ չինական միջամտութեան հարցը օրակարգի գլուխը անցնելու պահանջը :

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ԲԱՆԱԿԻ ՆԱՀԱՆՋԸ ԿԱՆԳ ԱՌԱԻ

Ամերիկեան 8րդ բանակը, որ կը բաղկանայ ամերիկեան, հարաւ. քորէական, բրիտանական եւ Թրքական զօրամասերէ, կեցուցին իրենց զանգուածային նահանջը Փիոնկեանկի հարաւային կողմը եւ սկսան ամրանալ՝ այս քաղաքի եւ 38րդ զուգահեռականին մէջտեղը նոր դիրքերու վրայ : Այնուամենայնիւ այս նոր դիրքերը պաշտպանողական գիծ մը պէտք չէ նկատել :

ՄԱԿի ուժերը պարպեցին նաեւ Վոնզան քաղաքը արեւելեան ծովեզերքին վրայ : Հակառակ դուրսը պաշարուած ամերիկեան 7րդ հետեւակ զօրաբաժնի զինուորները յաջողեցան ճեղքել օղակը եւ կը նահանջեն :

Միւս կողմէ չինական ուժերու խուժումը դէպի Քորէա կը շարունակուի եւ անոնց թիւը հասած է արդէն մէկ միլիոնի :

Բոլորովին անհաւանական կը թուի թէ այս ուժերը կանգ պիտի առնեն 38րդ զուգահեռականին վրայ : Պ. Վիշինսկի յայտարարեց արդէն, թէ Զինաստան պիտի մերժէ 13 պետութեանց առաջարկը :

Ֆրանսա կ'ընդունի գերմանական զօրամասերու կազմութիւնը

Դահլիճը, յաջորդաբար գումարուած ղոյդ ժողովներու ընթացքին վերջնապէս ճղճեց Ֆրանսական կառավարութեան դիրքը գերմանական զօրամասերու կազմութեան մասին : Գերմանիոյ վերաղինումը գլուխ պիտի հանուի երկու հանգրուաններով,— փոխանցման չրջան մը եւ վերջնական հանգրուանը : Առաջին չրջանին գոյութիւն պիտի չունենայ գերմանական ընդհ. սպայակոյտ, ոչ ալ պատերազմական նախարարութիւն եւ գերման զօրաբաժիններ : Եւրոպական բանակին մէջ առնուելիք գերման զօրամասերը պիտի համապատասխանեն իրական զօրաբաժնի մը մէկ երրորդին : Անջատ պիտի չղրծեն, ոչ ալ ծանր զէնքեր պիտի ունենան : Ամէն պարագայի տակ, դաշնակից ուժերու մէկ հինգերորդէն աւելի ուժ պիտի չներկայացնեն : Զինուորագրութիւնը պիտի կատարուի քաղաքային սպասարկութեանց կողմէ, դաշնակից հակակշռի տակ :

ՊԱՊԸ չրջաբերական մը ուղղեց ամբողջ աշխարհի եպիսկոպոսներուն, պատուիրելով աղօթքներ սարքել խաղաղութեան համար : Այս առթիւ կ'ըսէ թէ ժողովուրդները ոչ պատերազմ կ'ուզեն, ոչ պատակոտում, ոչ ալատելութիւն, այլ միայն խաղաղութիւն, հոգիներու միութիւն եւ քրիստոնէական սէր : Պատերազմները միայն աւերներ կը պատճառեն իսկ քանդումի նոր զօրաժիքները՝ ահուսարսափ, քանի որ պիտի զարնեն թէ՛ ռազմիկները եւ թէ կիները, ծերունիները, մանուկները եւ նուիրական յիշատակարանները :

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ջարեհ Մոթս Քհան

Galerie André Weil, 26 Ave. Matignon, Tél. Ely. 55-11 : Դեկտեմբեր 11էն 30, ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18 : **VERNISSAGE 11** Դեկտ. ժամը **15**ին :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԳՕԱՄԵԱԿԸ Փարիզի մէջ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

Այս կիրակի իրիկուն ժամը **20.30**ին, Mutualité*ի մեծ սրահին մէջ*, 24 rue St. Victor: Métro Maubert - Mutualité :

Կը ներախաղան՝ ընկ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՑԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Նոր Սերունդ) :

Ասոնք կ'առանձին **ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ**, **ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆի եւ· ներկայացուցիչները :**

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին օրիորդներ ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՄԱՐԻ ԿԱՐՎԱՐԵՆՑ (երգ), ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ (արտաս.) Օր. ՎԵՐՈՆԻԿ ՁԻՆՁԵԱՆ (դաշնակ), նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ Օր. JANINE CAVARDի (1er prix du Conservatoire) : Mrs. Rocque եւ Louvigny (violons), Mr. Lemaire (violoncelle), Mr. G. Deschamps (flûte), Mr. P. Deschamps (cor anglais et hautbois), (1ers prix du conservatoire de Paris et solistes des théâtres Lyriques) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն, հոգեհանդիստ եւ իր մեռեալ ընկերներու գերեզմանայց մը կազմակերպած է այս կիրակի, ժամը 10ին Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին, հետեւեալ ընկերներու համար.— Յովհաննէս Եաղճեան, Ահարոն Պէքպէքեան, Յովհաննէս Աբգարեան, Նազար Փապուճեան, Լեւոն Նօտարեան, Բիւզանդ Գամեան, Պօղոս Պօղոսեան (նահատակ), Մկրտիչ Կարապետեան, Հմայեակ Ուզունեան, Օննիկ Գուրեան, Աւագ Կարապետեան, Դավիթ Զապունեան :

Կը հրաւիրուին ընտանեկան պարագաները, բոլոր ընկերները եւ բարեկամները :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն կազմակերպած է օթօքարներու երթեւեկութիւն մը 60ամեակի տօնակատարութեան առթիւ, դէպի Mutualité*ի սրահը* :

Հաւաքատեղի՝ Bld. Carnot : Գինն՝ 80 ֆրանք :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
Հ. Ց. Դ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿի ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին նախաձեռնութեամբ, 60 տարիներու ընթացքին Հայ Ազատագրական պայքարի ճամբուն վրայ զոհաբերուած Հայդուկներու եւ մտաւորական գործիչներու յիշատակին տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր արարողութիւն Փրատոյի Մայր եկեղեցիին մէջ, այս կիրակի, առաւօտ, Ս. Պատարագէն վերջ :

Կը հրաւիրուի ամբողջ հասարակութիւնը, յարգելու համար ազատագրութեան զոհերուն յիշատակը :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՃՈՑՔ

Նավիլի մէջ, **17** Դեկտեմբեր, կիրակի

Մանրամասնութիւնները յայտնուելիք :

ՀԱՆԴԻՍ – ԽՆՃՈՑՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Համախարբերդցիական Միութեան մասնաճիւղին հանդէսը խնջոյքը այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Հայ Երիտ. սրահին մէջ : Բացման խօսք, ատենապետ Պ. Ս. Ճէրաեանէ, ատենախօսութիւն Պ. Ն. Թէպոյեանէ :

Պիտի նուագեն Պ. Պ. Պ. Նալպանտեան եւ Բ. Ատալեան :

ՀԱՑԵՐՈՒ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՑԸՆ Է

ՋԱԹԱՐԱՆ

« TAVERNE MAUBEUGE »

6 rue de Maubeuge, Paris (9)

ՓԼԷՄԱՆ–ՓՕՓԱՐԱՆԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Համբաւաւոր է արեւելեան եւ եւրոպական իր ընտիր կերակուրներով, մաքուր սպասարկու–թեամբ, ինչպէս եւ անմահական fousfousովը :

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՄԱՏՉԵԼԻ :

Կ'երգէ Պոլսեցի նոր հասած երգչուհի մը :

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ

Արեւելեան նուագ՝ Շաբաթ, կիրակի եւ երկու շաբթի օրերը :

Ընդարձակ եւ օդասուն սրահը կը դրուի փափաքողներու տրամադրութեան տակ, հարսանիքի, նշանառութի, թէյասեղանի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար :

Հեռ. **Tru. 85-47** : Հաղորդ. յութիւն. — **Métro**–ներ, Cadet, Peletier, Notre Dame de Lorette: *Ճաշարանը ունի նաեւ առանձին* Prix Fixe **250** ֆր

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ակնունի» ենթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ա. Ահարոնեան ակումբը :

ԼԻՈՆ.— Ֆր. կապ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցի սրահը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Կաբեւոր օրակարգ :

ՊԱՆԵԷՕ ՔՈՇԱՆ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, ընկերուհի Մալխասեանի բնակարանը, 21 Sentier de la Roue : ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՑ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ եւ կամաւորներու Միութեան Իսիի եւ չրջանի նորակազմ մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 2 rue de la Défense, Իսի լէ Մուլինօ, «Արիմ եան» դպրոցին մէջ : Ներկայ կ'ըլլան կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչները : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պուլվար Օտտոյի Վոմեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Կապ. Խաչի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Տիկին Դաւիթեանի բնակարանը :

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ

Կը ներկայացնէ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ (Երաժշտ. Անանեանի) : Մասնակցութեամբ Թառիստ Գարեգինի, պարող եւ պարուհիներու :

Պէյվիլ, սինէմա Ֆլորիտայի մէջ, 373 rue des Pyrénées métro Pyrénées : 12 Դեկտ. երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին : (Կը վերջանայ 11.30ին) :

Նոյն ներկայացումը Պանեէոյի մէջ, այս կիրակի, ժամը 3ին :

Շավիլ.— 17 Դեկտ. կիրակի ժամը 3.30ին :

Սէվրան.— Դեկտ. կէսին :

Աճապատ, համով,
զուտ խաղողէ, մասնաւոր
ալամպիճով եւ խնամով պատրաստուած

- ՌԱՔԸ - ՏԻԶԻ

RAKI DUZE - DALAKUPEIAN

Սիրահարներուն կուզանք յայտարարել որ . ստանձնած ենք փարիզի ներկայացուցչութիւնը եւ պատրաստ ենք բոլոր ապսպրանքներուն գոհացում տալ :

ՄԵՆԱՔԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ

N. PAPAZIAN

2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

ԼԻԼԱՆ *և իր* **Reveillon**ները

ԱՅՆՔԱՆ ՀԱՃԵԼԻ՛, ԱՅՆՔԱՆ ԶՈՒԱՐԹ

Այս տարի եւս ապահովուած են իր յաճախորդներուն համար,

24 ԴԵԿՏ.ի եւ 31 ԴԵԿՏ.ի գիշերները

Ուրեմն պատրաստուեցէք :

ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱԶՆԻՒ ԳԻՆԻՆԵՐ, ՓՐՓՐԱԴԻԶ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆՆԵՐ :

Լաւագոյն սպասարկութեամբ մը ձեր տրամադրութեան տակ է :

Հեռաձայնեցէք եւ ապահովեցէք ձեր սեղանները

24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Samedi 9 Décembre 1950 Շաբաթ 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6327–Նոր շրջան թիւ 1738

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԻԱԿԱՆ ՀՐԱՒՈՒԽԸ

Կը բաւէ աչք մը նետել օրուան լուրերուն վրայ, ըմբռնելու համար միջազգային կացութեան ծանրացումը :

Ամէնէն պատասխանատու դէմքերն ալ նախապատրաստուած են աւելի վրդովիչ դէպքերու : Եւ հրապարակաւ կը յայտնեն իրենց վախերը :

Ո՞ր մէկ փաստը յիշել, երբեւ ապացոյց համատարած մտահոգութեան :

Արեւելքի մէջ — նոյն իսկ հայկական արիւն : Ազգաժողո – վին զօրքը անելի մը մատնուած է արդէն, բայց չուզեր ճակատը լքել ինքնակամ : Առանց դերա – դոյն ճիգ մը փորձելու :

Ելքը անստոյգ է մանաւանդ անոր համար որ, կարմիր Չինաստանը եւ Խ. Միութիւնը այլեւս չեն ծածկեր իրենց գործակցութիւնը՝ Քորէայի մէջ :

Երկուքն ալ չեչտակի դիրք բռնած են Արեւմուտքի դէմ, քաղաքական թէ զինուորական տե – սակէտով : Եւ ահաւասիկ Ազգաժողովին մէջ ալ կը պղտորեն ջուրերը, ակադեմական վիճաբա – նութիւններ յարուցանելով :

Չինական կանոնաւոր եւ ստուարաթիւ բանակ մըն է որ կը գործէ Քորէայի մէջ· բայց կ'ուզեն համոզել թէ «կամաւորներ» են :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, նոյնքան ստուարաթիւ «կամաւորներ» դիրք բռնած են Հնդկաչինի սահմաններուն վրայ, եւ կըր – նան յառաջ խաղալ իրենց յարմար դատած պա – հուն :

Ուրիշ վտանգաւոր խլրտումներ՝ բրիտանական գաղթավայրերու մէջ,— Մալեզիա եւայլն :

Քնաթաթախ Ասիան է որ ընդոստ արթնցած՝ ապարդիւ կը կարգայ ուժասպառ Եւրոպային :

« Մեծ » կոչուած պետութիւնները դերբնա – կան փորձ մը կը կատարեն, պահելու համար ոչ երէկուան գաղթավայրերը, գոնէ որոշ դիր – քեր,— քաղաքական, տնտեսական եւ ռազմական խարիսխներ :

Բոլորն ալ դիտեն թէ այլեւս անկարելի է գաղթապետութիւններ պահել նախկին դրու – թեամբ :

Տարիներ առաջ, անոնք առանձնաշնորհներ կը ստանային, քանի մը միսիոնար եւ յանձնակա – տար, բեռ մը ապրանք, եռեւէն ալ երկու մար – տանաւ ղրկելով :

Այսօր ամէնէն յետամնաց ժողովուրդն ալ հասցուցած է յեղափոխական առաջնորդներ եւ կազմակերպիչներ, որոնց համար գաղտնիք չու – նին Եւրոպայի ներքին եւ արտաքին ծալքերը :

Այս ճշմարտութիւնը չատոնց ըմբռնած էր Մեծն Բրիտանիա, երբ յաջորդաբար կը ճանչնար Եգիպտոսի, Իրաքի, Յորդանանի, Հնդկաստանի, Իսրայէլի եւն. անկախութիւնը :

Նոյն ճամբուն հետեւեցան Մ. Նահանգները, անկախ հռչակելով Փիլիպպեան կղզիները եւ ու – րիշ գաղթավայրեր :

Ֆրանսան եւս հարկ դատեց փոխել «գաղթա – վայր» բացատրութիւնը, « Ֆրանսական Միու – թեան » մաս հռչակելով զանոնք, իրրեւ բնկերա – կից անդամներ : Եւ այժմ աւելին կը պահանջեն ինքնավար երկիրները (Հնդկաչին, Թունուզ, Ալ – ժերիա եւայլն) :

Վերածնեալ Ասիան այսպէս ալ – տիրական դառնալով իր ճակատագրին, կը կազմէ վիթխարի եւ կենդանի դանդուած մը, որ կոչուած է վճռա – կան դեր մը կատարելու, իր սահմաններէն ալ դուրս :

Ահաւասիկ Հնդկաստանը, — դեռ նոր ազա – տագրուած, վճռական միջամտութիւններ կը կա – տարէ իրրեւ առանձին պետութիւն կամ Ազգաժո – ղովին մէջ, դիւրացնելու համար զանազան խնդիր – ներու լուծումը :

Իսկ Չինաստանը արդէն դարձած է իրական վտանգ մը : Երէկ՝ դեղին, այսօր կարմիր : Երէկ՝ իրրեւ հեռանկար· այսօր՝ իրրեւ անողոք իրա – կանութիւն :

Կարճ խօսքով, Ասիան բռնկած է : Մշտավառ հրաբուխ մը, որ կը պահանջէ ծայրայեղ զգուշու – թիւն եւ համապատասխան ուժ :

Այս պարագան ալ նկատի ունի արեւմտեան աշխարհը, երբ արտակարգ միջոցներ կը փորձէ, փութացնելու եւ բազմապատկելու համար եւրո – պայի վերազինումը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՈՒՐԻՇ ՊԱՐԾԱՆՔ ԶՈՒՆԻՆ

Հրաշք մը պատահած պիտի ըլլար, եթէ որեւէ ռամկավար թերթ տող մը բան գրէր ազգային անցուդարձի մը մասին, առանց քսութիւն մը, լրբութիւն մը սահեցնելու Դաշնակցութեան դէմ :

Ահաւասիկ վերջին փաստը :

Ամերիկայի ռամկավարները կորնչուցեր են վաստակաւոր խմբագիր մը, Ա. Նազար (Արմէ – նակ Նազարէթեան) :

Հանդուցեալը երբ Թուրքիա կը գտնուէր, տարիներով թղթակիցն եղած է Պոլսոյ «Իւզան – ղիոն»ին :

Ցետոյ Ամերիկա փոխադրուելով, նչանակ – ուած է խմբագիր ռամկավար «Ազգ»ին, ապա մը – նալուն աշխատակից «Պայքար»ի, մինչեւ իր մահը :

Շարժուն չտեմարան պիտանի եւ անպիտան դիտելեաց, Ա. Նազար տարիներով թուղթ մըր – տած է ազգային եւ միջազգային հարցերու մասին, ռամկավար թերթերու մէջ :

Պատմութիւնը պիտի ըսէ թէ վարպետ մըն էր հասարակ տեղիք ծանօթութեանց, պատուելիական եւ տափակ տրամաբանութեամբ :

« Արեւ »էն կ'իմանանք թէ հանդուցեալը ու – նէր այլապէս թանկագին արժանիք մը, որ պա – տի'ւ կը բերէ ռեւէ ռամկավարի :

— « Այդ թուականէն (1910) մինչեւ իր մա – հը, շուրջ կէս դար ան շարունակեց իր սայրասուր գրչով պայքարիլ մասնաւորապէս Դաշնակցութեան դէմ եւ խարանել անոր ազգավնաս մենատիրական ձգտումները եւ պատեհապաշտ քաղաքականու – թեան տխուր անդրադարձները հայութեան վրայ» :

Այս ոչինչ : Հանդուցեալը, իրրեւ նոր իմն Քաղ Նազար, «Ներքին Զարիք» անուանած էր Դաշնակ – ցութիւնը Օսմ. Սահմանադրութեան չրջանին .

« ... երբ Իթթիհատի պղուէս դիւանագէտ – ները կը շահագործէին միամտութիւնը ի վնաս ազ – գին կարգ մը մարդոց՝ որոնց ազգային իտէալը դարձած էր օսմանեան փարլամենթին մէջ աթոռ – ներ ձեռք ձգել ամսական 50 ոսկիով» :

Ա՛ռ այժմ, երկու հարցում, այս բանսարկու – թեան առթիւ·

1.— Ամսական 50 ոսկիով աթոռ ձեռք ձգող – ներուն, թեկնածուներուն մէջ կայ՞ն ռամկավար Տոքթ. Տաղաւարեանը, Տիրան Քէլէկեանը եւ ու – րիշներ : (Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ առաջինը մաս – նակցած է Երզնկայի արիւնոտ ճաչին) :

2.— Ա. Նազար «Ազգ»ի խմբագիր եղած ատեն «աւազակ» անուանա՞ծ էր Անդրանիկը, յետոյ ազ – գային կուռքի վերածելու համար :

ՎԱՀԷ

Հ. Ց. Դ. ՅՕԱՄեԱԿը Փարիզի մէջ

ՎԱՂԸ, ԿԻՐԱԿԻ, ԺԱՄԸ 20.30ԻՆ, Mutualité'ի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒԸ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ Է Հ. Ց. Դ. ԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻՆ : ՃՈՒ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ :

ՁԵՌՔԷ ԳԻՆԸ 10 ՖՐԱՆՔ :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ զինուրական ատեանը անպարտ արձակեց հաղարապետ Իպրա – հիմ Հիւսէյնին, Սուրիոյ զինուորական ոստիկա – նութեան վերատեսուչը եւ տեղակալ մը, որոնք ամբաստանուած էին թէ սպաններ են օդանաւային ուժերու հրամանատարը, գնդ. Մոհամմէտ Նա – սըր :

ԱՆԳԼԵԻԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութիւնները կը չարունակուին Լոնտոնի մէջ : Երկու պետութեանց արտաքին նախարարները առջի օր Սուէզի խնդիրը քննեցին գլուխ գլխի խօսակցութեամբ մը որ տե – ւեց երկուքուկէս ժամ :

ՄՈՐԻՍ ԹՈՐԻՋԻ ապաքինումը կը չարունակ – ուի, համաձայն Մոսկուայէն «Իւմանիթէ»ի հա – ղորդուած լուրերու : Հիւանդը կրնայ չարժել աջ թեւը եւ ոտքը : Բժիշկները արտօնած են օրական երկու ժամ նստիլ թիկնաթոռի մը վրայ :

ՊԻՏԻ ԽԱՂՈՒ՞Ի ՔՈՐԷԱՅԷՆ, ՊԻՏԻ ՊԱՇԱՐԱ՞Ի ՉԻՆԱՍՏԱՆԸ

Պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ , թէ նախա – գահ Թրումըն եւ Պ. Էթլի, իրենց հինգերորդ խոր – հրդակցութեան ընթացքին հանգամանօրէն քննե – ցին միջազգային կացութիւնը : Զեկոյցը չի յիշեր տրուած որոշումները, ինչ որ կը նշանակէ թէ տակաւին չեն կրցած լուծել օրուան հրատապ հարցը,— ի՞նչ դիրք պէտք է բռնել, եթէ ՄԱԿի ուժերը քշուին Քորէայէն դուրս : Տարակարծու – թիւնները կը դառնան երկու կէտերու չուրջ· —

1) Պէ՞տք է որ Մ. Նահանգները, Մեծն Բրի – տանիան եւ Քորէայի մէջ յանձնառութիւններ ստանձնած միւս պետութիւնները «սահմանափակ պատերազմ » մը մղեն Չինաստանի դէմ :

2) Պէ՞տք է պաշարման ենթարկել չինական ծովեզերքը եւ տնտեսական միջոցներ ձեռք առնել Չինաստանի կառավարութեան դէմ, իրրեւ պա – տիժ Քորէայի մէջ եղած միջամտութեան :

Կ'ըսուի թէ նախագահը համաձայն է այս մի – ջոցներուն, որոնք նախապէս ձեւակերպուեցան արտաքին նախարար Պ. Էչիսընի կողմէ : Իսկ Պ. Էթլի վախնալով որ «սահմանափակ պատերազմը» կրնայ օրին մէկը ընդհանուր պատերազմի մը վե – րածուիլ, կը հակառակի այս գաղափարին : Պ. Էթլի, որ կը խօսի յանուն արեւմտեան Եւրոպայի չուզեր արեւմտեան պետութիւնները միջամուխ դարձնել ասիական պատերազմի մը, որ անկասկած պիտի տկարացնէ Եւրոպայի պաշտպանութիւնը , խորհրդային յարձակում մը դիմադրաւելու տե – սակէտով : Հաւանաբար այս մասին որոշում մը տակաւ կը ձգուի մինչեւ որ պարզուի զինուրա – կան կացութիւնը Քորէայի մէջ : Ամէն պարագայի տակ այս կարեւոր հարցերուն մասին ալ համա – ձայնելու յոյսերը զօրաւոր են :

Ռազմաճակատէն հասած տեղեկութիւնները ցոյց կուտան, թէ ՄԱԿի ուժերը, Քորէայի մէջ , դատապարտուած են կրելու վերջնական պարտու – թիւն մը եւ քշուելու թերակղզիէն, թէեւ զօր· Մէք Արթըր վճռապէս հրամայած է դիմադրել մինչեւ վերջին թիզը : Ուշինկթընի չրջանակ – ները չեն կարծեր թէ կարելի պիտի ըլլայ «պատ – ուաւոր» համաձայնութիւն մը գտնել կարմիր – ներուն հետ, Քորէայի մասին :

ՄԱԿի ՄԷՋ ԱՆԴՐԴՈՒՐԵԼի ԿԸ ՄՆԱՆ

ՄԱԿի քաղաքական յանձնաժողովին մէջ քըն – նուեցան չինական միջամտութեան եւ չինական ուժերը Քորէայէն հեռացնելու մասին վեց պետու – թեանց ներկայացուցած առաջարկը : Ամերիկեան ներկայացուցիչը Պ. Օսթին պաշտպանելով այս առաջարկը, ըսաւ թէ չորս կէտեր պէտք է նկատի առնել այս առթիւ :

1) Երաշխաւորել ՄԱԿի ուժերու ապահովու – թիւնը Քորէայի մէջ, 2) Պարտադրել չինական ու – ժերու հեռացումը հոնկէ, 3) Սահմանափակել կը – ուիւը եւ 4) Վստահեցնել Չինաստանը, թէ իր չա – հերը պիտի պաշտպանուին : «Ամէն պարագայի տակ ՄԱԿը պիտի չհրաժարի Քորէան ազատելու եւ միացնելու իր որոշումէն : ՄԱԿը վճռած է ու – սուցանել, թէ յարձակումը օգուտ մը չ'ապահո – վեր յարձակողին» :

Ֆրանսայի ներկայացուցիչը Պ. Ժան Շովէլ պահանջեց նախապատուութիւն տալ՝ Քորէայի մէջ չինական մասնակցութեան հարցի քննու – թեան :

Խորհրդային պատուիրակը, Պ. Վիչինսկի, այս անգամ ալ հակառակեցաւ, փորձելով յետա – ձգել տալ առաջարկի քննութիւնը : «Քորէայի մէջ ամերիկեան միջամտութիւնը երրորդ աշխարհա – մարտի մը հանգոյցն է եւ պէտք է վերջ տալատոր, կանխելու համար այդպիսի աղէտ մը» : Եւ աւել – ցուց, թէ վճռական բողոք մը պիտի ներկայացնէ այդ առաջարկին դէմ, եթէ քուէարկուի :

Չեխոսլովաքիոյ ներկայացուցիչը եւս յայտա – րարեց, թէ պղտոնական արժէք մը միայն պիտի ունենայ չինական ուժերը հեռացնելու մասին ա – մէն պահանջ այս օրերուն, երբ ՄԱԿի ուժերը ա – րագօրէն կը նահանջեն : «Պէտք է ըմբռնել որ Քո – րէայի մէջ կարմիր ուժերու ներկայութիւնը, վը – տանգելէ աւելի կ'ապահովէ խաղաղութիւնը այն – տեղ » :

Ի վերջոյ առաջարկը քուէի դրուելով ընդուն – ուեցաւ 5ի դէմ 42 ձայնով :

«ԱՒԵԼԻ ՍԵՒ ԼՈՒՐԵՐ ՊԻՏԻ ԼՍԵՆՔ»

Անգլիոյ ազգ· պաշտպանութեան նախարարը Պ. Է· Շինուէլ, յայտարարեց երեսփ· ժողովին եչ· օրուան նիստին մէջ·

— « Ծանրակչիռ կացութեան մը առջեւ կը գտնուինք Քորէայի մէջ : Այդ կացութիւնը յղի է վտանգներով եւ դժուարութիւններ կան մեր առ – ջեւ : Ոչ ոք գիտէ, թէ ինչ պիտի ըլլայ ելքը : Ճի – մարութիւն պիտի ըլլար ստորագնահատել չինա – կան միջամտութեան չափն ու վճռականութիւնը : Պէտք է պատրաստ ըլլալ դիմագրաւելու աւելի դժուարին կացութիւն մը : Աւելի սեւ լուրեր պիտի լսենք : Ամէն պարագայի տակ, մեր եւ Ամերիկա – ցիներու մտքէն իսկ չանցնիր Քորէայէն հեռանա – լու գաղափարը» :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՔԱՅԵԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑԻ ԲԱՆՏԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

(Ջ· եւ վերջին մաս)

(Առանց թուականի)

Սիրելի եղբայր,

... Ես չը դիտեմ ինչ է տպել Բարդօղղ քա – հանան Տաճկաստանի բողոքական Հայերի մասին, բայց զգում եմ եւ հաւատացած եմ, որ դա մի ախտակիր ներբողական է, իր եղբայրակիցների — ըստ կոչման — ամերիկացի արկածախնդիր կրօ – նաւորների օգտի համար գրած: Ինչ որ էլ գրեն եւ տպեն առաքեալքը այդ գործի վերաբերմամբ, զլ – խովին սուտ է: Այդ տեսակ խնդիրների մէջ այն – չափ կարելի է հաւատալ Հայու, որչափ կարելի է հաւատալ Ճիսուսեաններին, երբ նոքա գրում են XVI եւ յետագայ դարերի պատմութիւնը: Ի հար – կէ ով որ հիմնաւորապէս եւ մօտից չէ ուսումնա – սիրել հայ – բողոքականի որպիսութիւնը եւ մա – նաւանդ այդ առաքեալների ինչ տեսակ մարդ լի – նելը, նա անպատճառ կը խաբվի: Աւա՛ղ, որ այս – տեղ կարելի չէ գտնել «New York Herald» ամերիկ – եան օրագիրը, որի մէջ աղբերն են խառնում այդ սուտ առաքեալներին: Նմանապէս չատ յօդուած – ներ տպվեցան «Times»ի 1861 — 62 տարւոյ հա – մարներում ընդդէմ այդ առաքեալներին: Պէտք է ասել, որ դոքա մեծ ոռճիկ էին ստանում որպէս քարոզիչ Աւետարանի՝ Տաճկաստանի մահմետա – կաններին, պարոն առաքեալները իրանց ժամա – նակ հաւատացուցիչ էին, թէ բոլոր Հայոց ազգը մահմետական է, եւ այն նորադարձների աննշան թիւը, որ փողով կամ անգլիացի դեսպանութեան հոգաբարձութեամբ էր գնված, հասուցել էին մին – չեւ 10.000ների: Խաբեբայութիւնը վերջապէս յայտնվեցաւ, Դատարկն վերջապէս պահանջեցին Ամերիկա, ուր նա անցած տարի (1862) աւարտեց իր կեանքը:

Երկու չոգեկառք միմիանց հանդիպելով տա – րին նորան այնտեղ, ուր որդն ոչ մեռանի եւ հուր – ըն ոչ չիջնանի, միանգամայն ազատելով նորան պատասխանատուութիւնից եւ դատարանից:

Այդ սուտ առաքեալներից մինը ինձ էլ պա – տահեցաւ չոգենաւի մէջ, որ Զմիւռնիայից բերում էր մեզ Պօլիս: Սորա փոքրոգութիւնը եւ անամօ – թութիւնը այն աստիճանին էր հասել, որ չը կա – րողացաւ այստեղ էլ իրան զսպել եւ սկսաւ մի 18 տարեկան Հայի քարոզել: Ինձ պատանին միան – գամայն չփոթված սորա արած հարցուածներից եւ ամաչելով որ իր եկեղեցու վերայ իրաւամբ եւ անամօթաբար ծիծաղում է, դրեթէ արտաս – ուախառն աչքերով դիմեց իմ պաշտպանութեան այն աներես ու լիրբ կրօնաւորից:

Ես բարձրացայ տախտակամածի վերայ, իսկ առաքեալը բնաւ չը կարծելով որ մօտը կանգնած է հաւատափոխութեան քարոզողների մահաբեր թոյնը, արձակ համարձակ չարունակում էր իր գործը տաճկերէն լեզուով: Առաջ կամաց կամաց նորան ձեռք առի, բայց յետոյ երեւի էլ իր աւե – տարանը եւ առաքելութիւնը զլխին չէին վայել, վասնզի մինչեւ մեր Պօլիս հասանելը ներքնայար – կից զլուխը դուրս չը հանեց:

Համառօտ խօսելով ահա բոլոր բանի էութիւ – նը որտեղ է: Տաճկաստանի Հայերը գտնվում են արտաքոյ պաշտպանութեան տակ· անգլիական եւ ֆրանսիական կառավարութիւնքը այդ բանը իրանց օգտին են ծառայեցնում, իրանց պաշտպանութեան տակ առնելով փչացաններից բռնաբարված քրիս – տոնեայներին, որոնք դառնում են կաթոլիկ կամ բողոքական: Ահա միակ թալիսմանը որի վրայ հիմնվում էր այդ կրօնների յառաջադիմութիւնը Տաճկաստանի մէջ քառասնական թուականներին: Հիմ ամենեւին յառաջադիմութիւն չը կայ, թող թէ չատերը վերադարձան իրանց եկեղեցու ծոցը: Ով որ այս կէտից նայէ բանի վրայ, բնականաբար կը զայ յետագայ հարցին, թէ ինչո՞ւ թոյլ է տա – լիս Տաճկաց կառավարութիւնը, երբ որ պարզ եւ հասկանալի են Անգլիայի եւ Ֆրանսիայի սկզբ – բունքները: Թէեւ այդ հարցուածին չատ պատաս – խաններ կան, բայց ամենքն էլ կարճառօտ են:

Նախ քան թուականներին, երբ անդթաբար նեղում եւ հալածում էին հայ – կաթոլիկներին, երբ չարաչար տանջելով խումբ – խումբ նոցա քշում էին Պօլսից, խուլաւոր ախտերի բժիշկ Լուի Ֆիլիպը խորհուրդ տուաւ Դռան, թէ մեծ անխո – հեմութիւն է իր կողմից հալածել հայ – կաթոլիկ – ներին, թէ կառավարութեան օգուտը ոչ թէ հա – լածել հայ–կաթոլիկներին, այլ պաշտպանել նոցա եւ եթէ կարելի է մի ուրիշ կրօն դաւանողներին եւս, որ Հայոց ազգը բաժանվի դաւանակ – ցութեանց իրանց դաւանութիւններով միմեանց թշնամի եւ ատող: Անտարակոյս դիւրութեամբ ծածկեցին կառավարութեան աչքից մեռած միւս կողմը, որի վերայ դրված էր խորամանկ ձեռով, թէ որ չափով տարածվի կաթոլիկութիւնը Տաճ – կաստանի մէջ, այն չափով կը յարձակայ (1) Ֆը – րանսիական բարոյական ազդեցութիւնը:

Ուսեւտուրութեան տուրքի խնդիրը Թուրքիոյ մէջ

ԽՄԲ.— Թուրք մամուլը եւ Ազգ· ժողովը կը շարունակեն պայքերաբար էրէրել Ուսեւտուրութեան տուրքի խայտառակութիւնը, որ մոխիրը վրայ նստեցուց մասնաւորապէս ոչ–Իսամները:

Ծանօթ հրապարակագիր Իսմայըլ Հապիպ Սէ – վիւճ կը գրէ այս առթիւ, Ճիւմհուրիյէթի մէջ (ժամանակ, 2 Թեկտ·).—

Ուսեւտուրութեան տուրքը հաստատուած օրէ – նուն երեսփոխան չէր: Այդ տուրքը մեզի պէս ան – ձերուն հետ կապ չունենալով, կատարեալ չէզոք դիրքի մէջ էի:

1942ին, այսինքն Բ· աշխարհամարտի կիսուն ոչ միայն ճիշդ այլեւ անհրաժեշտ էր որ կառա – վարութիւնը անհրաժեշտ նկատէ նման տուրք մը հաստատել: Բ· աշխարհամարտին մէջ չէինք մը – ատած բայց միլիոններոց բանակ մը տարիներէ ի վեր կանգուն կարենալ պահելու համար, մեր ուժէն դերիվեր բեռան տակ կը ճմռուէինք:

Երբ մէկ կողմէ զրամը կ'արժեզրկուէր, միւս կողմէ լաբուտն զրամ չահողներ կը գտնուէին: Ազգը մեծահարուստներու եւ ծայրայեղ թշուառ – ներու բաժնուեցաւ: Դրամին արժեզրկումը երբ մէկ կողմէ ալ աւելի կը հրահրէր հարուստին մո – լուցքը, միւս կողմէ պատուախնդիր թշուառին տառապանքը ալ աւելի կը բազմապատկէր: Այս կացութեան միակ դարմանը կը կայանար արտա – սովոր ժամանակներու յատուկ արտասովոր միջո – ցաւ մը աւելորդ հարստութիւնները առնել եւ հաւասարակշռութիւն մը հիմնել ընկերութեան մէջ: Մանաւանդ որ նման միջոց մը նորաբոյս հա – րուստներուն ալ չահուն հաչտ էր: Արժեզրկուելու վտանգով հինգ միլիոն ունենալէ նախամեծար էր երկու միլիոնը պետութեան տալ եւ ձեռքը մնա – ցած երեք միլիոնը արժեւորել:

Ահա այս մտածումներով է որ երկրէն երկինք բարձրացող լուսաւոր սիւնի մը նման իրաւացի գտած էի ուսեւտուրութեան տուրքը:

Այսքան իրաւացի այս տուրքին դործադրու – թիւնը ի՞նչ եղաւ: Մէկ ալ տեսանք որ չատ մը մակաբոյծ վարդապետութիւններ խառներ են այս տուրքին, զոր պէտք էր գործադրել միայն ելմը – տական եւ տնտեսական մտածումներով: Նոյն նը – պարաւճառին եւ նոյն սափրիչին աչկերտներէն Ահմէտէն ու Մէհմէտէն բան մը չուզեց եւ Գրիգո – րէ, Մօիզէ ու Եուվանէ հինգ հարիւրական ոսկի ուզեց: Ասիկա ոչ ազգայնականութիւն, ոչ իսլա – մականութիւն այլ պարզապէս անարդարութիւն էր:

Ամիսներ անցնելէ վերջ տեղ տեղ բարձրացած եւ մինչեւ մեր ականջները հասած աղաղակներէն վերահասու դարձանք որ Ուսեւտուրութեան տուրքի գործադրութեան անարդարութիւնը միայն յա – տուկ չէ փոքրամասնութեան աչկերտներուն, նոյնիսկ կը դէպ կ'անցնի նոյն մակարդակի վրայ գտնուող փոքրամասնութեան եւ թուրք հարուստ – ներուն միջեւ եղած տարբերութիւնը եւ Անատոլուի բազմաթիւ քաղաքներուն մէջ ուղղակի Թուրքե – րուն միջեւ ալ անիրաւութիւններ գործուած են:

Միայն Մերսինէ եկած լուր մը կը հաղորդէր որ այնտեղ ոչ մէկ դանդատ կատարուած է, հա – կառակ անոր որ այդ քաղաքը կառավարութեան

Դուռը հասկացաւ միայն առաջինը եւ այդ յատուկ այն պատճառով, որ այն ժամանակները կամ փոքր ինչ դրանից առաջ Il principe փոխադրել էին տաճկերէնի: (Il principe — «իշխանը», Նիքօ – լօ Մաքիավէլլիի դլխաւոր երկը, գրուած յատկա – պէս Հիանալին Լոռենցօ Ֆլորանսցի իշխանին հա – մար՝ ուր խոստացած են «նպատակը կ'արդարա – ցընէ միջոցը» մաքիավելեան ծանօթ վարդապե – տութեան սկզբունքները: Բ· Գ·)

Դարձեալ պէտք է աւելացնել, այս քարոզու – թիւնքը կատարվում էին եւ կատարվում են հա – ւատք անունով, օգտվելով այն բանից, որ Դուռը իրաւունք չունի քրիստոնեաների հաւատքին վե – րաբերեալ գործերի մէջ մտնել ...

Բարեկամներիս ողջոյն: Միշտ ձեզ սիրող ձո

ՄԻՔԱՅԵԼ

1865, Պետրոս – Պօղոսեան բերդ

Անգին ընկեր,

Այս նամակս մի այլ ճանապարհով կը ստա – նաս: Տակաւին ես այս խոնաւ բերդում կը մնամ 6—8 ամիս ամենաքիչը, բարբարոս կառավարու – թիւնը էլ չի գիտէ ինչ միջոց գործ դնել աղատ խօսքը բռնաբարելու եւ մեր դաղափարքը ոչնչա – ցնելու նպատակաւ: Ինձ արդիլված է Հայոց լեզ – ուով նամակներ գրել, պէտք է գրեմ ռուսերէն, բայց այդ, նամակներս պէտք է կարդամ կօմէն – դանտ առաջ, բարբարոսի արարքն էյ ծայր ու սահման չունին: Եթէ նամակս հասնի ձեռքդ դուցէ այլ նամակներ գրեմ մանրամասն տեղեկութիւն – ներով թո հարցրած եւ մեզ հետաքրքրած հարցերի մասին:

Միշտ ձեզ սիրող ձո ՄԻՔԱՅԵԼ

կարմիր խաղողի թիւնեւներ

պէյօղլուի մէջ

Ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը կը հեռա – գրէ ·—

Պէյրութը ոչ միայն աւեւտրական եռուն կեդ – րոն մըն է, այլեւ կը նմանի չէնքի մը եռեւի դրան, որուն մէն է, որուն մէջ կը նմանի չէնքի մը եռեւի դրան, որուն մէջ դէպի Արեւելեան Միջերկրականի երկիրները ուղիղ դէպի Արեւելեան Միջերկրականի երկիրները կը թափանցեն կարմիրները:

*Այս երկիրներու մեծ մասին մէջ, համայնա – վարները օրէնքէ դուրս հռչակուած են եւ սահմա – նադրութիւնը ոտնակոխ եղած է անոնց գործունէութիւնը: Բայց կայ նպատակուած է անոնց գործունէութիւնը: Բայց կայ նպատակուած է անոնց գործունէութիւնը: Բայց կայ նպատակու

ՀՑԱՏ ԿԱՊԱՆՑԻ ՂԱՀԱԳԻԿ ՄԵՀ

(Գրել՝ վերլուծելու կցդրամ ՄՈՑՉԸ)

Ջ.— ՀՈՏ ՈՐՈՎ Ի ԼՈՒՍՈՒՆԱԿԱՆ

Ընդհանուր ուսումնական ձախողությունից հետո 27ի առավոտյան Հատ. 27 եւ 28ը մեզ ուղեկցեց մինչեւ Հոտ. Ամէն ինչ մեզ համար նոր էր, ամէն ինչ կը գրաւէր մեր ուշադրութիւնը։ Ամէն տեղ կանաչ դաշտեր, ծաղկած ծառեր, ամէն տեղ ուրախ ժպտուն դէմքեր։ Ամէն տեղ կեանքի եռուզեռ։ Ամէն տեղ կեանքի ուրախ շունչ։ Ամէն տեղ կեանքի ուրախ շունչ։ Ամէն տեղ կեանքի ուրախ շունչ

Պ. Շինուէլ, այնուհետեւ յարգանքի խօսք ուղղեց ամերիկացի զինուորներուն, որոնք ստանձնած են ամենածանր բեռը Քորէայի կռիւներուն մէջ։

ՆԱՀԱՆՋԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Զինական յարձակումներն ու ՄԱԿի ուժերուն նահանջը կը շարունակուին անընդհատ։ Զինացի – ները յարձակեցան Փիոնկեանկէն 38 քիլմ. հեռուն հաստատուած դաշնակից նոր դիրքերու վրայ։ Այս յարձակման կ'ընկերանար նաեւ Թիկունքին վրայ եւ Սէուլէն 45 քիլմ. հեռու Քորէացի արձակազէններու յարձակումը։ ՄԱԿի ուժերը կը դի – մադրեն այն կէտերու վրայ, ուր անհրաժեշտ է կարմիրներու յառաջխաղացումը դանդաղեցնել, նահանջը դիւրացնելու նպատակով։ Ամէն պարագայի տակ, 8րդ բանակի դիրքերուն վրայ զան – գուածային յարձակում մը դեռ չէ գործուած։ Այս յայտարարումը կը վերադրուի ամերիկեան օ – դանաւերու գործած յարձակումներուն։ Հիւսիս արեւելեան Քորէայի մէջ պաշարուած ամերիկեան զօրամասերը յայողեցան փախուստի ճամբայ մը գտնել եւ լեռնային անցքերով հասան Քօճօ լեռ – նադաշտային քաղաքը, ծովեզերքի ուղղութեամբ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄԸ ԸՆԴՈՒՆՈՒԵՑԱՒ

Ատլանտեանի դաշինքին անդամ պետութեանց փոխանորդները, որոնք Լոնտոնի մէջ կը զբաղէին Գերմանիոյ վերազինման հարցով, եկան վերջնա – կան եզրակացութեան մը, չնորհիւ Ֆրանսայի կա – տարած զիջումներուն։ Տրուած որոշումները տա – կաւին զաղտնի կը պահուին։ Կը կարծուի թէ դաշնագիրը երկիրներու զինուորական մարմինը պիտի հաստատէ տրուած որոշումները։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Ֆրանսական կառավարութեան որոշումները Գեր – մանիոյ վերազինման պայմաններու մասին, լաւ ընդունելութիւն չէ գտած Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ։ Վարչապետ Պ. Ատենաուըր, այդ որոշումնե – րը լրջօրէն նկատի առնելու պարագային իսկ պի – տի վարանի ներկայացնել զանոնք Թշնամօրէն տրամադրուած երեսփ. ժողովին։ Այս առթիւ վարչապետը ըսաւ.— « Թոյլատրելի չէ խորհուրդ – Թիւն դնել Եւրոպական պաշտպանութեան մաս – նակցելիք ազգերու միջեւ։» Իսկ Ատենաուըրի կու – սակցութեան խորհրդարանական ներկայացուցի – չը, Տօքթ. Ֆօն Պրէնթանօ յայտարարեց, Թէ ան – յուսալի է որ այդպիսի առաջարկ մը ընդունելու – Թիւն գտնէ Գերմանիոյ մէջ։ Ընկերվարական կու – սակցութեան պետը, Տօքթ. Շումախըը չրաւ որ եւ է յայտարարութիւն այս մասին, բայց անոր ալ կարծիքը տարբեր պիտի չըլլայ, եթէ նկատի ու – նենանք մինչեւ հիմա ըրած յայտարարութիւն – ները։

ԸՆԴՀ. ԶՕՐԱՇԱՐԺ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԻՋ

Զօր. Այզընհաուր, առջի օր նորագիր ղին – ուորներուն ճառ մը խօսելով ըսաւ.—

«Անհրաժեշտ պիտի բլլայ դուցէ, որ բոլոր ե – րիտասարդ Ամերիկացիները նորէն զինուորական համազգեստ կրեն։ Նախապարձակ պետութեանց վարիչները որոշած են, որ աշխարհի բոլոր ապատ ազգերը իրենց Թշնամիները բլլան։ Խաղաղութիւն կ'ուզենք եւ խաղաղութիւն չկայ։ Բայց յիշեցէք, որ դուք ազատ երկրի մը քաղաքացիներն էք։ Մի – ացած իրենց վճռականութեան մէջ, գիտակից ի – րենց պարտականութեան եւ վճռած անոր կատա – րումը, Մ. Նահանգները աշխարհի ամէնէն հզօր պետութիւնն են »։

× Ուոշինկթընի մէջ զրոյց կը չրջի Թէ նա – խագահ Թրումըն կը խորհի «արտակարգ եւ ստի – պողական կացութիւն» մը հռչակել Մ. Նահանգ – ներու մէջ։ Նախագահի տեղեկատու դիւանին քարտուղարը յայտարարեց, Թէ այդ մասին դեռ վերջնական որոշում մը չէ տրուած, բայց լրջօրէն նկատի կ'առնուի կառավարութեան կողմէ։ Այսու – հանդերձ ճչդուած են բազմաթիւ մանրամասնու – Թիւններ, որոնք պիտի կիրարկուին, անմիջապէս որ այդպիսի որոշում մը տրուի։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա. Մ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ զերիներու կայաններուն մէջ քննութիւն կատարելու համար, բանաձեւ մը ներ – կայացուցին Ազգաժողովին անդլիական եւ ամե – րիկեան պատուիրակները, ընկերային յանձնա – ժողովին առջեւ։ Աւստրալիա եւս ձայնակցեցաւ, ստուգելու համար Թէ ի՛նչ եղած են հազարաւոր զերման եւ ճափոն զերիները, որոնց մասին որեւէ լուր չկայ։ Խորհրդային պատուիրակը, Պ.Հ. Ցա – րութիւնեան, մերժեց բանաձեւը, դիտել տալով Թէ երեք պետութիւնները կ'ուզեն քննութիւն կա – տարել «քաղաքական նպատակներով»։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԻՄԱՍՏՈՒՆԸ, Սրի Օրոպինտօ կոզ, մեռաւ Փոնտիչէրիի մէջ։ 78 տա – րեկան էր։ Ամէն տարի աւելի քան 100.000 ուխ – տաւորներ կ'երթային լսելու փիլիսոփան, որ բա – ցարձակ լռութիւն պահելով, իր պատուէրները կարդայ կուտար մօրը (Ֆրանսուհի մը)։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ այխատանքի յանձնախում – բը որոշեց տարեկան 324.000 Ֆրանքի բարձրացնել (ամսական 27.000, փոխանակ 22 հազարի) աչխա – տավարձքի առաւելագոյն գումարը որ ենթակայ է

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՅՕԱՄԵԱԿԸ Փարիզի մէջ

ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

Այս կիրակի իրիկուն ժամը **20.30**ին, **Mutualité**ի մեծ սրահին մէջ, 24 rue St. Victor: Métro Mau - bert - Mutualité ։

կը ևախագահէ՝ ընկ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

կը խօսին՝ ընկերները ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՑԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ *եւ* ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Նոր Սերունդ)։

Խօսք կ'առնեն ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ, ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆի եւն. ներկայացուցիչները ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին օրիորդները ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱ – ՐԵՆՑ (երգ), ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, *ընկեր* Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ (արտաս.) Օր. ՎԵՐՈՆԻԿ ՁԻՆՁԵԱՆ (դաշնակ), *նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ* Օր. JANINE CAVARDի (1er prix du Conservatoire) : Mrs. Rocque եւ Louvigny (violons) , Mr. Lemaire (violoncelle) , Mr. G. Deschamps (flûte) , Mr. P. Deschamps (cor. anglais et hautbois) , (1ers prix du conservatoire de Paris et solistes des théâtres Lyriques) ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կապ. Ժաչի ընդհ. ժողովը այս երկուչաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցի սրահը։ Կը խնդրուի ճչդապահ ըլլալ։ Կա – բեւոր օրակարգ ։

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Կապոյտ Ժաչի ընդհ. ժո – ղովը այս չաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, ընկերուհի Մալխասեանի բնակարանը, 21 Sentier de la Roue։ ճչդապահ ըլլալ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պուլվար Օտտոյի Վոամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չա – բաթ ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական դա – մարումը այս երկուչաբթի երեկոյ, Քաւէ, քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը։ Պ. Գր. Թէլլալեան պիտի ներկայացնէ Կիլիկիոյ Լեւոն Բ. Մեծագործ Թա – գաւորին կեանքն ու գործը ։

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ընդհ. միութիւնը այս չաբաթ իրի – կուն ճաչ մը կուտայ Սասունի ճաչարանին մէջ, ի պատիւ Հ. Պետրոս վրդ. Ադամեանի եւ հաղարա – պետ Թուրաբդիսեանի ։

«Ազգային» պարահանդէսը

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆԸ ԵՒ ՀԱՃԵԼԻՆ

Դեկտ. 9, չաբաթ դիւերը ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Clubի մէջ, 51 rue Grignan, Մարսէյլ ։

Առաջնակարգ նուագախումբ եւ մաքուր պիւ – ֆէ, սիրուն անակնկալներ եւ ընտանեկան մթնո – լորտ։ Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղան – ները ։

ՊԱՌ ԱՐՍԷՆ

57, Rue Bernard de Bois, Marseille

Եթէ կ'ուզէք, պահ մը ձեր հոգերը մոռնալ, այցելեցէք, հանրածանօթ ԱՐՍԷՆԻՆ ՊԱՌԸ, *ուր պիտի գտնէք, անմահական օդին, իր բազմատե – սակ աղանդերներով։ Ինչպէս նաեւ չաբաթ եւ կի – րակի օրերը, պիտի վայելէք* ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԹՈՐ – ԳՈՄԻՆ ՆՈՒԱԳԸ ։

Դերձակներուն

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՓԱՌԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՓՈՓՐԱՓԱՌԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՆ

Թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ *բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝*

ETS. ALLIANCE

63 Rue de Maubeuge

Métro Poissonnière Հեռ. Tru. 12.05

ՄՈՒՏՔԱԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ն. ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

21 rue Henri Monnier

Նրբաճաշակ Տիկիններու համար, միակ մուչտակա – վաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ, ԶԱՓՈՒՐՎԱՑ եւ ՆՈՐՈ – ԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ Արագ եւ խնամուած աչխատանք ։

Մէկ անգամուան չաճա – խորդը կը դառնայ ընդմիչտ յաճախորդ ։

Դիմեցէք անդամ մը եւ պահ պիտի մնաք ։

Հեռաձայն TRU. 40-11

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lo- rette, Pigalle եւ St. Georges։

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՅՕԱՄԵԱԿԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին նախա – ձեռնութեամբ, 60 տարիներու ընթացքին Հայ Ա – զատագրական պայքարի ճամբուն վրայ զոհաբեր – ուած Հայդուկներու եւ մտաւորական գործիչնե – րու յիչատակին տեղի պիտի ունենայ հոգեհան – գստեան հանդիսաւոր արարողութիւն Քրատոյի Մայր եկեղեցիին մէջ, այս կիրակի, առաւօտ, Ս. Պատարագէն վերջ։

Կը հրաւիրուի ամբողջ հասարակութիւնը, յարգելու համար ազատագրութեան զոհերուն յի – չատակը ։

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զարեհ Սուքս ֆևաև

Galerie André Weil, 26 Ave. Matignon, Tél. Ely. 55-11։ Դեկտեմբեր 11էն 30, ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18, բացի կիրակի օրերէն ։

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՑՇ ՂԱՄԲԱՐԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Ս. Տէր Թով – մասեան Հ. Ց. Դ. Ֆօնտին կը նուիրեն 500 ֆր.։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Այս կիրակի, 10 Դեկտ. յետ պատարագի փա – րիզի Հայոց եկեղեցին (15 Jean Goujon) հոգեհան – գստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ՝ ՏԻԿԻՆ ԵՒՓԻՄԻ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆի (Անապիա) յիչատակին ։

Կը հրաւիրուին իր յիչատակը յարգողները ։

ընկերային ապահովութեան տուրքի։ Այս կար – գադրութեամբ կը յուսան 20 առ հարիւր աւելցնել ընտանեկան նպաստը ։

Թիւրքիան հասած է խորհրդային առեւտրական պատուիրակութիւն մը 13 անդամներով եւ խորհր – դային պետական դրամատան փոխ – տնօրէն Պ. Փէրչայաշուլիի նախագահութեամբ։ Պատուիրա – կութիւնը պիտի դրաչի խորհրդային պարտքերու կարգադրութեան եւ պարտքերու դումարը ոսկե – դրամով վճարելու հարցով, ինչ որ ասկէ առաջ ընդունուած էր Մոսկուայի կողմէ։ Իրանի մէկ ներկայացուցիչը ըսաւ Թէ իրանեւ խորհրդային ա – ռեւտրական համաձայնագրի կնքումէն ի վեր, Ա. Միութիւնը չատ բարեացակամ է Պարսկաստանի հանդէպ։ Ուրիչ խորհրդային յանձնախումբ մըն ալ կը քննէ սահմաններու սրբագրութեան մասին պարսիկ կառավարութեան դրած պահանջը։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Բօնած . ը 1926
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վ.եցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63
Dimanche 10 Décembre 1950 Կիրակի 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6328–Նոր շրջան Թիւ 1739 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՈՂՋՈՅՆ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅՕԱՄԵԱՅ ԵՐԿՈՒՆՔԸ

... Թանձր խաւար եւ դաւադիր ուժեր: Ամենօրեայ բարբարոսութեանց հետ՝ արեան ճապաղիքներ, պարբերաբար :

Տառապանքի կանչերը կը կորսուէին անդընդախոր ձորերու մէջ, զարնուելով ամեհի ապառաժներու: Արիւնաթաթախ գետերն անդամ կը նկատուէին սովորական երեւոյթ :

Հալածական ժողովուրդը լոյսի մը կը սպասէր, խաւարը ճեղքելու եւ իր ճամբան գտնելու համար :

— Ահաւասիկ եմ, յայտարարեց Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը, բաշերը ցցելով:

Հալածական ժողովուրդը չունչի մը կը կարօտէր, ոտքի կանգնելու եւ իր գոյամարտը մղելու համար : Կը փնտռէր ուղեցոյց եւ կազմակերպութիւն :

— Ներկա՛յ, պատասխանեց Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը, տրամադրելով իր արու չունչն ու կորովը: Հաւատք եւ կամք: Հաւատարմութիւն եւ յարատեւութիւն: Կարգապահութիւն եւ վճռակամութիւն :

Ժողովուրդը աղօտ գաղափար մը ունէր ազատագրութեան գործնական դիտելիքներու մասին : Կ'ուզէր իմանալ զինարուեստի գաղտնիքները, քաջութեան կենդանի վկաներով :

— Առաջինը ե՛ս, խոստացաւ Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը:

Եւ ունեցանք փետային: Արիւրանց սերունդ մը անփոխարինելի: Դիմադրական ճակատ, որու նմանը տարիներ վերջը միայն պիտի տեսնէինք ապատ Եւրոպայի սարերուն եւ մասիները մէջ : Բոլորովին տարբեր պայմաններու տակ :

Վերանորոգիչ չունչը եւ քաջակորով, ան պարտելի բողոքը բաւական չէին լրացնելու ազատագրական պայքարին անմիջական պահանջները:

Ժողովուրդը, «նեղեալ, տառապեալ, ղրկեալ, հարստահարեալ, կոտորեալ, վարատեալ, չքաւորեալ եւ յուսահատեալ», կը կարօտէր նաեւ մտաւոր սնունդի :

Անհրաժեշտ էր ապահովել ոչ միայն քաղաքական գիտութիւն, այլեւ մշակոյթ, բարին ամենալայն իմաստով:

Դաշնակցութիւնը թանկագին նուաճումներ կատարեց նաեւ ա՛յս ճակատին վրայ: Մամուլէն մինչեւ գրական – գեղարուեստական ստեղծագործածութիւն: Տարրական դպրոցէն մինչեւ բարձրագոյն, գիտական, մասնագիտական կրթութիւն:

Իր ստեղծագործ չունչին չնորհիւ, գիտութեան եւ արուեստի վտակներ հոսեցան ամէնէն ապերախտ պայմաններուն տակ :

Այսօր եթէ ունինք արտայայտութեան ինքնուրոյն եղանակ մը, հատու, պատկերաւոր, արդիական եւ հոսուն բարբառ մը, մեծ չափով կը պարտինք Հ· Յ· Դաշնակցութեան :

... Այս ժժգոյն տողերը ոչ իսկ աղօտ գաղափար մը կրնան տալ Դաշնակցութեան 60ամեայ հրաշագործ երկունքի մասին, որ իր նմանը չունի ազգերու պատմութեան մէջ:

Իր բազմակողմանի եւ բովանդակալից վաստակէն աւելի , դիմագիծը պարզելու փորձ մըն է որ կատարեցինք, 60ամեակի տօնակատարութեան առթիւ :

Այս բացառիկ համարին մէջ հրատարակուած գրութիւնները ալ անոր գործունէութեան զանազան երեսները միայն կը պարզեն: Պարզապէս ողջոյն: Ինչպէս ամէն ուր որ համբանք մը ունինք:

Ողջո՛յն, անդամ մը եւս յայտարարելու համար թէ յարատեւ պայքարի եւ արիւնաղանդ փոթորիկներու վաթսուն տարիները ոչինչ փոխած են Դաշնակցութեան էութենէն: Ոչ անոր դիմագիծը, ոչ դաւանանքը, ոչ ալ կամքը :

Աւելի քան երբեք անսասան եւ վճռական , ան պիտի չարունակէ իր դերը երիտասարդական խանդավառութեամբ, մնալով հաւատարիմ ախոյեանը հայրենիքի ամբողջական եւ վերջնական ազատութեան :

Մեր յարաճուն եռանդին եւ հաւատքին ազբիւրը կը հոսի ամբողջ ժողովուրդի մը տառապանքէն եւ անհամար զոհերու արիւնէն, որոնց հանդէպ Աստուած անդամ երկրպագելու պարտք ունի:

Շ·

Ողջո՛յն

Կ'ողջունեմ Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը:

Կ'ողջունեմ ոչ միայն իբրեւ Դաշնակցական, այլ եւ մանաւանդ իբրեւ հայ գրագէտ: Ըսել կ'ուզեմ թէ պիտի ողջունէի՝ նոյնիսկ եթէ Դաշնակցական չըլլայի: Ասիկա կ'ըսեմ՝ դաս մը տալու համար մեր դրագէտներուն, վասնզի կը սիրեմ զգացումներու հարստութիւնը քան աղքատութիւնը, յորդազեղ սիրտը, քան երաշտ սիրտը, կապոյտ հոգին քան թարշամած հոգին: Կը սիրեմ Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը, զոր ինձ տուաւ հայ ժողովուրդը, քան համայնավարութիւնը, որ մեր պատմութեան կոճղին մէջ մտաւ իբրեւ սեպ:

Կ'ողջունեմ Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը :

Կ'ողջունեմ իբրեւ հայ մտաւորական, որ կը սիրէ քննել ու վերլուծել ինչ որ կուտայ մեր ժողովուրդը իր սիրտէն եւ իր հոգիէն, յաւիտենական համար:

Գիտեմ թէ այս կուսակցութիւնն է, որ աճեցաւ մահուան դրացնութեան մէջ,— ամպածրար լեռներու եւ ամպրոպազոռ գետերու աշակերտութեան մէջ, աչքը՝ արծիւներու սաւառնաթեւ ա-կօսին, ականջը ջրվէժներու ահարկու ձայնին : Այս կուսակցութիւնն է, որ քաջերու պաշտամունքը կրօնք չինեց իրեն, ու փառաբանեց ոչ միայն դիւցազները,— ինչպէս, է՛ր երբեմն, մեր ժողովրդական ասողիկները կը պանծացնեն Տորք Անդեղը, — այլ եւ արհամարհանքը մահուան հանդէպ: Այս կուսակցութիւնն է, որ բանաձեւեց զանգուածային զոհաբերութիւնը ազգային երազի մը համար,— « Մահն ընկերօք հարսանիք է »: Ճիշդ է թէ, աւելի կանուխ, Քոռնէյլն ալ կ'ըսէր·

Mourir pour son pays est un si digne sort,
Qu'on briguerait en foule une si belle mort.

(**Horace**, Բ· արար)

Բայց մեր պատմութիւնը կ'աւանդէ, Քոռնէյլէն չա՛տ ու չատ առաջ, թէ Կարմիր Վարդան «մահուամբ զմահ կոխեաց», կարգեզոնեան քաջութեան օրինակը տալով, — մահ կամ ազատութիւն,— երբ հրեղէն ջրվէժի մը պէս իր մարո՛ղ բանակով կը հոսէր դէպի անմահութեան դաշտերը, «իմացեալ մահուան» կիրճերուն մէջէն :

« Մահ ընկերօք հարսանիք է»,— Նեռուելի կրակին մէջ կամ սուրին դէմ, մոռնալ կին, զաւակ, ծնողք եւ հարստութիւն, զոհել ամէ՛ն բան հայրենիքի ազատագրութեան համար,— փա՛ռք քեզ, կարմիր երիտասարդութիւն, — այսպէս կ'ուսուցանէր, կարմիր Վարդաններէն դարեր ետքը տակաւին, կարմիր Անդրանիկներու կուսակցութիւնը :

Լաքորտէր կ'ըսէ թէ մահուան արհամարհանքն է որ դիւցազն կը չինէ, մեծ քաղաքացիներ կը ստեղծէ եւ դժբախտութեան տակունն ենթակային կուտայ վեհափառ արտայայտութիւն մը: Բայց Լաքորտէր, եթէ դիտնար մեր պատմութիւնը, պիտի չմոռնար աւելցնել թէ մահուան արհամարհանքն է, գարձեալ որ Դաշնակցական կը չինէ ամէն Հայ :

Ահա թէ ինչո՛ւ «իմացեալ» մահուամբ իննած ամէն Դաշնակցականի հոգեթումբին վրայ կ'աճի վահագնածին եղէգը, բայց Դաշնակցութեան մահը տեւչացողներուն գերեզմանին վրայ չի բուսներ որեւէ հունտ, ոչ իսկ թուփ մը՝ փողոցի աւել չինելու համար :

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Անգլիա եւ Մ. Նահանգներ
հակամարտութեան

ՈՉ ՄԷԿ ԶԻՋՈՒՄ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԵԹԷ ՀԱՐԿ ԸԼԼԱՑ ՀԻՒԼԷՍԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲ ԳՈՐԾԱԾԵԼ, ՆԱԽԱՊԷՍ ԼՈՒՐ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ

Ամբողջ հինգ օր չարունակուելէ վերջ, Ատլանթիկեանի մէջ վերջացան Պ· Պ· Թրումընի եւ Էթլիի խորհրդակցութիւնները միջազգային հրատապ հարցերու մասին :

Այս առթիւ հրատարակուեցաւ պաշտօնական երկար զեկոյց մը, ուր կը յիշատակուին այն բոլոր կէտերը, որոնց մասին համաձայնութիւն գոյացած է, ինչպէս նաեւ այն տարակարծութիւնները, զորս կարելի չէ եղած հարթել : Կողմերը մանաւանդ չեն կրցած համաձայնիլ համայնավար Չինաստանի մասին: Պ· Էթլի — կ'ըսէ զեկոյցը — միշտ անհրաժեշտ կը գտնէ ճանչնալ Չինաստանի կառավարութիւնը եւ ընդունիլ զայն ՄԱԿի մէջ, Ֆորմոզայի չուրջ եւս համաձայնութիւն մը գոյացնելով, մինչ նախագահ Թրումըն կ'ընդդիմանայ: Զեկոյցը կը պարունակէ նաեւ հետեւեալ կէտերը· —

1) Երկու երկիրներու արտաքին քաղաքականութիւնը ունի հասարակաց նպատակներ խաղաղութիւնը պահպանելու, ազատ աշխարհը զօրացնելու, կարօտութեան ու դժգոհութեան պատճառները վերցնելու եւ ժողովրդավարական կեանցը նպաստելու համար: Այս նպատակները պիտի պաշտպանուին միացեալ գործունէութեամբ:

2) Այս նպատակներուն հակասող ոչ մէկ հաշտարար քայլ եւ գիջում, ոչ ալ նախայարձակման վարձատրութիւն աշխարհի որեւէ մէկ կէտին վրայ :

3) Ֆորէայի մէջ թշնամութիւնները վերջացընել բանակցութեանց միջոցաւ :

4) Համայնավար Չինաստանի ՄԱԿին անդամակցութեան մասին երկու կողմերու տարակարծութիւնները պիտի չխանգարեն հասարակաց ճիգը եւ պիտի չթուլացնեն ընդհանուր նպատակներու հետապնդումը :

5) Ֆորմոզայի հարցը պիտի կարգադրուի խաղաղ միջոցներով, Ֆորմոզայի ժողովուրդին չահերը ապահովելու եւ Խաղաղականի մէջ խաղաղութիւնն ու ապահովութիւնը պահպանելու առաջադրութեամբ: Հարցը պէտք է քննուի ՄԱԿին առջեւ :

6) Ատլանտեանի դաշինքին անդամ երկիրները պէտք է անմիջապէս գործի անցնին Ատլանտեանի պաշտպանութիւնը գլուխ հանելու համար, անհրաժեշտ նկատելով պաշտպանողական համապատասխան միջոցներ ունենալ պատերազմը կանխելու համար :

7) Կարելի եղածին չափ շուտով պէտք է աւելցնել երկու երկիրներու զինուորական պատրաստութիւնները եւ զարկ տալ անոնց զինական արդիւնաբերութեան, որպէսզի կարելի ըլլայ օգնել հասարակաց պաշտպանութեան շուրջ միացած բոլոր ազգերուն:

8) Հաւասար բաշխում հիմնական նախանիւթերու՝ պաշտպանութեան եւ քաղաքային կարեւոր կարիքներու համար :

9) Նախագահ Թրումըն վստահեցուցած է Պ· Էթլիին, թէ նախօրօք տեղեակ պիտի պահէ հիւլէական ռումբի գործածութեան մասին, միաժամանակ յայտ յայտնելով թէ երբեք անհրաժեշտ պիտի չըլլայ անոր գործածութիւնը :

Մորհրդակցութեանց աւարտումէն վերջ Պ· Էթլի Նիւ Եորք երթալով զանազան այցելութիւններ տուաւ, յետոյ մեկնեցաւ Քանատա :

ՉԻՆԱՍՏԱՆ ՊԻՏԻ ԴՐԱԻԻ ԱՄԲՈՂՋ ՔՈՐԷԱՆ

Հակառակ երեք օր անցած ըլլալուն, չինացիները կառավարութիւնը տակաւին չպատասխանեց 13 պետութեանց կողմէ իրեն ուղղուած կոչին , 38րդ զուգահեռականը չանցնելու մասին: Ասոր փոխարէն, սակայն, Փեքինի ձայնասփիւռը չաթաթ առաւօտ յայտարարեց, թէ չինական զօրամասերը, առանց կանգ առնելու, պիտի դրաւեն ամբողջ Քորէան :

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ «ՉՕՐԱՇԱՐԺ» ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ

Երկկ հաղորդած էինք, թէ ամերիկեան կառավարութիւնը կը ծրագրէ «արտակարգ վիճակ» հռչակել Մ· Նահանգներու մէջ: Այս պարագային, նախագահ Թրումըն պիտի վայելէ լայն լիա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Հ. Յ. Դ. 60ամեակը Փարիզի մէջ

ԱՑՍՕՐ, ԿԻՐԱԿԻ, ԺԱՄԸ 20.30ԻՆ, **Mutualité**ի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ :

«ՅԱՌԱՋ»ի ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ ԹԻՒԸ

Նուիրուած Հ· Յ· Դաշնակցութեան 60ամեակին: Կը բաղկանայ ութ էջէ, պատկերազարդ :

ՁԵՌՔԷ ԳԻՆԸ 10 ՖՐԱՆՔ :

× Կարդ մը յօդուածներ աւելցած ըլլալով, պիտի հրատարակենք մինչեւ կիրակի :

ՓԱՌՔ ԻՐ 60 ՏԱՐԻՆԵՐՈՒՆ

Վաթսուն տարեկան է Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը: Օտար, արտաքին ուժեր չէին որ ծնունդ տուին Դաշնակցութեան կամ պաթտադրեցին զայն հայ ժողովուրդին: Եթէ այդպէս ըլլար, 60 տարի չէ, վեց տարի անգամ պիտի չապրէր:

Անիկա ծնաւ հայ ժողովուրդի ծոցէն, ապրեցաւ ժողովուրդին մէջ, տառապեցաւ անոր հետ, զոհուեցաւ անոր համար, այսօր ալ անսասան կանգնած է անոր կողքին:

Վաթսուն տարի առաջ, խումբ մը անձնուրաց մտաւորականներ, հայ ժողովուրդի հարազատ զաւակները, անոր ազգային իտէալին եւ քաղաքական պահանջներուն իսկական արտայայտիչները հիմը դրին «Հայ Յեղափոխականների 'Դաշնակցութեան», նպատակ ունենալով բռնակալներու լուծէն ազատագրել ստրուկ հայութիւնը եւ ազատ ու անկախ հայրենիք մը տալ անոր:

Այդ նուիրեալները տոգորուած էին անսասան հաւատքով՝ դէպի իրենց առաջադրած նպատակը: Աննկուն կամք ունէին եւ անսահման նուիրում, զոհողութեան ոգի՝ իրենց կեանքը տալու գնով:

Բոլոր անոնք, որ բռնակալութեան ամէնէն դաժան վարչաձեւերուն տակ, զինուորագրուեցան Դաշնակցութեան դրօշին ներքեւ եւ երդուրնցան անոր սուրբ Զինանշանին վրայ, ժառանգեցին հիմնադիրներու այս միեւնոյն առաքինութիւնները: Արհամարհեցին մահը, զարկին ու զարնուեցան, կարգապահութեամբ ու հայրենասիրութեամբ: Ո՛չ մէկ վարձատրութիւն սպասեցին անոնք իրենց անձնազոհութեան համար: Գաղափարն էր իրենց առաջնորդը, ազատութեան եւ հայրենիքի յոյսն էր իրենց մղիչ ուժը:

Երբ այսպէս է Դաշնակցականը, ինչո՞ւ զարմանալ ուրեմն, որ Դաշնակցութիւնը կը դիմանայ ա՛յսքան երկար տարիներ, նոյնիսկ երկրէն ակա – մայ հեռանալէ երեսուն տարի վերջ ալ:

Դաշնակցութիւնը հայրենի հողէն դուրս կը ծլի ու կը ծաղկի, օրէ օր աւելի եւս բարգաւաճելով: Աւիշը զոր այն ծծած էր մայր հողէն՝ չէ ցամքած: Հայ ժողովուրդին կէսը հայրենիքէն դուրս կը գտնուի՝ բայց սիրտն ու հոգին անտեսանելի թելերով կապուած են հայրենիքին: Դաշնակցութիւնն ու Դաշնակցական գաղափարախօսութիւնը խոր արմատներ արձակած են Սփիւռքի հայութեան մէջ:

Երկկ երկրին մէջ, լաւ օրերուն, Դաշնակցութիւնը հայ ժողովուրդին հետ էր, այսօր Սփիւռքի մէջ, զէշ օրերուն, գարձեալ անոր հետ է: Անոր բաղձանքներուն հարազատ արտայայտիչը:

Իր գաղափարները պարզ են եւ յստակ:

Դաշնակցութիւնը կը պահանջէ· Մի յուսալ եւ Անկախ Հայաստան, ժողովրդավար վարչաձեւի տակ, յանուն Սփիւռքի մէկ միլիոն հայութեան:

Արտասահմանի մէջ արթուն պահակն է հայկական սրբութիւններուն — լեզու, գրականութիւն, մշակոյթ, ազգային աւանդութիւններ:

Պայքար կը մղէ ձուլումի եւ այլասերման դէմ, կազմակերպելով երիտասարդութիւնը եւ անոր ներշնչելով հայրենասիրական ոգի:

Իբրեւ ախոյեան ազատութեան ու անկախութեան, Դաշնակցութիւնը չի հանդուրժեր, որ օտար ու խորթ վարչաձեւ մը պարտադրուի հայ ժողովուրդին: Հայկական արիւնը չթափեցաւ, որպէսզի մէկ բռնակալութենէն միւսին տակ իյնայ:

Դաշնակցութեան բազուկը երէկ կը զարնէր բռնաւորը, այսօր անխոնջ կը հետապնդէ հայկական իրաւունքներն ու քաղաքական պահանջները:

Երբ բոլորը դասալիք կ'ըլլան ու գլուխ կը ծռեն օրուան իշխանաւորին առջեւ — ինչպէս երէկ սուլթաններուն եւ ցարերուն, այսօր ալ «ժողովուրդներու Առաջնորդ»ին առջեւ — Դաշնակցութիւնը կը կռուի ստրուկի հոգեբանութեան դէմ, ճակատը բարձր բռնած, հայ ժողովուրդին համար կը պահանջէ իր արժանաւոր տեղը աշխարհի ազգերուն մէջեւ:

Ի զուր չանցան իր եւ հայ ժողովուրդի զոհողութիւնները: Մեր հերոսներու եւ միլիոն մը նահատակներու թափած արիւնէն 1918 Մայիս 28ին ծաղեցաւ նոր արշալոյս Հայոց աշխարհին վրայ: Ազատ եւ անկախ Հայաստանը իրականութիւն դարձաւ: Դարերու երազը կեանք առաւ:

Այսօր տարագիր է հայութեան կէսը:

Այդ հայութիւնը Դատ ունի:

Ինչպէս վաթսուն տարի առաջ եւ ամբողջ վաթսուն տարի, այսօր ալ Դաշնակցութիւնը իր ուսերուն վրայ առած է Հայկական Դատի հետապընդումը:

Քանի՛ չէ լուծուած այդ Դատը, Դաշնակցութիւնը կանգուն պիտի մնայ — եթէ հարկ ըլլայ վաթսուն տարի եւս, իր հետ ունենալով ազատատենչ հայութեան անվերապահ համակրանքն ու աջակցութիւնը:

Մինչեւ որ հանուր աշխարհի հայութիւնը տիրանայ իր պատմական հայրենիքին, ազատ, անկախ եւ միացեալ:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայութիւնը եւ Դաշնակցութիւնը

«Ինչ որ այսօր է դառնում է երէկ,
Ինչ որ երէկ էր դառնում է նոր երգ»:

Կ. ՉԱՐԵԱՆ

Վաթսուն տարիներ անցան մեր փոթորկա – ծաւն կազմակերպութեան գլխուն վրայէն: Ան չա՛տ բան տեսաւ: Շատ պատահանատուու – թիւններ ու ծանր բեռ վերցուց հայ կեանքին մէջ: Իր կուրծքն ու միտքը տրամադրեց բովանդակ հայութեան ու Հայաստանին: Եւ դարձաւ Ամե – նայն Հայոց իրական առաջնորդը:

Ինքնագովութեան չափազանցուած տուրք չէ որ կուտանք, այլ ճշմարիտ եւ անվերապահ գնա – հատութիւն մը այն կազմակերպութեան, որ դարձաւ հայրենասիրութեան, անձնուրացութեան եւ կարգապահութեան գերագոյն արտայայտութիւնը մեր մէջ: Ոտնահարելով բոլոր դժուարութիւն – ները եւ ուժերու անհաւասարակշռութեան գաղափարը, ծառացաւ միաժամանակ թրքական եւ ռուսական բռնակալութեանց դէմ, մաքառեցաւ եւ անհամար զոհեր տուաւ, դիւցազնական անհնարին պայքար մղեց, որովհետեւ գիտէր, համոզուած էր, որ իր դատն արդար էր, լուծերը ծանր, աչ – խարհն՝ անիրաւ:

Հ. Ց. Դաշնակցութեան չնորհիւ, հայութիւնը մշտատեւ յեղափոխութեան մէջ է: Ուրիշ ազգերու մէջ դժուար է գտնել նմանօրինակ կուսակցութիւն մը, որ, նոյնիսկ ստանդական պայմաններու մէջ, իր հետ պտտցնէ ազգի մը նուիրական տեն – չերն ու տեսիլքները, այնքան զուրգուրանքով ու սրբութեամբ, որ կարծես իր քով միշտ ներկայ են Տարօնն ու Վասպուրականը, Բարձր – Հայքն ու Աբարատը, Նեմրուտն ու Արագածը: Հոգեւոր, չարժական ու տարագիր պետութիւն մըն է դարձած իր տարաբախտ ժողովուրդին հետ:

Ո՞ւր կը գտնուի իր այդ ուժին գաղտնիքը: Ի՞նչ կախարդական մանեակ է, որ ան նետած է հայ ժողովրդի վզին, նոյնիսկ բնաչխարհէն դուրս, օտար երկնքի տակ, ուր դարանակալ ուծացումը հսկայական աւերներ կը գործէ:

Այդ գաղտնիքը կը գտնուի իր հիմնական գաղափարներուն մէջ, որ գաղափարն է բովանդակ հայութեան, երկաթեայ վարագոյրէն ներս թէ դուրս, այսինքն Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի ազատագրութեան գաղափարին մէջ: Երէկ թէ այսօր, այդ գաղափարը եղաւ մեր նախորդներուները, եղաւ մերինը եւ պիտի ըլլայ վաղուանը, մինչեւ որ յաղթանակէն մեր արդար պահանջները: Երկիր ունինք՝ ազատութիւն չունինք, կառավարութիւն ունինք՝ կառավարող չունինք, կրօն ու տաճար ունինք, կղերական չունինք: Օտար սատրապներու ծիրանի գօտին խեղդած է ամէն ինչ, ամէն մրմունջ ու տրտունջ: Եւ այդ անլուր բռնակալութիւնը աւելի ջերմութիւն ու այժմէութիւն կուտայ մեր հաւատոյ հանգանակին, ըլլալու անզիջող եւ աննկուն, չարունակելու պայքարը, յորչափ մեր իտէալները չեն իրականացած:

Դիւրին չէ Ամենայն Հայոց Դատի ու իրաւունքի կուսակցութիւն դառնալ: Հայութեան զըրկի եւ ներսի նենգ ոսոխը, անդադար իր հարուածները կ'ուղղէ անոր կրծքին, ամէն օր, քուն թէ արթուն, որովհետեւ գիտէ, թէ անոր անհետացումով իր փոչեպատ ճամբան բաց պիտի ըլլայ դէպի ամայութիւն ու ստրկութիւն: Հայկական ճակատի վաճառուած մունետիկներուն ահա նոր, հանդիսաւոր առիթ մը, կրկին մրոտելու իրենց քուրջի կտորները եւ սուտի ու կեղծիքի արքայութեան խունկ ծխելու:

Մեր կուսակցութեան առաջադրութիւններէն եւ հետապնդած նպատակներէն կը բխի մեր պատասխանատուութեան ծանրութիւնը:

Մենք անոնց հետ չենք որ կրեմլինի կարմիր թաթը ցոյց կուտան հայութեան:

Մենք անոնց հետ չենք որ ուղեկից դարձած են կարմիր բազինին փառաբանութեան, իրենց ստուերները պտտցնելով աշ ու ձախ:

Մենք ոչ Անգարայի հետ ենք, ոչ ալ անոնց հետ որ վիժեցուցին Սեւրի Դաշնագրին գործադրութիւնը, լման 25 տարի գործակցելով, զինակցելով Թուրքիոյ հետ, անոր հետ աւարի տալով հայկական հողերը:

Մեր հասցէն, մեր կոչումը եւ մեր նպատակը Հայաստանն ու հայութիւնն են:

Հայկ. ազատագրութեան ռահվիրաներէն Հայրիկը, 1863 Ապրիլ 1ին, «Արծուիկ Տարօնոյ»ի մէջ այսպէս կը սահմանէր իր դերը·

— « Ֆո ճանապարհը ճշմարտութիւն լինի, fո եղանակ՝ բարեխառն խոհեմութիւն, fո ընթացք՝ զգուշութիւն, fո շունչ՝ ազատութիւն, fո բարբառ՝ հայրենասիրութիւն···»:

Ահա այն կանթեղը, զոր Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը իր ձեռքին բռնած անցաւ իր վաթսունամեայ փոթորկոտ ճամբաներէն եւ կը չարունակէ քալել դեռ, անվհատ եւ անյողդողդ հաւատքով:

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

60 տարեւոր իր արշալոյսին

Հանրային ու յեղափոխական չարժումներէն կենսունակութիւնն ու տեւականութիւնը կախուած են միջավայրի պայմաններից· բայց ոչ պակաս նշանակութիւն ունին նրանց — ինչպէս եւ ամէն մի գործի — ծագման, ելքի, առաջին քայլերի չրջանում առաջնորդների յայտ բերած կարողութիւնն ու հեռատեսութիւնը:

Երիտասարդ մտաւորականներ էին Հ. Ց. Դ. հիմնադիրները: Բայց հայ մեծագոյն քաղաքական կուսակցութիւնը հիմնելիս նրանք հասուն խմաութիւնն ունեցան խուսափելու «ինտելիգենտ»ի յատուկ հիւանդութիւններից–տեսական վէճերից եւ հակաճառութիւններից, գրասենեակներում եւ հակաճառութիւններից, գրասենեակներում ծախսուած ամպերի մէջ սուզուած, հեռուից հեռու հրամայելուց, կարգադրելուց ու պահանջներ անելուց:

Մի խօսքով, կարգապահ ու համախումբ – եղան մէջ — առանց կի երեւոյթ մեր պատմութեան մէջ — առանց ժամանակ կորցնելու ծրագրային ու վարչական ձեւակերպութիւնների վրայ, նուիրուեցան կեանդանի գործի, բանուորի եւ գիւղացու հետ կողք կողքի զէնքը ձեռքին կռուեցան, ռումբ չինեցին, ահաբեկում կազմակերպեցին, վտանգաւոր սահմաններ անցան, թշնամու բազմութեան մէջ մխրճուեցան, մահացու հարուած տուին եւ ստացան:

Ք. Մի քայէլեան, Ս. Զաւարեան, Ս. Զօրեան եւ իրենց համախոհները զաղափարականօրէն թըրծուել էին ռուսական ընկերավարութեան հնոցում, բայց եւ այնպէս, մի յիշատակելի ներչնչումով, կուսակցութիւնը ընկերվարական, սոցիալ – դեմոկրատ կամ մի այլ հատուածական եւ մեր իրականութեան խորթ անունով չկոչեցին, այլ հա – մազգային, լայնադիրկ, համայնապարփակ «Հայ Յեղափոխականների կամ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն» անունով:

Ամէն ինչ պարզ էր: Կար բռնակալութիւններից ոտնահարուած հայրենիք եւ զոհաբերութեան պատրաստ ժողովուրդ: Բացակայում էր ազատագրական պայքարի ղեկավար ոյժը: Դաշնակցութիւնը եղաւ այն:

Ու անմիջապէս սկսաւ հերոսապատումների այն չարքը, որն առաջին տասնամեակում Դաշնակցութիւնը դարձրեց պղպատեայ կուսակցութիւն եւ ներշնչումի ու ինքնավստահութեան աղբիւրը դարձաւ ապագայի համար:

Մի ժողովուրդ, որ Դաւիթ Բէկից ու Զէյթունի ապստամբութիւնից ի վեր տեսել էր միայն ընկճում, նուաստութիւն, թէեւ արթնացած էր Խաֆֆու, Գամառ – Քաթիպայի, Ներսիսեան եւ ուրիշների կանչերից, Դաշնակցութեան հետ ապրեց ըմբոստութիւնների, ճակատամարտների, յաղթելու ու յաղթուելու վսեմ հպարտութիւնը:

Կուկունեանի արշաւախումբ, Սասունի եւ Զէյթունի երկրորդ ապստամբութիւնները, կոտորածները եւ տեղահանութիւն, Վանի նահանջ, Մանասոր, Բանկ Օթոման գրաւելու անթիւ հայդուկային կռիւները, ահաբեկումները, ցոյցերը առատօրէն ողողուած կուսակցական վարիչների ու չարքայիններիասպետօրէն թափած արիւնով:

Առաջին տասնամեակը — 1890 - 1900 թիւ — այնքան լի էր յանդուգն ու այն պայմաններում դրեթէ առասպելական խիզախութեամբ, ընդվզումով, անձնազոհութեամբ ու հայրենասիրութեամբ, որ մեր դարի սկիզբն Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը վտանգաւոր ուժ էր նկատուած ոչ միայն Օսմանեան Թոյլ, այլեւ մինչ այդ պարտութիւն չտեսած Ռուսիոյ տիտան կայսրութեան կողմից: Հայակեր ռուս միապետական լրագրողներն արդէն ահազանգ էին հնչեցնում, թէ Դաշնակցութիւնն իրեն նպատակ է դրել մեծ Հայաստան կազմել մինչեւ··· Ռոստով:

Մեր կուսակցութեան պատմութեան մէջ նշանակալից տեղ է բռնում Արեւմտեան Բիւրոյի դործունէութիւնն այդ տասնամեակում: Հայկական հարցը յաճախ արծարծւում էր խորհրդարաններում, բազմաթիւ անուանի պետական ու հանրային դործիչներ բուռն հետաքրքրութիւն էին ցոյց տալիս դէպի Հայերը, թերթեր էին հրատարակում, համագումարներ կազմակերպում եւայլն:

Մեր դատի սկզբին, երբ ռուսական միապետութիւնը բացարձակ պայքարի ելաւ ընդդէմ «Հայ յեղափոխականների», նա իր դէմ գտաւ, Դաշնակցութեան դրօշի տակ, հայ ժողովրդի ամբողջութիւնը: Հայ լինելը եւ Դաշնակցական լինելը նոյնացած էին:

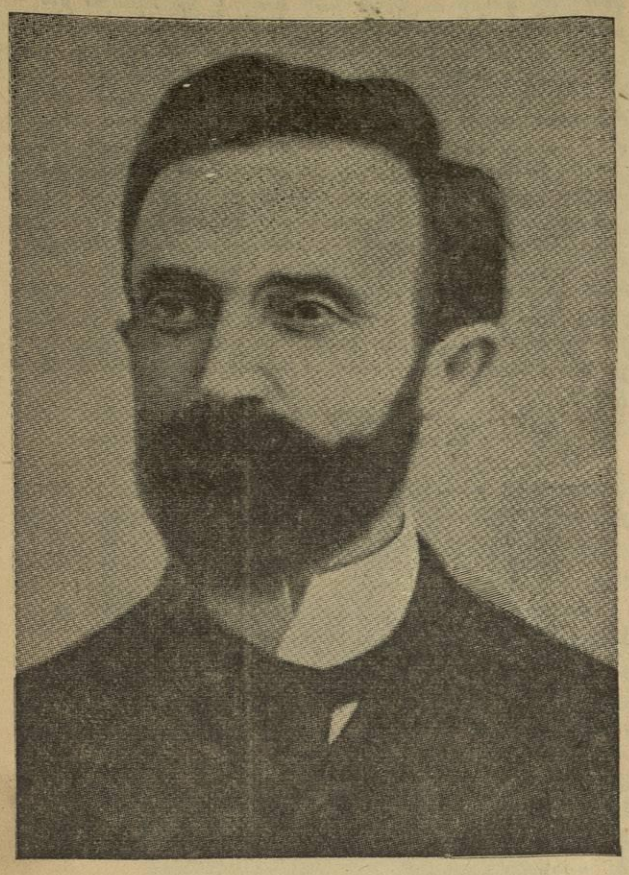
Հայ թաթարական ընդհարումների ժամանակ երբ մենք, պատանի յեղափոխականներս, գնում էինք Երեւանի գիւղերը կուսակցական ցուցակներ կազմելու եւ հարց էինք տալիս ենթակոմիտէի անդամներին, թէ քանի հոգի կուսակցական գրենք գիւղից, նրանք ասում էին:

— Ամբողջ գիւղը գրէք, մեծով պղտիկով:

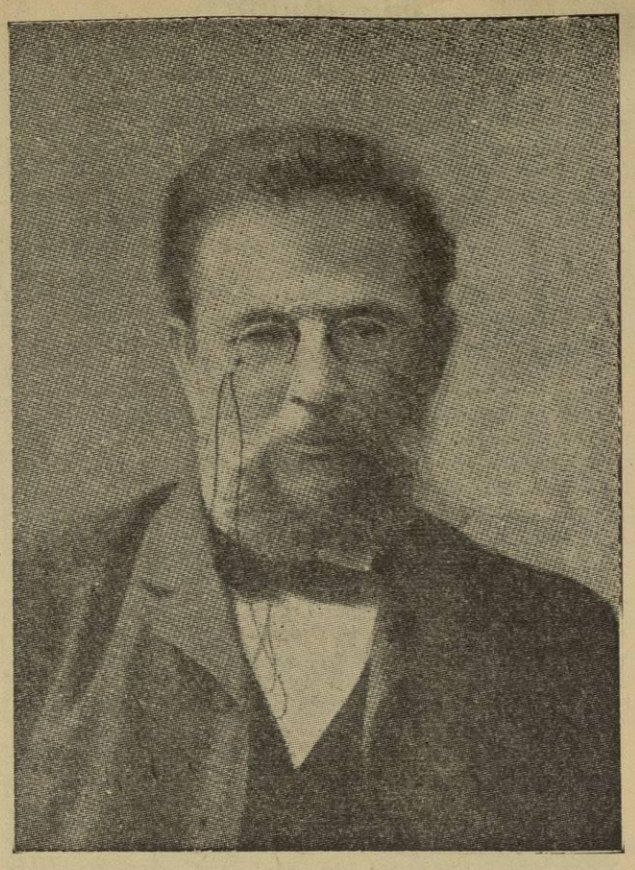
— Կարելի չէ: Ամէն մէկին առանձին պիտի գրենք: Սկսենք ձեղնից: Գրում եմ ձեր անունները: Դուք ո՞ր թուից Դաշնակցական էք:

— Ի՞նչ գիտենք որ թուից, միշտ Դաշնակցական ենք եղել, մեր հայրերը, պապերն էլ Դաշնակցական էին:

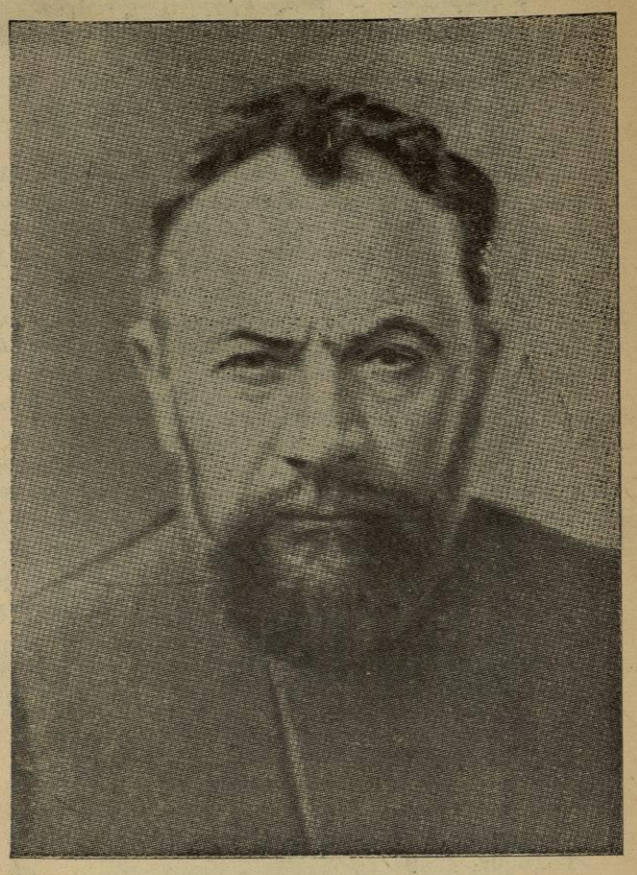
ՀԱՑԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ԶԱԽԱՐԵԱՆ

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ

ՌՈՍՏՈՄ

ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԲԻՒՐՈՑԻ

ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ,

Ընկերներ, բարեկամներ, համակիրներ,

1890ին, վաթսուն տարի առաջ, հայ կեանքի արիւնոտ արշաւանքէն աչխարհ եկաւ Հ. Ց. Դաշ – նակցութիւնը :

Մաւար դարերը անթիւ վէրքեր կուտակած էին մեր ժողովուրդի հոգիին ու մարմնին վրայ :

Հզօրները իրենց միջեւ բաժնած էին մեր հողը:

Արհաւիրքները կոտորակած էին մեր ժողո – վուրդը :

Կրօնքները յարանուանական դիծով բաժան – ման նոր վիհ մը փորած էին մեր մէջ :

Եւ, ի լրումն այս բոլորի, պատմական դէպ – քերու բերումով, ամէնէն յետամնաց, ամէնէն բարբարոս ցեղերը մեծազանգուած բազմութիւն – ներով խմբուած էին մեր հողերու վրայ եւ գրեթէ ամէն կողմէ պաշարած մեր ժողովուրդը:

Մեր երկրի ո՛չ քաղաքական պայմանները, ո՛չ տնտեսական եւ ոչ ալ մեր ժողովուրդի բարո – յական վիճակը փրկութեան յոյս կը ներչնչէին Հայկ. Դատի նոր ուխտաւորին՝ Հ.Ց.Դաշնակցու – թեան :

Միայն ստոյգ մահը աչք առնելով, միայն կանխապէս ամէն զոհողութեան յօժարելով՝ կա – րելի էր ոտք դնել Հայ Ազատագրական Շարժման արիւնոտ ճանապարհին վրայ :

Մարդկային պատմութեան վերջին վաթսուն – ամեակը լի է դարերու կշիռ ունեցող դէպքերով :

Դարերու կշիռ ունեցող դէպքերով լի է նաեւ հայ կեանքը :

Ու լի է նաեւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան պատ – մութիւնը :

1890էն այս կողմ, վաթսուն տարիներու ձիգ տարածքին, եղած չէ հայութեան ճակատագրին կապուած քիչ – չատ արժէք ունեցող դէպք մը, ո – րուն մէջ իր դերը ունեցած չըլլայ Հ. Ց. Դաշ – նակցութիւնը :

Ան կամ ինք հեղինակած ու վարած է այդ դէպքերը եւ կամ, եթէ հեղինակած ու վարած չէ, միշտ ներկայ գտնուած է այդ դէպքերուն եւ միշտ իր բաժին մասնակցութիւնը բերած անոնց :

Գրել հայ ժողովուրդի վերջին 60 տարիներու պատմութիւնը, այս գրեթէ պիտի նշանակէր գրել Հ. Ց. Դաշնակցութեան պատմութիւնը :

Գրել Հ. Ց. Դաշնակցութեան 60ամեայ պատ – մութիւնը՝ նոյն ձեւով գրեթէ պիտի նշանակէր գրել այդ ժամանակաշրջանի Հայոց պատմու – թիւնը :

Այսքան սերտօրէն եւ այսքան գործօն կերպով Դաշնակցութիւնը միահաւուած ու միաշաղախ – ուած է իր ժողովուրդի պատմութեան, անոր կեանքին ու ճակատագրին :

60 տարիներ չարունակ անընդհատաբար գոր – ծելով, յաճախ առանցքը կազմելով ամէնէն արիւ – նոտ արարներու, մերթ ծանրօրէն պարտուելով ու մերթ յաղթանակելով, Դաշնակցութիւնը կրնար նաեւ սխալիլ :

Հայ կեանքի ապագայ պատմիչը իր արդար խ – րատունքին մէջ պիտի ըլլայ՝ Դաշնակցութեան սը – խալները մատնանշելով :

Սակայն ոչ ոք երբեք պիտի կրնայ ըսել, թէ Դաշնակցութիւնը որեւէ առեն, պայքարի ամէ – նէն դժնդակ պայմաններու տակ իսկ, երբ ստոյգ մահը ծառացած է իր դէմ, լքած է իր դիրքերը եւ մինակ ձգած է իր ժողովուրդը :

Ոչ ոք ու երբեք պիտի կրնայ ըսել, թէ Դաշ – նակցութիւնը որեւէ առեն խուսափած է որեւէ զոհողութենէ, երբ այդ պահանջած է իրմէ հայ – րենիքի շահը :

Առանց համեստութեան ու ճշմարտութեան դէմ մեղանչած ըլլալու, այսօր, Դաշնակցութեան 60ամեայ յոբելեանին, բայց ճակատով ու բարձ – րաձայն կրնանք վկայել, որ ոչ մէկը քաղաքական կուսակցութեանց մէջ — ոչ միայն հայ, այլեւ օ – տար — այնքան քալ ու խիզախ եղած է իր պայ – քարին մէջ, որքան Դաշնակցութիւնը :

Ամենազգի քաղաքական հոսանքներու մէջ եւ ո՛չ մէկը յանուն իր դաւանած գաղափարներու այնքան առատաբար արիւն թափած է, որքան Դաշնակցութիւնը :

Անոնցմէ եւ ոչ մէկը այնքան մեծ թիւով մա – հակիրներ ունեցած է իր շարքերուն մէջ, որքան Դաշնակցութիւնը :

Եւ այդ իսկ պատճառով անոնցմէ եւ ոչ մէկը այնքան չատ զոհեր տուած է, որքան Դաշնակցու – թիւնը :

Այս ծով – արիւնը անխորտակելի զահ մը կերտած է Դաշնակցութեան համար հայ ժողո – վուրդի հոգիին մէջ :

Այս ծով–արիւնը արիւթեան պսակ մը հիւ – սած է մեր ժողովուրդի գլխուն :

Այս ծով–արիւնը բարձր նկարագիր կերտած է տակաւին երէկ կորացած ու խեղճ հայ մարդուն մէջ :

Քաջութիւն, հայրենասիրութիւն, անձնազո – հութիւն, պարկեշտութիւն, հաւատարմութիւն, ընկերասիրութիւն, աղնուութիւն, ճշմարտախօ – սութիւն եւայլն, եւայլն,— այս բարձր ու առա – քինի գիծերը առաւելաբար Դաշնակցութիւնը ստեղծեց հայ մարդու մէջ իր 60ամեայ ազատա – գրական չքեղ պատմութեամբ, լի ամէնէն յան – դուգն, ամէնէն անձնուէր, ճշմարտօրէն հէքիա – թային դրուագներով :

60 տարի մաքառելով՝ ստեղծեց հոգեկան հա – րստութիւն մը, ճշմարիտ դանձ մը, ստեղծեց այս բարձր ու առաքինի յատկութեանց խտացումը հանդիսացող Դաշնակցականութիւնը, չատ աւելի գօրաւոր ու տոկուն ուժ մը, քան թերեւս ինքը Դաշնակցութիւնը :

1890էն մինչեւ այսօր 60 տարիներ անցած են:

Եւ այսօր՝ իր նոր կեանքի սեմին՝ Դաշնակ – ցութիւնը նոյնքան ամուր է իր հաւատքին մէջ, նոյնքան խանդավառ՝ իր չարքերով, նոյնքան կուռ՝ իր կազմակերպութեամբ, որքան 60 տարի – ներ առաջ :

Ու նաեւ այսօր, հակառակ իր հալածական վի – ճակին, ան վերստին տիրական ուժն է, վարիչ բազուկը հայ կեանքի:

Գաղթաշխարհի հայութիւնը կ'ապրի ու կը գործէ առաւելաբար իր շունչին տակ :

Իրրեւ մտայնութիւն ինք կ'իշխէ հայրենի երկրին մէջ:

Եւ բանտերն ու աքսորավայրերը առաւելա – բար իր ուխտեալներով են լեցուն :

Հայ կեանքը այսօր ստորաբաժանուած է Դաշնակցութեան դրօշով :

Հայը կա՛մ հայրենի երկրին տիրակալած օ – տարին հետ է Դաշնակցութեան դէմ, եւ կամ Դաշ – նակցութեան հետ է այդ օտարին դէմ :

Այլ բաժանում հայ կեանքի մէջ չկայ :

Եւ այդ պատճառով այնքան կատաղի, այն – քան թունոտ եւ այնքան ատելավառ կիրք կայ այն պայքարին մէջ, զոր մեր հայրենիքի զոյգ հատ – ուածներուն տիրացած օտար ուժերը կը տածեն Դաշնակցութեան դէմ :

Սակայն այս ատելութիւնը, այս մշտաբոր – բոք ու կատաղի պայքարը միաժամանակ անսուտ վկայութիւն մըն է այն ուժի մասին, որ կը ներ – կայացնէ Դաշնակցութիւնը :

Իրոլոր քաղաքական հոսանքներու մէջ, զոր – ծակից թէ հակառակորդ, հայ թէ օտար, Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը իրեն հաւասակակից ոչ ոք ունի:

Իրեն հետ ծնած բոլոր հոսանքները, ըլլա՛յ Թուրքիոյ, ըլլա՛յ Ռուսիոյ մէջ, կամ մեռած են ընդմիշտ, կամ եթէ կ'ապրին, ապա դադրած են ազդու ու կենդանի ուժ մը ըլլալէ :

60 տարիներու ահեղ փոթորիկներու մէջ ան – վթար պահելով — ու գրեթէ նոյնը պահելով — իր հոգեկան, բարոյական ու քաղաքական դանձը՝ դաւանանք, դրօշ, անուն, կազմակերպական կա – ռոյց, զինանշան եւայլն, Դաշնակցութիւնն այսօր իր նոր պատմութեան սեմին, լի է անսահման կորովով՝ նոր տասնամեակներ թեւակոխելու հա – մար :

Ան նաեւ այսօր կը մնայ ամէնէն յուսատու բազուկը հայ ժողովուրդի եւ ամէնէն հաւատարիմ պահակը հայ երկրի :

Ո՞ւր որոնել բացատրութիւնը այս հմայիչ ե – րեւոյթին, եթէ ոչ Դաշնակցութեան անմահ գա – ղափարներուն, Դաշնակցութեան պատմակերտ գործերուն եւ Դաշնակցութեան ողջ թէ մեռած գաղափարակիրներուն մէջ, որոնք արժանի դրօ – չակիրները հանդիսացան իրենց փառաւոր կու – սակցութեան :

Հա՛յ ժողովուրդ, ընկերնե՛ր, բարեկամնե՛ր եւ համակիրնե՛ր, այս հանդիսաւոր պահուն, երբ մենք մեր փառաւոր պատմութեան 60ամեայ յո – բելեանը կը տօնենք, Հ. Ց. Դաշնակցութեան Գե – րագոյն Մարմինը բարոյական պարտք կը զգայ երկրիւղածօրէն իր գլուխը խոնարհել յիշատակին առջեւ այն բիւր – բիւրաւոր անուանի թէ անա – նուն, ծանօթ թէ անծանօթ, թաղուած թէ ան – թաղ նահատակներուն, որոնք փառքի մեծագոյն բաժինն ունին Դաշնակցութեան յոբելեանին մէջ :

Հ. Ց. Դ. Գերագոյն Մարմինը, այս նուիրա – կան պահուն, յանուն Դաշնակցութեան իր ներմ ողջոյնները կը յղէ բոլոր անոնց, որոնք թրքական թէ բոլշեւիկեան բանտերուն, արգելարաններուն եւ աքսորավայրերուն մէջ, հակառակ բոլոր հա – լածանքներուն եւ անմարդկային տառապանքնե – րուն, մոլեռանդաբար կը պահեն իրենց հաւա – տարմութիւնը Դաշնակցութեան անբիծ եւ արիւ – նոտ դրօշին :

Հ. Ց. Դ. Գերագոյն Մարմինը իր ողջոյնները կը յղէ նաեւ Դաշնակցութեան բոլոր մարմինն – րուն, ընկերներուն, բարեկամներուն եւ համա – կիրներուն, որոնք այսօր, աչխարհի բոլոր մասե – րուն մէջ ձեռք – ձեռքի, հաւատքով ու զոհողու –

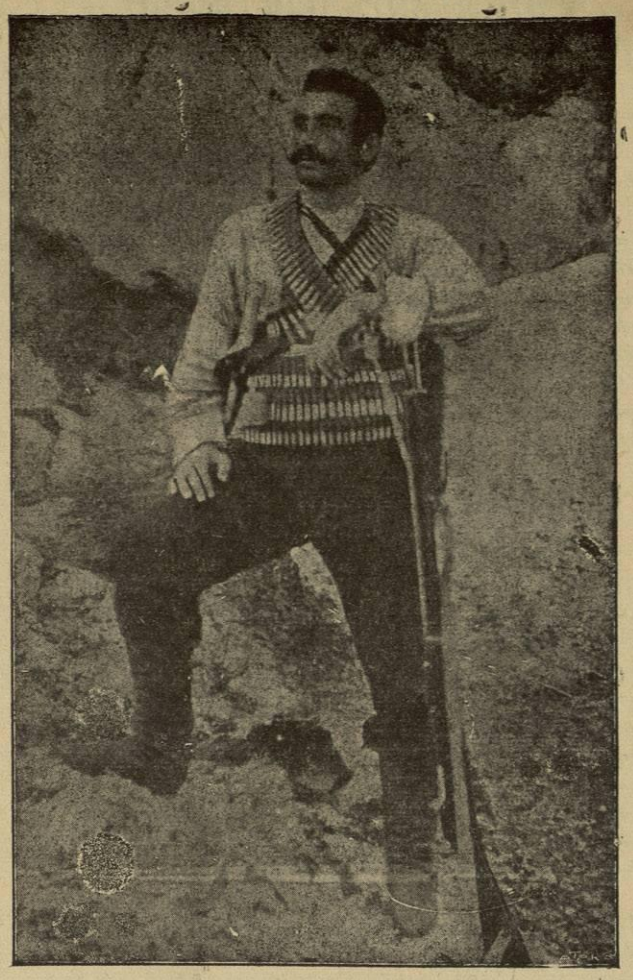
Ծնողական ժողով

Ժամադրեցինք ես ու Ծաղկի մայրը Ընթերցվելիք օրը, ժամը 2-ին։ Ես ուզում էի նրան ծանոթացնել ուսուցչական խնդիրներին, որոնք ծագում են ամեն տեղ, ամեն ժամանակ։ Ես ուզում էի նրան ցույց տալ, թե ինչ դժվարություններ ունի ուսուցիչը իր գործի մեջ։ Ես ուզում էի նրան ասել, որ ուսուցիչը ոչ միայն դասեր է տալիս, այլև ուսումնասիրում է աշակերտների հոգեբանությունը, նրանց ընտանեկան պայմանները, ապրելակերպը, սովորությունները, հետաքրքրությունները, ձգտումները, ընդունակությունները, հակումները, թերությունները, որպեսզի կարողանա ճիշտ ուղղություն տալ նրանց զարգացմանը։

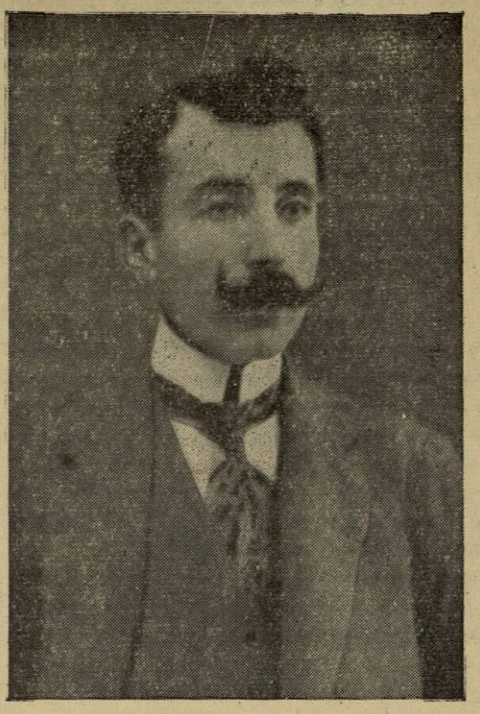
Ես ուզում էի նրան ասել, որ ուսուցիչը ոչ միայն դասարանում է աշակերտների հետ, այլև դասարանից դուրս, փողոցում, տանը, ընտանիքում, ամենուրեք

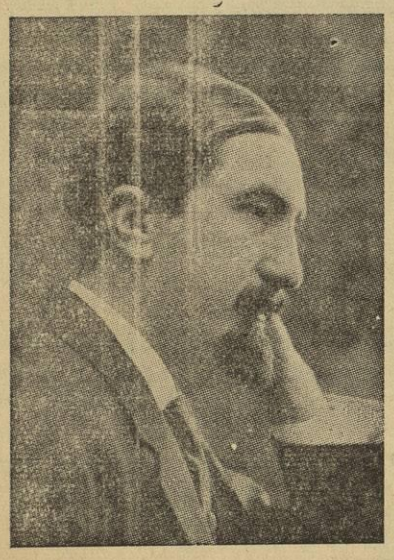
Է· ԱԿՆՈՒՆԻ

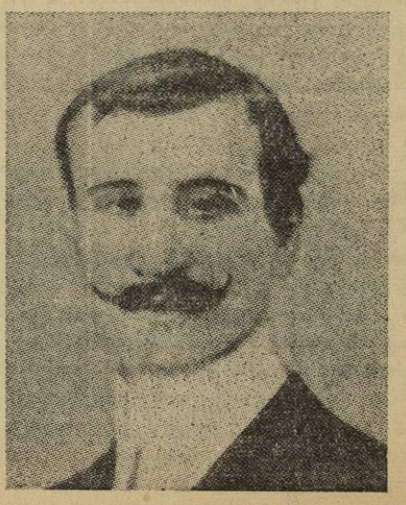
ԳԷՈՐԳ ՋԱՎՈՒՇ

Ռ· ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՍԻԱՄԱՆԹՕ [illegible]

Դ· ՎԱՐՈՒԺԱՆ

Տուն էր

Պոլսոյ Դաշնակցական պաշտօնաթերթ Ազա – տամարտի քարտուղար եղած չրջանին, խմբա – գրատան վերի յարկը, սենեակ մը ունէինք Գե – ղամ Բարսեղեան, Բարթող Զօրեան (Ժիրայր) եւ ես :

Ցարակից սենեակին մէջ Ս· Զաւարեանը կը բնակէր, իսկ մեր սենեակի դիմացը՝ ընկեր Ա· Վռամեան :

Ամէն իրիկուն, Սիմօնը, ինչպէս կը սիրէր որ կոչէինք զինքը, մեր սենեակին դուռը կը զարնէր, եւ կ'ըսէր·— « Վարդան, սամավարը տաք ա՛ »· եւ ես պիսմիւիի տուփս առած, կը մտնէի իր սենեակը, ուր վեց – եօթը բաժակ թէյ կը խմէինք :

Բնականօրէն՝ մեր խօսակցութիւնը կը դառ – նար Դաշնակցութեան եւ անոր հետ կապուած հարցերու չուրջ :

Իրիկուն մը Սիմօնին հարց տուի·— «Քրիս – տափորի մահէն ետք, մեր երրորդութենէն կը մնաք դուք եւ Ռոստոմը, անշուշտ երկուքդ նոյն օրը պիտի չմեռնիք, բայց ձեր երկուքի մահէն վերջ, ո՞վ պիտի վարէ կուսակցութեան գործը, նոյն հեղինակութեամբ եւ հմայքով :

Զաւարեան պատասխանեց·

— « Դաշնակցութեան հմայքը եւ ուժը ան – հատներու մի կապէք : Դաշնակցութիւնը չունչ մըն է, որ պէտք է տեղաւորուի եւ ամրանայ ամէն ընկերոջ սրտին եւ հոգիին մէջ, եւ փոխանցուի ընկերէ ընկեր, նոյն խանդով եւ ուժով : Մեզմէ ան, որ վերջին մեռնողը պիտի ըլլայ, պիտի փչէ իր չունչը, եւ որու վրայ որ իյնայ, ան պիտի չա – րունակէ Դաշնակցութեան գործը եւ պիտի վարէ զայն : Չենք գիտեր թէ որու վրայ պիտի իյնայ այդ չունչը՝ որ սուրբ է եւ ներգործող : Չենք գի – տեր թէ գործիչի՞ մը, սուսուցչի՞ մը, զինուորա – կանի՞ մը, պարզ զինուորի՞ մը, կամ ինչպէս կ'ը – սէք՝ «չալվարով կնո՞ջ մը» : Ահա ա՛ն է որ պիտի տանի մեր կուսակցութեան գործը, որուն հոգին, սիրտը եւ մէջքը պիտի կրէ սուրբ գործին ծան – րութիւնը, մինչեւ իր մահը, եւ այսպէս, չարու – նակաբար : Մեր ժողովուրդի չունչն է այդ, որ տարածուելով, պիտի իյնայ, անոր հաւատացող հոգիներու մէջ, եւ արգասաւորէ մեր գործը » :

Բոլորս ալ կը հաւատանք այդ չունչին, որ երբեք պիտի չմարի, եւ առկայծող կանթեղի մը, ու անթեղուած կրակի մը պէս, պիտի պլպլայ, ու մոխիրը տաք պահէ՝ մինչեւ կրկին արծարծուիլը, առանց աղդուելու փոթորիկներէ եւ սառնամա – նիքներէ :

Շատոնց է որ կը հարուածեն Դաշնակցութիւ – նը, կ'աշխատին տապալել, եւ կը յայտարարեն մեռած, թաղուած :

Դաշնակցութիւնը եթէ մեռնէր իսկ, յարու – թիւն պիտի առնէր : Մնաց որ ան կը քալէ անվե – հեր եւ անդեղեւ, հաւատաւոր իր ուժին, իր չունչին :

Անիկա կ'ուզէ շունչի եւ չարժումի ազատու – թիւն :

Ընկեր Զաւարեան՝ նոյն իրիկունը՝ կ'ըսէր·— « Հաւատացէք Դաշնակցութեան համակիրներուն, որոնք աւելի պիտի ստուարանան, երբ մենք կը պահենք մեր չունչը, եւ անով կը վարակենք մեզի հաւատացողները » :

Դաշնակցութեան հաւատացողներու թիւը չատ աւելի է քան իր ընկերներու թիւը, վասնզի անոր իտէալը եւ աշխատանքները միայն հայ ժո – ղովուրդին համար են : Ինք այդ ժողովուրդին հա – ւատաւոր զաւակն է, եւ իր քայլերը կ'առնէ անոր Ազգային ամրապնդումի եւ ազգային պահպանման համար, առանց խորթ, պատեհապաշտ եւ ազդու – րաց տատանումներու :

Հիմնադիրներու չունչը սուրբ է եւ մաքուր եւ անոնց հետեւորդները կը մնան ու պիտի մնան այդ չունչին տակ, ինչ պարագաներու մէջ ալ չարու – նակուի հայ ժողովուրդի կեանքը :

Զ· ՎԱՐԴԱՆ

Դաշնակցական 60ամեակը

Ժամանակին մենք էլ ունեցել ենք մեր թագա – ւորները, նախարարները, դեսպանները, սպարա – պետներն ու զօրավարները, որոնք յաճախ Հա – բսբուրթիւնների ու Տոհմերի բաժանուած, երկար դարեր չարունակ պայքարել են թշնամի ահարկու բանակների դէմ· երբեմն էլ նոյն իսկ օտար որեւէ պետութեան հետ դինակցած՝ հայկական այս կամ այն տոհմի դէմ : Եւ հետեւանքը եղել է այն, որ բոլորն էլ քայքայուելով, մեր ժողովրդին մատնել են գերութեան :

Հայկական հին Հարստութիւններից եւ Տոհ – մերից մնացել են միայն իրենց չողչողուն անուն – ները, որոնք դեռ կրում են իրենց իրաւազուրկ չա – ռաւիղները· Բագրատունի, Ռշտունի, Պահլաւու – նի, Կամսարական, Իշխ· Արղութեան, Իշխ· Բեհ – բութեան, եւ բազմաթիւ Մելիքներ :

Մեր պատմութեանը քաջածանօթ մի հմուտ գրիչ, Սարհատ ստորագրութեամբ, «Հայրենիք»ի 1949 թ· Նոյ· 27ի համարի մէջ, « Դաշնակցու – թիւնը Հայոց Պատմութեան Ծնունդն է» խորա – գրով յօդուածում, տուել է նաեւ մեր պատմու – թեան հակիրճ պատկերը, զոր արժէ ոչ միայն կարդալ ու անգնիլ, այլեւ գրի առնել ու պահել : Ահաւասիկ այդ յօդուածի էական մասը,— «Հա – յոց Պատմութիւնը կը ներկայանայ մեզի հետեւեալ հարստութիւններով · —

Ա·— Հայկազեան Հարստութիւն· 608էն մին – չեւ 190 թուականը Քրիստոսէ առաջ : Ասիկա մեր աւանդական պատմութիւնն է, այսինքն՝ բացատ – րութիւնը Հայու հոգիին տենչանքներու նկարա – գրին : Աւանդական Հայկ Նահապետը խորհրդա –

Բ·— Արտաշիսեան Հարստութիւն, Քրիստոսէ առաջ 190էն մինչեւ Քրիստոսի մէկ թուականը : Ասիկա մեր իսկական պատմութեան հիմնադրու – թիւնն է : Այս շրջանին մէջն է որ կը յայտնուին Արտաշէսը, մեր անկախութեան հիմնադիրը եւ Մեծն Տիգրանը, մեր պատմութեան անհատնում – րելի փառքը :

Մէկէն մինչեւ 53 թուականը Հայաստանը կ'իյնայ օտար տիրապետութեան տակ :

Գ·— Արշակունեաց Հարստութիւն· 53էն մինչեւ 430 թուականը : Տրդատէն ու Գրիգոր Լու – սաւորիչէն մինչեւ Սահակ Պարթեւն ու Արտաշէս Գ·ը, Արշակունեաց վերջին թագաւորը :

Դ·— Մարզպանութեան շրջանը, 430էն մինչեւ 640 թուականը : Այս շրջանին Հայաստանը կը կա – ռավարուի Պարսիկներու կողմէ նշանակուած մարզպաններով (կուսակալ) : Սակայն Մամիկոն – եան Վարդանն եւ Վահանը իրենց դիւցազնական պայքարներով կը վառեն Հայրենիքի ազատու – թեան ոգին եւ կ'ապահովեն խղճի ու կրօնի ազա – տութիւնը :

Ե·— Արաբական տիրապետութիւնը· 640էն մինչեւ 895 թուականը : Հայաստանը կը հեծէ ա – րաբ ոստիկաններու անողոք մականին տակ, բայց Մամիկոնեան Գայլ Վահանն ու հոյակապ Թաթու – լը իրենց անվեհեր քաջութիւնով կը փրկեն ու կը զարդարեն մեր պատմութիւնը :

Զ·— Բագրատունեաց Հարստութիւնը, 895 – էն մինչեւ 1064 թուականը՝ Անիի անկումը, որով կը վերջանայ Հայոց թագաւորութիւնը Հայաս – տանի մէջ :

Բագրատունեանց արքաները իրենց քաջու – թեամբ ու մանաւանդ շինարարութեամբ փառքը կը կազմեն մեր պատմութեան : Անի իր 1001 եկեղե – ցիներով արքայանիստ քաղաքն է Բագրատունեաց Տան, ու վերջին թագաւորը անոր, Գագիկ Բ·ը : Սելճուքեան արիւնարբու Ալփ – Արսլան կը գրաւէ Անին 1064ին, մէկ օրուան մէջ քարուքանդ կ'ընէ այն բոլոր շինութիւնները, ինչ որ Հայկ· Հան – ճարը ստեղծած էր դարերով : Անիի անկումով կը վերջանայ Հայաստանի մէջ Հայոց անկախութիւ – նը : Սակայն Կիլիկիոյ մէջ կը հիմնուի Ռուբէն – եանց թագաւորութիւնը, որ կը տեւէ 1080էն մին – չեւ 1393 թ·:

Այս փոքրիկ համառօտագրութիւնը Հայոց Պատմութենէն՝ ցոյց տալու համար թէ 1064 թ·էն սկսեալ Հայաստանը կը հեծէ գերութեան մէջ : Կան միայն տեղական կիսանկախ վիճակներ եւ ըմբոստութիւններ, որոնցմէ չիշատակութեան

արժանի են մասնաւորապէս Ղարաբաղի Մելիքութիւնը, Իսրայէլ Օրին եւ Դաւիթ Բէկը :

Կը տիրէ ստրկութիւնը, բայց ոգին չի մեռներ : Եւ սակայն ստրկութեան ժանգը կը նստի Հայոց քաղաքական գիտակցութեան վրայ, մինչեւ 1860 թուականները, երբ կը սկսի մտաւորական Զարթօնք մը, եւ չարժում մը, որոնք կը պսակուին մեր «Ազգային Սահմանադրութեան» անունով :

Այս չարժումը լայն չափերի հասաւ երբ Հայկական Բարենորոգումների (1878) գործադրութիւնը ձախողելով, «Համիտեան Հալածանքները աւելի սաստկացան : Տարբերային ձեւով սկսուած ազատագրական չարժումից ծնան երեք քաղաքական կուսակցութիւնները — Արմենական, Հնչակեան եւ Դաշնակցական :

«Արմենականը» լայն հող չգտնելով, ստիպ – ուեցաւ մի քանի անգամ անունը փոխել, բայց դարձեալ ապարդիւն, մինչեւ որ միացաւ մի նոր հոսանքի հետ եւ միասնաբար կազմեցին Ռամկավար – Ազատական կուսակցութիւնը :

Հնչակեան կուսակցութիւնն էլ մի քանի անգամ լուրջ անգամահատութեան ենթարկուելու հետեւանքով չափազանց տկարացաւ եւ այդպէս էլ մնաց :

Հայկական անդրանիկ այս երկու կուսակցութիւնները առաջատները քամուն տուած, ալ ու ձախ օրօրուելով եւ տրորուելով, մի կերպ դեռ քարշ են տալիս իրենց գոյութիւնը : Հ. Ց. Դաշնակցութիւնն է որ առողջ կազմով եւ մարտական նակցութիւնն է որ առողջ կազմով եւ մարտական նակցութիւնն է որ առողջ կազմով եւ մարտական ն

Երբ ստուկ էր անբարբառ...

—« Դու գիտես, ո՛վ հաւատարիմ ժողովուրդ Հայոց, մարդիկ եւ ազգեր կան, որ այնչափ հաւատարմութիւնդ կը ծաղրեն եւ կը մեղադրեն զքեզ, երբ կը տեսնեն, որ խիստ անմռունչ եւ անզգայ կը լինես հաւատարմութեանդ մէջ , մինչեւ անշունչ, անբարբառ դիակ մը կը դառնաս դու, այնպէս որ քու պարկեշտութիւնդ կը նշաւակեն եւ կոխկռտելով կ'անցնին վրայէդ եւ դու չես խմացար: Միթէ՞ գտեհեաց կաս դու աշխարհին երեսին, ես էլ կը դատեմ զքեզ, թէ այդչափ ստրկացած եւ աղարտես մարդկային ազատ պատիւ»: (Խ· Հայրիկ: Վանդոյժ)

Օսմանեան դարաւոր սպանիչ լուծին տակ , այսպէս կ'ապրէր Հայը իր պատմական հայրենիքին մէջ:

Թմրած էին պանծալի նախահայրերուն առաքինութիւնները: Կը տիրէր արգահատանքի եւ ծաղրի արժանի հաւատարմութիւն մը միայն՝ ուժեղին, բռնակալի, տիրողի եւ իշխանաւորի :

Բարձրաձայն լացն ու ողբն անգամ մեղան – չում, նախախնամութեան կամքին դէմ՝ ըմբոստացում, հաւատարմութեան կարգին դէմ՝ անկարգութիւն կը նկատուէր :

« Աստուածային տնօրինութիւն» մը ընդունեց Հայը, սարկութեան ամէնէն նուաստացուցիչ եւ քամոնելի իր կեանքի պայմանները :

Քրիստոնէական չըմբռնուած, աղճատուած , նեղ եւ տգէտ վարդապետութիւնը աւելի կը զօրացնէր սարուկը, անկենդան եւ անբարբառ արարածի մը վերածելով զայն :

Հայը ուրուականն էր —դէմքով ու մարմնով միայն — իր նախահայրերուն: Կարծես մոռցած էր իր դարաւոր պատմութիւնը եւ ծագումը :

Հայը Հայոց պատմական աշխարհին մէջ, մոռցած էր իր մարդկային կոչումը եւ իր տարրական իրաւունքները :

Արեւմտեան Հայաստանը, վերածուած էր « հայկական դժոխքի », իսկ հայութիւնը՝ բանաւոր հօտի :

Հայոց մտաւորական զարթօնքը, որ սկսաւ ԺԹ· դարու առաջին կիսուն, հայրենիքէն դուրս, ժամանակակից մտաւորական կեդրոններու մէջ էր, որ կը հոլովէր իր զարգացման ընթացքը :

Այս մոռյլ եւ մութ, սեւ ու սպանիչ, խղդող եւ անշունչ մթնոլորտին մէջ, անարձագանգ կը մնային սթափումի, սրբազան ընդվզումի եւ ինքնապաշտպանութեան աստուածաշունչ կոչերը :

Արձագանգ չէին գտներ նոյնպէս, հայրենիքի հինաւուրց եւ նուիրական մենաստաններու խուցերէն արձակուած հրաշունչ կոչերն ու յորդորները:

Այս համառարած ողբերգութեան մէջ, որեւէ հրաշք անգամ պիտի չկրնար փոխել «Հայաստանցի»ի վիճակը: Անհրաժեշտ էր ամէն բանէ առաջ զայն դիտակից դարձնել իր ֆիզիքական, նիւթական եւ բարոյական զրկանքներուն: Անհրաժեշտ էր անոր կիսով մը անբանացած մտքին մէջ ապրեցընել՝ տառապանքի եւ ինքնասիրութեան զգացումը եւ գիտակցութիւնը :

Սարկացած եւ անբանացած չնչաւոր էակը՝ նախ պէտք էր մարդանար, վերակենդանացնելով մարդը՝ իր հոգեկան եւ բարոյական գիտակցութեամբ :

Հայկական իր դիմագիծը, ազգային նկարագիրն ու կոչումը՝ առկէ յետոյ միայն պիտի կըրնային զինք դնել իր ազգային պայքարի փրկարար ճամբուն վրայ :

Այս յեղաշրջումը անհնար էր կատարել խաղաղ քարոզութեամբ, զրականութեամբ, աղօթքով կամ « օտար » միջամտութեամբ :

« ... Երբ մարդ այնպիսի երկրի մը մէջ կ'ապրի, ուր կեանքն ու ինչքը անապահով են, հարկ անհրաժեշտ է, որ կրէ իր վրայ ինչ որ իւր կենաց, ընչից եւ պատուոյ ապահովութեան համար պէտք է »:

Մեր ժողովրդի կորստեան դէմ, իբրեւ փըրկութեան միակ միջոց մատնանշուած այս պատգամը — ոչ առաջին եւ միակ — դեռ 70ական թուականներուն արձակուած «Մամուլ» թերթին էջերէն, պէտք էր որ իր գործնական արձագանգը գտնէր բուն իսկ երկրին մէջ :

Զարթօնքը հայ մշակոյթին՝ Պոլսոյ, Թիֆլիսի եւ հեռաւոր մտաւորական կեդրոններուն մէջ , անտարակոյս մեծ նուաճումներ կատարեց մինչեւ 90ական թուականները :

Հայ միտքը յեղաշրջուած էր, «Հայկական դժոխք»էն դուրս :

Հոգեկան այս յեղաշրջումը «Հայաստան »էն հեռու, կրնար տարբեր ընթացքով առաջնորդել Հայը, եթէ մնար անհաղորդ հայրենիքի իրական նութեան:

Ինքնապաշտպանութեան, ըմբոստացումի , եւ սրբազան ընդվզումի հրաշունչ ճառերն ու երգերը, պէտք էր իրենց գործնական արձագանգը գտնէին բուն հայրենի հողին վրայ :

80ական թուականներէն վերջ, այս ուղղու –

ՊՈՒՏՄ ԵՒԱՂ

Արժանի «պատիժը»...

Ո՛րքան երջանիկ էինք երբ Դաշնակցութիւնը չէր ծնած: Խաղաղ – հանգիստ :

— « Ուլաճ է... կեավուր»:

= *Հրամմեր էք, Մէմիչ աղա...*

— *Խոզի զաւակ, թէեւ կեավուր ես, բայց լաւ մէկը կ'երեւաս :*

= *Շատ չնորհակալ եմ, պէյս: Ձեր աղնուութիւնն է այդ ...*

— *Ուլաճ անունդ ի՞նչ է :*

= *Ձեր խոնարհ ծառան, ձեր ոտքի փոչին՝ Խաչատուր... Երջանիկ օրեր :*

Եկաւ Դաշնակցութիւնը եւ ամէն ինչ տակն ու վրայ ըրաւ: Ի՛նչ վնասներ չէ հասցուցած Ան:

Անոր վաթսունամեակին առթիւ՝ փունջ մը անոնցմէ՝ իբրեւ նուէր :

Մինչեւ երեւումը այդ կուսակցութեան, թուրքն ու Քիւրտը, խաղաղօրէն իրենց բռնաւուեսը ի գործ կը դնէին հայ ժողովուրդին վրայ:

Եկան Դաշնակցականները եւ իրենց հետ բերին մեզի իբրեւ նուէր՝ «բողոք»,«ազատութիւն», « իրաւունք» անունով հիւանդութիւնները...

«Դուն ալ մարդ ես, բոլորին հաւասար» Ազգ եւ ժողովուրդ ես: Բարձր մշակոյթ ունիս»ի պէս տղայական մտքեր դրին մեր գլխուն մէջ :

Կ'արժէ՞ր այս տեսակ նախապաշարումներու համար, Պոլսոյ «Դրան հայ էֆէնտիներ»ու հանդիսաւ խռովել: Զանոնք Պալատի աչքին կասկածելի դարձնել :

Պոլսոյ հայութիւնը իր խանութովը, ժամովը եւ իր տաքուկ տունովը խաղաղօրէն կ'ապրէր՝ փառք տալով հայրախնամ Սուլթանին:Անոր հանդիսաւ ալ ջուրը իննկաւ :

Հ· Ց· Դ·ն, անտուկներով «դրսեցի»ի ցաւեր բերաւ Պոլիս, խռովելու համար Ստամպոլոց հանդիսաւը :

Պատռեց Հայուն «հայ – քրիստոնէի» հագուստը եւ անոր հագցուց՝ «հայ – ազգութիւն» տարազը :

Ստիպեց յօրանջողներուն՝ իրենց դիւերանոցներէն դուրս դալ եւ կուսակցութիւն կոչուած նոր յոյթին հետեւիլ: Ասոնք որքան երջանիկ էին իրենց կակուղ մինուէրներուն դիրկը, իրենց կըլկըլակներուն ծուխին տակ ...

Այս մարդիկը «յեղափոխութիւն» անունով երգ մըն ալ բերին իրենց հետ եւ ասով «Թուրքը դըր – դըռեցին ու մէկ միլիոն Հայեր՝ արիւնաուութեան ենթարկուեցան»:

Իսկ մնացորդն ալ « իր ազատ կամքովը » հեռացաւ, ցրուեցաւ ի սփիւռս աշխարհի ...

Եթէ դոյութիւն չունենար Դաշնակցութիւնը , այսօր, մենք մեր հայրենիքին, մեր տուներուն մէջ, խաղաղ եւ երջանիկ՝ մեր կորկոտն ու հերկիսան պիտի վայելէինք, ինչպէս Քիւրտերն ու Արաբները, Ճոյներն ու միւս ոչ – թուրք ազգերը , որոնք այսօր, դեմոկրատ Թուրքիոյ հայրախնամ հովանիին տակ, երջա՛նկօրէն կ'ապրին...

Հապա՛ սա Միացեալ Նահանգ Հայաստանի Հանրապետութի՛ւնը: Առանց Քեռիի հրամանին եւ առանց միւս հայ կուսակցութիւններու « փորձառու» ցուցմունքին՝ դրօշակ պարզել երեւնում... Օ՛, առնուազն ամբարտաւանութիւն էր դա : « Մենք ո՛վ ենք որ ...» :

Այսօր, դաղութներու մէջ, Հ· Ց· Դ·ն կրկին գործի վրայ է: Հանգիստ չի տար միւս կուսակցութիւններուն եւ կազմակերպութիւններուն: Զի թողուր որ մարդիկը իրենց գիւերանոցներուն մէջ քաշուած՝ իրենց սուրճը ֆրթթեն: Ազգագործութիւն ընեն՝ իրենց գործածամերկն աւելցածով եւ իրենց հասկցած ազատ ձեւովը : Հ· Ց· Դ·ն իրար կ'անցընէ բոլորը, «ազգը, ազգը» պոռալով :

Տպարան, թերթ, գիրք հրատարակել, խմբագիր – գրող – ճղող ճարելու կը ստիպէ զանոնք :

Բարեբախտաբար, Դաշնակցութիւնը բոլորո – վին անգութ չէ միւս կազմակերպութիւններու հանդէպ: Կ'աշխատի, չափով մը օգտակար ըլլալ անոնց :

Իր չարքերուն մէջէն կը ջոկէ ծուռբերանները եւ կը զրկէ դիմացիններուն՝ իբրեւ գրող – լրող կամ խմբագրող, որոնք , իրենց անճնական հաշիւներն ու դառնութիւնները «ասում են»ական յօդուածներու վերածելով ՝կը լեցնեն դէմի լրագիրները որով թէ իրենք կը թեթեւնան եւ թէ իրենց թերթերն ալ սովէ կ'ազատին ...

Գործի՞ մղել կ'ուզես հակառները, «այսինչ թաղին մէջ Դաշնակները դպրոց պիտի բանան եւ ղեր» մը տարածէ, բոլորը նոյն թաղին մանուկները ձեռք առնելու, հայացնելու կը ձեռնարկեն:

Եթէ փափաք ունիս ազգային աշխոյժ մը քաշել տակդ, ինքզինքդ Դաշնակներու կողմէ հալածուած ցոյց տուր եւ ահա հակառներու քուէները վըրադ կը թափին ...

« Դաշնակցութիւնը եկեղեցին պիտի խանդարէ եղեր» մը նետէ հրապարակ, «կրօնքը մորփին է» պոռացողները, իրենց խնամիներով մոլեռանդ եկեղեցասէր – կրօնասէր կը դառնան: Տէրտէրու – թեան թեկնածու կը ներկայանան: Նարեկացի, Շնորհալի տօնելու կը ձեռնարկեն: Կաթողիկոսի, եպիսկոպոսի ձեռք կը համբուրեն եւ խաչակնքելու վարժութիւն ձեռք բերելու կ'աշխատին ...

Հ· Ց· Դաշնակցութեան գործած այսքան չարիքներու փոխարէն զինքը ամչցնելու եւ պատժելու համար, անոր տօնին առթիւ կը մաղթեմ որ կարսը, Արտահանը եւ միւս հողերը կցուին Հայաստանին:Ռեսպուբլիկան ալ Հանրապետութեան վերածուելով՝ բոլորը մէկ բեռցուի անոր եւ Հայ ժողովուրդի ուսին՝ քանի որ Հայ ժողովուրդն ալ յանցաւոր է քալալերելուն համար Հ· Ց· Դ·ն...

Կ· ՊԵՏՈՒՇ

Է· ԱԿՆՈՒՆԻ ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆԸ

Է· Ակնունիի նամակը՝ ուղղուած Հ· Ց· Դաշնակցութեան Ամերիկայի Շրջանի Պատգմ· ժողովին **1911**, Դեկտ· **10**ին ·

— « *Ողջոյնի հետ միասին՝ համեստ մի խնդրանք ունեմ — ձեր վէճերի ժամին եւ պայքարի ժամանակ, ոգեւորութեան թէ լքումիընթացքում, մի վայրկեան իսկ աչքից մի թողէք լուսաստղը – մեր վիրաւոր Վաթանը, որ տարագիր որդոց սիրով է ժպտում, նրանց սրտի մէջ է որոնում իր կայանը, եւ նրանց զարձի մէջ՝ իր մխիթարանքը:*

Նայեցէք միշտ դէպի երկիր եւ հաւատացէք նրա ապագային : Ճիշդ է, քաղաքական կարմիր ամպերը նորից կուտակւում են,բայց ազատութեան վերելքը, թէեւ ծանր, յամրաքայլ անդիմադրելի է :

Եւ ես հաւատն ունեմ, ապառաժ հաւատ, որ չատ տարիներ չանցած՝ չատերը ներկայ սերնդից, նոյնիսկ ձեր փոքրիկ ժողովից նրանք, որոնք դեռ սպիտակ մազ չունին եւ բախտ ունին, այժմ թոթովախօս եւ անվտահ, կը մեծանան, կը բարձրանան քաղաքական պայքարի սանդուղները եւ կ'երթան բազմելու Հայ ժողովուրդի Ներկայացուցչական ժողովի՝ Հայկական Պարլամենտի մէջ — մօտաւոր իջեւանը քաղաքական մեր յաղթանակի :

Ու եթէ մի օր ձեզանից մէկը, իմ ընկերներ , արժանանայ այդ չքնաղ բախտին, թող յիշի, որ իմ ասածը մարգարէութիւն չէ, այլ միայն հաւատ, անխախտ հաւատ դէպի այն ճամբան, որ թէեւ արեամբ ներկուած՝ միշտ առաջնորդում է դէպի աշխատանքի եւ զաղափարի յաղթահաչտը»:

ՀԱՅԸ ՊԻՏԻ ԱՊՐԻ

Հայը պիտի ապրի՛, հակառակ դահիճներուն եւ հակառակ իր աչքին տակը բուսած կորեկին: Հայը պիտի ապրի ժողովուրդներու սիրազօդ շրջագային մէկ ոսկի օղակն ըլլալու համար: Ա՛յս է մեր բոլորիս յոյսը· յոյս մը, զոր մուրճով կռեցինք, ինչպէս մեր պապերէն մէկուն նիզակը, որ նպատակին կը դիմէր, օդին եւ արեւուն մէջ երգելով :

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ

★

ՊԻՏԻ ԳԱՑ ՕՐ ՄԸ...

Պիտի գայ օր մը, երբ աղնաւորներու դերեզմանները պիտի բացուին, Արտաւազդ դուրս պիտի ելլէ Մասիսի անդնդախոր վիհերէն, Լուսաւորչի կանթեղը՝ Արագածի եւ Սեպուհի բարձունքներուն վրայ նորէն պիտի սկսի պլպլալ բոլոր մահկանացուներու աչքին եւ վերջապէս Մհերը, Սասունցի Դաւիթի դիւցազն զաւակը, Ակոռի քարին ժայռէ դուռը հրելով, լոյս աշխարհ պիտի գայ Արծրունիներու թագաւորութիւնը վերականգնելու : Այն օրը պիտի վերնայ անէծքը Անիի վրայէն, հազարումէկ եկեղեցիներու զանգակները պիտի զօ – ղանջեն եւ մեռած մայրաքաղաքին փառքը նորէն պիտի սկսի ճաճանչել Արարատեան դաշտին վրայ:

Ա· ՎՌԱՄԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑ�էՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը

զօրութիւնները, ի հարկին խորհրդարանին հաւանութեամբ :

« Արտակարգ վիճակը» կը նշանակէ առաւել – լապէս տնտեսական ընդհանուր «զօրաշարժ», ո – րով նախագահը պիտի կրնայ օգտագործել փո – խադրական բոլոր միջոցները զինուորական նպա – տակներու համար, բռնագրաւել պաշտպանութեան անհրաժեշտ բոլոր ինչքերը, անձնական չոգենա – ւերը, օդանաւերը, ռազմամթերք արտադրելու ի վիճակի գործարանները, եւն., հակակշռել գի – ներն ու օրավարձերը, ինչպէս նաեւ բաշխումը նախանիւթերուն, որոնք պէտք է մեծ մասով յատկացուին զինուորական նպատակներու, զօրա – ցնել կառավարական մեքենան, եւն. եւն.:

20.000 ԾՈՎԱՑԻՆ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՈԴԻՍԱԿԱՆԸ

Քսան հազար ամերիկացի եւ անգլիացի զին – ուորներ, 8 — 9 քիլմ. տարածութեամբ լեռնային ձիւնապատ վայրի շրջանակի մը մէջ եւ սարսա – փելի ցուրտի մը տակ կը ջանան ճամբայ գտնել նաւահանգիստ հասնելու եւ իրենց սպասող մար – տանաւերը ապաստանելու համար: Այս զօրամա – սերը ենթակայ են թէ՛ յառաջացող կարմիրներու եւ թէ՛ արձակաղէններու յարձակումներուն : Տա – կաւին 60 քիլմ. ճամբայ ունին փրկութեան նա – ւահանգիստը հասնելու համար: Ամերիկեան օդա – նաւերը, կամուրջ չինելու յատուկ ութ լաստեր նետեցին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ առթիւ, իրա – զեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ համաձայնութիւն գոյացած է առ այժմ 150.000 հոգինոց բանակ մը կազմելու: Ֆրանսայի համայնավար կուսակցու – թեան կեդր. կոմիտէն եւ Աչխատանքի Դաշնակ – ցութիւնը բուռն պայքար կը մղեն այս որոշման դէմ, բողոքի ցոյցեր կազմակերպելով: Կուսակ – ցութեան Սէնի շրջանին վարչութիւնը մասնաւոր կոչով մը կը հրաւիրէ Փարիզի ժողովուրդը բո – ղոքել «ազգային դաւաճանութեան, պատերազմի և աղէտին դէմ», երկուշաբթի ժամը 16էն սկսեալ համախմբուելով նախագահական պալատին առ – ջեւ: Այս առթիւ բողոքի բանաձեւեր պիտի յանձ – նուին մասնաւոր պատուիրակութեանց միջոցաւ:

Ա.ԶԳ. ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐԸ նախարարը, Թիւլ Մոք, արեւմտեան Գերմանիոյ ֆրանսական շրջա – նը դնաց, քննական պատյտ մը կատարելու հա – մար: Ցայտնի չէ թէ մայրաքաղաքն ալ պիտի այ – ցելէ՞, Գերմանիոյ վարիչներուն հետ տեսակցե – լու համար :

ԱԶԳԱՑՆԱԿԱՆ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ Ուուչինկթընի դեսպանը, Ուուչինկթըն Քու, յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը պատրաստ է երկու միլիոն զինուոր տրամադրելու, որպէսզի կոռւին համայ – նավարութեան դէմ, Ասիոյ մէջ: Իր տեղեկութեանց համաձայն, 600.000 մարզուած զինուորներ կան Ֆորմոզայի մէջ, իսկ աւելի քան 1.500.000 արձա – կագիններ կը կոռւին մայր երկրին մէջ, համայ – նավարներուն դէմ: Ազգայնական Չինաստանի վա – րիչն ալ, Չան Քայ Շէք, ձայնասփիւռ ճառով մը կը թելադրէ Չինաստան արշաւել իր զինուորնե – րով որոնք տեղաւորուած են Ֆորմոզայի մէջ:

ՀՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԱՐԳԵԼԱՐԱՆՆԵՐՈՒ քննու – թեան առթիւ Պ. Դ. Ռուսէի կողմէ Փարիզի հա – մայնավար չաբաթաթերթին դէմ բացուած դատը կը շարունակուի նոյն սաստկութեամբ : Առջի օր այնքան բուռն տեսարաններ պարզուեցան որ, հարկ եղաւ չորս անդամ ընդհատել նիստը: Պ. Ռուսէ «ապուշ» կոչեց նախկին աքսորական մը, Տէ, որ կը ջանայ պաշտպանել Մ. Միւթիւնը : Ամբաստանեալին փաստաբանն ալ «կապիկ» ան – ուանեց Ռուսէն: Երկու կողմի փաստաբանները եւս տուին – առին: Եւ սակայն կարելի եղաւ սկսիլ բուն դատավարութիւնը, եւ լսուեցան երկու կա – րեւոր վկաներ: Զուիցերիացի կին մը, Լեւիըր, որ 11 տարի բանտարկուած էր, պատմեց թէ 30.000 աքսորականներ տեսաւ աննկարագրելի պայման – ներու տակ :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ համար նախագահ Թրումըն պիտի պահանջէ աւելի քան հինգ միլիառ տոլար 1951ի ընթացքին: — Ամերիկա որոշած է ուժ տալ գերմանական արդիւնաբերութեան զար – գացման, մինչեւ անդամ ջնջելով ամէն հակակշիռ Ռուրի հանքային աւազանին մէջ, որպէսզի կարելի ըլլայ զէնք եւ ռազմանիւթ արտադրել դարձեալ այնտեղ :

ԱՆԳԼԻՈՑ սպառազինութեանց նախարարու – թիւնը այժմէն կ'ազդարարէ թէ պիտի սահմանա – փակուի առանին առարկաներու, ամաններու, դանակներու, խոհանոցի եւ բաղնիքի սպասներու սպառումը, նկատելով որ զինկը, պղինձը, նիքէ – լը, պողպատը եւն. անհրաժեշտ են վերազինման համար :

«ՆՈՐ ՔՆԱՐ»

Ընդարձակ ձայնագրուած եւ պատկերազարդ երգարան, 640 մեծադիր էջեր, 715 երգեր, 109 նկարներ, եւն.: Դիմել ՅԱՌԱՋի հասցէով :

Գին 1500 ֆրանք, կանխիկ: Փոսթլ ծախքը մէջը :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԳՕԱՄԵԱԿԸ Փարիզի մէջ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 20.30ին, Mutualitéի մեծ սրահին մէջ, 24 rue St. Victor: Métro Mau - bert - Mutualité :

Կը ներկայացնէ՝ ընկ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՑԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Նոր Սերունդ) :

Խօսք կ'առնեն ԿԱՊՈՑ ԽՄԱՅի, ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆի եւն. ներկայացուցիչները :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին օրխորդներ ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱ – ՐԵՆՑ (երգ), ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ (արտասան.) Օր. ՎԵՐՈՆԻԿ ՁԻՆՁԵԱՆ (դաշնակ), նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ Օր. JANINE CAVARDի (1er prix du Conservatoire): Mrs. Rocque եւ Louvigny (violons), Mr. Lemaire (violoncelle), Mr. G. Deschamps (flûte), Mr. P. Deschamps (cor anglais et hautbois), (1ers prix du conservatoire de Paris et solistes des théâtres Lyriques) :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ԾԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն, հո – գեհանգիստ եւ իր մեռեալ ընկերներու գերեզման – այց մը կազմակերպած է այս կիրակի, ժամը 10ին Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. «Ս. Մինասեան» են – թակոմիտէն կազմակերպած է օթօքարներու եր – թեւեկութիւն մը 60ամեակի տօնակատարութեան առթիւ, դէպի Mutualitéի սրահը:

Հաւաքատեղի՝ Bld. Carnot: Գին՝ 80 ֆրանք:

Վաղաւսի մէջ

Դեկտ. 15ին, պատ. նախագահութեամբ Ծերակու – տական և նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷի:

Կը խօսի ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար :

×

Մարսէյի մէջ

Դեկտեմբեր 17ին:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

« ՀԱՅԱՍՏԱՆ »ի բացառիկ թիւը, դունաւոր տպագրութեամբ, նուիրուած՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան 60ամեակին :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կազմակերպած է կարմիր Խաչի եւ Որբերու Օգնութեան ի նպաստ աննախընթաց պարահան – դէս մը եւրոպական Ծնունդի նախօրեակին, 24 Դեկտ. ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ, Cercle Mili - taireի չքեղ սրահներուն մէջ (Place St. Augustin), հովանաւորութեամբ Ֆր. Բանակի Հայ կամաւոր – ներու ընկերակցութեան :

Կը մասնակցին.—

COLL CERDAի համբաւաւոր երկու նուագա – խումբերը, **Maris Jeanne** (St. Yves Cabaretէն) իր 1900ի երգացանկով, ՕՐ. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ իր հայկական գողտրիկ երգերով: Ուրիշ զանազան ա – նակնկալներ որոնց մանրամասնութիւնները պիտի տրուին յառաջիկային :

ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ.— Կէս գիշերի ընթրիքին համար կը խնդրուի հրաւիրեալներէն իրենց տոմ – սերը ապահովել տասր օր առաջ Պ. Վարդ Կիւլ – պէնկեանէ, հեռաձայն Tro. 44-38, անկարելի պի – տի ըլլայ դոհացում տալ վերջին պահուն եղած պահանջներուն :

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒԻ.— Լիոնէն Մանուէլ Նորիկեան կը փնտռէ փոքր եղբայրը Համբարձում Նորիկ – եան, Մարզուանցի, որ 1923ին կրկին Մարզուա – նէն անցած է : Տեղեկացնել Mr. Manouél Noriguian, 79 rue Sully, Lyon (6) Rhône, France: Կը խնդրուի Պոլսոյ օրաթերթերէն արտատպել :

Գանձարան Հայկական Արգերու

Անդուգական գործէն հազուագիւտ օրինակ – ներ մնացած ըլլալով՝ Հայ Երգի նախանձախնդիր աղգայիններուն կը յանձնարարուի օգտուիլ :

Մօտ 800 մեծադիր էջեր (երկսիւնակ) 720 ձայնագրեալ երգեր: Հեղինակներու կենսագրա – կանով եւ նկարներով, գեղարուեստական տպա – գրութիւն :

Ամբողջ գործը վեց հատոր, ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ եւ ամէն առթիւ նուէրցու միակ գիրքը, հայ տու – նին անջնջելի զարդը: Փնտռել Փարիզ՝ Հրանտ Սա – մուէլ, Պարսամեան, Բալուեան եւ Մարսէյլ՝ Շե – րիկեանցի մօտ:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցի սրահը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կա – բեւոր օրակարգ :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական դու – մարումը այս երկուշաբթի երեկոյ, Քաւէ, քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը: Պ. Գր. Թէլլալեան պիտի ներկայացնէ Կիլիկիոյ Լեւոն Բ. Մեծագործ թա – գաւորին կեանքն ու գործը :

ՊԱՌ ԱՐՍԷՆ

57, Rue Bernard de Bois, Marseille

Եթէ կ'ուզէք, պահ մը ձեր հոգերը մոռնալ, այցելեցէք, հանրածանօթ ԱՐՍԷՆԻՆ ՊԱՌԸ, ուր պիտի գտնէք, անմահական օղին, իր բազմատե – սակ աղանդերներով: Ինչպէս նաեւ չաբաթ եւ կի – րակի օրերը, պիտի վայելէք ՀՌԱՉԱԿԱՒՈՐ ԹՈՐ – ԳՈՄԻՆ ՆՈՒԱԳԸ :

ՆՈՐ ԵՒ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ԵՂԲ.

202, Rue Duguesclin, Lyon Tél. Moncey 87-47

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր նպարավաճառատան բացումը տեղի պի – տի ունենայ Դեկտեմբեր 16ին, ուրեմն ձեր բոլոր գնումները վերապահեցէք, այդ թուականին: Պիտի գտնէք ամէն տեսակ եւրոպական եւ արե – ւելեան մաքուր ապրանքներ : Մեծ տարբերու – թիւն դուրսի գիներէն : Արագ սպասարկում:

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MOKY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐ – ՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՇՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ – ՅԱՍՏԱՆ, ԻՏԵՍՏԵՂԷՆ, ՀԱՅՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ – ՍԻ ԵՒԱՅԼՆ, ԻՐԻՑ ՆՈՒԻՐ :

Իւրաք ծախէերը կը վճարուին ծրարները ղըր – կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ՇԱՒԱՐ ՍԱԱՃՈՂՆԵՐՈՒՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԴԻՄԵԼ **MOKY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ կիրակի:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ճարտարագործական կամ ընտանեկան
ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ՇԱՒԵԼՈՒ, ՓՈ – ԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
Ամենայն վստահութեամբ կրնաք դիմել Հա – յերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)
Tél. Bot. 59-57

ԱԶԳԵՐՆԻԴ ԼՐԱՑՍ ...

Եթէ կ'ուզէք ընտանեկան հաճելի Reveillon մը անցընել երեկոյեան 8.30էն մինչեւ առաւօտ, փու – թացէք հայկական

Ճաշարան ԷԼՄԱՍ

11 RUE BUFFAULT (Métro CADET)

Ուր պիտի նուագէ թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆ, ԳԷՈՐԳ ՋԱՆի հետ:

Հայկական պարեր եւ կիներու պար լեզկինկա Գէորգեանի կողմէ, իսկ հայկական պարերը եւ երգերը երկու Հայուհիներու կողմէ :

ԿԱՆԽԱՒ ԱՊԱՀՈՎԵՑՔ ՁԵՐ ՏԵՂԵՐԸ

ՀԱՅՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678-63
Mardi 12 Décembre 1950 երեքշաբթի 12 ԴԵԿՏ·

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6329–Նոր շրջան թիւ 1740

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Հ. Յ. Դ. ՅՕԱՄԵԱԿԻՆ ՓԱՌԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԽՈՒՌՆ ԲԱԶՄՈՒԹԵԱՄԲ, ՄԻՆՉԻ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

Կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահը լեցուած էր աննախընթաց եւ այլազան բազմութեամբ մը, որ փարիզի բոլոր կողմերէն, բոլոր արուարձաններէն եւ նոյնիսկ հեռաւոր կէտերէ եկած էր պանծացնելու Հ· Յ· Դաշնակցութեան վաթսունամեակը: Շատեր առաջին անգամ ներկայ կ'ըլլային Դաշնակցական հանդէսի մը :

Հայկական մեծադոյն կուսակցութեան անց – եալ ու ներկայ գործունէութիւնովը խանդավառ երկու հազարէ աւելի երկսեռ հայորդիներ, հակառակ տաղտկալի անձրեւին, մէկ մարդու պէս ող – ջունեցին Դաշնակցութիւնը եւ յարգեցին անոր դրօշին տակ նահատակուած ռազմիկներու յիշատակը: Դաշնակցութեան Օրը ամէն տարի մեծ յաղողութեամբ տօնուած էփարիզի մէջ, այս օրերուն, բայց այս տարուանը, իր ոգեւորութեամբ, ներկաներու հոծ բազմութեամբ եւ յայտագրի ճոխութեամբ գերազանցեց բոլոր նախորդները: Այլ պատճառ ալ չէր որ պիտի ստացուէր, քանի որ վաթսունամեակի մը արեան, քրտինքին, ճիգին ու վաստակին նուիրուած էր այս տարուան տօնակատարութիւնը :

Հանդէսը սկսաւ Ֆրանսայի առաջնակարգ երաժիշտներէ բաղկացած նուագախումբին հնչեցուցած «Մարսէյեզ»ով եւ «Մշակ բանուոր»ով, որոնք ունկնդրուեցան յոտնկայս : Այնուհետեւ Օրուան նախագահը, ընկեր Ռուբէն Տէր Մինաս – եան խօսեցաւ բացման ճառը, պարզելով այն նպատակները, զորս Դաշնակցութիւնը հետապնդեց իր գոյութեան եւ գործունէութեան 60 տարիներու ընթացքին: Այդ նպատակներու իրագործման համար, ըսաւ ընկեր նախագահը, Դաշնակցութիւնը տուած է բազմաթիւ զոհեր եւ կրուած է: Եւ իրը այսօր ալ ան կը մնայ հաստատ, այդ բոլորը՛ – պացոյցները են, որ վճռած է այդ նպատակներուն հասնիլ եւ անպայման պիտի հասնի: (Թէ ընկեր նախագահին եւ թէ միւս բանախօսներուն ճառերը առանձին եւ յաջորդաբար պիտի հրատարակենք «Ճառագ»ի մէջ) :

Բացման այս խօսքէն վերջ բեմ հրաւիրուեցաւ ընկեր Շաւարշ Միսաքեան, որ զեղուն խանդավառութեամբ մը պարզեց, թէ ի՛նչպէս յեղափոխութեան մթնոլորտը սկսած էր խմորուիլ դեռ 60ական թուականներուն, Պոլսոյ մէջ եւ այլուր: Ցիշատակեց այդ շրջանի ազգային գործիչները եւ անոնց խօսքերը եւ կանգ առնելով Հայրիկի պատմական մէկ խօսքին վրայ, թէ աչխարհ ալեկոծ է, իսկ դուն, հա՛յ ժողովուրդ, անարուեստ ես եւ լղար չես գիտեր, ծափերու մէջ յայտարարեց, թէ Դաշնակցութիւնը, յանուն ազատագրական պայքարին եկաւ լողալ սորվեցնել հայ ժողովուրդին: «Մեր մեղքը չէ, եթէ դեռ պիտի պայքարինք յանուն ազատութեան: Դաշնակցութիւնն ալ, եկեղեցիի սեմին նահատակուած Սայեաթ Նովայի նման կը յայտարարէ իր վաթսունամեակին առթիւ.— Չեմ հրաժարիր դաւանանքէս, չեմ դուրս գար միջնաբերդէս, մինչեւ որ պահանջներս իրագործուին: Եւ եզրակացուց· — Եթէ ոեւէ բան – նակալ յաջողի կտրել Դաշնակցութեան գլուխը, անոր տեղ պիտի ծնի ուրիշ Դաշնակցութիւն մը, շատ աւելի հզօր եւ շատ աւելի վճռական (երկարատեւ ծափեր) :

Այժմ բեմին վրայ է մեր չնորհալի երգչուհին, Օր· Մարի Կաւուարեանը, որ Mlle Janine Cavardի դաշնամուրի ընկերակցութեամբ եւ վարակիչ յուզականութեամբ մը երգեց նախ «Կռունկ»ը եւ ապա «Մխիթարի ծառը», բուռն ծափեր խլելով :

Ընկեր Գերասիմ Բալայեան խոր յուզումով մը պանծացուց մեր հայդուկները, հերոսները, նահատակները եւ անոնց ամբողջութեան համադրութիւնը , Դաշնակցութիւնը, իր վաթսունամեայ գոյամարտով: Ցարգանքի խօսք ուղղեց ամէնքի յիշատակին, ինչպէս եւ ներկաներուն, որոնք եկեր էին տօնելու մեզ հետ մեր վաթսունամեակը: «Մխիթար ու կենդանի պահեցէք կրակը հայ ժողովուրդին, կրակը հայ հայրենիքին եւ կրակը Միացեալ, Անկախ եւ Ազատ Հայաստանին: (Որոտընդոստ ծափեր) :

Ընկեր Զարեհ Ղարիպեանի արտասանած « Ճարդանք քեզ »ը, (Ահարոնեանէն) , սարսուռ մաղեց մեր մարմիններուն մէջ: Զմայլելի էին իր ապրումները, որոնք նոյնութեամբ փոխանցուե – ցան հասարակութեան եւ յուզեցին զայն :

Խօսք տրուեցաւ վերջ Ազգային Դեմոկրատ կուսակցութեան ներկայացուցիչ Պ· Փաթարի – ցէին, որ ծափերու մէջ, յայտարարեց, Ֆրան – սերէն .

— « Ճանուն իմ պատկանած կուսակցութեան կը յայտնեմ մեր եղբայրական անկեղծ ողջոյնները: Կը վստահեցնեմ ձեզ, թէ անցեալի թիւրիմացու – թիւնները հարթուած են արդէն եւ մենք պիտի չարունակենք մեր կռիւը միասնաբար, հասարակաց թշնամիին դէմ: Մեր սրբազան պայքարը պիտի յաղթանակէ եւ կովկասեան ազգերը, ինչպէս եւ ուրիշ ազգեր պիտի տիրանան իրենց անկախութեան: Կեցցէն այն բոլոր ուժերը, որ կը պայքարին հասարակաց գաղափարի համար: Կեցցէ՛ն Հայաստան եւ Դաշնակցութիւնը » :

Նոր Սերունդի ներկայացուցիչը, ընկեր Ցովիկ Եղիազարեան խօսեցաւ զգայուն ճառ մը եւ իր ինքնատիպ ոճով ու խանդավառութեամբ փառաբանեց կուսակցութեան հիմնադիրները եւ բոլոր անոնք, որ անոնց հետեւեցան, բարձր բռնելով ազատագրական դրօշը: «Միացնելով մեր ձայնը եւ հոգիները նայելով կը յառաջանանք միաբերան երգելով — Ճառա՛գ անասան, յառաջ անդեգեր, դէպի յաղթանակ»: (Բուռն ծափեր) :

Կարճ միջնարարէ մը վերջ սկսաւ յայտագրի երկրորդ մասը, նուագախումբին զարկած «Երեւանեան Էթիւտ»ներով եւ Գ· Ալէմշահի դաշնաւորած կոմիտասի «Հայկ· պարերով», այնքան յաջող, այնքան բարախուն :

Խօսելու կարգը ընկեր Հրանտ Սամուէլինն էր, որ նախ, մէկ վայրկեան յոտնկայս լռութեան հրաւիրեց հանդիսականները, ի յարգանս մեր բիւր բիւրաւոր հերոսներուն: Ապա Ֆրանսերէնով բացատրեց տօնին իմաստը, կարդաց Վրաստանի նախկին վարչապետ Պ· Ժորտանիայի չնորհաւորական հեռագիրը եւ նախկին նախարար քաղաքացի Տէվրէօյի նամակը, որ ցաւ կը յայտնէր իր բացակայութեան համար: Ապա հայերէն ճառով մը ծանրացաւ Դաշնակցութեան տարած քաղաքական գործունէութեան վրայ: «Իր այս 60ամեակին առթիւ Դաշնակցութիւնը ի լուր աչխարհի կը յայտարարէ, թէ պիտի չարունակէ տէր կանգնիլ Հայկ· Դատին եւ պիտի չլքէ զայն, մինչեւ անոր լիակատար իրականացումը»: Խանդավառ ծափերով ընդունուեցան ընկերոջ խօսքերը :

Ընկերուհի Անահիտ Տէր Մինասեան խոր ղգայնութեամբ արտասանեց հատուած մը երի – տասարդ գրող ընկեր Վահէ Օշականի «Դաշնակցութիւն» քերթուածէն, որ ջերմ ծափերու արժանացաւ: Խոր էր տպաւորութիւնը, որուն մեծամասնեց տիկնոջ արտասանելու չնորհը:

Երգչուհի Օր· Աստղիկ Առաքելեան իր վճիտ ձայնով փոխադրեց մեզ հայրենիք, երգելով նախ Մ· Պէչիկթաշլեանի Ոհ, ինչ աւուրը եւ ապա Սայեաթ Նովայի «Մի խօսք ունիմ իլթիմազով»ը: Հանդիսականները երկարատեւ ծափերով դնահատեցին երգչուհին, որ յաջողած է միշտ արուեստ դնել իր երգերուն մէջ :

Հայ կապոյտ Խաչի անունով ընկերուհի Ֆլօրա Շէօհլէեան կարդաց ուղերձ մը, փառաբանելով Դաշնակցութիւնը: Ապա դաշնամուրի վրայ նուագեց Օր· Վերոնիկ Ճինճեան, նախ Սպեն – դիարեանի «Քայլերգ»ը եւ ապա Խաչատուրեանի «Պարը», յորդուն ու ոգեւոր եւ արուեստագիտուհիի յատուկ ճկունութեամբ :

Վերջին ուղերձը կարդաց ընկեր Վահէ Օշական, յանուն Համազգայինի եւ այնուհետեւ, ժամը 9ին սկսած ու շատ տաք մթնոլորտի մը մէջ չարունակուած այս յիշատակելի հանդիսութիւնը վերջացաւ ճիշդ կէս գիշերին :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

Հ. Յ. Դ. 60ամեակին առթիւ

Le Dauphiné Libéré օրաթերթէն վերջ, Վալանսի La Volonté Socialiste չաբաթաթերթը դեկտ· 9ի թիւին մէջ մասնաւոր դրութիւն մը հրատարակած է Հ· Յ· Դ· 60ամեակին առթիւ :

Խորին չնորհակալութեամբ արձանագրելով այս եղբայրական ողջոյնը, յաջորդով կուտանք թարգմանութիւնը :

Թշնաւութիւնն ևս արդի՞ւնք

ԳԵՐԱԳՈՑՆ ՓՈՐՁ ՄԸ ԶԱՐԸ ԽԱՓԱՆԵԼՈՒ

ՁԻՆԱՄՏԱՆ ՏՐԱՄԱԴԻՐ Կ'ԵՐԵՒԱՑ ՀԱՄԱԶԱՑՆԵԼՈՒ

Կը թուի թէ կացութիւնը մեղմացած է Ծայր· Արեւելքի մէջ: Ազգաժողովին այն 13 անդամները որոնք միջամտած էին կրակը դադրեցնելու համար Քորէայի մէջ, 38րդ զուգահեռականին վրայ, կը յուսան յաջողիլ իրենց հաչտարար ձեռնարկին մէջ: Այս ուղղութեամբ կ'աչխատի մասնաւորա – պէս Հնդկաստանի ներկայացուցիչը, Պենեկալ Ռօ, որ կը ջանայ ոչ միայն զինադադար մը յաջողցնել, այլեւ ժողովի մը հրաւիրել չորս Մեծերը (Մ· Նահանգները, Խ· Միութիւն, Մեծն Բրիտանիա եւ Ձինաստան) :

Ինչպէս յայտնի է, կարմիր Ձինաստանի մի – ջամտութենէն ի վեր, Հնդկաստան ջանք չի խնայեր յարաբերութիւնները բարելաւելու համար :

Վերջին պահուն Ազգաժողովի չրջանակներէն հաղորդուած լուրերու համաձայն, Ձինաստանի ներկայացուցիչները տեղեկացուցած են Հնդկաստանի թէ պատրաստ են իրենց զօրքը կեցնելու 38րդ զուգահեռականին վրայ, իբրեւ հիմք ապագայ բանակցութեանց :

Հնդկաստանի ներկայացուցիչը նոր հրահանգներ ստացած ըլլալով իր կառավարութենէն, արտակարգ ժողովի հրաւիրեց 13 միջնորդ պետու – թեանց պատուիրակները: Պ· Պենեկալ Ռօ այս առթիւ սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ձինաստանի դլխաւոր պատուիրակին հետ :

Վերջին լուրի մը համաձայն, Ձինաստան պատասխանելով անցեալ չաբթուան ընթացքին եղած հարցումներու, հետեւեալ որոշումը հաղորդած է Հնդկաստանի պատուիրակին .—

1) Ձինական կառավարութիւնը կ'ուզէ որ պատերազմը վերջանայ կարելի եղածին չափ չուտ :

2) Կ'ուզէ բանակցիլ Արեւմուտքի հետ, բացառիկ հաւասարութեան հիման վրայ, պայմանաւ որ քննուին Ծայր· Արեւելքի վերաբերեալ բոլոր խնդիրները :

Իրազեկներու կարծիքով, այս պայմանը կըրնայ մերժուիլ Մ· Նահանգներուն կողմէ, որոնք դեռ անցեալ չաբթու համաձայնութիւն մը կընքեցին Մեծն Բրիտանիոյ հետ :

Այս լուրերուն հետ միաժամանակ, հեռագիրը կը հաղորդէր թէ Վիչինսկի նորէն պահանջած է օտար զինուորները քաչել Քորէայէն, բացառութեամբ Խ· Համաբերով չինական զօրքը :

Միւնհոյն օրը, Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ· Էչիսըն , զեկուցում տալով ծերակոյտ արտաքին յանձնաժողովին առջեւ, անդամ մը եւս յայտարարեց թէ կառավարութիւնը «վերջնապէս եւ վճռապէս հակառակ է որեւէ զիջումի Ծայր· Արեւելքի մէջ: Անհրաժեչտ է ընդդիմանալ նախայարձակման եւ աչխարհակալութեան, նոյն ուժգնութեամբ, Ծայր· Արեւելքի թէ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ» :

Դարձեալ նոյն օրը ազգ· պաչտպանութեան նախարարը, Պ· Մարչըլ իր կարգին զեկուցում տալով, խոստովանեցաւ թէ նախագահ Թրումըն կրնայ «բացառիկ վիճակ» յայտարարել: Ինքն ալ համաձայն է որ կարգ մը արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուին :

ՎՏԱՆԳՈՒԱԾ ՆԱԻԱՋՆԵՐԸ ԾՈՎԱՓ ՀԱՍԱՆ

Քսան հազար ամերիկացի եւ անգլիացի ծովային զինուորները, որոնք պաչարման ենթար – կուած էին, յաջողեցան խզել շղթան եւ ծովափ հասնիլ, միանալով գլխաւոր ուժերուն: Թղթա – կիցներ նկարագրելով այս ոդիսականը, կը գրեն թէ զինուորներուն հետ համազգեստները ծածկուած էին արիւնով եւ սառոյցով: Այժմ բոլորն ալ կը գտնուին Ազգաժողովի միջնաբերդին մէջ, որ ամուր դիրք մը կը կազմէ ճափոնի ծովուն վրայ:

Այս ծովային եւ հետեւակ զինուորները 15 օրէ ի վեր գերմարդկային ճիգեր կը թափէին խզելու համար պաչարման շղթան, ճիւնապատ լեռներու եւ գահավէժներու մէջ, ուր մահը կը սպառնար ամէն վայրկեան: Շատերուն ոտքերը սառած էին, ուրիշներ իրենց հրացանները կը գործածէին իբրեւ անթացուպ: Ողջ մնացողները միասին կը փոխադրէին ոչ միայն վիրաւորները, այլեւ մեռեալները: Անհետացածներուն թիւը կը հաչուեն 4000:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԸՆԿ. ԲԱՐՈՒՆԱԿ ԳՈՒՄՐՈՒԵԱՆ ՑԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

Վերջին պահուն խորին ցաւով կ'իմանանք թէ կիրակի իրիկուն ժամը 6.15ին Սարսէլի մէջ յանկարծամահ եղած է ընկեր Բարունակ Գումրուեան :

Վաղեմի Դաշնակցական, որ գործօն դեր կատարած է Փարիզի կազմակերպութեան մէջ, ողբացեալ ընկերը երկար տարիներ ի վեր կը տառապէր սրտի հիւանդութենէ եւ նիւթական հոգերէ :

Ցաջորդով կը խօսինք իր կեանքի եւ գործունէութեան մասին: Մեր ցաւակցութիւնները ընտանեկան պարագաներուն եւ Հ· Յ· Դ· «Վարդան» ենթակոմիտէին :

ՕՐՈՒՆ ՂՎՈՒՐԴՅԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ

ՊՐԱՎԱ ՄԱՏՅԱՆ ՀՂՈՒՄՆԵՐԸ

Մեր ժողովրդի մեծ որդիներից մեկի՝ Պրավա Մատյանի հղումները ամեն մի ընթերցողի համար հարազատ են ու թանկ, որովհետև նրանք ներշնչված են ազգային ոգուց, ազգային հոգուց, ազգային մտքից։ Պրավա Մատյանի հղումները ամեն մի ընթերցողի համար հարազատ են ու թանկ, որովհետև նրանք ներշնչված են ազգային ոգուց, ազգային հոգուց, ազգային մտքից։

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

60ԱՄԵԱԿԸ ՊՈՒՏՈՑԻ ՄԷՋ

ՊՈՒՏՈ.— Մենք ալ ոտնեցինք Դաշնակցու – թեան 60ամեակը, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մուրատ խումբի եւ մասնակցութեամբ կապոյտ Ծաչի եւ Նոր Սերունդի, կիրակի, 26 Նոյեմբեր, ընկերվարականներու սրահին մէջ, Սընօն : Բե – մին խորը Հ. Ց. Դ. մեծադիր ընդունելութիւնը, տակը երրորդութիւնը եւ կողմերն ալ ուրիշ նկարներով յարդարուած, իսկ երկու ծայրերը հայկ. եւ ֆը– բանսական եռագոյնները :

Հանդէսի բացումը կատարեցին Նոր Սերունդի անդամները «Մշակ բանուոր» խմբերգով, ղեկա– վարութեամբ Օր. Շ. Քէնտիրեանի : Օրուան նա– խագահը ընկեր Հ. Թաշճեան պարզելով ոտնակա– տարութեան իմաստը, ներկաները հրաւիրեց յոտնկայս յարգել ազատագրութեան զոհերուն յիշատակը:

Մեներգեցին Տիկին Ճերմակեան, Օր. Վար – դեր եւ Պետ. Քէնտիրեան: Նոր յուզումով ար – տասանեց Օր. Շ. Ճակոբեան, լաւ առողջանու – թեամբ փոքրիկն է. Նաթրեան եւ յատակօրէն՝ փոքրիկն Բաֆֆի Մխքայէլեան: Արտասանեցին նաեւ Բաֆֆի Տօնէրեան, Պ. Քէնտիրեան եւ Ս. Խանզէտեան: Ցաջորդաբար Նոր Սերնդականները երգեցին քանի մը խմբերգներ: Նոր Սերունդի կողմէ ուղերձ մը կարդաց Վ. Վարդանեան :

Օրուան բանախօսը ընկեր Ս. Տէր Թովմաս – եան իր ճառով բնդհ. ակնարկ մը նետեց նախա– յեղափոխութեան շրջանին վրայ: Բացատրեց թէ, ինչպէս Հ. Ց. Դ. ասպարէզ իջնելով, երկիր մեկ– նող գինեատար խումբերու գործունէութեամբ, իր վարդապետութեամբ եւ բարոյականութեամբ կերտեց նոր մարդը, հայ ֆետային: Դաշնակ– ցութիւնը պայքարեցաւ որպէսզի ազատ ապրի հայ ժողովուրդը: Դուք հայ երիտասարդներ, եթէ քրքրէք մեր պատմութիւնը, պիտի տեսնէք որ Դաշնակցական դաղափարաբանութիւնը հիմնովին փոխեց մեր պատմութեան ընթացքը: Ընդվզումի եւ դիմադրական պայքարով հայ ժողովուրդը պարծաւ պահանջատէր եւ կերտեց Մայիս 28ի արշալոյսը»:

Ընկերը յիշեց մեր վերջին երեսնամեակի գոր– ծունէութիւնը արտասահմանի մէջ եւ թելադրեց արթուն մնալ, գալիք փոթորիկներուն հանդէպ: Ճառը կ'ընդմիջուէր ծափերով :

Երկուշաբթի իրիկուն հաւաքոյթ մը ունեցաւ Նոր Սերունդը: Կարգ մը թելադրութիւններ ընե– լէ վերջ՝ ընկ. Ս. Տէր Թովմասեան խօսեցաւ հայ երիտասարդներու պարտականութեանց մասին: Նոր Սերունդի վարչութիւնը յայտնեց թէ հօթը նորընծաներ կը փափաքին անդամագրուիլ: Եր – դումի արարողութիւներ կատարեց ընկեր Տէր Թովմասեան յուզիչ մթնոլորտի մէջ:

Ձալկարացի

ԼԻՈՆԻ Ա.ԶԳ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

ԼԻՈՆ.— Լիոնի եւ շրջակայից Ազգ. Միու – թեան կեդր. վարչութեանս տարեկան ընդհ. ժո – ղովը տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 17ին, կիրակի օր, յետ միջօրէի ժամը 2.30ին, Հայ. եկեղեցւոյ մէջ, 69 rue Louis Blanc:

Կը հրաւիրուին Վալանսի, Սէնթ Էթիէնի, Փոնտըշէրիի, Կրընոպլի, Տէսինի եւ Վիէնի եկե – ղեցական հոգաբարձուիները եւ Ազգ. Միու – թիւնները ընկերակցութեամբ հոգեւոր պետերու : Հոն ուր եկեղեցական կազմակերպութիւններ կամ Ազգ. Միութիւններ գոյութիւն չունին, ինչպէս Սէն Շամոն, Թարար, Շաս, Սէն Մօրիս, Լաֆուր– տըփէն եւ Պուրկուան, կրնան մասնակցիլ կրթա– կան մարմինները իրենց հետ բերելով գրաւոր հա– կիրճ տեղեկագիրները հետեւեալ քովանդակու – թեամբ. —

Ա.) Իրենց շրջանին մէջ գտնուող Հայերու թի– ւը : Բ) Եկեղեցական եւ կրթական պիտոյքն: Գ) Դպրոցներու եւ աշակերտներու թիւը : Դ) Հայը Հայու հետ, Հայը օտարի հետ ամուսնացողներու ցանկը: Ե) 1949 տարւոյ մէջ տեղի ունեցած ծը – նունդներու եւ մահերու թիւը: Զ) Այլասերման վտանգին դէմ պայքարելու եւ ազգապահպանման նուիրական գործը հաւատաւոյն հմերու վրայ դը– նելու համար ձեռք առնուած միջոցները: Է) Հայ Ազգ. Միութիւններու յարաբերութիւնները տե – ղացի ժողովուրդին եւ կառավարութեան հետ: Ը) Թելադրութիւններ եւ փոխադարձ առաջարկներ :

Ժողովին ներկայ կրնան ըլլալ հայերէն թեր – թերու պաշտօնական թղթակիցները:

Կեդր. վարչութիւն

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Նոյեմբեր 26ին խաղավայրը լեցուած էր հետաքրքիրներու անսպասելի բազ – մութիւնով, դիտելու համար Շանակի ութերորդ մրցումը երկու առաջնակարգ խումբերու միջեւ: (Première division) :

Գնդակի առաջին հարուածը կը տրուի մեր համակրելի իրանահայ հեծելանուրդ Աչոտ Աւետ– եանի կողմէ: Երկու խումբերն ալ իրենց դերա – գոյն ճիգը կը թափէին նշանակելու համար կէտ մը, որուն ընթացքին ի յայտ կուգար իւրաքան – չիւրին մասնագիտական յատկութիւնը :

Եւ յանկարծ արագ խոյանք մը ալ թիկունքէն՝ մեր երիտասարդ Ազաշեանի կողմէ, որ չղթան բաժնելով կը յառաջանայ դէպի հակառակորդին բերդը, սակայն ապարդիւն: Բայց կ. Յովսէփեան արթնութեամբ կը հսկէր իրականացնելու այդ, չուարդամի մասնելով մեր հիւրերը, որուն «դրան» առջեւ կը մղուէր յաւահատական պայքար մը: Եւ ահա՝ penalty...

Խաղը կը շարունակուի նոյն թափով եւ կը սկսի աւելի հետաքրքրական դառնալ: Մեր յա – ռաջապահներուն յաճախակի վայրկեանը սպառնա– լիք մը եղաւ հակառակորդին համար, սակայն 25րդ վայրկեանին մեր «հիւրեր»ը կը յաջողին դե– զեցիկ փախուստով մը հաւասարեցնել խաղը 1-1 :

Բայց եւ այնպէս E. S. Nangisին համար հար– ուածը ծանր եղաւ, երբ կրկին մեր պահանի Ա– դաշեանը իր ճարպիկ խաղարկութեամբ գնդակը կը յանձնէ Օնոյեանի որ անհամբեր կը սպասէր չհեղու համար երկրորդ նշանակէտը:

Ա. կիսախաղը կը վերջանայ E .S. Nangisի պարտութեամբ՝ 1-2:

Քառորդ ժամուան դադարէ մը վերջ, մեր տղաքը կազդուրուած, կրկին նետուեցան խանդա– վառութեամբ դիմադրաւելու հակառակորդին վճռական պայքարը: Տիրող իրարանցումէն օգ – տուելով, մեր «անպարտելի»ները կը յաջողին կրկին անգամ հաւասարեցնել խաղը, առանց դոյզն արդելքի :

E. S. Nangis պատիւը փրկած էր... կը մնար ընդհ. յարձակողականի սկսիլ: Սակայն մերին – ները եւս յամառօրէն կը մարտնչէին իրենց դիմա– ցի ախոյեանը զգետնելու համար: Դժբախտաբար խաղը իր լրջութիւնը կորսնցուցած էր, դառա – ւորին անտեղի սուլոմներուն հետեւանքով: Բայց եւ այնպէս մեր տղաքը վերջին փորձ մըն ալ կա– տարեցին եւ այս անգամ յաջողեցան երրորդ եւ վերջին կէտը չահիլ ընորհիւ Mullerի:

Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ. յաղթական՝ Ոչ: Եւ ահա երեւակայական penalty մը մեր դէմ, վերջին պա– հուն: Մրցումը վերջացաւ 3 - 3:

× La Banlieue de Paris Նոյեմբեր 30ի թիւին մէջ երկար գրութիւն մը տպած է հետեւեալ խո– րագիրով.— «Le U. G. Arménienne devait gagner , mais l'arbitre n'a pas voulu:

Պ. Ասպետ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Հաճոյքով կ'իմանանք ֆրանսական մամուլէն (Figaro, եւն.) թէ մեր համակրելի բարեկամը, բեմադրիչ Աչոտ Մալաքեան (Henri Verneuil) մո – տերս կը սկսի դարձնել ծանօթ դրագէտ Marcel Aymé գործերէն մին, La Table aux Crevés, որուն կարեւոր դերասանը պիտի ըլլայ Fernandel:

Նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք երի – տասարդ արուեստագէտին իր դժուար ասպարէ – զին մէջ ուր մինչեւ այսօր ցոյց տուած է արդէն տաղանդ, ճաշակ եւ յանդգնութիւն:

× Բազմաթիւ առիթներով խօսած ենք Պ. Ս. Տէր Պալեանի մասին, որուն վաճառատունը թան– գարանի մը տպաւորութիւնը կը դործէ: Նուրբ արուեստագէտի ճաշակով յօրինուած իր կօշիկնե– րը, ամէն մէկուն կրունկը, կառուցուածքը կը յի– շեցնեն հազար ու մէկ դիշերներու գեղեցկու – հիները :

Անցեալ Սեպտեմբերին Պ. Տէր Պալեան ճիւ – րիխի մէջ մասնաւոր շնորհաւորութիւններով ըն– ծացած է B. I. C.ի առաջին մրցանակը կօշիկի մը համար որուն վրայ կաշիի կտորներով նրբու – հեամբ գծագրուած է ճիւրիխ : Ով որ չէ տեսած, չի կրնար գաղափար կազմել մեր հայ – րենակին վառ երեւակայութեան եւ նուրբ ար – ուեստին վրայ :

Նոյեմբեր 18էն 28ի Միլանի միջազգային 5րդ ցուցահանդէսին Պ. Տէր Պալեան ստացած է Hors Concours մրցանակ մը, մասնաւոր շնորհաւորա – կան նամակ մը եւ պատուոյ բաժակ մը, ինչ որ անգամ մը եւս կը բարձրացնէ իր վարկը միջազ – գային շրջանակներու մէջ:— Ա.

«ՅԱՌԱՋԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Շուտով կը վերջանայ **1950**ը: Անախորժ անա– կընկալի մը առջեւ չգտնուելու համար, կը խնդ– րենք օր առաջ փակել առկախ հաշիւները:

Անշուշտ գիտէք որ եւրոպական թեր – թերը սովորութիւն չունին ապառիկ բաժանորդ ընդունելու :

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ՝ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑԶԻՇ)

Զ.— ՇԱՏ ՍՈՒՂ Է ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ

Կէս օրէ անմիջապէս վերջ, վինուորական մեծ թափոր մը տեղի ունեցաւ ձիարձակարանին մէջ : Դիւանագէտներու օթեակը լեցուն էր: Անգամ մը եւս, իրարմէ բաժնուած էին երկու հակառակորդ ճակատները: Մէկ կողմը Դաշնակիցները զրաւած էին, միւս կողմը Առանցքի պետութիւնները: Զէ– զոքները ազատ էին իրենց ուզած կողմը նստելու: Պատերազմը երկու մասի բաժնած էր միջազգա– յին դիւանագիտական մարմինը, բայց անոր վե– րեւ, խորհրդանշական կերպով կը գահակալէր Թուրքիոյ հանրապետութեան նախագահին օթ – եակը :

Ցաջորդաբար, օտար պետութիւններու դիւա– նագիտական պետերը այցելեցին կառավարական պետին օթեակը եւ անոր հետ փոխանակեցին ա – պահովաբար աննչան խօսքեր, որոնք սակայն խիստ քաղաքավար ու սիրալիր էին անկասկած :

Իսկապէս ծիծաղելի էր դիւանագիտական այդ աշխարհը որ խաղաղութիւն կը կապկէր պատ – մութեան ամէնէն սարսափազդու պատերազմին ընթացքին: Իւրաքանչիւրը կը կեղծէր անգիտա – նալ միւսին գոյութիւնը եւ մարդիկ, որոնք բա– ցեկամներ էին եղած, սառն նայուածքներով կը դիմաւորէին այժմ զիրար :

Մարզոց առջեւ, կը փրկէին երեւոյթները, եւ քաղաքավար եւ արժանավայել դիրք մը կը բըռ– նէին թշնամիներուն հանդէպ: Տան մէջ սակայն, անգլիական ճմարիտ ուիսքի կը խմէին, եւ թշնա– մի պաշտօնակիցներս ալ կը պատուէին Մօղէլի դինիները: Սովորական բան էր հնդկական քիւրին փոխել հունգարական փափրիքայով: Մեր ծառա– ները ստորերկրեայ յարաբերութիւններու ցանց մը ստեղծած էին եւ անդիտակցաբար կը բերէին մեզի զուարճալի տեղեկութիւններ եւ հակառակ կառաւղի պատերազմին, ծանօթ էինք իրարու ան– հատական կեանքի փոքրիկ դէպքերուն:

Կը խորհէի այս բոլորին, մինչ կը սպասէինք որ սկսի դինուորական թատերախաղը, որ մեծ չուքով պիտի բեմադրուէր ի պատիւ մեզի, սան– ձելու համար երկու պատերազմիկ կողմերուն ալ Թուրքիան պատերազմի մղելու հաւանական փա– փաքները :

Նստած տեղէս հազիւ հինգ մեթր անդին կը դտնուէր արդէն թշնամի «Ջոկատը»: Ակնարկ մը նետելով այն կողմը, կը տեսնէինք մեզի նման մարդիկ, որոնցմէ չատեր ունէին սրտբաց դէմ– քեր, առանց նուազագոյն թշնամանքի: Բայց նա– խընտրելի էր չնայիլ այն կողմը, որովհետեւ ար– դիլուած էր հոգիի ամէն մարդկային թռիչք: Բան մը, որ կը հակասէր «Հայրենիքի վարդապետու – թեան» ինչպէս կ'ըսէին պաշտօնապէս :

Մարդուն եւ քաղաքացիին միջեւ եղած առեղ– ծուածին յաղթելու համար, ամէնէն օգտակար մտածումն էր դարձեալ հետեւեալը: «Շատ լուրջի չառնել ամէն բան »:

Թափորէն վերջ վերադարձայ դեսպանատուն եւ ըսին ինծի թէ դեսպանը խօսիլ կ'ուզէր ինծի հետ: Գացի իր գրասենեակը եւ առանց բառ մը իսկ արտասանելու երկարեց ինծի ծածկագիր հե– ռագիր մը, զոր կարդացի :

Անձնական: Դեսպան Ֆօն Փափէնհի.

« Ընդունեցէք անգլիացի սեներկապանին առա– ջարկը մանաւանդ ծայրայեղ զգուշութեամբ , մասնաւոր սուրհանդակը Անգարա կը հասնի Հոկ– տեմբեր 30ի առաւօտն, կը սպասենք անմիջապէս տեղեկագրին, փաստաթուղթերը ստանալէ վերջ :

ՖՕՆ ՌԻՊԻՆԹՐՕՓ

Ճակատագիրը կը քալէր :

Է.— ՔՍԱՆ ՀԱԶԱՐ ՈՍԿԻՆ ԼՐԱԳՐԻ ՄԸ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 28ին, ճիշդ ժամը երեքին, հե – ռաձայնը հնչեց գրասենեակիս մէջ: Սիբոս կը տրտփէր քիչ մը, երբ ձեռք առի ընկալուչը:

— Ես Փիէռ, բարեւ պարոն, ստացա՞ք նամա– կըս : = Այո:

— Այս իրիկուն պիտի սպասեմ ձեզի: Ցտե – սութիւն :

Միւս կողմէն կը դոցէին գործիքը, ականջիս մէջն է տակաւին այդ աղմուկը :

Քարտուղարուհիս էր որ առաջին անգամ բա– ցեր էր հեռաձայնը եւ ես անոր ձեռքէն առեր էի ընկալուչը :

— Ինձմէ գաղտնի չատ բաներ կը պատահին, կ'ըսէին իր աչքերը յատակօրէն :

(Շար.)

Ինչ կ'ակնկալի կը դառնայ Եւրոպական ճակատին վրայ

Արեւմտեան երեք դաշնակիցները պատրաստած են իրենց առաջարկը, իրրեւ պատասխան Մոսկուայի Նոյեմբեր 3 թուակիր յանուցագրին որ կ'առաջարկէր Զորեքրու ժողով մը դումարել, գերմանական հարցը քննելու համար: Երեքն ալ առանձին պիտի պատասխանեն, բայց միեւնոյն իմաստով: Պիտի չեչտեն թէ Խ. Միութիւնն է պատասխանատուն միջազգային տագնապին, թէ արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինումը ուղղակի հետեւանք է արեւելեան-Գերմանիոյ մէջ եւ այլուր կատարուած գործողութեանց եւն.:

Գերմանիոյ վերազինման մասին ճառ մը խօսելով Պրիւսէլի մէջ, Պ. Ռոպէրթ Շուման, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ միակ ելքն է «վերազինել Գերմանները, բայց ոչ Գերմանիան»:

Մոսկուայի անթելը եւ թերթերը դիտել կուտան թէ «Արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինումը կրնայ տեղի տալ ահարկու տագնապի մը»:

× Արեւմտեան Գերմանիոյ երեք արեւմտեան մարզպանները հաղորդեցին իրենց կառավարութեան թէ պէտք չէ շատ մեծ յոյսեր դնել գերմանական գործակցութեան մը վրայ, Եւրոպայի պաշտպանութեան ցանցին մէջ: Այս առթիւ կը բացատրեն թէ գերմանական բոլոր կուսակցութիւնները հակառակ են այն ծրագրին որ կը տրամադրէ գերման զօրամասեր կցել միւս պետութեանց բանակներուն:

Զօր. տը Կոլ ճառ մը խօսելով Լիլի մէջ, առաջարկեց անկուսակցական կառավարութիւն մը կազմել համախմբելով բոլոր ուժերը: Այս առթիւ յայտարարեց. — «Ներկան տաժանելի է, ապագան սպառնալից: Միայն մէկ ելք կայ եւ ես պատրաստ եմ: Պէտք է փոխել ներկայ դրութիւնը»: Զօրավարը խօսքը ուղղելով Ամերիկացի-ներուն, առաջարկեց ճշդել իրենց քաղաքական եւ զինուորական ծրագիրները: Անգլիացիներէն խնդրեց մեկուսի դիրք չբռնել, իսկ Գերմաններուն թելադրեց գործակցութիւն Ֆրանսայի հետ:

Սպանիոյ դիկտատորը, զօր. Ֆրանքօ, տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ ճիպրալթարի ճակատագիրը կախում ունի Սպանիայէն, իր աշխարհագրական դիրքին պատճառով: «Բայց չարժեր պատերազմիլ ճիպրալթարի համար»: Զօրավարը դնահատելով հանդերձ անցեալ չաթթուան ուսանողական ցոյցը, որ կը պահանջէր Սպանիոյ վերադարձնել ճիպրալթարը, դիտել տուաւ թէ հիմա ժամանակը չէ այդ խնդիրը յարուցանելու: Եւ բացատրեց թէ այդ միջնաբերդը զինուորական արժէք չունի այլեւս: — Թերթերը կը գրեն թէ Ֆրանսա պիտի վերահաստատէ իր դեսպանութիւնը Մատրիտի մէջ, իսկ Մ. Նահանգները զաղտնի բանակցութիւններ կը կատարեն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՅ

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ վճարման պայմանաժամը լրացաւ երէկ, 11 Դեկտ.: Ցուլիս 31էն Օգոստ. 31 գանձելի տուրքերուն վրայ տասը առ հարիւր յաւելում պիտի կատարուի, եթէ վճարուած չեն մինչեւ Դեկտեմբեր 11: Ելմտական նախարարութիւնը հրահանգած է հարկահաւաքներուն բարեացակամութեամբ վարուիլ: Հարկահաւաքները կրնան յետաձգումներ շնորհել մինչեւ 10.000 ֆրանքի համար:

30 ՏԱՐԻ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԱՆ դատապարտուեցաւ ամերիկացի քիմիագէտ մը, Հէյրըի Կոլտ, որ հիւլէական գաղտնիքներ հաղորդած էր Խ. Միութեան գործակալներուն:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ պատերազմական նախարարութիւնը հանգստեան կոչեց եօթը զօրավարներ, եւ կիսովին կրճատեց ուրիշ 13 բարձրաստիճան սպաներու թոշակը:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ մէջ զինուորական առանձին մթերանոցներ կը չինուին Խ. Միութեան կողմէ, մեծաքանակ զինամթերք ամբարելու համար, ինչպէս կը հաղորդեն իրազեկ աղբիւրէ: Կ'ըսուի նաեւ թէ 2000 ռուս խորհրդականներ եւ մասնագէտներ տեղաւորուած են Պուլկարիոյ մէջ:

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ մայրաքաղաքէն կը հերքեն այն զրոյցները թէ չինացի զինուորներ մտած են երկրէն ներս: Բայց եւ այնպէս կը հաստատուի թէ սահմանագլուխը մեծապէս բաց է 500 քիլոմեթր տարածութեան մը վրայ: Ֆրանսացիները զինուորական համախմբումներ կը կատարեն, միեւնոյն ատեն հերքելով թէ որոշուած է ամբողջովին պարպել Թոնքինը:

ԿՏԱԿՆԵՐԸ ՄԵՐԵՆԱԳԻՐ ալ կրնան գրուիլ այսուհետեւ, ի ներկայութեան երկու վկաներու, համաձայն նոր որոշման մը որ հրատարակուեցաւ պաշտօնաթերթին չաբաթ օրուան թիւին մէջ:

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ հետզհետէ կը սպառին — կացնեն պայքարը Գերմանիոյ վերազինման դէմ, հրահանգներ ուղղելով ամէն կողմ: Երէկ ցոյց մը

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԱՄԵԱԿԸ Մարսէյի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ 11.30: Քաղաքապետարան, Rue d'Alger:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ, կը խօսին ընկերներ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԱՒԱԳԵԼԵԱՆ (երգ): Կը մասնակցին նաեւ տեղական լաւագոյն ուժերը:

Վաղանսի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

Այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Salle des Fêtesի մէջ, Պատ. նախագահութեամբ Ծերակուտական եւ նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԻի:

Կը նախագահէ ընկեր Ե. ԴԱՄԵԱՆ: Կը խօսին ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ եւ S. F. I. O.ի ներկայացուցիչներ Մարսէյլէն հրաւիրուած է քաղաքագէտ Roger LERDA: Հրաւիրուած են քաղաքապետը եւ ուրիշ պաշտօնատարներ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մուտքը ազատ է

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Լասխոթայէն Տէր եւ Տիկին Բրուտեան 500 ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ի տարածման Ֆոնդին, տարաբախտ ընկեր Մելքոն Աւետեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— *Այրի Տիկին Արփինէ Տինտիկեան եւ Պ. Նիկ. Արզումանեան չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որ անձամբ, ծաղկեպսակով կամ զրաւոր յաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ աչխատակցին՝ ՎԱՀԱՆ ՏԻՆՏԻԿԵԱՆի տխուր մահուան առթիւ:*

ՆՈՒԻՐ.— *Սէն ժեռոմի կապոյտ Աչէի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Գ. Ժիրայրեանէ 500 ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Տէր Պօղոսեանի մահուան առթիւ:*

ԴՈՑԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՔ

Կը ծախուի նաեւ Իսի, Café des Sportsի մէջ: Rue de la Défense, ուր պիտի գտնէք նաեւ Ցառաջը:

ԴՈՑԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՔ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կը խնդրէ Ֆրանսայի բոլոր շրջաններուն Նոր Սերունդի վարչութիւններէն օրացոյցը ստանալու համար դիմել Ա. Գեսիկեանի, 7 rue Berlioz, Մարսէյլ:

Մարսէյլի շրջանին բոլոր մարմինները պէտք է դիմեն ամէն երկուշաբթի իրիկուն ժամը 7էն մինչեւ 9: Օրացոյցին գինն է 150 ֆրանք:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

« ՀԱՑԱՍՏԱՆ »ի բացառիկ թիւը, գունաւոր տպագրութեամբ, նուիրուած՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան 60ամեակին:

Գանձարան Հայկական արգելոց

Անդուլական գործէն հազուագիւտ օրինակներ մնացած ըլլալով՝ Հայ երգի նախանձախնդիրը աղջայիններուն կը յանձնարարուի օգտուիլ:

Մօտ 800 մեծադիր էջեր (երկսիւնակ) 720 ձայնագրեալ երգեր: Հեղինակներու կենսագրականով եւ նկարներով, գեղարուեստական տպագրութիւն:

Ամբողջ գործը վեց հատոր, ՆՈՐ ՏԱՐՕՒԱՆ եւ ամէն առթիւ նուէրցու միակ գիրքը, հայ տունին անջնջելի զարդը: Փնտռելփարիզ՝ Հրանտ Սամուէլ, Պարսամեան, Բալուեան եւ Մարսէյլ՝ Մերիկեանցի մօտ:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զարեհ Մուրաֆեան

Galerie André Weil, 26 Ave. Matignon, Tél. Ely. 55-11: Դեկտեմբեր 11էն 30, ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18, *բացի կիրակի օրերէն:*

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

Ծրագրուած էր նախագահական պալատին առջեւ:

ՏՆՆԱՑԻ ՀՐԱՒՈՒՄԸ կը սպառնայ կործանել երեք գիւղեր: Մինչեւ հիմա 20.000 հէքթար տարածութիւն աւերուած է: Երկրաչարժէ ալ կը վախցուի:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. 60ամեայ տօնական տարութեանց յանձնախումբի վերջին ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս Զորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, Ահարոնեան սրահին մէջ: Ցանձնախումբի բոլոր անդամներէն կը խնդրուի անպատճառ ներկայ ըլլալ:

Պոմոնցիներ, ուշադրութիւն

Ձեզի վերապահուած է շատ հաճելի անակնկալ մը:

Ուշադրութիւն, Պոմոնցիներ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Ցարգանքի երեկոյ

Նուիրուած Պ. ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

18 Դեկտ. *երկուշաբթի ժամը 21ին George Vի սրբահներուն մէջ, 31 Ave. George V:*

Մասնակցութեամբ Օր. Լիտիա Կարիճ Իչգալացեանի, Լիտի Տէմիրճեանի, Վերոնիկ Ճիճեճեանի, Պ. Լիւք Աւետէ Մարսէլի, Ռօժէ երգչախումբին եւ ժան Քուռպէճ երաժշտական էնսէմպլին:

Կը խօսի Պ. ՖԷԼԻՔՍ ՌՕԺԷ

փոխ – նախագահ Ֆր. երաժշտ. ընկերութեան:

Ցայտագիրը կը պարունակէ իրր առաջին ունկնդրութիւն, ՆԱՐԵԿԱՑԻ ՀԱՄԱՆՈՒԱԳԻՏ վերջին մասը առաջնորդութեամբ հեղինակին:

Պատուոյ թէյասեղան երաժշտական բաժինէն յետոյ: Մուտքը հրաւիրագրով: Դիմել Պ. Պ. Պալըգճեանի 43 rue des Petits Carreaux, tél. Gut. 08.48, երեկոյթի օրէն առաջ:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԾԱՆՕՒ Է ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆՈՎ

Լեռնային չրջանի մը մէջ ագարակ մը, տասը հէքթար տարածութեամբ, որուն մէկ հէքթարը մշակելի եւ 9 հէքթարը արօտավայր:

Ունի 45 այծ, ոչխար եւ 25 հաւ: Կահաւորուած բնակարան, ջուր, ելեկտրականութիւն եւ բազմաթիւ պտղատու ծառեր:

Գրել Ցառաջի հասցէով:

ՇԻՐԱԿ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՄԵՆԱՀՆՏԻՐ ՕՂԻՆ: Առաջնակարգ իր մասնագիտական պատրաստութեամբ: Բոլոր նրբաճաշակներէ փնտռուած միակ ախորժահամ զօրացուցիչը: Տօնական օրերու սեղաններուն անզուգական զարդը:

Շրջուն վաճառորդներու

(MARCHANDS FORAINS)

Ուշադրութեան...

ՇԱՊԻԿԻ, ԳՈՒԼՊԱՑԻ եւ ԹԱՇԿԻՆԱԿԻ համար թափանցիկ թուղթերով (cello) տոպրակներ: Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ: ԽԻՍՏ ՁԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ, (*ուղղակի արտադրութիւնը մեր կողմէ ըլլալով կը համարձակինք չափաւոր գիներ ընել*):

★

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱԵԻ չաքարեղէնի (confiseur - bonbon) վաճառականներուն: Ունինք ամէն չափի վրայ տոպրակներ, (*միչտ* cello թափանցիկ թուղթեր): Գունաւոր եւ ճերմակ: Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ:

Դիմել ԼԻՈՆ, Մելէոն Թադէոսեանի,
92 rue Bugeaud LYON

★

Սոյն գործին կից՝ ունինք նաեւ ՏՊԱՐԱՆ մը, *ուր կը ստանձնենք* ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՓՐԱՆՍԵՐԷՆ ԳՈՐԾԵՐ, *վերջին նորաձեւ ատաղձով:*

Դերձակներու

ՕԳՏՈՒԵՑ�էՔ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ՓՈՓՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՆ

թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝

ETS. ALLIANCE
63 Rue de Maubeuge
Métro Poissonnière Հեռ. Tru. 12.05

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)

Տարեգրութիւն· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գիւն 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678-63

Mercredi 13 Décmebre 1950 Չորեքշաբթի 13 Դեկտ·

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6330–Նոր շրջան թիւ 1741

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵԹԷ ՓՈԹՈՐԻԿ ՄԸ ՊԱՏՃԻ

Միականի ծանծաղամիտներ կամ հասարակ բախտախնդիրները են անոնք որ կը կարծեն թէ կարելի է համբանք փրկել եւ դատ չհիլ առանց որոշ ուղեգծի: Առանց պատասխանատուութիւն – ներ ստանձնելու :

Ազգային թէ միջազգային ճակատի վրայ պարագաներ կան որոնք ամէն բանէ առաջ հեռատեսութիւն կը պահանջեն: Եւ մանաւանդ լրջութիւն:

Թէթեւամտութենէ աւելի բան մըն է անամէջ օրօրներ կարդալ կամ արջին եօթը եղանակները թնդացնել, թմրեցնելով հանրային կարծիքը :

Եւ քրիստական յանցանք, ոճիր է օրն ի բուն պղտորել ջուրերը, վերի արտի եւ վարի արտի խնդիրներ յարուցանելով, հայրենիքին հանդէպ :

Այդ բոլոր բիւզանդաբանութիւնները կը ծառայեն ոչ թէ օրուան հոգերը լուսաբանելու եւ գործնական ելքեր գտնելու, այլ պարզապէս թըշնամին խնդացնելու :

Արտասահմանի ցիրուցան բազմութիւնները չարաչար պիտի տուժեն, եթէ չկարենան դիմադրական ճակատ կազմել ամէն տեսակ փորձութեանց եւ արկածախնդրութեանց դէմ :

Մեր բնակած երկիրներուն առողջ, իսկապէս հայրենասէր եւ յեղափոխական հոսանքները իրենք ամէն օր կը յիշեցնեն, կը բացատրեն այդ փոր – ձութեանց եւ արկածախնդրութեանց յայտնի եւ պաղտնի ծալքերը :

Այդ հոսանքներն ալ, ինչպէս բոլոր ժողո – վուրդները իրենց դիմացն ունին ինքնակոչ «հայրենասէրներ», որոնք պատեհ ժամուն կը սպասեն, ակռայ կճրտելու համար :

Դեռ երէկ, ընկերվարական կուսակցութեան պաշտօնաթերթը , Le Populaire , կ'ազդարարէր նախարարի մը ստորագրութեամբ:

— « Ա'լ կը բաւէ այս զարշելի շուքպափրէ (Քրիսթիան Փինօ) :

Այս առթիւ կը յիշէր երկու ախտանշանները :

— « Անցեալ տարի, այսինքն Քորէայի դէպ – քերէն շատ առաջ, համայնավար կուսակցութեան նախկին քարտուղար մը կ'ըսէր ինծի, երբեմ հա – րիւր վկաներու առջեւ·— «Երբ խորհրդային բանակները Ֆրանսա գան, ձեզի զոչալ պիտի տանիմ ձեր խօսքերուն համար»:

Այդ օրէն ի վեր բազմապատկուած են այս կարգի խօսքերը: Նոյն հաղաքականութեան հե – տեւանքով է որ ստորագրել կուտան Սթոքհոլմի կոչը·— « Ան որ չստորագրեր, պատերազմի ոճրագործ պիտի համարուի վաղը»:

Ուրիշ երկիրներու մէջ ալ, նոյն տարրերը կ'օգտուին սահմանադրական ազատութիւններէն , ապդելու համար հանրային կարծիքին վրայ :

Այս ամբոխավարական մարզանքներուն մէջ, ամէնէն վրդովիչ պարագան այն է որ, կոմինֆորմին հետեւորդները միշտ օտար ուժը կը վըկայեն, անոր սուիններուն կ'ապաւինին, ժողո – վուրդները ահաբեկելու , անոնց բարոյական կորովը ջլատելու համար :

Այսպէ՛ս էր որ յաջորդաբար համայնակուլ գլանին տակ ինկան արեւելեան եւ միջին Եւրո – պայի մեծ ու փոքր երկիրները :

Բարեբախտաբար Ֆրանսան Պալքան չէ :

Ամէնէն եղերական պարագաներուն մէջ ալ , այս ժողովուրդը դիտէ ծառանալ որեւէ բռնութեան դէմ, յանուն ազատութեան եւ անկախութեան: Փորձը տեսանք երէկ, երբ իսկապէս հայրենասէր համայնավարներ ալ միացեալ ճակատ կազմած էին միւս հոսանքներուն հետ :

Ո՛ւր էր որ մեր խաւտուտիկ աքլորներն ալ ըմբռնէին թէ՝ այս ճակատագրական օրերուն, հեռաւոր սուրբերը չեն որ պիտի փրկեն մեզ, այլ մեր խելքն ու պարկեշտ գործունէութիւնը :

Երեւանը շատ հեռու է, մեզի օգնելու կամ օգնութիւն սպասելու համար : Ան իր ճակատագիրը կապած է Ֆ· Միութեան հետ, որ չարունակ ապարդիւ կը կարդայ Աբեմմուտքին, խօսքով թէ գործքով :

Կը նշանակէ թէ՝ Հայկական Արտասահմանը պիտի ունենայ իր որոշ, յստակ ուղեգիծը, բոլոր հիւրընկալ երկիրներուն մէջ, յանուն ինքնապաշտպանութեան: Ոչ միայն ոտքի տակ չերթալու, այլեւ հիմնական պարտականութիւններ կատարելու համար :

Կը խօսինք տակաւին : Շ·

Հ. Յ. Դ. 60ամեակին առթիւ

ՄՄԲ·— Ինչպէս գրած էինք, Le Dauphiné Libéré օրաթերթը եւ վալանսի La Volonté Socialiste շաբաթաթերը գրութիւն մը հրատարակած էին Դաշնակցութեան 60ամեակին առթիւ: Ահաւասիկ թարգմանութիւնը ·—

Հայ ժողովուրդը ամէն տարի այս թուականին կ'ողջունէ յիշատակը հայ ընկերվարութեան յառաջապահներուն, ուրիշ խօսքով Դաշնակցութեան: Հայկական ազատդն նաւակը տարիներէ ի վեր կը տատանէր ամէն կողմ չատ յաճախ ալեկոծ ծովու մը վրայ: Բայց եւ այնպէս ծանրակշիռ եւ լուրջ դէպքերը որոնք իրարու կը յաջորդէին վաթսուն տարուան միջոցին, հայ ընկերվարական կուսակցութեան հիմնուելէն ի վեր Բրիսատաւոր Մկրտչեանի, Զօրեանի եւ Զաւարեանի կողմէ, չկրցան եղծել խէչալին մեծութիւնը որ ոգեւորեց եւ միշտ ալ պիտի ոգեւորէ «Դաշնակցական» գինուորեալը :

Հետեւելով իրենց հայրերու եւ նախահայրե – րու օրինակին, հայ երիտասարդութիւնը (Նոր Սերունդ) պիտի քալէ հետքերուն վրայ անոնց ո – րոնց կեանքի հպարտութիւնը եղաւ ըլլալ ընկեր – վարականներ «Դաշնակցականներ» , որովհետեւ այս կուսակցութիւնը միշտ ներկայ է անկէ ի վեր: Հակառակ անցեալ սարսափելի դէպքերուն, ան կը մնայ ապրեցիկ: Ան միտքէն չանցըներ լքել պայքարը յօդուտ իր ժողովուրդին :

Յեղափոխական Դաշնակցութեան պարծանքն է ըլլալ թարգմանը բոլոր Հայերուն որոնք տո – ղորմած են հաւատարմութեամբ, ազատութեամբ եւ որոնք դիտակից՝ իրենց պարտականութեան, կը մերժեն բոլոր այն արտայայտութիւնները որոնց նպատակն է բռնութիւն բանեցնել իրաւունքի դէմ: Այսպէս ընկերվարութեան ճշմարիտ յաղթանակը ձեռք պիտի բերուի, երբ ամէն քաղաքացի ընկերվարութեան կառուցած նոր աշխարհին մէջ զոնէ քիչ մը աւելի արգարութիւն, քիչ մը աւելի եր – ջանկութիւն, քիչ մը աւելի ազատութիւն: Ի՞նչ փոյթ եթէ անիկա անհաճոյ ըլլայ անոնց համար որոնք պաշտօն ստանձնած են քանդել հայկական օճախներ որոշ նշանախօսքերով, որոնց աղբիւրը ծանօթ է:

Հայ երիտասարդութիւնը (Նոր Սերունդ) պիտի ընտրէ իր ուղին, այն որ պիտի ապատէ իրենց չղթայակապ հայրենիքը, այն որ իրենց պիտի պարգեւէ ազատ եւ անկախ Հայաստան մը :

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆ ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

Պոլսոյ վերջին թղթակցերով (Դեկտ· 4 եւ 5) հասած թերթերը հակասական տեղեկութիւններ կը պարունակեն· այնպէս որ կարելի չէ ճշդել հե – տեւեալ կէտերը·— 1) Կառավարութիւնը վաւե – րացուցա՞ծ է Գարեգին արք· Խաչատրեանի ընտրութիւնը: — 2) Նորընտիր պատրիարքը հաւա – նութիւն յայտնա՞ծ է:

Մարմարա (4 Դեկտ·) կը գրէ թէ Պոլսոյ կուսակալը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է մամուլի ներկայացուցիչներուն ·

— « Շատ գոհ եմ պատրիարքական ընտրու – թեան արդիւնքէն: Երկարամեայ վէճ մը հարթուեցաւ վերջապէս: Այս հասունութիւնը կը սպասէինք մեր հայ հայրենակիցներէն » :

Արսլանեանի բերանը , «ժամանակ », ողբուկոծ արձակելով, կ'աղաղակէ·— «Մէկի տեղ երկու պատրիարք ընտրուեցաւ, բայց աքոռը դեռ երկար տաեն պիտի մնայ թափուր»: (3 Դեկտ·):

«Մարմարա» Գարեգին արք·ի լուսանկարը եւ մանրամասն կենսագրականը հրատարակելով դեկտեմբեր 5ի թիւին մէջ, կը յայտարարէ խոշոր խորագիրներով, վեց սիւնակի վրայ·

— « Ժողովուրդը յուզումով կը սպասէ իր արժանիքնտիր պատրիարքին: Օրերէ ի վեր խաղաղութեամբ կ'ապրի թրքահայ համայնիքը եւ կը պատրաստուի իր սրտին վրայ գրկել իր նոր կրօնապետը: Հանրութեան այս ուրախ օրերուն մէջ առ նուազն ազգադաւութիւն է թունաւորել մթնոլորտը »:

ԿՈՐՆԱՑԻ ԹՈՒՐՔ ՁՕՐԱԳՈՒՆԴԸ 500 հոգի կորսնցուցած է վերջին կռիւներուն մէջ: Թուրք թերթերը հաղորդելով այս լուրը, կ'աւելցնեն թէ 3000 զինուորներ դժուարաւ յաջողած են կեդրոն

Կացութիւնը աւնորոշ է տակաւին

ՁԻՆԱԾԻՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԿԵՆԱ՞Ն ԿԷՍ ՁԱՄԲԱՆ

ՄԱԿի չրջանակներէն հասած նորագոյն տե – ղեկութեանց համաձայն, Հնդկաստանի պատուիրակը, Սըր Պէնէկալ Ռաօ, առանց յուսահատելու կը չարունակէ իր ճիգերը, Քորէայի պատերազմը վերջացնելու եւ համաձայնութիւն մը պոյացնելու համար :

Ասիական եւ արաբական 13 պետութեանց , ինչպէս նաեւ չինական պատուիրակութեան հետ կատարուած բազմաթիւ խորհրդակցութիւններէ վերջ, կարելի եղած է պատրաստել նախագիծ մը, որ երէկ պիտի ներկայացուէր ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբին: Նախագիծը դեռ կիսապաշտօնական ձեւ մը ունի, բայց ինչ որ ալ ըլլան կա – տարուելիք փոփոխութիւնները, էութեամբ պիտի մնայ միեւնոյնը: Այս ծրագրով կը նախատեսուի 1) թշնամութեանց դադարումը Քորէայի մէջ եւ 2) ստեղծումը յանձնախումբի մը, որ յանձնա – րարութիւններ պիտի ընծ՝ վէճը խաղաղութեամբ կարգադրելու համար :

Կ'առաջարկուի յանձնախումբին մէջ առնել Մ· Նահանգներու, Մեծն Բրիտանիոյ, Ֆրանսայի, Ֆ· Միութեան, համամայնավար Չինաստանի, Հնդկաստանի եւ Եգիպտոսի ներկայացուցիչները: Տակաւին չի գիտցուիր թէ ինչ պիտի ըլլայ ամերիկեան վերաբերումը: Ստոյգ է որ ամերիկեան կառավարութիւնը համաձայն է դադրեցնելու թշնամութիւնները, բայց դժուարութեամբ պիտի ընդունի քորէական վէճէն զատ ուրիշ հարցերու մասին եւս բանակցիլ այդ յանձնախումբին մէջ : Պիտի չընդունի մանաւանդ արծարծել Ֆորմոզայի խնդիրը :

Միւս կողմէ կը չարունակուի Չինաստանի լուսութիւնը: Լոնտոնի մէջ այն համոզումը կըտիրէ, թէ Մաօ Ցէ Թունկ համաձայն է զինադադար մը կնքելու, բայց կը վախցուի որ քաղաքական պայմաններ ալ պիտի դնէ, ինչ որ Մ· Նահանգները դիւրութեամբ պիտի չընդունին : Պ· Վիչինսկի յայտնած է հարաւ – ամերիկեան պատուիրակի մը, թէ Չինաստան պատրաստ է հեռացնելու իր ուժերը Քորէայէն, պայմանով որ հաւասար ի – րաւունքներով մասնակցի Ֆորմոզայի մասին կատարուելիք բանակցութեանց :

Ինչ կը վերաբերի զինուորական կացութեան , այդ եւս անորոշ է տակաւին: Կը թուի թէ չինա – կան ուժերը չեն անցած 38րդ զուգահեռականը, բայց կարեւոր թիւով արձակապէններ կը գտնուին զուգահեռականին հարաւային կողմը: Հակառակ – կան են վերջին տեղեկութիւնները: Կ'ըսուի թէ կոմունները զրեթէ կանգ առած են զուգահեռականին մօտերը, բայց կը հաղորդուի նմանապէս, թէ չի՞տցի կամաւորներ ու արձակապէններ կը զբաղուին արդէն զծէն անդին :

Թոքիոյի զինուորական չրջանակներու մէջ կը տիրէ այն կարծիքը, թէ Չինացիները, կանգ առնելով զուգահեռականին վրայ, չեն ուզեր վտանգել իրենց յաջողութիւնները բանակցութեանց նախօրեակին եւ կը խուսափին չարունակելէ իրենց յարձակողականը, որ ապահովաբար հարաւային Քորէայի մէջ աւելի բուռն դիմադրութեան մը պիտի բախէր :

ՊԻՏԻ ՊԱՐՊԵ՞Ն ԹԷ ՊԻՏԻ ՉՊԱՐՊԵՆ

Հակասական են նմանապէս տեղեկութիւնները Քորէայի ամբողջական պարպումին մասին : Չօր· Մէք Արթըրի անակնկալ այցելութիւնը Քորէա ծնունդ տուած է կարգ մը տեղեկութեանց որոնց համաձայն, երկու հարիւր հազար հաշուուած ՄԱԿի ուժերը աստիճանաբար պիտի հեռացուին Քորէայէն եւ պիտի փոխադրուին Ճափոն, համաձայն Չինացիներու ճնշումին: Այսպէսով, Ճափոնը, Ծայր· Արեւելքի մէջ պիտի դառնայ ՄԱԿի միջնաբերդը :

Ուշնինկթընի պաշտօնական չրջանակները , սակայն, վճռապէս կը հերքեն այս տեղեկութիւնները եւ կ'ըսեն, թէ ցորչափ դիւանագիտական լուծում մը չգտնուի, ՄԱԿի ուժերը մինչեւ ան – դամ պիտի զօրացուին Քորէայի մէջ: Պարպում մը կարելի է նախատեսել միայն յառաջիկային համար, այն ալ երբ դիմադրութիւն մը բոլորովին անկարելի դառնայ: Զինուորական մը ըսած է այս առթիւ, թէ ընդհանուր պարպումի որեւէ ծրագիր չկայ: «Մեր կրած առաջին ցնցումէն վերջ այժմ յստակօրէն կը տեսնենք, թէ հակառակ իրենց մեծ համբանքին, Չինացիները ուժեղ զէնքեր չունին, նոյնիսկ մեր պաշարուած զօրամասերը բնաջնջելու համար »:

ՄԷԿ ԱՐԹԸՐ Կ'ԸՍԷ «ՁԿՐՑԱՆ ՄԵԶ ԲՆԱՋՆՋԵԼ

Չինուորական հրամանատարներու հետ խորհրդակցելէ վերջ Քորէայէն վերադարձին, զօր· Մէք Արթըր յայտարարեց·

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Ի· էջ)

հասնիլ անցնելով կրակի գիծէն: Վիրաւորները Թոքիօ փոխադրուած են օդանաւերով: Ողջ մնացողները լեռ ու ձոր կտրած են, չալկելով մեռելները եւ վիրաւորները :

ԱՍԵՆԱՅՆ ՀԱՑՈՑ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Կը համարձակինք յայտարարելու, որ Դաշնակցութիւնը ամենայն Հայոց կուսակցութիւն է:

Այս յայտարարութեան մէջ ոմանք յանկնութիւն պիտի տեսնեն թերեւս, ուրիշներ՝ մեծամտութիւն:

Մենք ո՛չ մէկը կը տեսնենք, ո՛չ միւսը: Եթէ տեսնէինք, նման յայտարարութիւն չէինք ըներ:

Համոզուած ենք ուրեմն, որ Դաշնակցութիւնը նախ կուսակցութիւն է՝ այս բառին լայն իմաստովը, ապա հայ կուսակցութիւն է, այս բայսատրութեան ամէնէն մոլեռանդ առումովը, վերջապէս Ամենայն Հայոց կուսակցութիւն է իր բարոյական տարողութեամբը:

Իր ժողովուրդին մէկ մասնիկը ըլլալով հանդերձ, այսինքն ըլլալով ամբողջին մէկ մասը, Դաշնակցութիւնը կ'ապրի ու կը գործէ ամբողջին համար, համայն հայութեան համար:

Իրապէս մենք զաղափարի հակառակորդներ չունինք հայութեան մէջ. ունինք գործնականներ, այսպէս կոչուած՝ «ռեժիմ»ի հակառակորդներ:

Մեր խօսքը Հայերու մասին է, ոչ թէ անոնց, որ ամէն կապ խզած են իրենց ժողովուրդին հետ եւ կ'ապրին անկէ դուրս, հոգիով՝ ինչպէս մարմինով:

Մեր Ազգային Ուխտը կրնանք ամփոփել միակ նախադասութեան մը մէջ,— Ամբողջական Հայաստանը ամբողջական հայութեամբ:

Մենք ունինք «չազատագրուած» Հայաստան մը, որ մաս կը կազմէ Ազգային Ուխտին:

Մենք ունինք նաեւ «չազատագրուած» հայութիւն մը, որ նոյնպէս մաս կը կազմէ այս Ուխտին:

Արդ՝ կ'ուզենք գիտնալ անունը այն Հայուն, որ դէմ է մեր Ազգային Ուխտի այս երկու կէտերուն՝ ամբողջական Հայաստանին եւ ամբողջական հայութեան:

Կ'ուզենք տեղ մը արձանագրել անունը այն մէկ հատիկ Հայուն, որ այս Ուխտին հետը չէ: Զենք ըսեր դէմ է, այլ հետը չէ:

Ահա թէ ինչ բանի մէջ կը կայանայ մեր «յաւակնութիւնը» կամ թէ ինչ իմաստ ունի մեր «մեծամտութիւնը»:

Ճիշդ այս մտածումներով է, որ մենք հաստատագրեցանք Ամենայն Հայոց կուսակցութիւն անուանել Դաշնակցութիւնը:

Իր համբանքով չէ, որ մեծ է Դաշնակցութիւնը, այլ իր ոգիով, ինչպէս իր համբանքով չէ, որ մեծ է հայ ժողովուրդը, այլ նոյն այդ ոգիով, որմէ կը կարծենք, թէ մասնիկ մը կայ ամէն իրաւ Հայու մէջ:

Կարելի չէ սահմանել ոգին, որ իրականութիւն մը ըլլալով հանդերձ երազ մըն է եւ երազ մը ըլլալով հանդերձ իրականութիւն մըն է: Մենք այս երկուքը խառնած ենք իրարու, որովհետեւ դատած չենք կերպը զանոնք իրարմէ բաժնելու:

Եթէ կան Հայեր կամ հատուածներ հայութեան մէջ, որոնք երազը շատ կը գտնեն մեր ուժերուն համար, սակայն երբեք չեն մերժած եւ կը կարծենք, թէ երբեք պիտի չմերժեն դուրս ըլլալ այդ երազէն, երբ օր մը իրականութիւն դառնայ ան մեր եւ իրենց արիւնով:

Եթէ կան Հայեր կամ հատուածներ հայութեան մէջ, որոնք իրականութիւնը բաւարար կը գտնեն իրենց եւ իրենց նմաններուն համար, պատճառն այն է, որ ոչ ուզելիք բան մը ունին, որ պէտք ձգտին հասնիլ անոր, ոչ ալ երազ մը ունին, որպէսզի անոր համար տառնապին:

Այս վիճակը մեր մէջ ստեղծած է տեսակ մը հակադրութիւն, որ դարերէ ի վեր կը սպառէ մեր ջիղերն ու եռանդը, մեր ուժերուն լաւագոյն մասը, առանց արդիւնք մը եւ օգուտ մը ապահովելու մեզի եւ մեզմէ վերջիններուն համար:

Հայ Յեղափոխութեան պատմութիւնը արձանագրած է քանի մը պարզուկ բառեր, որոնք կրնան մտնել հայ ժողովուրդի Աստուածաշունչին մէջ, իրրեւ հրեղէն պատգամ:

Կը պատմուի, որ հայութեան թիւ մէկ զարդարը, Թալէաթ, Ապրիլեան եղեռնի օրերուն Վարդենիսին առաջարկեր է... Թրքանալ: Կաղոտն յեղափոխականը, —մէկը հերոսածին Հայերէն,— կարճ մը պատասխաներ է. «ես Թուրք ինչո՞ւ ըլլամ, դո՛ւն Հայ եղիր»:

Այս կարճ, բայց զար արժող պատասխանը կը հաստատէ երազին գերազանցութիւնը իրականութեան վրայ:

Այս նոյն պատասխանը տուին բոլոր Վարդենիսները բոլոր Թալէաթներուն, Հայոց պատմութեան բոլոր զարաշրջաններուն:

Ու եթէ գտնուեցան երբեմն հաւատքով թոյլ մարդիկ, որոնք «Թրքացան» հոգիով ու մարմինով, ըրին ատիկա, որովհետեւ վախցան մեր եւ բազին համար ապրելէ եւ անոր համար մեռնելէ:

Այս կէտին մէջ պէտք է փնտռել տարբերութիւնը հերոսներուն եւ մահկանացուներուն, եւ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Թատերական վերամուտը Փարիզի մէջ

Երկու ամիս է արդէն Փարիզի թատրոնները — որոնց թիւը բացառիկ է բաղդատելով աշխարհի որեւէ քաղաքի հետ—սկսած են ներկայացնել նոր թատերախաղեր կամ աւելի յաճախ չարունակել իրենց անցեալ յաջողութիւնները:

Այս վերջիններու կարգին կուգան A. Roussinի խաղերը որոնց երեքն ալ (La Petite Hutte, Nina եւ Bobosse) կը չարունակեն իրենց փայլուն դիրքը գրաւել բեմերուն վրայ:

H. Bernstein այս տարի ներկայացուց նոր խաղ մը — Victor — որ ոեւէ նորութիւն չբերաւ իր յիսնամեայ թատերական գործունէութեան մէջ:

Պեռնչթայն վարպետ մըն է իրրեւ թատերագիր, գիտէ արհեստը, գիտէ կառուցանել սրամիտ եւ վառվռուն dialoguesներ, գիտէ գտնել տպաւորիչ դէրասաններ եւ Ambassedeurs թատրոնին հասարակութեան ճաշակին խօսող միջավայր: Բայց իր թատերական ըմբռնումը հինցած է, կը չարունակէ 1925 — 30ի հատուած Alcôveի գրականութիւն մը որ չի կրնար հետաքրքրութիւն չարժել ներկայիս, թէեւ հեղինակը, չափազանց ինքնահաւան, այնքան կ'արհամարհէ մամուլին քննադատութիւնները, որ, Sacha Guitryին հետ որոշած է այլեւս չհրաւիրել Փարիզի քննադատները իր ներկայացումներուն: Իրեն համար հասարակութեան ծափերը եւ անտուկին մուտքը լիովին բաւարար կը թուին հասատատելու համար իր տաղանդը:

Victorի մէջ Պեռնչթայն կը ներկայացնէ մաքուր եւ անկեղծ տղայ մը (B. Blier) որ կը զոհուի իր ընկերոջ տեղ (Jaques Castelot), մինչեւ բանտարկութիւն, որովհետեւ սիրահարուած է անոր կնոջը (Simone Renant): Այս սովորական նիւթը, ինչպէս ըսինք, գեղեցիկ լեզուով մը ներկայացուած է հաճելի մթնոլորտի մը մէջ:

Jean Louis Barrault այս տարի յաջողութեամբ սկսաւ իր չրջանը, քանի որ ստեղծեց Jean Anouilhի վերջին խաղը La Répetition ou l'Amour puni — հեղինակը, Անուլ, քանի մը տարիէ ի վեր յաջորդական թատերգութիւններով գրաւեց բացառիկ տեղ մը: Կարելի է ըսել թէ Giraudouxէն վերջ լաւագոյն դրիչը եղաւ այդ ասպարէզին մէջ: Ունի նոյն լեզուի տիրութիւնը եղերական խաղերու մէջ (Antigone, La Sauvage եւն.) եւ աւելի թեթեւ սեռի մը մէջ, որոնք կը կազմեն իր «վարդադոյն խաղերը» (pieces roses) որոնց կարգին Le Bal des Voleursը, Ardèle եւ վերջապէս «Պատժուած սէրը»:

Թատերախաղ մը, գրուած Marivauxի ոճով, առանց փասթիշ մը ըլլալու անոր լեզուին կամ ձեւին: Թատերախաղ մը թեթեւ՝ ոչ դէշ իմաստով, հաճելի, սրամիտ, յօդող խաղարկութեամբ մը ուր առաջին տեղը կը գրաւեն յաւիտենական M. Regaudն, այնքան նուրբ եւ զգայուն դերասանուհի, Jean Louis Barrault, պաղարիւն լուրջ եւ զուտ, P. Bertin տոկուն տաղանդի տէր, Jean Servais, եւ ուրիշներ:

Վստահաբար Marignyի թատրոնը երկար ատենուան մը համար ապահոված է շատ յաջող ներկայացում մը ներդաշնակ ամբողջութեամբ:

Ցաջող նորութիւններուն մաս կը կազմէ նաեւ Atelierի թատրոնին ներկայացումը, Henri IV, փանտէլլօէն: Խաղ մը ուժեղ իր ամբողջ թատերական կառուցումով եւ լաւագոյն ձեւով մէջտեղ դրուած:

Henry de Montherlant տաղանդաւոր գրագէտ մըն է եւ չատերը գրաղեցուած է իր սուր եւ խիստ տրիլով, մասնաւորապէս իդեական սեռը: Արհամարհող մը կը թուի ըլլալ իր «Jeunes filles»երու շարքին մէջ, սակայն անդին մինչեւ իտէալի մը կը բարձրացնէ կինը La Reine Morteի մէջ: Իր վերջին թատերախաղով, «Celles qu'on prand dans ses bras», հեղինակը երկու տեսակ կիներ կը դնէ աչխարհի մէջ,— անոնք որ կը գրկուին եւ միւսները, եւ առաջինը կ'ընդունի միայն իրրեւ իրաւ իդեական ցեղը:

Ընդունինք սակայն որ Մոնթեռլանի վերջին խաղը յաջողութիւն մը չէ: Մոնթեռլան ունի ուժեղ գրիչ մը եւ շատ գեղեցիկ լեզու մասնաւորաբար թատրոնի մէջ: Իր ամէն մէկ նախադասութիւնը պայծառ, չոր, խելացի եւ բացարձակ արժէք մը կը ներկայացնէ, համոյք է ժամերով լսել իր Maître de Santiagoի, Reine morte եւ նոյնիսկ Fils de Personneի գրոյցները: Բայց այս վերջին խաղը չունի այդ անզուսպ լեզուին ուժը, եւ մանաւանդ խաղացողները մասնաւորաբար, Victor Francen ինք համոզուած չեն երեւիր իրենց բանձներուն: Նիւթը մէջտեղ կը բերէ երեք հոգի,— 60ի մօտ հարուստ եւ վայելուչ էրիկմարդը որ բնական օբէնքներու բերումով կը հետաքրքրուի միայն քանի տարեկան աղջիկներով, քան տարեկան աղջիկ մը, ընտիր ցեղէն, «De celles qu'on prend dans ses bras» եւ յիսունր անց աղջիկ մը, խելացի, զարդացած բայց «չհամբուրուելիք ապրանք»:

Այս օրիորդը եօթը տարիէ ի վեր կը սիրէ Ravierն (V. Francen), իսկ այս վերջինը սիրահարած է Chiristineին (H. Vallier) որ հպարտ եւ մաքուր, կը մերժէ թէ բարեկամութիւն եւ թէ սէր մինչեւ վերջին վայրագոյրը, ուր ամէն հպարտութիւն կը զոհէ «վճարելու» համար իր պարտքը հանդէպ Ravierի (այս վերջինը բանտէն ազատած է Christineի հայրը):

Թատերախաղը, ըսինք, քաչողական բան չունի նախ անոր համար որ հեղինակին լեզուն սկար է եւ լի հակասութիւններով: Երկրորդ, ծեր օրիորդին դերը, որ բան հեղինակին անհրապոյր եւ հակակրելի պէտք է ըլլայ, շատ համակրելի դուրս կուգայ, խաղացողը տիկին Gaby Morlayն ըլլալով: V. Francen Փիղիքապէս իրական տիպարն է հերոսին, բայց ճիշդ չի խաղար եւ իր ը-

---

բազ ունեցողներուն եւ երազ չունեցողներուն, «իմացեալ» մահով մեռնողներուն եւ «ոչ-իմացեալ» մահով մեռնողներուն:

Մեր երկրէն եկան ու անցան Պարսիկը, Յոյնը, Արաբը, Թուրքն ու Թաթարը: Կեցան, պահ մը նայեցան մեր հոգիէն ներս եւ առաջարեկեցին «Թրքանալ»: Ուրանալ կրօնք, ազգութիւն, մշակոյթ, դիր ու գրականութիւն:

Բայց մեր ժողովուրդը, յանձին իր Վարդենիսներուն, պատասխանեց անոնց.— «Ես Թուրք ինչո՞ւ ըլլամ. դուք Հայ եղէք»:

Շիրակեցի խոնարհ բանաստեղծը մեր պատմութեան այս գլուխը կարդացած էր հարկաւ, երբ կը գրէր, իր նախահայրերուն բազմադարեան իմաստութիւնը խտացնելով ընդամէնը վեց տողի մէջ.—

Մենք խաղաղ էինք. Մեր լեռների պէս,
Դուք հողմերի պէս, խուժեցիք վայրագ:
Մենք ձեր դէմ ելանք, Մեր լեռների պէս,
Դուք հողմերի պէս ոռնացիք վայրագ:
Բայց մենք յաւերժ ենք, մեր լեռների պէս,
Դուք հողմերի պէս կը կորչէք վայրագ:

Քառասուն դարերու պատմութիւն կայ այս վեց տողին մէջ:

Հողմերու պէս եկան ազգ եւ ազինք եւ հողմերու պէս ոռնացին վայրագ:

Սակայն մենք անոնց դէմ ելանք մեր լեռներուն պէս եւ դիմացանք բոլոր վայրագ հողմերուն, որովհետեւ «մենք» յաւերժ ենք մեր լեռներուն պէս»:

Դաշնակցութիւնը խիստ է ու դաժան նախ ինքն իրեն, ապա նաեւ ուրիշներուն հանդէպ:

Ցաւիտենական դժգոհն է ան ու յաւիտենական պահանջատէրը:

Ունի այն խոր գիտակցութիւնը, թէ անտես ուած ու ոտնահարուած են իր ժողովուրդին իրաւունքները եւ աննահանջ յամառութեամբ կը պահանջէ զանոնք:

Հաշուի չառներ իր ուժերը. հաշուի կ'առնէ միայն իր իրաւունքները: Որովհետեւ գիտէ, թէ ուժը չէ յաւերժական, այլ իրաւունքը:

Իր քաղաքական ու յեղափոխական փոթորկայոյզ կեանքի ընթացքին սորվեցաւ ու ըմբռնեց, թէ իրաւունքները, ինչպէս ազատութիւնը, չեն տրուիր, կ'առնուին:

Սորվեցաւ ու ըմբռնեց նաեւ, թէ առնելու համար բաւական չէր անարիւն յեղափոխութիւնը:

Այս պատճառով ալ երբեք չխուսափեցաւ իր մէ պահանջուած զոհողութիւններէն: Վկայ իր վաթսունամեայ պատմութիւնը, ուր իրենց վարձատրներուն տակ յաւիտենական նինջով կը նընջեն բազմահարիւր վկաներ:

Վաթսուն տարի չարունակ խիզախ ու անվը հատ պայքար մղած է իր ժողովուրդը միայն ու նենալով իրեն հովանի ու առաջնորդ:

Հաւատարիմ իր Ուխտին, Ազգային Ուխտին, ան միշտ ներկայ եղած է ամէն ուր որ եւ երբ որ կանչած է զինք իր ժողովուրդը:

Եղած է բաժնեկից անոր ցաւերուն, ինչպէս ուրախութիւններուն ալ:

Այս տարի բովանդակ զաղթաչխարհի մէջ կը տօնուի Դաշնակցութեան վաթսունամեակը:

Մեր թերթերը, մեր բանախօսները ամէն տեղ պիտի ծանրանան անչուշտ մեր Ազգային Ուխտին երկու անբաժանելի կէտերուն վրայ.— ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՀԱՅՈՒԹԵԱՄԲ:

Այս ուխտին իրագործումը միայն կրնայ լուծարքի ենթարկել Դաշնակցութիւնը:

Ուրիշ ճամբայ չկայ:

Զենք կարծեր, որ մեզմէ տարբեր կը մտածեն անոնք, որ Դաշնակցականի անդամատեսր չունին իրենց դրպանը, բայց մասնակից են, իրենց կամքով կամ հակառակ իրենց կամքին, Դաշնակցութեան Հաւատամքին եւ ուխտին:

Այս իմաստով էր արդէն, որ մենք Դաշնակցութիւնը կոչեցինք Ամենայն Հայոց կուսակցութիւն:

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԴ)

Հ. Յ Դ. Նոր Սերունդին հնչյունը

Անցեալ կիրակի, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբը սարքած էր ընկերահամակրական խնջոյք մը, որ չատ յաջող անցաւ: Դժբախտաբար աչքի կը զարնէր մաս մը ծնողներու, եւ մանաւանդ երէցներուն բացակայութիւնը:

Ո՛ր օրուան կը սպասեն չատ մը ծնողներ, իրենց զաւակները յանձնելու համար այս վերկարար երիտասարդական կազմակերպութեան: Կը սպասենն արդեօք որ բոլորովին օտարանա՞ն:

Ուրեմն կիրակի օր, երիտասարդներու, համակիրներու եւ պարտաճանաչ ծնողքներու բազմութիւն մը լեցուցած էր Studio Colilibriն, Նոր Սերունդին հաւաքավայրը: Հայկական երգապը նակներ կը թնդացնէին մթնոլորտը, երբ ընկեր Յ. Ադամեան, մեր անխոնջ խմբավարը, հանդէսը բացաւ ամփոփ ճառով մը: Ցիշեցուց թէ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին մէջ աշխատող ընկերները կը սպասեն անչուշտ երէցներուն քաջալերանքին, սակայն այս դժուարին գործին մէջ, ամէնէն ծանր բեռը պիտի իյնայ նորէն երիտասարդներուն վրայ, որոնք թօթափելով անպէտ եւ թոյլ տարրերը, պիտի ջանան կերտել դիտակից երիտասարդութիւն մը: Ահաւասիկ, ձեր աչքին առջեւ, Դաշնակցութեան Նոր Սերունդը:

Այս ճառէն վերջ, ընկերուհի Աստղիկ Քէօսէեան, ընկեր Յորէն Մինասեան եւ Սուրէն Այդըմեան երգեցին քանի մը ժողովրդական երգեր: Ընկեր Բենօ եւ Պ. Սէյրան դափով եւ թառով կ'ընկերանային երիտասարդներուն: Ընկեր Պետիկեան սեղանապետ ընտրուեցաւ միաձայնութեամբ: Մէջտեղկալ խօսք առաւ ընկեր Նուպար Նիկողոսեան, յանուն Ն. Ս.ի կեդր. վարչութեան, կրկին ծանրանալով կարգ մը երէցներուն պարտաղանցութեան վրայ:

Բաղդատելով երէկն ու այսօրը, բացատրեց թէ մեր երէցները լիուլի կատարեցին իրենց պարտականութիւնը, երբ ամէն մարդ բռնութեան տակ կր հեւար, իսկ այսօր, այս ազատ, ափերու վրայ, անհամեմատ աւելի կարելիութիւններ կան գործելու եւ ներելի չէ թերանալ:

Հ. Յ. Դ. «Եդիպատացի» կոմիտէին կողմէ խօսեցաւ, ընկեր Զաւրքեան որ դնահատելով Նոր սերունդին ճիգերը, թելադրեց յարդել երէցները: «Երբ կաղնին հողին մէջ դեռ նորատունկ բոյս մըն է, իր քովը նեցուկ մը կը դնեն, որպէսզի ծուռ չբռնանի, այդ նեցուկը հին սերունդին կը նմանի: Ան պիտի հսկէ որ նոր սերունդին նորատունկ ծառը ծուռ չբռնանի»:

Ընկեր Ժ. Փալամուտեան, որ նոր վերաղարձած էր Եգիպտոսէն, ըսաւ.— «Ես ոչ նորատունկ ծառ եմ, ոչ ալ նեցուկ, մինչեւ սերունդէն եմ: Շնորհաւորելի են այս գաղութին երիտասարդութեան ջանքերը, որովհետեւ կ'աշխատին չատ դժուար պայմաններու մէջ, արդիւնք մը ձեռք ձգելու համար: Այստեղ կրակ մըն է որ կը վառէ երիտասարդութիւնը,, իսկ Մինչին Արեւելքի մէջ բոցավառ հրդեհ մըն է որ կը կլանէ զայն: Նորերը այստեղ չատ բան ունին սորվելիք Արեւելքի երէցներէն: Երբ ընկեր Օհանջանեան մեռաւ, ամէնքս ալ խորապէս աղդուեցանք: Անոր նման դէմքերն են որ կ'առաջնորդեն մեզ դէպի ապագան, որովհետեւ միշտ հաւատարիմ մնացած են իրենց հաւատամքին: Մեզի համար ամէնէն արհամարհելի կեանն է ան որ կը դաւաճանէ իր հաւատամքին»: Ցետոյ արտասանեց քերթուած մը մեր վաղամեռիկ բանաստեղծ Զարիփեանէն, յուզելով բոլորը:

Արտասանեց նոյնպէս ընկերուհի Մատլէն Միկրիչեան, բանաստեղծ Թումանեանի «Հէքեաթ»ը: Ծնողներու կողմէ խօսք առնելով, ընկ. Յ. Միկրիչեան պատմեց Մուշի պանդուխտ տղուն պատմութիւնը.— Երբ նամակներէն կը զդայ որ հօրը վախճանը մօտ է, կը չտապէ ամէն ինչ ձգել եւ վերադառնալ երկիր, որպէսզի հօրենական օճախը չմարի: «Այսօրուան երիտասարդութեան համար ալ Դաշնակցութիւնը այն օճախն է որ պէտք չէ մարի, այն կրակը որ վառ կը պահէ ազգային յոյսը»:

Վերջին խօսքը առաւ մեր խումբին ուսուցիչը, Պ. Ա. Մեսումենց, յերմապէս դովելով երիտասարդները որոնք անվհատ կը գործեն այս սպառիչ միջավայրին մէջ:

Գեղարուեստական բաժնէն կ'արժէ յիշել Անահիտ Գավէզեան, Սրբուհի Եղիազարեան եւ Մարի Տիլալեան: Շատ յաջող անցան հայկական պարերը: Ցետոյ ներկայացուեցաւ զաւեշտ մը, «Երկու ծայրայեղներ» որոնց դերակատարներն էին ընկերներ Ադամեան, Թորոսեան, Մինասեան, Ալ. եւ Ա. Գուլումճեան:

Մթնոլորտը այնքան տաքցած էր որ հանդիսականները, հանդէսին պաշտօնական փակումէն վերջն ալ չարունակեցին խնջոյքը մինչեւ ուշ ատեն, երգերով, խմբերգներով, պարերով:

Մեր տղաքը ոչ մէկ ճիգ խնայած էին այս խնջոյքին համար: Պարերը, արտասանութիւնները, մասնաւորաբար դեղարուեստական եւ թատերական բաժինը պատրաստուած էին երկար վոր ձերով:

Ե. Մ.

«ՅԱՌԱՋԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Շուտով կը վերջանայ 1950ը: Անախորժ անակնկալի մը առջեւ չգտնուելու համար, կը խնդրենք օր առաջ փակել առկախ հաշիւները:

Անշուշտ գիտէք որ եւրոպական թերթերը սովորութիւն չունին ապառիկ բաժանորդ ընդունելու:

ԿՈՉ ՍԵՔԱՍՏԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Սեբաստացի Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան կազմակերպական աշխատանքները լրացած ըլլալով, Միութեանս վարչութիւնը այս կիրակի խնջոյքի մը պիտի հրաւիրէ Սեբաստիոյ քաղաքներէն թէ դիւղերէն սերած իր բոլոր հայրենակիցները:

Բազմաթիւ օրինակներ կ'ապացուցանեն, ափսո՛ս, որ օտար դպրոցներու մէջ ուսում առնող հայ պատանին, զրկուած մնալով հայերէնը, հայկական երգը, հայ ցեղը սիրելու եւ անոր նուիրուելու ազդակներէն, իր սեփական կեանքը կազմակերպելու ճիգերէն դուրս բան չէր ճանչնար:

Առաւել քան պահն էր ուրեմն, որ իւրաքանչիւր շրջան հիմնէր Միութիւն մը, իր ուսանողութեան տալու համար ազդօգուտ ուղղութիւն մը:

1949ին Միութեանս կազմակերպած երկու հանդէսներէն, Մուրատի օրը, եւ, Մխիթար Աբբայի 200ամեակը, մեր հայրենակիցներուն պարզեց մեր նպատակը: — Որդեդրել ծագումով Սեբաստացի յաջողակ սաներ, որոնք աննեցուկ ըլլալով, չեն կրնար շարունակել իրենց ուսումը, հակառակ իրենց բնատուր ձիրքերուն:

Մեր ուսանողները պիտի կոչուին Մուրատի սաներ, պիտի յաճախեն հայկ. վարժարաններ, հայերէնի հետ, պիտի ստանան ազգային դաստիարակութիւն: Ներշնչուելով աննման Մուրատի օրինակէն, պարտականութիւն պիտի սեպեն կազմել հայ ընտանիք: Պիտի սորվին նուիրուիլ հայկ. մշակոյթին եւ պայքարիլ այլասերման դէմ:

Աւելորդ է բացատրել թէ անխուսափելի է կորուստը այն խմբակցութեանց թէ ժողովուրդներուն, որոնք զրկուած են ճշմարիտ մտաւորականներէ:

Պատմութիւնը պիտի ըլլայ անողոք հանդէպ անոնց, որոնք ապրեցան միայն իրենց անձին համար:

Ժամանակն է սթափելու:

Մասնաւորելով մեր խօսքը Սեբաստացիներուն, կը հրաւիրենք իրենց սրտաբուխ յօժարութեամբ համախմբուիլ Միութեանս չուրջը, առանց սեռի խտրութեան, օժանդակելով մեր նպատակին իրագործմանը:

Սեբաստացիներ, եթէ մեր անտարբերութեամբ տեղի տանք որ նոյնիսկ մէկ թիւ պակսի մեր հասարակութենէն, ոճիր մը գործած պիտի ըլլանք:

Անդամ մը եւս կը յիշեցնենք թէ Մուրատ Ֆոնտը հիմնուած է բացարձակապէս չէզոք դետնի վրայ: Ով որ կ'ընդունի Միութեանս նպատակը, պիտի օգնէ մեզի իրրեւ օժանդակ ու պատուոյ անդամ, բայց Սեբաստացին նախանձախնդիր պիտի ըլլայ մասնակցելու իրրեւ գործօն անդամ, այն համոզումով թէ առաջադրուած նպատակը իրն է եւ անյետաձգելի պահանջ:

Վստահ ենք թէ մեր կոչը արձագանք պիտի դտնէ ամէն տեղ եւ պիտի գործենք ձեռք ձեռքի:

Վարչութիւն

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵԻ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑԶԻՇ)

Է.— ԲՍԱՆ ՀԱԶԱՐ ՈՍԿԻՆ ԼՐԱԳՐԻ ՄԸ ՄԷՋ

Ուզեցի տեսնել դեսպանը, իր քարտուղարուհին: Օրիորդ Ռոզ, զրեթէ անմիջապէս պատասխանեց թէ պատասխը փափէն եւ վայրկեան մը վերջ, իր մօտն էի:

— Սենեկապանը հեռաձայնեց քիչ առաջ եւ այս իրիկուն իսկ կը սպասեմ իրեն ժամը տասնին:

Դեսպանը զարձաւ ինծի:

— Շատ ուշադիր եղէք սիրելիս· Թոյլ մի տաք որ սենեկապանը խաբէ ձեզ, այս գործը ոչ մէկ վստահութիւն կր ներչնչէ ինծի:

Չեմ կրնար Անգարայի մէջ գայթակղութիւն յարուցանել: Ցնոր տնօրինութիւն կ'արտօնեմ որ հետապնդէք այս գործը, բայց ձախողութեան կամ գայթակղութեան պարագային, ինչ որ նոյն բանն է, չատ յոյս մի դնէք վրաս, ձեզ պաշտպանելու համար:

Կատարելապէս համաձայն ենք այդ մասին չէ՞: Եւ բացարձակ լռութիւն պահեցէք: Այն ամէն անձերը, որոնց դաղտնիք կը յայտնենք անտեղի, վտանգ մը կը դառնան, «Մարդ իր մօտիններէն միայն դաւաճանութիւն կը տեսնի»:

— Ամէն բանի խորհած եմ պարոն դեսպան:

Նոյնիսկ դրամը տալու ձեւին· Հաստատուն տուեալներու առջեւ պիտի դնեմ ձեզ եւ պիտի չյանձնեմ դրամը որքան ատեն որ համոզուած չըլլամ թէ լուսանկարները վաւերական եւ անթերի են:

Արդէն, ես ալ չատ վստահելի չեմ գտներ այս գործը բայց կը խոստանամ որ ճարպիկ խաղացող մը պիտի ըլլամ: Եթէ բախտը չօդնէ, յաղթուած պիտի նկատեմ ինքզինքս, եւ պիտի քաշուիմ: Բայց անկարելի է մերժել այս տեսակ առաջարկ մը: Ոչ ոք պիտի մերժէր, պատերազմի այս շրջանին· ոչ իսկ դիմացի կողմը, տեսակ մը դասալքում պիտի ըլլար այդ: Ի վերջոյ, թող Անգլիացիները աւելի լաւ հսկեն իրենց դաղտնիքներուն վրայ: Մենք կողոպտելու չենք երթար զիրենք: Փաստաթուղթերը պիտի բերուին եւ պիտի յանձնուին մեր տան մէջ: Եւ տակաւին, տեսնենք որքան ճշմարտութիւն կայ այս պատմութեան մէջ: Գուցէ հասարակ խաբեբայութիւն մըն է ամբողջ եղածը:

— Արդարեւ, ալ չեմ գիտեր թէ ինչ պէտք է խորհիլ, եւ յուսալ: Ահաւասիկ դրամը, համբերցէք անդամ մը եւս:

Եւ Հեռ Ֆօն Փափէն դարանէն հանեց դրամատոմսերու խոշոր ծրար մը, երկարեց ինծի: Պերլինի մասնաւոր սուրհանդակը ճիշդ տաւնին հասած էր ուրեմն:

Շուարեցայ, տեսնելով միայն 10, 20 եւ 50 ոսկինոց դրամատոմսերու այդ դէզը, աւելի մեծ ծագումար դրամատոմսեր չունէի՞ն արդեօք Պերլինի մէջ, որ զրկեր էին այդ մանրուքը· Մինչեւ բեռանը լեցուեցան դրպաններս: Ասկէ զատ, այն քան նոր էին որ կասկածելի թուէին: Փոքրիկ մաս մը միայն չրջաբերութեան դրուած էր եւ քիչ մը ճմռթկած:

« Գողը գողէն գողացաւին պատմութի՞նը կը կրկնուի արդեօք » խորհեցայ ես ինծի եւ դեսպանը ժպտեցաւ, կարծես դուշակած ըլլար մտածումը:

— Սարսափելի նոր են այս դրամները:

Ցնցեցի ուսերս եւ սկսայ համրել· Հաշիւը ճիշդ էր· փաթթեցի տրցակները «Լա Ռէփիւպլիք» օրաթերթին մէջ որ կը գտնուէր դեսպանին սեղանին վրայ: Ցետո փափէն ընկերացաւ ինծի մինչեւ դուռը, երկարեց ձեռքը ինծի եւ ըսաւ.

— Փորձանք չբանաք մեր գլխուն, մեր երկուքին ալ գլխուն մանաւանդ:

Սիրալիր յանձնարարութիւն արդարեւ, խորհեցայ: Դժբախտաբար, այդ փափաքը չիրակատացաւ ... գոնէ աւելի վերջ:

Թանկարժէք ծրարը սեղմած թեւիս տակ, իջայ սանդուխներէն, անցայ պարտէզէն իմ դրասենեակս երթալու համար: Այնտեղ, խնամքով պահեցի մեծ դրամարկղին մէջ:

Իրիկունը, աշխատանքի ժամերէն վերջ, կանչեցի քարտուղարուհիս: Գիտէի թէ պիտի վիրաւորեմ զինքը, բայց ուրիշ միջոց չկար: Կ'ուզէի ամէն մեղադրանքէ զերծ մնալ:

— Բարի եղէք ինծի տալու դրամարկղին երկրորդ բանալին: Այսօրուընէ սկսեալ ես պիտի պահեմ զայն:

Քարտուղարուհիս խոշոր բացաւ աչքերը, վիրաւորուած երեւոյթ մը առաւ եւ ըսաւ.

(Շար.)

— « Հակառակ եղանակի փոփոխութեան եւ ձչնամի բանակներու զօրաւոր ճնշումին, մեր ուժերը, առ այժմ, բաղդատաբար ապահով են: Թուական մեծ գերակչռութիւն ունեցող թշնա – մին պարտադրած նահանջը գլուխ հանուեցաւ ճարտարօրէն եւ կարգ – կանոնով: Թշնամին կ'ուզէր բնաջնջել մեզ ահարկու հարուածով մը, սա – կայն ձախողեցաւ: Անոր կորուստները մերիններէն տասն անգամ աւելի են: Ստիպուեցանք լքել մեր գրաւած հողերը, բայց կռուելու մեր կարողու – թիւնը չտկարացաւ »:

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՄԱԿի ուժերը ամբողջութեամբ հեռացան հիւս. Քորէայէն: Սէուլէն 45 քլմ. դէպի հիւսիս մէկէն որոշ զօրամասեր կը մնան դեռ հիւս. քո – րէական հողամասի մէկ նեղ շրջանակին մէջ: Վերջին 24 ժամուան ընթացքին ոչ մէկ կարեւոր ընդհարում տեղի ունեցաւ: Իրազեկներու կարծի – քով, Զինուցիները, հաւանաբար եւ այս չաբթու իսկ մեծ յարձակում մը պիտի փորձեն դէպի հա – րաւային Քորէա, դժուարացնելու համար համա – խմբուած եւ զօրացուած ՄԱԿի 60.000 զինուոր – ներու նահանջը: Այն կէտին վրայ ուր այս յար – ձակումը կը նախատեսուի, Զինուցիները, 13 օրէ ի վեր ոչ մէկ բախում ունեցած են ամերիկեան 8րդ բանակի ուժերուն հետ:

«ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՎԻՃԱԿ» ԱՑՍ ՇԱԲԹՈՒ

Նախագահ Թրումընի հրաւէրով եւ ռամկա – վար ու հանրապետական 18 ղեկավարներու մաս – նակցութեամբ ժողով մը պիտի գումարուի Ուա – շինկթընի մէջ, քննելու համար «արտակարգ վի – ճակ»ի հռչակման հարցը: Կը կարծուի թէ նախա – գահը այս չաբթու իսկ պիտի հռչակէ «արտա – կարգ վիճակը», փութացնելու համար ամերիկեան տնտեսական եւ այլ ուժերու ամբողջական զօրա – շարժը: Մորհրդարանը բոլորովին համաձայն է այս ուղղութեամբ: Ընդդիմադիր ղեկավարներէն Պ. Թէֆթ յայտարարեց, թէ ժողովուրդը բոլորո – վին համաձայն պիտի ըլլայ, եթէ նախագահը անհրաժեշտ գտնէ բացառիկ միջոցներ ձեռք առ – նել ստիպողաբար:

Պ. Թրումըն մասնաւոր նամակ մը ուղղելով իր կուսակցութեան, կ'ըսէ — « Ոչինչ պիտի խը – նայուի պահպանելու մեր աղատութիւնը եւ ապա – հովելու աշխարհի խաղաղութիւնը, ազատ ու խա – դաղասէր երկիրներու միջազգային գործակցու – թեամբ: Գործի մարդիկ, աշխատաւորներ եւ գիւ – ղացիներ, մենք բոլորս պէտք է զոհողութիւններ ընենք: Ես համոզուած եմ թէ ամերիկացի ժողո – վուրդը ոչ մէկ ժամանակ այսքան միացած է ընե – լու համար անհրաժեշտ զոհողութիւնները, որ – պէսզի յաղթահարենք խոչընդոտներն ու վտանգ – ները »:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վերազինման դէմ բողոքելու համար երկուշաբթի ժամը 16ին քանի մը հազար հոգի համախմբուած էին Էլիզէի պալատին չուր – ջը, հանրագրութիւններ մատուցանելու համար, համաձայն համայնավար կուսակցութեան կոչին: Ոստիկանութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք ա – ռած էր, ամուր շղթայ մը կազմելով նախագահա – կան պալատին չուրջը: Ցուցարարները կ'ազդա – կէին.— «Փլուէն պէտք է հրաժարի:— Մէկ Ար – թըր մարդասպան մըն է:— Քորէան Քորէացի – ներուն.— Խաղաղութիւն կ'ուզենք» եւն.: Ոստի – կանութիւնը հետզհետէ ետ մղելով ցրուեց բազ – մութիւնը: Բարեկարգութիւնը վերահաստատուե – ցաւ առանց որեւէ միջադէպի կամ ձերբակալու – թեան:

ԱԻՍՏՐԻՈՑ հաչտութեան դաշնագիրը մինչեւ հիմա կը ձգձգուէր իրրեւ հետեւանք Խ. Միու – թեան առարկութեանց: Այս անգամ խորհրդային ներկայացուցիչը, Լոնտոնի դեսպան Զարուպինն է որ կ'առաջարկէ ժողով գումարել ուրբաթ օր, դաշնագիրը կնքելու համար: Զորս Մեծերու 258րդ նիստը պիտի ըլլայ այս ժողովը: Քաղաքական շրջանակներու մէջ բարենշան կը նկատեն Խ. Մի – ութեան այս նախաձեռնութիւնը, որ կրնայ ճամ – բան հարթել ուրիշ բանակցութեանց համար:

ՅԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարդան են – թակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտ – նէ ընկեր ԲԱՐՈՒՆԱԿ ԳՈՒՄՐՈՒԵԱՆի մահուան առթիւ բնտանիքին եւ պարագաներուն:

Կոմիսարտի մրցում

Այս կիրակի օր ժամը 15ին Palais de la Mutualitéի մէջ, 24 rue St. Victor, métro Maubert - Mutualité: ԺԱՒ ՀԱՑՐԱՊԵՏԵԱՆ (նոր վերապարձած Պերլինէն) BERNARDO PACCINIի դէմ (Challenge au titre national Italien des mi - lourds) եւ ուրիշ չորս professionnels մրցումներ:

Տոմսերը ճաշարան DIAMANTAIREէն, Rue Lafayette, հեռաձայն Pro. 78-14:

Ճաշարան ՍԱՍՈՒՆԻ, 31 rue d'Alexandrie, հեռաձայն Gut. 92-65: Issyի մէջ Rue de la Défenseի սրճարանէն: Գինները 350, 500, 750 եւ 1000 ֆրանք:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՅՕԱՍԵԱԿԸ Մարաէռի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ 11.30: Քազմ տ'Իթալիա, Rue d'Alger:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ, կը խօսին ընկերներ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Գեղարուեստական բաժնին համար, փարիզէն մասնաւորապէս հրաւիրուած է Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (երգ): Կը մասնակցին նաեւ տեղական լաւագոյն ուժերը:

Վաղաւսի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ Այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Salle des Fêtesի մէջ, Պատ. նախագահութեամբ ծերակուտական եւ նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷի:

Կը նախագահէ ընկեր Ե. ԳԱՍԵԱՆ: Կը խօսին ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ եւ S. F. I. O.ի ներկայացու – ցիչներ: Մարսէյլէն հրաւիրուած է քաղաքացի Roger LERDA: Հրաւիրուած են քաղաքապետը եւ ուրիշ պաշտօնատարներ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կը մասնակցին Կրընոպլի ռատիօ–կայանի երգ – չուհիներէն ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ քոյրերը, Վիէնէն ջութակահար ՊԷՊԻՐԵԱՆ, Վալանսէն Տիկին Ս. ՓԵՐՋԻԿԵԱՆ, ընկեր Զ. ԳԱՍԵԱՆ, եւն.:

Հայկական եւ սպանիական պարեր կ. Խաչի Սանուհիներու կողմէ:

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

Մուտքը ազատ է

*

Ռոմանի մէջ

Այս չաբաթ, ժամը 8.30ին, St. Bernardի սրա – հին մէջ, նախաձեռնութեամբ «Անդրանիկ» են – թակոմիտէի: Նախագահ ընկեր Ե. ԳԱՍԵԱՆ, բանա – խօս՝ ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին, տեղական ուժերէն զատ, Վալանսի Կապոյտ Խաչի սանուհիները: Մուտքը ազատ է

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առիթ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Նշանեանէ (St. Clair la Tour) 400 ֆրանք:

ԱՑՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Վենէնէն Տէր եւ Տիկին Սողոմոնեան հազար ֆրանք կը նուիրեն Ալճաարի վարժարանին, իրենց մօր մահուան, տասնամեակին առթիւ: Նոյն ա – ոիթով հազար ֆրանք ալ Անտիլլի ծերանոցին, Տէր եւ Տիկին Արամ Պասմաճեան նոյնպէս 500 ֆրանք կը նուիրեն իրենց եղբօր զաւկին Մանուկի ծննդեան առթիւ (Պէյրութ):

Այրի Տիկին Բարունակ Գումրուեան եւ զա – ւակները Օր. Արաքսի, Սօնիա, Արա եւ Ժիրայր, Պ. Մանուկ Գումրուեան եւ զաւակները (Հայաս – տան), Պ. Յակոբ Էրմօեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Ս. Զաքարեան, Տէր եւ Տիկին Խ. Ապլա – հաթեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ա. Ապլա – հաթ, Տէր եւ Տիկին Անթուան Օհանեան (Լան – սէյ), Այրի Տիկին Քերովբէ Աւագեան եւ զաւակը, բոլոր ազգականները եւ ընկերները խոր կսկիծով կը յայտնեն դառնադէպ մահը իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, զարմիկին եւ ընկերոջ՝

ԲԱՐՈՒՆԱԿ ԳՈՒՄՐՈՒԵԱՆի

(58 տարեկան, Պիթլիսցի)

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի, այ – սօր չորեքշաբթի, 13 Դեկտ. ժամը 3.30ին, իր բը – նակարանը: 14 rue Beauséjour, Սարսէլ:

Կը խնդրուի մահազդ չստացողներէն ներկայս իբր այն ընկատել:

Հաղորդ. միջոց. —կառ տիւ Նորէն ժամը 2.26ին չոգեկառք առնել եւ իջնել Սարսէլ, եւ օ – թօպիւս 268 Porte de la Chapelleէն, իջնել Place du 11 Novembre:

ԳՈՑԱՄԱՐՏ ՕՐԱՅՈՑՑԸ

Կը ծախուի նաեւ իսկ, Café des Sportsի մէջ: Rue de la Défense, ուր պիտի գտնէք նաեւ ցառաջը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Գէորգ քահանայ Դաւիթեան եւ զաւակները, Մկրտիչ եւ Օննիկ Դաւիթեան կը ծանուցանեն որ այս կիրակի, 17 Դեկտ. իրենց սիրելի հերիցու – հին եւ մօր՝

ԵՐԻՑՈՒՀԻ ՄԱՐԻԱՄ ԴԱՒԻԹԵԱՆի

մահուան առաջին տարեդարձի առթիւ, Ալֆորվի – լի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան արա – րողութիւն տեղի պիտի ունենայ: Կը խնդրուի հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողո – վը այս կիրակի առաւու ժամը 9.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթա – կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ երեկոյ, ընկ. Ալ – թունեանի բնակարանը, 17 rue Ampère, Cachan: Ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Ս. Տ. Թովմասեան:

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. 60ամեայ տօնակա – տարութեանց յանձնախումբի վերջին ժողովը տե – ղի պիտի ունենայ այս Զորեքշաբթի իրիկուն ժա – մը 8ին, Ահարոնեան սրահին մէջ: Ցանձնախում – բի բոլոր անդամներէն կը խնդրուի անպատճառ ներկայ ըլլալ:

Սեբաստացի Մուրատ Ուսումնասիրացի խնջոյքը

Այս կիրակի, Իսի «Ռըիմէա» վարժարանին սրահը, rue de la Défense, Իսի (métro Mairie d'Issy)

Նախագահութեամբ ՀԱՑՐ ՂԵՒՈՆԴ Վ. ՔԻԼԷՐ – ՃԵԱՆի: Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մուտքը ազատ է:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԾԱԽՈՒ Է ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆՈՎ

Լեռնային շրջանի մը մէջ ագարակ մը, տասը հէքթար տարածութեամբ, որուն մէկ հէքթարը մշակելի եւ 9 հէքթարը արօտավայր:

Ունի 45 այծ, ոչխար եւ 25 հաւ: Կահաւոր – ուած բնակարան, ջուր, էլեկտրականութիւն եւ բազմաթիւ պտղատու ծառեր:

Գրել Ցառաջի հասցէով:

Madame Marie a le plaisir d'informer ses compatriotes qu'elle à repris son activité dans l'une des plus importantes Maisons de Tissus de Marseille, elle serait heureuse de recevoir leur visite pour les guider dans leurs achats.

Elle leur consentira un escompte de 5 % sur tous les achats de Lainages - Soieries - Cotons - Tissus d'Ameublement et Chemiserie pour hommes.

Le magasin se trouve : 11, rue Henri Barbusse derrière la Bourse, à côté de la Poste Colbert.

MAISON CHAILLOT - MARSEILLE

Լիլան և իր Reveillonները

ԱՑՆՐԱՆ ՀԱՃԵԼԻ՛, ԱՑՆՐԱՆ ԶՈՒՄ՛ՐԹ

Այս տարի եւս ապահովուած են իր յաճախորդ – ներուն համար,

24 ԴԵԿՏ.ի եւ 31 ԴԵԿՏ.ի գիշերները

Ուրեմն պատրաստուեցէք:

ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՋՆԻԻ ԳԻՆԻ – ՆԵՐ, ՓՐՓՐԱԴԷՋ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆՆԵՐ:

Լաւագոյն ապասարկութեամբ մը ձեր տրա – մադրութեան տակ է:

Հեռաձայնեցէք եւ ապահովեցէք ձեր սեղանները

24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՅԱՌԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գ/ն 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678-63

Mercredi 20 Décembre 1950 Չորեքշաբթի 20 ԴԵԿՏ·

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No 6336–Նոր շրջան թիւ 1747

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Վաթսունամեակի յոբելենական փառապանծ հանդէսները առիթ ընծայեցին Ամերիքի հայութեան անդամ մը եւս իր համակրութիւնը յայտնելու Հայ Ճեղափոխական Դաշնակցութեան :

Զորս ցամաքամասերու վրայ տարածուած տարագիր եւ հայրենաբաղձ Հայերը կրկին լսեցին Դաշնակցութեան խօսքը եւ իրենց վստահութիւնը յայտնեցին անոր :

Մեր թերթերը այս առթիւ հրատարակեցին բացառիկ թիւեր եւ մեր կուսակցական մարմիններըը լոյս ընծայեցին Դաշնակցութեան վաթսուն տարուան կեանքը պատկերացնող գրքեր ու գրքոյկներ, որոնք ամէն կողմ մեծ ընդունելութիւն գտան : Եւ դեռ չէ վերջացած չարքը , նոր գրքեր հրապարակ պիտի հանուին յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին :

Բոլորովին արտակարգ երեւոյթ է Դաշնակցութեան կենսունակութիւնը՝ 60 տարուան վերիվայրումներէն վերջ :

Ի՛նչ հսկայ կայսրութիւններ կործանեցան վերջին վաթսուն տարիներու ընթացքին, քանի՛ կայսրեր ու թագաւորներ գահազուրկ եղան, որքան բռնակալներ անհետ կորսուեցան , ի՛նչ վարդապետութիւններ անանկացան իրենց ժողովուրդներէն պաշտուած եւ ամենազօր կարծուած ի՛նչ առաջնորդներ անխուսնակ վախճան ունեցան, սակայն կայ ու կը մնայ Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը , ամէն օր նոր վերելք մը արձանագրելով , ամէն օր աստիճան մը եւս երիտասարդանալով :

Այս արտակարգ երեւոյթին չէն կրցած խելք հասցնել Դաշնակցութեան երդուեալ հակառակորդները հայրենիքին մէջ թէ անկէ դուրս :

Ահա՛ երեսուն տարի է, որ Երեւանի մէջ յուղարկաւորութեան հանդիսաւոր արարողութիւն – ներ սարքեցին՝ Դաշնակցութիւնը պաշտօնապէս թաղելու համար :

Երեսուն տարիէ ի վեր Ռեսպուպլիքայի եկող ու գացող վարիչները, «սովետական հայրենիք»ի զանազան թերթերը, հրապարակային հանդէսներու մէջ «ապստրանքի վրայ» խօսող ճառախօսները, գրիչ բռնելու կարողութիւն ունեցող «գրա – կանագէտները» Աստծուն օրը միսը կը ծամեն Դաշնակցութեան եւ զայն կը ներկայացնեն իբրեւ հայութեան ծոցէն դուրս չպրտուած «հայրենա – դաւ», «հակահայաստանեան » կազմակերպու – թիւն մը, որ չատո՛նց մեռած է :

Արտասահմանի մէջ ալ վերէն պարտադրուած այս յանկերգներուն «դէմ կը բռնեն» գոյնզգոյն մունետիկները, որոնց մէջ պակաս չեն Դաշնակ – ցութենէն վտարուածները, դաւանափոխները, սքե – մաթողները եւ վարձկանները :

Հայ ժողովուրդը չատ լաւ կը ճանչնայ այս մարդիկը ու անոնց գրածներուն ու խօսածներուն կուտայ արժանի պատասխանը :

Վկայ՝ Դաշնակցութեան ուժեղ կազմակերպութիւնը, իր անդամներուն զոհողութեան ոգին ու կարգապահութիւնը, իր մամուլը՝ որ ամէնէն չատ տարածուածն է, իր քաղաքական դաւանանքը՝ որ բոլոր Հայերու սրտին կը խօսի, իր գործիչները՝ որ գաղափարական նուիրեալներ են , բոլորովին անյաղթահարելի :

Այսպէ՛ս էր Դաշնակցութիւնը երէկ, վաթսուն տարի առաջ, այսպէ՛ս է նաեւ այսօր : Այսպէ՛ս էր երէկ մեզի մէջ երէկ, այսպէ՛ս է Սփիւռքի մէջ այսօր :

Դասալիքներն ու նահանջականները գործ չունին Դաշնակցութեան չարքերուն մէջ :

Օտարի սուինին առջեւ բարեւի կեցող, բռնակալին առջեւ խունկ ծխող, սորուկի հոգնթանութեան փոխ մարդիկ կրնան օրն ի բուն հայհոյել Դաշնակցութեան :

Անոնց արձակած ցեխը գիրենք աղտոտելու միայն կը ծառայէ եւ երբեք չի հասնիր Դաշնակցութեան, որ չա՛տ բարձր կանգնած է, ճակատաբաց, առնական : Անիկա արհամարհանք ու արգահատանք միայն ունի մոլորեալներու, նախանձողներու եւ երեսուն արծաթի համար խեղճը ծախողներու հանդէպ :

Մէկ տող ճշմարտութիւն չկայ անոնց գրած – ներուն մէջ : Սուտ, կեղծել, խեղաթիւրել, հայհոյել, բանսարկել : Ա՛յս է անոնց արհեստը : Զեն ալ ճանճրանար նոյն բաները կրկնելէ ամէն օր : Կարծէք թէ հայ ժողովուրդին ծառայելու հա – մար — ինչպէս կը յաւակնին — Դաշնակցութեան վրայ յարձակելէ զատ ուրիշ «անելիք» չունին :

Վաթսունամեակի խանդավառ հանդէսներով հայ ժողովուրդը իր արժանի պատասխանը տուաւ Դաշնակցութեան ամէն կարգի հակառակորդնե – րուն :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

60ամեակի Մարսէյլի տօնին

ԱՐՁԱԳԱՆԳԸ LE PROVENÇAL ԹԵՐԹԻՆ ՄԷՋ

Մարսէյլի Le Provençal օրաթերթը, Դեկտ· 18ի երկուշաբթի օրուան թիւին մէջ նկարագրելով Դաշնակցութեան 60ամեակի տօնակատարութիւնը կը գրէ ի միջի այլոց հետեւեալը ։—

« Վերտի թատերասրահին մէջ կազմակեր – պուած չատ գեղեցիկ հանդէսով մը, Հայ Ընկերվարական Կուսակցութեան մեր քաղաքի ներկայացուցիչները տօնեցին այս կուսակցութեան հիմնադրութեան 60րդ տարեդարձը :

« Տօնակատարութեան կարգադիր մարմնի նախագահը Պ· Պապիկեան բացատրեց հանդէսը ըլլր – մօրէն ծափահարուած ճառով մը : Անկէ վերջ եւ իրենց կարգին խօսեցան Պ· Պ· Շ· Միսաքեան եւ Հրանտ – Սամուէլ :

« Նախագէտ, Սիփան հայկ· երգչախումբը եր – գած էր Մարսէյեզը եւ Հայ Ընկերվ· Կուսակցութեան քայլերգը : Բեմին ճակատը լայն պաստառի մը վրայ հայերէնով գրուած էր ։— «Ընկերվարութիւնը ծնած է ժողովուրդէն եւ այսօր հպարտ ենք տօնելով անոր հերոսները» :

« Լաւ կազմակերպուած յայտագիր մը ամբողջացուց տօնակատարութիւնը : Ջերմօրէն ծափահարուեցաւ Արմենիա երգչախումբը, որուն կատրողութիւնը ուշագրաւ է : Վարպետօրէն ղեկավարուած , անիկա կը ներկայացնէ կատարեալ ներդաշնակութեամբ ամբողջութիւն մը : Երգչուհի Օր· Առաքելեան ունեցաւ իրեն արժանի փայլուն յաջողութիւն մը եւ հոծ բազմութիւնը զայն եւս ջերմօրէն ծափահարեց : Հարազատօրէն դասաւորուած էին ժողովրդական պատկերալի պարերը եւ աֆէչները բեմադրուեցան չատ նրբութեամբ :

«Այս տօնակատարութիւնը գրուած էր Ընկերվարական կուսակցութեան դաշնակցային քար – տուղար եւ առեւտրական նաւատորմի նախարար Պ· Գաստըն Տըֆէրըի եւ երեսփոխան ու տնտեսական գործերու յանձնաժողովի նախագահ Պ· Լէէնհարտի պատուակալ նախագահութեան տակ : Ներկայ էին նմանապէս քաղաքապետական խորհրդական Օր· Իրմա Ռափուզզի եւ նախկին քաղաքապետական խորհրդականներ Պ· Պ· Պոժի եւ Կարավէնթա :

Ասոնք առին բազմաթիւ ճառախօսներ, որոնց կարգին եւ Օր· Ռափուզզի :

Պ· Ֆրանսիս Լէէնարտ ողեկոչեց այն եղբայրական կապերը, որոնք կը միացնեն Ֆրանսական եւ Հայկական ընկերվարական կուսակցութիւնները եւ հայ ընկերվարականներուն ուղղեց ֆրանսացի ընկերվարականներու բարեկամական ողջոյնը :

« Երկարատեւ ծափահարութեանց մէջ , Պ· Կաստըն Տըֆէր յայտնեց իր հրճուանքը, թէ այս տարի եւս, հակառակ իր ունեցած ծանր պարտականութեանց, Հայ Ընկերվարական Կուսակցութեան կրցաւ մասնացանել Պուշ տիւ Ռոնի իր ընկերներու դուրգուրանքին ու համերաշխութեան վկայութիւնը : Յայտնեց նաեւ իր հպարտութիւնը պատկանած ըլլալուն համար երկրի մը, որ դիտացաւ վեհանձն ասպնջականութիւն մը մատուցանել իրենց ազատութեան պաշտպանութեան համար պայքարող հայ հայրենասէրներուն » :

Le Provençal, տօնակատարութենէն առաջ ալ, երկու օր յաջորդաբար իր ընթերցողները տեղեակ պահած էր կատարուելիք հանդիսութեանց մասին :

ՁԻՆ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒ յարձակումները կը շարունակուին Քորէյայի մէջ Հունկնամի վրայ, ուր – կէ դաշնակից ուժերը կը հեռացուին ծովու ճամբով : Կարմիրները կը պատրաստուին նաեւ յարձակում գործելու Սէուլի վրայ :

ՁՈՐՍ ՀԱՐԻՒՐ «թեկնածուներու» մէջ... կատու մը պիտի ընտրուի ,որպէսզի քնացնէ Նիւեորքի ՄԱԿի նոր չէնքին մէջ հաւաքուած մուկերը ...

Պրիւսէլի ժողովը

ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԶՄԱԹԻԹԻՆԸ

ԿԸ ԿՆՆՈՒԻ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ ԶՈՑԳ ՄԱՍԵՐՈՎ

Ատլանտեանի Դաշինքին Խորհուրդն ու Պաշտպանութեան Ծանձնախումբը կը շարունակեն իրենց աշխատանքները Պրիւսէլի մէջ : Պաշտպանութեան 12 նախարարները դումարեցին նախ առանձին ժողով մը եւ քննեցին՝ անցեալ շաբթու, Լոնտոնի մէջ, 12 երկիրներու սպայակոյտներու պետերուն կողմէ պատրաստուած եւ Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան վերաբերեալ ծրագիրը, որ ծանօթ է «Սփոֆորտի ծրագիր» անունով :

Ծրագիրը ունի երկու մասեր : Առաջինը կը նախատեսէ կազմութիւնը 50 — 60 դամբաքային զօրաբաժիններու, մէկ միլիոն զինուորներով եւ յարակից օդանաւային ու ծովային ուժերով : Այս բանակը կազմ ու պատրաստ պիտի ըլլայ 1953ին : Գերագոյն հրամանատար պիտի նշանակուի ամերիկացի զօրավար մը, ունենալով բրիտանացի եւ Ֆրանսացի երկու օգնական զօրավարներ :

Կը նախատեսուի տակաւին ուրիշ ժողով մը, որ պիտի դումարուի Ֆրանսայի մէջ յառաջիկայ Ցունուարին եւ որ պիտի ղբաղի եւրոպական բանակի կազմութեան մանրամասնութիւններով :

Ծրագրին երկրորդ մասը կը վերաբերի Արեւմտեան Գերմանիոյ մասնակցութեան եւրոպական բանակին մէջ : Գերմանական զօրամասերը 4—5 հազարական գինուոր միայն պիտի ունենան եւ դաշնակից բանակներու հետ այս զօրամասերուն համեմատութիւնը պիտի ըլլայ հինգի դէմ մէկ : Գերմանական սպառազինման համար անհրաժեշտ զէնքի եւ զինամթերքի պատրաստութիւնը պիտի սկսի անմիջապէս, նախ քան եւրոպական բանակի կազմութեան բանակցութեանց վերջանալը եւ Շումանի ծրագրի ստորագրութենէն առաջ : Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան հետ այս բոլորի մասին բանակցութիւնները պիտի կատարեն երեք դաշնակից մարզպանները :

« Սփոֆորտի ծրագիրը » վաւերացուեցաւ արդէն նախարարներու խառն ժողովին մէջ :

Պաշտպանութեան նախարարներու ժողովին նախագահեց ամերիկեան պաշտպանութեան փոխնախարարը, Պ· Փէյս, որ բացման ճառով մը պարզեց համաշխարհային կացութեան ծանրակշիռ հանգամանքը : «Երբ, ըսաւ ան, ամերիկեան կառավարութիւնը, խորհրդարանը եւ ժողովուրդը կ'աջակցին եւրոպական երկիրներու պաշտպանութեան ճիդին, անոնք կատարելապէս համոզուած պէտք է ըլլան, որ այդ երկիրներէն ամէն մէկն ալ կ'ընէ իր կրցածը : Երբ ձեր արտադրածին վրայ պիտի աւելնայ մեր ղրկելիքը, տասով պիտի

(Լուրերու շարունակութիւնը հետագայ Ի· Էջ)

Թուրքիա վաւերացուց Հայոց պատրիարքի ընտրութիւնը

ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՐՔԵՊ· ՀԱԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ՏՈՒԱԾ Է

Պոլսոյ թերթերէն Մարմարա կը գրէ թէ՝ Գարեգին արքեպ· Խաչատուրեանի պատրիարքական ընտրութիւնը գոհ ձգած է թուրք պետական չրջանակները, որոնք ոչ մէկ առարկութիւն բրած են նորընտիր պատրիարքի քաղաքացիական հանգամանքին եւ անձին համար :

Թրքական ձայնասփիւռը պաշտօնապէս հաստատած է, թէ Խաչատուրեան արքեպ· հեռագրով իր հաւանութիւնը յայտնած է կատարուած ընտրութեան համար : Պոլսոյ կուսակալութիւնը, ներքին նախարարութեան յղած է նորընտիր պատրիարքին ընտրական տեղեկագիրը վաւերացուելու համար : Գրուած է նաեւ, որ Հայոց կրօնական ազեմ կրելու արտօնութիւն տրուի : Թուրք թերթերն ալ արձագանգ կ'ըլլան այս տեղեկութիւններուն :

«Ժամանակ»ի «լրացուցիչ տեղեկութեանց համաձայն» , Գարեգին արքեպ· երեք դլխաւոր պայմաններ առաջարկած է իր պաշտօնը ընդունելու համար : Նախ ապահովել պետական արտօնութիւնները (վաւերացում, ազեմ կրելու արտօնութիւն , եւն·) , երկրորդ՝ էջմիածնի կաթողիկոսին հաւանութիւնը ապահովել եւ երրորդ՝ կարգալոյծ եկեղեցականներու մասին, առանց կաթողիկոսի հաւանութեան որեւէ կարգադրութիւն չընել : Ժամանակ կ'աւելցնէ թէ Պոլսոյ հայ ժողովուրդը անհամբեր կը սպասէ նորընտիր պատրիարքի ժամանումին :

× Անգարա մեկնած Հայոց վարչական ժողովի պատուիրակներուն ձեռնհաս չրջանակներումէ տրուած դիմումները գոհացուցիչ եղած են : Պատուիրակները պսակ մը զետեղած են այս առթիւ Աթաթիւրքի դամբարանին վրայ :

× Քորէյայի մէջ սպաննուած թուրք զինուորներու յիչատակին հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն կատարուած է Գարթալի Ս· Նչան եկեղեցին մէջ : Ներկայ գտնուած են թուրք քաղաքային եւ զինուորական իշխանութեանց բոլոր ներկայացուցիչները :

ԸՆԿԵՐ Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԻ ԽՕՍՔԸ

(ՓԱՐԻԶ, 10 ԴԵԿՏ.)

Երբ մէկ կողմէ հայ ժողովուրդի ծոցէն ծնած անձնուրաց հայորդիներ, Դաշնակցական Ֆետա – յիները զինքը ձեռքին լեռ կը բարձրանային Հա – յուն ոտնակոխուած պատիւը պաշտպանելու հա – մար եւ անհաւասար կռիւներու մէջ կ'արձանա – գրէին դիւցազնութեան այնպիսի դրուագներ՝ որ հայրենասէրը երգերու մէջոցաւ զարձած են ամ – բողջ հայութեան սեփականութիւնը, միւս կողմէ Դաշնակցութեան մտքի հերոսները Եւրոպայի ա – պատ երկրին տակ քաղաքական աշխատանք կը կատարէին՝ ազատութիւն եւ անկախ հայրենիք ա – պահովելու համար տառապած հայ ազգին :

Դաշնակցութենէն առաջ եւ մինչեւ 1910 Մայիս 28՝ երբ Հայաստան իր անկախութիւնը դտաւ, պետականութենէ զուրկ, ստրուկի վիճակին են – թարկուած հայութիւնը համախմբուած էր իր ե – կեղեցիին շուրջ : Էչմիածնի կաթողիկոսն ու Պոլ – սոյ պատրիարքը ոչ միայն կրօնական պետեր էին, այլեւ քաղաքական ներկայացուցիչներ, որ ազգին պահանջները կը ներկայացնէին «յոտս գահոյից» ցարերու եւ սուլթաններու : Այսպէս է, որ 1870 – ին՝ երբ ռուսական զինուորները բանակած էին Սան Սթէֆանոյի առջեւ, Հայոց պատրիարքը, Ն. Վարժապետեանն էր որ հայ ազգի քաղաքա – կան պահանջները կը ներկայացնէր ռուսահպատ – մանատարութեան Արիստեան Հայրիկ եւ Խորէն եպս. Նարպէյն կը ղրկուէին Եւրոպայի մայրա – քաղաքները՝ Հայկական Դատ հետապնդելու հա – մար : Յետագային (1913ին) Գէորգ Ե. կաթողի – կոսն ու Զաւէն պատրիարքն էին, որ ձեռք պիտի առնէին Արիստեանի եւ Վարժապետեանի դործը, հետապնդելու համար Հայկ. Դատը, որ ուրիշ բան չէր՝ եթէ ոչ կեանքի, ինչքի եւ պատուի ա – պահովութիւն՝ բարենորոգումներու միջոցաւ :

Երբ կրօնականները չէին կրնար աղօթքով ու բուրվառով չահիլ Հայկ. Դատը, խօսքը կը մնար զէնքին, «երկաթեայ չերեփին», որուն գովքը կ'ը – նէր նոյնինքն Արիստեան Հայրիկ, Գերլինի վեհա – ժողովէն վերադարձին :

Յեղափոխական կուսակցութիւնները նպատակ ունենալով զէնքի ուժով գործադրել տալ միջազ – գային դաշնագրերու խոստումները, չէին կրնար անտեսել քաղաքական աշխատանքը :

Ահա թէ ինչու Դաշնակցութեան առաջին գոր – ծքն եղաւ Թիֆլիզի կեդրոնէն զատ երկրորդ կեդ – րոն մըն ալ ստեղծել Եւրոպայի մէջ : Ու Արեւմտ – եան բիւրոն եկաւ հաստատուիլ Լեմանի ափերուն վրայ, քաղաքական տարագիրներու հիւրընկալ երկրին մէջ եւ հոն նուիրուեցաւ քաղաքական աշ – խատանքի : Բիւրոն մէկ կողմէ իր պաշտօնաթերթ «Դրօշակ»ն ու ազատաչունչ հրատարակութիւն – ները դաղտնի, յեղափոխական միջոցներով կը ներմուծէր երկիր, մինչեւ գաւառի հեռաւոր ան – կիւնները, հայրենասիրութեան կրակը հրահրելով ազատատենչ հայութեան սրտերուն մէջ, գործիչ – ներ կը ղրկէր հոն, դաղափարի սերմնացաններ՝ ո – րոնք յեղափոխութեան համար հող կը պատրաս – տէին, միւս կողմէ եւրոպական զանազան լեզու – ներով հրատարակութիւններ կ'ընէր՝ Հայկական Դատը ծանօթացնելու համար օտարներուն :

1900էն սկսեալ մինչեւ համաշխարհային պա – տերազմը՝ Արեւմտեան Բիւրոն Փարիզի մէջ հրա – տարակեց «Pro Armenia» ֆրանսերէն թերթը, ո – րուն չուրջ համախմբած էր ժամանակին ականա – ւոր դէմքերը, ժան Ժօրէս, Ֆրանսիս տը Փրէսան – սէ, Փիէր Քիյեար, ժան Լոնկէ, Մարսէլ Սանպա, Վիքթոր Պէռար, ժորժ Քլէմանսօ, Տընի Քոչէն, Ալպէռ տը Մէօն եւ բազմաթիւ յայտնի անձնաւո – րութիւններ, որոնք ոչ միայն մամուլի էջերէն, այլեւ խորհրդարաններու բեմերէն Հայկական Դա – տը կը պաշտպանէին, ցնցելով քաղաքակիրթ աշ – խարհի խիղճը :

Դաշնակցութիւնը կազմեց նոյնպէս հայասի – րական ընկերութիւններ՝ Եւրոպայի զանազան եր – կիրներուն մէջ՝ որոնք հրապարակային բանախօ – սութիւններով բողոքեցին «մեծ մարդասպան»ին «կարմիր սուլթան»ին, ու նաեւ ոճրագործ Իթթի – հատին դէմ՝ ծանօթ չարդերուն առթիւ :

Դաշնակցութիւնը սերտ կապեր հաստատեց միջազգային ընկերվարութեան գլխաւոր վարիչ – ներուն հետ : Ընդունեց ընկերվարական սկզբունի – ները իր ծրագրին մէջ եւ 1907ին Շթութկարտի համագումարին՝ իբրեւ հաւասարազօր անդամ ընդունուեցաւ ընկերվար. Միջազգայինին մէջ : Այս վերջինը դարձաւ կարեւոր ամպիոն մը՝ Հայկական Դատը արծարծելու համար Եւրոպայի հանրային խղճին առջեւ :

Առաջին համաշխարհային պատերազմին ա – տեն Եւրոպայի եւ մանաւանդ Միացեալ Նահանգ – ներու մէջ Հայկական Դատին չուրջ այնքան քա – րոզութիւններ կատարուեցան, որ երբ 1918ի Զի – նադադարը կնքուեցաւ եւ Հայկ. Հարցը օրակարգի վրայ դրուեցաւ, բոլորը ծանօթ էին մեր Դատին եւ կը պահանջէին, որ արդարութիւնը գործա – դրուի հայ ժողովուրդին հանդէպ : Ամբողջ Ամե –

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Պարսկաստանի իրադարձութիւնները

Պարսկաստանի վերջին անցուդարձերուն լա – ւատեղեակ օտար թղթակից մը կը գրէ.—

Պարսկաստանի արտաքին քաղաքականութեան կատարեալ փոփոխութեան իմաստը ունէին պարս – կական խորհրդարանին կողմէ պարսիկ եւ խորհր – դային առեւտրական դաշնագրին վաւերացումը, «Ամերիկայի Ձայն»ին՝ Թէհրանի ձայնասփիւռին միջոցով տարածման արգելքը, եւ Մ. Նահանգնե – րու հանդէպ նուազ բարեացակամ նկատուող կարդ մը պաշտօնական յայտարարութիւններ :

Ռուբէյի պատերազմի առաջին օրերուն, պար – սիկ բանակի ընդհ. սպայակոյտի պետ զօր. Ռազ – մարայի իշխանութեան գլուխ գալը ներմօրէն դը – նահատուեցաւ եւ նոյնիսկ դիւրացուեցաւ Մ. Նա – հանգներու կողմէ :

Արդէն, մէկ տարիէ ի վեր, երկրի տնտեսա – կան եւ ընկերային կեանքին մէջ արմատական փո – փոխութեան մը անհրաժեշտութիւնը հռչակելով, Շահը հովանաւորած էր սահմանադրական բարե – կարգութիւն մը, որուն նպատակն էր աւելի ուժեղ հեղինակութեան մը տէր դարձնել վեհապետը : Այսուհանդերձ, արքայական այս առանձնաշնորհ – ները առիթը չունեցան արտայայտուելու դէթ ընդհանուր գետնի վրայ : Ընդհակառակն, բարե – կարգութենէն վերջը գործի գլուխ եկած կառա – վարութիւնները, իրենց նախորդներէն աւելի թոյլ վերաբերում մը ունեցան :

Այս պատճառներով իսկ, Մ. Նահանգները չէին կրնար ակնկալել, որ գործի գլուխ կրնայ դալ բաւարար հեղինակութիւն մը ունեցող եւ հա – մայնավար ներքին ու արտաքին ճնշումին դի – մադրելու ի վիճակի ուժեղ կառավարութիւն մը : Անդլիացիներն ալ կը կարծէին, թէ նոր կառա – վարութիւնը պիտի կրնար անհրաժեշտ քաջութիւ – նը երեւան բերել՝ երեսփ. ժողովին եւ հանրային կարծիքին պարտադրելու համար դեռ երկու տա – րի առաջ ընդունուած նաւթային նոր համաձայնա – գիրը : Անոնք կ'ակնկալէին նաեւ, որ զօրավարը պիտի կրնայ վերջացնել՝ բրիտանական նաւթային ընկերութիւնը պարբերաբար տկարացնող գործա – դուլները : Ու տակաւին, նոր կառավարութիւնը կազմուած էր ընդհանրապէս երիտասարդ եւ անդ – լեամերիկեան կառավարութեանց համակիր տար – բերով :

Եւ սակայն, հազիւ գործի գլուխ անցած, զօր. Ռազմարա երկար եւ խորհրդաւոր բանակ – ցութեանց կը ձեռնարկէր Թէհրանի խորհրդային դեսպան Պ. Սաճիքովի հետ եւ երկու չաբաթ առաջ ալ կը հաղորդուէր արդէն պարսիկ եւ խորհրդա – յին առեւտրական համաձայնագրի մը կնքումը :

Ճիշդն ըսելով, այս համաձայնագիրը իրա – կան փոփոխութիւն մը չէր մտցներ երկու երկիր – ներու պաշտօնական յարաբերութեանց մէջ : Եր – կարաձգելով 1940ի համաձայնագիրը, նոր կըն – քուածը կը նախատեսէր բրինձի, բամպակի, ձգա – խէժի, չոր միրգերու եւ հանրաբար նաեւ ծիա – խոտի Պարսկաստանէն արտածումը : Այս նիւթե – րը կ'արտադրուին մանաւանդ Ատրպատականի եւ Մազանտարանի չրջաններուն մէջ, ուր վերջին ե – րեք տարիներուն բերքը զգալի կերպով պակասած էր : Մ. Միւութիւնը կ'ընդունէր այս մատուցումը նպաստաւոր դիներով եւ փոխարէնը յանձնառու կ'ըլլար ղրկելու երկաթ, էրեդիւս եւ երկրագործ – ծական մեքենաներ, որոնք պիտի նպաստէին երկ – րի հիւսիսային նահանգներու զարդացման : Տաուին մէջ, ուրեմն, եղածը զուտ առեւտրական գործառ – նութիւն մըն էր :

Համաձայնագրի կնքումը բացայայտ գոհու – նակութեամբ մը ընդունուեցաւ երկրին եւ մանա – ւանդ հիւսիսային չրջանին մէջ : Ատրպատականի կարդ մը վայրերուն մէջ մինչեւ իսկ դրօշազար – դում կատարուեցաւ :

Պարսկաստանը, որ աւանդօրէն կը վառէ հա – ւասարակշռութեան քաղաքականութիւն մը սլա – ւական աշխարհի եւ Անկլօսաքսոններու միջեւ, ու – նական աշխարհի եւ Անկլօսաքսոններու միջեւ, ու – րախ միայն կրնար ըլլալ այս իրողութեամբ : Ըա – ճախ կը մոռնանք, որ այս երկիրը 2500 քիլմ. երկարութեամբ հասարակաց սահման մը ունի Մ. Միութեան հետ : Այնպէս որ հոդեկան հանդար – տութեան չրջան մը յաջորդեց վերջին տարիներու մտահոդութիւններուն : Թուսերը ազատ արձակե – ցին սահմանային բախումներու ընթացքին դերի բռնուած պարսիկ սպաները եւ ծրագրուեցաւ յանձնախումբեր ստեղծել, սահմանային վէճերը կարդադրելու համար :

Միաժամանակ Ռազմարայի կառավարութիւնը մեղմացուց «Թուտէհ» համայնավարասէր կու – սակցութեան դէմ ձեռք առնուած խստութիւնները : Բեկուեցաւ վճիռը այս կուսակցութեան պատկա – նող 11 դեկավարներուն, որոնք տաժանակիր աշ – խատանքի դատապարտուած էին եւ բանտարկեալ – ները Թէհրան փոխադրուեցան, որպէսզի վերա – քննուի իրենց դատավարութիւնը : Կը թուի նոյն – իսկ, թէ իշխանութիւնները զոցած են իրենց աչ – քերը կարդ մը ստորեկրեայ գործերուն դէմ «Թու – տէհ» կուսակցութեան, որ, հակառակ օրէնքէ դուրս հռչակուած ըլլալուն, բնաւ չէ դադրած զգալի աղդեցութիւն մը գործելէ զանդուածներու վրայ :

Կարելի է հետեւաբար հասկնալ, թէ ինչո՛ւ ընդունելի նկատուեցաւ պարսիկ եւ խորհրդային յարաբերութեանց բարելաւման այս փաստը :

Քաղաքական նշանակութեամբ կարդ մը զո – հացումներ տալով Մ. Միութեան, Պարսիկ վա – րիչները ապահովաբար կ'ակնկալէին ի փոխարէն առանձնաշնորհեալ անջատողական չարժման մեղմացումը ներքին ճակատին վրայ եւ այսպէսով, քիչ վնա – սով անխախտ պահել երկրին ընկերային կարգու – սարքը : Կը չհէին միանգամայն որոշ ժողովրդա – կանութիւն մը, վերակսելով հաւասարակշռու – թեան դարաւոր քաղաքականութիւնը, պետու – թիւն մը ուրիշ պետութեան մը դէմ — այս պա – րադային Ռուսիան Ամերիկայի դէմ խաղցնելով :

Թէհրանի վարիչներուն այս տրամադրու – թիւնները բաւական լաւ կը ներդաշնակուին եր – րորդ դերակատարի մը՝ Մեծն Բրիտանիոյ չահե – րուն հետ : Պատերազմի վերջաւորութենէն ի վեր կարդ մը ամերիկեան ընկերակցութեանց դործառ – նութիւնները Իրանի մէջ կը սպառնային նաւթի բրիտանական մենաշնորհին : Միւս կողմէ այս չա – հերը խոցելի էին Թէհրանի կատաղօրէն հակառուս քաղաքականութեան հակահարուածներէն : Եւ, Մ. Միութեան դէմ տեւական թշնամութեամբ տո – դորուած չըլլալը հաստատած կառավարութիւն մը միայն պիտի կրնար բաւական հեղինակութիւն ունենալ, Անդլօ-Իրանեան ընկերութեան չանկա – ցած նաւթային համաձայնութիւնը պարտադրելու համար :

Ու ահա, անցեալները, Ռազմարայի կառա – վարութիւնը, երեսփ. ժողովին ներկայացուց այդ նշանաւոր համաձայնագիրը, որուն համաձայն, կը բարձրացուէին ընկերութեան վճարած հողա – տուրքի սակերը եւ փոխարէն ընկերութիւնը կը ստանար այն հատաստիքը, թէ մենաշնորհը ի զո – րու պիտի ըլլայ մինչեւ դարուս վերջը :

Բայց, մամուլի եւ մասնաւորաբար «Տարիա»

րիկան, գլխաւորութեամբ իր նախագահ Ուուտ – րօ Ուիլսընին ախոյեան էր դարձած Հայկ. Դա – տին :

1918 Մայիս 28էն սկսեալ, Դաշնակցութիւնը անկախ Հայաստանի կառավարութիւն դարձած կատարեց բազմաթիւ քաղաքական աշխատանքներ պետական գետնի վրայ :

Իր ամէնէն մեծ յաջողութիւնն էր ստորա – գրութիւնը Սեւրի Դաշնագրին՝ 1920 Օգոստոս 10ին՝ Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահ Ա. Ահարոնեանի կողմէ : Սեւրի դաշնագիրը թէ թըշ – նամիին եւ թէ բարեկամին պաշտօնապէս ճանչ – ցընել կուտար Հայաստանի անկախութիւնը, մա – նաւանդ կը նուիրագործէր Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի գաղափարը :

Այս դաշնագիրը ուրացան Թուրքն ու Ռուսը եւ անոնց հայ մունետիկները արտասահմանի մէջ : Դաշնակցութիւնն էր որ ամբողջ քառորդ դար տէր կանդնեցաւ այդ դաշնագրին, մինչեւ որ 1945ին, Դաշնակիցներու յաղթանակի վաղորդայնին, մեր հակառակորդները, վերջէն տրուած հրամանի մը վրայ, փոչիներու տակէն դուրս հանեցին գայն եւ միացան մեղի հետ՝ Միացեալ Հայաստան պահան – ջելու համար :

Այսօր այլեւս չեն խօսիր Հայկ. Դատէ, Հա – յաստանի սահմաններու ընդարձակման մասին, չարժման մէջ դնելէ եռք ամենայն Հայոց կաթո – ղիկոսէն սկսեալ ամէն դոյնի «Ազգ. Ձակատներն ու «Ազգ. Խորհուրդ»ները : Վերստեղծուած է մ'ան կացութիւնը՝ որ կար ամբողջ քառորդ դար, 1920էն մինչեւ 1945, երբ «արկածախնդիր» կը կո – չէին Սեւրի դաշնագրի եւ Հայաստանի սահման – ներու ընդարձակման մասին խօսողները : Ու 25 տարի չարունակ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնն էր, որ կը հետապնդէր «Հայկ. Դատ»ը իր մամուլով, իր բեմերով եւ միջազգային չրջանակներու մօտ կա – տարած իր դիմումներով :

Այսօր զարձեալ, երբ բոլորը դասալիք եղած են, հրապարակին վրայ մնացած է միայն Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, հաւատարիմ իր կոչումին, իբրեւ արտայայտիչը հայ ժողովուրդի ազատա – տենչ եւ հայրենասիրական ձգտումներուն :

Եւ իր 60ամեակի այս հանդիսաւոր տօնակա – տարութեան առթիւ հրապարակաւ եւ ի լուր աչ – խարհի կը յայտարարէ թէ՝ պիտի չարունակէ տէր կանդնել «Հայկ. Դատին» եւ պիտի չլքէ զայն՝ մինչեւ նոր լիակատար իրականացումը, այսինքն Միացեալ, Ազատ ու Անկախ Հայաստանի ստեղ – ծումը : Կեցցէ՛ հայ ժողովուրդը, կեցցէ՛ Հայաս – տան, կեցցէ՛ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը :

եւ «Պախթիար» թերթերու բացառաբար թունաւոր պայքարին առջեւ, որուն ուժ տուին երիտասարդութիւնն ու կարդ մը երեսփոխաններ, համաձայնադիրը ուսումնասիրելու նպատակով կազմուած խորհրդարանական յանձնախումբը, իր 18 անդամներու մէջ ամբաձայնութեամբ արտայայտուեցաւ նոր վաւերացման դէմ :

Պարսկական այս օրինակը ցոյց տուաւ մինչեւ այսօր, որ մեծ պետութեանց հետ ամուրդի ձեւով վարուելը արդիւնք մը չապահովեր : Մ. Նահանգներու խոստացած 200 միլիոն տոլարի փոխարտուութիւնը յանձնեցաւ 25 միլիոն տոլար արժէքով զէնքերու առաքման : Ասիկա, Ամերիկայի ուղղուած պարսկական դանդատներէն մէկն է եւ Շահն իսկ բաւ, որ ղրկուած այդ զէնքերը բոլորովին հին բաներ էին : Անգլեւիրանեան ընկերութեան հետ կնքուած նոր համաձայնագրով յանձնուելիք հողատուրքի յաւելուածական գումարը — 40 հազար սթերլին — չվճարուեցաւ շատ իրաւամբ : Եւ վերջապէս տակաւին պարզ չէ, թէ Մ. Միութեան հետ կնքուած առեւտրական դաշնագիրը ի գօրու պիտի ըլլա՞յ եւ Մոսկուայի կառավարութիւնն ալ պիտի վճարէ՞ իր պատերազմի պարտքերը :

Արդ, երկրի ելմտական կացութիւնը ծանր է : Եօթնամեայ ծրագրի վարչական նախապատրաստութեանց մէջ կլանուեցաւ 18 միլիոն տոլարի պահեստի գումարը, ըստ երեւոյթին առանց դրական արդիւնքներու : Դրամի արժէզրկումն ու անդործութիւնը չեն նուազած : Կալուածային ու ընկերային ոչ մէկ բարեկարգութիւն կատարուած է : Վարչական մեքենայի մաքրագործումը, որ այնքան մեծ աղմուկով յայտարարուեցաւ, մեռեալ տառ մնաց : Ամէն մէկը առիթ մը գտաւ այդ առթիւ մաքրելու իր անձնական հաշիւները, մատնելով իր քաղաքական հակառակորդները, վաւերական կեղծարարներու եւ կաշառակերներու կարգին :

Դեռ վերջերս, Շահը, «Ռոյթէր» գործակալութեան յայտարարեց, թէ ամերիկեան խոստումները զատարկ դուրս եկան եւ ասիկէ վերջ դժուար է նոր օգնութիւն մը ակնկալել Մ. Նահանգներէն : Ասիկա ձեւ մըն էր պատասխանելու այն նուազ փաղաքշական յայտարարութեանց, որոնք վերագրուած էին դեսպան կրէյտիին եւ ուղղուած վեհապետին :

Դեսպանը այժմ Ուաշինկթըն կը զտնուի խորհրդակցութեանց համար : Պիտի վերադառնա՞յ այս անգամ դրամով եւ մանաւանդ ծրագրով մը : Շատ հաւանական է, որովհետեւ Իրան կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ պղտ պատերազմի ճատրակի խաղին մէջ եւ Մ. Նահանգները չեն կրնար չհետաքրքրուիլ այս երկրով : Պէտք է սակայն ընդունիլ, թէ ամերիկեան վարանումները մասամբ արդարանալի են : Մինչեւ հիմա վստահելի եւ կարող պարսիկ պաշտօնատար մը չգտնուեցաւ, որ պէտք թելադրութիւնները ընէր, անհրաժեշտ բարեկարգութիւնները իրագործելու համար :

Չէ կարելի դիտնալ, թէ ինչպէս պիտի իրագործուի վերականգնումը, այնքան առեն որ այս խեղճութիւնը կը տիրէ : Եթէ երկարի այս վիճակը, շատ չանցած, օգտուող մէկ կողմը միայն պիտի ըլլայ եւ այս անգամ, իրապէս, այդ օգտուողը պիտի ըլլայ Ռուսը :

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՀԱՐԱՒԱՑԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ (Ցառաջ).— Նոյեմբեր 4ի շաբաթ գիշերը, Հայ Կեդրոնի ընդարձակ սրահին մէջ տօնուեցաւ Հ. Ը. Դաշնակցութեան վաթսունամեակը, ի ներկայութեան նմանը չտեսնուած հոծ բազմութեան մը, որ քաղաքէն, արուարձաններէն եւ հեռաւոր գիւղերէ եկած լեցուցած էր հանդիսավայրը : Այր, կին, մանուկ, երիտասարդ ու ծեր, բոլորը խռնուած էին Հայ Կեդրոնը, լսելու եւ ապրելու համար, իրենց կեանքին ու իրենց պաշտած կուսակցութեան փառաւոր պատմութիւնը :

Բեմին վրայ չինուած խորհրդաւոր խորանի մը մէջ, ելեկտրական եռագոյն լոյսերու տակ զետեղուած էին կուսակցութեան հիմնադիր երրորդութեան մեծադիր նկարները : Բանախօսներ, արտասանողներ, երգողներ, բոլորն ալ պանծացուցին Դաշնակցութեան փառքը կերտած հերոսները, իսկ սրահին մէջ խռնուած բազմութիւնը, խանդավառ ծափերով ողջունեց զանոնք :

Կուսակցական ղեկավար մարմնի որոշումով հանդիսութիւններ տեղի ունեցան նաեւ Գորտոպայի, Ուրուկուէյի մայրաքաղաք Մոնթէվիդէոյի եւ Պրազիլիոյ Ս. Բաւլո քաղաքին մէջ : Բանախօսեցին ընկերներ Տիգրան Ալադեան, Ս. Թորդումեան եւ դերասան Մ. Մարութեան : Տեղական թղթակիցները կը հաղորդեն, թէ բոլոր վայրերու մէջ հանդիսութիւններ տեղի ունեցած են մեծ չուքով ու խանդավառութեամբ :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ.— Նոյեմբեր 26ին տեղի ունեցաւ Հայ Կեդրոնի «Արսլանեան» վարժարանի տարեկան հանդէսը, հինգ երկսեռ չբջանաւարտներու վկայականներու եւ մրցանակներու բաշխումով : Վարժարանի տնօրէնը ընկեր Վարդան Գէորգեան խօսեցաւ «Հուսկ Բանք»ը եւ այս առթիւ ալ պարզեց գպրոցի անմխիթար վիճակը : Վարժարանը ունի 4 ուսուցիչ – ուսուցչուհիներ միայն 140 երկսեռ աշակերտներու համար, ինչ որ անբաւարար է, որովհետեւ չատ քիչ ժամանակ կ'ունենան հայերէնէ դատ այլ նիւթերով զբաղելու : Խօսեցաւ նաեւ Գարեգին արքեպիսկոպոս Խաչատուրեան, խրատելով ընթացքը ուսուցիչները, քաջալերելով կրթական պաշտօնեաները եւ պարտաճանաչութեան հրաւէր կարդալով ներկաներուն :

Ողբալի է իրապէս, որ հարիւրաւոր միլիոնատէրներ համրող այս գաղութին մէջ, ուսումնականները մարմինը կը տառապի նիւթական միջոցներու պակասէն : Պատճառը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ փոխադարձ հակամարտութիւններն ու չար նախանձը, որոնք միշտ կրծած են մեր կենսունակութիւնը :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՍՏԱՅԱՆՔ

ԵՐԲ ԵՐԿԻՆՔԸ ԱՆՈՂՈՔ է (վէպ) հայ ժողովրդական կեանքէ, նշոյլներ անհետացող մեր աշխարհէն : Գրեց՝ Գաբրիէլ Թազտրեան : Տպ. Ա-ղեքսանդրիա : Գին 2 տոլար : Հասցէ.— Souk el Canto, No. 5, Alexandrie (Egypte) :

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՍԱՐՈՑԵԱՆԻ ԹԱՏՐՈՆԸ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

Սարոյեանի թատրոնը դեռ քանի մը շաբաթ առաջ անծանօթ էր Ֆրանսախօս հասարակութեան : Եթէ մինչեւ այսօր թարգմանուած են քանի մը գործեր, վէպ կամ նորավէպ, նոր է որ Սարոյեան կը ներկայանայ մեզի իբրեւ թատերագիր :

Առաջին անգամ, մօտ երկու ամիս առաջ էր որ, ինչպէս գրած էինք, Պրիւսէլի մէջ կը ներկայացուէր իր «Մեր կեանքին ժամանակը» (The Time of our Life) : Այսօր Ֆրանսական ձայնասփիւռն է որ կը հրամցնէ իր մէկ ուրիշ գործը — «Սիրտս Հայլանտներուն մէջ է» (My heart's in the Highlands) :

Այս խաղին ներկայացումը մասնաւորաբար շահեկան է, քանի որ կը ներկայացնէ հայ ընտանիք մը կորսուած Գալիֆորնիոյ խորերը, հայր մը՝ բանաստեղծ, տղայ մը՝ 10—12 տարեկան, բայց մասնաւորապէս առանց տարիքի, ինչպէս կը մատնանշէ հեղինակը, եւ մեծ մայրը՝ որ միայն հայերէն կը խօսի եւ որուն դերը երկու չաբաթ առաջ հայ տիկին մը ներկայացուց Chaîne Nationaleի վրայ :

Խաղը չունի էնթրիկ եւ սակայն յաջող գործ մըն է թատերական իսկ իմաստով :

Սարոյեան բացառիկ կարողութիւնը ունի յուզելու իր պարզութեամբ, իր մարդկային ոճով : Ան, մէկ բառով, մէկ կարճ նախադասութիւնով, մէկ հարցումով կ'արտայայտէ ամբողջ կեանք մը, ամբողջ իտէալ մը, ամբողջ ազգի մը թափառականի վիճակը :

Պատեհութիւնը ունեցանք տեսնելու Ձայնասփիւռին ստացած նամակները այս ներկայացման առթիւ : Եւ, որքան հաճելի է տեսնել, թէ Ֆրանսայի չորս անկիւններէն եւ բոլոր խաւերէ ունկնդիրներ անկեղծ խանդավառութեամբ կ'արտայայտուէին Սարոյեանի մասին եւ ոմանք տեղեկութիւններ կ'ուզէին հեղինակին չուրջ : Այս բազմաթիւ նամակներուն մէջ կար նաեւ Հայու մը չատ շահեկան երկտողը :

Michel Vitold որ առաջին առթիւ Ձայնասփիւռով ներկայացուց այս խաղը, Ցունուար 15էն սկսեալ պիտի տայ զայն փարիզեան բեմի մը վրայ : Այս մասին աւելի տեղեկութիւններ կուտանք յառաջիկային մեր ընթերցողներուն, այն վստահութեամբ, որ հայ հասարակութիւնն ալ պիտի հետաքրքրուի եւ քաջալերէ օտար թատերախումբը, որ, ի դին նիւթական զոհողութիւններու, ֆրանսացի հասարակութեան կը ներկայացնէ հայ հեղինակ մը :

Ա.

ԳՈՑԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑԸ

Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կը խնդրէ Ֆրանսայի բոլոր շրջաններուն Նոր Սերունդի վարչութիւններէն օրացոյցը ստանալու համար դիմել Ա. Պետիկեանի, 7 rue Berlioz, Մարսէյլ :

Մարսէյլի շրջանին բոլոր մարմինները պէտք է դիմեն ամէն երկուշաբթի իրիկուն ժամը 7էն մինչեւ 9 : Օրացոյցին գինն է 150 ֆրանք :

«ԾԱՒԱԶԻ ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերմաներէնէ դեսպանատան կցորդ ՄՈՑԶԻՇ)

Ը. ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ

Բարեբախտաբար չարտասանեց իր այս դատաստանը : Կատաղութենէն պիտի պայթէի, որովհետեւ կատակելու տրամադրութիւն բնաւ չունէի այդ առտուն :

Մոռնալու համար յղնութիւնս, բացի պայուսակս եւ սկսայ թղթատել 52 լուսանկարները : Այնպէս մը ըրի, որ Օբիորդ Ռօզը չտեսնէ թանկագին աւարը, բայց այս պարագան ալ աւելի արծարծեց իր հետաքրքրութիւնը :

— Ինծի նայեցէք, շատ կարեւոր բան մըն է կ'երեւի, որպէսզի այսքան կանուխ անհանգիստ ընէք դեսպանը : Ի՞նչ ունիք ձեր պայուսակին մէջ :

Եւ յայտնապէս կը նայէր իմ կողմս :

— Քու պարկեշտ աչքերուդ յարմար չեն, փոքրիկ Ռօզա, մերկութիւններ, միմիայն մերկութիւններ կերպով մը, իրականութիւնն է որ իր բնական վիճակով լուսանկարուած է :

— Ա... չէ՞ք ամչնար ...

Եւ չարունակեց անհաճոյ բաներ ըսել ինծի, բայց մտիկ չէի ըներ այլեւս :

Սրտնեղութենէս, բայց նաեւ իբրեւ զգուշութիւն, կը համրէի համբաւաւոր պատկերները ... 47 ...

Շաղակրատելով զուարճացուցեր էր զիս անիծեալ հետաքրքիրը ... 49 ...

Բայց կարելի բան չէր, դեռ կէս ժամ առաջ 52 հատ էին անոնք գրասեղանիս վրայ : Դանդաղօրէն պէտք էր վերսկսիլ համրելը : Բայց միշտ 51 հատի վրայ կը մնայի :

— Օրիորդ Ռօզ, եկէք, խնդրեմ, օգնեցէք ինծի :

Մօտեցաւ :

— Համեցէք համրել, բայց չըլլայ որ միւս կողմը դարձնէք լուսանկարները :

Հնազանդեցաւ : Անճկութեամբ կեցած էի իր մօտ :

Քեռոյ անհաճոյ զգացում մը հետզհետէ համնցաւ մտքիս մէջ ... : 51 ... ուրեմն պէտք է որ ...

Ասօքա չաւարտեցի, սիրտս կանգ առաւ յանկարծ. ո՞ւր ձգեր էի 52րդ պատկերը : Ձամբու ընթացքին կորնցուցեր էի ապահովաբար գրասեղեակիս եւ դեսպանատան միջեւ :

Աւր պայուսակը թեւիս տակ, առանց զոգելու զայն, լայն սեղմելով թեւիս տակ : Բացի դուռը, չորսական հատ ցատկեցի սանդուղներէն վար : Ձամբու ընթացքին, գլխաւոր չէնքին դրան մէջ, դրեթէ զարնուեցայ դեսպանին : Բան մը չըսի ի-րեն, ոչ իսկ բարեւ մը տուի : Մէկ ոստումով իջայ վերջին աստիճաններէն եւ հազիւ թէ նկատեցի թէ Հեռ Ֆօն Փափէն կը նայէր ինծի, կաթսա չանթահար :

Պարտէզին մէջ, նոյն ճամբան առնելով նայեցայ ամէն կողմ. ոչինչ. ակնթարթի մը մէջ գրասենեակս էի. քարտուղարուհիս խաղաղօրէն տեղաւորուած էր իր գրամեքենային առջեւ :

— Բան մը չե՞մ ձգած սեղանին վրայ, յուշանկար մը ... :

— Ոչ, ոչինչ տեսայ :

Բացի դարանները, չորս ոտքի վրայ քալեցի գրասեղանին տակ, վերցուցի դորգը, չկար ու չկար : «Այս անգամ կորսուած եմ» :

— Ի՞նչպէս, ըսաւ քարտուղարուհիս :

Կ'երեւի բարձրաձայն խօսեր էի, ամբողջ մարմնով դողալով, վազեցի դէպի դուռը : Գողութեան հարց չէր կրնար ծագիլ, պարզապէս կորսընցուցած էի լուսանկարը, կորսնցուցած էի դեսպանին սպասման սենեակին ու իմ գրասենեակիս միջեւ : Մէկը գտած ըլլալու էր թանկագին թուղթը : Վայ ինծի, եթէ ինկած ըլլար ձեռքերու մէջ, որոնց չէր սահմանուած : Պէտք եղածէն աւելի բացայայտ էր անոր լեզուն. ինծի կը մնար անմիջապէս լուր տալ դեսպանին :

« Կարգի դնենք. պարտականութիւնը ամէն բանէ առաջ», մրմնջեց խիղճս : «Ձճապարէ օրիորդ մը հանել պակասածին տեղը, կ'ըսէ, երկրորդ մը եւս : Քանի մը քայլ եւս, եւ տուած էի որոշումս : Վերադարձայ դեսպանատուն, բայց կատաղութեան յատկացուած լայն ճամբան մտնելէ առաջ, վերջին անգամ մըն ալ չուրջս նայեցայ :

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ԾԱՒԱԶ»Լ

կրնանք ապահովել մեր պատրաստութիւնը, զոր բոլորս ալ կ'ուզենք գլուխ հանել Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան համար »:

Կէսօրէ վերջ դումարուած արտաքին եւ պաշտպանութեան նախարարներու խառն նիստին նախագահեց Պլէժիոյ արտաքին նախարարը Պ. Վան Զէլանտ, որ ըսաւ.— « Պահը արտակարգ – րէն ծանրակշիռ է: Կը ձայնակցիմ Պ. Փէյսի կո – չին: Մենք բոլորս ոչ մէկ ժամանակ պէտք է կոր – սընցնենք ընդհանուր ճիգերով իրականացնելու համար այն ուժը, որու պաշտպանութեան տակ, մեր ժողովուրդները պիտի կրնան ապրիլ խաղա – ղութեան մէջ»:

ՋԻՆԱԴԱԴԱՐԻ ՀԱՐՑԸ ԱՆԵԼԻ ՄԷՋ

ՄԱԿի կողմէ ընտրուած քորէական դիմադա – դարի յանձնախումբը, մանրամասն զեկուցում մը տուաւ քաղաքական յանձնախումբին, ցարդ կա – տարած իր ձեռնարկներուն մասին: Ձին հաստա – տեալ պատուիրակութիւնը յայտարարած է, թէ զինադադարի մը շուրջ բանակցելու համար լիա – զօրութիւնները չունի եւ առաջարկը յղած է Փեքինի կառավարութեան: Յանձնախումբը խնդրած է նոր հանդիպում մը ունենալ չին պատուիրակութեան հետ, բայց այս վերջինը ընթացք չէ տուած խնդ – րանքին: Մինչեւ իսկ առաջարկած է բանակցել այս մասին Փեքինի մէջ կամ ուրիշ որեւէ տեղ, զոր յարմար կը դտնեն չին հաստատութիւնները: Քաղաքական յանձնախումբը երկարաձգէց զինա – դադարի յանձնախումբին գոյութեան պայմանա – ժամը, առանց ընթացք տալու Պ. Մալիքի պա – հանջներուն, Մայր. Արեւելքի այլ հարցերը քննե – լու մասին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆՈՐ ԿՈՄԻՆՓՈՐՄ մը պիտի կազմուի Արեւ – մըտեան Եւրոպայի «ղրամատիրական երկիրներ – րուն» մէջ գործելու համար: Այս կազմակերպու – թիւնը անկախ պիտի ըլլայ բուն Կոմինֆորմէն, որուն կեդրոնը կը դտնուի Պուքրէշի մէջ:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ մէջ վերջին քանի մը ա – միսներու ընթացքին ձերբակալուած եւ կեդրո – նացման կայաններու մէջ բանտարկուած են 7 — 800 եկեղեցականներ:

ՄԱՍԱՉՈՍ ՍԹԱԼԻՆ միաձայնութեամբ ան – դամ ընտրուած է Մոսկուայի Սովետին: Քուէար – կելու իրաւունք ունեցող քաղաքացիներու թիւէն աւելի քուէ ստացած է ան, նկատի ունենալով որ ընտրութեան օրը Մոսկուայէն անցնող այլ քա – ղաքներու բնակիչներն ալ քուէարկած են անոր ի նպաստ:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ պետական դրամատան տնօրէն նշանակուեցաւ խորհրդային քաղաքացի Քուզմէ – ցով, օգնական ունենալով ուրիշ երեք խորհրդա – կաններ, որոնք նոյնպէս խորհրդային քաղաքա – ցիներ են:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլէն Այրի Տիկին Լ – ւիզ Փափազեան եւ զաւակը Միհրան, իրենց խորին երախտագիտութիւնը կը յայտնեն Տօքթ. Տիկիր – եանի, որ իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր երկարատեւ հիւանդութեան ընթացքին անչահա – խնդիր նուիրումով մը իր բժիշկի եւ հարազատի մը նկատմամբ եւ բարոյական անզնահատելի օ – ժանդակութիւնը բերաւ:

Նաեւ իրենց չնորհակալութիւնները բոլոր ա – նոնց, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով կամ գրա – ւոր ցաւակցութիւններ յայտնեցին իրենց սիրեց – եալին մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Դեկ – տեմբեր 10ին:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ-ԲՈՑԾ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

ՆՈՑԵՄԲԵՐ, թիւ 119: Բովանդակութիւն.— Անքնութեան դէմ (Տօքթ. Այվազեան).— Ի՞նչպէս զաւակ կ'առնէին (Տօքթ. Սմսարեան).— Բարձր կրունկով կօշիկները (Տօքթ. Տէրէք).— Թոքախ – տի մասին գիրք մը (Շ. Նարդունի).— Բժշկ. աշխարհագրութիւն Հայաստանի (Գ. Յարութիւն – եան).— Մտաւորականներուն համար (Տօքթ. Գալուստեան).— Քրիստոնէութիւնը կնոջ հան – դէպ (Ազատանի).— Երկար ապրելու համար ըստ Պոկոմոլէցի (Քաղհան).— Հարցումներ (Խմբ.):

Տարեկան բաժնեգինը Ֆրանսա 600 ֆրանք, արտասահման 750 ֆրանք: Հատով չի ծախուիր: Դիմել 17 rue Damesme, Փարիզ:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զարեհ Մուրաֆեան

Galerie André Weil, 26 Ave. Matignon, Tél. Ely. 55-11: Մինչեւ Դեկտեմբեր 30, ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18, բացի կիրակի օրերէն:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՅՕԱՍԵԱԿԸ

Նիսի մէջ

Այս կիրակի 24 Դեկտեմբեր:
Կը խօսի ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Կապոյտ Խաչի 40ամեակը Լիոնի մէջ

Կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին, մասնաւոր պատրաստու – թեամբ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, Salle Rameau-ի մէջ:

Կը նախագահէ՝ Տիկ. Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Կը խօսին՝ Տիկ. ՏԻՐՈՒՀԻ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ՇԱՒԱՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Փարիզէն հրաւիրուած Օր. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Տիկին ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ (երգ), Օր. Ա. ԹՈՒԹԼԵԱՆ եւ Պ. ԲԱՐՍԵՂ ԽՐԻՄԵԱՆ (արտասանութիւն), օրիորդներ ՍԱՂԱԹԼԱՆ եւ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ (դաշնակ): Կը ներկայացուի « Ա – նուշ»էն պատկերներ, մասնակցութեամբ տիկին ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆի (Անուշ):

ԱՑՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Փարիզի Ժանթիլիի արուարձանին մէջ, Օր. Մարի Սարգիսեանի եւ Պ. Գեղամ Ոսկանեանի նը – շանախօսութեան առթիւ, ի նպաստ Այնճարի «Յա – ռաջ» վարժարանին հաւաքուած է 8200 ֆրանք: Նուիրատուներու ցանկը յաջորդով:

× Միեւնոյն նպատակին՝ Փարիզէն տիկին Ա. Մինասեան կը նուիրէ հազար ֆրանք եւ ընկ. Հայ – կազունի՝ 500 ֆրանք:

ՎԷՊԵՐԱՆՆԵՐՈՒ ՅՈՆՏԻՆ.— Ընկեր Հայկա – զունի հազար ֆրանք կը նուիրէ Հ. Յ. Դ. Վէպ. Ֆոնտին, Դաշնակցութեան 60ամեակին առթիւ: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէի կողմէ:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Վարանդեան խում – բի «Անդրանիկ» թատերախումբը, կը ներկայա – ցընէ այս կիրակի երեկոյեան ժամը 8.30ին, Զի – վանիի ԱՇՈՒՂ ՂԱՐԻՊը: Պիվէր Պ. Տէյիրմէնճեա – նի սրահին մէջ (Au Tam Tam): Մուտքը ազատ է

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Սէրք – լը Կաթոլիկ սրահին մէջ: Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կաթ. Խաչի: Կը մասնակցին իր երեք ղպրոց – ներու 120 աշակերտները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մանուկներու կողմէ պիտի ներկայացուին երկու մանկական թատերզուքիւններ: Խմբերգ, արտասանութիւն եւ զանազան մանկական խաղեր: Աւանդական կա – դանդ Պապան Նուէրներ պիտի բաժնէ բոլոր մա – նուկներուն:

ՄԱՐՍԻԼԻԱՀԱՑԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ՀԱՄԱԽՍՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

պարահանդէսին, 951, Յունուար 27ին, Clubի դե – ղեցիկ սրահներուն մէջ:

ԼԻԼԱՆ եւ իր Reveillonները

ԱՑՆՐԱՆ ՀԱՃԵԼԻ՛, ԱՑՆՐԱՆ ԶՈՒՄՐԹ

Այս տարի եւս ապահովուած են իր յաճախորդ – ներուն համար,

24 ԴԵԿՏ.ի եւ 31 ԴԵԿՏ.ի գիշերները

Ուրեմն պատրաստուեցէք:

ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱԶՆԻԻ ԳԻՆԻ – ՆԵՐ, ՓՐՓՐԱԴԷԶ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆԵՐ:

Երգ, պար, զաւեչ ՍՕՆԻԱ ԴԱՐԱԳԱՇԷ մաս – նակցութեամբ ուսի ՓԷՐՄԷԶԻ:

Լաւագոյն սպասարկութեամբ մը ձեր տրա – մադրութեան տակ է:

Հեռաձայնեցէք եւ ապահովեցէք ձեր սեղանները 24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

Դերձակներուն

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿի ԳԻՆԵՐՈՎ ՓՈՓՐԱՓԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԸՆ

թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝

ETS. ALLIANCE
63 Rue de Maubeuge
Métro Poissonnière Հեռ. Tru. 12.05

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջանային կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի բոլոր ընկերները այս երկուշաբթի ժամը 8ին «Ահարոն – եան» ակումբը: Զեկոյց Կ. Կոմիտէի ընկերներու: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՑԻ Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի եւ արուարձաններու բոլոր մարմինները, այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին, Cadet սրճարանի վերնայարկը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբ – թի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթ՝ «Մեքենային քաղաքակրթութիւնը եւ իր ազդեցութիւնը հայ մշակոյթին վրայ»: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ.— Այս հինգշաբթի, ժա – մը 5ին Պ. Ա. Զօպանեան պիտի կատարէ իր հե – թեւական դասախօսութիւնը Սիթէ Իւնիվէրսիթէրի Հայ Ուս. Տան մէջ, 57 Պուլվար Ժուրտան: Նիւ – թը պիտի ըլլայ նորէն «Հայ բանաւոր բանաստեղ – ծութիւնը՝ հայ դրի գիւտէն առաջ: Մուտքը ա – զատ է:

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ.— Խումբ մը հայ ե – րիտասարդներու կողմէ հրաւիրուած է վիճաբա – նական դասախօսութեան մը, որուն նիւթը պիտի ըլլայ Սփիւռքի Հայոց կարելիութիւնները: Կը խո – սի Պ. ՎՐԱՄ ԳՈՒՐՈՒՄՃԵԱՆ: «Ինչ են Ազգա – պահպանման կարելիութիւնները հայկական «Սփիւռքին մէջ», նիւթին շուրջ այս հինգշաբթի ե – րեկոյ ժամը 8.30ին Սօսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ, 28 rue Serpente, մէթրօ Օտէոն:

«Յառաջ»ի միջոցաւ Նուպարի կողմէ փրն – տուած Խինճիկեան Աւետիս Խաչերանը (Տիկին Սողոմոնեանի հօրաքրոջ որդին) երկու տարի ա – ռաջ քանհէոէն մեռած է Նիւ Եորքի մէջ:

ԾԱՆՕԹ ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ

Այս շաբաթ գիշեր Սէվրանի մէջ կը ներկայացնէ՝

ՂԱՐԱՔԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Միեւնոյն խաղը կը բեմադրուի Յունուար 13 – ին Պիսէթրի «Փաթրոնաժ»ի սրահը եւ Յունուար 14ին՝ Ալֆորվիլի քաղաքապետարանի սրահը:

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բնակարան մը Իսիի մէջ, երկու սենեակ խո – հանոց, մառան, ջուր, էլեկտրականութիւն, վերմակաղ, կ'ուզուի փոխանակել նման բնակա – րանի մը, կամ աւելի ընդարձակի մը հետ Լիոնի եւ մօտակայ արուարձաններուն մէջ:

Գրել M. Pachabezian-ի, 17 rue Aristide Briand, Իսի լէ Մուլինօ, (Seine):

ՅՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴԻ

ՁԵՐ ՆՈՒԻՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս նաեւ նշանախօսութիւններու եւ ա – մուսնութիւններու առթիւ անվարան դիմեցէք ժամադրած եւ գոհարավաճառ՝

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

261 Fbg. St. Martin, PARIS (10)

Ջուլիցերիական ժամացոյցներու, գոհարե – ղէններու, ոսկեղէն զարդեղէններու եւ արծաթե – ղէններու ճոխ ու այլազան մթերք մը, պիտի ու – նենաք ձեր ճաշակին համաձայն:

Մասնաւոր զեղչ հայ յաճախորդներու համար:
Հեռաձայն Nord 60 - - 69
Métro Louis Blanc կամ Stalingrad

ՍԱՍՈՒՆԻ ՁԱՇԱՐԱՆԻՆ

ՅՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴԻ

REVEILLONՆԵՐԸ

Գիտէք որ միշտ զուարթ եւ ընտանեկան մթե – նոլորտի մը մէջ տեղի կ'ունենան:

Ուրեմն մի տատամսիք: Գացէք կիրակի գի – շեր Դեկտեմբեր 24ին եւ Դեկտեմբեր 31ին՝

31 Rue d'Alexandrie
Métro Reaumur եւ Strasbourg St. Denis

ՇԻՐԱԿ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՄԵՆԱԼՆՏԻՐ ՕՂԻՆ:

Առաջնակարգ իր մասնագիտական պատրաստու – թիւնով: Բոլոր նրբաճաշակներէ փնտռուած միակ ախորժահամ ղօրացուցիչը: Տօնական օրերու սե – ղաններուն անզուգական ղարդը:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՅԱՌԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
վ.եցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678-63
Mercredi 27 Décembre 1950 Զորեքշաբթի 27 ԴԵԿՏ·

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6341–Նոր շրջան թիւ 1752 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԴԷՊՔԵՐՈՒ ԸՆԹՍՑՔԸ

« ԱՄԲՈՂՋ ԱՍԻԱՆ ՊԻՏԻ ԱՋԱՏԵՆՔ »

ՄԱԿի եռանդամ յանձնախումբին զինադադարի առաջարկը պաշտօնապէս եւս մերժուեցաւ Փեքինի կառավարութեան կողմէ: Պատրուակները միեւնոյնն են, ինչ որ հաղորդած էր ամէկ առաջ Փեքինի ձայնասփիւռը,— Քորէացին եւ Ցորմոզացին ամերիկեան ուժերու հեռացում, համայնավար Չինաստանի անդամակցութիւն ՄԱԿին, եւն· : Այս պաշտօնական պատասխանը ստանալէն վերջ, եռանդամ յանձնախումբը նիստ դումարեց եւ նըկատի առաւ կացութիւնը: Ձեռնթափ ըլլալու հարց չկայ տակաւին, եւ սակայն, զինադադարի մը ձեռնարկները չարունակուելով հանդերձ, ՄԱԿի չրջանակները աւելի քան յոռետես են :

Այս յոռետեսութիւնը կը չեշտուի մանաւանդ այն վճռական յայտարարութիւններով, զոր ը – րին չինական ձայնասփիւռները, Չինացիներու հեռաւոր դիտաւորութեանց մասին: Զօր· Մէք Արթըրի բանակատեղիին հրատարակած զեկոյցին կցուած է յաւելուած մը, ուր ամփոփուած են այս յայտարարութիւնները :

— « Փեքինի եւ Փիոնկեանկի ձայնասփիւռները, կ'ըսուի այս յաւելուածին մէջ, երթալով ա – ւելի բուռն կը դառնան ՄԱԿի ուժերուն դէմ իրենց յարձակումներուն մէջ եւ այժմ, լռելեայն կ'ը – դունին, թէ մենք դէմ առ դէմ կը գտնուինք ոչ թէ «կամաւորներու» դիպուածային մէկ գործողու – թեան, այլ քաղաքական եւ զինուորական ուժե – րու հաշուեյած գործածութեան հետ , չինական բարձր հրամանատարութեան կողմէ, որ կը փոր – ձէ իրականացնել համաչխարհային առաջադրու – թիւնները :

«Քորէայի մէջ մտած ենք պատերազմի վճռա – կան փուլին մէջ: Մ· Նահանգները կը կորսնցնեն Ասիոյ իրենց դիրքերը: Ժողովրդական զանգուած – ներու ուժը երթալով կ'աւելնայ ճափոնի, Փի – լիպեան կղզիներու, Վիէթ Նամի, Ինտոնէզիոյ եւ Պիրմանիոյ մէջ: Մօտ է ամբողջ Ասիոյ ապատա – գրումը, որ չին համայնավար կուսակցութեան միակ առաքելութիւնն է: Չին ժողովուրդը իր ամ – բողջ ուժը կը լարէ, այս առաքելութիւնը գլուխ հանելու համար »:

«Փիոնկեանկի ձայնասփիւռն ալ, այժմ, բացէ ի բաց հրաւէր կ'ուղղէ քորէական հրոսախում – բերուն, չարունակելու իրենց բարբարոսական խժդժութիւնները դերի ինկած Ամերիկացիներու դէմ: Ըսելէ վերջ, թէ այժմ կացութիւնը նպաս – տաւոր է իրենց համար, համայնավար ձայնաս – փիւռը կը հրաւիրէ այս հրոսախումբերը եւ անոնց մաս կազմող բոլոր այրերն ու կիները, որպէսզի անյապաղ կարեն թշնամի ուժերու նահանջի գի – ծը: «Այս հրոսակներու թշնամութիւնը մեզի դէմ գրգռելու համար, կ'ըսէ յաւելուածը, փիոնկեան – կի ձայնասփիւռը կ'աւելցնէ, թէ «թշնամի ուժերը այրեցին մեր բոլոր կալուածներն ու մշակութա – յին հիմնարկութիւնները եւ սպաննեցին կամ բըռնաբարեցին մեր ծնողքները, եղբայրներն ու քոյ – րերը: Դուք անճամբ վրէժխնդիր եղէք եւ քայլու – թեամբ քալեցէք դէպի վերջնական յաղթանակը»:

« Ճափոնի համայնավար չրջանակներն ալ կը յայտնեն այն կարծիքը, թէ համայնավար հրո – սակներու ընդհանուր ըմբոստութիւն մը պիտի պայթի հարաւային Քորէայի մէջ այն պահուն իսկ, երբ չին եւ հիւսիսային քորէական ուժերը պիտի անցնին 38րդ զուգահեռականը: Չին հա – մայնավար ղեկավարները կը նկատեն , որ հրո – սակներու այս ուժը բաւական հարուստ են մարդկային եւ նիւթական միջոցներով եւ պիտի կրնան Քորէայէն վտարել ՄԱԿի ուժերը »:

ՌՈՒՍԵՐԸ ԴԱԳՈ՞Ղ ԵՆ ՉԻՆԱՑիՆԵՐԷՆ

« Նիւ Եորք Թայմզ »ի տեղեկութեանց համաձայն, Քորէայի մէջ չինական միջամտութիւնն ու անոր ստացած ծաւալը, պատակտում մը յառաջ բերած է միջազգային համայնավարութեան չրջանակներուն մէջ, որովհետեւ Ռուսերը անհանգիստ տրամադրութիւնով կը դիտեն Չինացիներու ծրագիրները Քորէայի վերաբերմամբ :

Չինացիները, այժմ, զօր· Լին Փիաոյի ղեկավարութեամբ ստանձնած են հրամանատարութիւնը Քորէայի մէջ եւ «խորհրդային դիծ» ունեցող համայնավար զինուորականներու մասին բըլնաւ չի խօսուիր այլեւս :

Ամերիկեան թերթը իր այս տեղեկութիւնները կը քաղէ ՄԱԿի չրջանակներէն, որոնք այս մասին

Կացութիւնը Քորէայի վրայ

ՊԱՐՊՈՒՄԸ ԳԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

Հակառակ բոլոր նախատեսութեանց, թէ 38րդ զուգահեռականին վրայ համախմբուած կարմիր ուժերը Ծնունդի դիւերն իսկ ընդհանուր յարձա – կողականի պիտի անցնին Սէուլը գրաւելու համար, կացութեան մէջ ոչ մէկ փոփոխութիւն առաջ է – կաւ: Ասիկա, սակայն, ենթադրել չի տար որ յարձակողականը, մէկ օրէն միւսը չի կրնար սկըսիլ: Ընդհակառակն, ամերիկեան 8րդ բանակի պաշտօնական զեկոյցը կը յայտնէ, թէ չինական ուժերու մեծ համախմբումներ կան զուգահեռա – կանէն 11 քիլ· դէպի հիւսիս, Եոնկչոնի հարաւ· արեւմտեան չրջանակին մէջ: Ուրիչ համախմբում – ներ ալ կան զուգահեռականէն դէպի հիւսիս երկու կէտերու վրայ եւ կը կարծուի թէ յարձակողական – նը պիտի սկսի միաժամանակ երեք թեւերով :

Արտասովոր յաջողութիւն մը կը նկատուի Հունկնամէն կատարուած պարպումը, որ բոլորովին վերջացած է: ՄԱԿի նաւային ուժերու հրա – մանատար ծովակալ Թըրները ճոյի յայտարա – րութեանց համաձայն, եղածը սովորական իմաս – տով պարպում մը չէ, այլ զինուորական գործո – ղութիւն մը, որ հնարաւոր դարձուց մեր ուժերու այլուր փոխադրութիւնն ու անոնց վերակազմու – թիւնը դարձեալ քորէական հողին վրայ: Պար – պումը, իր սովորական իմաստով կը նշանա – կէ զօրամասերու հայրենիք փոխադրութիւն մը, ինչ որ չի համապատասխաներ այս պարագային:

— « Պատմութեան մէջ առաջին անգամն ըլ – լալով, ամբողջ բանակ մը, իր ամբողջ զէնքերով, զինամթերքով ու պարենաւորումով, ծովու ճամ – բով եւ յաջողակօս փոխադրուեցաւ աւելի լաւ դիրքերու վրայ եւ ասիկա՝ հակառակ թշնամիի ի գործ դրած ճնշումին »:

Ծովակալը, այնուհետեւ տուաւ պարպումի գործողութեանց մանրամասնութիւնները , որոնք մինչեւ հիմա գաղտնի պահուած էին: Գործողու – թեանց վրայ կը հսկէին ամերիկեան 20 մարտա – նաւեր, մինչ չոգենաւերը անընդհատ կը լեցուէին ու կը հեռանային: Այս մարտանաւերը, 11 օրերու ընթացքին 2000 թոն ծանրութեամբ ռումբեր արձակեցին, իսկ օդանաւային ուժերն ալ 6000 թը – ռիչքներ կատարեցին, կասեցնելու համար կար – միրներու յառաջխաղացումը: Այս 11 օրերու ըն – թացքին , չոգենաւերու միջոցով փոխադրուեցան 100.000 զինուորներ, հարիւր հազար քորէացի քաղաքացիներ, 17.500 մեծ ու պզտիկ փոխադրա – կան եւ ռազմական կառքեր, ինչպէս նաեւ 350.000 թոն ռազմամթերք , զէնք եւ ուտելիք: Կարմիր – ները մեծ զոհեր տուին իրենց յարձակումներու հետեւանքով, մինչ ՄԱԿի ուժերը քնաւ կորուստ չունեցան :

Այժմ, փոխադրուած ուժերը, իրենց նոր դիրքերը պիտի գրաւեն հարաւային Քորէայի մէջ, կազմակերպելով այդ չրջանի պաշտպանութիւնը :

ԱՄԵՐԻԿԱՑի ՁՕՐԱՎԱՐ ՄԸ ԱՐԿԱԾի ՁՈՀ

Ամերիկեան 8րդ բանակի հրամանատարը զօր· Ուոքըր, որ իր անօրինակ քաջութեամբ մեծ համբաւ չահած զինուորական մըն էր, սպաննուեցաւ Քորէայի մէջ, արկածի մը հետեւանքով: Զօրա – վարը, ինքնաշարժով կը ճամբորդէր՝ Սէուլի պաշտպանութեան դիծերը աչքէ անցնելու համար, երբ ճամբու մէկ զարճուածքին զարնուեցաւ դէմի կողմէն եկող փոխադրակառքի մը: Զօրավարը, ծանրօրէն վիրաւորուելով, անմիջապէս փոխադրուեցաւ մերձակայ հիւանդանոց մը , բայց չհասած մեռաւ :

Զօր· Ուոքըրի մահը խորունկ յուզումի մատնեց բոլոր իր դասակիցները: Զօր· Մէք Արթըր կ'ողբայ ճշմարիտ հերոսի մը կորուստը: Մարմինը պիտի փոխադրուի Ուոշինկթըն, թաղուելու համար Արլինկթընի ազգային գերեզմանատունը :

Այժմ, 8րդ բանակի հրամանատարութեան պաշտօնը յանձնուած է զօր· Ռիճուէյին, որ արդէն իսկ Ուոշինկթընէն Թոքիօ հասած է :

ի ձեռին ունին պաշտօնական տեղեկագիրներ : Այս յայտնութիւնները կը զուգադիպին նաեւ Մոսկուայէն հասնող այն տեղեկութեանց, որոնք համաձայն խորհրդային պաշտօնական չրջանակները, այլեւս, որպէս «կամաւորներ» չեն ներկայացներ Քորէայի մէջ կռուող չինական ուժերը եւ այդպէսով հասկցնել կ'ուզեն, որ Չինացիները իրենց հակակչռին ենթարկած են ոչ միայն քորէական

«Հնդկաչինի մէջ թշնամին աւելի արագ շարժուցաւ»

Պ· ԼԱԹՈՒՐՆՈՑի ԿՈՉԸ ԱՄԱՄԻԿՆԵՐՈՒՆ

Հնդկաչինի նախկին ֆրանսական մարզպանը , Պ· Փինեօն Փարիզ վերադարձաւ եւ այս առթիւ օրագրողներուն ըրաւ հետեւեալ յայտարարութիւնները :

— « Երկու տարիէ ի վեր Հնդկաչինի մէջ ստանձնած պաշտօնէս քաշուելուս պատճառները լուրջ եւ բազմատեսակ են: Ամէն պարագայի տակ վհատութիւնը դեր մը չունի անոր մէջ: Գլխաւոր պատճառը այն է , որ այժմ, Հնդկաչինի մէջ, քաղաքականէն աւելի զինուորական ազդակները կը գերակչռեն: Չինաստանի աջակցութիւնն էր որ զօրանալու եւ ամրանալու հնարաւորութիւնը տըուաւ Վիէթ – Մինհներուն: Ճաճախ յոյս ունէ – ցանք, որ պիտի կրնանք աւելի արագ չարժիլ եւ Վիէթ Նամի մէջ մեր դիրքերը ամրացնելով ու նաեւ դիւանագիտական միջամտութեան չնորհիւ, պիտի յաջողինք ձախողեցնել կամ արժեզրկել էինական միջամտութիւնը: Ձենք կրնար ծածկել, որ թչնամին, աւելի արագ եւ աւելի վճռական չար – ժեցաւ , քան մենք եւ մեզի հետ արեւմտեան պետութիւնները: Եթէ Թոնքինի մէջ զինուորական կացութիւնը վտանգաւոր է եւ սպառնալիքներով լեցուն, դէթ մեր կեցուածքը կարգին է ի դէմս գործակից պետութեանց եւ միջազգային կարծիքին» :

Ֆրանսա վերադառնալու առիթով, Պ· Փինեօն, Ֆրանսական կառավարութեան հաւանութեամբ, տեսակցութիւններ ունեցած է Սինկափուրի մէջ անգլիացի զօրավարներու եւ Հնդկաստանի մէջ ալ, Պ· Նէրուի հետ :

× Անդրծովեան երկիրներու նախարար Պ· Լաթուրնօ, ծննդեան տօնին առթիւ Հնդկաչինի մէջ կռուող Ֆրանսացի ռազմիկներուն ուղղած է կոչ մը ուր կ'ըսէ·

— « Տօնական այս օրով կ'ողջունեմ ձեզ եւ ձեր զոհաբերութիւնները: Կը վստահեցնեմ որ ի զուր չեն այդ զոհողութիւնները, որովհետեւ կըռուելով Հնդկաչինեան հողի վրայ, դուք , մեր հայրենիքն է որ կը պաշտպանէք, դուք կը պաշտպանէք բոլոր ազատ մարդոց դատը: Մտածում – ներս ձեզի հետ են: Շնորհաւոր Ծնունդ»:

× Վիէթ – Մինհեան դումարտակներ, վերջին օրերու ընթացքին, յարձակման անցած ըլլալով , նեղը դրած էին Ֆրանսական ուժերը Թրավինի չրջանակին մէջ, Սայկոնէն հարիւր քիլ· հեռու: Օդանաւային ուժերու միջոցով գործուած ուժեղ յարձակողականի մը չնորհիւ, ըմբոստները եւս մղուեցան կարեւոր կորուստներով: Անոնք ռազմաբեմին վրայ ձգեցին 200 մեռեալներ: Ուրիչ ձակատամասերու վրայ ալ սպաննուեցան 183 ըմբոստներ եւ դերի բռնուեցան 137 հոգի :

ԳԵՐՄԱՆԱՑիՆԵՐԸ ՉԵՆ ՈՒԶԵՐ ՉԻՆՈՒԻԼ

Գերմանական «Տէր Շփիկըլ» թերթը, իր ընթերցողներուն ուղղած էր հարցարան մը իմանալու համար անոնց տրամադրութիւնները ու կարծիքը զինուորագրութեան հարցին չուրջ: Հարցարանին պատասխանած են 35.000 հոգի, որոնց հարիւրին 80ը կը մերժեն զինուորագրուիլ: Համաձայն են միայն հարիւրին 12ը: Պատասխանողնե – րուն հարիւրին 60ը դէմ են նաեւ կամաւորական ձեւով զինուորագրութեան: Ընթերցողներուն հարիւրին 95.5ը կը մերժէ ֆրանսական ծրագիրը՝ գերմանական զօրամասերու սահմանափակ ուժե – րով կազմակերպման մասին: Եւ վերջապէս 100ին 81.5ը կ'ըսէ, թէ Արեւմտեան Գերմանիա պէտք չէ մասնակցի զինուորական դաչինքի մը արեւմտեան պետութիւններու հետ :

ՖՐԱՆՍԱՑի ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ԾԱԽՔԵՐԸ

Ազգային ժողովին մէջ երէկ սկսան երկրի վերազինման ծախքերուն վիճաբանութիւնները: Կառավարութեան նախահաշիւով, կը նախատեսուի 355 միլիառ ֆրանքի ծախք մը: Ելմտական յանձնախումբը ընչած է այս գումարին 13 միլիառը , իսկ 14 միլիառն ալ փոխանցած է ընդհանուր ելմտացոյցին : Մնացած 328 միլիառին 140 միլիառը պիտի գոյանայ ամերիկեան աջակցութեամբ, 50 միլիառը փոխառութեամբ, 28 միլիառը խնայողութիւններով եւ 110 միլիառն ալ նոր տուրքերով :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Ե· էջ)

ԾՆՆԴԵԱՆ տօներուն առթիւ, Մ· Նահանգներու մէջ, ինքնաչարժի արկածներու եւ հրդեհի հետեւանքով մեռածներու թիւը հասած է 500ի :

հողամասը, այլեւ Քորէայի ապագայ համայնավար վարչաձեւը, զոր պիտի կազմակերպեն իրենց հայեցողութեամբ: Միւս կողմէ, երբեք խնդրոյ առարկայ չէ դարձած ռուս խորհրդականներու ներկայութիւնը վերակազմուած հիւսիս – քորէական զօրամասերուն մէջ :

ԾԱՌԱՑԵԼ, Ո՛Չ ԹԷ ԻՇԽԵԼ...

Գործի մարդը իր ըրածին համար պատաս – խանատու է միայն ինք իրեն: Իր սխալներուն համար ինքն է տուժողը, ինչպէս ինքն է օգտուողը իր յաջողութիւններէն: Ան ոչ լայն յանձնառու – թիւններ ունի հանրութեան հանդէպ, ոչ ալ լայն պատասխանատուութիւններ: Եթէ կատարէ իր պարտքը ազգին ու պետութեան հանդէպ, այդ – քան ալ կը բաւէ պաշտպանելու իր բարի համբա – ւը իբրեւ «պարկեշտ քաղաքացի»:

Նոյնը չէ պարագան հանրային գործիչին եւ հանրային կազմակերպութիւններուն համար: «Պարկեշտ քաղաքացի»ի համեստ դեր մը չէ իրենցմէ պահանջուածը: Անոնք պատասխանատու են ոչ միայն իրենք իրենց, այլեւ հանրութեան առջեւ, որուն անունով եւ որուն համար կը խո – սին ու կը գործեն: Իրենք չեն միայն, որ կը տու – ժեն իրենց սխալներուն համար, ինչպէս իրենք չեն միայն, որ կ'օգտուին իրենց յաջողութիւննե – րէն:

Խստասիրտ դատաւոր մըն է հանրութիւնը, միայն յաղթանակները կը սպասէ իր վարիչներէն եւ աններող է պարտութիւններու հանդէպ: Հան – րային գործիչը, ինչպէս հանրային կազմակեր – պութիւնները իրաւունք չունին սխալելու, ուր մնաց պարտուելու:

Իր ժողովուրդին յաւիտենական երախտագի – տութիւնը չահոտ Մեծ Ներունին՝ Ուինսթըն Չըր – չիլ, յանկարծ դուրս դառաւ ինքզինքը իշխանու – թեան առաջաւոր դիրքերէն: Ճիշդ է, որ բազմա – թիւ ճակատամարտներ կորնչուցած էր ան, բայց չհաճ էր պատերազմը: Ինչո՞ւ ուրեմն իր ժողո – վուրդը զլացաւ իրեն «իշխանութեան փաւք»ը, ե – թէ երբեք իրապէս փաւք մըն է իշխանութիւնը:

Սակայն կը թուի մեզի, թէ փաւք մը չէ իշ – խանութիւնը, այլ փորձաքար մը: Վերելք մըն է ան, բայց նաեւ վայրէջք մը: Ճաղթանակ մըն է, բայց նաեւ պարտութիւն մը: Առաջ երթալ մըն է, բայց նաեւ ետ երթալ մը: Ամէն ինչ կախում ունի իշխանաւորին անձէն, այդ անձին մէջ խլրտող ո – գիէն:

Զըրչիլ իր իշխանութիւնը դարձուց անընդհատ վերելք մը եւ ապահով յաղթանակ մը: Ինչո՞ւ ու – րեմն իր ժողովուրդը չատ տեսաւ իրեն իշխանու – թեան «գաւազան»ը, երբ դեռ փարատած իսկ չէր Ընդհանրներուն ծուխը:

Կը կարծենք, թէ խոհեմ ու զգաստ Բրիտ – խաղաղութեան առաքեալ մը կը փնտռէր եւ ոչ միայն այդ առաքեալը չէր գտներ Զըրչիլի անձին մէջ, այլեւ վտանգ մը կը նկատէր զայն խաղա – ղութեան համար:

Այսպէս են ժողովուրդները, առողջ բնազդ ունին, զիտեն տեսնել ու դատել: Կը յարգեն ու կը մեծարեն ոչ թէ անոնք, որ կը ծառայեն իշ – խելու համար, այլ անոնք, որ կ'իշխեն ծառայե – լու համար:

Զըրչիլ, այս փառահեղ Ներունին, կը պատ – կանէր վերջին դասին:

ԾԱՌԱՑԵԼ, ՈՉ ԹԷ ԻՇԽԵԼ, այս է ժողո – վուրդներուն փնտռածը եւ գտնել ուզածը: Միայն Աստուած է, որ կ'իշխէ: Մահկանացու մարդիկ, թէ իսկ ըլլան կայսր, արքայ, իշխանազուն, պէտք է զիտնան ծառայել:

Աշխարհի բոլոր մեծերը, անոնք, որ կը տի – րեն ժամանակին՝ եւ տարածութեան վրայ, ծա – ռայած են գրչով, խօսքով կամ գործով: Ծառա – յած են սրտով, մտքով կամ հոգիով: Ծառայած են ամէն ուր որ եւ երբ որ կանչած է զիրենք ի – րենց ժողովուրդը:

Մեծութիւնը իշխելուն մէջ չէ, այլ ծառայե – լուն:

Կրնանք վկայել, առանց կեղծ համեստութեան թէ Դաշնակցութիւնը հաւատարիմ եղած է այս սկզբունքին, իր ուժերուն եւ պայմաններուն նե – րած չափով: Իշխած է ծառայելու համար եւ ոչ թէ ծառայած է իշխելու համար: Ուրիշ խօսքով՝ մեծութիւնը փնտռած է ոչ թէ իշխելուն, այլ ծա – ռայելուն մէջ:

Զարաչար կը սխալին ու կը մեղանչեն բոլոր անոնք, որոնք Դաշնակցութեան մէջ ուզեցին տես – նել ոչ թէ իր ժողովուրդին ծառան, այլ անոր իշ – խանը:

Զարաչար կը սխալին ու կը մեղանչեն բոլոր անոնք, որոնք, գիտութեամբ թէ անգիտութեամբ, ուզեցին աթոռամոլներ տեսնել այս մեծ կազմա – կերպութեան մէջ, փոխանակ միայն ծառայողներ տեսնելու:

Անոնք, որ հայ – թաթարական կռիւներու ա – տեն իրենց ժողովուրդին կեանքը պաշտպանեցին արիւնախանձ թշնամիին դէմ, աթոռի համար չէր, որ ըրին ատիկա:

Անոնք, որ եկեղեցական կալուածներու գրաւ – ման չրջանին իրենց ժողովուրդին հոգին պաշտ – պանեցին, աթոռի հետամուտ չրջուն վերեզակներ չէին բնաւ:

Անոնք, որ իրրեւ «ղող ու ղլաւ Հայեր», լեռ

Պիթլիսցի Մուշեղ

(ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Ա.

Ամէն անգամ երբ ազգային հերոսի մը կեն – սագրութիւնը կը գրուի, կամ անոնց նահատակու – թեան տարեդարձները կը տօնուին, մէկը միւսէն աւելի հզօր ու աննման անձնազոհութեամբ կը պատկերանայ սերունդը այդ հսկաներուն, որոնք իրենց գործն ու պայքարը առանց տրտունջի տա – րին մինչեւ որոշ հանգրուան մը, ատկէ վերջ յանձնելով իրենց յաջորդ սերունդներուն:

Անոնցմէ մէկն է Պիթլիսցի Մուշեղը:

«Երեխան օրօրոցէն յայտնի կ'ըլլայ» կ'ըսէ մեր ժողովրդական առածը:

Մանկութենէն Մուշեղ «կռուի ղեկավար» էր: Դեռ հազիւ 10—12 տարեկան, դպրոցի իր չաւ ընկերները կր հաւաքէ եւ ամէն օր, դասերէ վերջ, «արշաւանքի» կ'երթայ Թուրքերու թաղի լամուկ – ներուն վրայ: Ամէն անգամ քանի մը գլուխ կը պատռէր եւ թշնամին աչ ու ձախ կը փախցնէր, կռուի դաշտին վրայ միայն կը մնային վիրաւոր, լալկան լամուկները:

Մուշեղ կարծես կ'ուզէր օրինակ տալ, իր ցե – ղի դարաւոր ստրկամիտներուն, միշտ կռիւ, ու – ժին դէմ ուժ, արեան դէմ արիւն: Ան գիտէր, որ իր ցեղը, դարերով արիւն տուած էր եւ պէտք էր որ իր կարգին հատուցանէր:

Օր մը երբ Մուշեղ դպրոցէն տուն կը վերա – դառնար, կը տեսնէ որ իրենց դրացի զոյգ մը երի – տասարդ Թուրքեր, խեղճ տարիքոտ Հայ մը բըռ – նած կը ծեծեն, որովհետեւ այդ Հայը լեռներէն չալակ մը ցախ հաւաքած տուն կը տանէր վառե – լու, տաք ապուր մը եփելու համար:

Մուշեղ կը տեսնէ եւ կ'ուզէ օգնել խեղճ Հա – յուն, բայց ինչպէ՞ս կրնար, — ինք 12 տարեկան տղայ մը, դէմը 20 — 22 տարեկան երկու Թուրք երիտասարդներ: Սիրտը կ'արիւնի այս սրտաճմլ – լիկ տեսարանին առջեւ, բայց անզօր էր այդ վայրկեանին:

Այս պատահարի դիշերը Մուշեղ երկար չքնա – ցաւ եւ այդ դիշերն իսկ ապագայ յեղափոխականի իր ճամբան գծեց: Ճաչորդ օրերուն ալ իր դասերը չսորվեցաւ, օտարացաւ դպրոցին հետ, գոր այն – քան կը սիրէր, եւ միտքը դրաւ այդ խեղճ Հայուն վրէժը լուծել դրացի Թուրք երիտասարդներէն:

Ուստի, օր մըն ալ, օր ցերեկով հետը կ'առ – նէ իր լաւ ընկերներէն երկու հոգի եւ կ'երթայ այդ Թուրք երիտասարդներու տուներուն մէջ դուներէն ու երդիքներէն կրակ կը ձգէ, քիչ ժա – մանակէն մոխրակոյտի վերածելով այդ անիրաւ – ներուն որջերը:

Իր այս արարքին հետեւանքը կ'ըլլայ բողոք ու պատիժ: Մուշեղենց հօրենական տասնապատիկ աւելի հարուստ տուներ կը դրաւեն եւ կուտան Թուրքերուն, ամբողջ ընտանիքը փողոց նետելով:

Մուշեղի հայրը այս ցաւին չտոկալով անկո – ղին կ'իյնայ եւ չուտով կը մեռնի: Եւ Մուշեղը, անհայր կը մնայ իր մօրը եւ վեց քոյրերուն հետ:

Կ'որոշէ պանդխտութեան ելլել ու այդպէսով իր ընտանիքին օգնութեան հասնիլ: Ճամբայ կ'ել – լէ եւ կը հասնի մինչեւ Ալաչկերտ, ուր ունէր ա – մուսնացած քոյր մը: Քոյրը ամէն չանք կը թափէ որպէսզի եղբայրը տուն վերադարձնէ, բայց անօ – գուտ: Ի վերջոյ կը յաջողի «Ուչ Քիլիսա» վանքի վանահօր մէկ յանձնաբարականով, Մուշեղը ղըր – կել էջմիածին, Հայոց Հայրիկին:

Հայոց Հայրիկը զրկաբաց կ'ընդունի Մուշե – ղը, ինչպէս անխտիր կ'ընդունէր այն բոլոր դի – մողները, որոնք տառապանքի երկրէն կուգային:

Պատանին աչակերտ կ'արձանագրուի Գէորգ – եան ճեմարանը եւ չատ չանցած Հայրիկին սիրե – լին կը դառնայ, իր հայրենասիրական գաղափար – ներով:

Հայրիկը կը տեսնէ որ Մուշեղ ծնած է ուրիշ ասպարէզի համար, անիկա ուսուցիչ կամ կրօ – նաւոր չէր կրնար ըլլալ: Ահա այդ ասպարէզը կը սկսի սորվեցնել անոր: Ճաճախ, ուսը հրացան մը կուտար, հետը որսի կը տանէր եւ նշանառութիւն, աւելի ճիշդը զէնք գործածել կը սորվեցնէր: Այս ուղղութեամբ բաւական կրթելէ վերջ, օր մըն ալ Մուշեղը կը ներկայացնէ հայ գինուորականի մը, խնդրելով անկէ որ իր Արծուիկը կամաւոր զին – ուոր արձանագրէ ռուսական բանակին մէջ: Մու – շեղ բանակ մտնելով, իր մանկութեան երազած բաղձանքներուն վերջապէս կը հասնի:

Երբ ամէն տեսակ զէնքի գործածութիւնը սոր – վեցաւ, Մուշեղ յիշեց իր թողած հայրենիքը, տու – նը, յիշեց բարբարոսութիւններն ու անիրաւու – թիւնները: Հայրիկն ալ, երբ տեսաւ որ այլեւս իր որդեդիրը հասուն երիտասարդ էր դարձած, բա – նակէն հանեց զայն եւ դրաւ իր իսկական կոչումի ճամբուն վրայ: Իր նուիրական համբոյրով Մու – շեղի ճակատը օծելէն յետոյ, զայն նուիրեց Հայ – րենիքին:

Այդ օրէն, Մուշեղ դիտակցօրէն միացաւ հայ յեղափոխականներուն եւ դարձաւ ազատութեան զինակիր առաքեալ: Մեկնեցաւ Երեւանի եւ Կար – սի չրջանը, մասնակցելու համար երկրի տալը – տամբական չարժումներուն:

Մուշեղի մէջ հետզհետէ կ'արթննային ման – կութեան յիշատակները, այնպէս որ չատ չանցած, Մուշեղ կը հասնէր Պիթլիս, իր մօրը եւ քոյրերուն քով:

Մայրը վախնալով որ տղան նորէն կը մեկնի, չուտով ամուսնացուց զայն հարուստի մը աղջկան հետ: Այս ամուսնութեամբ Մուշեղի նիւթական դիրքը այնպիսի փայլ մը ստացաւ, որ չատերու նախանձը կը չարժէր:

Եւ սակայն իր մէջը միշտ կը խօսէր յեղափո – խականի ոգին, հաւատքն ու կամքը: Երեք – չորս տարի մտածման չրջան մը անցուց, երբ օր մը ծա – նօթացաւ Տամատեանի հետ: Իրար հասկնալու համար երկար ժամանակի պէտք չունէին անոնք: Եւ ահա օր մըն ալ, տուն — տեղ, ընտանիք եւ իր երկու զաւակները՝ Հայկանուշն ու Արշակը թողած, Մուշեղ կրկին նուիրուեցաւ հայ ազատագրական պայքարին:

Շատ չանցած, Տամատեան ձերբակալուեցաւ կազմակերպական աշխատանքներու ընթացքին, իսկ Մուշեղ, իր աննման ճարպիկութեամբ, օձիքը ազատեց եւ փախելով կրկին տուն վերադարձաւ:

Այդ ժամանակ կովկասէն նոր երկիր մտած էր Աղբիւր Սերոբ եւ Պիթլիս կը գտնուէր: Մուշեղին առջեւ կը բացուէր նոր ասպարէզ մը: Ու այս ան – գամ, Սերոբի հետ միասին կը նետուին հայ ժո – ղովուրդի ազատագրութեան պայքարին մէջ: Ա – նոնք անմիջապէս ձեռնարկեցին կազմակերպական աշխատանքներու, այցելելով Պիթլիս, Ախլաթ, Բուլանըխ, Մուշ եւ Սասուն:

ԱՐՄԷՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Բժիշկը.— Ի՞նչ է պարոն, մալարիա՞ ունիք՝ որ կը դողաք:

Ա.— Ոչ, Պ. Բժիշկ, արդիական պար մը կը փորձեմ ...:

բարձրացան իրենց կեանքը մատաղ ընելու ազգի փրկութեան համար, աթոռի «փաւք»ը չունէին նկատի:

Անոնք, որ իրենց ազգին դահիճները պատու – հասեցին մեծ մայրաքաղաքներու մայթերուն վը – րայ, աթոռի համար չէր, որ ճամբայ ելան:

Անոնք, որ Սարտարապատի կամ Բաչ Աբա – րանի եւ կամ Ղարաքլիսէի հերոսամարտերը «դրեցին» իրենց արիւնով, աթոռի ոչ տեսքը ու – նէին աչքի առջեւ, ոչ տեսիլքը:

Վերջապէս անոնք, որ իրենց բոլոր կարողու – թիւնները, ամբողջ կորովը, բովանդակ եռանդը ի սպաս դրին ժողովուրդին, քնաւ մտքէ չանցու – ցին վազել խեղճուկ աթոռներու ետեւէն, գանոնք իբրեւ պատուանդան գործածելու համար:

Մեր բթամիտ դատախազները, որոնք «աթո – ռամարտ»ներ միայն կ'ուզեն տեսնել Դաշնակցու – թեան մէջ, քիչ կը մնայ, որ ըսեն, թէ մեր բոլոր գործիչներն ու հերոսները, Քրիստափորէն սկըս – եալ մինչեւ Գէորգ Զավուշ եւ Քեռի, իրենց կեան – քը վրայ տուին աթոռի համար:

Դաշնակցութեան մէջ աթոռներ եւ աթոռա – կալներ չկան: Կան միայն ծառայողներ իրենց ժո – ղովուրդին եւ հայրենիքին:

Վիքթոր Հիւկօ կը պատմէ, թէ 1832ի յեղա – փոխութեան ատեն, երբ Սէն Մէրրիի պատնէշին մէջ ապստամբները հաց եւ ուտելիք պահանջեցին իրենց պետէն, այս վերջինը պատասխանեց անոնց. «Ի՛նչ հարկ ուտելու, ժամը երեքն է հիմա, ժամը չորսին պիտի մեռնիք»:

Ֆրանսացին կը յարգէ ու կը մեծարէ յիշա – տակը իր այս անանուն հերոսներուն, որոնք հաց կ'ուզէին դիմանալու եւ կռուելու համար:

Հայ յեղափոխականը, հայ ֆետային ոչ իսկ կտոր մը հաց ուզեցին իրենց պետերէն: Անոնց համար «ժամը երեք»ն էր միշտ եւ պատրաստ էին մեռնելու «ժամը չորսին»: Ու մենք հիմա ամէն ինչ կ'ընենք անոնց յիշատակը ոչ թէ յարգելու եւ մեծարելու, այլ մոռնալու եւ ուրանալու համար:

Մեր կրած զրկանքներն ու տառապանքները «ազգմափորձ»ի դեր կատարեցին մեզի համար: Ամէն նոր զրկանք աւելի չատ կը ծառայէ մեր կամքը զօրացնելու, քան տկարացնելու գայն:

Դաշնակցութիւնը հոգեկան այս մարզանքով կ'ուզէ զօրացնել ոչ միայն իր չարքայիները, այլ եւ համայն ազգը:

Կամքով թոյլ, հաւատքով տկար, համոզում – ներով յեղյեղուկ, նկարագրով կասկածելի եւ զո – հաբերութեան անընդունակ մարդոց համար չատ աւ յարմար «կլիմայ» մը չէ Դաշնակցութիւնը: Երկաթէ հովանի մըն է ան, զոր իր վրայ կրողը ապահովագրուած պէտք է ըլլայ դլխապտոյտի դէմ:

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԴ)

Վարսուհասեակի փառաւոր տօնը Մարսէյլի մէջ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ).— Հակառակ անպատեհ խաչակրութեանց եւ տմարդի ուրացումներու, Մարսէյլի ամենամեծ սրահներէն «Քազա տ'Իթալի»ն նեղ կուգար Ջուրի պէս հոսող բազմութեան առջեւ: Թող ներողամիտ ըլլան այն բոլոր հայրենակիցները, զորս ակամայ զրկեցինք, իրենց յարգանքի տուրքը տալու պատեհութենէն: Յանցանքը մերը չէ, երբ Մարսէյլի մէջ չկայ աւելի խոշոր սրահ մը, բաւարարութիւն տալու համար բոլորին: Իրաւունք ունէին այն հայրենակիցները, որոնք հեռացան բողոքելով եւ ըսելով, որ «եթէ այսօրը Դաշնակցականներուդ փառքի եւ հպարտանքի օրն է, մի մոռնաք որ այդ օրը կը պատկանի բոլոր ճշմարիտ Հայերու, որովհետեւ Դաշնակցութեան 60 տարուան փառահեղ պատմութիւնը, հայութեան պատմութիւնն է»:

Հ· Ը· Դաշնակցութեան Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէի եւ անոր հովանաւորութեան տակ գործող «Վարսուհասեակի տօնակատարութեան յանձնախումբ»ի աշխատանքները պսակուեցան արտակարգ յաջողութեամբ: Դեկտեմբեր 17ի կիրակիի յետմիջօրէին, ինչպէս ըսի, սրահը կը յորդէր անհամբերութեամբ: Բեմին ճակատըամբողջութեամբ ծածկուած էր: Մասնաւորապէս պատրաստուած մեր մեծադիր գինանշանը չրջապատուած էր մեր անմահ երերգութեան մեծ նկարներով եւ աւուր պատշաճի նշանախօսքերով, իրենց կողքին ունենալով հայկական եւ ֆրանսական զոյգ եռագոյնները:

Բացումը կատարեց Նոր Սերունդի «Սիփան» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Պ· Համբար – ճումեանի, «Մարսէյեզ»ով եւ «Մշակ բանուր»ով, որոնք ունկնդրուեցան յոտնկայս: Առաջին կարգի աթոռներուն վրայ, ընկերներ՝ Շաւարշ Մխաքեանի եւ Հրանտ Սամուէլին կողքին տեղ գրաւած էին մեր օտար բարձրաստիճան հիւրերը — երեսփոխան եւ անտեսական յանձնախումբի նախագահ Leenhardt,, Provençal թերթի թղթակիցը Պօժ, չորրորդ sectionի ընդհ· քարտուղար եւ Նահանգային Խորհուրդի անդամ Ամպրօզինի եւ ուրիշներ: Բեմը եւ սրահի ժողովուրդը նկարուեցան Provençal թերթի կողմէ ղրկուած մասնաւոր լուսանկարիչէն:

Օրուան նախագահը ընկեր Ե· Պապիկեան, նախ քան իր բացման խօսքը, հրաւիրեց ժողովուրդը մէկ վայրկեան ոտքի՝ յարգելու համար 60 տարուայ ընթացքին մեռած կամ նահատակուած մտքի եւ զէնքի մեծ տիտաններու յիշատակը: Ապա, պատմական ակնարկ մը նետելով 60 տարուան աշխատանքներուն եւ նշանակել դէպքերուն վրայ, պարզաբանեց Դաշնակցութեան ծնունդը եւ իր նպատակները: Թուեց մի առ մի Դաշնակցութեան նախաձեռնութեամբ կատարուած գործերը եւ զանոնք զլխաւորած հսկաները, հասնելով մինչեւ չրջանը Մայիս 28ով ստեղծուած մեր հանրապետութեան, «որուն նոյնպէս ձեւ ու բովանդակութիւն տուաւ Հ· Ը· Դաշնակցութիւնը»:

Անդրադառնալէ յետոյ Դաշնակցութեան դէմ բարձրացած վայնասիւնին, յայտարարեց·— «Քանիցս թաղեցին եւ դամբանականներ կարդացին, բայց չարաչար սխալեցան: Թէեւ տարագիր, բայց այսօր աւելի ուժեղ քան երբեք, Սփիւռքի մէջ մեր ժողովուրդի ֆիզիքական գոյութիւնը պաշտպանելէ զատ, Դաշնակցութիւնը սատար կը հանդիսանայ անոր տնտեսական բարւոքման եւ մշակոյթի բարձրացման, մեզ հիւրընկալող երկիրներու վըստահութիւնը ուժեղացնելով մեր ժողովուրդին հանդէպ: Ան չմեռաւ եւ պիտի չմեռնի: Ծնած է ժողովուրդի ծոցէն եւ անոր հետ եղած է փառքի եւ դժբախտութեան օրերուն միշտ անբաժան: Ան դեռ կատարելիք չատ գործ ունի: Եւ եզրակացնելով ըսաւ·— « Սիրելի երիտասարդ ընկեր, հպարտ եղիր որ այսպիսի կուսակցութեան մը կը պատկանիս: Պատանի նոր սերնդական, եղիր նախնիքներուդ արժանի յաջորդը: Սիրելի հայ – րենակից եւ համակիր, վստահ եղիր եւ հաւատա՛, որ քու իտէալներուդ իրականացումը այս կուսակցութեան զոհողութեամբ է որ պիտի կատարուի: Եղիր անոր հետ, քալէ անոր հետ, մինչեւ այն օրը, երբ բոլորս միասին պիտի երթանք մեր վերջնական հանգրուանը՝ Միացեալ եւ Անկախ Հայաստան»:

Արտասանեց Պոմոնի Նոր Սերունդէն Ժանօ Մակարեան Ա· Ահարոնեանի «Յարգանք քեզ»ը արժանանալով ջերմ ծափերու:

Մեր մեծ վեթերանը, ընկեր Ռուբէն Տէր Մխեան չկրնալով անձամբ ներկայ գտնուիլ մեր տօնակատարութեան, ղրկած էր ուղերձ մը, որ կարդացուեցաւ ընկեր Շ· Մխաքեանի կողմէ եւ որ կ'ընդմիջուէր խելայեղ ծափահարութիւններով: (Փափաք յայտնուեցաւ որ այդ ուղերձը հրատարակուի «Յառաջ»ի մէջ):

Ընկեր Տ· Թադոյեան կարդաց ուղերձ նամակ մը, դրուած Մարսէյլի վաղեմի ընկերներէն Զամարեանի կողմէ, որ իր հիւանդութեան պատճառով չէր կրցած անձամբ ներկայ գտնուիլ: Որ ղգացումներով լի իր նամակը յուզեց ներկայ հասակութիւնը: Նոյնպէս փափաքելի էր, որ Մարսէյլի Շրջ· Կոմիտէն «Յառաջ»ի մէջ հրատարակել տայ այդ վրուածքը:

Ընկեր Գրիգոր Քէնտիրեան իրեն յատուկ չնորհքով արտասանեց Ց· Աղայեանի «Ուխտի Օրը» եւ իր կարգին խլեց խանդավառ ծափեր:

«Արմենիա» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Պ· Վարդան Սարգսեանի, որ իր սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած էր մեր տօնակատարութեան, յաջորդաբար երգեց քանի մը երգեր, արժանանալով անվերապահ գնահատութեան եւ կրկնութեանց: Օր· Աստղիկ Առաքելեան, մասնաւորապէս հրաւիրուած Փարիզէն, Օր.Ակինեանի դաշնամուրի ընկերակցութեամբ խոր զգայնութեամբ երգեց չարք մը ժողովրդական երգեր եւ եւրոպական կտոր մը, անզուգական ոգեւորութիւն ստեղծելով սրահին մէջ:

Փոքրիկները Լիմա Գարաքէյեանի եւ Մասիս Շամիրեանի կովկասեան պարերը եւս արժանացան ծափերու: Տիկին Քիւրքիքեան իր յառաջացած տարիքին մէջ, այս անգամ եւս ցոյց տուաւ, որ հոգիով դեռ երիտասարդ է: Բեմ գալով, յանուն կապոյտ Խաչի, իր յարգանքի տուրքը տալէ յետոյ, Շրջ· Կոմիտէին յանձնեց ձեռագործ գինանշան մը, որ նուիրուած էր Կապոյտ Խաչի Պօհոնի մասնաճիւղին կողմէ, այս հանդիսաւոր օրուան առթիւ, եւ ժողովուրդի խանդավառ բացագանչութեանց մէջ հեռացաւ բեմէն: Շրջ· Կոմիտէի անունով ընկեր Պապիկեան յայտնեց իր ջերմ չնորհակալութիւնները:

(Մնացեալը յաջորդով)

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՋԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ

Ջարեհ Մուրաֆեանի նկարահանդէսին առթիւ գնահատական տողեր լոյս տեսան Ֆրանսական մամուլին մէջ:

Arts պարբերաթերթը, արուեստի քննադատ Jean Bouretի ստորագրութեամբ եւ «ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՁ ԲՆՈՒԹԻՒՆԸ» խորագրով կը գրէ·—

«Այն նկարիչներուն մէջ, որոնք ուրիշ հողե – րու կը պարտին իրենց ներչնչումը, ըլլայ ծագումի, ըլլայ աւանդութեան պատճառներով, եւ ա – նոր համար որ իրենց մէջ վերլուծման պահանջ մը դիրենք կը մղէ տեւական վերլուծումի մը են – թարկելու նախապէս իւրացուած աղբիւրները, պէտք է զատել Մուրաֆեանը:

Ահա իր երկրորդ ցուցահանդէսը երեք տարուան մէջ, եւ ուրախ ենք նկատելու որ իր քալած ճամբան բաց է այլեւս, հարթուած ըլլալով խոչ – ընդոտները:

Մուրաֆեան վէնետիկ ուսած է Փարիզէն առաջ: Ծագումով Հայ, այսինքն միշտ յորձանա – պտոյտի մէջ հին քաղաքակրթութեան մը՝ որ առարկայ դարձած է հալածանքներու, հարկադրուած էր պայքարիլ անծովորութեան եւ անկայունութեան զգացումի մը դէմ, ի վերջոյ ազատագրուելու համար երանգապնակին չնորհիւ:

Սիրահար գծագրութեան աւանդութեան մը, որ կը ծառայէ տէքոր չինելու, անիկա համազրութիւն մը կազմած է ընդմէջ կանոններուն, որոնք իրենց ապացոյցները տուած են եւ արուեստի մը որ աւելի յեղաշրջուած, ուր գոյնը կ'արտայայտէ ինքնականութեան ուժգնութիւն մը:

Իր նկարչութեան մէջ կայ տարօրինակ եւ խորհրդաւոր կողմ մը, ինչպէս «կիները պատուհանին առջեւ» ուր կը զգաք թէ կը սաւառնի ներչնութեան անորոշ սպասում մը, ինչպէս «Մերկ կիները ջրեզերքին վրայ», ուր տանիքի մը կարմիրը կը պայթի ինչպէս փոթորիկ մը: Այդ թաքուն կողմը կը տիրապետէ վեհօրէն եւ կը ստիպէ դիտողը յարատեւ հոգեվերլուծում մը կատարելու:

Այս երեսունէ աւելի նկարներուն ամբողջութիւնը ցոյց կուտայ զեղեցիկ յօրինուածքիմբկամքը նկարիչին մէջ: Բայց կանանչ բնութեան արձագանգը երկարօրէն կը ցոլցլայ մեր մէջ եւ մեզ կը մտցնէ անսովոր աշխարհէ մը ներս, որ լի է թաքուն հրապոյրներով, զորս հաճելի է բաժնել արուեստագէտին հետ:

×

Paris Presseի մէջ եւս René Barotte կը գրէ· —

« Մուրաֆեան կը ցուցադրէ Galerie Weilի մէջ: Ծնած Հայաստան: Այս նկարիչը պահած է իր կաուներուն մէջ գոյներու հարստութիւն մը, զոր կը քաղէ իր երկրէն եւ որ զինք կը մօտեցնէ լաւագոյն արեւելապաշտներուն:

Դէպի Աւստրիա, Իտալիա, Պրըթտանները եւ Սալուա ճամբորդութիւններէն լաւ հունձք մը քաղած է, եւ այսպէս մեծածաւալ բնանկարներ կուտայ: Ապացոյց Duingtի բնանկարը: Երբեմն, երբ ջուրին գոյնին հետ կը խաղայ, կարծէք կը յիշէ այն չափիւզայի գոյն ծովը, զոր տեսած է մանկութեան չրջանին, անճիւղ կերպով Սեւ Ծով կոչուած:

Ճամառ աշխատասէր, անիկա կը վերակազմէ իր կտաւները համաձայն նոթերու, զորս կ'առնէ նախապէս: Ի՞նչ կը պատրաստէ մեզի: Կը կարծենք գիտնալ թէ իր Մոնմարթրի աշխատանոցին մէջ մէկ երկու կարեւոր գործեր կը պատրաստէ, որոնց մասին կը խօսինք չուտով:

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ց Ա Ռ Ա Ջ » Ը

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Մարսէյլէն Պ· Ասատուր Մանուկեանէ **1750** փրանք, Մոնփելիէ ընկեր Արա Տէր Վարդանեանէ **800** եւ ոմն՝ Ս· Մ· 500 փրանք:

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՑ ԱՒԹԻ

Փարիզէն Տէր եւ Տիկին Արամ Սողոմոնեանց մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրեն Տիկին Մարի Սողոմոնեանցի, Նիս:

Լ'Ի Մ Ի Լ Ի Ն Օր· Խաչիկեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ հօրը, Պ· Խաչիկեանին (Վանա):

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (29)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑԶԻՇ)

Ժ· ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԲԱՆԱԼԻՆԵՐՈՒ ՏՐՑԱԿԸ

Հեռագրած էինք Ֆօն Ռիպէնթրոփի, հաղորդելու համար անոր ինչ որ գաղտնի փաստաթուղթերը կը պարունակէին իբրեւ քաղաքական տեղեկութիւն:

Ջինուորական հարցերու չուրջ եղած փաստաթուղթերն ալ յանձնուեցան Անգարայի զեր – ման զինուորական կցորդին, որպէսզի քննէ զանոնք խորապէս: Այս կերպով, լայնցաւ ղաղտնիքին վերահասու մարդոց չրջանակը:

Դեսպանը, Հեռ ԵՀնքէ եւ ես քննեցինք մասնագիտական հարցերը, որ այս փաստաթուղթերուն առթիւ կը ծագէին:

Պարզ սենեկապան մը ինչպէ՞ս յաջողած էր ձեռք անցընել գաղտնի փաստաթուղթեր: Օգնականներ կամ մեղսակիցներ ունէ՞ր արդեօք անգլիական դեսպանատան մէջ: Ի՞նչ կերպով կը յաջողէր լուսանկարել թուղթերը: Անձա՞մբ կը կատարէր ընտրութիւնը լուսանկարուելիք փաստաթուղթերուն: Այս պարագային, մեզի յանձնուած այդ առաջին նմոյշները կը վկայէին, թէ մարդը զարմանալի հմտութիւն մը ունէր, առանց արժէքը հասկնալու գործին մէջ:

Լուսանկարելու գործողութիւնը ո՞ւր կը կատարուէր, անգլիական դեսպանատունէն նե՞րս թէ դուրսը: Ի՞նչ կրնար ըլլալ իր այդ ընթացքին չարժառիթը: Ինչո՞ւ կ'ատէր Անգլիացիները, ինչպէս խոստովանած էր ինքն իսկ: Դեսպանին վըստահութիւնը կը վայելէր անշուշտ, այլապէս, չէր կրնար անոր սենեկապանը մնացած ըլլալ:

Ինչո՞ւ կը յամառէր սթերլինով վճարում պահանջել, օտար դրամ մը, որ յարաբերաբար հազուագիւտ է Թուրքիոյ մէջ եւ ոսկիէն կամ տոլարէն նուազ գործածական:

Երբ որոշեր էր այս վտանգաւոր գործը տեսնել, տրամաբանօրէն նկատի առած էր անշուշտ Անգլիացիներու պարտութիւնը: Արդ, այդ պարտութեան հետեւանքով պիտի արժեզրկուէր սթերլինը: Այս պայմաններուն, ինչո՞ւ նախընտրել սթերլինը եւ ոչ թէ տոլարը:

Կը նօթագրէի այս հարցումները եւ աւելի վերջ խօսած եմ անոնց մասին Կիկերոնի հետ: Գրեթէ միշտ՝ ընդունելի բացատրութիւններ տըւած է ան ինծի: Անգամ մը միայն տուաւ պատասխան մը, զոր դժուար էր հաւանական նկատել:

Արդարեւ, հարցուցի իրեն թէ ինչո՞ւ ինծի հետ ունեցած խօսակցութիւններու ընթացքին կը գործածէր միշտ ֆրանսերէն լեզուն, զոր այնքան դէշ կը խօսէր, մինչդեռ կատարելապէս գիտէր անշուշտ անգլերէնը, քանի որ սենեկապանն էր Անգլիոյ դեսպանին:

Կիկերոն պատասխանեց թէ այդպէս չէր եւ թէ հազիւ կը հասկնար անգլիերէնը: Գրեթէ ան – հաւատալի թուեցաւ այդ ինծի: Ապագան իրաւունք տուաւ ինծի: Կիկերոն ուստ կը խօսէր:

(Շար·)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՐԱՑԷԼԵԱՆ ուժերու համախմբումները կը կատարուին Մաճառլի եւ Պէէրսէպայի սահմա – նային շրջաններուն մէջ: Եգիպտական կառավա – րութիւնը քննած է խմորուող նոր կացութիւնը : « Էլ Մըսրի» թերթը բախում մը կը նախատեսէ մօտաւոր ապագային եւ կ'ըսէ թէ եգիպտական ուժերն ալ դրաւած են իրենց պաշտպանողական դիրքերը սահմանին վրայ : Կարգ մը թերթեր , սակայն, վերապահութեամբ կը հաղորդեն այս լուրը :

ԱՆԳԼԻՈՑ ձորձ թագաւորը բրիտանացի ժո – ղովուրդին ուղղեց Ծննդեան պատգամագիր մը , ուր կ'ըսէ ի միջի այլոց , թէ «հակառակ մեր բոլոր ճիգերուն , ամպերը կը մթագնեն դարձեալ հորի – զոնը »:

ԶԻՆ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ պատուիրակութիւնը, որ Նիւ Եորքէն վերադարձաւ, հասած է արդէն Մոս – կուա , ուր քանի մը օր պիտի մնայ , խորհրդային զեկավար շրջանակներու հետ խորհրդակցութիւն – ներ ունենալու համար :

ԾՆՆԴԵԱՆ ԳԻՇԵՐԸ , Օփերայի ներկայացու – մէն վերջ , շատ հաւանօրէն ծխողի մը նետած սի – կարէթին պատճառով , հրդեհ մը ծագեցաւ թա – տերասրահին մէջ եւ այրեցան կամ գէշ կերպով վնասուեցան 45 աթոռներ եւ 8 օթեակներ : Կրակ առաւ նաեւ Նախագահին օթեակը : Նորոգութիւն – ները արագօրէն կը կատարուին , որպէսզի կարելի ըլլայ բեմադրել Նոր Տարւոյ գիշերուան ներկա – յացումը :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ. սեւամորթ կռփամարտիկ Ռո – պինսըն , երկուշաբթի օր , Ֆրանքֆուրթի մէջ յաղթեց Գերմանիոյ մրցին ծանրութեան նախկին ախոյեան Հանս Շթրէյցին , ևօf առաջով եւ 5րդ շրջանին : Եւրոպայի մէջ Ռոպինսընի ունեցած 5րդ մրցումն էր ասիկա :

ՍԱՍՏԻԿ ՏԱՒ ըրած է Ծննդեան օրը Պուէնոս Այրէսի մէջ, ուր ջերմաչափը բարձրացած է 33 աստիճանի : Եղանակին ամէնէն տաք օրն է եղած ասիկա : Ժողովուրդը թափած է ծովեզերքներն ու զեռեզերքները :

ՁԻՇՏ ՀԱԿԱՌԱԿԸ ցուրտ ուժեղ ալիք մը , երեք օրէ ի վեր , տարածուած է ամբողջ Ֆրան – սայի մէջ: Փարիզի մէջ, երէկ առաւօտ , ջերմոյկն վար 7 աստիճան ցուրտ կ'ընէր : Գաւառները ցուր – տը աւելի ուժեղ է եւ չատ տեղեր առատ ձիւն ե – կած է :

ԱՑՍ ՏԱՐԻ ԵԻՍ մեծ զուարթութեամբ անցան Ծննդեան տօները Փարիզի մէջ: Եկեղեցիները լեցուած էին հաւատացեալներու բազմութիւննե – րով ու նաեւ երգի եւ նուագի սիրահարներով , որոնք բազմաթիւ եկեղեցիներու մէջ, օրուան պատշաճ երաժշտութիւն ունկնդրեցին : Ռէվէյ – եօններն ալ անցան ամենուրեք ուրախ մթնոլորտի մէջ եւ առանց որեւէ դէպքի :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ .— Պուլվար Օստոյի կ· Խաչի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկերուհի Զարդար Մուրատեանին եւ զաւակնե – րուն , ինչպէս նաեւ պարագաներուն , իրենց ամուսնոյն , հօր եւ աղգականին՝ ԱՐՍԷՆ ՄՈՒՐԱՏ – ԵԱՆի մահուան առթիւ :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ .— Հ· Մ· Ը· Մ·ի սկաու – տական վերին մարմինը եւ Ֆրանսայի բոլոր սկա – ուտները իրենց խոր վշտակցութիւնները կը յայտ – նեն Սկաուտ Պետ եղբ· ԳՐԻԳՈՐ ԶԷՐՋԵԱՆին , իր սիրելի մայրիկին դառնաղէտ մահուան առթիւ :

Սկաուտական վերին մարմին (կնիք)

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ .— Ֆր· Կապ· Խաչի Մար – սէյլի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Այրի Տիկին Ա· Մուշեղեանի եւ զաւակնե – րուն , Տէր եւ Տիկին Տիգրան Մուշեղեանի եւ Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Գալփաքճեանի եւ պարա – գաներուն ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՄՈՒՇԵՂԵԱՆի մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ .— Վալանսի Կապ· Խաչի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Ս· Ջակոբի տօնին առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւն – ները .— Պ· Պ· Ջակոբ Կօչկակարեան 1500 Ֆր· , Ջակոբ Գասպարեան հազար , Ջակոբ Տէր Սարգիս – եան հազար , Աչոտ Առաքելեան , Սմբատ Հայրա – պետեան , Մարտիրոս Սարգիսեան 500ական , Ռաֆֆի Խաչատուրեան 510 Ֆրանք :

ՍԵՆԵԱԿ ԿՈՒԶՈՒԻ .— Առանձին այր մը սեն – եակ կը փնտռէ , Փարիզ կամ արուարձանները : Դիմել «Ցառաջ»ի :

Հայ Մշակութային Միութիւնը

կը կազմակերպէ հրապարակային դասախօ – սութիւն մը այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30–ին , Palet d'Or-ի սրահին մէջ , 80 , La Canebière :

կը խօսի ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Նիւթ՝ Մշակոյթի խնդիրներ (Հայրենիք եւ Ար – տասահման) : Մուտքը ազատ է

ԱՑՆՁԱՒՐԻ «ՑԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Մարսէյլէն Պ· Ասատուր Մանուկեան 1750 Ֆրանք կը նուիրէ Այնճարի վարժարանին :

Նոյնպէս Ս· Մարկըրիթի Ֆր· Կ· Խաչի մաս – նաճիւղը 1000 Ֆրանք կը նուիրէ նոյն դպրոցին փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Նազիկ Լուսապան – եանի մահուան առթիւ , ցաւակցութիւն յայտնելով հանգուցեալի ընտանեկան պարագաներուն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏՒՍԻՆ .— Տէր եւ Տիկին Լուլէճեան , Վարդա – պետեան եւ զաւակունք , հոգեհանգստեան պատա – րագ մատուցանել կուտան իրենց ողբացեալ զաւ – կին եւ քրոջ՝ Օր , ԱՐՄԵՆՈՒՀի ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ , այս կիրակի , Տէ – սինի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ :

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը յարգելու համար ողբացեալին յիշատակը :

ՄԱՆՕԹ .— Այս առթիւ կը նուիրեն 3000 Ֆր· Տէսինի Ազգ· դպրոցին եւ 2000 Ֆր· ալ՝ Այնճարի «Ցառաջ» դպրոցին :

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ջարեհ Մութաֆեան

Galerie André Weil , 26 Ave. Matignon , Tél. Ely. 55-11 : *Մինչեւ Դեկտեմբեր 30 , ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18 , բացի կիրակի օրերէն :*

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ-ԲՈՑԱ

ԺՈՂ· ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԱԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ ԹԻՒԸ , 120 : Բովանդակու – թիւն .— Ինչո՞ւ անձնասպան կ'ըլլան (Շ· Նար – դունի) · — Ծնկերը երախաներու պնդութիւնը (Տոքթ· Գալուստեան) · — Գորչոդնածուծատապ (Տոքթ· Սերոբեան) · — Խառնուածք եւ նկարագիրը (Տոքթ· Համբէնպէրկ) · — Գունաւոր քարեր Հա – յաստանի մէջ (Գ· Մուրատեան) · — Ծնունդը ազ – գերու մօտ (Մեղու) · — Հարցարան :

Տարեկան բաժնեգինը Ֆրանսա 600 Ֆրանք , արտասահման 750 Ֆրանք : Հատուկ չի ծախուիր : Դիմել 17 rue Damesme, Փարիզ :

Պատահանդէս

Ս. Խաչ ընկերակցութեան

Ի նպաստ Հայ Հիւանդներու եւ կարօտեալնե – րու , հովանաւորութեամբ Amicale des Anciens du 4e Bataillon de Choc du Commando de Cluny *կազմա – կերպութեան , Cercle Militaire-ի սրահներուն մէջ , Փարիզ , Place St. Augustin , կիրակի , 14 Յունուար , 1951 , ժամը 16էն մինչեւ կէս գիշեր :*

Գեղարուեստական բաժին , պիւֆէ , նուագախումբ

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

կինս ահռելատարիմ է

Թատերգութեան ներկայացման , ուր Փարիզա – հայ սիրուած դերասաններու կողքին , առաջին ան – գամ ըլլալով պիտի տեսնէք սինէմայի ծանօթ ար – ուեստագէտը՝ **COCO ASLAN**

22 Յունուարի երեկոյեան , Théâtre Iéna-ի մէջ:

Տոմսերու թիւը սահմանափակ ըլլալով՝ կը յանձնարարուի այժմէն ապահովել ձեր տեղերը, դրեթով կազմակերպութեան՝ K. V. Maksoudian , 32 rue Courat, Paris (20):

ՍԱՍՈՒՆԻ ՁԱՇԱՐԱՆԻՆ

ԿԱՂԱՆԴԻ

Reveillon

Attractions Folies Bergère-ի դերասանները կը դիմէ

Գիտէք որ միշտ զուարթ եւ ընտանեկան մըթ – նոլորտի մը մէջ տեղի կ'ունենան :

Ուրեմն մի տատամսիք : Գացէք կերակի դի – չեր Դեկտեմբեր 31ին :

31 Rue d'Aléxandrie

Métro Reaumur *եւ* Strasbourg St. Denis

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Իսիի , Պա Մէօտոնի , Քլամարի , Պուլոնը Պի – յանքուրի մեր բաժանորդները կրնան իրենց հա – շիւները փակել ընկեր ԱՏԱՆԱԼԵԱՆի միջոցով :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահարոն – եան» խումբի հաւաքոյթը այս հինգշաբթի , ժամը 9ին , սովորական հաւաքատեղին : Հայերէնի դա – սընթացք 8—9 :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ .— Մարսէյլի Աղքատախը – նամ – Որբախնամ Միութեան տարեկան պարա – հանդէսը տեղի պիտի ունենայ 3 Փետրուար 1951ի շաբաթ օրը , ժամը 9էն մինչեւ լոյս , «Le Club»ի չքեղ սրահին մէջ (51 rue Grignan) :

Այս առթիւ Միութեանս դրամական եւայլ նը – պէրներ ընել փափաքողները , թող բարեհաճին ներկայանալ մեր գրասենեակը, Առաջնորդարան , 57 rue Tapis Vert, Մարսէյլ, Tél. Colbert 07.52 :

Վարչութիւն

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Լիոնէն Մանուէլ Նորիկեան կը փնտռէ , իր պզտիկ եղբայրը՝ Համբարձում Նո – րիկեանը, 1923ին Մարզուանէն հեռանալէն վերջը, տեղւոյն Ամերիկացիները դրած են , թէ այդ անունով մէկը՝ Մարզուան եկած եւ մեկնած է : Գիտցողներէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հաս – ցէին .— Manouel Noriguian, 79 rue Sully, Լիոն (6), Rhône , France : *Պոլսոյ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել այս փնտռտուքը :*

ԼԻԼԱՆ և իր Reveillon

ԱՑՆՐԱՆ ՀԱՃԵԼԻ՛, ԱՑՆՐԱՆ ԶՈՒԱՐԹՕՐ

Այս տարի եւս ապահովուած է իր յաճախորդ – ներուն համար ,

31 ԴԵԿՏ·Ի ԳԻՇԵՐԸ

Ուրեմն պատրաստուեցէք :

ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ , ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻ – ՆԵՐ , ՓՐՓՐԱԴԷԶ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆՆԵՐ :

Երգ , պար , զուեչտ ՍՕՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԷ մաս – նակցութեամբ ուտի ՓԷՓՄԷԶի :

Լաւագոյն սպասարկութեամբ մը ձեր տրա – մադրութեան տակ է :

Հեռաձայնեցէք եւ պատուիրեցէք ձեր սեղանները

24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

ԿՈՒԶՈՒԻՆ .— Հայ կին մը իրրեւ օգնական խոհարարուհի , որ գիտնայ կերակուր պատրաստել եւ հայ այր մը , որպէս սպասաւոր : Մտիպողաբար դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան :

ԿԱՂԱՆԴԻ

ՁԵՐ ՆՈՒԻՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս նաեւ նշանախօսութիւններու եւ ա – մուսնութիւններու առթիւ անվարան դիմեցէք ժամադրէ եւ զոհարաւճառ՝

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

261 Fbg. St. Martin, PARIS (10)

Զուիցերիական ժամացոյցներու , զոհարե – ղէններու , ոսկեղէն զարդեղէններու եւ արծաթե – ղէններու ճոխ ու այլազան մթերք մը , պիտի ու – նենաք ձեր ճաշակին համաձայն :

Մասնաւոր զեղչ հայ յաճախորդներու համար :

Հեռաձայն Nord 60 - 69

Métro Louis Blanc *կամ* Stalingrad

ՇԻՐԱԿ

Արեւելքի ԹՄԿԱՑԱՆ ամենաընտիր Օղին

Առաջնակարգ իր մանրագիտական պատրաստութիւնով բոլոր նրբաճա – շակներէ փնտռուած միակ ախորժա – համ զօրացուցիչը: Տօնական օրերու և ինջոյքներու սեղանները անզուգա – կան և անզանցառելի զարդը:

Դիտակներու

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՆ

Թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝

ETS. ALLIANCE

63 Rue de Maubeuge

Métro Poissonnière *Հեռ·* Tru. 12.05

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Jeudi 28 Décembre 1950 Հինգշաբթի 28 ԴԵԿՏԵՄԲ.

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No 6342–Նոր շրջան թիւ 1753 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԴԷՊՔԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԻՐԱՒԱՐՁՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԴԻՒՈՒՀՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մննդեան տօներու իր արձակուրդը կրճատե – լով, նախագահ Թրումըն, անակնկալ կերպով Ու– չինկթընի վերադարձաւ եւ անմիջապէս հրաւիրեց արտակարգ խորհրդակցութիւն մը,որուն մասնակ– ցեցան արտաքին նախարար Պ. Էչիսըն, պաշտպա– նութեան նախարար Պ. Մարչըլլ, գանձային նա – խարար Պ. Սինոէր եւ միացեալ ընդհ. սպայա – կոյտի պետը, զօր. Պրէտլի :

Ժողովի այս անակնկալ հրաւէրը, միջազգա– յին կացութեան ծանրացած ըլլալուն նշանակու – թիւնը չունի : Արտաքին եւ ներքին հարցերու ամի– պողական քննութեան մը համար էր որ նախագա– հը, Պ. Էչիսընի հետ հեռաձայնով տեսնուելէ վերջ, անհրաժեշտ գտաւ ժողովի գումարումը: Զօր. Այզընհաուըրի ներկայութիւնը անհրաժեշտ չդատուեցաւ եւ նախագահը չուզեց խանգարել զօրավարի տօնական օրերու հանգիստը, իր ըն – տանեկան պարագաներուն մօտ :

Խորհրդակցութեան նիւթ պիտի դառնան հե – տեւեալ երեք կարեւոր հարցերը .— 1) Զօր. Այ– զընհաուըրի Եւրոպա մեկնելու նախօրեակին կա– տարուելիք կարգադրութիւնները. 2) Քորէայի կացութեան պահանջները, էնական միջամտու – թեան բերմամբ. 3) Մ. Նահանգներու ներքին պատրաստութեանց վերաբերեալ հարցերու քննու– թիւնը: Այս առթիւ պիտի պատրաստուին նաեւ այն պատգամագիրները, զորս նախագահը պիտի ուղղէ Խորհրդարանին Նոր Տարւոյ եւ երմտացոյ– ցի պատրաստութեան առիթներով, ինչպէս նաեւ տնտեսական տեղեկագիրը: Նկատի պիտի առնուին հաւանաբար նաեւ այն դիտողութիւնները, զորս նախկին նախագահ Պ. Հուվըրի նման անձնաւո – րութիւններ ըրին, ամերիկեան զինուորներու եւ դրամի ելոզպա առաքման մասին :

ԴԻՒՈՒՀՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿՐ ՇԱՏՆԱՆ

Այս վերջին դեռնի վրայ դժգոհութիւնները երթալով կը չատնան: Հանրապետական եւ դե – մոկրատ երկու ծերակուտականներ եւս, որոնք իրրեւ ծերակոյտի դիտողներ հետեւեցան ՄԱԿի աշխատանքներուն, ասուլիսի մը ընթացքին օրա– դրողներուն յայտարարեցին, թէ ՄԱԿի ապագայ գոյութիւնը կախում ունի այն արագ աշխատան – քէն, զոր ազատ ազգերը ի գործ պիտի դնեն, զին– ուորական զօրաւոր ուժ մը ոտքի կանգնեցնելու համար: «Դժբախտաբար, ըսին անոնք, ՄԱԿի անդամ պետութիւնները, զինուորական ուժի տեսա– կէտով համապատասխան աշխատութիւնը չընծա– յեցին Քորէայի պատերազմին մէջ, այսինքն ի – րենց բնակչութեանց թիւի համեմատութեամբ զինուոր չտրամադրեցին: Մենք , համեմատաբար աւելի մեծ բնակչութիւն մը չունինք: Ցաղթա – նակ մը չէ ՄԱԿին համար, 5ի դէմ 54 ձայնով հաստատել նախայարձակման դէմ տրուած բոլոր որոշումները, եթէ անոնք պիտի նշանակեն մեզի տրուած արտօնութիւն մը, որպէսզի մե՛ր ուժերը տրամադրենք կռուի համար: Մեծ ճշմարտութիւն մը կայ այն յայտարարութեանց մէջ, թէ Քո – րէայի պատերազմը ոչ թէ ՄԱԿի, այլ Մ. Նա – հանգներու մղած կռիւն է: Ուրիշ ազգեր մեզմէ աւելի քիչ պատրաստուած էին մասնակցելու հա– մար այս կռուին եւ չատ մը պարագաներու տակ, զօր. Մէք Արթըր մերժեց ուրիշ երկիրներու մաս– նակցութեան առաջարկը, նկատելով որ իրենց զինուորները լաւ մարզուած չըլլալով, պիտի չկրնային լաւ կռուիլ: Ռուսիոյ հետ խաղաղ հաս– կացողութեան մը գալը դժուար պիտի ըլլայ, եթէ պէտք եղած ուժը չունենանք, Քրէմլինին յար – գանք պարտադրելու համար »:

ՎԵՐՋՆԱԳԻՐ ՊԷՏՔ Է ՏԱԼ ՉԻՆԱՑիՆԵՐՈՒՆ

Ամերիկացի ծանօթ զինուորական մը՝ զօր. Զէնըլթ յօդուած մը հրատարակելով կը թելադրէ 72 ժամուան պայմանաժամ – վերջնագիր մը տալ կարմիր Չինացիներուն, որպէսզի հեռանան Քո – րէայէն: Հակառակ պարագային, անհրաժեշտ բոլոր միջոցները պէտք է ձեռք առնել: Պէտք է զինել ազգայնական Չինացիները եւ Քորէա զըր – կել : Եւ պէտք է պաշարել բոլոր այն նաւահան – գիստները, ուրկէ անոնք օգնութիւններ կը ստա– նան :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱԻԱՆԴՈՒԹի՞Ւն ԴԱՐՁԱԻ

Խօսքը ընդհանրապէս «Ֆրէնչ – Քանատա»նե – րու եւ « կղզու»ներու մասին չէ : Աւտնք այնպիսի նորութիւններ են Փարիզի «գիշերային տուփե – րուն» համար, որ քիչ չատ...«ճաշակի» տէր ան– ճաշակ չտեսներ, ջուրի պէս կրնան ձեղի ըսել բո– լորին անունները, տեղերը եւ «արժէքները» ամե– նայն մանրամասնութեամբ :

« Սէրքլը – Միլիթէր»ի Réveillonը «յաջողա – դո՞յնն» էր իր այդ «կղզի»ներով եւ «Ֆրէնչ –քան– քան»ներով եւ վստահ եմ վայելք մը եղաւ Փարի– զի հայ «ընտրանիին» համար: Սպասարկութիւնը անթերի՛ : Հիւրերուն եւ հիւրընկալներուն փո – խադարձ յարաբերութիւնները ծայրայեղօրէն նո՛ւրբ ու քաղաքավա՛ր... Այն աստիճան, որ ո – մանք ստիպուեցան հեռանալ սրահէն, ձեռք ձեռ– քի չզալու համար « բարեկիրթ » հիւրընկալներու հետ :

Աւանդութի՞ւն դարձաւ արդեօք: Այդ նոյն մարդիկը չէի՞ն որ անցեալ տարի ալ խումբ մը ու– սանողներ դող բռնած էին... քանի մը հարիւր ֆրանքի համար :

Երբ այս բոլորի մասին կը խօսէինք բարեկա– մի մը հետ, ռումբը յանկարծ մեր գլխուն պայ – թեցաւ: Ի՞նչ ըսել հապա թերթերուն, որ չարաթ– ներով հայ երգչուհիի մը մանկակցութիւնը յայ – տարարեցին եւ սակայն ...

Ձղեցէք, ի սէր Աստուծոյ, մեր օձիքը: Մենք ուրկէ՛ ուր այդ անունները պիտի տանք : Մեր ինչո՞ւն պէտք հանդիսներուն յայտագիրները , ե– թէ երեկոյթներուն տէրերը իրենք չըսեն մեզի :

Այս վերջին անգամին ալ պատահեր է ապա – հովաբար այն, ինչ որ պատահած է ուրիշ ան – գամներ: Մութիւնը այնքա՛ն չատ է վճարեր «Ֆրէնչ – քանքան»ներուն եւ «կղզի»ներուն, որ մերիններուն համար դրամ չէ մնացեր :

Արդէն ի՛նչ պիտի ընէին հայերէն երգը... Աւելորդ ծախք պարզապէս : ՍՕՍԻ

ԳԱՐԵԳԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄԷԿ ԱՄԻՍԷՆ ԿՐ ՄԵԿՆի ԱՐԺԱՆԹինէն

Պուէնոս Այրէսէն ստացուած անձնական նա– մակէ մը կը տեղեկանանք, որ Թուրքիոյ Հայոց նորընտիր պատրիարքը, Գարեգին արքեպ. Խա – չատուրեան, Արժանթինէն ճամբայ կ'ելլէ Ցուն – ուարի վերջերը, իր պաշտօնատեղին երթալու հա– մար: Պուէնոս Այրէսէն պիտի երթայ ան Մոնթէ– վիդէօ եւ Սան Փավլօ, հրաժեշտ առնելու համար Ուրուկուէյի եւ Պրազիլիոյ հայ գաղութներէն եւ ապա, Քալիֆորնիա — Նիւ Եորք — Փարիզ գծով պիտի չարունակէ իր ճամբորդութիւնը: Այս երեք վայրերու մէջ ալ պատրիարքը կանգ պիտի առնէ քանի մը օրով եւ հազիւ Զատկի օրերուն պիտի կրնայ Պոլիս հասնիլ :

Պուէնոս Այրէսի մէջ ցանկացողներ կան, որ Փարիզի հայրապետական պատուիրակը, Արտա– ւազդ արքեպ. հրաւիրուի որպէս Հարաւային Ա – մերիկայի Հայոց առաջնորդ :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Մեզի ղրկուած յայտարարութենէ մը կ'իմա – նանք, որ Փարիզի Հայոց Կրօնական Ընկերակցու– թեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս կի– րակի, 31 Դեկտեմբեր, ժամը 15ին, եկեղեցիին մէջ (ժան Կուժոն փողոց): Օրակարգի վրայ են նախորդ վարչութեան երկամեայ հաշուետուու – թիւնը, հաշուեքննիչ մարմնի ընտրութիւն, պաշ – տօնէ դադրած վարչութեան 12 անդամներու ընտ– րութիւն, եւն.: Եթէ այս ժողովին մեծամասնու– թիւն չգոյանայ, ժողովը, միեւնոյն օրակարգով պիտի գումարուի Ցունուար 14ին եւ ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի :

Ցայտարարութիւնը ուշ ստացուած ըլլալով , ամբողջութիւնը պիտի հրատարակենք թերթիս վաղուան թիւով :

ԷՏՆԱՑի ՍՏՈՐՈՏԸ երկու միլիոն քառակուսի մեթր տարածութեամբ հողամաս մը ծածկուած է լաւայով :

Մէմ Արթըրի նոր զեկոյցը

ՋԱԽՈՂԵՑԱՆ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Զօր. Մէք Արթըր, իր ստորագրութեան տակ հրատարակեց զեկոյց մը, ուր կ'ըսէ, թէ «Սեպ – տեմբերին ՄԱԿի ուժերուն ձեռնարկած յարձա – կողականին եւ այնուհետեւ կատարուած նահան– ջին չնորհիւ ձախողեցան՝ թշնամիին համար մեծ նշանակութիւն ունեցող քաղաքական եւ զինուո – րական ծրագիրները »: Ու կը չարունակէ.

— «ՄԱԿի յարձակողականը կը ձգտէր ստու – գել էնական դիտաւորութիւնները: Եւ դէպքերը ցոյց տուին, թէ քաղաքական եւ զինուորական ոչ մէկ երաչխիք պիտի կրնար նուազագոյն չափով իսկ ազդել՝ կռուին մասնակցելու համար համայ– նավար Չինացիներու որոշումին վրայ: Ամերիկ – եան 8րդ բանակն ու անոր աջակցող զօրամասե– րը, ամբողջ ռազմաճակատին վրայ հանդիպեցան ուժեղ դիմադրութեան մը, որ ինքնին կը հերքէր «կամաւորներու» մասնակցութեան առասպելը : Թշնամիի կողին վրայ գտնուող 10րդ բանակի ներկայութիւնը բաւեբաւատարար, ստիպեց էն – նական բանակը կիսել իր ուժերը եւ այսպէսով տկարացաւ մեր 8րդ բանակին վրայ անոր ի գործ դրած ճնշումը: Իրողութիւնը այժմ այն է, որ զինուորական մեծ ազգի մը ուժը, որ առանց ազ– գաբարութեան եւ յանկարծակի կերպով մեր վրայ նետուեցաւ, չկրցաւ վճռական արդիւնք մը ապա– հովել: Մենք ալ չկրցանք հասնիլ մեր նպատակին, բայց մեր ձախողանքին պատճառները գոյութիւն ունէին մեր կամքէն անկախաբար եւ այդ բոլորը մենք չէինք կրնար նախատեսել »:

Զեկոյցի եզրակացութեան մէջ, զօր. Մէք Ար– թըր կ'ըսէ .— «Ոչ մէկ զօրախումբ կրցած է կըր– ուիլ այնքան քաջութեամբ, ազդու կերպով եւ իր դժուարութիւններով ու անպատեհութիւններով այնքան եզակի պայմաններու մէջ, որքան կռուե– ցան մեր ուժերը եւ ոչ մէկ զօրախումբ պիտի կրնար լաւագոյնս հասնիլ իր նպատակներուն, ո– րոնց գործադրութիւնը կապուած էր աննախըն – թաց վտանգներու հետ»:

ՄԻԱՑեԱԼ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հանգուցեալ զօր. Ուոքըրի յաջորդած 8րդ բանակի հրամանատարը, զօր. Ռիճուէյ, Ու– չինկթընի կարգադրութեամբ, ստանձնեց նաեւ 10րդ բանակի հրամանատարութիւնը, այնպէս որ այս գոյդ բանակները — Քորէայի մէջ կռուող ՄԱԿի բոլոր ցամաքային ուժերը — կը գտնուին այժմ անոր միացեալ հրամանատարութեան տակ: Ան եւս, սակայն, ենթակայ է զօր. Մէք Արթըրի ընդհ. բանակատեղիի հրամաններուն :

Մասնագէտ չրջանակներու համաձայն, եթէ այս միացումը նախապէս կատարուած ըլլար, ՄԱԿի ուժերուն դիմադրութիւնը աւելի ուժեղ պիտի ըլլար :

Այժմ, այս երկու բանակները պիտի ներկա – յացնեն մէկ ու միացեալ ճակատ մը, կարմիրնե– րու յառաջիկայ յարձակումներուն դէմ: Լուրի մը համաձայն, կապը հաստատուած է արդէն անոնց միջեւ :

Այս պայմաններու տակ, ՄԱԿի ուժերուն Քո– րէայէն հեռանալուն խօսքն իսկ չի կրնար ըլլալ անշուշտ :

ԿԱՑՈՒԹիՒՆԸ ՌԱԶՄԱՃԱԿԱՏին ՎՐԱՑ

Հակառակ բոլոր ազդարարութեանց եւ սպառ– նալիքներուն, չինական կարմիր հրամանատարու– թիւնը տակաւին չձեռնարկեց սպասուած նոր յարձակողականին: Այնու ամենայնիւ մասնակի կռիւներ միշտ կը մղուին, փոքր զօրամասերու միջեւ եւ 38րդ զուգահեռականին մօտերը, եւ քա– նի մը օրէ ի վեր աւելի սաստկացած են: Թոքիոյի եւ Քորէայի ամերիկեան չրջանակները այս յա – պաղումը կը վերագրեն Չինացիներու յաւելուա – ծական պատրաստութիւններուն, զորս կը չարու– նակեն ամենայն արագութեամբ : Զինական յա – ռաջապահները կը գտնուին Սէուլէն 40 քիլ. հե– ռաւորութեան մը վրայ եւ սակայն դեռ չեն մօ – տեցած զաչնակիցներու պաշտպանողական դիծե – րուն: Հունկնամէն փոխադրուած 100.000նոց բա– նակը կը գտնուի այժմ Փուզանի չրջանակին մէջ, եւ կը գրաւէ իր նոր դիրքերը :

ՀԱԿԱՍԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹիՒՆՆԵՐ

Զին եւ խորհրդային յարաբերութեանց մա – սին տեղեկութիւնները հակասական են: Երէկ ար– ձագանգը եղած էինք լուրի մը, որուն համաձայն պառակտում կը տիրէ խորհրդային կառավարու – թեան եւ փեքինի մէջեւ: Այսօր ալ — միշտ վե – րապահութեամբ — կը հաղորդուի տեղեկութիւն մը, որ կ'ըսէ թէ անցեալ Նոյեմբեր 15ին գումար– ուած է չին եւ խորհրդային ժողով մը, որու ըն– թացքին, զօր. Մաօ Ցէ Թունկ, Քորէայի մէջ իր մէջամտութեան փոխարէն, Քրեմլինէն ստացած է հետեւեալ խոստումները .—

1) Խորհրդային զէնք եւ զինամթերք պիտի ստանան Ռուսաստանէն: 2) Այս վերջինը պիտի յանձնէ նաեւ 100 օդանաւեր: 3) Խորհրդային օ –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒԻՍԸ

Պրիւսէլի ժողովին մէջ, որոշուեցաւ Արեւմըտեան Գերմանիոյ Դաշնակցային Հանրապետութեան գործակցութիւնը ապահովել, Եւրոպայի եւ Ատլանտեանի դաշինքին մաս կազմող չորս երկիրներու պաշտպանութեան համար:

Այս որոշումը չի նշանակեր սակայն Գերմանիոյ ամբողջական վերազինումը: Գերմանիոյ նախկին թշնամիները դեռ չեն կրցած մոռնալ անցեալը եւ տրուած որոշման մէջ կարելի է նըշմարել մեծ վերապահութիւններ, որոնք տեսակ մը անվստահութեան նշաններ են: Այնպէս կը թուի թէ ռազմագէտները անհրաժեշտ համարած են Գերմանիոյ զինուորական ուժին օգտագործումը, բայց քաղաքագէտները չեն կրցած ամբողջապէս «այո» ըսել հաւասար իրաւունքներու պահանջին:

Կ'ըսուի թէ 6000 հոգինոց 25 դունդերէ բաղկացած բանակ մը պիտի կազմուի զերման զինուորներէ: Այս դունդերը, թէեւ զինուած պիտի ըլլան արդիական զէնքերով, բայց ամէն մէկ դունդ առանձինն ի վիճակի պիտի չըլլայ ռազմական գործողութիւններ կատարելու, այլ պիտի ծառայէ իբր օժանդակ, դաշնակից զօրաբաժին ներու, մինչդեռ Ատլանտեանի Դաշինքին միւս մասնակիցները պիտի ունենան իրենց ազգային զօրաբաժինները: Գերմանացիներուն թոյլ չէ տըրուած ունենալ իրենց բանակին հրամանատարութիւնը, նոյնպէս արգիլուած է ընդհ. սպայակոյտի մը կազմութիւնը:

Պոննի զերման կառավարութիւնը երկու կրակի մէջ ինկած է հիմա եւ պէտք է որոշում տայ, թէ կ'ուզէ՞ մասնակցիլ եւրոպական բանակին վերոյիշեալ պայմաններու տակ, թէ մերժելով՝ կ'ուզէ մնալ խորհրդային ուժերու անմիջական վտանգին առջեւ, առանց օրեւէ զինուորական պատրաստութեան:

Թէ վարչապետ Ատընաուըը եւ թէ ընկերվարականներու պետը Շումախըը յայտարարեցին առկէ առաջ, թէ միայն հաւասարէ հաւասար ըլլալու պայմանով զերման զինուորը կրնայ մասնակցիլ Արեւմուտքի պաշտպանութեան: Հիմա որ «Սփոփորտի ծրագրին» ոչ – բարեացակամ ոգիով առաջնորդուած ծրագիրը մը դրուած է մէջտեղ, երկարատեւ բանակցութիւններ պէտք պիտի ըլլան համաձայնեցնելու համար արեւմտեան դաշնակիցներու տեսակէտները, գերմանական պահանջներուն հետ: Ատընաուըը դեռ չատ պիտի երթայ փէքըրսպէրկ, ուր նստած են Գերմանիոյ երեք մարզպանները: Առաջին բանակցութիւնները պիտի ըլլան անշուշտ «դրաման կանոնա – դրութեան» բարեփոխման շուրջ, որպէսզի Գեր – մանիա, առ հասարակ զինուոր պահելու իրաւունքը ունենայ:

Կասկածէ դուրս է որ Արեւմտեան Գերմանիան չուտով պիտի վերազինուի, կազմելով արեւմտեան բանակներու ղեխաւոր հետեւակազօրքը: Բայց ահա կը լսուի Տոքթ. Քուրթ Շումախըրի հատու ձայնը.— «Դաշնակիցներու կողմէ յայտարարուած նախապայմաններուն Գերմանացիները ըստիպուած են «ոչ» պատասխանել: Գերմանացիները իրենք են որ վերջնական խօսքը պիտի ըսեն»:

ԱՁԸՆՀԱՒՈՒԸՐ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՆԵՐԸ

Զօրավար Այզընհաուըրի Ատլանտեանի բանակին վերին հրամանատար կարգուիլը խառն ըզգացումներով արձանագրուեցան զերման մամուլին մէջ: Թէեւ կը չեշտուին անոր հրամանատարի բարձր յատկութիւնները, բայց քիչ մը վրդովում կայ այդ խօսքերուն տակ: Այզընհաուըր չատ անողոք գտնուեցաւ զերման զինուորականութեան հանդէպ եւ պարտեալ հրամանատարներուն հանդէպ սպեհտական վերաբերմունք ցոյց չտուաւ: Երբ զօրավար, Եոդլ, զինադադարի խնդրով ներկայացաւ իրեն, երեք խօսքով վերջացուց տեսակցութիւնը, առանց աթոռ մը հրամցնելու, իսկ զօրավար Ֆոն Առնիմ, երբ կը յանձնուէր իր ափրիկեան բանակով, ոչ իսկ ընդունուեցաւ անոր կողմէ:

Այզընհաուըր խիստ վերաբերուեցաւ զերման ժողովուրդին հանդէպ նաեւ այն չրջանին, երբ պետն էր Գերմանիոյ ամերիկեան գրաւման բանակին (1945 — 46): Ան անգամ մը յայտարարեց նոյնիսկ, թէ «ես կ'ատեմ Գերմաններ»: (Ինք, Այզընհաուըր, զերմանացեղ զուիցերիական ընտանիքէ մը կը սերի):

Այզընհաուըրի օրովն էր նոյնպէս, որ ամերիկեան բանակները պարպեցին միջին Գերմանիան եւ հրաւիրեցին Ռուսերը որ գան նստին հոն ու անցնին էլպա գետը:

Գերման թերթերը յոյս կը յայտնեն, որ Այզընհաուըր փոխած ըլլայ իր հակագերման զգացումները, ըմբռնելով Եւրոպայի մէջ կատարուած սխալները, մանաւանդ որ հաւանօրէն գերման զինուորներ ալ չուտով պիտի գտնուին իր հրամանատարութեան տակ:

Գերմանիա ՏՕՔԹ. Տ. ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

Պիրլիսայի Մուշեղ

(ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Բ.

Մատնութիւնները ծայր տուած էին Պիթլիսի մէջ, ուր հայութիւնը ահ ու սարսափի մէջ էր: Ձերբակալուածներուն մէջն էր հռչակաւոր Մարգար.վարժապետը, որ խոշոր կախաղան հանուեցաւ:

Մուշեղ, որ բնաւ լուր չունէր այս մատնութիւններէն, քաղաք գալուն, Զիլինկիրեան վարդապետէն կ'իմանայ եղածը եւ կ'որոշէ դէպ ուր մատնիչներէն Խաչօն ահաբեկել: Նոյն գիշերն իսկ հետապնդելով, զնդակով մը կը վիրաւորէ զայն: Մատնիչը, իր տան պատուհանին տակը հասնելով, կնոջ կը պոռայ, «դուռը բաց, Մուշեղ սպաննեց զիս», մինչ այդ, Մուշեղի երկրորդ եւ երրորդ զնդակները յաւիտենապէս կը լռեցնէին զաւաճանը:

Նոյն պահուն, 200 ոստիկան զինուորներ պաշարեցին Մուշեղի տունը եւ խուզարկեցին, բայց որեւէ բան չկրցան գտնել: Այնուհետեւ, ըստ թրքական սովորութեան սկսան անխնայ ծեծել Մուշեղի կինը: Պիթլիսի առաջնորդին եւ դրացիներուն հետ, Մուշեղի կինն ու փոքրիկները ալ տարին բանտ:

Հարցաքննութեան միջոցին, Մուշեղի կինը Շողեր կ'ըսէ, թէ «մատնիչ Խաչօն սպաննած գիշերային ամուսինս էր, հիմա ան փախած է, իսկ այս անմեղ մարդիկը ոչ գիտցի են, ոչ ալ լուր ունին սպանութենէն»:

Այս անվախ կեցուածքը իր լաւ ազդեցութիւնը ունեցաւ, եւ, բացի Մուշեղի կնոջմէն, երկու եւ երեք հօրեղբօր որդիներէն միւս բոլոր բանտարկեալները ազատ արձակուեցան:

Անգամ մը Մուշեղ Տոսպ գիւղն էր եւ կը զբոսնուէր իր ծանօթներէն մէկուն տունը: Միւեւնոյն տան հիւրն էր նաեւ քիւրտ ցեղապետ Սըլօն, որ ահ ու սարսափի էր մատնած ամբողջ չրջանը: Առկէ յարմար առիթ ուրիշ անգամ դժուար թէ գտնուէր: Ուստի, առանց մէկուն բան մը ըսելու, կը սպանէ արիւնկզակ աւազակը, դիակն ալ կը տանի գիւղէն դուրս ձորի մը մէջ կը նետէ: Դժբախտաբար, քանի մը օր վերջը, Սըլոյի ցեղախումբէն Քիւրտերուն «երդում ըրէք որ ալ Հայերուն վնաս չէք հասցներ եւ ձեզ ապատ կը ձգեմ»:

Մուշեղ եւ Աղբիւր Սերոբ Պիթլիսի մէջ կը սպաննեն Սէր զոմիսէր Հիլմին, որ կատարեալ աւազակ մը ըլլալով, տուրքեր կը դնէր Հայերուն վրայ իր իսկ զրպանի հաշուոյն:

Այս մաքրագործումներէն վերջ, Աղբիւր Սերոբ Մուշեղը կը ճամբէ Կովկաս նոր ուժեր բերելու համար: Կովկասի մէջ, վեց ամիս կը մնայ եւ իբրեւ վաղեմի եւ վստահելի ծանօթ մը, իրաւասու մարմիններուն միջոցով կը յաջողի մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք եւ 150 զինուարժ ու կարիճ ընկերներ փոխադրել սահմանագլուխ, 1897ին, սպասելով նոր հրահանգի, հայրենիք մտնելու համար:

Խումբը երկու մասի կը բաժնուի: Կէսը, թէ զոյգի երկայն Նատոյի առաջնորդութեամբ, անմիջապէս կ'անցնի սահմանը եւ կը սպիտուին քիւրտ գիւղ մը իջեւանիլ: Նատօ, քիւրտ գիւղապետը, տղոց քնացած ատեն լուր կուտայ բոլոր չըրջակայ թուրք ու քիւրտ կուռղներուն, որոնք կը պաշարեն մերոնց գտնուած տունները: Կռիւը կը սկսի: Դժբախտաբար, երեք ֆետայի միայն կըրնան ազատիլ այս դաւադիրներու ձեռքէն եւ անոնցմէ մէկը կ'ըլլայ Նատօն:

Մուշեղ եւս այդ գիւղէն պիտի անցնէր: Լսելով իր թանկագին ընկերներու նահատակութիւնը, կ'որոշէ դաւաճան գիւղը պատժել: Նախ իր ընկերներով գիւղը կը պաշարէ, եւ կը հրամայէ ոչ մէկուն խնայել, բոլորը պէտք է ոչնչացուին որպէսզի ապագային նոյն դաւաճանութիւնը չկրկնուի: Երկու ժամ չանցած, ամբողջ գիւղը աւերակոյտի մը վերածուած էր:

Մուշեղի հետքի վրայ լինկան 2—3 հազար կանոնաւոր թուրք զինուորներ, նոյնքան ալ Քիւրտեր եւ սկսան Ֆետայիներու խումբը հետապնդել: Ալ ամէն օր, գիշեր թէ ցերեկ Մուշեղ պէտք է ճամբայ կտրէր եւ զօրքի ու խուժանի պաշարման չղթան ճեղքէր: Թուրքերը, ահազանգը հասցուցած էին ամէն տեղ, մինչ Մուշեղ եւ ընկերները 4 — 5 հարիւր քիլոմեթր, այսինքն 10—12 օրուան ճամբայ պէտք էին կտրել, հասնելու համար Աղբիւր Սերոբի մօտ, Նեմրութի ազատ բարձունքը:

Ղլիճ Գետուկի վրայ կ'ունենան առաջին կռիւը եւ խումբէն ֆետայի մը զոհ կ'երթայ: Այս տեսնելուն պէս, Մուշեղ կը հրամայէր սաստկացնել կռիւը եւ կը յաջողին մէկի դէմ 15—20 զինակներ խլել թշնամիէն:

Թշնամին, իր ծանր կորուստը տեսնելով կանգ կ'առնէր: Մուշեղ, նահատակուած ֆետային ուսքի կը կեցնէ կռուողի դիրքով, իսկ ինք, իր խումբով պաշարման չղթան կը կտրէ եւ կ'անցնի դէպի կաթավին լեռը: Թուրքերը, ժամերով կը կռուին սպաննուած ֆետայիի դիակին հետ, մինչեւ որ իրականութիւնը կ'իմանան: Մուշեղ իր ընկերներով արդէն ուրիշ դիրք էին բռնած կաթավին լեռան վրայ:

Հոս եւս կռիւը կը սկսի եւ խումբը չատ մը ֆետայիներ ու ձիեր զոհ կուտայ: Մուշեղ, ուսած կտրած, մէկի դէմ տասնեակ մը Թուրքեր եւ Քիւրտեր կը փռէ գետին: Կռիւը կը տեւէ մինչեւ դիշեր, երբ կողմերը դադար կուտան:

Մուշեղ կը խորհի ազատման մասին, բայց քանի կը փորձէ, անկարելի կը դառնայ ճեղքել պաշարման չղթան:

Հինգերորդ օրը, յոգնած, անքուն ու անօթի, ֆետայիները կը սկսին իրենց վերջին պարէնը ուտել, չատեր խոտ կը փնտռեն իրենց պարապ ստամոքսները լեցնելու:

Լուսաբացին, թշնամին նորէն զրոհ կուտայ խումբին վրայ, որ կուտայ 12 զոհեր, թշնամիի հարիւրաւոր մեռեալներուն դիմաց: Թշնամին ի վերջոյ կը հասկնայ, թէ որոնց հետ է իր գործերը եւ յաջորդ օրը կը ստիպուի դադրեցնել կռիւը:

Խումբը կը մտածէ ժամանակ մը հանգստանալ, ցախի եւ փուշի դէզերուն ետեւը:

Բայց ահա, չատ չանցած, նորէն կը պաշարուին: Այս անգամ, թշնամին կրակի կուտայ խոտի դէզերը, որպէսզի դուրս եկողը հրացանաձգարկ ընէ: Ծրագիրը կը յաջողի եւ հոս ալ ֆետայիները, անակնկալի եկած, կարեւոր կորուստներ կ'ունենան:

Մուշեղ նորէն կը խորհէր պաշարման չղթան ճեղքելու մասին: Մնացած էին ինք եւ 25 ընկերները, որոնցմէ հինգն ալ կ'իյնան չղթան ճեղքած ժամանակ: Ու իր քսան ընկերներով, Մուշեղ, լեռներուն մէջ կը պահուի:

Եւ սակայն ազատում չունէին: Նորէն կը պաշարուին, նորէն կռիւ, որ կը տեւէ ամբողջ 24 ժամ: Երեք նոր զոհերու փոխարէն ֆետայիները կը սպաննեն 300 Թուրքեր եւս:

Վերջապէս, մինչեւ որ կաթավին լեռներուն կռիւը կը դադրի, Մուշեղի խումբէն կը մնան 8 ընկերներ, որոնք կ'որոշեն կռուելով հասնիլ Մանազկերտի Գարագայա գիւղը եւ Առնավուտ բերդի քարայրներուն մէջ պահուիլ: Հազիւ թէ քարայրները հասած ներս կը մտնեն, մէկ ալ կը տեսնեն 20 ոստիկաններ, որոնք իրենց կողմը կուգան: Կ'ուզեն փախիլ, բայց կռիւը կը սկսի: Կը տեւէ մէկ ժամ եւ ոստիկաններէն մէկը կը սպաննուի: Ընկերները, անոր դիակը առածին պէս կը փախչին:

Ֆետայիները, հոս երկու մասի կը բաժնուին: Քալպակեի կարապետ եւ երեք ուրիշ ֆետայիներ Պուլանըխի Քաքարլու գիւղի վրայով կ'ազատին, իսկ Մուշեղ իր չորս ընկերներով կ'ապաստանի Աւերակ ջրաղացը:

Առաքել, Մուշեղ լեռներէն իջան,
Աւերակ ջրաղաց օթեւան եղան ...:

Թշնամին կը խուժէ ջրաղացը: Հինգ ֆետայիները կը կռուին առիւծի նման մռնչելով եւ տասնեակներով կը փռեն թշնամիի դիակները:

Ճաղթութիւնը նորէն Մուշեղինն էր: Ջրաղացի ներսէն, ջուրի ճամբով դուրս կուգան եւ պաշարման չղթան կ'անցնին առանց նշմարուելու: Բայց երբ դուրս կ'ելլեն կը նշմարուին եւ կռիւը նորէն կը սկսի:

Ահա, ճիշդ այդ կռուի միջոցին, Աղբիւր Սերոբ իր ընկերներով օգնութեան կը հասնի եւ չատ չանցած, արդէն Նեմրութի ազատ գագաթը կը հասնին:

Պիթլիսցի Խաչմանուկենց Ճովակիմը, ինք – զինքը յեղափոխութեան համակիր ձեւացնելով, Մուշեղին կ'ըսէ որ կը փափաքիմ Աղբիւր Սերոբը եւ ընկերները տեսնել: Մուշեղ լուր կուտայ եւ Աղբիւր Սերոբ, Մուշեղին հետ կուգայ փափչէն: Դաւաճանը երբ կ'իմանայ որ բոլորը փափչէն գիւղը կը գտնուին, լուր կուտայ Թուրք կառավարութեան: Հազարաւոր Թուրք զինուորներ, 8 Քիւրտ ցեղապետներով կը պաշարեն փոքրի բլուրը, որուն վրայ Թառած էին 17 արծիւները:

Փափչէնի կռուին, թշնամին կը կորսնցնէ 4 Քիւրդանօթաճիղ սպաներ եւ 180 զինուոր, վիրաւորներէ զատ, իսկ ֆետայիները կ'ունենան միայն մէկ սպանեալ:

1899ին, Մուշեղ, Սալնոյ Ջորի գիւղերէն մէկը կը գտնուի: Հոն կեղծ երկտող մը կը ստանայ. իբրեւ Թէ կուսակցական ժողովի կը հրաւիրեն զինքը Խախռեվ գիւղը: Երբ Մուշեղ տունը կը մտնէ, դաւադիրները կը դիմեն խորամանկութեան: Որպէսզի Մուշեղ իր զէնքերէն բաժնուի, կ'ըսեն թէ ջուրը տաքցուցած են լողնալու համար եւ երբ Մուշեղ մերկ կը լուացուի օճառի փրփուրներուն մէջ, տան մէջ պահուած Քիւրտերէն չորս-

Վաթսունամեակի փառաւոր տօնը Մարսէյլի մէջ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հանդիսութեանց այս պահուն հաղորդուեցաւ որ առեւտրական նաւատորմի նախարարը, Կաս – թոն Տըֆէր, ընկերակցութեամբ քաղաքապետա – կան խորհուրդի անդամ Օր. Ռափուզիի, մուտք պիտի գործէ սրահէն ներս: Հասարակութիւնը, մէկ մարդու պէս ոտքի, խելայեղ ծափահարու – թիւններով դիմաւորեց յարգելի հիւրերը:

Այնուհետեւ, ընկեր նախագահը բեմ հրաւի – րեց մեր պատուական բարեկամ Լէնարը, որ ներ – կայ հասարակութիւնը ողջունելէ վերջ, յայտա – րարեց.— « Եկայ, չէի կրնար չգալ, մէկ կողմէ մեզ իրար միացնող կապը, միւս կողմէ ընկերվա – րական կուսակցութեան մը 60ամեայ յոբելեանը հարկադրիչ պատճառներ էին որ գայի: Կը մտա – ծեմ՝ վաթսո՛ւն տարի եւ այս վաթսուն տարինե – րու ընդմէջէն ինչ տաղնապալի փուլերէ անցած է այս կազմակերպութիւնը եւ ինչ պայքարներու եւ զոհողութիւններու գնով: Ցանուն Ֆրանսայի Ըն – կերվարական Կուսակցութեան ողջունելով ձեզ, կը յայտարարեմ որ ձեր եւ մեր պայքարը չէ վերջա – ցած: Բռնակալութիւնը կը սպառնայ արեան մէջ խեղդել քաղաքակիրթ մարդկութիւնը: Ցանուն արդարութեան միացնենք մեր պայքարը, յաղթա – կան դուրս գալու համար: Ահա իմ մաղթանքս» :

Անոր յաջորդեց Կասթոն Տըֆէր:— « Ազատա – դրութենէն ասդին ամէն տարի ներկայ եմ ձեր հանդէսներուն որոնք միշտ բազմամարդ են եւ օ – րինակելի: Բայց այս տարի, որպէս պետական մարդ, իմ ներկայութիւնս մասնաւորապէս ան – հրաժեշտ նկատեցի: Ես դիտեմ որ մեր հայ ընկեր – վարականները մարսիլհայ գաղութի մեծամաս – նութեան համակրութիւնը կը վայելեն,բացի ան – նշան փոքրամասնութենէ մը, որ կը կռչուին հայ համայնավարներ եւ որոնք ոչ մէկ կապ ունին հա – յութեան հետ, քանի որ իրենք դիրենք կապուած կը նկատեն Մոսկուայի: Եւ կը մտածեմ նաեւ, որ անոնք իրական համայնավարներ ալ չեն, այլա՛ – պէս պէտք էր չատոնց մեկնած ըլլային «Ժողովր – դային ընթախտ»ը, երբ դիրենք վար դնող չկար : Մենք ալ ունինք այդ ծաղիկներէն, որոնք կ'ուզեն մեզ Մոսկուայի լուծին ենթարկել: Դուք, որպէս խաղաղ ու չինարար ժողովուրդ, հաւատս ունեցէք Ֆրանսական կառավարութեան վրայ, որ ձեզի ա – պաստան տուած է եւ պիտի պաշտպանէ ձեզ ամէն ատեն, որեւէ անակնկալի առջեւ: (Երկարատեւ ծափեր):

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ Օր. Ռափուզի: — « Ինձմէ առաջ իմ յարգելի ընկերները պէտք է – ղածը ըսին ձեզի: Ես որպէս ձեզ մօտէն ճանչցող, կը հիանամ ձեր ժողովուրդի բարեմասնութիւն – ներուն վրայ: Խաղաղ, ձեռներէց եւ չինարար ժո – ղովուրդ էք եւ մեր այս սիրելի Մարսէյլը չատ բան կը պարտի ձեզի: Աչխարհը կը դտնուի նոր փոթորիկներու առջեւ, միացնենք մեր ուժերը, կանխելու համար այդ փոթորիկները, դիմագրա – ւենք բոլոր սպառնալիքները եւ միացնենք մեր ձի – դերը, ստեղծելու համար աչխարհի ընկերվարա – կան մեծ հանրապետութիւնը: Իմ միակ մաղթան – քըս է այս՝ ձեր վաթսունամեակի հանդիսաւոր օրուան առթիւ »:

Ընկեր Պապիկեան ի պատասխան այս համակ – րական արտայայտութիւններուն, Ֆրանսերէն լեզուով եւ ընտիրատանքի արժանի բովանդակու – թեամբ, չնորհակալութեան խօսք ըրաւ մեր յար – դելի հիւրերուն յանուն Երջանային Կոմիտէի:

Ինչպէս ամէն առթիւ, այս անգամ եւս մեր ե – րիտասարդ ջութակահարը, Պ. Լեւոն Ղեւոնդեան բերաւ իր մասնակցութիւնը, նուագելով քանի մը կտորներ եւ կրկնապատկելով խանդավառութիւ – նը:

Կարգը ընկեր Շաւարշ Միսաքեանինն է: Հա – կիւ անունը արտասանուած, ծայր տուաւ անվեր – ջանալի ծափահարութիւն մը: Տարօրինակ ոչինչ դտայ, որովհետեւ Մարսէյլ եւ ընկեր Շաւարշ զի – րար լաւ կը հասկնան: Իր ներկայութեամբ Մար – սէյլցիներու հաւատքը կը կրկնապատկուի, իսկ ընկեր Շաւարշը աւելի կ'երիտասարդանայ : Ան – րոխտ ու ինքնավստահ՝ կը սկսի իր ճառը: Արդեօք ժամանակը չէ՞ առիթը օգտագործել եւ իր բաց – կայութեան, իր ճառին դոնէ նշանակալից քանի մը մասերը «Ցառաջ»ի ընթերցողներուն սեփակա – նութիւնը դարձնել: Չէ՞ որ ինք դէմ է իր ճառերու հրատարակութեան: — « Ամէն տեղ, ըսաւ ան, ուր ափ մը հայութիւն կայ, կը տօնուի Հ. Ց. Դ. 60ամեակը: Տօնելով զայն, կ'ուզենք մեր յար – գանքի խօսքը ըսել բոլոր այն նահատակներուն , որոնք ինկան մեր ազատագրութեան ճամբուն վը – րայ, ինչ դրօշի տակ ալ եղած ըլլան անոնք: Հայ ազատագրական չարժումը սկսաւ կաթողիկոսնե – րէն, որոնք չարականներու միջոցով կ'երգէին « Արի՛ Աստուած հարցն մերոց» եւ հասաւ բուն ժողովուրդին, որ կ'երգէր «Այսքան դար լացինք» ... մինչեւ որ հասաւ 1862 — 68, 78, թուական – ները, երբ այդ հունտերը ցանուած էին: Պոլսոյ Ազգային ժողովին մէջ զանազան արտայայտու – թիւններ ճամբան կը հարթէին դալիք յեղափոխու – թեան : Խրիմեաններ, Վարժապետեաններ , Ս. Փափազեաններ, կը բանային ճամբան : Հ. Ց. Դաչնակցութիւնը եկաւ այս բոլոր համադրելու :

«Շատ չահեցանք, քիչ չահեցանք, այդ չէ խնդիրը· բայց չահեցանք Հայաստան մը: Հայ ֆետային էր որ եկաւ Հայու ճակտէն սրբելու ստրկութեան արատը, իր դիմագրական գործե – րով: Դաչնակցութիւնը չդոհացաւ միայն զէնքի եւ ինքնապաչտպանութեան դործով, այլ այս ժողո – վուրդի քաղաքական գիտակցութիւնը արթնցուց: Ծառայեց այս ժողովուրդի մչակոյթին, ամէն ճիւղի մէջ: Դաչնակցութիւնը, մեր պատմութեան մէջ Տորք Անգեղն է, որ ժայռեր ճանկռտելով, ա – րիւն թափելով, միտք յղդնեցնելով եւ քաղաքա – կան գիտակցութեան բերելով ժողովուրդը հաս – ցուց տեղ մը: Բոլորս միացնենք մեր ճիգերը այս ժողովուրդի ֆիզիքական գոյութիւնը պահելու համար: Ես ասոր հետ եմ, դուն անոր հետ ես ըսե – լը «չարլաթանութիւն» է: Աչխարհը կրակի մատ – նուած է, բոլոր ժողովուրդները սարսափի մատ – նուած են: Հակառակ մեր կամքին եթէ պիտի պա – տահի անխուսափելին, աչխատինք որ մէկ Հայու քիթ չարիւնի: Ձընենք այնպիսի բաներ, որ կա – կած ներչնչենք մեր բնակած երկիրներուն մէջ: Գալով Դաչնակցութեան դէմ սարքուած խաչա – կրութեան, կ'ըսեմ Սայաթ Նովայի խօսքով — «Ձըխմանամ fիլիսատան»... Մենք, Դաչնակցա – կաններս, կը յայտարարենք մեր բարեկամներուն եւ թշնամիներուն, որ չենք հրաժարիր մեր հաւա – տամքէն եւ պիտի պայքարինք այս ժողովուրդի վերջնական յաղթանակին համար: Եթէ պատահի դժբախտութիւնը եւ Դաչնակցութեան գլուխը կարեն, նոր Դաչնակցութիւն մը պիտի ծնի»: (Երկարատեւ ծափահարութիւն):

Բեմ եկաւ ընկեր Հրանտ Սամուէլ որ պատ – մական ակնարկ մը նետելով նախայեղափոխական շրջանի կացութեան, որուն տրամաբանական ելքը յանդեցաւ յեղափոխութեան, թուեց Դաչնակցու – թեան 60 տարուայ գոյութեան շրջանին տեղի ու – նեցած դէպքերը եւ յայտարարեց.— «Այսօր եւս Հ. Ց. Դաչնակցութիւնը անսասան կը մնայ հայ ա – զատագրական դատի ախոյեանը »:

Պատմական դէպքեր յիչատակելէ յետոյ, թը – ւական կարդով հասաւ մինչեւ կամաւորական դունդերու կազմութիւնը, որ յանդեցաւ Մայիս 28ի պատմական ակտին: Զարկաւ ու զարնուեցաւ առանց սակարկելու, տեսաւ հայ ժողովուրդը եւ հաւատաց Դաչնակցութեան : Հայ ժողովուրդին տուաւ Սեվրի Դաչնագիր մը, զոր Ռուսն ու Թուր – քը, միացած, պատռել ուզեցին: Այսօր եւս Դաչ – նակցութիւնը տէր է այդ մուրհակին, երբ ուրիչ – ներ խունկ կը ծխեն օտար սուիններով մեր երկրի տիրողներուն առջեւ: Դաչնակցութիւնը իր հզօր բազուկով բարձր բռնած է հայ ազատագրութեան դրօչակը այն վստահութեամբ, որ օր մը պիտի տանինք պարզելու զայն մեր ազատ եւ անկախ Հայաստանին մէջ: (Բուռն ծափեր):

Պուլվար Օտտոյի նոր սերնդական աղջիկներու պարախումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Մանու – չի, պարեցին հայկական պարեր :

Ի պատիւ օտար հիւրերու Օր. Առաքելեան եր – գեց Ֆրանսերէն երգ մը եւ ժողովուրդի պահան – ջին ընդ առաջ երթալով, երգեց նաեւ «Ոհ ինչ ա – նուշ»ը, ապա իրեն նուիրուեցաւ ծաղկեփունջ մը:

Ընկեր նախագահի չնորհակալութեան խօս – քերէն յետոյ, հանդէսի պաչտօնական բաժինը վերջ գտաւ եւ այնուհետեւ սկսան պարերն ու խր – նթաճանքը, որոնք տեւեցին մինչեւ կէս գիչեր :

ՅՈՎՀ. ՏԻՕՓՄԼԷՃԵԱՆ

Օր. ՍԱՐԳՍԵԱՆի եւ Պ. ՈՍԿԱՆԵԱՆի նչանա – խօսութեան առթիւ եղած նուիրատուութեան ցան – կը, որուն ընդհ. գումարը հաղորդած էինք անց – եալ չարթու :

Մարտիրոս Աւետիսեան 500 ֆրանք, Փաչա – լեան եղբ. (Ալֆորվիլլէն) 500, Սուքիասեան 100, Առաքել Ցարութիւնեան 300, Մաքս Դաւիթեան , Սէմէրճեան ընտանիք, 500ական, Գուսիպաչեան 50, Ժան Նիքոյա 500, Գէորգ Ոսկանեան 1000, Սար – գիսեան 1500, Ժան Թրուման հազար, Օր. Ազատի Ոսկանեան 200, Տիկին Հ. Ձամճեան 150, Ոմն 300, բացառիկ նուէրներ՝ 1100: Գումար 8200:

«ՑԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (30)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցագրդ ՄՈՑԶԻՇ)

Ժ. ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԲԱՆԱԼԻՆԵՐՈՒ ՏՐՅԱԿԸ

Գիչերուան 10ին, գացի ժամադրավայրը, ճիշդ ժամն էր, բայց Փիէռ Կիկերոնը արդէն իսկ կը սպասէր ինծի :

Հին ծանօթի մը պէս բարեւեց զիս , հարցուց թէ կարդի՞ն էր ամէն բան եւ թէ զո՞հ էի նախորդ գիչերուան երկու «Ֆիլմ»երու պարու – նակութենէն: Հաստատական պատասխան տուի :

Դրասենեակին մէջ դարձեալ ներսէն կղպեցի դուռը: Մանրակրկիտ քննութենէ մը անցուց եր – կու սենեակները, որոչ կ'երեւէր որ պահուըտած լրտես մը կը փնտռէր: Թողուցի որ ուզածը ընէ :

Կիկերոն քնաւ չէր ամսապարեր: Ես նստեցայ դրասեղանիս առջեւ եւ աթոռ մը տուի իրեն ալ : Վերջապէս եկաւ նստեցաւ: Պատրաստեր էի ծխա – խոտ եւ ուիսքի, զոր խոհարարուհիս առեր էր ե – րեք չիչ Մօզելի դինիի փոխարէն :

Առանց բառ մը ըսելու, երկու նոր «ֆիլմ»երը դրաւ սեղանիս վրայ: Առի զանոնք եւ կղպեցի դա – րանիս մէջ: Այդ օրը, ոչ իսկ մէկ սթերլին ունէի: Փափկօրէն փորձեցի հասկցնել իրեն, բայց ան ընդհատեց խօսքս :

— Հոդ չէ, ըսաւ, յաջորդ անդամ կուտաք, երբ գամ կրկին: Ձեր չահը կը պահանջէ որ գոհա – ցում տաք ինծի: Մնաց որ, վստահութիւն ունիմ ձեր վրայ :

Ուրախ եմ ամէն պարագայի մէջ: Ծօսքս 30 հազար ոսկի կ'արժէր, բայց անոր վստահելէ ա – ւելի, մարդը վստահ էր մանաւանդ իր գործին ու փաստաթուղթերուն արժէքին վրայ :

Երկու գաւաթներու մէջ ուիսքի լեցուցի , ջուր ալ աւելցուցի եւ խմեցի իր կենացը, վարժ մարդու մը պէս: Փոխադարձեց նոյն կերպով :

— Այս գիչեր անակնկալ մը եղաւ ձեր «ֆիլ – մ»երը ինծի համար, ըսել կ'ուզեմ, լուսնկարչա – կան արուեստի տեսակէտով: Մինա՞կ կ'աչխատիք, թէ օգնական ունիք: Ո՞ւրկէ կ'առնէք լուսանկար – չական այդ արտակարգ հմտութիւնը :

— Տարիներէ ի վեր կ'աչխատիմ լուսանկար – չութեան: Ոչ ոք կ'օգնէ ինծի, բոլորովին մենակ կ'աչխատիմ :

— Ո՞ւր կը լուսանկարէք, դեսպանատան մէ՞ջ թէ դուրսը:

— Դեսպանատան մէջ բնականաբար: Սըր Նէյ – պուլ — Հիւկէսընի դրասենեակին մէջ :

— Բայց ի՞նչպէս կ'ընէք, խիստ կը հետաքրքրէ այդ գիս, կրնա՞ք ըսել ինծի :

Ումպ մը կուլ տուաւ, առաւ գլանիկ մը եւ վերջին հարցումիս պատասխանեց պաղարիւնով :

— Ինչո՞ւ չէ: Ծայրայեղ զգուշութեամբ կ'աչխատիմ, երկար ատենչ ի վեր կատարած քըն – նութիւններուս համաձայն:Նախ, նկատի առնելով բոլոր հաւանականութիւնները, տեսակնօրէն պատրաստեցի ծրագիրս ,եւ անկէ վերջմիայն սկը – սայ գործադրութեան դնել զայն: Եւ դուք բարու – թիւնը ունեցաք հաստատելու թէ լաւ արդիւնք տուած է: Պահ մը կեցաւ, յետոյ չարունակեց·

— Պէտք է գիտնաք որ դեսպանը կ'աչխատի , բուն իսկ դեսպանատունը, իր անձնական յարկա – բաժինին մէջ: Իր ննջասենեակին քով կը գտնուի աչխատասենեակը, այնտեղ է դրամարկղը, որուն մէջ կը պահուին կարեւոր փաստաթուղթերը :

Երկար տատն, եւ չատ մօտէն դիտած եմ: Գր – տած եմ վերջապէս, թէ մէկ բանալի միայն կը յարմարի արկղին եւ դեսպանը իր վրայ կը կրէ միչտ զայն չղթայի մը անցուած՝ ուրիչ բանալի – ներու հետ միասին :

— Եւ ի՞նչպէս ձեռք կ'անցընէք փաստաթուղ – թերը :

— Ցարդ, միչտ գիչեր տատն: Պէտք է սպա – սեմ, որ Սըր Նէյպուլ Հիւկէսըն հանէ տաբատը, որուն կապուած է բանալիներու տրցակը, որպէս զի առնեմ դրամարկղին բանալին: Անդամ մը որ դեսպանը իր սենեակը քաչուի, պաչտօնս է խո – զանակել իր հագուստները: Ոչ մէկուն մտքէն պի – տի անցնէր կասկածիլ իմ մասիս, երբ սենեկապա – նի պարտականութիւնս կը կատարեմ: Դեսպանը կանոնաւոր քուն չունի եւ գրեթէ ամէն գիչեր քը – նարեր դեղ մը կ'առնէ: Միչտ ծանօթ է ինծի թէ երբ կ'առնէ, բնականաբար, այդ գիչերները խո – րապէս կը քնանայ եւ ես ալ կրնամ աչխատիլ :

— Զէ՞ք վախնար որ մէկը վրայ կը հասնի ձեր աչխատած պահուն :

(Շար.)

դանաւային ուժերը պիտի աջակցին Զինեբուն մանչուրիական եւ քորէական սահմաններուն վրա։ 4) Եթէ ՄԱԿի ուժերը ամբակոծեն մանչուրիական քաղաքները, խորհրդային ուժերը բացէ ի բաց պիտի մասնակցին կռուին։ 5) Եթէ կռիւը ծաւալի, պիտի ստեղծուի խորհրդային, չին եւ քորէական խառն սպայակոյտ մը Մանչուրիոյ մէջ եւ զօր. Մալինովսքիի ղեկավարութեան տակ։ Այս պարագային, Սովետները պիտի տրամադրեն 150.000նոց ուժ մը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԹԱԼԻՆԻ ԱՆՈՒՆՈՎ հաստատուած է նոր մրցանակ մը, որ պիտի տրուի «ժողովուրդներու միջեւ խաղաղութեան ամրապնդման» աշխատող անձերու, ամբողջ աշխարհի մէջ։ Մրցանակա – բաշխ յանձնախումբին կը մասնակցին ռուս եւ միջազգային անձեր։— Սովետներու Գիտական կառոյցը բաժնած է գիտական հետազոտութեանց մէջ աչքի ինկած հեղինակներու այս տարուան մրցանակները։ Վարձատրուածներուն մէջը կայ նաեւ Փրօֆ. Նորայր Սիսակեան անունով Հայ մը։

ՊՐԱԶԻԼԻՈՑ կառավարութիւնը կը մշակէ օ – րինագիծ մը, որուն հիման վրայ «պետութեան թշնամի» պիտի հռչակուին համայնավարները։

ՈՒԷՍԹՄԻՆՍԹԸՐԻ Աբբայարանէն ղողցուած է 172 քիլոկրամ ծանրութեամբ պատմական քար մը, որուն վրայ զետեղուած էր բրիտանացի թա – գաւորներու թագադրութեան գահը։ Այս քարը, որ կը գործածուի Անգլիոյ մէջ 1296էն ի վեր, 400 տարուան սեփականութիւնն էր Սկովտիացինե – րուն։ Կը կարծուի թէ ղողութիւնը «ազգային» բնոյթ ունի եւ կազմակերպուած է նոյն ինքն Սկովտիացիներու կողմէ։ Գողերու հետքը չէ գտնուած տակաւին։

Օր. Զապէլ եւ Վարդուհի Ադամեաններ եւ Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ղուկասեան կը ծանուցանեն մահը իրենց մեծ մօր եւ ազգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՊԱՑՇԱՒ ԱԴԱՄԵԱՆԻ (Սէօլէօղլի)

որ կնքեց իր մահկանացուն 80 տարեկանին, Պրու – սէլի հիւանդանոցին մէջ։ Թաղումը կը կատարուի այսօր, հինգշաբթի ժամը 2ին, Իսլի գերեզմանա – տունը։ Հաւաքուիլ՝ Գերեզմանատան մուտքին առջեւ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Արաբկիրի Վաղչէն գիւղի Տէր Լեւոն քհնյ. տղան Յարութիւն Նիկողոսեան կը փնտռէ 1915ի տարագրութեան ժամանակ կոր – սընցուցած իր մայրը՝ երկցուհի Մարթա Նիկո – դոսեանը (Ծն. Պօչնակեան) Աղնցի եւ քոյրերը Սանդուխտ եւ Մարիամ։ Տեղեկացնել H. Nigoghos–sian, 39 Bld. Louis Fournier, La Rosiere, Beaumont, Marseille, France։ Հալէպի «Արեւելք»էն կը խնդ – րուի արտատպել։

Գանձատուն Հայկական ուրգնու

Անղուպական գործէն հազուագիւտ օրինակ – ներ մնացած ըլլալով՝ Հայ երգի նախանձախնդիր ազգայիններուն կը յանձնարարուի օգտուիլ։

Մօտ 800 մեծադիր էջեր (երկսիւնակ) 720 ձայնագրեալ երգեր։ Հեղինակներու կենսագրա – կանով եւ նկարներով, գեղարուեստական տպա – գրութիւն։

Ամբողջ գործը վեց հատոր, ՆՈՐ ՏԱՐՕՒԱՆ եւ ամէն առթիւ նուէրցու միակ գիրքը, հայ տու – նին անջնջելի զարդը։ Փնտռել՝ Փարիզ՝ Հրանտ Սա – մուէլ, Պարսամեան, Բալուեան եւ Մարսէյլ՝ Ծե – րիկեանցի մօտ։

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Սիբելիններդ ուրախացնելու համար պիտի կըր – նայի՞ը աւելի յարմար նուէր մը գտնել քան օրի – նակ մը՝

«ՆՈՐ ՓՆԱՐ»

Ձայնագրուած, պատկերազարդ եւ ընդարձակ ե – զարանէն, որ տան մը մէջ ամէնէն գործածական գիրքն է, օգտակար եւ հաճելի միանդամայն։ Ի – ՐԱՊԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՒԷՐ ՄԸ 640 մեծ էջերով, 715 երգերով եւ 109 նկարներով։

Դիմել «Յառաջ»ի հասցէով։

Գինը 1500 ֆրանք, փոստի ծախքն ալ մէջը։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ.— Հայ կին մը իբրեւ օգնական խոհարարուհի, որ պիտնայ կերակուր պատրաստել եւ հայ այր մը, որպէս սպասաւոր։ Սահպղաբար դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան։

ՍԵՆԵԱԿ Կ'ՈՒԶՈՒԻ.— Առանձին այր մը սենեակ կը փնտռէ, փարիզ կամ արուարձանները։ Դիմել «Յառաջ»ի։

Ընկերական հանդիպում

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի Շրջանի բոլոր անդամներուն համար։

Կիրակի 7 Յունուար ժամը 15ին, Studio Colibri, 19a rue Caumartin։

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Նոզկատցի Տէր եւ Տիկին Հախվէրտեաններէ հազար ֆրանք, իրենց զաւկին Տիգրանի գիւնուրական ծառայու – թենէն ողջ առողջ վերադարձին առթիւ։

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Տիկին Նազիկ Բարսեղեան Վիչնէն մէկ տարե – կան «Յառաջ» կը նուիրէ Պ. Մուրատեանի, Re – ventin Vaugris, Իզէր։

ԱՅՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Լաֆրեթէն Պ. Յովհաննէս Նահապետեան 1500 ֆրանք կը նուիրէ Ծննդեան տօնին առթիւ Այնճա – րի վարժարանին։

ԿԻՐԱԿԻ, 21 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1951, ԺԱՄԸ 17.30ԻՆ

ԺՕՐԺ ՍԻՆԻՆԵԱՆԻ

ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՆԴԷՍԸ

Salle Gaveau,, 45 rue la Boëtie, Փարիզ

Ցայտագրին մէջ նաեւ հայկական կտորներ։

Տոմսերուն գիները 100էն 400 ֆրանք։ Դիմել Տոքթ. Ա. Ճինճեանի, 29 rue Bleue, Գրատուն Հ. Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Պարսամեան գրա – տուն, 46 rue Richer, Studio Colibri 19a rue Caumar–tin եւ նուագահանդէսին օրը՝ կիւրէն։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

Նիսի Հ. Մ. Միութեան Ամանորի «Ռէվէյեօն» երեկոյթ պարահանդէսին, այս կիրակի երեկոյ, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, 27 Պուլ. տը լա Մա – տըլէն, Chalet des Roses մեծ սրահին մէջ։

ԱԶԳԵՐՆԻԴ ԼՈՒՑՍ ...

Եթէ կ'ուզէք ընտանեկան հաճելի Reveillon մը անցընել երեկոյեան 8.30էն մինչեւ առաւօտ, փու – թացէք հայկական

Ճաշարան ԷԼՄԱՍ

11 RUE BUFFAULT (Métro CADET)

Ուր պիտի նուագէ Թառիստ ԴԱՐԵԳԻՆ, ԳԷՈՐԳ ՋԱՆի հետ։

Հայկական պարեր եւ կինոյի պար լեզկինկա Գէորգեանի կողմէ, իսկ հայկական պարերը եւ երգերը երկու Հայուհիներու կողմէ։

ԿԱՆԽԱՀ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՏԵՂԵՐԸ

ՀԱՑԵՐՈՒ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ԹԱՄԱԴՐԱՎԱՃԱՌ Է

ՁԱՇԱՐԱՆ

« TAVERNE MAUBEUGE »

6 rue de Maubeuge, Paris (9)

ՖԼԷՄԱՆ–ՀՕՓԱՐԱՆՆԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻԻՆ

Համբաւաւոր է արեւելեան եւ եւրոպական իր ընտիր կերակուրներով, մաքուր սպասարկու – թեամբ, ինչպէս եւ անմահական fուսfուսովը։

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՄԱՏՉԵԼԻ։

Կ'երգէ Պոլսէն նոր հասած երգչուհի մը։

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ

Արեւելեան նուագ՝ Շաբաթ, կիրակի եւ երկու – շաբթի օրերը։

Ընդարձակ եւ օդասուն սրահը կը դրուի փա – փաքողներու տրամադրութեան տակ, հարսանի – քի, նշանտուքի, թէյասեղանի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար։

Հեռ. Tru. 85-47։ Հաղորդակցութիւն.— Métro–ներ, Cadet, Peletier, Notre Dame de Lorette։

Ճաշարանը ունի նաեւ առանձին Prix Fixe 250 ֆր.

Բացառիկ պատրաստութիւն կաղանդի RE – VEILLONի առթիւ։ Շատ հաճելի ժամանց։

ՆՈՐ ԵՒ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ԵՂԲ.

202, Rue Duguesclin, Lyon Tél. Moncey 87-47

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻԻՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻԻՆ

Մեր նպարավաճառատան բացումը տեղի պի – տի ունենայ Դեկտեմբեր 16ին, ուրեմն ձեր բոլոր գնումները վերապահեցէք, այդ Թուականին։ Պիտի գտնէք ամէն տեսակ եւրոպական եւ արե – ւելեան մաճուր ապրանքներ։ Մեծ տարբերու – թիւն դուրսի գիներէն։ Արագ սպասարկում։

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոն – եան» խումբի հաւաքոյթը այս հինգշաբթի, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Հայերէնի դա – սընթացք 8—9։

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԷՋ.— Փետր. 25 կի – րակի օր Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ տեղի պիտի ունենայ յարգանքի մեծ ցերեկոյթ մը, ի յի – շատակ մեծանուն երաժիշտներ ԱՂԵՔՍ. ՍՊԵՆ – ԴԻԱՐԵԱՆի եւ ԳՐԻԳՈՐ ՍԻՒՆիի, կազմակերպու – թեամբ Փարիզի հայկ. երգչախումբին։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Լիոնէն Մանուէլ Նորիկեան կը փնտռէ, իր պզտիկ եղբայրը՝ Համբարձում Նո – րիկեանը, 1923ին Մարզուանէն հեռանալէն վերջը, տեղւոյն Ամերիկացիները զրած են, թէ այդ անունով մէկը՝ Մարզուան եկած եւ մեռնած է։ Գիտցողներէն կը խնդրուի դրել հետեւեալ հաս – ցէին.— Manouel Noriguian, 79 rue Sully, Լիոն (6), Rhône, France։ Պոլսոյ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել այս փնտռտուքը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԷՄԻՆ.— Տէր եւ Տիկին Լուկեան, Վարդա – պետեան եւ զաւակունք, հոգեհանգստեան պատա – րագ մատուցանել կուտան իրենց ողբացեալ զա – կին եւ քրոջ՝ Օր. ԱՐՄԵՆՈՒՀիի ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Տէ – սինի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ։

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը յարգելու համար ողբացեալին յիշատակը։

ԿԱՂԱՆԴԻ

ՁԵՐ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս նաեւ նշանախօսութիւններու եւ ա – մուսնութիւններու առթիւ անվարան դիմեցէք ժամադրած եւ գոհարավաճառ՝

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

261 Fbg. St. Martin, PARIS (10)

Ջուխտերիական ժամացոյցներու, գոհարե – ղէններու, ոսկեղէն զարդեղէններու եւ արծաթե – ղէններու ճոխ ու այլազան մթերք մը, պիտի ու – նենաք ձեր ճաշակին համաձայն։

Մասնաւոր զեղչ հայ յանախորդներու համար։

Հեռաձայն Nord 60 - 69

Métro Louis Blanc կամ Stalingrad

ՍԱՍՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԻՆ

ԿԱՂԱՆԴԻ

Reveillonը

Attractions Folies Bergèresի դերասաններու կռդմէ

Գիտէք որ միշտ զուարթ եւ ընտանեկան մթո – նոլորտի մը մէջ տեղի կ'ունենան։

Ուրեմն մի տատամսիք։ Գացէք կիրակի գի – շեր Դեկտեմբեր 31ին՝

31 Rue d'Aléxandrie

Métro Reaumur եւ Strasbourg St. Denis

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ

PARFUMERIE – MAROQUINERIE

Au SAC PARFUMÉ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա – ռարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պա – յուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **ser – viette**ներ այրերու համար։

ՄԵԾ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱՆՕՔ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ

ARTICLES DE PARIS

106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

ՄՈՒՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ն. ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

21 rue Henri Monnier

Ներքնաշորակ Տիկիններու համար, միակ մուշտակա – վաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ, ՁԱՓՈՒ ՎՐԱՑ եւ ՆՈՐՈ – ԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ Արագ եւ խնամուած աշխատանք։

Մէկ անգամուան յաճա – խորդը կը դառնայ ընդմիշտ յաճախորդ։

Դիմեցէք անգամ մը եւ գոհ պիտի մնաք։

Հեռաձայն TRU. 40-11

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lorette, Pigalle եւ St. Georges։

ՅԱՌԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678-63
Vendredi 29 Décembre 1950 Ուրբաթ 29 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No 6343–Նոր շրջան թիւ 1754

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԶՈՐԱՒԱՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԱԼԻ ԴԻՐՔԸ

ՅԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԼԱՒԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԸ ՏԻՐԷ ԱՊԱԳԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Մոսկուա կը չարունակէ լուռ մնալ «Զորսեքրու ժողովի» մը գումարման մասին արեւմտեան դաշնակիցներու յանձնած պատասխան – յուշագիրներէն վերջ: Միջազգային մամուլը, հետեւաբար, ենթադրութիւններ միայն կ'ընէ խորհրդային վերաբերումի մասին: Անգլիական «Մանչէսթր Կարտիըն»ի տեղեկութեանց համաձայն, Լոնտոնի մէջ չատ քիչ յոյս ունին, որ խորհրդային կառավարութիւնը նպաստաւոր պատասխան մը տայ դաշնակիցներու առաջարկներուն: Մոս– կուա լաւ կ'ըմբռնէ այսօրուան կացութիւնը եւ այն կարեւորագոյն իրողութիւնը, թէ իր եւ իր արբանեակներու զինուորական ուժը, անհամեմատելի կերպով բարձր էր արեւմտեան դաշնակից– ներու ուժէն: Այս պիտակցութեամբ ալ, պիտի օգտագործէ իր առանձնաշնորհեալ դերակատա– րութիւնը, իր բոլոր քարտերը սեղանի վրայ բանա– լէ առաջ: Պիտի չանայ մանաւանդ չհապճեպով Արեւմուտքի տարակարծութիւնները Եւրոպայի պաշտպանողական պատրաստութեանց չուրջ:

Կացութեան ապագայ զարգացման համար կը նախատեսուին հետեւեալ զոյգ մը կարելիութիւն– ները.— Եթէ Քրեմլինը, տարուելով իր իսկ փրո– փականէն, կը վանայ իրապէս «աշխարհակալ– ներու յարձակումէն», հաւանական է որ սակայն ուր լուրջ զիջումներ ընել՝ Արեւմուտքի հետ հաս– կացողութեան մը գալու համար: Հակառակ պա– րագային — եւ ասիկա աւելի հաւանական է — Քրեմլինի իրապաշտները, աչքի առջեւ ունենա– լով Արեւմուտքի տկար կողմերը, պիտի չանան տեւական անորոշութեան եւ կասկածի տակ պա– հել արեւմտեան աշխարհը:

Այնուամենայնիւ, Լոնտոնի դիւանագիտական շրջանակները, այս բոլորը հաշուելով հանդերձ յարաբերական լաւատեսութեամբ մը կը դիտեն ապագան եւ կը խորհին, թէ խորհրդային կառա– վարութիւնը, ձգձգման քաղաքականութեան մը հետեւելով, ճակատագրական ու անդարմանելի քայլ մը պիտի չառնէ դէթ մօտաւոր ժամանակնե– րուն:

ՈՒՇԻՆԿԹընի ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Պ· Պ· Թրումընի, Էչիսընի, Մարշըլի եւ Մնայմըրի միջեւ, Ուշինկթընի մէջ կայացած խորհրդակցութեան ընթացքին երկարօրէն եւ բո– լոր կողմերով քննութեան առնուեցաւ Հորէայի խնդիրը: Զեռնհաս չըլլանակները, սակայն, կը մերժեն որեւէ տեղեկութիւն տալ ժողովի որոշում– ներու մասին: Ճշդուեցան այն հրահանգները, ո– րոնք պիտի տրուին՝ ի մօտոյ Եւրոպա մեկնելիք զօր· Այզընհաուըրին: Այս վերջինը Ուշինկթըն պիտի երթայ զալ չաբթուան սկիզբները: Ժողո– վականները համոզուած են, որ չէն համայնավար– ները պիտի չհրաժարին՝ հարաւային Հորէայի վրայ յարձակելու իրենց ծրագրէն եւ հետեւաբար, չեն տեսներ զինադադարի մը կնքման կարելիու– թիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ. 1951ի իր եմտացոյցին 100– ին 16ը պիտի յատկացնէ իր սպառազինման ծախ– քերուն, որոնք, այդ տարուան ընթացքին, պիտի հասնին 29.100 միլիոն տինարի: Ամբողջ եմտա– ցոյցը կը հասնի 172.662 միլիոնի:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ թագաւորութեան գահի 172 քիլօ կշռող պատուանդան – քարը եւ զայն զողցողները դեռ չեն գտնուած: Ուէսթմինսթրի աւագերէցը ձայնասփիւռէն խօսելով, թախանձեց ժողովուր– դին օգնել ոստիկանութեան, որպէսզի այդ պատ– մական քարը գտնուի: Ընդամէնը 70.837 հոգի — այրեր եւ կիներ — կը փնտռեն զայն Անգլիոյ բոլոր կողմերը: Անգլիական թերթերը կը հրա– տարակեն ծաղրանկարներ, որոնցմէ մէկուն տակ գրուած է.— «Գողցուելու կարգը պիտի դայ հի– մա Նէլսընի արձանին»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ 'ի· էջ)

ԴԷՊՔԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

ԻՆՉՈ՞Ւ Կ'ՈՒՇԱՆԱՑ ԶԻՆԱԿԱՆ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԸ

Քորէայի ռազմաճակատին վրայ կացութիւնը կը չարունակէ մնալ անփոփոխ: Դաշնակից բա– նակները կեցած են այնտեղ չոգիի վրայ, սպասե– լով Սէուլի եւ այլ ճակատամասերու վրայ կա– տարուելիք նախատեսուած չինական մեծ յարձա– կողականին, որ սակայն մինչեւ կ'ուշանայ: Յար– ձակողականի պատրաստութիւնները պէտք էր մին– չեւ հիմա վերջացած ըլլային եւ չի գիտցուիր, թէ չինական հրամանատարութիւնը եւ անոր հետ միասին չին քաղաքական ղեկավարութիւնը, ինչ նպատակներ կը հետապնդեն այս յապաղումով: Եթէ կ'ուզեն, այս սպասումով, դաշնակից զօրա– մասերու մօտ բարոյական կորովի խախտման ստուգումը կատարել, կ'ըսեն ՄԱԿի հրամանա– տարութեան չրջանակները, չին ղեկավարութիւնը պատրանքներ միայն կրնայ ունենալ, որովհետեւ չատոնց անցած են խուճապն ու ցնցումը, որոնց ենթարկուեցան այդ զօրամասերը, չինական առա– ջին մեծ յարձակողականին հետեւանքով: Այժմ ՄԱԿի եւ յատկապէս ամերիկեան չրջանակները վստահութեամբ կը դիտեն կացութիւնը եւ որո– շած են ամենայն վճռականութեամբ դիմադրել դալիք դէպքերը: Ընդհանրապէս կը սերէ այն համոզումը, թէ Չինացիները չատ սուղ գին մը պիտի վճարեն այսուհետեւ իւրաքանչիւր թիզ հողի գրաւման համար, եթէ փորձեն ծով թափել ՄԱԿի ուժերը: Այդ համոզումը կը հիմնաւորուի հետեւեալ իրողութիւններով.—

1) ՄԱԿի ուժերը համախմբուած են այժմ պաշտպանողական խորունկ գիծերու վրայ: Հունկնամի պարպումը մեծ յաղողութիւն մըն էր՝ ամերիկեան ընտիր զօրամասերն անոնց ռազմա– ւթերքը, զէնքերն ու պարկերը փրկելու տեսակէ– տով: Նոր դիրքերու վրայ համախմբուած զին– ուորներու թիւը կը հասնի 220.000ի:

2) Ամերիկեան զօրքի կրակելու սաստկութիւ– նը անհամեմատելի կերպով աւելի բարձր եւ ու– ժեղ է, քան համայնավար Չինացիներունը: Ասկէ զատ այս զօրքը պաշտպանուած է ծովային հրե– տանիով, որ կրնայ դեր խաղալ ծովեզերեայ որոշ ճակատամասերու վրայ, ինչպէս նաեւ օդանաւա– յին ուժերով, որոնք իրենց բացարձակ տիրապե– տութեան տակ առած են քորէական երկինքը:

3) Չին կարմիրներու փոխադրութեանց ու հաղորդակցութեանց դիծերը այժմ կը գտնուին դաշնակիցներու ռմբակոծումներու ուղղակի վը– տանգին տակ, նկատի ունենալով որ այդ ճամբա– ները այժմ կը բացուին քորէական հողին վրայ եւ պաշտպանուած չին մանչուրիական պատուարով: Ձիչդ հակառակն էր պարագան այն օրերուն, երբ Չինացիները կը ձեռնարկէին իրենց մեծ ու անա– կնկալ յարձակման:

4) Կը կարծուի հետեւաբար, որ չին գա– գուածային յարձակման մը պարագային խոկ, Քորէայի կռիւները կրնան ամիսներ տեւել: Կա– ցութիւնը կրնայ փոխուիլ այն առեն միայն, երբ կարմիրները ռազմադաշտ կը նետեն իրենց այժ– մու զօրամասերէն աւելի լաւ զինուած ուժեր:

ԿԸ ԽՈՐՀԻՆ ՀԱԿԱՄԻՋՈՑՆԵՐՈՒ ԴԻՄԵԼ

Քորէայի եւ Չինաստանի հետ կապուած քա– ղաքական – դիւանագիտական կացութիւնն ալ զարգացման մէջ չէ այս վերջին օրերուն: Տարտա– մօրէն կը պարզուին սակայն որոշ նշաններ, որոնք կրնան մօտաւոր օրերուն որոշումներու յանգիլ ՄԱԿի մէջ:

Այսպէս, հաւանական է որ ամերիկեան կա– ռավարութիւնը պահանջէ ՄԱԿէն զրաւիլ դարձ– եալ չինական միջամտութեան հարցով, առաջար– կելով տնտեսական պատժական միջոցներ ձեռք առնել Չինաստանի դէմ: կացութեան տրամաբա– նական ելքը պիտի բլլար այսպիսի քայլ մը, նկա– տի ունենալով որ Մաօ Ցէ Թունկի կառավարու– թիւնը չի փափաքիր վերջ տալ Քորէայի մէջ իր ձեռնարկած զինուորական գործողութիւններուն եւ մերժած բլլալով միացեալ ազգերու առաջարկը զինադադարի մը մասին, ուղղակի խնդրոյ առար– կայ դարձուց ՄԱԿի հեղինակութիւնը այս հար– ցին մէջ:

Ամերիկեան ծրագիրը կր ձգտի յանգիլ երկու որոշ արդիւնքներու.— 1) ՄԱԿի ընդհ· ժողովը այս անգամ նախայարձակ պիտի հռչակէ Չինաս– տանը, բան մը որ վերջոյի ենթարկուեցաւ Խ· Մի– ութեան կողմէ Ապահովութեան Խորհուրդին առ– ջեւ· 2) Ընդհ· ժողովը, այս պարագային, պիտի որոշէ պատերազմի ենթարկել այդ երկիրը:

Այս ուղղութեամբ ձեռնարկներ պիտի սկսին անմիջապէս, որ ՄԱԿի քաղաքական յանձնա– խումբը պաշտօնապէս հաստատէ զինադադարի փորձին ձախողումը:

Գարեգին Ա. կաթողիկոսի առողջական վիճակը ծանրացաւ

ԴԵԿՏ· 23Ի ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ՍՐՏԻ ԾԱՆՐ ՆՈՊ ՄԸ ՈՒՆԵՑԱՒ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ Մէ

Անթիլիասի Կաթողիկոսարանի Դիւա– տարակութեան տուած է Դեկտ· 24 Թուականը հե– տեւեալ զեկոյցը («Ազդակ», 26 Դեկտ·).—

«Այսօր խոր ցաւով կուգանք յայտնել, թէ Ն· Ս· Օծութիւն Վեհափառ Տ· Տ· Գարեգին Ա· Կա– թողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, շաբաթ օր, 23 Դեկտեմբեր, առաւօտեան ժամը 10·45ին, գրա– սեղանին առջեւ աշխատած պահուն սրտի յանկար– ծական տագնապ մը ունեցաւ:

«Պէյրութէն շուտով կաթողիկոսարան հրա– ւիրուեցաւ Փրոֆ· Տոքթ· Ց· Ենիգոմշեան, մինչ այդ, Անթիլիասէն Տոքթ· Ապուժաուտէ կանչուե– լով անհրաժեշտ դարմանումը ըրաւ: Երկու բը– ժիշկներն ալ, յետ բննութեան յայտնեցին, թէ Վեհափառ կաթողիկոսին առողջական վիճակը ծանր է: Անմիջապէս Պէյրութէն հրաւիրուեցաւ Տոքթ· Թապպարա, որ սրտի զարկերուն պատկերը առնէ, որով ճշդուեցաւ թէ Վեհափառ Հայրապե– տը երակախցում ունեցած է:

«Ասոր վրայ, կաթողիկոսարան հրաւիրուե– ցան Փրոֆ· Տոքթ· Խայեթ եւ այլ մասնագէտ հինգ բժիշկներ, որոնք յետ բննութեան անհրա– ժեշտ նկատեցին Վեհափառ Հայրապետին հիւան– դանոց փոխադրուիլը: Ամերիկացի Փրոֆ· Տոքթ· Քոնան եւս բննեց Վեհ· հիւանդը:

«Նոյն օրն իսկ Նորին Վեհափառութիւնը փո– խադրուեցաւ Ամերիկեան հիւանդանոց:

«Բժիշկներու կողմէ Նորին Ս· Օծութեան ա– ռողջական վիճակը բաւական լուրջ կը նկատուի»:

Ազգային Ժողովին մէջ

Պ· Պ· Մ· ՓՇՋՆ ԵԻ ԺԻԻԼ ՄՈՔ ՆՈՐ ԵԼՄՏԱ– ՑՈՑՑԻ ԵԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՍՊԱՌԱԶԻՆՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

*Նոր ելմտացոյցի եւ յատկապէս Ֆրանսայի վերազինման համար պահանջուած վարկերու վի– ճաբանութիւնները կը չարունակուին ազգային ժողովին մէջ: Ելմտական նախարար Պ· Մօրիս Փէչէ խօսք առնելով յայտարարեց, թէ սովորական ելմտացոյցի գումարը կը հասնի 2615 միլիառ ֆրանքի: Կառավարութիւնը կը նախատեսէ, որ կարեւոր յատկացումներ պիտի ըլլան չինարար– կան ձեռնարկներու համար: Պիտի չարունակուին երկաթուղային բարեկարգութիւնները, երկրա– գործութեան պիտի յատկացուի 8 միլիառ, Ֆրան– սայի անդրծովեան գաղթավայրերը պիտի ստա– նան 30 միլիառ, անցեալ տարուան 23ին տեղ, եւն·: Մեծ են ելմտացոյցին ծախքերը, որոնք պի– տի հաւասարակշռուին փոխառութիւններով եւ նոր տուրքերով: Կառավարութիւնը ի վիճակի է կնքելու 320 միլիառի փոխառութիւններ, խոկ տուրքերու յաւելումէն կրնայ դոյանալ 165 մի– լիառ: «Նկատի ունեցէք որ հարցը կը գառնայ Ֆրանսայի պաշտպանութեան չուրջ: Եթէ մէկ րո– պէ լքենք այդ պաշտպանութիւնը, երկիրն է որ պիտի վտանգենք: Տեւական ճիգ պէտք է ի գործ դնել այս ուղղութեամբ, որովհետեւ մէկ տարիէն կարելի չէ իրագործել պաշտպանութեան ծրա– գիրը»:

Խօսք առաւ նաեւ պաշտպանութեան նախարա– րը, Պ· Ժիւլ Մոք: «Ֆրանսա, ըսաւ ան, կ'ուզէ ա– պահովուիլ ամէն կարգի յարձակման դէմ: Կար– միր բանակը կը բաղկանայ այսօր 170 զօրաբա– ժիններէ եւ 18 օդանաւային բանակներէ: Խ· Մի– ութեան զինուորական ծախքերը կը հասնին 7000 միլիառի: Այս թիւերը կ'արդարացնեն մեր այժ– մու ճիգը: Նպատակը ճշդուելէն վերջ, ձեռք առ– նուելիք միջոցներն ալ կարելի է դիւրութեամբ ո– րոշել: կազմուած է արդէն անհրաժեշտ ծրագի– րը: Միայն 1951ի համար 850 միլիառի պէտք ու– նինք: Այս գումարին 140 միլիառը պիտի տան Մ· Նահանգները: Ազատագրումէն ասդին, Ֆրանսա հաւատաց խաղաղութեան եւ պակսեցուց իր զին– ուորական ուժը: Այսօր պէտք է ապահովէ իր պաշտպանութիւնը: կ'ուզենք յուսալ, որ «Զորսե– րու ժողովը» արդիւնքի մը պիտի յանգի: Մինչ այդ, սակայն, կը կարծենք թէ Ֆրանսայի վերա– զինումը, լաւագոյն միջոցն է մտածել տալու իր խօսակիցներուն»:

Երեսփոխան Պ· Մէնտէս Ֆրանս (արմատա– կան ընկերվարական) յայտարարեց.— «Ոչ ապա– զինուած, ոչ բացակայ եւ ոչ ալ չէզոք Ֆրանսա մը կ'ուզեմ տեսնել: Առողջ եւ քաջ կեցուածք մը մի– այն պիտի կրնար ուժեղ եւ յարգուած ազգ մը դարձնել Ֆրանսան»:

ԿԱԼԱՆԱՒՈՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Ամերիկեան *Քրիչչըն Սայընս Մոնիթոր* օրաթերթը գրեթէ ամբողջ էջ մը նուիրած է հայ ժողովուրդին ու հայրենիքին : Երեք սիւնակի վրայ դրուած է Միջին Արեւելքի քարտէսը : Քարտէսին կեդրոնը կը գրաւէ Խորհրդային Հայաստանը : Կարս եւ Արտահան անուանները առնուած են սեւ շրջանակի մէջ : Քարտէսին տակ կայ հետեւեալ տողը· «Ինկած Ռուսիոյ եւ Թուրքիոյ մէջտեղ, Հայաստան՝ համայնավար լուծին տակ ապրող անհանգիստ երկիր մըն է» : Էջին վրայ կան երկու ուրիշ նկարներ եւս : Մէկը կը ներկայացնէ Ս· Էջմիածինը եւ, փոքր շրջանակի մէջ, Խրիմեան Հայրիկը : Միւսը լուսանկար մըն է, ֆաշուած՝ Երեւանի մէջ : Յօդուածը գրուած է Արամ Զ· Զելվէեանի կողմէ : Կուտանք թարգմանաբար :

Ա·

Երիտասարդին հանդիպեցայ Շթութկարտի դաղթականներու կայանին մէջ : Գիտէր, որ Մի-ացեալ Նահանգները պիտի վերադառնամ, ուստի, ուզեց որոշ տեղեկութիւններ տալ ինծի : Անչուշտ մերժեց յայտնել իր անունը, ես ալ չպնդեցի : Գիտէի, թէ պատճառը իր մտահոգութիւնն էր այն մասին, որ Չեկան կրնայ վնաս հասցնել Խորհրդային Հայաստան մնացած իր ընտանիքին :

Երիտասարդը խօսեցաւ Խորհրդային Հայաստանի մասին, որ կը գտնուի Կովկասի սրտին վրայ, դրացի՝ Խորհրդային Վրաստանի եւ Ազրպէյճանի : Հայաստան կը տարածուի Արաքս գետի հովիտին չուրջ, ուր այսօր եւս, ինչպէս իր փառքի հին օրերուն, կը ծաղկին խաղողի այգիներն ու այլազան մրգաստանները :

Արեւելեան սահմանէն անդին, սպիտակափառ Մասիսը, որ Հայաստանի դրօշին վրայ միշտ խորհրդանշած է հայ ժողովուրդին կամքը, կը բարձրացնէ իր վեհափառ գլուխը :

Երեսուն տարի առաջ Հայաստան հիւղակներ-ու եւ փոշիածածկ ճամբաներու երկիր մըն էր : Այսօր անոր հիւսուածեղէնի եւ պտուղներու ճարտարուեստները առաջնակարգ տեղ կը գրաւեն Խորհրդային Միութեան մէջ : Հայաստան ունի արդիական թատրոններ ու դպրոցներ :

Ինծի համար, որ դուրսը կը գտնուիմ, այս տեղեկութիւնները եւ երկրի բնական գեղեցկութիւնը հմայիչ են : Սակայն գիտեմ, որ Շթութկարտի մէջ կան 3500 հայ դաղթականներ, որոնք փախած են իրենց տուներէն, իրենց ընտանիքները հոն ձգելու գնով :

Ես խօսած եմ այս հայ դաղթականներէն չատերուն հետ, այրեր ու կիներ՝ Հայաստանէն եկած : Եւ անոնք ինծի պատմած են երկրի հրաշալիքներու մասին, ըսած են, որ հողը արգասաւոր է ու բերրի, պտուղները՝ աքանչելիօրէն համեղ :

Եւ սակայն ինծի պատմած են նաեւ, որ այս անբաւ հարստութեան մէջ սոված է ժողովուրդը, որովհետեւ վարչաձեւը կը պահանջէ, որ ամէն ինչ պետութեան կարիքներուն յատկացուի :

Այս մարդիկը ինծի պատմեցին նաեւ, թէ դրեթէ ամէն դիշեր կը տիրէ սարսափը Չեկային : Դաղթականներէն մէկը ինծի բառացիօրէն ըսաւ·

« Պիտի չգտնես մէկը այս դաղթականներէն· — եւ հազարաւոր ուրիշներ Հայաստանի մէջ,— զորս Չեկան դէթ անգամ մը բանտ ղրկած չըլլայ : կան, որ քանի մը անգամ բանտ նետուած են : Բոլորս Չեկային կողմէ այս կամ այն քաղաքական յանցանքով ամբաստանուած եւ մէկ անգամ բանտ պէտք է նետուած ըլլանք » :

Երբ Գերմանիան յարձակեցաւ Խորհրդային Միութեան վրայ, Հայերն ալ բերին իրենց մաս-նակցութիւնը ընդհանուր պաշտպանութեան դործին : Հազարաւոր հայ երիտասարդներ դինուորագրուեցան եւ կռուեցան Ռուսերու կողքին, Ղրիմի եւ Սթալինկրատի մէջ :

Ղրիմի մէջ է, որ հազարաւոր Հայեր դերի ինկան, ինչպէս նաեւ խորհրդային ուրիշ քաղաքացիներ : Գերմանիոյ պարտութենէն ետք այս Հայերէն եւ ուրիշներէ հազարաւորներ ետ ղրկուեցան լրբ խորհրդային հպատակներ, համաձայն Եալթայի դաշնագրին :

Եւ սակայն 3500 Հայեր, հակառակ խորհրդային դինուորական առաքելութիւններու հետապնդումներուն, մերժեցին Խորհրդային Հայաստան վերադառնալ : Եւ ամերիկեան իշխանութիւններու միջամտութեամբ, տեղաւորուեցան դաղթական-նական կայաններու մէջ, Գերմանիա եւ Աւստրիա :

ԱՆԶԱՆ օդնութեան հասած է այս մարդոց եւ անոնց 90 առ հարիւրը արդէն վերադրուած է Մ· Նահանգներ :

Իրականին մէջ չուրջ 575 հազար հայ դաղթականներ կան Միջին Արեւելքի մէջ : Անոնց մեծամասնութիւնը տեղահանուած է Թուրքերուն կողմէ Մեծ Պատերազմի ընթացքին : Այս թիւը բաժնուած է հետեւեալ ձեւով·— 100.000 Պարսկաստանի մէջ, 175.000 Սուրիոյ եւ Լիբանանի, 30.000 Եգիպտոսի, 100·000 Թուրքիոյ, 10·000 Ցունաստանի :

Հայեր կան նաեւ Իրաքի, Պաղեստինի եւ Ցորդանանի մէջ :

Այս երկիրներուն մէջ ապրող Հայերը օգնած են անոնց տնտեսական, ընկերային, կրթական, մշակութային, ճարտարարուեստական եւ առեւտրական վերելքին : Եւ սակայն, իրենց քաղաքական դոյավիճակը կը չարունակէ մնալ անորոշ : Իրենց ապահովութեան խնդիրը ամենօրեայ հարց մըն է :

Երբ 1918ին ցարական Ռուսաստան պարտուեցաւ եւ Կովկասի մէջ ստեղծուեցաւ ազատ ու անկախ Հայաստանի Հանրապետութիւնը, քաղաքական աչխարհը պահ մը մտածեց, թէ վերջապէս լուծուած էր Հայկական Ինդիրը :

Նախագահ Ուիլսըն գծեց Հայաստանի արեւելեան սահմանները, որոնք պիտի կցուէին անկախ Հանրապետութեան, սակայն Թուրքերը մերժեցին ընդունիլ Նախագահին ծրագիրը :

1921ին Խորհրդային Միութիւնը գրաւեց Հայաստանը, որ դարձաւ մէկ մասը համայնավար կայսրութեան : Այդ օրէն մինչեւ այսօր, Հայաստանի ճակատագիրը անքակտելիօրէն կապուած մնաց Խորհրդային Միութեան :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ամենէն աղ կարդալ-գրել գիտեն Ֆինլանտայի մէջ

1866ին եկեղեցական հրովարտակ մը կը պարտադրէր, որ հաւատացեալները կարդալ սորվէին եւ կը մերժէին ամուսնութեան թոյլտուութիւն տալ անգրագէտներուն : Հովիւը ամէն տարի քննութենէ կ'անցնէր իր հօտը եւ արդիւնքը թեմի արձանագրութեան տոմարին մէջ կը դրէր : Այն տղաքը որ կը մերժէին դպրոց երթալ, յանդիմանութեան նչաւակ կ'ըլլային եկեղեցիին մէջ, կիրակի օրերը :

Ֆինլանտայի մէջ, 1866էն ի վեր, ուսումը յանձնուած է համայնքներու : Ժողովուրդը ցըրուած կ'ապրի — երբեմն իւրաքանչիւր երեք քառակիլոմեթրի վրայ երեք բնակիչ : Թէեւ պարտաւորիչ դպրոցական, օրէնքը կը սկսի Ֆինլանտայի հանրապետութեան հռչակման թուականէն (1921), բայց անգրագէտ չկայ երկրին մէջ :

Օրէնքը կը նախատեսէ ամէն նահանգի կամ հինգ քիլոմեթր շրջանակի մը մէջ, մէկ դպրոց : Տղաքը դպրոց կը յաճախեն ոտքով, հեծանիւով կամ սահնակներով, երբեմն ալ մասնաւոր հանրակառքեր կ'երթան տղաքը առնելու : Իսկ բոլոր-ովին հիւսիսային նահանգներու պզտիկները եղջերուներու բալխիրներով կը յաճախեն դպրոց : Ձմեռը դպրոցը կ'ընեն : Ֆինլանտան առաջին երկիրն է, ուր դպրոցական ձրի ճաշ հաստատուած է (1943), իսկ յիսուն տարի է որ դպրոցական առարկաները եւ դիրքերը ձրի կը բաժնուին տղոց : Այն տղոց համար, որ դպրոցէն 5 քիլոմ· կամ աւելի հեռու կը բնակին, գիշերօթիկ դպրոցներ հաստատուած են, իսկ հոն ուր այդպիսի դըպրոցներ չկան, տղաքը կ'ապրին գիւղացիներու մօտ, համայնքին ծախքով :

Գիւղական խորհուրդը հինգ հոգինոց յանձնախումբ մը կ'ընտրէ, դպրոցը վարելու եւ ուսման վրայ հսկելու : Այս յանձնախումբին մէջ պէտք է որ անպայման ուսուցիչ մը գտնուի : Վարչական հոգերը յանձնուած են եօթը հոգինոց դիւանի մը, որոնց վեցը աշակերտներու ծնողքներ են եւ մէկը կրթական մարմնի անդամ :

Պետութիւնը լաւ կը վարձատրէ ուսուցչութիւնը եւ նոր դպրոցներ չինուելու պարագային ինք կը տանձնէ ծախքին հարիւրին 20ը չինուելիք սկիզբը եւ 100ին 40ը չինութիւնը աւարտելէն վերջ : Փոխատուութիւններ կ'ընէ համայնքներուն եւ կը վերադարձնէ երկու երրորդը այն դումարներուն, զորս յատկացուցած են դպրոցական պիտոյքներու, ինչպէս եւ աղքատ դպրոցականներու ծնողքներուն օգնութեան :

Նախակրթութեան չրջանը ութ տարի է : Դպրոցական տարին 36 չաբաթ է, ամառուան եւ տօնական օրերու արձակուրդով, իսկ մէկ չաբաթ ալ «Սահնակի արձակուրդ» կայ գարնան սկիզբը :

Ամէկ մէկ դպրոց ունի հիւանդապահուհի մը, որ ընկերային օգնութեան դերը կը կատարէ : Տղաքը կը պատուաստուին եւ անոնց առողջական վիճակը մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ կը դառնայ :

Ներկայիս Ֆինլանտայի մէջ 16 հազար ուսուցիչ կայ 4 միլիոն բնակիչի համար : Հինգ հարիւր հազար աշակերտ —7էն 15 տարեկան — նախակրթարան կը յաճախեն :

Ֆինլանտա ունի երկու պաշտօնական լեզու — ներ, Ֆիններէն եւ չուէտերէն : Աշակերտներուն 100ին 92ը կը սորվին Ֆիններէն եւ 100ին 8ր չուէտերէն : Լեզուի հարցը յաճախ դժուարութիւններ կը յարուցանէ, որուն համար կառավարութիւնը կ'աչխատի լուծում մը գտնել :

Ֆինլանտայի մէջ նոր լոյս տեսած դիրքերուն մեծ մասը նկարագրող դիրքեր են եւ կը պարունակեն Ֆին ազգային մեծ դէմքերն ու մանկական դրականութեան միջազգային վարպետները :

Ֆինլանտական կեանքին մէջ մանուկը մեծ տեղ կը գրաւէ : Արդի սերունդը բազմաթիւ պատերազմներ մղեց իր ազատութեան համար եւ այժմ մեծ ջանք ի գործ կը դնէ որպէսզի բնականոն վիճակի մը հասցնէ երկիրը : Ֆինները կ'ուզեն ունենալ երիտասարդութիւն մը, որ իր վրայ առնէ ապագայի հոգը :

UNESCO

Վաթսունամեակը Կրլնոպլի մէջ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ, (յապաղած)·— Հ· Ց· Դաչնակցութեան վաթսունամեակը այստեղ ալ տօնուեցաւ արժանավայել չուքով :

Ինչպէս միշտ, սրահը դարճեալ ծայրէ ծայր լեցուած էր խուռներամ բազմութեամբ մը, որ եկած էր լսելու իր հարազատ զաւկին ձայնը, ընկ· Շաւարշ Միսաքեանի միջոցով, որուն այցելութիւնը, Կրլնոպլի հայութիւնը 14 տարիներէ ի վեր չէր վայելած :

Հանդիսաւոր բացուեցաւ «Մշակ բանուոր» եւ « Ցառագ ընթանանք» քայլերգներով, որոնք երգուեցան Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ ընկեր Երանդ Մարաշլեանի :

Բեմը զարդարուած էր Հ· Ց· Դաչնակցութեան հսկայ դինանշանով, եւ Քրիստափորի, Ռոստոմի, Սիմոնի, Ահարոնեանի եւ Անդրանիկի նկարներով, իսկ բեմին ճակատն ալ «Ողջոյն Հ· Ց· Դաչնակցութեան վաթսունամեակին» եւ «Ցարգանք հերոսներուն» վերտառութիւններով :

Օրուան նախագահը ընկեր Ս· Գալուստեան իր բացման խօսքով ըսաւ, որ «Դաչնակցութիւնը ծրնաւ հայ ժողովուրդի տառապանքէն եւ ստրուկ ու դետնաքարշ դանդուածէ մը մէկտեղ բերաւ ազատութեան իմաստը հասկցող եւ զայն դէնքի ուժով պաչտպանելու ընդունակ դաղափարական դանդուած մը : Ան թէեւ չկրցաւ աւարտել իր ծրագիրը, բայց չընկրկեցաւ պահ մը եւ իր պարտականութեան մէջ չթերացաւ, այլ մնաց պատնէչի վրայ ամբողջ վաթսուն տարի : Ան պիտի ապրի քանի չէ իրականացած իր փառաւոր երազը, այդ ակնկալութեամբ ալ իր աչքերը սեւեռած է մօտաւոր արշալոյսի մը ճառագայթներուն» :

Նոր Սերունդի տղաքը բեմադրեցին կեանքի պատկեր մը, որ կը ներկայացնէր չորս փետայիներ, որոնք իրենց օրուայ յորնութենէն հանգստանալու համար, եկան գետեղերքը, «Դաչնակցական խումբ»ը երգելով, լուացուեցան գետին մէջ, յագեցուցին իրենց ծարաւը եւ «Անկեղծ դինուոր»ի համոզումով գացին չարունակել իրենց սուրբ գործը, իսկ իրենց ետեւէն հայ աղջիկը, «Սափորը ուսին» կ'երգէր «Պարզիր աղբիւր» : Հայ աղջկայ դերը կատարեց Տիգրանուհի Աւետեան, Դարձեալ Նոր Սերունդէն Պաչտաուր Անտոնեան արտասանեց Ազատութեան նուիրուած ֆըլանէրէն կտոր մը, Օր· Սօսի Թէրզեան՝ Ռ· Միքայէլեանի «Հայրենիք»ը, Օր· Մարօ Այվազեան՝ Ց· Թումանեանի «Հին Օրհնութիւնը», Օր· Պէաթրիս Մարտիրոսեան՝ Սիպիլի «Հայ լեզուն», Տիգրանուհի Աւետեան՝ Ց· Թումանեանի «Աղաւնու վանքը»: Ընկեր Ղեւոնդ Թորոսեան եւս արտասանեց օրուայ պատչաճ կտոր մը, իսկ ընկեր Վարդան Ս.Թմաճեան՝ «Թալէաթին ահաբեկումը»:

Հանդիսականներու բուռն ծափերուն տակ բեմ եկաւ Սանուհիներու պարախումբը, չորարճակի գունաւոր լոյսերու տակ կարմիր, կանանչ, կապոյտ հագուստներով եւ պարեց հայկական դիղեցիկ պարեր, որոնք խանդավառութիւնը հասցուցին գագաթնակէտին :

Այնուհետեւ, Տիկին Ա· Վարժապետեան ջերմ զգայնութեամբ երգեց Սայեաթ Նովայի «Բլբուլի հետ»ը եւ ուրիշ երգ մը : Իսկ Պ· Պեպիրեան, Վիչնէն, իր ջութակով մեզի նուագեց հայկական երեք կտորներ «Կիլիկիա», «Մխրանի ծառ» եւ « Կռունկ » :

Վերջապէս խանդավառ ծափերու տակ, բեմ կուգայ մեր սիրելի ընկեր Շաւարշ Միսաքեանը, որ քառասուն վայրկեան տեւած կուռ ճառով մը եկաւ անգամ մըն ալ մատնանչել այն գործը, զոր տարիներու ընթացքին Դաչնակցութիւնը տարաւ ի սպաս հայ ժողովուրդին : Ըրաւ պատմականը Դաչնակցութեան ծագման եւ զարգացմանը եւ ազելցուց — « Դչնակցութեան վաթսունամեայ կեանքը լեցուն է պայքարներով : Ան պայքարեցաւ Ցարին դէմ, Սուլթանին դէմ, Քիւրտին դէմ, նըպատակ ունենալով պաչտպանել հայ ժողովուրդի չահը, հայկ· մշակոյթը, Հայոց եկեղեցին եւ հայ հողը : Եթէ հարկ ըլլայ պայքարիլ վաթսուն տարի եւս, ան դարձեալ իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ, մինչեւ որ իրականանայ տարիներու երազը, Միացեալ, Ազատ եւ Անկախ Հայաստան » :

Հանդիսէն վերջ, ի պատիւ ընկեր Շաւարշ Միսաքեանի տրուեցաւ ճաչասեղան մը, ուր ներ-

կայ հին 70է աւելի ընկերներ եւ համակիրներ : Հոն եւս խօսք առնելով ընկերը չնորհակալութիւն յայտնեց Հ. Ց. Դ. Կոմիտէին եւ պարտք դրաւ ամէն մէկ ծնողքին ուսերուն, որ իր զաւակներուն սորվեցնէ հայերէն խօսիլ եւ հայ ոգիով մեծցնէ զանոնք : Եղան նոյնպէս արտասանութիւններ, երգեր եւ խմբերգներ, ստեղծելով ջերմ մթնոլորտ մը :

Կալոյտ Խաչուհիները չանք չէին խնայած ճոխ սեղան մը պատրաստելու համար :

Օրուան սեղանապետը ընկեր Սիսլեան չնորհակալութիւն յայտնեց ընկեր Շ. Մխաքեանին եւ բոլոր դուբսէն եկած հիւրերուն : Ճաշկերոյթը վերջացաւ առաւօտեան ժամը 1.30ին :

ՎԱՐԴԱՆ ԲԱԲԱԽԵԱՆ

×

ՄԵՆՔ ԱԼ ՏՕՆԵՑԻՆՔ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻԻ, (Յառաջ).— Մենք ալ տօնեցինք Դաշնակցութեան վաթսունամեակը, Հ. Ց. Դ. Տեղւոյս Անդրանիկ խումբի նախաձեռնութեամբ, Պ. Գ. Խաչատուրեանի սրճարանի սրահը : Բացումը կատարեց ընկեր Ց. Պըչաքճեան եւ ապա սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Ս. Թիւրքմէն – եան որ հակիրճ ճառէ մը վերջ հրաւիրեց ներկաները յոտնկայս երգել «Մշակ բանուոր»ը :

Նոր Սերունդի Արաքս խումբէն Հ. Պ. արտասանեց կտոր մը Ց. Թումանեանէն, իսկ Սիամանթոյէն արտասանեցին Պ. Ս. Մելիքեան եւ ընկ. Մովսէս Տէր Կարապետեան : Ընկերուհի Մարի Տէր Կարապետեան (Տէրինէն), Տիկին Ս. Մելքոնեան, ընկերներ Մանուկ Տինճեան, Գ. Մելքոնեան եւ Մ. Տ. Կարապետեան, զեղեցիկ երգերով բերին իրենց մասնակցութիւնը հանդէսին :

Բանախօսեց ընկ. Հրաչ Տասնապետեան (Լիոնէն), որ պարզեց Դաշնակցութեան ծագումը եւ անդրադառնալով անոր փառաւոր գործունէութեան, ըսաւ որ ազատագրական պայքարը մղուեցաւ եւ ասկէ վերջն ալ պիտի մղուի, ազատ ու անկախ կեանք մը պարգեւելու համար հայ ժողովուրդին :

Դադարի ընթացքին աճուրդի դրուեցաւ խոշոր հաւ մը, որմէ գոյացաւ գոհացուցիչ հասոյթ մը :

Քանի մը երգերէ վերջ խօսքը տրուեցաւ ընկեր կարապետ Թաշճեանին (Լիոնէն), որ իր կարգին գեղեցիկ ճառով մը պանծացուց Դաշնակցութեան գործունէութիւնը եւ դերը այն հերոսներուն, որոնք զոհուեցան հայրենիքի եւ հայ ժողովուրդի ազատութեան համար : Մեր պարտքն է յարգել անոնց քաղցր յիշատակը եւ յայտնել մեր սրտագին երախտագիտութիւնը :

Բոլոր ճառախօսները, երգողներն ու արտասանողները արժանացան խանդավառ ծափերու :

Երեկոյթը փակուեցաւ կէս գիշերէն վերջ ժամը 1ին, խանդավառ տպաւորութեան տակ :

ՀԱՅԿ ՊՐԶԱՖՃԵԱՆ

ՓԵՓԻՆի մէջ հրատարակուած է նոր քարտէս մը, ուր քանի մը հարիւր հազար քիլոմ. տարածութեամբ հնդկական եւ պիրմանեան ընդարձակ շրջաններ չինական սեփականութիւն կը հռչակուին :

Դաղութէ գաղութ

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ

Ս. Յակոբեանց վանքի մխիթարիներէն Հայկազուն վրդ. Աբրահամեան, որ Գահիրէ կը գտնուի, տուած է հետեւեալ տեղեկութիւնները «Յուսաբեր»ին .—

Վանքը ապաստանած մեր հայրենակիցներէն չուրջ 800 հոգի կը չարունակէն դեռ նպաստ ստանալ վանքէն եւ ՄԱԿի յանձնախումբէն : Ապաստանեալներէն չատեր կը գործեն հին քաղաքին մէջ, իբրեւ արհեստաւոր կամ խանութպան : Ապրուստը սուղ չէ բաղդատմամբ դրացի երկիրներուն : Դուբսէն կը ստացուին միչտ անհրաժեչտ ապրանքները եւ աննդեղէն :

Ժառանգաւորաց վարժարանը եւ Ընծայարանը ներկայիս ունին 10—12 աչակերտներ, իսկ Թարգմանչաց վարժարանը չուրջ 600 : Կը չարունակուի «Սիոն»ի հրատարակութիւնը, իբրեւ պատրիարքարանի պաչտօնաթերթ : Վերջերս նոր տպագրութեամբ լոյս տեսաւ «Նարեկ» պոթամատեանը, աչխարհաբարի վերածուած հոգելոյս Թորգոմ Պատրիարքի կողմէ : Մատրուելիւն կայ վերստին տպագրելու Օչականի «Հայ Գրականութիւնը » որ կը գործածուի նաեւ իբրեւ ընթերցանութեան դասագիրք բարձրագոյն կարգերուն մէջ : Վանքը ներկայիս ի վիճակի չէ բազմածախս հրատարակութեանց ձեռնարկելու, եթէ որեւէ ընկերակցութիւն կամ դրաչէր անձ չստանձնէ տպագրութեան ծախքը :

Վանքին մէջ կան ներկայիս 10—12 վարդապետներ : Միաբաններէն ոմանք կը պաչտօնավարեն Անդրյորդանանցիներուն, Հայֆա, Եաֆա, եւն. :

Իբրեւ հասոյթի աղբիւր վանքը ներկայիս ունի արտասահմանէն ստացած նիւթական աջակցութիւնը, քաղաքի իր կալուածներէն գանձուած վարձքերը, որոնց եկամուտը, տարեկան 1500 — 2000 ոսկիէն աւելի չէ : Վանքին մեծ հասութաբեր կալուածները կը գտնուին Իսրայէլի պետութեան մէջ, անոնց վարձքերը առայժմ ի պահ կը դրուին դրամատուները, ի հաչիւ վանքին, օր մը վերադարձնելու պայմանով :

Տեղացիներուն հետ Հայերուն յարաբերութիւնները չատ սիրալիր են : Հայերը առաջին դիմի վրայ կուգան իրբեւ բարեկամ համայնք եւ սէր ու յարգանք կը վայելեն տեղացի Արաբներուն եւ Անդրյորդանանցիներուն կողմէ :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Ֆրէգնոյի մէջ մեռած է ընկեր Միսաք Յարութիւնեան – Տէրեան : Ծնած է Ալաչկերտ 1895ին : Աւարտելէ վերջ Կարնոյ Սանասարեան վարժարանը, իբր թարգման կ'ընկերանայ անգլիացի Լորտ Ուոլթըր Քէնընի, անոր Մեծաւոր Արեւելք այցելութեան առթիւ : Ճամբոր – դութենէն վերջ Լորտը կը ստանձնէ Միսաքի ուսումնական ծախքը : Միսա քի'երթայ Ժընեւ, ուր կը հետեւի դիւղատնտեսութեան : 1914ին կ'երթայ Նոր Պայազիտի չրջանը իբրեւ գիւղատնտես : Դաշնակցութեան մէջ մտած է կանուխէն եւ մնացած է գաղափարապաչտ ընկեր մինչեւ վերջին չունչը : Հիմնադիրներէն մէկը եղած է Կարնոյ (Բարձր Հայքի) Հայր. Միութիւն : Վերջերս մեծ եռանդով փարած էր ԱՆԶԱՅի գործին : Նպաստեց Ա. Հարոնեանի ամբողջական գործերու հրատարակութեան ձեռնարկին եւ աչակից եղաւ Շանթի յաջողութեանց Ամերիկայի մէջ, ի նպաստ ճեմարանին : Մխաք օժտուած էր նաեւ գրական չնորհներով : Կը գրէր քերթուածներ «Հայրենիք»ի եւ «Մշակ»ի մէջ :

ԳՐԻԳՈՐ ԵՂԻԿԵԱՆ, վաստակաւոր հին հէնչակեան գործիչը, կաթուած ունեցած է : Եղիկեան, տասնամեակներէ ի վեր կ'աչխատակցէր Դաչնակցական մամուլին :

ԱՐԱԲԿԻՐի ԵՒ ԹԵՄԵՐՈՒ ամերիկահայ կրթ. Միութեան Ա. Պատգ. ժողովը դումարուած է Ուսթըրթաունի Հ. Ց. Դ. «Բաբկէն Սիւնի» ա – կումբին մէջ : Ժողովականներու թիւը եղած է 30 հոգի : Միութիւնը հիմնուած է 1937ին, նպատակ ունենալով Արաբկիրի եւ թեմերու հայ ծնողքներէ սերած, նիւթապէս անկարող, բայց ընդունակ տղոց տալ հայեցի դաստիարակութիւն բարձրագոյն հաստատութեանց մէջ, ինչպէս նաեւ օգնել կարօտ Արաբկիրցիներու : Կեդր. Վարչութեան տեղեկագրէն կը պարզուի որ Միութիւնը, օգնած է Սուրիոյ եւ Լիբանանի ազգ. դպրոցներուն, եւ Պէյրութի Հայ ճեմարանին մէջ հոգացած է երկու ուսանողներու ծախքը : Օժանդակած է Ամերիկա – հայ նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան : Մասնակցած է Պէյրութի Հայ ճեմարանին եւ Անչայի հանդանակութեանց կարեւոր գումարներով : Ներդաղթի հանդանակութեան տուած է 4000 տոլար : Միութեան Ֆիլատելֆիոյ մասնաճիւղը անցեալ երկու տարիներուն զուտ հասոյթ ունեցած է 3000 տոլար եւ 7 հազար տոլարի պատրաստ գումար մը փոխանցուած է Կեդր. Վարչութեան : Ուրոչուած է նիւթական անմիջական օգնութիւն հասցնել Արաբկիր դանուող կարօտ հայրենակից – ներուն եւ խնդրել Պոլսոյ Պատրիարքարանէն, որ կարող քահանայ մը ղրկէ Արաբկիր իբրեւ մնայուն հովիւ, որուն ծախքը պիտի հոգայ Արաբկիրի Կրթական Միութիւնը :

ՈՒԹ ՆՈՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐ.— Քլիվլէնտի (Ամերիկա) մէջ Դաչնակցական չարքերուն վրայ աւելցած են 8 նոր ընկերներ :

ԹԼՀՐԱՆԻ ՀԷՇՄԱԹԻ աչուարճանին մէջ վերջերս հաստատուեցան այն Հայերը, որոնք մէջտեղ մնացած էին ներգաղթը կանգ առնելուն պատճառով : Բազմաթիւ գժուարութիւններէ վերջ, անոնք սկսան յարմարիլ միջավայրին : Իրենց առաջին գործը եղաւ բանալ գպրոց մը Շահազիզ անունով, որ անցեալ տարի ունեցաւ 65 աչակերտ, իսկ այս տարի արդէն հարիւրէ աւելի է թիւը : Շահազիզ գպրոցի տնօրէն Պ. Կարապետեանի ըսածով, անցեալ տարի, գպրոցը պահուած է խումբ մը սրտցաւ հայրենակիցներու նուէրներ – րով, ինչպէս նաեւ Թեմական Խորհուրդի օժանդակութեամբ : Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը բազմաթիւ ծախքերու ենթարկուած ըլլալով, մինչեւ հիմա ալ չէ կրցած վճարել ուսուցիչներու անցեալ տարուան Սեպտեմբերի եւ Հոկտեմբերի ռոճիկները : Դպրոցը ունի չորս դասարան եւ հինգ դասատու :

Ծերունին չնչարգելութենէ կը տառապի.

ԲԺԻՇԿ.— Հանդարտ, հանդարտ մինչեւ տասը համրէ նայինք :

ԾԵՐՈՒՆԻՆ.— Ես յոգնած եմ, իմ տեղս դուն չե՞ս կրնար համրել ... :

«ԾԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (31)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՑՋԻՇ)

Ժ. ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԲԱՆԱԼԻՆԵՐՈՒ ՏՐՑԱԿԸ

— Այդ տեսակ վտանգ մը չկայ : Երբ դեսպանը այդ կերպով քնանալ սկսի, անմիջապէս որ պառկի, յարկաբաժնին դուռը կը կղպեմ, եւ բնական է այդ, որովհետեւ ոչ մէկ դեսպան դուռները բաց կը քնանայ :

— Հապա՞ միւս ծառաները :

— Իմացա՞ծ էք երբեք որ խոհարարուհիները դիշեր առեն իրենց տիրոջ սենեակը մտնեն, երբ դեսպան է ան :

Մնաց որ, միւս սպասաւորները հրամանիս տակ կը գտնուին եւ կը յարգեն զիս, որովհետեւ դիտեն թէ պետին վստահութիւնը կը վայելեմ՝ :

« Լաւ տեղ ինկեր է այդ վստահութիւնը», խորհեցայ իւրովի, բայց զգուչացայ դայլափարս արտայայտէլէ : Աստիճ չէր բարոյագիտութենէն ճառելու, միայն թէ անկէ ի վեր շատ յաւ գաղափար չունիմ սենեկապաններուն մասին, առհասարակ :

— Ինչպէ՞ս կը հանէք լուսանկարները :

— Արկղին ճիշդ մօտիկը կը լուսանկարեմ : Երկու տարիէ ի վեր փորձ կը կատարեմ, ոչ թէ գաղտնի փաստաթուղթերու վրայ անչուչտ, այլ անկարեւոր նամակներու վրայ, զոր տանս մէջ լուսանկարած եմ իմ գործիքովս : Մեքենական դարձած է այժմ, եւ գոց դիտեմ բոլոր նրբութիւնները : Քանի մը վայրկեանի մէջ, քսանէն երեսուն պատկեր կրնամ հանել :

— Ի՞նչ է ձեր գործիքը :

— Լէյֆա մըն է, զոր փոխ առած եմ բարեկամէ մը, պէտք պիտի ըլլայ որ վերադարձնեմ զայն իրեն եւ դուք ուրիչ մը ճարէք ինծի : Դուք հատ մը գնէք ինծի համար Պերլինէն, որովհետեւ քաղաքին մէջ գտնուածներուն թիւերը առնուած են ապահովաբար :

Արդարեւ, այս մարդը ամէն բան կը խորհի, խորհեցայ կրկին :

Երկար առեն խօսեցանք լուսանկարչական իր արհեստի մասին : Կը դուշակէի, թէ ինչ պատճառաւ այդ բոլորը կը հետաքրքրէր զիս : Խնդրեցի որ ամէն բան բացատրէ : Ամենապզտիկ հնարքութիւն մը գտնելու փնտռտուքիս մէջ, նորանոր հարցումներ կ'ուղղէի միչտ :

Պատասխանները կը յայտնորդէին մեծ ճշդրտութեամբ , բայց զարմեալ բոլորովին համոզուած չէի : Կ'ուզէի գիտնալ թէ օգնական մը ունի՞ր արդեօք : Բացարձակապէս ժխտեց այդ պարագան :

Գլուխս կը պայթեցնէի հնարներ գտնելու համար թէ մարդ մը, որուն ջիղերը մեծ ցնցումի մը կ'ենթարկուէին, անչուչտ այս կարգի վտանգաւոր գործով մը, ի՞նչպէս կրնար այդքան կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ գլուխ հանել այդ բոլոր գործողութիւնները եւ այն ալ անթերի :

Հաւանական գործակիցի մը հարցը դէս ա – նուղղակի միայն կը հետաքրքրէր : բայց կապուն էր այն կարեւոր կէտին հետ, որուն մասին կ'ուզէի ճչդրիտ տուեալներ ունենալ : Հետաքրքիր էի նաեւ ճչդելու թէ, որ աստիճան կրնայի վստահիլ այս մարդուն :

Բայց ան կը չտմառէր պնդել, թէ բոլորովին առանձին կ'աչխատէր : իսկ ես այնքան հմուտ չէի լուսանկարչական գործերու մէջ, կարենալ եզրակացնելու համար թէ անկարելի էր այդ բանը, այն պարզ պատճառաւ որ անհաւատալի կր թուէր ինծի :

— Ե՞րբ պիտի տեսնուինք վերստին, հարցուցի :

— Կը հեռաձայնեմ ձեզի, անմիջապէս որ նոր պատկերներ ունենամ, բայց այլեւս պիտի չգամ ձեր դրասենեակը : Շատ վտանգաւոր է ինծի համար : Քաղաքին մէջ. մութ պզտիկ փողոցի մը մէջ պիտի հանդիպիմ ձեզի : Անչուշտ կառք մը ունիք :

— Այո, ունիմ :

— Այդ պարագային, որոչեալ ժամուն , որոչեալ տեղը գտնուեցէք ձեր ինքնաչարժով, բայց մի կենաք, չարունակեցէք դանդաղօրէն յառաջանալ, լոյսերը մարած վիճակով : Այն առեն կը բանաք դռնակը եւ ես կը ցատկեմ կառքին մէջ որ կը քալէ : Եթէ պատահի որ անցորդներ ըլլան, կ'անցնինք եւ քովնտի փողոցէ մը կը վերադառնաք : Այժմ, ինքնաչարժով քաղաք տարէք զիս եւ ցոյց պիտի տամ ձեզի թէ ուր պիտի գտնէնք իրար :

(Շար.)

ԱԻԱՆԴԱԿԱՆ սովորութեան մը հետեւանքով, 16 պարսիկ երեսփոխանները, նստուկ դործադուլի դիմած են, բողոքելու համար երեք թերթերու վաճառման դէմ: Անոնք իրենց անկողինները, ճաշի սպասները, եւն. փոխադրած են խորհրդարանի շէնքը եւ ամբողջ օրը հոն կ'ելեւէն, կ'ուտեն եւ կը քնանան: Այս տարօրինակ «բանթողներուն» միացած են նաեւ ո րիչ 3 երեսփոխաններ եւ 10 օլա – գրողներ :

ՍԱՍՏԻԿ ձիւն – ձմեռ կը տիրէ ամբողջ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ: Գերմանիոյ մէջ ամենա – ծանր ձմեռն է 61 տարիներէ ի վեր: Ձիւնը , բարձունքներու վրայ հասած է 1 մեթր 60 սանթիմեթրը բարձրութեան: Ձիւնով ծածկուած է ամբողջ Ֆրանսան, մանաւանդ կեդրոնական մասը, ուր ձիւնի խորութիւնը կը հասնի մինչեւ 97 սանթիմեթրի: Պատահած են ինքնաշարժի արկածներ : կառախումբերը յապաղումներ կրած են: Փարիզն ալ ձիւնով ծածկուեցաւ :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ նախկին մայր թագուհին Եօաննա, որ այժմ իր երկու զաւակներուն՝ Սիմէոն նախկին թագաւորին եւ Մարիա Լուիզա իշխանուհիին հետ Ադեքսանդրիա կը բնակի, Տի – Փիի բաւունքը վայելող տարագիր մը նկատուեցաւ եգիպտական դատարանի մը կողմէ :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ 9740 պահեստի սպաներ եւս զին – ուորական ծառայութեան պիտի կանչուին մինչեւ յառաջիկայ Մարտ 22: Քորէայի պատերազմէն ի վեր արդէն 17.760 սպաներ առնուած են զէնքի տակ :

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԿՐՕՆ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

31 Դեկտ. 1950 կիրակի օր ժամը 15ին, կրօն. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ :

Ժողովին օրակարգն է.— 1) Ընտրութիւն ընդհ. ժողովի նախագահի, առենադպիրի եւ երեք քէէխայներու: 2) Ընթերցում եւ վաւերացում նախորդ ընդհ. ժողովի առենադրութեան : 3) Վարչութեան բարոյական եւ նիւթական հաշուե – տուութիւն 1948 եւ 1949 տարեշրջաններու: 4) Ընտրութիւն հաշուեքննիչ յանձնախումբի 3 ան – դամներու, ընդհ. ժողովի ներկայ անդամներուն կողմէ: 5) Ընտրութիւն քուէախոյզ յանձնախումբի: 6) Ընտրութիւն վարչութեան 12 անդամնե – րու, պաշտօնէ դադրածներուն տեղ:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ նաեւ հետեւեալ կէտերը.— 1) Եթէ 31 Դեկտ.ին մեծամասնութիւն չգոյանայ, ընդհ. ժողովը վերստին պիտի դու – մարուի միեւնոյն օրակարգով 14 Ցունուար 1951ին եւ ներկաներու թիւը, ինչ որ ալ ըլլայ, մեծամասնութիւն պիտի համարուի: 2) Ընտրութեան կը մասնակցին ընկերակցութեան այն անդամները, որոնք հատուցած են իրենց անդամավճարները մինչեւ 1949 տարւոյն վերջը: 3) Այն անդամները , որոնք որեւէ պատճառով քուէթուղթ չեն ստացած, մինչեւ 14 Ցունուար 1951 կրնան դիմել եկեղեցւոյ դիւանատունը ստանալու համար իրենց քուէթուղթը: 4) Որեւէ չփոթութեան տեղի չտալու համար, եթէ ընտրելիներու ցանկին մէջ կան նոյն անունը եւ մականունը կրող անձեր, քուէ – արկողներէն կը խնդրուի, այդ պարագային յիշել նաեւ թեկնածուին արհեստը կամ արձանագրու – թեան թիւը : 5) Ոչ մէկ ընտրող կրնայ ուրիչ ընտրողներու քուէները յանձնել դիւանատուն , բացի իր սեփական ընտանիքի միւս անդամներուն քուէներէն: 6) Ընկերակցութեան ընտրող եւ ընտրելի անդամներու ընդհ. անուանացանկը փակցուած պիտի գտնէք Փարիզի, Ալֆորվիլի, Սր – նուվիլի եւ Շավիլի եկեղեցիներուն մէջ , իրենց անդամական թիւերով: 7) Յատկապէս կը խրատ – դրուի բոլոր անդամներէն ,որ հաճին անձամբ ներկայ գտնուիլ այս ընդհ. ժողովին եւ կատարել իրենց անդամական պարտականութիւնը :

Դիւան վարչական ժողովի (կնիք)

ԳՐԱԻՈՒԱԾ ՕՐ.— Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը պատիւ ունի տեղեկացնելու որ 1951 ապրիլ 15ին, Փարիզի Սէրքլը Միլիթէրի սրահին մէջ պիտի տօնուի Վասպուրականի Ապրիլեան հերոսամարտին 36րդ տարեդարձը: Կը խնդրուի բոլոր Միութիւններէն չհապաղեցնել վերոյիշեալ թղթականը : Վարչութիւն

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Հայ կին մը իբրեւ օգնական հոհարարուհի, որ պիտի կրնայ պատրաստել եւ հայ այր մը, որպէս սպասաւոր: Սահպողաբար դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան :

ՍԵՆԵԱԿ Կ'ՈՒԶՈՒԻ.— Առանձին այր մը սենեակ կը փնտռէ, Փարիզ կամ արուարձանները : Դիմել «Ցառաջ»ի :

ԿՈՉ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ԱՌԹԻԻ

Հայրենակիցնե՛ր,

Ծննդեան եւ Նոր Տարուան տօները կը մօտենան: Ամէն ոք կը մտածէ հաճելի եւ օգտակար նուէրներով ուրախացնել իր սիրելիները :

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչը ձեռնարկած է այս առթիւ ուտեստեղէնի եւ հագուստեղէնի ծրարներ բաժնել մեր հիւանդ, անգործ եւ կարիքաւոր հայրենակիցներուն :

Ձեր առօրեայ վաղքին մէջ վայրկեան մը կանդ առէք եւ խորհեցէք անոնց մասին, որոնք կապ. Խաչէն զատ ոչ ոք ունին ջերմացնելու իրենց անփայլ օրերը: Տօնական այս հանդիսաւոր օրերուն ձեր ունեցածէն բաժին հանեցէք եւ անոնց՝ ղրամով, հագուստով կամ ուտելիքներով :

Ամենահամեստ նուէրն իսկ անհուն երախտագիտութեամբ կ'ընդունուի մեր կողմէ եւ անմիջապէս կը յատկացուի իր նպատակին :

Նուէրները րնել Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղերուն :

Փարիզի մէջ նուէրները յանձնելու համար հեռաձայնել TRU. 27–35:

Վստահ ենք որ մեր հայրենակիցները սիրով պիտի արձագանգեն այս կոչին :

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԿԵՂՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՃՆՇԱՐԻ «ՑԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Մարսէյլէն Այրի Տիկին Քլէմանս Ա. Մուշեղեան 5000 ֆրանք կր նուիրէ, իր ողբացեալ ամուսնոյն մահուան առթիւ :

Սէնթ Անթուանի (Մարսէյլ) Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի վարչութիւնը հազար ֆրանք՝ Պ. Պետրոս Մարզարեանի ամուսնութեան առթիւ:

Նիսէն Օր. Հերմինէ Մխքճեան հազար ֆր. , Նոր Տարուան առթիւ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Այրի Տիկի Քլէմանս Ա. Մուշեղեանէ հինգ հազար ֆրանք, ողբացեալ Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՄՈՒՇԵՂԵԱՆի մահուան առթիւ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅ-ՀՈՑԻ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ ԹԻՒԸ, 120 : Բովանդակութիւն.— Ինչո՞ւ անձնասպան կ'ըլլան (Շ. Նար – դունի). — Ծծկեր երախաներու պնդութիւնը (Տոքթ. Գալուստեան).— Թորշոմնածուծատապ (Տոքթ. Սերոբեան).— Խառնուածք եւ նկարագիրը (Տոքթ. Համբէնպէրկ).— Գունաւոր քարեր Հայաստանի մէջ (Գ. Մուրատեան).— Ծնունդը ազգերու մօտ (Մեղու.).— Հարցարան :

Տարեկան բաժնեգինը Ֆրանսա 600 ֆրանք , արտասահման 750 ֆրանք: Հատով չի ծախուիր : Դիմել 17 rue Damesme, Փարիզ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ողբացեալ Անդրանիկ Մուշեղեանի մահուան առթիւ, այրի Տիկին Քլէմանս Ա. Մուշեղեան հինգ հազար ֆրանք նուիրած է Մարսէյլի Աղքատախնամին :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

Նիսի Հ. Մ. Միութեան Ամանորի «Ռէվէյեօն» երեկոյթ պարահանդէսին, այս կիրակի երեկոյ , ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, 27 Պուլ. տը լա Մարըէն, Chalet des Rosesի մեծ սրահին մէջ :

Անարատ, համով,
գուտ խաղողէ, մասնաւոր
պատրաստուած
ալամպիճով եւ խնամով պատրաստուած

- ՌԱՔԸ - ՏԻԻԶԻ

RAKI DUZE - DALAKUPEIAN

Սիրահարներուն կուգանք յայտարարել որ ստանձնած ենք Փարիզի ներկայացուցչութիւնը եւ պատրաստ ենք բոլոր ապսպրանքներուն գոհացում տալ :

ՄԵԾԱՌԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ

N. PAPAZIAN

2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

ԼԻԼԱՆ և իր Reveillon

ԱՅՆՌԱՆ ՀԱՃԵԼԻ՛, ԱՅՆՌԱՆ ԶՈՒԱՐԹ

Այս տարի եւս ապահովուած է իր յաճախորդներուն համար,

31 ԴԵԿՏ.Ի ԳԻՇԵՐԸ

Ուրեմն պատրաստուեցէք :

ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻՆԵՐ, ՓՐՓՐԱԴԻԶ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆԵՐ :

Երգ, պար, զուեյա ՍՕՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵ մասնակցութեամբ ուտի փէՒՄԷԶԻ :

Լաւագոյն սպասարկութեամբ մը ձեր տրամադրութեան տակ է :

Հեռաձայնեցէք եւ ապահովեցէք ձեր սեղանները

24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

ԳՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախարբերդցիական Միութեան մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի Պատ տիւ Կլոպի սրահին մէջ: Սոյն ժողովը կարեւոր է պարահանդէսին համար: Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն ներկայ գտնուիլ :

ԾՆՈՒՆԴ.— Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Մուրատեան ուրախութեամբ կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց անդրանիկ զաւկին ANNE – MARIEի:

Պրիւսէլ , 13 Դեկտ. 1950

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զարեհ Մուրաֆեան

Galerie André Weil, 26 Ave. Matignon, Tél. Ely. 55-11: Մինչեւ Դեկտեմբեր 30, ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18, բացի կիրակի օրերէն :

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Ցունուար 1ի երկուշաբթի օրը եւ Ս. Ծնընդեան տօնին առթիւ Ս. պատարագ եւ հոգեհան – գստեան պաշտօն պիտի մատուցուի Սէնթ Էթիէնի մատրան մէջ: Պիտի պատարագէ Լիոնէն Տ. Թորգոմ քահանայ, որ այս առթիւ յատկապէս հրաւիրուած է :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Լիոնէն Մանուէլ Նորիկեան կը փնտռէ, իր պզտիկ եղբայրը՝ Համբարձում Նորիկեանը, 1923ին Մարզուանէն հեռանալէն վերջը, տեղւոյն Ամերիկացիները զրած են, թէ այդ անունով մէկը՝ Մարզուան եկած եւ մեկնած է: Գիտցողներէն կը խնդրուի դրել հետեւեալ հասցէին.— Manouel Noriguian, 79 rue Sully, Լիոն (6), Rhône , France : Պոլսոյ թերթերէն կը խնդրուի արտագրել այս փնտռտուքը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԷՄԻՆ.— Տէր եւ Տիկին Լուլէճեան, վարդապետեան եւ զաւակունք, հոգեհանգստեան պատարագ մատուցանել կուտան իրենց ողբացեալ զաւկին եւ քրոջ՝ Օր. ԱՐՄԵՆՈՒՀիի ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Տէսինի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ:

Կը հրաւիրուի հաւատարկութիւնը յարգելու համար ողբացեալին յիշատակը:

ԿԱՂԱՆԴԻ

ՁԵՐ ՆՈՒԻՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս նաեւ նշանախօսութիւններու եւ ամուսնութիւններու առթիւ անվարան դիմեցէք ժամադործ եւ զոհարամաճառ՝

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

261 Fbg. St. Martin, PARIS (10)

Զուիցերիական ժամացոյցներու , զոհարեղէններու, ոսկեղէն զարդեղէններու եւ արծաթեղէններու ճոխ ու այլազան մթերք մը, պիտի ուենայք ձեր ճաշակին համաձայն :

Մասնաւոր զեղչ հայ յաճախորդներու համար:

Հեռաձայն Nord 60 - 69

Métro Louis Blanc կամ Stalingrad

ՍԱՍՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԻՆ

ԿԱՂԱՆԴԻ

Reveillon

Attractions Folies Bergèreի դերասաններու կողմէ

Գիտէք որ միշտ զուարթ եւ ընտանեկան մթնոլորտի մը մէջ տեղի կ'ունենան :

Ուրեմն մի տատամսիք : Դայէք կիրակի գիշեր Դեկտեմբեր 31ին :

31 Rue d'Alexandrie

Métro Reaumur եւ Strasbourg St. Denis

ՇԻՐԱԿ *Աբեւելքի թովչանքն ամենաընտիր Օղին:*

Առաջնակարգ իր մասնագիտական պատրաստութիւնով: Բոլոր նրբաճաշակներէ փնտռուած միակ ախորժահամ զօրացուցիչը: Տօնական օրերու և խնջոյքներու սեղանները անզուգական և անզանցառելի զարդը:

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678-63

Samedi 30 Décembre 1950 Շաբաթ 30 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6344–Նոր շրջան թիւ 1755

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓՈԹՈՐԿԱԶԱՑՆ ԹՈՒԱԿԱՆ ՄԸ

Տարին կը փակուի ահեղագոչ որոտումներով։

Ձամին կը սուրայ չատ հեռուէն — Հեռաւոր Արեւելքէն։ Օրերով հեռու ենք բուն ռազմադաշտէն։ Իայց եւ այնպէս, փոթորիկը սերտ կապ ունի Արեւմուտքի ապահովութեան հետ։

Խաղաղութեան եւ ազատութեան արմատներն են որ կը սարսին։ Երբեք այսքան խոր մտահոգութեան մատնուած չէր բովանդակ մարդկութիւնը։

Աւելորդ է խտացնել գոյները, չարագուշակ մարգարէութիւններ փորձելով։

Ինչ որ կը տեսնենք մեր աչքերուն առջեւ, օրն է բուն, լուսովին կը լուսաբանէ կացութիւնը։ Սկսելով մեր բնակած երկրէն։

Տարուան սկիզբը, ամէնէն համարձակներն անդամ զգուշութեամբ կ'արտասանէին կարգ մը բառեր,— վերազինում, ապահովութիւն, խաղաղութիւն։

Այսօր, վերազինումը դարձած է սովորական բառ մը, ինչպէս վերաշինութիւնը։

Չկայ երկիր մը որ ծրագիր մշակած չըլլայ իր վերազինման մասին։ Եւ չկայ կառավարութիւն մը որ վատահութեան խնդիր չյարուցանէ, օր ա – ռաջ ստանալու համար իր պահանջած միլիառ – ները։

Շատ մը երկիրներու մէջ, արդէն իսկ յետաձգուած են վերաշինութեան աշխատանքները, ուժ տալու համար վերազինման։

Ոչ միայն զինարշաւ, բոլոր ճակատներուն վրայ, այլեւ երկրաձգում զինուորական ծառայութեան։ Եւ խտացում չարքերու, դիմադրական ուժերու։ Միշտ յանուն խաղաղութեան եւ ազատութեան։

Ճակատները չատոնց յարդարուած են, Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ։ Զինական եւ ռազմական պատրաստութեանց եղանակներն են որ կը տարբերին։

Ասդին, արեւմտեան ժողովրդապետութեանց մէջ վերազինումը տեղի կ'ունենայ օրը ցերեկով։ Հրապարակային վիճաբանութիւններով։ Նեղա – ցուցիչ հարցապնդումներով եւ պաշտօնական յայտարարութիւններով։

Անդին, Արեւելքի մէջ, օրուան վարիչները կը փորձեն իրենց վերազինումը պարտկել խաղաղութեան կանչերով։

Իմացաք անշուշտ.— բացառիկ օրէնքներ մը – չակուած են արեւելեան Գերմանիոյ, Պուլկա – րիոյ եւ ուրիշ արբանեակ երկիրներու մէջ, խստօրէն պատժելու համար «խաղաղութեան թշնամիները»։ Մինչեւ իսկ մշտնջենական բանտարկութիւն սպառնալով անոնց որ պատերազմի մասին կը խօսին։

Ողբերգութի՞ւն թէ զաւեշտ, երբ արար – աչխարհ դիտէ որ մինչեւ ակռաները զինուած են կարմիր գիծէն անդին։ կազմ եւ պատրաստ բոլոր ճակատներուն վրայ։ Պալքանեան երկիրներէն մինչեւ Ծայր· Արեւելք։

Տակաւին առջի օր, այս երկրին ազգ· պաշտպանութեան նախարարը, Պ· Ժիւլ Մոք (ընկեր – վարական), խորհրդարանի բեմէն կը յայտարարէր թէ Ա· Միութիւնը 4.600.000 զինուոր ունի, առանց հաչուելու ծովային եւ օդանաւային ու – ժերը։ (Միայն ռազմական օդանաւերը կը հաչուեն 20.000)։

Նոյնքան պաշտօնական աղբիւրներու համա – ձայն, արբանեակ երկիրներէն Հունգարիան ունի 300.000 զինուոր, Ռումանիան՝ 300 հազար, Պուլկարիան՝ 195 հազար եւայլն։ Մէկ խօսքով՝ բո – լորն ալ աւելի քան արտօնուած էր հաչտութեան դաչնագիրներով։ Եւ առանց հաչուելու կուսակ – ցութեան մարտական ուժերը։

Բուն իրականութիւնը չատ աւելի վրդովիչ պատկեր մը կը ներկայացնէ, Արեւելքի թէ Արեւմուտքի մէջ։

Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ ամէնէն աւելի անհանգիստ են փոքր ժողովուրդները։

Անոնք փորձառութեամբ դիտեն թէ ինչ կը նչանակէ հզօրներու ճակատամարտը, Եւրոպայի թէ Ասիոյ մէջ։

Այդ ժողովուրդներէն մէկն ալ մենք։

Շ·

ԴԷՊՔԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

ՏԱԿԱՒԻՆ ԿԱՐԵԼԻ Է ՔՈՐԷԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻՆ ԽԱՂԱՂ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ուչինկթընի քաղաքական չրջանակներուն համաձայն, այսօր չատ աւելի անհաւանական է, որ քորէական պատերազմը կրնայ չին եւ քորէական պատերազմի մը վերածուիլ։ Զինական անակընկալ յարձակողականի առաջին օրերուն, երբ ՄԱԿի ուժերը սկսան նահանջել, այս կարելիութիւնը աւելի մեծ էր, մինչդեռ այսօր, այդպիսի բան մը, որպէս անմիջական վտանգ գոյութիւն չունի։

Ապահովաբար տարօրինակ թուի այսպիսի վստահութիւն մը, այսօր, երբ պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն, մէկ միլիոնէն աւելի չին զինուորներ պատրաստ են յարձակելու ՄԱԿի ուժերուն վրայ Քորէայի մէջ եւ երբ փեքինի կառավարութիւնը մերժեց ՄԱԿի եռանդամ յանձնախումբի զինադադարի առաջարկը։ Այնու ամենայնիւ, ասիական հարցերու մասնագէտ բազմաթիւ անձեր կը դանեն, որ չին համաչխարհները պիտի վարանին գործադրելէ ՄԱԿի ուժերը ծով թափելու իրենց սպառնալիքները, երբ տեսան, որ Մ· Նահանգներու կողմէ Քորէայի պարպուելուն յոյսերը ի դերեւ ելան միանգամ ընդմիչտ։ Փեքինի կառավարութիւնը, կ'ըսեն անոնք, իր տրամադրութեան տակ ունի զինուորական խորհրդականներ, որոնք լաւ գիտեն, թէ քորէական հողամասի ամբողջական գրաւումը չատ սուղի պիտի նստի եւ առնուազն չատ երկար պիտի տեւէ։

Այս նկատումներով, քորէական հարցին խաղաղ ձեւով կարգադրութեան կարելիութիւնները բոլորովին անհետացած չեն, որովհետեւ, մէկ կողմէ եւ հակառակ պատահած ցնցումներուն, ՄԱԿի ուժերը չբնաչնչուեցան, իսկ միւս կողմէ, Ուչինկթընի տեղի չտուաւ Քորէան աճապարանքով պարպելու փորձութեան առջեւ։

Ամերիկեան կարգ մը մասնագէտներ ալ այս պատճառներուն վրայ կ'աւելցնեն այն իրողութիւնը, թէ Մ· Նահանգները, չքանդելով սահմանային չրջանի չրաբեւեռարական զետեղումները եւ մասնաւորաբար Զոնսինի ելեկտրական հոսանքի մթերման նչանաւոր կեդրոնը, ՄԱԿի հրամանատարութիւնը ի ձեռին ունի չատ կարեւոր «խաղաքարտ» մը, որ, իբրեւ լուրջ սպառնալիք մը, երկար մտածել պիտի տար փեքինի կառավարութեան։

Եւ վերջապէս աչքէ պէտք չէ հեռացնել այն պարագան, որ Մ· Նահանգները կը վերսկսին իրենց դիւանագիտական յարձակողականին, որուն չուրջ ընդունուած է նաեւ արեւմտեան ուրիշ պետութեանց կողմէ։ Պէտք չէ մոռնալ միւս կողմէ, որ Մ· Նահանգները, հակառակ իրենց դործ դրուած ճնշումներու, տեղի չտուին նաեւ Ֆորմոզան պարպելու պահանջներուն առջեւ եւ ասիկա, համաչխարհին վնասելու բնոյթը ունեցող ուրիչ պարագայ մըն է։

Կայ տակաւին չին եւ խորհրդային յարաբերութեանց հարցը։ Քաղաքական չրջանակներու համաձայն, փեքինի վարիչները, չատ չանցած պիտի նչմարեն, որ Ա· Միութիւնը, իրականին մէջ եւ Չինաստանին գործնական աջակցութիւն մը ընծայելու քօղին տակ, կ'ուզէ արդիլել փեքինի կառավարութեան ՄԱԿի անդամակցութիւնը, որ պէտի առիթը չորուի անոր յարաբերութեան մըտնելու արեւմտեան աչխարհին հետ։ Այս կերպ մտածողները կը կարծեն, թէ Մ· Նահանգները միջոցը պիտի գտնեն ցոյց տալու փեքինի կառավարութեան, որ Սովետներու իրական նպատակն է տկարացնել Չինաստանը, այս պատճառով ալ, անոնք կը պարտադրեն չարունակել Քորէայի պատերազմը։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ ՀԱՆԴԱՐՏ Է

Քորէայի ռազմաճակատին վրայ կացութիւնը կը չարունակէ հանդարտ մնալ։ Զուգահեռաբար Չինացիներու կողմէ ճեղքուած ըլլալու լուրերը հակասական են։ Ամէն պարագայի տակ, մինչեւ այսօր, ոչ մէկ կարեւոր բախում տեղի ունեցած է չին եւ ամերիկեան ուժերուն միջեւ, զուգահեռականին այս կողմը։

Ջոր· Մէք Արթըրի մէկ զեկոյցին համաձայն, չինական յարձակողականը կրնայ սկսիլ Ցունուար 15ն 10ի առեթները, նկատի ունենալով որ Չինացիները ժամանակի պէտք ունին՝ Հունկնամի վրայ իրենց նետած ուժերը — 100էն 150.000 հոգի — կեդրոնական Քորէա փոխադրելու համար։ Թէ – թէ յարձակումներ կրնան գործուիլ որեւէ ժամանակ եւ մինչեւ այն օրը, երբ Չինացիները, պահը եկած պիտի նկատեն ձեռնարկելու իրենց երկրորդ մեծ յարձակողականին։

Զեկոյցի եզրակացութեան մէջ կ'ըսուի, թէ Չինաստանի ունեցած հինգ բանակներուն երկուքը արդէն կը գտնուին Քորէայի մէջ, ինչ որ ցոյց կուտայ, թէ առասպել է՝ չինական ուժերուն «կամաւորներէն» բաղկացած ըլլալու ծիծաղելի արդարացումը։

ՔՈՐԷԱՑԻ մէջ մինչեւ Դեկտեմբեր 22 ամերիկեան բանակը ունեցած է 38.325 կորուստներ, որոնց 6432ը սպանեալ, 25.328ը վիրաւոր եւ 5565ը կորսուած։

Մարաչախտ Թիթօ

Կ'ԸՍԷ ԹԷ 660.000ՆՈՑ ԲԱՆԱԿ ՄԸ ՈՒՂՂԱԿԻ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ

Մարաչախտ Թիթօ, պաչտպանութեան նախարարի հանդամանքով եւ տարեկան ելմտացոյցի քննութեան առթիւ ճառ մը խօսեցաւ Սքուփչի – նայի մէջ եւ յայտարարեց, թէ Եուկոսլաւիոյ զբաղիներէն Պուլկարիա, Ռումանիա եւ Հունգարիա, մեծ մասամբ ապօրինի կերպով, 660.000 հոգի կը պահեն զէնքի տակ, ինչ որ հակառակ է այդ երկրին հետ կնքուած հաչտութեան դաչնագիրներու տրամադրութեանց։

Այսպէս, Հունգարիա զէնքի տակ կը պահէ 165.000 հոգի, Ռումանիա 300 հազար եւ Պուլկարիա 195 հազար։ Այս թիւերը հարիւրին 30 աւելի են քան այն, ինչ որ ասկէ առաջ Եուկոսլաւիա ներկայացուցած էր։ Դաչնագիրները Հունգարիոյ կ'արտօնեն 65.000 զինուոր, Ռումանիոյ 138.000 եւ Պուլկարիոյ 65 հազար։ Մարաչախտը ոչ մէկ ակնարկութիւն ըրաւ Ալպանիոյ, որ վերի երեք երկիրներուն նման Մոսկուայի մէկ արբանեակն է։

Մարաչախտ Թիթօ արտայայտուեցաւ նաեւ ամէն գնով եւ «Միւնխիի» նման խաղաղութիւն մը ապահովելու գաղափարին դէմ եւ ըսաւ որ այդպիսի խաղաղութիւն մը ցնորք է։ Ժամանակաւոր նչանակութիւն մը միայն կրնայ ունենալ այդ խաղաղութիւնը, որուն դառն փորձառութիւնը ունի մարդկութիւնը։

ՋՕՐԱՇԱՐԺԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Պալքանեան երկիրներէն հասնող ճամբորդներ կը պատմեն, թէ ռուսական կարեւոր ուժեր կը հասնին Պուլկարիա եւ Ռումանիա ամէն օր։ Պուլկարի եւ Քոնսթանցայի նաւահանգիստները զինուրական փոխադրութեանց կեդրոններ դարձած են։ Զօրաչարժի մթնոլորտ մը կը տիրէ այդ երկու երկիրներուն մէջ եւ 17էն մինչեւ 70 տարեկան այրերն ու կիները, առտուն կանուխ կը ղրկուին ճնշնածածկ դաչտերը, նչանառութեան փորձեր կատարելու համար։ Ռուսափողները ծանր պահժներու կ'ենթարկուին եւ կը զրկուին իրենց պարենատոմսերէն։

Միւնխենի Նահանգաւոր

ԵՐԲԵՔ ՊԻՏԻ ՉՀԵՏԵՒԻՆ ՄԵԿՈՒՍԱՑՄԱՆ ՔԱ – ՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, Կ'ԸՍԷ Պ· ԹՐՈՒՄԸՆ

Նախագահ Թրումըն, լրագրական ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց, թէ Մ· Նահանգները բնաւ պիտի չվերազառնան մեկուսացման քաղաքականութեան մը եւ բոլորը պէտք է վստահ ըլլան այս մասին։ Պ· Թրումըն այս յայտարարութիւնը ըրաւ ի պատասխան օրագրողի մը հարցումին, թէ ինչ է իր կարծիքը նախկին նախագահ Հուվըրի պահանջին մասին։ Ինչպէս գրեցինք, Պ· Հուվըր կ'առաջարկէր ոչ մէկ զինուոր եւ ոչ մէկ տոլար ղրկել այսուհետեւ Եւրոպա, մինչեւ որ Եւրոպական պետութիւնները իրենց առաւելագոյնը չընեն, ոտքի հանելու համար եւրոպական ուժեղ բանակ մը, որպէս պատուար համաչխարհամարտ մը չեւանքի մը դէմ։

Պ· Թրումըն ըսաւ նաեւ, որ Մատրիտի կառավարութեան մօտ ամերիկեան դեսպանի մը նչանակումը բնաւ չի փոխեր Մ· Նահանգներու քաղաքականութիւնը զօր· Ֆրանքոյի վարչաձեւին հանդէպ։ Այս մասին, արտաքին նախարար Պ· Էչիսընը, դեռ անցեալ Ցունուարին պարզած էր ամերիկեան տեսակէտը, որ այսօր ալ կը մնայ անփոփոխ։ Պ· Էչիսընը ըսած էր այն ատեն, որ սպանիական այժմու վարչաձեւը պէտք է աւելի ազատական դառնայ եւ ատկէ վերջ, Սպանիոյ ըլլալիք ամերիկեան փոխատուութիւն մը պէտք է կարդադրուի առողջ հիմերու վրայ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Ի· Է9)

ԿԱԼԱՆԱՒՈՐ ՀԱՑԱՍՏԱՆԸ

Ի.

Քաղաքական տեսակէտով Հայաստան երկար տարիներու ընթացքին եղած է կեդրոնը ամէն տեսակ դաւերու: Այսօր, այս երկիրը, ուր հանդիպեցաւ Նոյի Տապանը, կրկին իջած է քաղաքական կրկէս: Խորհրդային Միութեան ակնարկը դարձած է դէպի Տարտանէլի Նեղուցը եւ Միջերկրական տաք ջուրերը:

Միացեալ Նահանգները զինուորական օդնութիւն կուտան Թուրքիոյ՝ կարենալ Ռուսերու հանական յարձակումին դէմ պաշտպանուելու համար:

Սակայն Հայաստան կանգնած է հսկայ ամբոցի մը պէս, որ ճամբայ կը բանայ դէպի Միջերկրականը եւ որ կամուրջ մըն է դէպի արաբական աշխարհը:

Երկու հիմնական ուժեր մեծ դեր կատարած են հայ իրականութեան մէջ: Մէկը եկեղեցին է: Միւսը քաղաքական կուսակցութիւններն են:

Հայ Առաքելական Եկեղեցին կապ չունի Կաթոլիկ Եկեղեցիին հետ: Հայ Լուսաւորչականները կրօնական պետն է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, բազմած Էջմիածնի հինաւուրց գահին վրայ:

Հայերը, որոնք ցրուած են ի սփիւռս աշխարհի, որեւէ տեղ ճանչցուած չեն իբր ազգ: Անոնք ընդհանրապէս ծանօթ են իբր կրօնական համայնքներ: Պէտք է դիտնալ, որ Էջմիածինը կրօնական առնաճին գահ մըն է եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կրօնական պետի մը բոլոր իրաւունքներն ու իրաւասութիւնները ունի:

Հայաստան մարդկային բովանդակ պատմութեան մէջ առաջին երկիրն է, որ ընդունած է քրիստոնէութիւնը իբր պետական կրօնք 302 թուականին:

Ս. Միութեան մէջ կրօնական կազմակերպութիւնները արտօնուած չեն: Ոչ մէկ կրօնական համայնք կրնայ կապ հաստատել արտաքին աշխարհի կրօնական համայնքներուն հետ: Ոչ մէկ աղանդութիւն կայ կրօնական գործունէութեան համար: Համայնավարները երդուեալ թշնամիներ են կրօնքի:

Եւ սակայն նոյն համայնավարները էջմիածինը — եւ կամ անոր կմախքը, անոր ստուերը — պահած են, որովհետեւ Քրեմլինը ըմբռնած է, թէ կրնայ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը գործածել իբր գործիք, քարոզչութիւն կատարելու համար արտաքին աշխարհի մէջ:

Արտասահմանի հայ կրօնաւորները իրենց հըրահանգները կը ստանան Կաթողիկոսէն: Ոեւէ հայ կրօնապետ, որ կր մերժէ ենթարկուիլ Կաթողիկոսին, անմիջապէս կը պաշտօնազրկուի:

Կաթողիկոսը իր հակակշռին տակ պահելով, Քրեմլը կը յուսայ նաեւ արտասահմանի հայ գաղութները առնել իր ազդեցութեան տակ: Եւ այս է պատճառը, որ բոլշեւիկները կը պահեն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը:

Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան 30րդ տարեդարձին առիթով, Էջմիածինի կրօնական օրգանը յօդուած մը հրատարակած էր, որուն մէջ ամէն լուտանք թափուած էր անգլեւամերիկեան կայսերապաշտներուն եւ անոնց կոյր եւ «ստըրկամիտ սպասաւոր»ներուն դէմ: (Ասոնք դաշնակցականներու, հայ յեղափոխականներու մասին է):

Միեւնոյն յօդուածին մէջ, սակայն, պան-Թուրքիզմը գովաբանուած է Խորհրդային Միութեան ուժը, անոր անյաղթելիութեան համար: Յօդուածագիրը ըսած է.

«Մենք վստահ ենք, որ Սփիւռքի բոլոր հայ կրօնական պետերը պիտի աշխատին յանուն հայ եկեղեցիին եւ հայ հայրենիքին եւ ամէն տեղ պիտի գործակցին խորհրդայնասէր կազմակերպութիւններու հետ»:

Եւ այսպէս, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը դարձած է գործիք մը պետութեան ձեռքը եւ անուղղակի միջամուխ կ'ըլլայ քաղաքականութեան, հակառակ սթալինեան սահմանադրութեան այն տրամադրութեան, թէ պետութիւնն ու կրօնքը բոլորովին անջատ են իրարմէ եւ ոչ մէկ կապ ունին իրարու հետ:

1945ին ներկայ Կաթողիկոսը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Սթալինի հետ եւ ատկէ երկու ամիս վերջը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս ընտրուեցաւ:

Երկրորդ կարեւոր ուժը, հայ իրականութեան մէջ, քաղաքական կուսակցութիւններն են: Անոնք սկսան ծնունդ առնել 1888ին: Անոնց սկզբնական նպատակն էր պաշտպանել անդէն գիւղացիները Թուրքերու յարձակումներուն դէմ:

Դաշնակ կուսակցութեան գերագոյն նպատակը եղաւ ազատագրել հայ ժողովուրդը, ազատագրել հայ հայրենիքը եւ ստեղծել ազատ ու անկախ Հայաստան մը: Եւ անոնք հասան իրենց այս նպատակին 1918 թուականին, սակայն 1921ին, բոլշեւիկները տապալեցին Հայաստանի անկախ հանրապետութիւնը:

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը, որ զօրաւորագոյնն է բոլոր հայ կուսակցութիւններուն մէջ, հիմնուած է 1890ին: Ան եղած է համախմբումը՝ անջատօրէն գործող յեղափոխական խումբերու:

Յարգանքի երեկոյ

Ի ՊԱՏԻՒ Պ. Օ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

Վաստակաւոր երաժշտին ի պատիւ 18 Դեկ — տեմբերին սարքուած երեկոյթին իրենց գնահատութեան եւ յարգանքի բաժինը բերած էին Ֆրանսացի եւ հայ ծանօթ անձնաւորութիւններ եւ արուեստագէտներ:

Պ. Ռօժէլ պատմականը ըրաւ հայկական երաժշտութեան բնաշրջման եւ չեչտեց հոն Օ. Պէրպէրեանի գործին կարեւորութիւնը: Պ. Լիւք Անտռէ Մարսէլ յստակ վերլուծումով մը ցոյց տուաւ այդ գործին մէջ ձեւի ամբողջական միութեան եւ tonalité-ի հարցերուն տրուած ինքնատիպ լուծումներուն արժէքը, ցաւ յայտնելով որ Ֆրանսական չրջանակները դեռ չեն ճանչնար զայն արժանի չափով:

Արտաւազդ արք. Սիւրմէեան առաջարկեց այս յարգանքին մէջ չմոռնալ նաեւ երաժշտին հայրը, ուսուցչապետ Ռ. Պէրպէրեանը, որ գեղապաշտ ոգի մը ներշնչեց իր զաւակներուն եւ աշակերտներուն: Սկիւտարցիներուս համար յուզիչ էր մանաւանդ իր պատկերալից ոգեկոչումը Պոլսոյ այս արուարձանին, ուր այնքան բեղուն տաղանդներ ծաղկեցան, բանաստեղծական մթնոլորտի մը մէջ:

Պ. Գուլումճեան յուզուած գնահատականով մը արդարացուց ստեղծողի մը համար փղոսկրեայ աշտարակի մէջ ինքնամփոփուելու իրաւունքը, երբ այդ մեկուսացեալ խոհումը, ժողովուրդին հետ ամենօրեայ եւ լայն չփումէ մը աւելի, կը թոյլատրէ արուեստագէտին՝ թափանցել իր ազգի հոգիին խորքերը:

Օր. Տէմիրճեան եւ Օր. Ճինճեան տուին հեղինակին գործերէն յատկանշական էջեր: Օր. Իշխալացեան, զոր հեղինակը գնահատեց իբրեւ շնորհալի արուեստագիտուհի եւ մեծ երգչուհի, զապուած յուզումով մը մեկնեց «Նարեկեան Համանուագ»ին մենակատարի դժուարին մասը:

Յայտագրին ղեկաւոր նորութիւնը կը կազմէին այս համանուագին վերջին էջերը:

Կրօնական երաժշտութիւնը ձայներու արուեստին ղեկաւոր բաժանումներէն մին է: Անոր զանազան արտայայտութիւնները կը պատկերացնեն կրօնական զգացման համապատասխան մակարդակները, որոնք կ'աստիճանաւորուին միամիտ, դեռ նիւթին կառչող ապրումներէն մինչեւ բարձրագոյն, անձնուրաց, ներքին ոգեկանութեան մը կեանքը: Այսպէս, աղօթքներ կան՝ շատ լայկան, անվերապահօրէն աղերսող, կան որոշ ակնկալութեամբ չողոքորթող, իսկ աղօթքներ ալ կան, ուր հոգին իր ծայրագոյն ոգեկանութեան հաւատքը կ'երգէ:

Լաչըկէ, այս զգացման մասին կարեւոր վիճաբանութեան մը առեն, իր գաղափարը ճշդելու համար կ'ըսէր «Հոգեկան վիճակը, որ միայն կըրնայ, իմ կարծիքով, բուն իսկ կրօնական կոչուիլ, վիճակն է հոգիի մը, որ կր կամենայ եւ կը զգայ զգայնական իրականութենէն աւելի բարձր, որ ազատօրէն կը ձգտի բացարձակ զտութեան (pureté) եւ բացարձակ ոգեկանութեան իդէալին՝ արմատապէս տարբեր ամէն ինչէ որ, իր մէջ, կուգայ բնութենէն եւ կը կազմէ իր բնոյթը»: Աւարեւ, եթէ կրօնական զգացումը անջատենք այն բոլոր օտար տարրերէն որոնք հազիւ քօղարկուած իլ — ձերն են մեր անհատական եսին, ինչպէս օրինակ անձնապաշտ յոյսերը յաւիտենական երջանկութեան մը, հոն պիտի գտնենք մանաւանդ ոգեկան անչահախնդիր եւ անանձնական բարձրացման մը ձգտումը եւ այդ վերելքին կարելիութեան հաւատքը:

Այս ըմբռնումը երբեմն չատ կը հեռացնէ մեզ սովորական լմաստով առնուած «մարդկային»էն: Անոր անխառն կիրարկումը կ'երթայ մինչեւ անբնակելի զտութիւն մը: Սակայն նոյն «մարդկային»ին հանդրուանէ հանդրուան վերելքը կը պարտինք դարձեալ այդ ըմբռնման խոյանքներուն:

Հոգեկան այս ոգեպաշտ դիրքը արարքներուն, մտածումներուն եւ զգացումներուն մէջ կ'արտայոլայ յատկանշական որակով մը, որ ազնուական անութիւնն է:

Այս ազնուականութեան դոյութիւնն է որ ուզած էի ընդգծել Օ. Պէրպէրեանի «Պատարագ»ին առաջին ունկնդրութեան առիթով: Դժուար է միակ ամբողջութիւն մը կազմող «Նարեկեան Համանուագ»ին մասին որոշ գաղափար մը ունենալ պզտիկ երգչախումբի եւ երկու դաշնակի վերածուած մէկ մասին ունկնդրութեամբը միայն: Բայց նոյն ազնուականութիւնը աւելի հեռուները տանելու ջանք մը կայ կարծես հոն: Այդ ջանքը ենթադրել կուտայ, որ հեղինակը ուզած է կրօնական զգացումը եւ անոր համապատասխան արուեստը հասցնել մեծ զտութեան մը:

Կարելի՞ է առանց անպատեհութեան խղել բոլոր կապերը, չընել որեւէ զիջում եւ դիմել այսպէս բացարձակին — հոն է նպատակը, բայց նաեւ հոն՝ վտանգը, կ'ըսէ Վալէրի: Իր նոր երկր ունի՞ առաքինութիւնը՝ երաժշտասէրը հասարակութեան հոգիներէն խլելու վայելքի սովորական եղրերը եւ

«Հայկական» Cancan

Սօսին դրած էր, բայց կարճ էր դրած: Գրած էր աւելի իբրեւ լողացք, քան թէ զգեստ: Եւ հետեւաբար չէր կրնար զրել այն, ինչ որ ներկայ մը պիտի դրէր, «Ռեվէյեօն»ի դիւերը, «Սէրքլը Մէլիթէր»ի մէջ սարքուած եւ ամէն մեղքիս վրայ «հայկական» ֆիլմա ունեցող պարահանդէսը տեսնելէ վերջ:

Ես տեսայ եւ ըստ այնմ ալ կը գրեմ: Կը գրեմ, առանց սակայն դիտնալու, թէ որու օձիքէն պէտք է բռնել հաշիւ պահանջելու համար, այս առթիւ, պարահանդէսի կարգադիր մարմինէն:

Մի ըսէք թէ քանի որ կարգադիր մարմինը կայ, ապա ուրեմն կայ նաեւ հաշիւ տուողը,— բռնէ՛ անոր օձիքէն: Կար արդարեւ կարգադիր մարմնի պէս բան մը, բայց խառնուողները այն — քան չատ էին, որ գլուխն ու պոչը կարելի չէր զանազանել: Տէր ու հրամանատար էին բոլորը, պատասխանատու սակայն ոչ ոք կար: Որովհետեւ այլապէս, եթէ պատասխանատուները գտնուէին, անպայման պիտի ամչնային՝ այդ դիւեր, պարահանդէսի ընթացքին պատահած անախորժութիւններէն:

Նաւ մը, կ'ըսեն, եթէ չատ նաւապետներ ունենայ, չուտ ալ կ'ընկղմի: Այդպէս ալ ընկղմեցաւ՝ ամիսէ մը ի վեր ի ձայն փողոյ եւ թմբկի ծանուցուած այս պարահանդէսը: Ընկղմեցաւ, ապահովաբար, ոչ թէ որպէս առեւտուր — կրնան չատ դրամ չահած ըլլալ — այլ առաւելապէս իբրեւ բարոյական ձեռնարկ:

Այդ դիւեր, ինծի եւ ինձ նման չատերու առթիը տրուեցաւ հիանալո՛ւ կազմակերպիչներու տաղանդին, ճաշակին, բարեկրթութեան, հնարամտութեան եւ բարոյական հասկացողութեան վրայ: Եւ հիմա, կ'ուզեմ որ այդ հիացումէս բաժին հանեմ նաեւ իմ այն ընթերցողներուս, որոնք այդ պարահանդէսին ներկայ չգտնուելու բարեբախտութիւնը ունեցան:

Արդ, եթէ ա՛յս է իրենց հասկցած «արդիական» պարահանդէսը, այն ալ Փարիզի պորտին վրայ, ամենաչքեղ հիմնարկութեան մը սրահներուն մէջ, մե՛ղք իրենց խելքին ու ճաշակին: Այդ պարահանդէսին մէջ պարզուեցան տեսարանները, զոր ս, 40 — 50 եւ աւելի տարիներ առաջ — à la belle époque ! — քանի մը զրուչ ցնծալով կրնայինք դիտել Թուրքիոյ յետին մէկ քաղաքի ամենայետին fաֆէ – շանթանին մէջ: Մե՛ծ succès էր, արդարեւ, մենծ հայրիկիս օրերէն մնացած սա French cancanը, որ հակառակ իր անպլիական նացուած, սնոպային բացատրութեան, «գէղար — ուեստական» intermezzoի ամենահապարակ մասն էր, չբսելու համար ամէնէն անչնորհքն ու սիրտ խառնողը, որուն համար, սակայն, հանրային նուիրատուաքութեամբ պարահանդէս սարքող համեստափայլ տիկիններէն, 60 հազար ֆրանք վճարած են եղեր ...

Եղա՞ւ ասիկա: Պէ՞տք էր որ ներկաները հազարներ ու տասնեակ հազարներ ծախսէին դիտելու համար այդ numéroները, որոնց չատ աւելի ճաշակաւորները կրնային դիտել որեւէ fապարէի մէջ, տասն անգամ աւելի աժան դիներով: Ո՞վ իրաւունք տուաւ կազմակերպիչներուն այդպէս անտեսատակ կերպով մսխելու հանրային դումարներ: Ու մանաւանդ խնդալու՝ ճաշակ ունեցող հանդիսականներու քթին:

Պիտի սխալիք, եթէ մտածէք, որ դէմ մեր նորահաս արուեստագիտուհին, Օր. Մարի Կաւալերենց, որուն անունն ալ չհաղորդեցաւ այնքան վրան–բաց «հնարամտութեամբ» մը մամուլի յայտարարութեանց մէջ, ձերմակերես հանեց ձեռնարկին կազմակերպիչները, իր հայկական զմայլելի երգերով: Պիտի սխալիք, որովհետեւ օրիորդը չերգեց այդ դիւեր: Ու չերգեց, որովհետեւ համեստափա՛յլ կազմակերպչուհիները չուզեցին որ երգէ:

Դեռ ամիս մը առաջ, հազար թախանձանքներով հրաւիրեցին, որ Օր. Կաւալերենց մատնակցի յայտագրին, իր երգերով: Խոստացան վարձատրել: Օրիորդը խոստացաւ, բայց ազնուութիւնը ունեցաւ իր կարգին չխնդրելու, որ դրուի նաեւ երախային անունը, ինչպէս կ'ընեն բոլոր փրոֆէսիոնէլ արուեստագէտները: Եւ խոստումը յարգելով, կէս դիւերին ճամբայ ելաւ Լիոնէն եւ անբուն ու յոգնած, դիւերուան ժամր 11ին եկաւ պարասրահ: Իր բացակայութեան, տիկին մը լուր ղրկած էր, թէ իրեն պիտի վճարուի 4000 ֆրանք: Երգչուհին դիտել կուտայ, որ իր յանձնառութիւնը, այդ դիւեր, 3000 ֆրանքի ծախք մը կր նչանակէ իրեն համար (ղաչնակահարուհի, եւն.) եւ այդ ծախքը պէտք է վճարէ կարգադիր

ներչնչելու անոնց՝ անսովոր բայց վաւերական ապրումներ: Համանուագին ամբողջական, աւելի խնամուած, թերեւս քանի մը անգամ կրկնուած նուագումը միայն կրնայ տալ կարելիութիւնը՝ պատասխանելու այս հարցումներուն:

Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

մարմինը: — «Ծախքը դուք կ'ընէք եւ կը ստա – նաք միայն 4000» կը պատասխանէ տիկինը :

— « Այդ պարագային չեմ կրնար երդիք» կ'ը– սէ օրիորդը: — «Մի՛ երդիք», կ'ըլլայ լիառա՛տ վարձատրութիւն խոստացած տիկիններուն պա – տասխանը: Եւ օրիորդը կը մեկնի :

Ու այսպէս, մինչ cancanի աղջիկները եւ միւս ֆրանսացի «արտիստ»ները ստացան 10էն մինչեւ 20.000ական ֆրանք, հայ արուեստագիտուհին ուզեցին տալ հազարնոց թուղթ մը միայն ...

Այս է եղեր վարչութեան անբեկելի որոշումը: Այս է եղեր իրենց պնահատանքը հայ արուեստա– գիտուհիին հանդէպ, զոր «գովեցին» կեցան մին– չեւ որ կամուրջը անցան:

Կարգադիր մարմինը հասած էր իր նպատա – կին: Որովհետեւ նպատակը՝ պարահանդէսի յայ– տադիրը, հայ երգչուհիին մասնակցութեամբ ճո– խացնել էր երբեք, այլ դեհիկ — բայց դժբախ– տաբար ուշ հասկցուած — չհադորդումը անոր անունին, տպաւորութիւն ձգելու համար իրենց համակիը չեղող չրջանակներուն վրայ, թէ «տե – սէք, ձեր երգչուհին ալ կը մասնակցի մեր ձեռ– նարկին»: Ապա ուրեմն տոմսակ գնեցէք: Այդ ձե– ւով չհադորդեցին նաեւ այս թերթի ծանուցում– ներու սիւնակը, ուր, չարաթներով փայլեցաւ Օր. կառվարենցի անունը: Անդամ մը որ յաջողեցան տեղաւորել իրենց տոմսերը եւ սրահը լեցուն տե– սան, ալ ի՛նչ պէտք կար օրիորդին եւ անոր ար – ուեստին, անոր հայկական երգերուն (մեր երգե– րէն ե՞րբ համ են առեր արդէն) :

Այս անբարեկիրթ վերաբերումին զոհը, սա – կայն, հայ երգչուհին չէր միայն: Ուրիշ գծով, ուրիշներ ալ — եւ մասնաւորաբար որոշ հիւրեր — նշաւակ եղան կարգադիր մարմնի անդամներու կոպիտ վերաբերումին: Հինգ վայրկեան առաջ տոմսեր ծախեցին, թուագրուած սեղան տրամա – դրեցին եւ երբ հիւրերը գրաւեցին իրենց տեղերը, եկան եւ կոպտօրէն հանեցին զանոնք իրենց տե– ղերէն: — «Կամ սուփէ կ'ընէք եւ կամ կ'ելլէք կ'եր– թաք » ըսին, դիտնալով հանդերձ, որ անոնք, տոմս գնած պահուն իսկ յայտնած էին, թէ միայն պիտի խմեն եւ սուփէ պիտի չընեն: Եւ հիւրերը ելան դացին, կուլ չտեղծելու եւ նախատինքը նախատինքով չմաքրելու համար :

Ուրիշ բնտանիքի մը պատահեցաւ միեւնոյնը, բայց առաջինէն փորձուած, կարգադիրները ըս – ուխլուեցան անուշի կապել: Իսկ երրորդ բնտա – նիքի մը քովէն հեռացան, երբ բնտանիքի հայրը, ճարահատ, իր բռունցքը ցոյց տուաւ ...

Աւանկ բանե՛ր պիտի պատահէին, որպէսզի «հայկական » cancanը իր զազաթնակէտին հաս – նէր պարահանդէսին գիչերը եւ մատ խածնել տար հիւրերուն: Որպէսզի մարդիկ երեւան գային ի – րենց բարեկրթութեան բոլոր վկայականներով :

Հոգ չէ, սակայն, այս ալ կ'անցնի — անցաւ արդէն: Եւ, եթէ ողջ մնայինք, կը տեսնուինք տարի մը վերջը, իրենց յաջորդ պարահանդէսին..

Կ. Գ.

Ա.— Գլխարկավաճառը գլխարկիդ այնպէս մը կը նայէր որ կարծես իր խանութէն գողցած ես:

Բ.— Ես ալ այնպէս մը իրեն կը նայէի, որ կարծես իր խանութէն չեմ գողցած ...:

ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԻ ՀԱՆԴԷՍ – ԽՆՋՈՅՔԸ

Իսկ լէ Մուլինոյի Խրիմեան վարժարանին մէջ տեղի ունեցաւ Սեբաստացի Մուրատ Ուսումնասի– րացի կազմակերպած հանդէս – խնջոյքը, Դեկտ. 17ի կիրակի օրը :

Հանդէսը բացուեցաւ Օր. Գոչեանը կողմէ դաշնակի վրայ զարնուած «Իմ փորոտան»ով : Օրուան նախագահը Հայր Քիլէրճեան իր բացման խօսքով ըսաւ ի միջի այլոց ՝—

« Կը ձիւնէ դուրսը, հայրենակիցներ, եւ այս ձիւնը կը վերյիշեցնէ մեզ, մեր ձիւնածածկ սա – րերն ու դաչտերը հայրենիքի խստամբեր ձմեռնե– րուն, երբ Հայը, 7—8 ամիսներու արդար աչխա– տանքով լեցուցած իր ամբարները, 4—5 ամիս կը հանդչէր, բոլորուած իր զաւակներով տաքուկ թոնիրներու չուրջ եւ անցնելով հոն հեզասահ կեանք մը: Այդ գիչերներուն կը պատմուէին հէք– եաթի վերածուած հայրենի աւանդութիւնները , որոնցմէ ամէն մէկէն բարոյախրատ մաքուր դաս մը կար առնուելիք : Այս հէքեաթներուն մէջ չա– րերը կը պատժուին անխուսափելի կերպով, իսկ բարիներն ու քաջերը կ'արժանանան իրենց փա – փաքներուն :

«Ներկայ սերունդը պարտաւոր է միշտ ուսու– ցանել մեր մատաղատի զաւակներուն, մեր հայ – րենիքի դեղեցկութիւնները, որոնք իրենց պար – զութեամբն իսկ թանկագին են: Պարտինք ամէն մէկս պատմել մեր զաւակներուն, Հայոց պատ – մութիւնը եւ ներչնչել անոնց մեր սքանչելի լե – զուին հանդէպ սէրը ու պաչտամունք, ամէն գնով զերծ պահելու համար զանոնք օտար խոյդերէ եւ այլասերման ճամբով փճացումը: Կարմիր ջարդէն վերջ ձերմակ ջարդը պիտի չթոյլատրենք որեւէ գնով: Հայ պահել նորահաս սերունդը, այս պէտք է ըլլայ մեր նպատակակէտը եւ այս պատճառով ալ պէտք է ուժ տանք Սեբ. Մուրատ Ուսումնասի– րացին»:

Իսիի Նոր Սերունդի երգչախումբը, Պ. Ս. Ցովհաննէսեանի ղեկավարութեամբ՝ յաջողու – թեամբ երգեց երեք քառաձայն երգեր, որոնք ար– ժանացան երկարատեւ ծափերու :

Օրուան բանախօսն էր Սեբաստացի ծանօթ դերասան Պ. Գմբէթեան, որ դեղեցիկ ճառով մը վերյիչեց Դ. Վարուժանը, աննման Մուրատ միշտ խիզախ եւ միշտ յառաջապահ, որ մահն անդամ արհամարհեց մինչեւ վերջը: Անդրադառնալով զուլումի օրերուն, հարց տուաւ, թէ ո՞ր ազգը պիտի կրնար տոկալ այսքան արհաւիրքի եւ ո՞ր ազգը հակառակ բախտի այսքան դաժանութեան , պիտի վերածնէր կրկին:

— Հայը, բացագանչեցին ներկաները միաբե – րան :

— « Պահենք Հայը՝ Հայ, ինչպէս ըսաւ Հայր Քիլէրճեան, եւ Մուրատի անուան Ուսումնասի – րացը, ասկէ աւելի վսեմ նպատակ մը չէր կրնար ընտրել »:

Պ. Գմբէթեան, որ նաեւ առաջնակարգ ար– տասանող մըն է, արտասանեց Սիլվա Կապուտիկ– եանի հայ լեզուին ձօնուած մէկ բանաստեղծու – թիւնը, արցունք խլելով ներկաներու աչքերէն : Մէջ րնդ մէջ երգեցին Տիկին եւ Օր. Պէնկեաններ, օրիորդներ Շահինեան եւ Ղազարեան եւ ջերմօրէն ծափահարուեցան :

Սիրուած դերասան Պ. Գրիգոր Վահան եւս ներկայ ըլլալով, արտասանեց Դ. Վարուժանի « Հայհոյութիւն »ը եւ խլեց երկարատեւ ծափեր:

Միութեան կողմէ զեկոյց մը ըրաւ Ց. Ցա – կոբեան եւ ըսաւ որ Սեբաստահայը, իր Ալիս զե– տին պէս երբեմն վարարուն, երբեմն հեզասահ, բայց միշտ կենդանի, երբեք անտարբեր չմնաց ազգային չարժումներուն մէջ : Սեբաստահայը հայութեան տուաւ անհամար փաղանգ մը զոր – ծիչներու, բանաստեղծներու եւ համեստ մչակնե – րու, որոնցմէ միշտ պիտի ժայռին ազգային հորի– զոնին վրայ Մխիթար Աբբան, Դ. Վարուժանը եւ աննման Մուրատը: Այս վերջինին ուսումնատենչ խառնուածքին ի յիչատակ հիմնեցինք մեր Ու – սումնասիրացը եւ Սեբաստահայը, հոգ չէ թէ այ– սօր օտար հողերու վրայ, պիտի ապացուցանէ թէ մեր գործը պիտի ապրի միչտ»:

Հանդէսէն վերջ սկսաւ խնջոյքը, որու ըն – թացքին եւս ուղերձներ ըսուեցան, եւ Պ. Գրի – գէթեան արտասանեց Զարենցէն եւ այլ հեղինակ– ներէ ուրիչ կտորներ եւս :

ՍԵՒ ՀՈՂԵՐՑԻ

ՑԱՐԳԱՆՔԻ ԱՑՑ

Հ. Ց. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Եօթնեղբայրեան խումբերը, յարգանքի այց մը կազմակերպած էին, կիրակի 24 Դեկտ.ին, Thiaisի գերեզմանատունը, ողբացեալ ընկերներու գերեզմաններուն :

Հակառակ ցուրտին եւ ձիւնին, ընկերներ եւ համակիրներ, ինչպէս նաեւ հանդուցեալներու պարագաները եկած էին իրենց յարգանքի տուրքը մատուցանելու: Նկատի ունենալով օդի աննպաստ վիճակը, իւրաքանչիւր չիրիմի վրայ կանգ առնե– լու տեղ, որոշուած էր ճառերը միացնել:

Ընկերները նախ այցելեցին Ա. Ջամալեանի չիրիմը, ուր խօսք առաւ ընկեր Աչոտ Իսահակեան եւ առանձին վեր առնելով Ջամալեանի, Պապաչայի, Օհան Կարոյի եւ Տիկին Պերճուհի Բարսեղեանի ազգային եւ յեղափոխական գործու– նէութիւնը, ըսաւ որ հայ ժողովուրդը երախտա– պարտ պէտք է ըլլայ եւ անմոռաց պահէ անոնց նուիրական յիչատակը, որովհետեւ անոնք իրենց ամբողջ կեանքը զոհեցին մեր ազգային իդէալի իրագործման համար: Մենք պարտաւոր ենք չա– րունակել անոնց կիսատ ձգած գործը եւ այս չի– րիմներուն վրայ հանդիսաւոր կերպով կ'ուխտենք կատարել մեր այդ պարտականութիւնը, մինչեւ որ իրականանան մեր գարաւոր երազները եւ ի վի– ճակի ըլլանք անոնց ոսկորները փոխադրելու մայր հայրենիք, ուր միայն պիտի գտնեն իրենց հան – գիստը:

Ընկերները յետոյ դացին երկիւղածութեամբ խոնարհելու Պապաչայի, Օհան Կարոյի եւ Տիկին Պերճուհի Բարսեղեանի չիրիմներուն առջեւ եւ ծաղիկներով զարդարեցին զանոնք :

Ներկայ մը

Անբաղձալի հիւրը.— Այս խնճորենիները նո՞ր տնկեցիք. ինչ ալ սիրուն են :

Տանտէրը.— Առաջնակարգ տեսակէն են, կը յուսամ որ ձեր յաջորդ այցելութեան պատիւը կ'ունենանք ճաշակելու անոնց պտուղները ... :

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (32)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերմաներէնէ կցորդ ՄՈՑԶԻՇ)

Ժ. ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԲԱՆԱԼԻՆԵՐՈՒ ՏՐՑԱԿԸ

Պէտք է նախատեսել ամէն բան, նկատելով որ ձեր հետաձայնը կրնայ հսկողութեան տակ գտնուիլ, ես պիտի տամ ձեզի միչտ թուականը այն օր – ուան, որ պիտի յաջորդէ մեր բուն ժամադրու – թեան : Օրինակի մամաբ, եթէ ըսեմ թէ 8 Նոյեմ– բերին կը սպասեմ ձեզի «պրիճ» խաղալու համար, դուք պիտի հասկնաք որ 7 Նոյեմբերին նոյն ժա – մուն մեր ժամադրավայրը պիտի գտնուիմ: Այս կերպով ոչ մէկ բան կրնայ պատահիլ մեզի :

Այո, անկասկած, ամէն բանի մասին կը խոր– հէր այս մարդը: Ըսի իրեն որ սպասէ դրասեն – եակս եւ գացի ինքնաշարժս բերելու:

Իմ ինքնաշարժս կ'ըսեմ, իրականին մէջ իմս չէր, իմ հինցած Մերսեսէսը նորոգութեան ղրը – կած էի եւ փոխ առած էի ընկերներէս մէկէն այս կառքը, որ չատ զօրաւոր մեքենայ մը ունէր եւ իր ձեւն ալ չատ կը նմանէր ամերիկացի դիւանագի – տական մարմնին բազմաթիւ կառքերուն: Մնաց որ, քանի մը օր վերջ գնեցի գայն, որովհետեւ աքանչելիօրէն կր յարմարէր մեր դիչերային պը – տոյտներուն: Ցերեկ առեն, առաջուան պէս կը ղրծածէի հին Մերսէտէսս որ ծանօթ էր ամբողջ քաղաքին :

Ինքնաչարժ մտնելէ վերջ, ես առջեւը, ինքն ալետեւի մասին մէջ նստանք, քաչեցինք վարա – դոյրները: Կիկերոն անցուց գլխ նոր քաղաքին նեղ փողոցներէն: Որոչ տեղ մը ուր տուները չատ ցանցառ էին, ըսաւ որ կանգ առնեմ :

— Ահա մեր հանդիպումին վայրը, ցնոր տնօ– րինութիւն :

Մտքիս մէջ արձանագրեցի այդ վայրը : Ար– դէն կարելի չէր սխալիլ, որովհետեւ քառուղի մըն էր: Մեծ խնամքով ընտրուած ըլլալու էր ան եւ կատարեալ էր :

— Այժմ, անգլիական դեսպանատուն տարէք գլխ :

— Ի՞նչ ըսիք, հարցուցի ակամայ :

— Անգլիական դեսպանատունը, Ջանքայայի մէջ :

Կը չարունակէի հաւատալ թէ սխալ հասկը – ցած եմ :

— Լո՞ւրջ կ'ըսէք, ճի՞շդ հասկցած եմ, անգ– լիական դեսպանատո՞ւն ըսիք :

— Բայց այո, ինչո՞ւ չէ :

« Ցերուկ խելացնոր», խորհեցայ եւ առանց բան մը ըսելու, անգլիական դեսպանատան ճամ – բան բռնեցի: Կառքը չատ նոր էր եւ հրաչալի կեր– պով կը սուրար բարձունքն ի վեր: Գիչերային եր– կինքին վրայ կ'ուրուագծուէին արդէն դեսպանա– տան երկու չէնքերը: Տեղ, տեղ, քանի լամբար – ներ կը վառէին, փոքրիկ անկիւնադարձ մը եւս , յետոյ ուրիչ մը եւ քանի մը երկվայրկեանի մէջ հասած պիտի ըլլայի արդէն կեդրոնական մեծ դը– բան առջեւ :

Կայծակի պէս մտածում մը անցաւ մխքէս : «Թակա՞րդ մըն էր արդեօք»: Վերջին անկիւնա – դարձը չէի ըրած տակաւին, երբ կռնակէս ձայն մը լսաւ.— « Այժմ դանդաղեցուցէք, այդպէս, կանգ մի առնէք»: Գրեթէ բոլորովին մարեցի լոյսերը : Ինքնաչարժը անկիւնադարձին մէջն էր այժմ, եւ աչքերս յառած էի ճամբուն :

Այն տեղն խոպան էր դռնակ մը մեղմօրէն կը դոցուէր. նայեցայ հայելիին մէջէն. պարապ էր տեղը ուր կիկերոն նստած էր վայրկեան մը ա – ռաջ: Կառքը քալած միջոցին իջեր էր վար:

Փանի մը վայրկեան վերջ հասայ գերմանա – կան դեսպանատունը, կառքերու յատուկ մուտքին առջեւ: Եկնքէներուն տունը լոյս կար տակաւին . գիտէի թէ ընդունելութիւն ունէին : Շատ լաւ էր այդ, որովհետեւ թուրք դռնապանը կարծես այս– հոլաբար թէ եկնքէներուն եկած էի :

Երկու «Փիլմ»երը ձեռքիս մէջ, իջայ սան – դուղներէն որոնք մութ սենեակը կ'առաջնորդէին : « Լուսանկարիչին Առաջնորդը» սքանչելի գիրք մըն էր, ժամ մը վերջ, դեկտրական հովահարին գի – մաց կախուած էի արդէն զանոնք, որպէսզի չուտով չորնան. անդամ մը եւս ճչդեցի թէ պատկերները չատ յստակ էին :

Ասի խոչորացոյցը եւ խոչոր լոյսի մը տակ, մեծ հետաքրքրութեամբ նայեցայ «Փիլմ»երուն , լուծելու համար այդ գիչերուան գաղտնիքը: Ան – դաստր կը կրկնէի ես ինծի , «ճչմարիտ հրաչք մըն է»:

Ցետոյ, խնամքով կղպեցի սենեակը, թողու– ցի փիլմերը որ առանձին չորնան եւ իջայ պարտէզ որ թաղուած էր խաւարին մէջ :

(Շար.)

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՄԻՋՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Արաբական 13 երկիրներէն 12ը, որոնք ասկէ առաջ ներկայացուցին՝ Զինաստանի կողմէ մեր – ժուած քորէական զինադադարի պատճարկը, նոր նիստ մըն ալ պիտի գումարեն որոշելու եւ պահան– ջելու համար, որ ՄԱԿի ընդհ. ժողովը նկատի առնէ իրենց երկրորդ առաջարկը, այն է՝ քա – նակցութեանց ձեռնարկել, Մայր. Արեւելքի կա – րեւոր հարցերը խաղաղ մթնոլորտի մը մէջ քըն – նելու համար: Այս հարցերուն մէջ կարեւորա – գոյններն են Քորէայի եւ Ֆորմոզայի խնդիրները, ինչպէս նաեւ համաձնաւոր Զինաստանի անդա – մակցութիւնը ՄԱԿին :

× Քաղաքական յանձնախումբը նիստ պիտի գումարէ Յունուար 2ին, նկատի առնելու համար զինադադարի յանձնախումբին տեղեկագիրը :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը կը ծրագրէ՝ ժայռուտ բարձր բլուրներու տակ փորել սառրեր– կրեայ ընդարձակ մթերանոցներ, որոնք, պատե – րազմի մը նախատեսութեամբ, պիտի լեցուին սննդամթերքով: Այս մթերանոցները պիտի կրնան առնել չորս միլիոն թոն արմտիք, ինչ որ պաշար– ման մը պարագային պիտի կրնար բաւել Անգլիոյ մէկ տարուան կարիքներուն :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ բանակի կարգադրութեամբ 80 հազար Ամերիկացիներ զէնքի տակ պիտի առ – նուին Մարտին, ինչ որ 450.000ի պիտի բարձրա– ցընէ՝ քորէական պատերազմէն ասդին զինուորա– գրուած Ամերիկացիներու թիւը :

Վիլթ Մինի ըմբոստներու ճնշումին վրայ եւ բուռն կռիւներէ վերջ, Ֆրանսական ուժերը ստիպ– ուեցան լքել երկու դիրքեր եւս Հնդկաչինի մէջ, Մոնքայէն 60 քիլմ. դէպի արեւմուտք: Ըմբոստ – ները մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնեն եւ կը նախատեսուի թէ ընդհ. յարձակողականի պիտի անցնին Թոնքինի չրջանին մէջ :

ՀՐԱԽՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԿՐՕՆ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

31 Դեկտ. 1950 կիրակի օր ժամը 15ին, կրօն. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ու– նենայ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ :

Ժողովին օրակարգն է.— 1) Ընտրութիւն ընդհ. ժողովի նախագահի, առենադպիրի եւ երեք քը – էհանոյներու: 2) Ընթերցում եւ վաւերացում նախորդ ընդհ. ժողովի առենադրութեան : 3) Վարչութեան բարոյական եւ նիւթական հաշուե – տուութիւն 1948 եւ 1949 տարեշրջաններու: 4) Ընտրութիւն հաշուեքննիչ յանձնախումբի 3 ան – դամներու, ընդհ. ժողովի ներկայ անդամներուն կողմէ: 5) Ընտրութիւն քուէախոյզ յանձնախումբի: 6) Ընտրութիւն վարչութեան 12 անդամնե – րու, պաշտօնէ դադրածներուն տեղ:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ նաեւ հետեւեալ կէտերը.— 1) Եթէ 31 Դեկտ.ին մեծամասնութիւն չդոյանայ, ընդհ. ժողովը վերստին պիտի դու – մարուի միեւնոյն օրակարգով 14 Յունուար 1951ին եւ ներկաներու թիւը, ինչ որ ալ ըլլայ, մեծամաս– նութիւն պիտի համարուի: 2) Ընտրութեան կը մասնակցին ընկերակցութեան այն անդամները, որոնք հատուցած են իրենց անդամավճարները մինչեւ 1949 տարւոյն վերջը: 3) Այն անդամնե– րը, որոնք որեւէ պատճառով քուէթուղթ չեն ստացած, մինչեւ 14 Յունուար 1951 կրնան դիմել եկեղեցւոյ դիւանատունը ստանալու համար իրենց քուէթուղթը: 4) Որեւէ չփոթութեան տեղի չտա– լու համար, եթէ ընտրելիներու ցանկին մէջ կան նոյն անունը եւ մականունը կրող անձեր, քուէ – արկողներէն կը խնդրուի, այդ պարագային յիշել նաեւ թեկնածուին արհեստը կամ արձանագրու – թեան թիւը : 5) Ոչ մէկ ընտրող կրնայ ուրիշ ընտրողներու քուէները յանձնել դիւանատուն, բացի իր սեփական ընտանիքի միւս անդամներուն քուէներէն: 6) Ընկերակցութեան ընտրող եւ ընտ– րելի անդամներու ընդհ. անուանացանկը փակ – ցուած պիտի դանէք Փարիզի, Ալֆորվիլի, Ար – նուվիլի եւ Շավիլի եկեղեցիներուն մէջ, իրենց անդամական թիւերով: 7) Յատկապէս կը խըն – դրուի բոլոր անդամներէն, որ հաճին անձամբ ներ– կայ դանուիլ այս ընդհ. ժողովին եւ կատարել ի– րենց անդամական պարտականութիւնը :

Դիւան վարչական ժողովի (կնիք)

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Յունուար 1ի երկուշաբթի օրը եւ Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ Ս. պատարագ եւ հոգեհան – գըստեան պաշտօն պիտի մատուցուի Սինթ Էթիէ– նի մատրան մէջ: Պիտի պատարագէ Լիոնէն Տ. Թորգոմ քահանայ, որ այս առթիւ յատկապէս հրաւիրուած է :

ՍԵՆԵԱԿ Կ'ՈՒԶՈՒԻ.— Առանձին այր մը սենեակ կը փնտռէ, Փարիզ կամ արուարձաններէն : Դիմել «Ծառաչ»ի :

Ընկերական հանդիպում

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի չրջանի բոլոր անդամներուն համար :

Կիրակի 7 Յունուար ժամը 15ին, Studio Colibri, 19a rue Caumartin :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑ�էՔ

Նիսի Հ. Մ. Միութեան Ամանորի «Ռիվիէրեօն» երեկոյթ պարահանդէսին, այս կիրակի երեկոյ, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, 27 Պուլ. տը լա Մա – տըլէն, Chalet des Roses-ի մեծ սրահին մէջ :

ՊԱՏԱՐԱԳ

Հայրապետեան պատուիրակ Արտաւազդ արք– եպիսկոպոս Սիւրմէեան Նոր Տարւոյ առթիւ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ, այս կիրակի: Այս առ– թիւ պիտի կատարուին հայրապետական մաղ – թանքներ :

Բչ. Յունուար 1, Կաղանդ: Ս. Պատարագ՝ ժամը 10ին: Դիւան Հոգաբարձութեան

ՏՕՆԱԾԱՌ ԼԱ. ՍԻՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 15ին, «Մխիթարեան»ի սրահին մէջ: Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Հրայր խումբին կողմէ, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱԺԱԿ խումբի: Ճոխ յայտագիր, կաղանդ Պապա, եւն.:

Մուտքը ազատ է:

ԱԶԳԵՐՆԻԴ ԼՈՒՅՍ ...

Եթէ կ'ուզէք ընտանեկան հաճելի Reveillon մը անցընել երեկոյեան 8.30էն մինչեւ առաւօտ, փու– թացէք հայկական

Ճաշարան ԷԼՄԱՍ

11 RUE BUFFAULT (Métro CADET)

Ուր պիտի նուագէ Թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆ, ԳԷՈՐԳ ՋԱՆի հետ:

Հայկական պարեր եւ կինոյի պար լեզգինկա Գէորգեանի կողմէ, իսկ հայկական պարերը եւ երգերը երկու Հայուհիներու կողմէ :

ԿԱՆԽԱՒ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՏԵՂԵՐԸ

ԲԱՑՈՒՄԸ Է

HERMINE

ՌՈՒՍԵՒՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

11 Rue Leon Jost Métro Courcelles

Ուր պիտի գտնէք ընտանեկան մթնոլորտ մը, յարմար գիներով համադամ եւ ախորժարեր կերա– կուրներ եւ մաքուր սպասարկութիւն:

Շրջուն վաճառորդներու

(MARCHANDS FORAINS)

Ուշադրութեան...

ՇԱՊԻԿԻ, ԳՈՒԼՊԱՑԻ եւ ԹԱՇԿԻՆԱԿԻ համար թափանցիկ թուղթերով **(cello)** տոպրակներ: Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ: ԽՒՍՏ ՁԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ, (ուղղակի արտադրութիւնը մեր կողմէ ըլլալով կը համարձակինք չափաւոր գիներ ընել):

★

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱԵԻ չաքարեղէնի (confiseur - bonbon) վաճառականներուն: Ունինք ամէն չափի վրայ տոպրակներ, (միչտ cello թափան– ցիկ թուղթեր): Գունաւոր եւ ճերմակ: Մեծաքա– նակ եւ փոքրաքանակ :

Դիմել ԼԻՈՆ, Մելֆոն Թադէոսեանի,

92 rue Bugeaud LYON

★

Սոյն գործին կից՝ ունինք նաեւ ՏՊԱՐԱՆ մը, ուր կը ստանձնենք ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԳՈՐԾԵՐ, վերջին նորաձեւ տառերով :

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Պէտք է այցելել անպատճառ այս տօնական օ– րերուն իր համեղ ՍՈՒՐՃԷՆ եւ ծանօթ ՇԻՐԱԿ օ– ղիէն զատ պիտի դանէք չոր պամիա (Ամասիա), Պոլսոյ էրմիսին պահածոյի տուփերով պամիան, հէվլա, լոքում, պաստեղ:

Արեւելեան թէ եւրոպական ամէն տեսակ նը– պարեղէնի յատուկ ճոխ մթերք մը :

ԿԱՂԱՆԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶՈՐ ՊՏՈՒՂ եւ ինչ որ ձեր միտքէն կ'անցնի, ձեր ԿԱՂԱՆԴԻ աւանդական սե– ղանը զարդարելու համար :

ՀԱՄՑԷՔ Կ'ՈՒԶԷՔ՝

10 RUE DE L'EPÉE, LYON

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Համախարբերդցիական Միու – թեան մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի Պառ տիւ Կլոպի սրահին մէջ: Սոյն ժողովը կարեւոր է պարահանդէսին համար: Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն ներկայ գտնուիլ :

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զարեհ Մուրաֆեան

Galerie André Weil, 26 Ave. Matignon, Tél. Ely. 55-11: Մինչեւ Դեկտեմբեր 30, ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18, բացի կիրակի օրերէն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԷՍԻՆ.— Տէր եւ Տիկին Լուլէճեան, Վարդա– պետեան եւ զաւակունք, հոգեհանգստեան պատա– րագ մատուցանել կուտան իրենց ողբացեալ զաւ– կին եւ քրոջ՝ Օր. ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Տէ– սինի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ:

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը յարգելու համար ողբացեալին յիշատակը:

ԿԱՂԱՆԴԻ

ՁԵՐ ՆՈՒԻԷՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս նաեւ նշանախօսութիւններու եւ ա – մուսնութիւններու առթիւ անվարան դիմեցէք ժամադործ եւ զոհարավաճառ՝

ՀՐԱԶ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

261 Fbg. St. Martin, PARIS (10)

Զուիցերիական ժամացոյցներու, գոհարե – ղէններու, ոսկեղէն զարդեղէններու եւ արծաթե – ղէններու ճոխ ու այլազան մթերք մը, պիտի ու– նենաք ձեր ճաշակին համաձայն :

Մասնաւոր զեղչ հայ յաճախորդներու համար:

Հեռաձայն Nord 60 - 69

Métro Louis Blanc կամ Stalingrad

ՍԱՍՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԻՆ

ԿԱՂԱՆԴԻ

Reveillon

Attractions Folies Bergèresի դերասաններու կողմէ

Վրաչք որ միչտ պուարթ եւ ընտանեկան մթ– նոլորտի մը մէջ տեղի կ'ունենայ :

Ուրեմն մի տատամսիք : Գացէք կիրակի դի – չեր Դեկտեմբեր 31ին :

31 Rue d'Alexandrie

Métro Reaumur եւ Strasbourg St. Denis

ՇԻՐԱԿ Արեւելքի թուրքական ամենաընտիր Օղին

Առաջնակարգ իր մանուածքական պատրաստութիւնով: Բոլոր երբեմն հասկանալի չգտնուող փնտռուած միակ ախորժա– համ զօրացուցիչը: Տօնական օրերու եւ խնջոյքներու սեղանները անպատ– կան եւ անզանցառելի զարդը:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Հայ կին մը իրրեւ օգնական խոհարարուհի, որ դիտայ կերակուր պատրաստել եւ հայ այր մը, որպէս սպասաւոր: Սիրողաբար դիմել «Ծառաչ»ի վարչութեան :

ԼԻԼԱՆ եւ իր Reveillon

ԱՅՆՔԱՆ ՀԱՃԵԼԻ՛, ԱՅՆՔԱՆ ԶՈՒԱՐԹ

Այս տարի եւս ապահովուած է իր յաճախորդ– ներուն համար,

31 ԴԵԿՏ.Ի ԳԻՇԵՐԸ

Ուրեմն պատրաստուեցէք :

ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԸՆՏԻՐ ԳԻՆի – ՆԵՐ, ՓՐՓՐԱԴԻԶ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆԵՐ :

Երգ, պար, զաւեչտ ՍՕՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԻ մաս– նակցութեամբ ուտի ՓԼԻՄՓԶԻ :

Լաւագոյն սպասարկութեամբ մը ձեր տրա – մադրութեան տակ է :

Հեռաձայնեցէք եւ պահուեցէք ձեր սեղանները

24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վ.եցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678-63

Dimanche 31 Décembre 1950 Կիրակի 31 ԴԵԿՏ·

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No 6345–Նոր շրջան թիւ 1756

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԱԽ ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻԻՆ

Իբրեւ փոքր ժողովուրդ մը, մենք ալ ունինք ծանրակշիռ հոգեր, օրուան այս ժամուն: Մանաւանդ որ կը գտնուինք համաշխարհային ալեկոծութեան ամէնէն արկածալի ճամբաներուն վրայ:

Ուրեմն, մենք ալ պարտաւոր ենք բացառիկ միջոցներ մտածել, ինքնապաշտպանութեան համար: Կատարել տեսակ մը «վերազինում», բարոյական իմաստով :

Փոթորկաճայն որոտումները կը հարկադրեն մեզ սթափիլ եւ ամփոփուիլ: Մէկդի դնել կարգ մը ճղճիմ ունակութիւններ: Ըմբռնել դէպքերու իմաստը եւ մշակել յստակ ուղեգիծ մը, ի նախատեսութիւն ապագայ անակնկալներու :

Ուրիշ ատեն ալ յիշեցուցած ենք այս տարրական պահանջները: Պիտի յիշեցնենք միշտ: Մինչեւ որ քնացողները արթնան :

Աւելի քան երբեք ժամանակն է կարգի հրաւիրելու երազատեսներն ու խառնակիչները: Ար– կածախնդիրներն ու դիմակաւոր պոլիտիկոսները:

Ո՛վ որ կը յամառի ջուրերը պղտորել եւ մարզանքներ փորձել ինքնապաշտպանութեան ճակատին վրայ, իրաւունք չունի ոչ հայրենիքի, ոչ ալ տարագիր բազմութեանց անունով խօսելու :

Գաղտնիք չէ թէ կան դիմակաւորներ, որոնք մինչեւ բանկալը իջած են, նոր ճեղքեր բանալու եւ դիրքեր գրաւելու համար :

« Ատոնք ողջմիտ »,— պիտի ըսէր հայ մարդիկը, տեսնելով որ , երեւանէն վերջ, էջմիածինն ալ կը կարօտի գոյնզգոյն խմբակներու պաշտպանութեան ...

Այս ճպուռները տակաւին չտրուեցան թէ՝ մեր հոգեկան շահերը կը պահանջեն որ երեւանը եւ էջմիածինը կարելի եղածին չափ իջ խառնուին տարագիր բազմութեանց ներքին գործերուն :

Պարզապէս անոր համար որ, երկուքն ալ ի վիճակի չեն ազատօրէն մտածելու եւ գործելու եւ անոր համեմատ հրահանգներ տալու համար :

Աւելի յառաջ երթալով, պիտի ըսենք թէ պարագաներ կան ուր երբեք իրաւունք չունին խառնուելու :

Կը բաւէ կարդալ իրենց կոչերը, ճառերն ու կոնդակները, համոզուելու համար այս անողոք իրականութեան :

Եթէ օր մը դուռները բացուին եւ դէմ դիմաց դան Երեւան – էջմիածինն ու իրենց ինքնակոչ ախոյեանները, իմաստութեան չքանչանները չեն որ պիտի զարդարեն այս վերջիններուն կուրծքը :

Տարրական ողջմտութիւնը կ'ըսէ թէ Հայկական Արտասահմանի մէջ, իւրաքանչիւր դաղութ ինք պիտի տնօրինէ իր ճակատագիրը, համաձայն իր տեղական պայմաններուն :

Ամէնէն մեծ համբանքէն ամէնէն փոքրը, բոլոյապէս կապուած ըլլալով հանդերձ իր հայրենիքին եւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան, պիտի ունենայ իր ինքնուրոյն ուղեգիծը: Մանաւանդ եթէ փոթորիկ մը պայթի :

Նոյն տրամաբանութեամբ, Հայկական Արտասահմանը պիտի զգուշանայ տաղտուկներ պատճառել Երեւանի կամ էջմիածնի :

Տարագիր բազմութիւնները եւ անոնց գործօն կազմակերպութիւնները միշտ ալ պիտի ունենան որոշ տեսակէտներ: Պիտի յիշեցնեն իրենց պահանջները՝ յանուն հայրենիքի ամբողջացման եւ ազատութեան :

Բայց, պիտի չշահագործեն այս տարրական իրաւունքը, անտեղի մարզանքներ փորձելով :

Մասնաւորապէս « պրոգրեսիվ» խմբակները իրական ծառայութիւն մը մատուցած կ'ըլլան, ծանր նստելով իրենց տեղը:

Բաւական է որքան ճրճռացին ամառը: Եկածը ձմեռ է, բնական թէ քաղաքական տեսակէտով : Ազգային թէ միջազգային դեմքի վրայ: Ձմեռ՝ արիւնազանգ ձիւնակոյտերով որոնք նախանշանը կը համարուին գալիք փոթորիկներու :

Մենք աւելորդ արիւն չունինք ոչ այստեղ , ոչ ալ այլուր :

Ինչպէս երկիւղ, վաղն ալ մեր դերագոյն հոգը պիտի կազմէ համբանքի պահպանումը, ի սիրտս աշխարհի :

Միայն այս հոգը ամբողջ աւետարան մը կ'արժէ :

Շ.

1951

Նոր տարուան առթիւ ՅԱՌԱՋ իր ջերմագին շնորհաւորութիւնները կ'ուղղէ իր ընթերցողներուն եւ բարեկամներուն եւ ամբողջ գաղութին , մաղթելով յաւագոյն օրեր եւ մանաւանդ խաղաղութիւն :

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ (ՊԱՊԱ)

Գոյժ մը եւս, տօնական օրով,— Միհրան Գաբրիէլեան մեռած :

Տարիքի բեռին տակ ճնշուած եւ հիւանդ, ողբացեալ ընկերը աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր փոխադրուած էր Փարիզի Հանգստեան Տունը:

Վերջերս, այցելութեան մը առթիւ, հաստատեցաւ թէ խլիրդը անդարմանելի աւերներ գործած է: Ինքն ալ դիտէր որ հազիւ քանի մը *ամսուան կեանք ունի* :

Հարկադրուած էին հիւանդանոց մը փոխադրել, ուր հանդարտօրէն կը սպասէր մահուան, որ չուշացաւ :

Տակաւին առիթ պիտի ունենանք ներկայացնելու իր կեանքն ու գործը :

« Պապա»ն ալ կը պատկանէր այն սերունդին որ իր երիտասարդութիւնը ի սպաս դրաւ ազատագրական պայքարին :

Մտերիմ ընկերն ու գործակիցն էր Սեպուհի, որուն հետ առեւտրական գործ մըն ալ բացած էր Պոլսոյ մէջ, Օսմ. Սահմանադրութեան օրերուն :

Վերջին արտագաղթէն ի վեր կը գտնուէր Պոստոն, ուր չոր հաց մը կը ճարէր պիտսակ ծախելով :

Երբ աչխատելու անկարողութեան դատապարտուէր, Պոստոյի ափ մը ընկերներն էին որ կը պատսպարէին եւ կը կերակրէին :

Ճաճախ նպաստ կը ստանար Վեթ. Ֆոնտէն, բայց անմիջապէս որ ի վիճակի ըլլար նորէն աչխատելու, կը վերադարձնէր :

Ձեմ դիտեր թէ յուղեր ձգա՞ծ է :

Ի բնէ սակաւախօս, ինչպէս ողբացեալ Բարունակը, չէր սիրեր խօսիլ իր անցեալ դործունէութեան մասին :

... Ահա այսպէս չուքի մը պէս կ'անհետանան վերջին մնացորդները սերունդի մը որ տարիներով արիւն քամեց յանուն աղատութեան : ՎԱՀԷ

ԿԱՏԱՂԻ ԿՌԻԻՆԵՐ ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՄԷՋ

Հնդկաչինի ապստամբ ուժերը, 10.000 զին– ուորներով ուժեղ յարձակումներ գործեցին Ֆը– րանսական զինեալներու վրայ, Հանոյէն 30 քիլմ· դէպի հիւսիս արեւմուտք: Յարձակումները դործուեցան 60 քիլմ· երկարութեամբ աղեղի մը վրայ, վեց ամրոցներու եւ երկու դիտարաններու դէմ, որոնք պաշտպանուեցան ծանր կորուստներու գնով: Ֆրանս· հրամանատարութիւնը կը կարծէ, թէ ըմբոստները կ'ուզեն ի դին ամէն բանի ճեղքել Ֆրանսական պաշտպանութեան դիծը, դրաւելու համար Հանոյը, այդ չրջանակի բրնձառատ դաշտերը եւ ծովեղերեայ չրջանը: Ըմբոստները ալ ծանր կորուստներ ունեցան: Ֆրանսացի գնդապետ մը, նկարագրելով իր ամբոցին չուրջը մղուած կատաղի կռիւը, կ'ըսէ թէ «դիակներու լեռներ» դիզուած էին իրենց առջեւ :

Կ'ենթադրուի թէ ըմբոստները, կարեւոր ուժերով յարձակման պիտի անցնին նաեւ Մոնքայի դէմ, Թոնքինի հիւսիս արեւելեան ծայրամասին վրայ :

× Սայկոնէն Փարիզ վերադարձաւ անդրծովեան երկիրներու նախարարը, Պ· Լըթուրնօ եւ յայտարարեց , թէ Հնդկաչինի Ֆրանսական զօրամասերուն բարոյական կորովը չատ բարձր է: «Աչքէ անցուցի զանոնք, Մնուղը միասին տօնեցինք եւ կրնամ ըսել, թէ բոլոր այդ ռազմիկները վճռած են պաշտպանել իրենց հայրենիքն ու ազատութեան դատը »:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ դերագոյն խորհուրդը որոշեց երկու մասի բաժնել մետաղագործական նախարարութիւնը: Բուն մետաղագործութեան նախարարութիւնը պիտի վարչ հայազգի մասնագէտ մը, Իվան Թեւոսեան, որ միեւնոյն ատեն փոխ–վարչապետ է:

Ազգ. ժողովը խուճապից վերազինման վարկերը

Ազգ· ժողովին մէջ, վարչապետ Պ· Փլեվէն պաշտպանելով կառավարութեան ծրագիրը վերազինման մասին խօսեցաւ իր լաւագոյն ճառերէն մէկը: «Եթէ Ֆրանսա կ'ուզէ ազատ մնալ, լաւ մը զինուելու պատասխանատուութիւնները ստանձնելէ զատ ուրիչ միջոց չունի: Այս է կառավարութեան ընտրած ճամբան եւ երկիրը պիտի վաւերացնէ զայն: Մեր ծրագրի քուէարկութեան կապասեն թէ Արեւմուտքի եւ թէ Արեւելքի մէջ: Ատիկա ցոյց պիտի տայ Արեւելքին, թէ Ֆրանսա վհատած երկիր մը չէ: Իսկ Արեւմուտքը պիտի համոզուի, թէ ան վստահելի գործակից մըն է»:

Ազգ· ժողովը չախչախիչ մեծամասնութեամբ ընդունեց վարչապետին պահանջը եւ վերազինման համար նախատեսուած տարեկան 740 միլիառ ֆրանքի նախահաշիւը վաւերացուց 180ի դէմ 416 ձայնով :

Այս քուէարկութենէն վերջ, ժողովը անցաւ եմմաուսյոյի սպառազինման մուտքի բաժնի գումարներուն քննութեան: Կառավարական ծրագրի որոշ կէտերը բարեփոխելու բանաձեւեր ներկայացուած ըլլալով, վարչապետը, չորս անդամ վստահութեան քուէ պահանջեց: Այժմ այս վճռաբանութիւններն են որ տեղի կ'ունենան: Կառավարութիւնը, կը յուսայ եկամուտներու ապահովման հարցին մէջ ալ չահիլ ազգ· ժողովի վստահութիւնը :

Աւերիկա կրնա՞յ լիով իր դաշնակիցները

Միացեալ Նահանգներու արտաքին նախարար Պ· Էչիսընի խորհրդականը, Պ· Ճոն Ֆոսթըր Տըլլէս, որ ընդդիմադիր հանրապետական կուսակցութեան կը պատկանի, կարեւոր ճառ մը խօսելով , վճռապէս մերժեց այն տեսակէտը թէ ազատ ազգերէն որեւէ մէկը կարելի է անպաշտպան լքել ռուսական յարձակման առջեւ, միայն ամերիկեան հողամասը պաշտպանելու դնով: «Պաշտպանութիւն մը, որ կը հաւանի պաշարուիլ, կը լուծուի արագօրէն: Գերագոյն վտանգի մը պահուն որեւէ ազգ, որ կը հանդուրժէ իր վտանգուած դաշնակիցներու անկումին, չի կրնար ինքզինքն ալ պաշտպանել: Ամերիկա մը, որ բարբարոսներու կողմէ քրիստոնէական քաղաքակրթութեան օրրանի ապստամբութեան եւ կործանումին անտարբեր դիտողը պիտի ըլլար, ինքզինքը պաշտպանելու ի վիճակի Ամերիկա մը չի կրնար ըլլալ»:

Արտաքին նախարարութեան խորհրդականը ծառացաւ այն մտքին դէմ, թէ արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը կը գտնուի վերջնամարտի նախօրեակին, որովհետեւ «ներքնապէս նեխած է» եւ այս առթիւ ըսաւ.— « Մ· Նահանգներու մէջ ընկերային ու տնտեսական արդարութիւնը իրագործուեցաւ առանց համայնավարութեան, առանց յեղափոխութեանց եւ առանց նիւթապաչտութեան: Մ· Նահանգները զօրեղապէս նպաստեցին՝ դեռ վերջերս զաղթային լուծի ենթակայ ազգերու ազատագրման, իսկ պատերազմը վերջանալէն ասդին 44 միլիառ տոլար տրամադրեցին ուրիչ ազգերու վերականգնումին համար»:

Իր կարծիքով, խորհրդային յարձակում մը դժուարացնող երկու գլխաւոր ազդակներ կան.— Ա.) Ճարտարարուեստական արդիւնաբերութեան անառարկելի գերակչռութիւն յատկապէս պողպատի, ալիւմինոմի, էլեկտրական հոսանքի եւ նաւթի արտադրութեանց մէջ: «Այս գերակըշռութիւնը, սակայն, որեւէ արժէք պիտի չներկայացնէ, եթէ Խ· Միութիւնը յաջողի ձեռք անցընել Ռուրի եւ Արեւմտեան Եւրոպայի ճարտարարուեստական ուժն ու Միջին Արեւելքի քարիւղը»:

Բ) Համայնավար աչխարհի ներքին տկարութիւնները նոյնիսկ Ռուսիոյ մէջ: «Համայնավար կուսակցութիւնը, որ բնակչութեան հազիւ թէ հարիւրին 3ը կը ներկայացնէ, ենթակայ է ան· վստահութեան ու կասկածամտութեան, ինչպէս կը հաստատեն պարբերական մաքրագործումները »:

« Եթէ Խ· Միութիւնը յարձակողական պատերազմի մը ձեռնարկէ, պաչտպանուելու մէկ միջոց կայ — հակայարձակման դիմել: Եւ Մ· Նահանգները լայն միջոցներ ունին այս բանին համար »:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ 'Ի· Էջ)

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ նոր ծանուցագիր մը յանձնելով խորհրդային կառավարութեան, կը յայտնեն, թէ պիտի փութացնեն ճափոնի հետ հաչտութեան դաչնագրի մը կնքումը ուրիչ պետութեանց ալ դործակցութեամբ, ի հարկին նաեւ առանց Խ· Միութեան, եթէ երբեք այս վերջինը հակառակի այդպիսի ձեռնարկի մը իրականացման :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Գիշեր էր երբ մտանք սրահ մը հանդէսի։ Եւ լիտասարդ եւ ծեր այնտեղ քով քովի։ Եւ ես հարցուցի՝ ո՞վ է այն պատկերը սրահին ճակատը։ Եւ պատասխանեցին, այս դպրոցին նախկին ուսուցիչն է ան։ Եւ իմ հարցումիս թէ ո՞ւր է հիմա, ըսին, միջոցին մէջ տուրալով կ'երթայ, կ'երթայ, կը հեռանայ։ Իայց զաղափարով, հոգիով մեր մէջ է եւ միշտ պիտի մնայ ։

Եւ հաւաքուեր էին հոն եւ ծեր ու երեխայ։ Ու կը սպասէին, գիտէին, որ բան մը պիտի ըլլայ, բան մը պիտի գայ։ Ճառասաց էր ան, նիհար ու սպաւոր, հասակաւոր, երկար, եւ Տարօնէն կու գար։ Կամ ելեր էր հոնկէ չատ տարիներ առաջ ։ Ու կը թափառէր հոս հոն, ձախ եւ աջ, եւ կը մտէր առաջ, բութ միտքերը, հոգիները։ Եւ ան պատմեց մեզի փոթորկոտ պատմութիւն, աչքե – րուն մէջ ունէր եւ սուգ, եւ զառնութիւն։ Կոր – սուած հայրենիքն էր այնտեղ ստուեր ձգեր, եւ կը զառնար մեր շուրջը, կ'երթար հեռու, կուգար մօտ, մոլորակի մը պէս, զերի մեր ձգողութեան ուժին։ Կամ մենք այդպէս, եւ կամ ինք մեզի պէս։ Եւ մեզ համակեցին սրբիկ եւ զառնութիւն, սրա – հը փոխուեցաւ եւ եղաւ սգատօն։ Թէեւ կ'են – թադրէինք, կը սպասէինք ուրախութիւն։ Ցետոյ հանդարտեցաւ ինչպէս ծով եւ ալիք, եւ՝ ըսաւ՝ արդեօք ինձ հարցնելիք մը ունի՞ք։

Հարցումներ չատ, չատ կան, դուք պատաս – խան ունի՞ք։ Այսպէս, ե՞րբ պիտի վերնայ Հա – յաստանի էօքաս, որպէսզի ուղղները հոն վերա – զառնան։ Ինք ալ գիտէր անշուշտ հարցում ու պա – տասխան ։ Եւ եղածն էր կարծեմ պարզ ձեւակեր – պութիւն։ Գրուած էին յստակ աչքերուն մէջ տրտում, հարցում եւ պատասխան։ Ու ան երկար տեղն մնաց բեմին վրայ, մնաց այնտեղ նստած ու նայեցաւ չորս դի։ Ու աչքերն յագենան, որ իր սիրտն ալ յորդի։ Կարօտով, կարօտով, կարօտա – վէ Հայու, որուց ան կը նայէր նայուածքներով ալու։ Եւ ինծի պէս ինք ալ, ծծուն թուղթի նման, կը խմէր զէմք, ակնարկ եւ տպաւորութիւն։ Այդ կը զգայի եւ ես, իրեն պէս հայակարօտ, եւ չէինք կշտանար այդ իրիկունը հոտ ։

Եւ երբ ան մեկնեցաւ խնկարկելէ յետոյ, պատմութիւն, յիշատակ եւ վէրքեր ահարկու, պահ մը, հոլթի դէմքով, նայեցանք իրարու, եւ փորձեցինք խօսքալ խնդիրներու պէս։ Ուրախանալ ու պոռալ։ Ցիշատակի խունկը իրրեւ հաշիւ ըմ – պած եւ անկէ գլխով, անկէ թերեւս անբանացած։ Ցանկարծ գլուխ մը ըսաւ.— Երգեցէք, ա՛յ տղաք, Խանասորի գաշտում Թող կարկուտ տեղայ։ Թող գիւղացիներն անկեղծ առանց ի վիճակ, ուխտեն եւ ծառայեն, չատ երկար ժամանակ։ Այս երա՞զ է թէ կեանք, պոռացէք, այ տղաք, սրահը Թող ցնցուի, Թող դողայ։ Տեսէք, Մամօ մայրիկն ալ ոգեւոր՝ կը խնդայ, սա անուշ մանչուկին ալ քու – նը կուգայ ։

Ելիր ոտքի, քերթող, մեզ խնդացուր, երգէ, արտասանէ դրածներդ, պատմէ։ Պռավօ, գոհ ենք, ելիր նորէն ոտքի, միշտ առանց յուզումի, բան մը եւս կ'ուզենք, ըլլայ խելօք թէ խենթ։ Պատմէ եւ խնդացուր, եթէ ոչ... կ'արտասուենք։ Զի այսօր մենք յղի սիրտ ու հոգի ունինք։ Ար – ցունքով, յուշերով, հուրով ու կարօտով։ Ցիշա – տակը ծանր է, հարկաւ դուն ալ կը զգաս, հոգ չէ թէ մեզմէ եաք՝ եւ նոր եկած ըլլաս։ Ան այսպիսիներ, կրկին, հոս յարութիւն առաւ, մեռել ու նահա – տակ բերաւ, չորս դին դրաւ եւ անոնք կը դիտեն զմեզ։ Մեր ուղեղն ու կոկորդը վիշտէն պիտի պոռթկան, ան կը չարչարէ մեզ, կը տիպ, կը սպառնայ։ Քաջութիւն, համբերութիւն ։

Ո՞ւր էք, վեհ հայորդիք, դէ՛հ կռուեցէք քով քովի, անվեհեր, լեռնացած, կեցած Թուրքին ա – ռաջ։ Ո՞ւր, ի՞նչ, տարբե՞ր եղաւ քան ինչ որ կ'ե – րազէինք։ Հայաստան չենք, ըսիք, Ֆրանսա՞ ենք ըսիք։ Հոգ մի ընէք, եղբայրներ, երազ է կեանքը ինք եւ վստահաբար, երազի մէջ ենք մենք ու կը դառնցնենք ։

Եւ այս ամէնն երազ, անշուշտ որ չար երազ, պէշ երազ, այս կեանքը մեր պանդուխտ, եւ վիշ – տը, մեր քաշածը, իսկ այս սրահը նեղ, յիշատակ եւ խունկ։

Վաղը, նորէն կայտառ, պիտի արթննանք մենք։ Մեր քաղաքներուն մէջ, գիւղերուն, հիւղերուն, պիտի դանենք այնտեղ եւ կեանք եւ յարութիւն, եւ ամէն ինչ կրկին կանգնուն։ Պիտի չափենք մեր աչքերը, պիտի բսենք՝ երազ էր, եւ պիտի լծենք եզներ, պիտի քչենք դութաններ, պիտի կանչենք հօռօվել, պիտի բսենք նոր երգեր։ Եւ փառք պիտի տանք, որ այս երազը սին՝ հոս, հոս մնաց սեւե – րես, եւ մենք պրծանք, թռանք, գացինք նորէն երկիր եւ հայրենիք ։

Տիկին, երգէ դուն ալ։ Պռավօ։ Ծափ ու խըն – դում։ Պարոն, բան մըն ալ քեզմէ։ Այդ Վանեցու ե՞րգ է։ Ես ոչինչ հասկցայ։ Հա՛, հա, հա, հա... Ծախեցէք, դնեցէք, սա թերթն ալ՝ Հայաստան, կէսը հայերէն, միւս կէսն ալ օտար լեզու ։ Ամե – նէք օշարակ ու կերէք կարկանդակ, հոգ չէ թէ ա – նոնք ալ օտար են։ Գոչեցէք լիաթոք, երեք անգամ, կեցցէք, կեցցե՛ք բոլորս հոս եւ անշուշտ Հա – յաստան։ Դուք կրկին, միշտ ապրիք։ Եւ յիշատակ եւ խունկ, մեր բոլորտիքն էք միշտ։ Ծանր աչ – քեր, ամպի պէս թուխ եւ յղի սրտեր ։

Պարո՛ն ակնոցաւոր, դուն ինչո՞ւ լուռ ես ։ Բան մըն ալ քեզմէ կ'ուզենք, այլապէս կը տըխ – րինք, տես, ցնցէ եւ քչէ մեզ, գոնէ հասակը տես – նենք, թէ կա՞յ անունիդ չափ։ Պարոն, ոտանա – ւոր, կամ երգ, եւ կամ ճառ, թէկուզ բաժակա – ճառ։ Լաւագոյն է ճա՞ռը։ Շատ լաւ։ Ուրեմն հա – ւատա՞նք մենք, իրաւէն, չէ՞ս խաբեր, թէ ըրինք մեր պարտքը, եղանք ազնիւ, հերոս, թէ մենք յանցանք չունինք որ բաները հասան հոս։ Տուինք արիւն դետերով, եղանք թշուառ բեկոր, անմեղ, անտէր գոհեր։ Ցանցաւո՞ր կը փնտռէք, ահա Աբդ եւ Հիւսիս, որ տաք ծով կ'երազէր, ստոր համար մեռցուց եւ մեզ, եւ երազ, եւ յոյս։ Դեռ Գորչ Գայլն հարաւէն, զինակից իրեն, ցանկաց մեր ար – եան, մեր հողին, մեր բոյնին, մեր արիւնն անա – րատ ինչպէս լակեցին, եւ ձեռք ձեռքի տուած, մեզ այս օրին բերին։

Թող անիծուին։ Կորչին ։

Երգեցէք դուք, տղաք, նոր սերունդ, հին սե – րունդ, երգեցէք դուք քով, քով, հոս կանգնած անվեհեր մէկ մէկու առաջ։ Ցաւ եւ սուգ, վէրք է այս կեանքը բիւրեցս անիծեալ, հայ երգն անոր վրայ հաչիչ է ու բալասան։

Ժամերը կը սահին։ Ժամերը վազեր են։ Գի – շեր կէսն է արդէն։ Բայց ինչ աղուոր է հոս։ Մենք իրարու նեցուկ եւ մենք իրարու քով։ Վիշտին հետ կը խաղանք, սիրտերը կ'ելլեն թունդ։ Եւ մենք գոհ ենք, ուրախ, կը նայինք քու վրադ եւ կը դո – վենք քեզ իրաւ, կը դոչենք բոլորս — ապրիս դու, նոր սերունդ, մեր արեւը արեւուդ ։

ԵՐՈՒԱՆԴ

Ձևնի կրնար մոռնալ

Աթէնքի մէջ, հայանուն համայնավարներու ձեռքով խժդժօրէն սպանուած եւ յաւէտ անմո – ռանալի ընկերներ Միհրան Փափազեանի, Արշա – լոյս Փափազեանի, Սերգօ Օնպաշեանի եւ Մանուկ Մանուկեանի մահուան վեցերորդ տարեդարձն էր Դեկտեմբեր 12ին ։ Այս ցաւագին առիթով եւ թանկագին նահատակներու յիշատակը ոգեկոչե – լու համար, բացառիկ բովանդակութեամբ թիւ մը հրատարակած է «Ազատ Օր»։ Հետեւեալը բանի մը հատուածներ են խմբագրականէն, որ ունի վերի խորագիրը.—

Ցանցաւոր չենք, եթէ տակաւին չենք կրցած հաշտուիլ կորուստին հետ այն խումբ մը զոհե – րուն, որոնք Դեկտեմբերեան մռայլ գիշեր մը, լ – րենց բնակարաններէն խլուելով, անողոք անդը – թութեամբ խոնաւ փոսը նետուեցան վայրագ սահակներու կողմէ ։

Դժբախտաբար, երկիւղածութեամբ, հան – դարտութեամբ ու պաղարիւնութեամբ չենք կըր – նար յիշել Աթէնքի չորս զոհերը, որոնց մահուան տխուր տարելիցը մեր միտքն ու հոգիները կ'ալե – կոծէ ։

Մեր կոկորդին մէջ անզուսպ ընդվզում մը խեղդելու մեր ձանքը մեծապէս կը տառապեցնէ մեզ։ Բաւին բուն նշանակութեամբ կը դառնա – նանք, կը յուզուինք եւ դժուարաւ կը զսպենք մեր աչքերուն արցունքը, որովհետեւ չենք կրցած հաշտուիլ տակաւին անոնց մահուան հետ ։

Ու կարելի չէ հաշտուիլ ։

Մահեր կան, որոնց պատճառած վիշտը ժա – մանակը կը մեղմացնէ։ Ոճիրներ ու սպանում – ներ պատմութեան անդունդին մէջ սովորա – բար կը մոռցուին, մեզմ յիշատակի վերածուե – լով ։

Բայց անոնցմէ ոչ մէկը նմանութիւն ունի չորսերու կսկծալի ողբերգութեան հետ ։

Ահա թէ ինչու կը դառնանանք ու չենք կրնար մոռնալ զանոնք, ամէն տարի անոնց յիշատակը ո – գեկոչելու պարտականութիւնը նուիրական նկա – տելով ։

Անուննե՞րը ...

Ի՞նչ պէտք կայ յիշելու ։

Լաւագոյն է գիրենք կոչել նահատակ չորսեր ու անոնց վրայ աւելցնել քրիստոնէական Տոքթ. Աչըգեանը եւ հեզահամբոյր Գազանճեանը, որոնք թէեւ տարբեր պարագաներու տակ, բայց նոյն սեւ թաթին զոհերն եղան, առանց յանցանք գործելու։

... Հիմա ձեզի.

Ձենք կրնար մոռնալ ձեզ, նահատակ ընկեր – ներ։ Գիտենք թէ ամէն տարի ձեր յաւիտենական քունը կը վրդովենք մեր այցերով ու ոգեկոչում – ներով։ Անողոք ճակատագիրը ձեր մարմինները բաժնեց մեզմէ, բայց հոգիները կապեց իրարու ։ Մահր աւելի մեծցուց ձեզ, սրբացուց ձեր անուն – ները եւ տիրական դարձուց ձեր հմայքը ։

Ցուրտ ու տամուկ հողը վերջին պատսպա – բանն է բոլոր մահկանացուներուն։ Դուք ունեցաք անկէ աւելին։ Ձեր պատսպարանը փոխադրուեցաւ հաղարաւոր տաք ու բաբախուն հոգիներու մէջ, որոնք չարժական դամբարաններու վերածուած են։

Այդ հոգիներուն մէջ, լոյս, ջերմութիւն եւ պայծառութիւն կայ։ Այդ հոգիներուն կրակը կը տաքցնէ ձեր ցուրտ եւ անշունչ մարմինները եւ այդ հոգիները իրենց մխիթարանքը կը գտնեն այն գործին մէջ, որուն համար քրտինք թափեցիք, տքնեցաք ու նահատակուեցաք ...

Հանգի՞ստ ձեր ոսկորներուն ։

Երկու բարեկամներ գիշերային յարձակման կ'ենթարկուին գողերու կողմէ.

Ա.— Աժան պրծանք, հա։ Բայց ես ալ լաւ դիմադրեցի։ Անոնցմէ մէկուն օձիքը բռնեցի եւ պիտի խեղդէի, երբ փողկապը ձեռքս մնաց. ահա։

Բ.— Մարդ Աստուծոյ փողկապը խմս է ...։

ԿԱԼԱՆԱՒՈՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Երբ 1921ին Ընկերացաւ Հանրապետութիւնը, կառավարական վարիչները, ինչպէս նաեւ երկրի մտաւորականութիւնը, որ բաղկացած էր զլխա – ւորաբար Դաշնակցականներէ, վախան Հայաստա – նէն եւ հաստատուեցան Միջին Արեւելքի եւ Մի – ացեալ Նահանգներուն մէջ ։

Եւ անոնք անմիջապէս ձեռնարկեցին հակա – բոլշեւիկ պայքարի բոլոր հայ գաղութներու մէջ։ Եւ որովհետեւ Դաշնակցականները աւելաբար եւ անխնայ պայքար կը մղեն համայնավարներու դէմ, չհաած են հակակրանքը ուրիչ հայ կազմա – կերպութիւններու, որոնք կը փառաբանեն Խորհ. Հայաստանը ։

Մինչ ուրիչ հայ կազմակերպութիւններ կ'են – թարկուին կաթողիկոսին, Դաշնակցականները կը յայտարարեն, թէ ան կալանաւոր մըն է եւ թէ անոր ղրկած հրահանգներուն հեղինակը ոչ թէ ին – քը՝ կաթողիկոսն է, այլ Մոսկուան, ատոր հա – մար ալ Դաշնակցականները կը մերժեն ենթար – կուիլ կաթողիկոսին ։

Այս է պատճառը, որ Միացեալ Նահանգներու մէջ Դաշնակցականները ունին իրենց առանձին ե – կեղեցին եւ չեն ենթարկուիր Մոսկուայէն ստաց – ուած հրամաններուն։ Շատ յաճախ կը տեսնէք, որ Դաշնակցականները ֆաշիստ, նացի, յետադի – մական կը կոչուին, ասոր պատճառը ուրիչ բանէ, բայց եթէ անոնց հակահամայնավար սուր պայ – քարը եւ տեւական պահանջը, որ հաստատուի ա – զատ եւ անկախ Հայաստանը ։

Դաշնակցական մամուլը եւ կազմակերպու – թիւնը, որոնք տարածուած են Միացեալ Նահանգ – ներու, Եւրոպայի ու Միջին Արեւելքի մէջ, մեծա – պէս աստարած են հայ մշակոյթի եւ կրթութեան վերելքին ։

Նոր սերունդին պատկանող Դաշնակցական – ները պաստարարուած են այնպէս, որ ըլլան հա – ւատարիմ բալպագցիներ այն երկիրներուն, ուր կը բնակին անոնք։ Սերտօրէն կապուած է Դաշնակ – ցութիւան, Հայ Օգնութեան Միութիւնը, որ կր – թական մեծ աշխատանք կը տանի Ամերիկայի, Եւրոպայի եւ Միջին Արեւելքի մէջ։

Միայն Եւրոպայի ու Միջին Արեւելքի մէջ 18 հայ հրատարակութիւններ կան, որոնցմէ 15ը Դաշնակցական։ Իսկ Միացեալ Նահանգներու մէջ Դաշնակցականները ունին երեք օրաթերթ, մէկ անգլերէն չարաթաթերթ եւ երկու ամսագիր ։

Միացեալ Նահանգներու մէջ կայ ուրիշ հայ – կական կազմակերպութիւն մը, որ կը կոչուի «Ցառաչդիմական»։ Ժամանակին ան ղրկուած էր «Հայաստանի Օգնութեան Կոմիտէ» խարուսիկ անունը։ Իրականութեան մէջ անոնք համակիր – ներ են Խորհրդային Միութեան եւ Միացեալ Նա – հանգներու պետական դատախազը այս մարդոց անունը ունի իր անբաղձալի մարդոց ցանկին վր – րայ։ Այս կազմակերպութեան անդամները քիչ են թիւով ։

Երրորդ կողմ մըն է Ռամկավար Ազատական կուսակցութիւնը, որ կազմուեցաւ 1921ին, գանա – զան մանր հոսանքներու միացումով։ Սկիզբը այս կազմակերպութիւնը կը յայտարարէր, թէ ժողո – վրդավար սկզբունքներու կը ծառայէ եւ դէմ է բոլշեւիկեան դիտատիրութեան։ Սակայն Հայաս – տանի Խորհրդայնացումէն ասդին, անոնք աւելի ու աւելի հաճոյիր դիրք մը բռնեցին Խորհրդային Հայաստանի հանդէպ ։

Անոնք կը հրատարակեն օրաթերթ մը, անգ – լերէն չարաթաթերթ մը եւ կիսամեայ մը ։

1945ին մէջտեղ եկաւ Հայկական Խորհուրդ ա – նունով նոր կազմակերպութիւն մը, որուն կը մասնակցին համայնավարներն ու ռամկավարնե – րը եւ որուն նպատակն էր պահանջել, որ Կարսն ու Արտահանը կցուին Հայաստանի, ինչ որ հա – մապատասխան պիտի ըլլար Խորհրդային Միու – թեան քաղաքականութեան ։

Ահա 50 տարի առաջ, Անգլիոյ մեծագոյն

ՏԱՐԻ՛ ՄԸՆ ԱԼ ...

Տարի մըն ալ — կը խորհիմ ամէն կաղանդ սրտա–
դող —
Դիակնացաւ անցեալի մըշուշին մէջ անձնմար,
Ոստում մըն ալ նամբուն վրայ կեանքէն ի մահ
թաւալող,
Տարի՛ մըն ալ՝ որ կարծես երբեմ եկած իսկ չըլ–
լար...

Եկան անցան մի առ մի տարուոյն օրերը փխրուն,
Տարուոյն օրե՛րը բոլոր, որոնց համար Նոր Տարին,
Մահուան հանդէս է սարբեր, երկրէ երկիր, տուն
տուն,
Այսօր, երկա՛ր գիշերով, բիւր կանչերով ցնծա –
գին ...

Ու կը խայտայ ամէն տուն, ու կ'արիւնի՛ ամէն
կեանք,
Կը թռչկոտին մանուկներն ապագային անգիտակ,
Ու Նոր Տարին անկարող՝ միայն անոնց չի սպառ–
նար ...

Տարի՛ մըն ալ — կը խորհիմ — եւ յանկարծ օր մը
շընչատ
Պիտի կասի ապրիլն այս, փոշիանա՛յ ամէն մարդ,
Միշտ կարօտո՛վը կեանքին, զոր՝ կարծես ապրած
չըլլար ...

ՎԱՐԴԳԷՍ ԳԱԿՈԲԵԱՆ(*)

(*) Հեղինակը, բանաստեղծական շնորհ ու – նեցող երիտասարդ մըն էր, որ երեսուն տարեկան հասակին, մեռաւ Ցունաստան, անցեալ պատե – րազմի վերջերը: Այս քերթուածը գրած էր 1934ի Դեկտեմբեր 31ին, իբրեւ ամանորեան ներշնչում:

ղէմքերէն կլատսթոն ճառ մը խօսեցաւ Զեսթըր քաղաքին մէջ եւ ըսաւ՝

« Ծառայել Հայաստանին, այդ կը նշանակէ ծառայել քաղաքակրթութեան: Լուծել Հայկական Հնդիրը, այդ կը նշանակէ ազատագրել Հայաս – տանը »:

Այդ օրերէն ասդին չատ ջուրեր անցած են քա–ղաքական կամուրջներու տակէն: Եւ սակայն Հա–յերը ունին միջազգային դատ մը, որ լուծում չէ ստած տակաւին:

Խորհրդային Միութիւնը դարձեալ պիտի օգ–տագործէ՞ Հայերը իր քաղաքական նպատակնե – րուն ծառայեցնելու համար զանոնք:

Խորհրդային Միութիւնը Հայերու պաշտպա–նութիւնը պատճառ պիտի բռնէ՞ իր ազդեցութիւնը զգալի զարձնելու համար Միջին Արեւելքի արա – բական երկիրներուն մէջ:

Այս հարցումներուն պատասխանը կը ստաց – ուի յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին:

Թարգմ. Ն.

ՏԻԿԻՆԸ.— Տոքթոր, դեղ մը, ամուսինս քու–նէ մէկ կը խօսի:

ԲԺԻՇԿԸ.— Տիկին, ի՞նչ դեղ կ'ուզէք որ տամ իրեն:

ՏԻԿԻՆԸ.— Իրեն համար չէ, տոքթոր, այլ ինծի, որպէսզի կարենամ իրեն պատասխանել....:

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

ՄԱՂԹԵ՞ՆՔ ...

Զէք հաւատա՞ր կաղանդ պապիկին: Սո՞ւտ է կ'ըսէք: Մանուկնե՞ր խաբելու համար ...

Օ՛, ո՛չ: Ես կը հաւատամ անոր: Ի՞նչ հաճո–յալի ծերունի է ան: Մէթ՞ կաղանդ պապիկը չէ այս չքեղ եւ ցնծուն մթնոլորտը ստեղծողը: Սա միլիոնաւոր մանուկները հրեշտակի վերածողը:

Հապա մեծերը: Իրոլորն ալ կը հաւատան ա – նոր: Ակնդէտ կը սպասեն:

Միլիոնաւոր բանուորները, պաշտօնեաները, արհեստաւորները, արուեստագէտները, բոլորը, ա–մէնքը, խոնարհ ծառան են կաղանդ պապիկին: Անոր կը պարտին իրենց կեանքն ու կենսաղը:

Տեսէք: Դեմոկրատական մէջ, որ Աստուած եւ կրօնք, սուրբ եւ հրեշտակ զամբիւղը նետեցին, բայց եւ այնպէս, «կալմիր Հայրիկը» պահեցին ոչ թէ փոքրերը միայն, այլեւ մեծերն իսկ, պերով մօրուքով մարդիկը կը հաւատան անոր եւ կ'եր – կըպագեն ...

×

Շնորհաւո՛ր, շնորհաւոր ...

« Խաղաղութիւն երկրի վրայ եւ հաճութիւն մարդոց մէջ ...»

Համմմ՞: Հապա ինչ կարծեցիք: Կաղանդ – տարեգլուխ է: Ս. Ծնունդ է: Ցնծութիւն ամէն կողմ: Ուրախութիւն փոքրիկներուն ...

Երկինքի աստղերէն եթէ դիտեն մեր երկիրը, « ինչ հրեշտակային արարածներ սա «երկիր» կոչ–ուած մոլորակի բնակիչները» պիտի ըսեն: Մեծ ու պզտիկ ուրախ զուարթ խաղաղութիւն կ'երգեն: Իրար կ'ողջագուրեն...»:

Այո՛ շնորհաւորանքի քառտերով իրար կը ամբակոծենք ...

Խաբելու մէջ՝ մէկ հատիկ են սա երկրացինե–րը: Իրար կը կոտորեն՝ բարեմաղթելով: Կաղանդ է եւ տարեգլուխ:

★

Մեր պաշտած Աստուածն իսկ Մանուկ մըն է այս օրեր: «Աստուած Մանկացեալ» Ծնունդ է:

Մի՞այն Աստուա՞ծ մանկացած է: Բոլոր մե – ծերն ալ մանուկներ են դարձեր այս օրեր, խել – քերը տուած խաղալիքի: Իբրեւ թէ պզտիկները ու–րախացնելու համար:

Դժուարահաճը տղա՞ն են կը կարծէք: Օ՛, երբեք:

— Մամա սա օթոն գնէ ինծի... ինչ աղուոր է:

Մաման մտածած չունի տղուն վրայ, այլ տալոջը դէմքը կը ցցուի իր մտքին մէջ: Անոր պզտիկին համար է գնելիքը, իր ձագուկը կերպով մը կրնայ զոհացնել, բայց եթէ տալը քիթ – պը – ռունդ ընէ՛...

Վերջապէս, մեծ ու պզտիկ, ամէնքն ալ ման–կացած են: Մի հաւատաք որ փոքրերուն ուրախու–թիւնն է որ կը մտահոգէ մեծերը: Իրենք ալ փոք–րերուն չափ հաճոյք կը զգան այդ խաղալիքներէն: Իրենք ալ կը մանկանան անոնց հետ ...

Ա՛խ մեր մանկութիւնը, որքա՛ն չոր էր: Խա–ղալի՛ք: Էհ, ափ մը չիր ու չամիչ ինչի՛ դ էիր բա–ւեր: Լուցկիի պարապ տուփերը ինչ մեղք ունէին: Մեր ձեռակերտ թուղթէ լապտերները հապա՛: Աչ–խարհ մերն էր եւ մենք, այդ աղքատ Ղազար խա–ղալիքներով մարդ եղանք: Ադգ կազմեցինք եւ մը–չակոյթ ստեղծեցինք եւ Փարիզի բարձր սալոն – ներուն համար «աղնուականներ» պատրաստեցինք:

×

Քանի հիւլէառումբը չէ սաւառնած մեր գըլ–խուն վերեւ, անգամ մըն ալ չնորհաւորենք իրար, մաղթելով որ յաջորդ տարի ՄԱԿի անդամները, անզօրծ մնալով թեւթեւի տուած բոլորը մէկ պը–տոյտի ելլեն Ատլանտեանի եղերքները ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՈՒՐԻՇ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔՆԵՐ ՋԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Ֆրանսական թերթերը կը չարունակեն գնա – հատական տողեր նուիրել նկարիչ Պ. Զարեհ Մուրատ Մուրատ Մուրատ

ՏԱՐԵԳԼՈՒԽԻ ԱՌԹԻԻ, «Ծառաչ»ի յաջորդ համարը լոյս կը տեսնէ չորեքշաբթի օր :

ՓԱՌԻ ՄԸ ՏԱՐԱՒ

ԱՆԳԼԻՈՑ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը յայտարարեց թէ մէկ ամիս կատուի պիտի կանչուին 140.000 նորակոչիռները, զինուորական կըր – թութիւն ստանալու համար : Ուրիշ բացառիկ մի– ջոցներ ալ ձեռք առնուած են, ի խնդիր ազգային ապահովութեան :

ԱՐՇԻՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը, Տոքթ. Աթլընաուըը, որոշեց պատասխանել արե – ւելեան Գերմանիոյ բոլշեւիկ վարչապետին, որ կ'առաջարկէր բանակցել, երկու երկրամասերուն միացման եւ որոշ խնդիրներու մասին :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ արբանեակ պետութեանց ստորերկրեայ խումբերը զինելու եւ խրախուսելու առաջարկ մը ներկայացուց ամերիկացի ծերակու– տական մը, Ալեքսանդր Վիլլի, որ անդամ է արտաքին գործերու յանձնախումբին : Իր վարձի – քով, ժամանակը եկած է որ Ամերիկա եւ ուրիշ ազգեր «բոլշեւիկեներուն հրամցնեն իրենց իսկ պատրաստած կծու դեղերը, խռովութիւններ յարուցանելով Ռուսիոյ, Չինաստանի եւ ուրիշ արբանեակ երկիրներու մէջ» :

ՖԻՆԼԱՆՏԱՑԻ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարն ալ Մոսկուա հրաւիրուեցաւ, «զարմանուելու համար » :

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՊԻՏՈՑՔՆԵՐՈՒ դէմ Խ. Միու– թիւն եւ արբանեակ երկիրներ արտածումը արգիլելու համար, խիստ միջոցներ ձեռք առնուեցան : Միեւնոյն ատեն նոր ցուցակ մը կը պատրաստուի արգիլեալ նիւթերու :

ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ խառնացի գիւղացիներ սկսած են վարել ու ցանել մեծ տարածութեամբ հողեր պորս գրուած էին հարուստներէն : Աւելի քան հարիւր հազար արտավար հողեր գիւղացիներուն ձեռքը անցած են եւ բազմաթիւ ընտանիքներ կը հեռանան իրենց աղքատ գիւղերէն, այդ հողերուն վրայ հաստատուելու համար :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ Չինաստանը 12 միլիոն զին– ուոր պիտի ունենայ մինչեւ 1951ի վերջը :

ՀԻՒԼԷՍԱԿԱՆ ԲԱՐԴ ՄԸ (փիլ) չինելու ար – տօնութիւն խնդրեց արեւմտեան Գերմանիոյ պետ – նականներէն Լէօ Պոանտ, խորհրդակցելէ վերջ 35 պաշտօնակիցներու հետ : Ուրիմն Գերմանները հաստատութիւն կը պահանջեն նաեւ այս գետնին վրայ :

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ մեծ զոհունակութիւն պատ – ճառեց ամերիկեան դեսպանի մը անուանումը : Անգլիա եւս որոշած է դեսպան մը ղրկել, գօրա – ցնելու համար Ալճանտեանի ճակատը :

ԿՈՉ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԿԱՐՆԵՑԻՆԵՐՈՒՆ

Կարնոյ Հայր. Միութեան, Մարսէյլի մասնա – ճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները եւ կարնեցի ոչ անդամ հայ– րենակիցները, ի մասնաւորի երիտասարդ եւ Մխի– թարեանի սան կարնեցիները, 1951 Յունուար 14ի կիրակին Ս.Յարութեան սրահին մէջ (26 rue des Convalescents) ժամը 3ին :

× Միութիւնը ստացած է նաեւ Պէյրութի Կարնոյ հայրենակցականէն «Կարին, Կարնեցին եւ Կարնոյ վանքերը» հրատարակութիւնը :

Ստանալու համար դիմել Վ. Տէր Վարդան – եանի 9 rue Coq, Beaumont կամ Գայթանճեանին, 63 rue de la Rotonde, Մարսէյլ :

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը պատիւ ունի տեղեկացնելու որ 1951 ապրիլ 15ին, Փարիզի Սէրքլը Միլիթէրի սրահին մէջ պիտի տօնուի Վասպուրականի Ապրիլեան հե– րոսամարտին 36րդ տարեդարձը : Կը խնդրուի բո– լոր Միութիւններէն չխաչաձեւել վերոյիշեալ թը– ւականը : Վարչութիւն

ՍԵՆԵԱԿ Կ'ՈՒԶՈՒԻ.— Ամանձին այր մը սեն– եակ կը փնտռէ, Փարիզ կամ արուարձանները : Դիմել «Ծառայ»ի :

ՆՈՐ ԵՒ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՍԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ԵՂԲ.

202, Rue Duguesclin, Lyon Tél. Moncey 87-47

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր նպարավաճառատան բացումը տեղի պի– տի ունենայ Դեկտեմբեր 16ին, ուրմէն ձեր բոլոր գնումները վերապահեցէք, այդ թուականին : Պիտի գտնէք ամէն տեսակ եւրոպական եւ արե – ւելեան մաթոր ապրանքներ : Մեծ տարբերու – թիւն դուրսի գիներէն : Արագ սպասարկում :

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

«ԾԱՌԱՉ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Տէր եւ Տիկին Բ. Չիլինեանէ հազար փրանք իրենց մօր՝ Տիկին Զորպանեանի մահուան առաջին տարելիցին առ – թիւ :

Իսկ Լառոշէն Պ. Սանտալճեանէ 200 փրանք :

ԾԱԻԱԶ կը ևուիրեն

Նիսէն Պ. Սուրէն Գարապետեան (Dôme Ararat) մէկ տարեկան «Ծառաչ» կը նուիրէ բանաստեղծ նկարիչ Դեւրին (Ղարաբէդեան), Թէհրան :

Մարսէյլէն Պ. Զալլաքեան մէկ տարեկան, Պ. Պետրոս Զամարեանի :

Ընկերական հանգոյց

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի շրջանի բոլոր անդամներուն համար :

Կիրակի 7 Յունուար ժամը 15ին, Studio Colibri, 19a rue Caumartin :

Պատանեաց Ընկերակցութեան

Ի նպաստ Հայ Հիւանդներու եւ կարօտեալներու, հովանաւորութեամբ Amicale des Anciens du 4e Bataillon de Choc du Commando de Cluny կազմակերպութեան, Cercle Militaireի սրահներուն մէջ, Փարիզ, Place St. Augustin, Կիրակի, 14 Յունուար, 1951, ժամը 16էն մինչեւ կէս գիշեր :

Գեղարուեստական բաժին, պիւֆէ, նուագախումբ

ՄԱՐՍԷՑԼԷՆ Տէր եւ Տիկին Բ. Չիլինեան, իրենց զոքանչմօր եւ մօր, Տիկին Եպրաքսէ Զոր – պաճեանի (ծնեալ Սաղպազարեան) մահուան առա– ջին տարելիցի առթիւ հետեւեալ նուէրները կ'ընեն.

«Ծառաչ»ի քանհինգամեակին հազար ֆրանք, Անթիլիասի ծերանոցին (Փարիզ), 500, Ազունիմիէի բուժարանին (Լիբանան) 500 ֆր., գումար 2000 :

Նոյն առթիւ Փարիզէն Պ. Բարսեղ Սէրճան – եան՝ Ալճաարի «Ծառաչ» վարժարանին 3000, Պէյ– րութի Փալանճեան ճեմարանին 2000, Հալէպի Քառէն Եփիփ ճեմարանին 1000, գումար 6 հազար :

Պ. Երուանդ Պարոնվարդեան Ալճաարի «Ծա – ռաչ» վարժարանին հազար ֆրանք :

ՓԱՐԻԶԻ Աղքատախնամը իր խորին չնորհա– կալութիւնը կը յայտնէ հետեւեալ հայրենակից – ներուն որոնք Պ. Վահէ Կիւմիւշկէրտանի ամուս – նութեան առթիւ, ժխանաբար 16.500 ֆրանք նը– ւիրած են.— Պ. Պ. Ց. Թօփալեան, Բ. Թէրզեան, Ս. Զալըգեան, Ց. Թօփալեան, Կարապետ Եարմայ– եան, Մ. Ասլանեան, Ա. Ադէմեան, Գ. Երէցեան, Սեփոն Հանըմեան հազարական ֆրանք, Մ. Շա – քարեան, Զ. Հէքիմեան 500ական, Թիրայր Ա.Բ – րահամեան 1000, Վահէ Կիւմիւշկէրտան 5000, Ո. Ադէմեան 500 ֆր., գումար 16.500 ֆրանք :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ձարտարագործական կամ ընտանեկան

ԿԱՐԻ ՍՏԵՓՏԱՆՏ ԴԵՎԼԻԻ, ՆԱՖԵԼԼԻ, ՓՈ– ԽԵԼՈՒԻ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒԻ ՀԱՄԱՐ

Ամենայն վստահութեամբ կրնամ դիմել Հա – յերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)

Tél. Bot. 59-57

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐ– ՏՕՆԱՒՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ– ՅԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԴՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ– ՍԻ ԵՒԱՑԷՆ, ԻՐԵՐԷՆ ՆՈՒԻՐ :

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղըր– կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱՆՕԹ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ :

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)

3 rue St. Vincent de Paul, Paris (10)

Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակի :

Դիւրակիւրուն

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՆ

ԹԷ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝

ETS. ALLIANCE

63 Rue de Maubeuge

Métro Poissonnière Հեռ. Tru. 12.05

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԼՕ ՓԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի հանդէս – ցերեկոյթը յետաձգուած է Փետրուար 4ին :

ԿՈՉ ԽԱՐԲԵՐԴԻՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Մշակութային գետնի վրայ, Խարբերդ նահանգի եւ յարակից գաւառներու կեդր. վարչութեան մը ընտրութեան համար, (Զարսանճագ, Զմշկածագ, Բալու, Արթկիւր, Մա– լաթիոյ եւ գաւառներու), Խարբերդ Մեզրէի, Հիւսէնիկի, Սուբսուրի, Իչմէի, Հապուսէի, Շէյխ Համիի, Բազմաչէնի, Խուլպզեղի, Եղէգի, Թլկա– տինի, Դատեմի, Մորենիկի, Հողէի, Վարդաձելի եւ Փէրճէնճիի մեր բոլոր հայրենակիցները ժողո– վի կը հրաւիրուին այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, Café Noailles սրահին մէջ, 81 La Canebière :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Սէվ – րանի մասնաճիւղին ցերեկոյթ պարահանդէսը, 11 մարտ 1951, Livryի քաղաքապետարանի նորաչէն սրահին մէջ :

Գըլըճեան, Դերձակեան, Նիկողոսեան եւ Գաբրիէլեան ընտանիքները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր եւ մօրեղբօր՝

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ (Տրապիզոնցի)

մահը, 72 տարեկանին : Թաղումը պիտի կատարուի երեքշաբթի 2 Յունուար, ժամը 3ին, Montmorency Կրօլէյի գերեզմանատունը :

ՇԻՐԱԿ Աբեւելքի թուղթերուն ամենաընտիր Օդին

Առաջնակարգ իր մասնագիտական պատրաստութիւնով Բոլոր նրբաճաշակների փնտռուած միակ ախորժա– համ զօրացուցիչը Տօնական օրերու եւ ինջոյքներու սեղանները անզուգա– կան եւ անզանցառելի զարդը

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Հայ կին մը իրրեւ օդնական խոհարարուհի, որ գիտնայ կերակուր պատրաստել եւ հայ այր մը, որպէս սպասաւոր : Ստիպողաբար դիմել «Ծառաչ»ի վարչութեան :

Շրջուն վաճառորդներու

(MARCHANDS FORAINS)

Ուշադրութեան...

ՇԱՊԻԿԻ, ԳՈՒԼՊԱՑԻ եւ ԹԱՇԿԻՆԱԿԻ Հա– մար թպպանցիկ թուղթերով (celio) տպպրակներ : Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ : ԽԻՍՏ ԶԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ, (ուղղակի արտադրութիւնը մեր կող– մէ ըլլալով կը համարձակինք չափաւոր գիներ ընել) :

★

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱԵԻ չաքարեղէնի (confi– seur - bonbon) վաճառականներուն : Ունինք ամէն չափի վրայ տոպրակներ, (միչտ cello թափան– ցիկ թուղթեր) : Գունաւոր եւ ճերմակ : Մեծաքա– նակ եւ փոքրաքանակ :

Դիմել ԼԻՈՆ, Մելֆոն Թուդէոսեանի,

92 rue Bugeaud LYON

★

Սոյն գործին կից՝ ունինք նաեւ ՏՊԱՐԱՆ մը, ուր կը տառադնենք ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՓՐԱՆՍԵՐԷՆ ԳՈՐՓԵՐ, վերջին նորաձեւ տառերով :

ՄՈՒՇԵՏԱԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ն. ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

21 rue Henri Monnier

Նրբաճաշակ Տիկիններու համար, միակ մուչտակա – վաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ, ԶԱՓՈՒ ՎՐԱՑ եւ ՆՈՐՈ – ԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ : Արագ եւ խնամուած աշխատանք :

Մէկ անգամուան յաճա – խորդը կը դառնայ ընդմիչտ յաճախորդ :

Դիմեցէք անդամ մը եւ զոհ պիտի մնաք :

Հեռաձայն TRU. 40-11

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lo– rette, Pigalle եւ St. Georges :